

Complexul Muzeal Național
„Moldova” Iași

Mitropolia Moldovei și Bucovinei
Arhiepiscopia Iașilor
Mănăstirea Secu

Buletin informativ

al Simpozionului Național
Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei

III

Editura Cetatea Doamnei

**Complexul Muzeal Național
„Moldova” Iași**

Mănăstirea Secu

Buletin informativ

al Simpozionului Național

Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei

III

**Editura Cetatea Doamnei
Piatra Neamț, 2017**

Colegiul director

Dr. Lăcrămioara Stratulat
Arhim. Vichentie Amariei

Redacția

Cosmin Niță - secretar de redacție
Costică Asăvoaie
Vitalie Josanu

Tehnoredactare și corectură

Costică Asăvoaie
Cosmin Niță

ISSN 2392 - 6988

ISSN-L 2392 - 6988

CUPRINS

<i>CUVÂNT CĂTRE CITITORI</i>	5
<i>CUVÂNT ÎNAINTE</i>	7
<i>STUDII ȘI ARTICOLE</i>	
Vitalie Josanu, <i>Un encolpion reprezentând pe Sf. Boris și Gleb și alte două cruci pectorale, recuperate de IPJ Neamț în anul 2014</i>	9
Laurențiu Chiriac, <i>Mărturii arheologice privind începuturile vieții creștine în zona Bârladului</i>	19
Ștefan Starețu, <i>Contextul spiritual balcanic al fondării Mitropoliei din Târgoviște</i>	33
Igor Bercu, <i>Daniile și proprietățile Schitului Zosima în baza lucrării Arhimandritului Andronic Popovici, „Istoria Sfințelor Mănăstiri Neamț și Secu”</i>	43
Ion Gumenăi, <i>Activitatea egumenului Nifon reflectată în opera „Istoria Sfințelor Mănăstiri Neamț și Secu” a starețului Andronic Popovici</i>	49
Dumitru Vitcu, <i>O carte de despărțenie emisă de Mitropolitul Veniamin Costache în anul 1837</i>	57
Aurel-Florin Țuscanu, <i>Episcopia Romanului în anii marelui război pentru Întregirea Neamului</i>	63
Valentin Arapu, <i>In memoriam Gheorghe Palade (1950-2016). Sesiunea științifică a departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie</i>	67
Constantin Firtea, <i>Reabilitarea și valorificarea potențialului turistic și cultural al ansamblului Mănăstirii Frumoasa din Iași</i>	83
<i>DOCUMENTE</i>	
Costin Clit, <i>Însemnări de pe cartea veche din biblioteca Mănăstirii Secu</i>	91
Costin Clit, <i>Însemnări de pe cărți vechi privitoare la Schitul Nifon din Munții Neamțului</i>	175
Cosmin Niță, <i>Două pomelnice ale Mănăstirii Secu din secolul XIX</i>	181
Costin Clit, <i>Pomelnicul Mănăstirii Secu din 1845</i>	199
Costin Clit, <i>Un opis al documentelor Mănăstirii Secu din prima jumătate a secolului al XIX-lea</i>	251
Costin Clit, <i>Catagrafiile Mănăstirii Secu din 1856</i>	261
Andrei Crețu, <i>Testamentul Arhiereului Narcis Crețulescu</i>	273
<i>RESTITUIRI</i>	
Aurelian Popescu, <i>Lucrare monografică la Mănăstirea Secu</i>	291
<i>RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE</i>	
Gheorghe Drugă, <i>Moșia sau domeniul Hangului. Studii</i> , Piatra Neamț, editura Cetatea Doamnei, 2017, 406, p. - Viorel Nicolau	295
<i>Prutul</i> . Revistă de cultură, Huși, Serie nouă, Anul VII (XVI), Nr. 1 (59)/2017. Fondator Costin Clit, 282 p. - Costică Asăvoaie	297
<i>ABREVIERI</i>	299
<i>INFORMAȚII UTILE PENTRU ACTUALII ȘI VIITORII COLABORATORI</i>	301

CUVÂNT CĂTRE CITITORI

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, iată-ne la cea de a VI-a ediție a Simpozionului *Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei*, în cadrul căruia, cu truda participanților, va fi prezentat cel de al III-lea număr al *Buletinului informativ*, care va cuprinde materiale de la ediția anterioară a acestei activități.

Considerăm că valoarea științifică a revistei noastre a crescut sensibil față de numărul precedent atât prin articole cât și prin volumul mare și variat de documente și înscrisuri adunate aici, multe dintre ele inedite, care vor spori interesul cititorilor atât față de istoria neamului românesc cât și față de sfântul lăcaș pe care îl slujim.

Anul acesta Biserica noastră strămoșească aduce omagiu Patriarhului Justinian și apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului în Patriarhia Română, iar mănăstirea noastră comemorează pe principalul ei ctitor, Nestor Ureche, de la a cărei trecere la cele veșnice se împlinesc patru veacuri. Pe baza materialelor ce vor marca aceste evenimente la următoarea ediție a simpozionului nostru, va fi publicată o secțiune specială, unde vor fi arătate și roadele activităților nou inițiate anul acesta de către Mănăstirea Secu, Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași și Universitatea de Stat din Moldova – Facultatea de Istorie și Filozofie, cărora le mulțumim pe această cale, activități de voluntariat cu elevii și Școala de vară pentru un grup de studenți din Basarabia, desfășurate la Șantierul arheologic sistematic „Vechiul Schit Nifon”, de sub oblăduirea mănăstirii noastre. Aceste activități au fost sprijinite și de redacția ziarului *Mesagerul de Neamț*, reprezentat prin Valentin Bălănescu și Cristina Mircea, ca urmare a campaniei *Descoperim trecutul ca să salvăm viitorul*, cărora le mulțumim.

Sperăm că la efortul de susținere a activității arheologice și de punere în valoare a sitului se va extinde prin contribuția binevoitoare a altor semeni ai noștri.

Se cuvine să mulțumim și editurii Cetatea Doamnei reprezentată de domnul Viorel Nicolau și truditorilor de la tipografie.

Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți cei care au contribuit direct sau indirect la buna desfășurare a activităților simpozionului, cât și a editării acestui nou volum, precum și celor care vor arăta interes pe viitor.

Arhimandrit Vichentie Amariei,
Starețul Mănăstirii Secu

CUVÂNT ÎNAINTE

Între multiplele activități desfășurate de către Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași se numără și editarea unui număr de periodice care reflectă – în primul rând – efortul științific, cultural și organizatoric pentru asemenea domenii despus de către membrii colectivului nostru. Iată că s-a ajuns la apariția celui de al treilea număr al *Buletinului Informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei* care este unul din rezultatele colaborării noastre cu Mănăstirea Secu, datorată în cea mai mare măsură voinței și dragostei pentru cultură ale părintelui stareț, sfinția sa Arhimandrit Vichentie Amariei. Acest eveniment se adaugă la celelalte activități desfășurate împreună de către instituțiile noastre. Simpozionul Național „Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei”, ajuns acum la ediția a VI-a și pe care se bazează în bună măsură revista „Buletin Informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei”. Șantierul arheologic sistematic Vechiul Schit Nifon pe lângă a cărei activitate se desfășoară activități – pe bază de voluntariat, cu un accentuat caracter educativ, atât pe linie practică cât și spirituală, cu elevii – deocamdată – din liceele Colegiul Național „Ștefan cel Mare” - Târgul Neamț și Colegiul Național „Roman Vodă” – Roman.

Anul acesta, în același context al Șantierului arheologic, s-a desfășurat și Școala de vară „Păstrarea civilizației și identității românești. Rolul Bisericii Naționale și a instituțiilor de cultură”. Rezultatele acestora vor fi expuse în numărul viitor al revistei care se speră să crească prin valoarea conținutului, așa cum se întâmplă cu acest număr față de cel precedent.

Mulțumim - și pe această cale – tuturor celor care participă la activitățile desfășurate de Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași și Mănăstirea Secu și – în egală măsură – celor care sprijină acestea. Nutrim speranța că în viitor numărul celor cărora le exprimăm gratitudinea noastră, ca și al cititorilor revistei noastre, va crește.

Dr. Lăcrămioara Stratulat

**UN ENCOLPION REPREZENTÂND PE SF. BORIS ȘI GLEB ȘI ALTE DOUĂ CRUCI
PECTORALE, RECUPERATE DE IPJ NEAMȚ ÎN ANUL 2014**

Vitalie JOSANU

Bunul care face obiectul prezentului studiu a fost recuperat în contextul unei percheziții la domiciliul unui deținător de detector de metale din mun. Iași, activitate mandatată de Tribunalul Neamț într-o cauză instrumentată de IPJ Neamț. A fost predat Complexului Muzeal Județean Neamț iar o primă semnalare – cu o serie de observații sumare – a fost făcută într-un album selectiv, editat de Fundația Collegium XXI și cuprinzând cele mai valoroase piese de patrimoniu recuperate de structura specializată din cadrul Poliției Române¹. Întâmplarea face că am mai avut ocazia să formulez câteva observații legate de prezența encolpioanelor bizantine și vechi rusești la răsărit de Carpați², astfel încât exemplarul recuperat și prezentat aici a fost identificat încă de la început și tratat în mod corespunzător.

Dat fiind regimul special al bunurilor arheologice și consecințele de natură penală a faptelor ce afectează patrimoniul arheologic, reconstituirea condițiilor de descoperire a encolpionului, precum și locul exact de unde a fost cules, pe baza mărturiilor deținătorului, trebuie privite cu rezervele de rigoare. Acesta a susținut că a recuperat bunul din casa bunicii sale – descendentă a generalului Mihail Cristodulo Cerchez (1839–1885), erou al Războiului de Independență –, care-l păstra la icoane. La rândul ei, bătrâna l-ar fi descoperit întâmplător, probabil în timp ce se afla la muncile agricole, pe unul dintre loturile de teren deținute în moșia satului Ghermănești, jud. Vaslui. E greu de spus în ce măsură se poate credita această versiune, atâta vreme cât persoana în cauză avea o colecție impresionantă de bunuri arheologice – descoperite cu ajutorul detectorului de metale și nepredate statului român în termenul legal de 72 de ore³ – dintre care se remarcă trei cuțite de *Nürnberg* și un tezaur compus din 460 monede otomane din argint, împreună cu ulciorul de teaurizare, ultimul localizat – la fel, în baza mărturiilor persoanei asupra căreia au fost găsite – în Pădurea Breazu, din periferia nordică a mun. Iași⁴. Pe de altă parte, trebuie precizat că pentru toate celelalte bunuri persoana în cauză a indicat amplasamente din jurul mun. Iași.

Piesa analizată aici prezintă pe avers, pe brațul stâng al crucii, pe muchia de jos, trei urme traseologice de dată recentă, ce afectează *patina nobilă*: două sub reprezentarea bisericii, ținută în mână de Boris și una pe protuberanța decorativă. Aceste urme sunt, foarte probabil, cauzate de fierul plugului ori de hârleț, în timpul descoperirii.

Încercările de fixare cronologică a encolpioanelor rusești – în special cele din perioada mongolă și mai vechi – sunt puse în dificultate de faptul că majoritatea lor sunt descoperiri întâmplătoare. De aceea, primele criterii de analiză sunt intuitive și comparative. În cel mai bun caz, este cunoscut locul sau zona descoperirii iar situațiile rarissime, unde encolpioanele sunt legate de

¹ *Millenia opes*, editat de Monica Sechelariu și alții, București, Ed. Fundația Collegium XXI, 2015, p. 122-125. Textele și descrierea bunurilor aparțin – în cea mai mare parte – polițiștilor care le-au recuperat, specializați în domeniul patrimoniului cultural național.

² Vitalie Josanu, *Un episod al afirmării și consolidării statalității românești la răsărit de Carpați: Înființarea Mitropoliei Moldovei*, în „Joan Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei (serie nouă)”, vol. XIX, Iași, 2013, p. 13-14; Idem, *Monument al civilizației medievale românești la Marea cea Mare: Cetatea Albă – Moncastro*, București, Ed. Fundația Collegium XXI, 2014, p. 198-199.

³ Art. 49 din Legea 182/2000 și art. 10 din OG 43/2000.

⁴ În situația în care se poate da credit mărturiilor făcute de descoperitor, teaurizarea ar putea data de la mijlocul sec. XIX, întrucât, ulciorul cu monede turcești ar fi fost ”căpăcuit cu crăițari” (monede austriece kreutzer).

contexte arheologice atent studiate, pot fixa limita de sus a perioadei de utilizare. Cauza o reprezintă însuși caracterul și funcționalitatea crucii relicvar – obiect de cult care cu cât este mai vechi, cu atât este mai încărcat de sacralitate. O dovadă în acest sens este reprezentată de descoperirea la Kiev, în același complex arheologic, a două encolpioane corespunzătoare unor tipuri situate la intervale cronologice de peste două secole⁵. Encolpioanele de la Netezi, com. Grumăzești, jud. Neamț, cel de la Piatra Neamț sau cel din cetatea Sorociei au fost descoperite în nivele arheologice datate în sec. XIV-XVI, atestând astfel folosința îndelungată față de perioada turnării lor⁶.

Cercul celor care puteau purta encolpioane se restrânge la membrii cinului arhieresc, eventual și la misionari. S-a apreciat că în primele secole de la apariție, encolpioanele au fost purtate și de preoții, bine poziționați și cu multă autoritate în regiune⁷ dar și de unii arhimandriți sau pelerini⁸. Alți cercetători observă că descoperirile de encolpioane, localizate alături de lăcașe de cult vechi, subliniază importanța deosebită a lor, tocmai prin faptul că nu erau destinate oricui, ci unor persoane cu statut special⁹. Din această perspectivă – probabil, cea mai apropiată față de realitatea istorică - prezența encolpioanelor ca element probatoriu pentru o ierarhie ecleziastică - într-o vreme premergătoare constituirii statului medieval românesc de la răsăritul Carpaților - este cu atât mai valoroasă și încărcată de semnificații istorice.

În context, recenta apreciere formulată de George Dan Hânceanu cu privire la meritul negustorilor de a fi răspândit encolpioanele în spațiul nostru¹⁰ - deși reiterează postulate istoriografice mai vechi¹¹ - este cel puțin diletantă. Înainte de toate, encolpionul – asemenea mitrei – reprezintă și astăzi o piesă cu valoare de însemn al rangului arhieresc înalt și se oferă de către vlădică, în cadrul ceremonialului de investire. De departe, încărcătura simbolică îl scoate din inventarul uzual, ordinar, ce poate fi procurat oricum și de oriunde pentru a fi folosit, de orice cleric, în oficierea ritualului religios, așa cum ar fi cadelnițele, vasele liturgice, veșminte, icoane, cărți etc¹².

Chiar și astăzi, candidatul nu-și achiziționează, în prealabil, encolpionul – fapt ce ar anticipa/deprecia actul solemn și direct al constatării vredniciei și al investirii, consumat în fața credincioșilor – ci este primit în dar de la mitropolit sau patriarh. Ulterior, desigur își poate procura sau comanda nemijlocit modele după plac, doar că asemenea atitudini se întâmplă destul de rar,

⁵ G. F. Korzhuhina, A. A. Peskova, *Drevnerusskie ênkolpiony. Nagrudnye kresty-relikvarii XI-XIII vv.*, Sankt-Peterburg, 2003, p. 12.

⁶ Victor Spinei, *Circulația unor piese de cult în regiunile românești nord-dunărene în secolele X-XVII*, în *Arh. Mold.*, XV/1992, București, p. 161.

⁷ Dan Gh. Teodor, *Creștinismul la est de Carpați. De la origini până în sec. XIV-lea*, Iași, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1991, p. 93, 102; G. F. Korzhuhina, A. A. Peskova, *op. cit.*, p. 6.

⁸ *Ibidem*, p. 6.

⁹ Kateřina Horníčková, *Between East and West: Bohemian reliquary pectoral crosses as testimony to religious and cultural exchange*, în *Rome, Constantinople and Newly-Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence*, M. Salamon, M. Wołoszyn, A. Musin, P. Špehar, M. Hardt, M.P. Kruk, A. Sulikowska-Gaška (eds.) 1,1, Kraków-Leipzig-Rzeszów-Warszawa, 2012, vol. I, p. 12.

¹⁰ George Dan Hânceanu, *Un encolpion descoperit la Chilia – Valea Ursului (jud. Neamț)*, în „Arheologia Mileniului I p. Chr”, vol. III *Dunărea inferioară între stepe și imperiu*, Ploiești, 2014, p. 322, 331-332.

¹¹ Victor Spinei, *op. cit.*, p. 153; Nicolae Gudea, Călin Cosma, *Crucea-relicvar descoperită la Dăbâca. Considerații privind tipologia și cronologia crucilor-relicvar bizantine din bronz, cu figuri în relief, descoperite pe teritoriul României*, în „Ephemeris napocensis”, vol. VIII, Cluj, 1998, p. 283.

¹² Pe de altă parte, nu poate fi scăpat din vedere și o oarecare tendință de control din partea autorităților bisericești asupra acestor bunuri, generând practica bunurilor „binecuvântate” ori sfințite, ca o garanție a dreptei învățături sau încărcături spirituale pe care acestea le încorporează. Și practica aceasta coboară până la Marea Schismă, dacă nu cumva mai devreme. Desigur, paroxismul unei asemenea atitudini disimulează - în mod evident - și oarecare interes mercantil, ce ajunge astăzi să cuprindă până și lumânările vândute în biserici. În orice caz, legislația în vigoare, înainte de toate art. 29 alin. 1 din Legea 489/2006 (Legea cultelor) prevede următoarele: „*Culte au dreptul exclusiv de a produce și valorifica obiectele și bunurile necesare activității de cult, în condițiile legii*”.

întrucât encolpionul primit la investire îmbracă o valoare memorială și semnificații greu de substituit. Cu atât mai mult, în evul mediu, encolpionul oferit de înaltul ierarh la investire era păstrat cu sfințenie, fiind un obiect destul de scump, atât ca preț, cât și ca răspândire sau valoare simbolică.

Numărul atelierelor care au produs encolpioane a fost destul de limitat, funcționând probabil doar pe lângă mitropolii iar producția a depins strict de comenzile primite de la cancelaria înaltului ierarh. Din aceste motive, se constată preferința pentru anumite reprezentări iconografice – relativ reduse numeric, probabil, sub efectul unor reglementări ierarhice – iar micile diferențe sunt explicate de turnările succesive după prototipuri mai mult sau mai puțin îndepărtate față de tiparul original. În spațiul nostru sunt cunoscute două modele, clar distincte, respectiv encolpioanele de factură bizantină și cele de factură rusească (kieveană sau haliciană).

Prioritatea Mitropoliei kievene în mediul rusesc a avut, probabil, un impact și în privința producției de encolpioane, astfel încât răspândirea modelelor turnate la Kiev să cuprindă un areal foarte extins, depășind limitele ariei de păstorire. Situația de față explică și descoperirea modelelor de producție kieveană în teritoriul aflat sub ascultarea Haliciului – în cazul de față, fiind vorba despre regiunea de nord-vest a Moldovei istorice - și mai accentuată în ultimul sfert al secolului XIV, odată cu imixtiunea mitropolitului Kiprian în dioceza Rusiei Mici. Astfel se explică și pătrunderea encolpioanelor kievene de sec. XI-XIII - traversând aria de păstorire a Haliciului - în Boemia, descoperite la Dřevíč, Václavice, situl monahal de la Podlažice¹³. Prezența lor, alături de exemplarele bizantine dar și occidentale plasează Boemia și Moravia în terenul de interferență a tradițiilor catolice și ortodoxe¹⁴. Sunt exemplare ce pot constitui mărturia adevărului ori pot proveni din recuzita vreunor acte de înaltă prețuire, așa cum poate fi înțeleasă – printre altele - și aflarea unor encolpioane bizantine în inventarul Vaticanului¹⁵.

O situație interesantă constituie și encolpionul cu reprezentarea Sf. Gleb și Boris, descoperit de la Sątoczno, în nordul Poloniei actuale, respectiv regiunea istorică a Prusiei. Exemplarul a fost găsit întâmplător într-o regiune unde, în sec. XIV-XVI, a dăinuit un castel teuton. Ordinul cavalerilor teutoni a avut – printre altele – și misiunea creștinării germanilor din Prusia, proces început în prima jumătate a sec. XIII. Din aceste motive, nu este exclus ca encolpionul respectiv să se raporteze anume la acest din urmă episod, mai timpuriu¹⁶.

În încercarea stabilirii unor încadrări cronologice pentru exemplarele rusești, Victor Spinei a propus o anumită particularizare tipologică¹⁷, în funcție de registrul tematic. Prin comparație, grupele distinctive propuse de G. F. Korzuhina și A. A. Peskova¹⁸, pe baza tehnicii de execuție, par a fi rezultatul unei metode de investigație mai ușor de verificat. În orice caz, ambele variante fixează encolpionul ce face obiectul prezentului studiu într-o perioadă premergătoare impactului mongol¹⁹.

Într-un izvor hagiografic din veacul al VII-lea, intitulat *Viața lui Ioan Milostivul*, patriarhul Alexandriei, apare episodul preotului din Palestina, posesor al unei cruce din aur, făcătoare de minuni, ce conținea relicve din lemnul Sfintei Cruci. Patriarhul de Alexandria și-a dorit foarte mult această cruce și l-a convins pe deținător să i-o ofere pentru un preț dublu față de cel cerut însă acesta i-a trimis

¹³ Kateřina Horníčková, *op. cit.*, p. 1-3.

¹⁴ *Ibidem*, p. 3.

¹⁵ Athanassios Semoglou, *Notes sur la double Déisis et ses implications doctrinales sur la croix – reliquaire pectoral du Musée de la Bibliothèque Apostolique au Vatican (M. S. 1387)*, în „Niš i Vizantija”, vol. VI, Niš, 2010, p. 186.

¹⁶ Tomasz Dzieńkowski, Marcin Wołoszyn, *An encolpion from Czulczyce in South-Eastern Poland*, în „Rome, Constantinople and Newly Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence”, vol. II, Kraków-Leipzig-Rzeszów-Warszawa, 2012, p. 395.

¹⁷ Victor Spinei, *op. cit.*, p. 163 și *passim*.

¹⁸ G. F. Korzuhina, A. A. Peskova, *op. cit.*, p. 14.

¹⁹ Victor Spinei, *Principii martiri Boris și Gleb. Iconografie și canonizare*, Brăila, Ed. Istros, 2011, p. 11.

un exemplar contrafăcut. Înșelătoria a fost finalmente dată în vileag și îndreptată prin intervenție divină²⁰. Alături de documentarea unui circuit al falsurilor ce afecta inclusiv relicvele, relatarea vine să sancționeze nu doar înșelătoria cât practica în sine a contrafacerii obiectelor de cult, în cazul de față chiar o cruce pectorală ce conținea relicve. Manifestarea și implicarea forțelor cerești – iar imaginarul medieval le înregistrează frecvent prin aparițiile în vis – constituie un fenomen excepțional, pe măsura situației consumate. Altfel spus, nu atât reaua credință cât obiectul în sine - ce ar produce adulații exagerate în raport cu natura reală - a reprezentat evenimentul extraordinar, plin de învățăminte, ce merita reținut în scris și răspândit pentru a descuraja falsificările și a spori încrederea în puterile miraculoase ale relicvarelor. Relevant pare a fi și faptul că cele mai vechi encolpioane au fost datate în sec. VI-VII, printre care și piesa descoperită în necropola de la Niš-Jagodina Malo²¹, interval cronologic în care se încadrează și izvorul hagiografic amintit aici.

Suspiciunile legate de producția imitativă locală, motivate de encolpionul de la Grumezoaia, com. Dimitrie Cantemir, jud. Vaslui, realizat cu tipare ce aparțin unor modele diferite²², nu sunt convingătoare. Mai curând, piesa pare să constituie dovada unei reasamblări târzii. Dincolo de orice alte considerente, ipoteza producției imitative locale de encolpioane²³ ar putea fi admisă, în condițiile descoperirii vreunui tipar după cum asemenea piese din lut au fost descoperite la Kiev²⁴ ori – pentru exemplarele bizantine în relief – cu tipare găsite pe teritoriul primului țarat româno-bulgar sau al Serbiei²⁵.

Tipare fragmentare pentru turnarea encolpioanelor
(după G. F. Korzhuhina, A. A. Peskova, *op. cit.*, tab. 148, 150)

În orice caz, exemplarul cu Gleb și Boris ce face obiectul prezentului studiu, chiar dacă s-a turnat după un tipar refolosit – cu uzură evidentă - este o producție a atelierului central. Întreaga suprafață a encolpionului, dar mai ales suprafețele scoase în relief, prezintă urmele specifice unei folosiri îndelungate.

Opțiunea exprimată aici descinde din constatarea similitudinilor slovelor din inscripții, chiar a dispunerii numelor celor doi sfinți, felul de reprezentare a drapajelor, exactitatea siluetei și - nu în ultimul rând - de constatarea aceluiași defecte de turnare cauzate de evacuarea bulelor gazoase apărute în timpul turnării. Desigur, aceste imperfecțiuni au fost rezolvate în atelier rezultând unele bavuri inerente pe suprafețele astfel prelucrate, astăzi pierdute. Piesa reprezentată în fig. 209, din catalogul întocmit de G. F. Korzhuhina, A. A. Peskova are o bavură în zona genunchilor lui Gleb iar

²⁰ Brigitte Pitarakis, *Objekts of devotion and protection*, în *A people's history of Christianity*, editor general Denis R. Janz, vol III, „Byzantine Christianity”, editor Derek Kreuger, Minneapolis, Ed. Fortress press, (f.a.), p. 175.

²¹ Gheorghe Mănuș Adameșteanu, *Cruci relicvar de tip bizantin descoperite în sudul Dobrogei*, în „Pontica”, vol. IX, 1992, p. 350.

²² Victor Spinei, *Circulația...*, p. 164.

²³ *Ibidem*, p. 350, 354.

²⁴ G. F. Korzhuhina, A. A. Peskova, *op. cit.*, tab. 148.

²⁵ Nicolae Gudea, Călin Cosma, *op. cit.*, p. 282. „Concurența” politico-religioasă cu Constantinopolul – ortodox dar mai ales latin -, a avut oarecare efecte și asupra apariției și funcționării unor ateliere de producție a crucilor relicvar în aceste spații.

piesa din fig. 210 are o gaură lângă umărul drept al lui Boris și alta a distrus medalionul de pe extremitatea brațului din dreapta a părții cu reprezentarea lui Gleb. Ambele exemplare sunt reproduse mai jos, acestea fiind considerate și piesele cele mai apropiate față de original.

Alte aprecieri de ordin general – corespunzătoare și piesei vasluiene – țin de caracterul uniform al reprezentărilor. Sf. Boris ocupă întreaga lățime a brațului inferior al crucii, ținând în dreapta pe brațul lateral un chivot cu o singură cupolă. Reprezentarea Sf. Gleb este însă ușor trasă spre stânga având în mâna stângă o biserică cu trei turlle, abia distincte. Se remarcă, de asemenea și modul de executare specifică a picioarelor, prin forme rotunjite, Gleb având piciorul stâng mai sus decât cel drept – întotdeauna mai îngust ca perechea sa - iar la Boris dreptul mai sus decât stângul²⁶.

Până în prezent nu s-au găsit tipare de piatră folosite la turnarea crucilor relicvar, fapt ce sugerează că acestea erau executate prin ”metoda cerii pierdute”²⁷, prin utilizarea unui negativ auxiliar. Este o tehnică veche ce constă în confecționarea negativului de lut sau ghips după un model și care ulterior este umplut cu ceară lichidă. Ceara este bine întinsă cu o pensulă sau cu degetele, așa cum se vede după urmele de impresiuni păstrate, apoi se modelează un miez din lut și nisip cu degresanți. Degresantul previne crăparea miezului și formarea bulelor de aer în timpul turnării. După turnarea metalului topit, negativul se înlătură - și poate fi refolosit - iar bavurile și zgura de pe piesa obținută se înlătură prin șlefuire²⁸. Descrierea procedurii de turnare lămurește prezența celor trei găuri pe piesa ce-l reprezintă pe Sf. Boris al encolpionului supus analizei aici. Mai ales gaura din zona corespunzătoare șoldului drept al personajului a deformat linia de siluetă ca urmare a presiunii exercitate de bula de aer ce-și căuta ieșire prin stratul de metal încă fluid. De regulă, erorile de turnare erau corectate prin aplicarea unor petice de bronz²⁹.

După câteva utilizări a tiparelor, meșterii reconstituiau prototipul, turnând ceară în ele. Detaliile pierdute erau corectate pe prototipul de ceară, repetând procesul de producție. Inscrțiunile însoțitoare sunt primul indiciu al retușărilor pe ceara moale a prototipului. Această practică explică faptul că numeroase exemplare sunt asemănătoare în ansamblu dar diferite prin detalii, respectiv pliurile veșmintelor, trăsăturile fețelor, poziția mâinilor etc. Astfel, diferențele față de original se accentuau în funcție de repetitivitatea procesului de reconstituire a prototipului din ceară³⁰.

Crucile cu reprezentarea lui Boris și Gleb au o proveniență rusească certă, fiind găsit și un posibil prototip, foarte bine lucrat, care se păstrează la Muzeul de Stat al Rusiei. Piesa îl reprezintă pe Gleb³¹. Apariția acestui tip de reprezentări sunt fixate la limita sec. XI-XII strâns legate de evoluția cultului fraților Boris și Gleb, primii consacrați în panteonul rușilor, prin intermediul cărora biserica rusă înțelegea să-și accentueze individualitatea față de Patriarhia Ecumenică³². Cnejii kieveni au fost în mod deosebit interesați de promovarea acestor martiri, începând cu a doua jumătate a sec. XI și începutul sec. XII, ridicând biserici cu hramul acestora și întrecându-se în decorarea raclelor purtătoare de moaște. De asemenea, acum sporește și numărul mărturiilor despre diverse minuni săvârșite la mormintele lor. Ulterior, după domnia lui Vladimir Monomahul (1113-1125), tradiția venerării sfinților Gleb și Boris își pierde din vigoare și este pusă în legătură cu decăderea dinastiei cneziale kievene, cea care odinioară înțelegea să-și lege descendența sangvină de cei doi frați venerați. Totodată, până în sec. XII, acești sfinți protectori ai dinastiei cneziale erau considerați tămăduitori,

²⁶ *Op. cit.*, p. 19.

²⁷ *Ibidem*, p. 16.

²⁸ Ágnes Alföldy-Găzdac, *Bronzuri romane din Dacia în colecția Muzeului Național Maghiar din Budapesta*, în „Ephemeris Napocensis”, vol. XIII, 2003, p. 11-12.

²⁹ *Ibidem*, p. 12.

³⁰ *Op. cit.*, p. 16.

³¹ *Ibidem*, p. 17.

³² A. N. Spasěnyh, *Litye kresty-ěnkolpiony XV-XVI vekov s kilevidnym okončaniem*, ediția IV adăugită și revizuită, 2012, p. 31; Tomasz Dzieńkowski, Marcin Wołoszyn, *op. cit.*, p. 394.

pentru ca ulterior să fie înfățișați drept cneji militari. De aceea, reprezentarea lor fără arme și doar cu câte o biserică, cu o turlă (Boris), respectiv cu cinci turle (Gleb) datează în sec. XI³³ iar producția acestui tip de encolpion a continuat până în sec. XIII³⁴.

În *Catalogul encolpioanelor din Rusia Veche*, întocmit de V. V. Nečitajlo și A. V. Nečitajlo, în anul 2009, se apreciază că cele două modele reproduse mai jos – fiind și principalele analogii ale encolpionului de la Ghermănești, jud. Vaslui - sunt unicate, în sensul că tiparele lor nu au mai fost refolosite. Autorii apreciază că numărul exemplarelor de acest tip variază între 10-20 iar prețurile de piață la momentul editării catalogului ar ajunge între 1000-2000 \$³⁵. Din păcate, catalogul nu divulgă locurile de descoperire și păstrare a encolpioanelor, astfel încât posibilitățile de colaționare a informațiilor se încadrează în limitele analizei comparative, după descriere și aspect.

Mai jos, sunt reproduse cele două analogii cu encolpionul ce face obiectul studiului de față, precum și elementele descriptive comune, după cum urmează:

Apud, V. V. Nečitajlo, A. V. Nečitajlo, *Katalog Ėnkolpionov Drevnej Rusi XI-XIV st.*, Kiev, 2009, fig. 209 și 210.

Descriere:

AVERS: reprezentare în relief a Sf. Boris în picioare, cu „Biserica”, cu o cupolă, în mâna dreaptă. Pe laterale și deasupra sunt încrustate, prin incizie, medalioane cu busturi de sfinți. În dreapta este inscripția pe două rânduri: **БО/PHC**

REVERS: reprezentare în relief a Sf. Gleb în picioare, cu „Biserica”, cu trei cupole, în mâna stângă. Brațul drept al personajului este îndoit în unghi drept, astfel încât mâneca ajunge în dreptul deschizăturii mantiei, mâna însă nu se poate distinge. Pe laterale și deasupra sunt încrustate medalioane cu busturi de sfinți. În stânga este inscripția pe două rânduri: **ГЛЪ/БЪ**.

Cupru, turnare, negru, incizie

7,4 X 5,0 cm.

Deși trăsăturile anatomice și drapajele vestimentare ale celor două personaje reprezentate în relief, sunt mai clare, câteva elemente denotă tiparul comun, după care a fost turnată și piesa de la Ghermănești. Se observă coincidența inciziilor de la medalioanele ce însoțesc reprezentarea lui Boris, cotul ce susține biserica este îndoit și plasat similar, au aceleași probleme de turnare și apare aceeași proeminență, în dreptul șoldului, care la piesa valuiană este poate puțin mai pronunțată din cauza golului creat de evacuarea bulei de aer, la turnare. Inscripția cu numele lui Boris – regăsită pe exemplarul de la fig. 209 - respectă aceeași formă de redare și slove.

În ceea ce privește *reversul*, medalioanele piesei de la Ghermănești conțin linii incizate mai

³³ *Op. cit.*, p. 29-31.

³⁴ *Op. cit.*, p. 395; Victor Spinei, *Principii martiri...*, p. 26.

³⁵ V. V. Nečitajlo, A. V. Nečitajlo, *Katalog Ėnkolpionov Drevnej Rusi XI-XIV st.*, Kiev, 2009, p. 58.

adânci dar foarte apropiate de cele existente pe prima analogie reprodusă mai sus. Aceleași linii de siluetă ale personajului reprezentat în relief, linii similare de drapaje și cute ale vestimentației, precum și același mod de incizare a numelui. Dimensiunile sunt iarăși, foarte apropiate, exemplarul nou descoperit având lungimea de 7,5 și lățimea de 5 cm.

Pentru Țara Moldovei encolpionul de la Ghermănești constituie a doua descoperire cunoscută cu reprezentările Sf. Gleb și Boris. Ambele sunt însă diferite, chiar dacă dimensiunile sunt apropiate. Exemplarul prezentat aici are medalioanele incizate, comparativ cu encolpionul de la Suceava, pe care medalioanele sfinților sunt redată în relief³⁶, ceea ce le atribuie unor serii distincte. Este notabil și faptul că pe piesa vaslaviană se văd urmele de încrustare a medalioanelor, liniile inciziilor fiind umplute cu argint, așa cum se vede – cel mai clar - în partea de jos a medalionului aflat deasupra reprezentării lui Boris. Altminteri, toate medalioanele conțin urme de umplere, ce au culoarea verde, specifică impurităților din conținutul metalului nobil. Această constatare consolidează o concluzie mai veche legată de încrustarea cu argint a acestor piese, emisă pe marginea unui encolpion descoperit în fosta provincie Čigirinsk, gubernia Kiev³⁷.

O dezbatere aparte este generată de natura funcțională a encolpioanelor, respectiv dacă acestea sunt purtătoare de moaște ori dacă au conținut fragmente de relicve (respectiv pământ sfânt, fragmente de anafură sau așchii din lemnul de pe Muntele Sfânt). Encolpioanele reprezentând pe Gleb și Boris sunt probabil primele cruci purtătoare de moaște din mediul vechi rusesc, însă un număr foarte limitat, produs de atelierul-creator, a conținut părțile din moaștele acestor sfinți³⁸.

Pe de altă parte, cruciulițele simple sau relicvare nu sunt doar obiecte de cult, ci și un element de evidențiere a posibilităților financiare. Un encolpion din aur, bătut cu pietre prețioase, de tipul celui dăruit de patriarhul Nikeforos papei Leon III la întronare, în anul 811, subliniază de la sine un statut aparte al purtătorului. Totodată și bronzul nu a fost un metal accesibil păturilor sărace ale societății bizantine. Acest fapt este certificat și de cercetările arheologice efectuate în așezările medievale care semnaleză descoperiri de obiecte din bronz doar în locuințe bogate. Valoarea ridicată sublinia în mod implicit, valoarea spirituală și gradul de accesibilitate extrem de selectiv ale obiectelor de cult³⁹.

Sunt cunoscute două variante de encolpioane cu reprezentarea Sf. Boris și Gleb, executate probabil în două ateliere diferite și ambele modele inițiale au conținut, se pare, moaștele sfinților. Nu același lucru se poate spune și despre celelalte replici⁴⁰.

Harta descoperirilor celor două grupe mari ale crucilor relicvar – rusești și bizantine - conturează în spațiul est-carpatic două zone distincte, cu o oarecare interferență, firească, în orice caz suprapuse peste ceea ce izvoarele scrise au definit drept „Țara de Sus” (encolpioane rusești) și „Țara de Jos” (encolpioane bizantine), respectiv „Rusovlahia” în raport cu „Maurovlahia”. Desigur, mențiunea din privilegiul lui Alexandru cel Bun dat liovenilor la 1408, legată de prezența unei vămi „de margine la Bacău”⁴¹, reprezintă încă un indiciu în favoarea acestei observații. Țările – „de Sus” sau „de Jos” – nu sunt neapărat construcții politice antestatale, cât mai ales entități românești aflate în arii de păstorire ecleziastică distincte: Rusovlahia așezată sub oblăduirea mitropolitului Rusiei Mici și Maurovlahia, ascultătoare de Mitropolia bizantină de Vicina⁴². Astfel, va trebui clarificat dacă nu cumva – raportat la evoluția ierarhiilor bisericești de la răsăritul Carpaților – modelul encolpioanelor era ales după anumite criterii, capabile să reprezinte și ”identitatea” stăpânului locului. Din această

³⁶ Victor Spinei, *op. cit.*, p. 30, fig. 2/1.

³⁷ *Ibidem*, p. 18.

³⁸ A. N. Spasennyh, *op. cit.*, p. 31.

³⁹ Brigitte Pitarakis, *op. cit.*, p. 178.

⁴⁰ *Op. cit.*, p. 31.

⁴¹ *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. II, (documente externe) editate de M. Costăchescu, Iași, 1931, p. 630.

⁴² Vitalie Josanu, *op. cit.*, p. 198-199

perspectivă, admițând *in extremis* includerea encolpioanelor în circuitul comercial profan, acestea puteau fi procurate doar la comandă și anume modele îngăduite, recunoscute a fi reprezentative pentru scaunul eparhiei din care făcea parte solicitantul.

Din secolul XV, s-a constatat o reducere drastică a producției de cruci duble relicvar, situație explicată prin aplicarea unor reglementări canonice în acest sens, determinând o diminuare a numărului celor îndrituiți să poarte encolpioane. Totodată, exemplarele din această perioadă urmăresc – mai mult sau mai puțin fidel - modelele anterioare. Autorul pragului cronologic avansat își motivează alegerea în funcție de evoluția situației politice din Bizanțul suprimat de otomani sau cnezatele rusești înghițite de lituanieni, deși - în cazul celor din urmă - ține să precizeze că au continuat să fie un difuzor important de cultură materială în mediul ortodox al vremii⁴³. După înființarea și recunoașterea Mitropoliei din Țara Moldovei modelele vechi au fost admise în continuare, ca făcând parte din bagajul cultural moștenit, în paralel cu comenzile directe la Kiev.

Fixarea locurilor de descoperire pe harta spațiului dintre Carpați și Nistru, oferă indicii concludente cu privire la divizarea acestuia în funcție de două centre eparhiale, unul ce ține de Halici și altul de Vicina. Astfel, se constată că anterior invaziei mongole, regiunea de nord-vest conține cele mai frecvente descoperiri de encolpioane rusești și se delimitează prin firul Prutului iar la sud cu un spațiu despărțitoare ce s-ar suprapune Podișului Bârladului. Partea de sud apare ca un spațiu de interferență destul de larg, ce explică descoperirea unui encolpion bizantin la Bâta Doamnei (Piatra Neamț) dar și a unuia rusesc la Bârlad. Cetatea Albă - ca punct de stație în drumul pelerinilor – devine, în chip firesc și un loc unde cele două spații, bizantin și rusesc, își fac simțită prezența.

Urmare a solicitării voievodului Țării Românești, Nicolae Alexandru, în anul 1359, Patriarhia Ecumenică acceptă transferul Mitropolitului Iachint de Vicina în Țara Românească⁴⁴, situație ce trădează o diminuare a autorității sale asupra spațiului de la nordul Dunării. Acesta este și unul dintre motivele pentru care în 1370, Patriarhia trimite alături de mitropolitul Țării Românești – cu acordul acestuia - pe mitropolitul Antim, cu autoritate asupra unei părți, către Severin, subliniind că ”*neamul acelu loc s-a nimerit să fie numeros și aproape nemărginit*”⁴⁵.

Situația creștinilor de la nordul Dunării s-a reglementat însă în anul următor, când Patriarhia Ecumenică îl ungea pe Episcopul Antonie, în scaunul Mitropoliei de Halici, primind – printre altele – și următoarea misiune: „*se cuvine, de asemenea, ca după ce va pleca spre biserica sa pentru a alege pe aceia pe care îi va crede de cuviniță, să treacă și pe la preasfințitul mitropolit al Ungrovlahiei, pentru ca împreună cu acesta să aducă la îndeplinire alegerile de episcopi și hirotoniile*”⁴⁶. Fraza este deosebit de relevantă arătând că Antonie a obținut autoritate deplină asupra unei eparhii proprii, canonice, dar primise și competențe să-l ajute pe vlădica din Țara Românească. Foarte probabil, acest ajutor s-a produs – ori trebuia să se făptuiască – într-un spațiu periferic, unde autoritatea bătrânului mitropolit valah, a cărui neputință și slăbiciune⁴⁷ erau cunoscute la Constantinopol, devenise problematică.

Documentele păstrate ale Patriarhiei Ecumenice nu oferă un tablou detaliat al celor petrecute dar unele documente ulterioare rețin mărturia lui Iosif, episcop de Asprokastron, ce se revendica a fi fost uns de vlădica Antonie⁴⁸. Prin urmare, la scurt timp după 1371, Mitropolia Haliciului – cu lucrarea episcopului de Cetatea Albă – și-a extins aria de păstorire asupra întregului spațiu dintre Nistru și Carpați, aflat odinioară sub influență bizantină.

⁴³ Victor Spinei, *Circulația...*, p. 167.

⁴⁴ *Fontes Historiae Daco-romanae*, vol. IV, editat de Haralambie Mihăescu, Radu Lăzărescu, Nicolae-Șerban Tanașoca, Tudor Teoteoi, București, Ed. Academiei Române, 1982, doc. 9.

⁴⁵ *Ibidem*, doc. 13.

⁴⁶ *Ibidem*, doc. 14.

⁴⁷ *Ibidem*, doc. 12.

⁴⁸ *Ibidem*, doc. 66, 67.

Cruce Pectorală cu rugăciune recuperată pe raza mun. Piatra Neamț.

Piesa reprezintă, de asemenea, un bun recuperat din circuitul ilicit cu bunuri culturale, fără a se putea stabili exact locul descoperirii.

Detalii descriptive:

Într-un cadru vegetal în patru foi ușor alungite, pe ambele fețe, sunt înscrise chenarele crucii.

În câmpul crucii de pe *avers* este crucea Mântuitorului în relief, cu *titulus* și *suppedaneum*, flancată de suliță și trestie, așezată pe o Golgotă cu reprezentarea craniului lui Adam. Motivul este însoțit de următoarele inscripții: Ц(Я)РЪ СЛАВЫ / ИС(УСЪ) Х(РИСТО)С / С(Ы)НЪ Б(О)ЖИИ / НИКА adică ”Împăratul Slavei, Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu, Învingătorul”.

Pe *revers*, în câmpul crucii, se citește rugăciunea: ДА ВОСКРЕСНЕТ БОГЪ И РЯЗЫДУТСА БРАЗИ ЕГО И ДА БЕЖИТЬ ОТ ЛИЦА ЕГО НЕИВИДАЩИ ЕГО, respectiv ”învia-va Dumnezeu și se vor împărășia vrăjmașii Lui și vor fugi din fața Sa toți pizmuitoarii Lui”.

Este turnată în bronz, cu dimensiuni de 5,5 X 3,1 cm.

Contextul istoric al apariției acestui tip de cruce este legat de perioada ce a urmat reformelor țarului Petru I în Rusia, cu efecte și asupra artei religioase. Alături de absorbirea unor influențe occidentale, artiștii ruși conturau direcțiile principale ale simbolisticii creștine, cu o mare varietate de modele și un limbaj artistic bine definit și inteligibil oricărui creștin. Din punct de vedere cronologic - deși s-a optat pentru sec. XVII⁴⁹ - modelul de mai sus corespunde sec. XVIII-XIX și face parte dintr-un grup foarte răspândit în mediul rusesc⁵⁰.

În istoriografia dedicată inventarului creștinilor de rit vechi, acest model este cunoscut drept „cruce pentru fete” și conține – uneori – pe *avers* rugăciunea inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”⁵¹. Inscripția de pe *avers*-ul exemplarului de la Piatra Neamț este una obișnuită, înscriindu-se în variantele cunoscute deși, ca o particularitate, apare sub un porumbel cu aripile deschise.

Rugăciunea de pe *revers* este mereu scrisă parțial ori chiar se întrerupe uneori la mijlocul frazei sau a cuvântului. Probabil, fragmentele au fost scrise pentru a simboliza întreaga rugăciune. De remarcat că textul rugăciunii apare în două variante după verbele folosite - РЯСТОЧИТСА ori РЯЗЫДУТСА -, modelul cu cel de-al doilea verb fiind propriu și exemplarului găsit la Piatra Neamț și

⁴⁹ Ju. V. Kolpakova, L. Ja. Kostjučjuk, *Pskovskie natel'nye kresty s nadpisjami XIV-XVIII vv (predvaritel'nye itogi nabljudenij)*, UDK, p. 120.

⁵⁰ A. N. Spasënyh, *Hristianskaja simbolika v proizvedenijax metaloplastiki, najdennyx na elekkoj zemle i eë okruge*, ediția a II-a adăugită și revizuită, Elec, 2012, p. 224.

⁵¹ *Op. cit.* 131

este cunoscut în alte nouă cazuri. Este clar atribuit creștinilor de rit vechi și s-a descoperit printre materialele din satul Staryj Izborsk⁵².

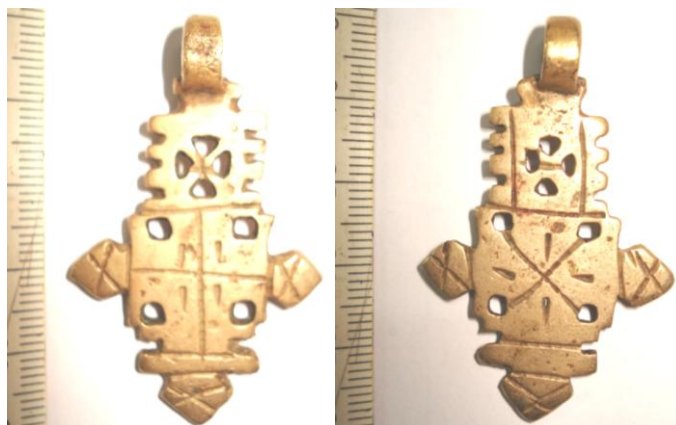
Apariția în spațiul românesc a acestui model de cruce se datorează grupurilor de ortodocși ruși de rit vechi, imigrați ca urmare a revoltelor față de reformele religioase instituite în Imperiul Rus.

Rugăciunea completă este:

”Învia-va Dumnezeu si va risipi pe vrajmasii Lui, fugi-vor de la fata Lui cei ce-L urasc pe Dânsul. Pieri-vor cum piere fumul; cum se topește ceara de la fața focului, așa vor pieri diavoli de la fața celor ce iubesc pe Dumnezeu și se însemnează cu semnul crucii și zic cu veselie: Bucură-te, preacinstită și de viață făcătoarea Crucea Domnului, care alungi pe diavoli cu puterea Celui ce S-a răstignit pe tine, a Domnului nostru Iisus Hristos și s-a pogorat la iad și a călcat puterea diavolului și te-a dăruit nouă pe Tine, cinstită Crucea Sa, spre alungarea a tot pizmașului. O, preacinstită și de viața făcătoare Crucea Domnului, ajută-mi cu Sfânta Doamna Fecioara, Născătoare de Dumnezeu, și cu toți sfinții în veci. Amin.”

Cruce pectorală „cu uzoare”, descoperită la Dumbrava Roșie, jud. Neamț

Într-o perioadă de utilizare apropiată și aceluiași context istoric al imigrării staroverilor corespunde o altă cruciuliță pectorală de mici dimensiuni, din cupru, descoperită întâmplător pe raza comunei Dumbrava Roșie, jud. Neamț și intrată în colecțiile Complexului Muzeal Județean Neamț. A fost recuperată de organele de poliție de la o persoană ce mai oferea spre vânzare ilicită și un topor perforat din piatră. Exemplarul se încadrează tipologiei „cruților cu uzoare”.

Decorul geometrizat este realizat prin incizii liniare simple și perforații dispuse simetric, conturând motive cruciforme repetate. La extremitățile brațelor, piesa are dimensiunile de 5,5 X 3,1 cm.

Toate cele trei cruce ce fac obiectul prezentului studiu au intrat în proprietatea Complexului Muzeal Județean Neamț, urmând a fi inventariate și valorificate muzeistic. Crucea encolpion a fost recuperată în contextul unei cercetări penale, celelalte două făcând obiectul unor sancțiuni contravenționale. Având în vedere caracterul specific al recuperărilor și interesul clarificării situației juridice a bunurilor în cauză, acestea s-au păstrat în custodia Muzeului de Istorie și Arheologie Piatra Neamț fără a se interveni asupra lor.

⁵² *Ibidem*, p. 131.

MĂRTURII ARHEOLOGICE PRIVIND ÎNCEPUTURILE VIEȚII CREȘTINE ÎN ZONA BÂRLADULUI

Laurențiu CHIRIAC

Credința a fost și va rămâne o determinantă spirituală a omului din toate timpurile și de pretutindeni. Nutrită de învățătura creștină încă din secolul al IV-lea, religia avea să constituie structura de rezistență a poporului român de-a lungul istoriei sale, mai ales că romanitatea și creștinismul au fost cele două coordonate esențiale ale etnogenezei sale. În plan concret, cultul creștin reprezentase factorul hotărâtor al romanizării, în contextul unor puternice contradicții dintre lumea bogată și cea săracă din lumea romanității orientale și pe fondul unei morale creștine comunitare (bazată pe egalitarism, fraternitate și pace universală) care s-a răspândit și a prins repede în lumea săracă.

În acest context, populația autohtonă din spațiul etnogenezei românești a adoptat rapid practicile, simbolurile, ritul și ritualurile de factură creștină, primind preceptele și învățătura de la misionarii creștini prigonți și persecutați la sud de Dunăre. Astfel, este posibil ca la început credincioșii să fi făcut troițe și cruci la răscruci de drumuri, considerate un fel de „altare itinerante ale credincioșilor pe drumurile bejeniei”¹. Adaptarea relativ ușoară la noua religie a început să se manifeste în rândul băștinașilor mai întâi prin înmormântările orientate est-vest și fără depuneri de ofrande (în general), de exemplu în cadrul mării necropole de la Bârlad-Valea Seacă (secolele III-V), unde cei înhumați erau așezați în poziție anatomică² și fără inventar. Mai apoi, acest gen de morminte de înhumație se va generaliza în tot arealul etnogenezei românești.

În atari condiții, este de la sine înțeles că descoperirile cu caracter creștin făcute pe cale arheologică pe văile Bârladului, Tutovei sau Elanului - adică, în zona Bârladului (v. **Planșa 1**) - provin din cadrul unor comunități sătești sărace care dovedesc o practică simplă a cultului, dar și o revărsare a sentimentului de apartenență la noua credință sub diferite modalități de manifestare. De exemplu, pe lângă simbolul de bază - *crucea* ca obiect distinct - apar și alte însemne creștine, cum ar fi: *peștele*, *porumbelul* - simbol al Bunei Vestiri, *ramura de măslin*, *palmierul*, *căprioara*, *steaua*, literele *alfa* și *omega*, *pomul vieții* etc. Aceste simboluri au fost descoperite pe vase de lut, unelte sau pe obiecte de podoabă (veacurile V-XIII) din tot arealul bârlădean, un exemplu concludent constituindu-l obiectele paleocreștine de la Bogdănești, Epurenii, Șuletea-Șipote și Giurcani Nord (sec. V-VI)³ (v. **Planșele 2-3**).

De asemenea, tiparele din piatră sau obiectele în sine pentru cruci ori podoabele cu modele cruciforme, găsite în tot spațiul est-carpatic, presupunea existența unor ateliere și a unor meșteri locali sau bizantini cu un rol deosebit în propagarea cultului creștin. Asemenea tipare s-au descoperit la Mânzați, Giurcani și Șuletea⁴ (v. **Planșa 4**). De altfel, pătrunderea diverselor obiecte și podoabe cu simboluri creștine în timp (veacurile VI-XII) și spațiu (sfera de influență bizantină) întăresc aceste convingeri și demonstrează practicarea și cunoașterea preceptelor noii religii.

* Articolul a mai fost publicat în revista „Carpica”, XXXV, Iași, ed. Documentis, 2006, p. 84-112 cu 20 de planșe.

¹ Nicolae Iorga, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, ediția I, vol. I, Vălenii de Munte, 1908, p. 32.

² Ghenuță Coman, *Unele considerații privind evoluția vieții religioase din teritoriul est-carpatic în contextul etnogenezei românești*, în „Acta Moldaviae Meridionalis” (*ActaMM*), II, Vaslui, 1980, p. 121.

³ *Ibidem*, p. 125. Marin Rotaru, Costachi Buzdugan, *Antichități creștine descoperite la Șuletea*, în „Traco-Dacia”, XVIII, 1-2, București, 1997, p. 202; Idem, *Antichitățile Elanului*, Vaslui, 1997, p. 10-12.

⁴ Ghenuță Coman, *Contribuții la cunoașterea fondului etnic al civilizației secolelor V-XIII în jumătatea sudică a Moldovei*, în „Carpica”, XI, Bacău, 1979, p. 181.

Prin săpături arheologice sistematice, prin descoperiri întâmplătoare sau prin cercetări de suprafață întreprinse pe raza actualului județ Vaslui (inclusiv în zona Bârladului) s-au găsit numeroase vase de lut (de veche tradiție geto-dacică) care au fost incizate cu unul sau mai multe semne ale crucii - ceea ce reprezintă o expresie clară a răspândirii creștinismului în rândul populației romanizate de aici, dar și o dovadă a continuității populației autohtone în veacurile V-VIII. Exemplele concludente sunt vasele care au pe umeri patru cruciulițe incizate dispuse în cardinal (cruci de tip *quadrata*), găsite la Murgeni-Ilișoia și Horga-școală⁵. Simbolul crucii incizat sau în relief începe acum să se răspândească, așa cum apare el pe vasele de lut ars de la Giurcani, Epureni, Șuletea, Dodești etc. (v. **Planșele 5, 6**).

În același timp, și celelalte **simboluri creștine** - în special, *peștele* - apar incizate pe diferite obiecte din secolele V-VIII (fusaiole din lut ars, inele, aplici, vase, catarama, străpungătoare, obiecte din os etc.). Astfel, pe un inel din bronz descoperit în așezarea de tip Dridu de la Fedești-Șuletea era incizată pe chatonul rotund al ornamentului o ramură de măslin, iar deasupra o cruce⁶. Alt inel din bronz (fragmentar), găsit împreună cu o fibulă romano-bizantină și databil în secolele VI-VII, descoperit la Bârlălești-Sturza, prezintă ca simbol pe montura incizată un porumbel⁷. Asemenea obiecte de cult erau întâlnite des în lumea creștină a Bizanțului, mai ales la nordul Dunării de Jos, semn că importul de piese creștine se făcea frecvent, iar în zona Bârladului ele erau cunoscute și folosite în practicarea credinței.

Ceramica din veacurile VI-VIII continuă tehnica și formele olăriei de tip provincial-romană, în paralel cu elementele tradiționale geto-dace. Aceste vase lucrate la roată într-o tehnică superioară erau frumos decorate prin incizii orizontale și în val, dar și prin cruci în relief dispuse pe fundul lor. Uneori, apărea pe vase crucea simplă sau înscrisă în pătrat, cerc, grămată etc. Așadar, semnul crucii nu constituia numai un motiv decorativ, ci mai ales un simbol creștin autentic. Astfel de vase s-au descoperit la Dodești (unde pe ceramică apar două cruci, una de tip *decussata* și alta de tip *immissa*), Horga, Epureni, Sărățeni, Banca, Vădeni-Murgeni (unde pe vas apar literele *XP* - Hristos), Fedești, Șuletea, Giurcani, Bârlălești-Sturza, Podu Turcului etc.⁸ (v. **Planșele 5, 6**).

În concluzie, pentru perioada secolelor V-VIII, legăturile permanente și intense cu romanitatea orientală au dus, firesc, la romanizarea populației din sudul Moldovei, dar și la formarea ca etnos deja creștinat a poporului român. Importurile creștine, interacțiunea schimburilor economice, interferențele culturale, precum și aportul spiritual (în special, cel de factură creștină) cu Imperiul Roman de Răsărit au dus la o puternică romanizare și definitivă creștinare a unei populații est-carpatice aflată în plin proces de formare a etnosului și limbii române. Tocmai de aceea, unitatea cultural-spirituală și lingvistică a poporului român este evidentă și se datorează și propagării în acest areal a creștinismului în forma sa inițială: latină provincială, orientală⁹.

* * *

În perioada următoare, dovezile de continuitate ale populației autohtone s-au înmulțit, iar multe dintre ele erau legate de noua religie creștină și practicile ei. Astfel, din perioada secolelor IX-XI datează necropola de la Bârlad-Prodana (probabil, birituală), unde au fost găsite șapte morminte de

⁵ *Ibidem*, p. 186.

⁶ *Ibidem*, p. 211.

⁷ Idem, *Mărturii arheologice privind creștinismul în Moldova secolelor VI-XII*, în „Danubius”, V, Galați, 1971, p. 75.

⁸ *Ibidem*, p. 99. Dan Gh. Teodor, *Cele mai vechi urme creștine din Moldova*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, an L, 7-8, Iași, 1974, p. 563-569. Idem, *Creștinismul la est de Carpați. De la origini și până în secolul al XIV-lea*, Iași, 1991, p. 156-162. Marin Rotaru, Costachi Buzdugan, *Antichități creștine descoperite la Șuletea...*, p. 204-212.

⁹ Ghenuță Coman, *Unele considerații privind evoluția vieții religioase...*, p. 130.

inhumație, orientate est-vest, cu groapa rectangulară. Scheletele erau întinse pe spate cu brațele de-a lungul corpului sau pe piept și nu conțineau nici un fel de inventar¹⁰. De asemenea, pe o psalie din os descoperită la Dodești (secolul IX) s-a găsit incizată o cruciuliță, o căprioară și pomul vieții, iar din același veac datează și două cruciulițe lucrute din rocă vulcanică, una descoperită la Murgeni și cealaltă găsită la Dodești¹¹. Tot de la Dodești provine și o fusaiolă din plumb pe care erau incizate după confecționare două mici cruci (sec. IX)¹² (v. **Planșa 7**). La aceste vestigii se adaugă și o fibulă din bronz cu placa decorată cu cerculețe concentrice dispuse în cruce descoperită la Vinderei, databilă în veacurile IX-X¹³.

Totodată, în secolele IX-XI încep să apară și obiectele de cult sau cele cu modele cruciforme, ca de exemplu amnarele de la Avrămești-Voinești¹⁴, toporul din bronz cu semnul crucii de la Fedești-Șuletea¹⁵, cruciulițele din piatră de la Murgeni¹⁶, inelul din bronz turnat incizat cu semnul crucii și pomul vieții de la Fedești-Șuletea¹⁷ etc. La fel, au continuat să apară și acele vase incizate cu semne cruciforme (simple sau înscrise într-un cerc) - descoperite la Murgeni-Sărățeni, Epureni, Bogdănești, Giurcani Nord, Șuletea-Șipote etc.¹⁸ (v. **Planșele 2-3**).

În fapt, populația creștină din ținuturile est-carpătice (inclusiv din zona Bârladului) se afla, în secolele XI-XIV, sub dependența confesională a instanțelor bisericești sud-dunărene, iar autoritatea patriarhului ecumenic de la Constantinopol se exercita fie prin intermediul eparhiilor balcanice sufragane de la Dunărea de Jos (de exemplu, Târnovo, Vicina sau chiar Axiopolis), fie prin intermediul eparhiilor rusești meridionale sau a Episcopiei cumanilor¹⁹. Mai mult, prelungirea jurisdicției canonice a acestor eparhii la est de Carpați a fost posibilă datorită întârzierii cu care s-au stabilit acei „schismatici” sau „pseudoepiscopi”, dar și datorită dificultăților enoriașilor din zonă de a fi în contact permanent cu instanțele ecleziastice superioare, fapt ce a condus la o anumită autogovernare. La acestea s-a resimțit pregnant și lipsa unui organism politic capabil să asigure protecția practicilor de cult, dat fiind faptul că ierarhia bisericească nu se putea dezvolta independent de puterea laică. Chiar și așa, materializarea acestor legături o reprezintă existența în zona bârlădeană a engolpioanelor de tip B²⁰.

În contextul enunțat mai sus apar și cruciulițele simple sau cruciulițele duble relicviar (engolpioanele) de factură bizantină, cum ar fi cele descoperite la Giurcani Nord, Șuletea-Șipote (v. **Planșele 4, 7**), Bogdănița, Murgeni-Sărățeni și Fedești (din veacurile XII-XIV)²¹. Ele erau cruciulițe pectorale (arhieresti), lucrute din bronz prin turnare, cu decor în relief sau obținut prin gravare, aveau brațele egale și terminate fiecare în cruce, fiind ornamentate cu cercuri concentrice pe fiecare braț și având pe avers imaginea lui Iisus Christos și pe revers pe aceea a Sfintei Fecioare în atitudine de orantă. Alături de acest gen de cruciulițe, au mai fost descoperite o interesantă cruciuliță din corn de

¹⁰ Dan Gh. Teodor, *Creștinismul la est de Carpați...*, p. 167.

¹¹ Ghenuță Coman, *Mărturii arheologice privind creștinismul în Moldova...*, p. 78.

¹² *Ibidem*, p. 79.

¹³ Idem, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 269-270.

¹⁴ *Ibidem*, p. 272.

¹⁵ *Ibidem*, p. 234-235.

¹⁶ *Ibidem*, p. 186.

¹⁷ *Ibidem*, p. 234.

¹⁸ *Ibidem*, p. 186-192. Marin Rotaru, Costachi Buzdugan, *Antichitățile Elanului...*, p. 26-34.

¹⁹ Victor Spinei, *Moldova în secolele XI-XIV*, ediția a II-a, Chișinău, 1994, p. 132-133.

²⁰ *Ibidem*, p. 133.

²¹ Ghenuță Coman, *Contribuții la cunoașterea fondului etnic al civilizației...*, p. 216. Victor Spinei, Ruxandra Maxim Alaiba, *Tipuri rare de cruciulițe medievale*, în *ArhMold*, XIV, Iași, 1991, p. 118-140. Ruxandra Maxim Alaiba, *Un engolpion bizantin descoperit la Șuletea, jud. Vaslui*, în *op. cit.*, XIII, 1990, p. 161.

bou la Bogdănești (sculptată cu chipuri umane, poate de sfinți)²² și un medalion de cult din bronz la Murgeni (ambele sec. XII-XIV)²³ (v. **Planșa 7**).

În paralel cu engolpioanele de tip bizantin, au circulat și au fost descoperite în zona Bârladului și cele de tip rusec, provenite din cnezatele rusești pe cale comercială și misionară. O astfel de cruciuliță pectorală rusească din secolele XII-XIII, fără inscripții, a fost găsită întâmplător la Căbești-Podu Turcului (azi, județul Bacău). Ea constituie o cruciuliță dublă relicviar din bronz, cu extremitățile brațelor rotunjite. Pe una din jumătățile acestei piese este reprezentat în relief Iisus răstignit, iar pe cealaltă jumătate apare Sf. Fecioară cu tunică lungă, în timp ce la extremitățile brațelor se aflau patru medalioane cu chipuri de sfinți²⁴.

Populația din zona Bârladului și-a manifestat și în veacurile XIII-XIV credința creștină de rit ortodox, numai că organizarea bisericească de la est de Carpați se menținea în forme incomplet evoluat, situație datorată instabilității politice întreținute de dese invazii străine. În condițiile în care nu a existat o ierarhie ecleziastică superioară proprie, cu activități desfășurate după normele canonice, păstorirea credincioșilor din zonă a continuat să fie făcută de acei „pseudoepiscopi” care aveau dificultăți în a urma cu strictețe regulile și uzanțele rituale creștine. Chiar și după marea invazie mongolă, autoritatea confesională a patriarhului ecumenic de la Constantinopol a fost exercitată prin instanțele ecleziastice inferioare din vecinătatea Moldovei. De fapt, desfășurarea normală a practicilor de cult ortodox în sânul comunităților locale nu fusese prea afectată de stăpânirea în zonă a Hoardei de Aur, datorită aplicării de către mongoli a principiilor de toleranță religioasă față de populațiile supuse²⁵.

De asemenea, circulația obiectelor de cult și a cruciulițelor medievale de proveniență greacă sau rusească a continuat în tot spațiul sudic al Moldovei, acest lucru arătând nu numai schimburi comerciale intense, dar ilustrând și manifestări ale contactelor din sfera creștină²⁶.

În acest cadru propice, putem spune că în perioada anterioară întemeierii statului medieval Moldova și chiar după aceea au existat lăcașuri de închinăciune din lemn în zona Bârladului, folosite ca locuri de oficiere liturgică și de rugăciune. Ele erau construcții simple, mici, ridicate îndeosebi de comunitatea obștească și cu ajutorul meșterilor băștinași. Din păcate, ele nu s-au mai păstrat, datorită perisabilității materialului din care erau făcute, iar cercetările arheologice din zonă nu le-au putut identifica decât pe unele dintre acestea. În orice caz, existența acestor lăcașe de cult este argumentată de informațiile din sursele documentare, fie prin atestarea lor directă, fie prin menționarea preoților lor.

* * *

Această succintă analiză a principalelor descoperiri arheologice de factură creștină provenite din zona Bârladului demonstrează faptul că activitatea de ctitorire a primelor edificii religioase din arealul menționat nu s-a desfășurat întâmplător, ci a avut la bază diversele manifestări timpurii ale cultului creștin-ortodox, dar mai ales preceptele și învățăturile temeinice ale acestei religii, așa încât construirea lăcașelor de cult a decurs firesc. Astfel, fenomenul și actul de ctitorire religioasă consfințează nu numai o realitate deja existentă, dar ilustra și necesitatea instituționalizării credinței și a practicilor ei.

²² Idem, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic...*, p. 83.

²³ *Ibidem*, p. 188. Victor Spinei, Ruxandra Maxim Alaiba, *op. cit.*, p. 138-139. Ruxandra Maxim Alaiba, *op. cit.*, p. 167. Marin Rotaru, Costachi Buzdugan, *Antichități creștine descoperite la Șuletea...*, p. 218-221. Idem, *Antichitățile Elanului...*, p. 36-39.

²⁴ Victor Spinei, *op. cit.*, p. 137-138.

²⁵ *Ibidem*, p. 279.

²⁶ *Ibidem*, p. 280. Idem, *Circulația unor piese de cult în regiunile românești nord-dunărene în secolele X-XVII*, în *Arh Mold*, XV, 1992, p. 138-169.

Din acest punct de vedere, surprinderea multiplelor aspecte enunțate a fost posibilă și datorită cercetărilor arheologice, în unele cazuri descoperirile întâmplătoare, cercetările de suprafață sau investigațiile arheologice sistematice constituind cele mai sigure surse de cunoaștere a unor monumente religioase din zona Bârladului. Exemplele elocvente în acest sens sunt bisericile Mănăstirii Florești (veacurile XVI-XVII), cea a schitului sulgerului Lupan (secolele XVI-XVII), biserica „Țintirim” din Bogdana (veacul XVII), biserica „Sf. Nicolae” din Obârșenii de Jos (secolul XVII) și, nu în ultimul rând, biserica „Domnească” din Bârlad (veacurile XV-XVII).

În acest sens, în urma cercetărilor arheologice sistematice de la Mănăstirea Florești (din anii 1998-2001), au fost scoase la iveală de către arheologii Costică Asăvoaie și Laurențiu Chiriac ruinele fundației bisericii din 1596-1598, dar și unele vestigii ale bisericii de mai târziu (cea din 1686-1694, construită de familia Costăcheștilor)²⁷. Chiar dacă fundațiile zidurilor perimetrice ale primei biserici au fost găsite „încate” în fundațiile ctitoriei din secolul al XVII-lea, sigur este că temelia bisericii lui Cârstea Ghenovici era din piatră, iar planul edificiului ca atare era unul triconc²⁸. De asemenea, au fost identificate fragmentele unui zid care ar putea reprezenta componenta vestică a zidului perimetral al primei biserici de piatră (1590-1596) sau ar putea constitui extremitatea estică a unei eventuale camere a mormintelor din cadrul aceluiași edificiu²⁹.

Din aceste sumare date arheologice, coroborate cu alte categorii de izvoare istorice, se poate concluziona faptul că biserica de la sfârșitul secolului al XVI-lea se încadra în tipologia bisericilor mănăstirești din acea vreme, cu aspect fortificat, dar asimilând noile influențe artistice venite din exterior (cele muntenești și neogotice, în special). Planul patrulater al mănăstirii era și el fortificat, cu un zid gros de incintă, cu turnuri pe colțuri și cu cortine flancate de metereze și drumuri de strajă.

În schimb, fundația celei de-a doua biserici (din veacul al XVII-lea) a fost reperată între naosul și pronaosul actualului edificiu (din secolul al XIX-lea), ctitoria de la 1686-1694 având tot un plan triconc și fiind acoperită cu țiglă³⁰. În același timp, cercetările arheologice de la Mănăstirea Florești au evidențiat următoarele realități care vizează această a doua biserică de zid (ctitoria Costăcheștilor):

- ea a fost acoperită cu țiglă, întrucât s-au recoltat din săpătură mai multe fragmente de țiglă specifice secolului al XVII-lea și începutului celui următor;
- avea o fundație compusă din piatră mărunță, cărămidă și intruziuni de pigmenți de mortar, denotând o temelie compactă și unitară pe întreaga suprafață pe care o susținea;
- prezența unor gropi pentru stâlpii de susținere și a unor resturi de tencuială arată că biserica a fost construită într-o manieră relativ bine organizată, impusă de evenimente nonviolente;
- resturile de zidărie găsite în săpătură au permis reconstituirea atât a planului triconc al bisericii, cât și compartimentarea acesteia în pridvor, pronaos, naos și absida altarului, la care se adăugau decroșurile exterioare dreptunghiulare ale absidelor laterale simplificate;
- piesele de decor arhitectural descoperite ar putea sugera faptul că această a doua biserică a dispus la un moment dat de o boltă din piatră situată cel puțin pe naos, dar - în același timp - aceste pietre ecarisate ar fi putut să nu mai fie puse în opera de construcție;
- în fine, s-a observat o puternică demantelare sistematică a părții superioare a edificiului din anii 1686-1694, probabil făcută de constructorii celei de-a treia biserici din piatră de la Florești (ctitorită între anii 1852-1883)³¹.

²⁷ Costică Asăvoaie, Laurențiu Chiriac, *Noi date istorico-arheologice privind Mănăstirea Florești, județul Vaslui*, în *ActaMM*, XXI, 1999-2000, p. 63-79.

²⁸ *Ibidem*, p. 64-65.

²⁹ *Ibidem*, p. 65.

³⁰ *Ibidem*, p. 66.

³¹ *Ibidem*, p. 63-69.

Din analiza rezultatelor investigațiilor arheologice și nu numai, se poate emite ipoteza că a doua biserică de zid de la mănăstirea Florești făcea parte din categoria bisericilor de sinteză moldo-munteană, căci ea îmbina planul triconc moldovenesc cu fațada tipic muntenească, având un turn-clopotniță pe pridvor și care era amplasat pe aceeași axă longitudinală cu turla sau cupola naosului. Acest turn clopotniță, cu funcție subsidiară de refugiu și apărare, era legat de caracterul fortificat al mănăstirii, prevăzută acum cu dispozitive de apărare. Astfel, este foarte probabil ca și mănăstirea Florești să fi devenit la finele secolului al XVII-lea o adevărată „cetate mănăstirească” - care trebuia să suplinească lipsa unor cetăți de apărare din zonă și care era prevăzută cu toate clădirile și anexele necesare. Așadar, rezultatele investigațiilor arheologice de la Florești au putut lămuri etapele principale de construcție ale bisericilor, dar și compartimentările planimetrice dintre acestea.

Între anii 2002-2004, prof. Gheorghe Gherghe și învățătorul Marin Rotaru au efectuat cercetări de teren în zona Mănăstirii Moreni, prilej cu care au putut identifica existența schitului Deleni-Bilavoi (ctitorit de sulgerul Lupan și familia sa la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul celui următor), schit care a suferit multe refaceri (de exemplu, la 1650 și 1770) și care a continuat prin mănăstirea Moreni de mai târziu, pe aceeași vatră³². Astfel, cei doi autori susțin idea că schitul lui Lupan a fost construit din lemn, probabil pe o fundație din piatră, la circa șase metri de vechea biserică a mănăstirii Moreni (ridicată la 1853), în curtea actualului așezământ monastic găsiindu-se fragmente ceramice și de olan din secolele XVI-XVIII³³.

Tot în urma unor cercetări de teren - efectuate de Ioan Antonovici la finele veacului al XIX-lea - în zona comunei Bogdana au fost descoperite urmele din bârne ale bisericii „Țintirim” din vatra veche a Vișteleștilor (azi, satul Bogdana), edificiu menționat la 1658 și peste care nu s-a mai ridicat o altă construcție³⁴. Autorul descoperirii arată că tot acolo a găsit și urmele unui cimitir medieval târziu, în care mormintele aveau un inventar sărăcăcios și precizează faptul că acest lăcaș de cult dintre râpa Sitarului și cea a Gădesei a avut și un turn-clopotniță³⁵.

Între anii 1932-1933, preotul I. C. Beldie a găsit la Obârșenii de Jos o serie de obiecte de cult (o cruce de mână, un potir, o cădelniță, un candelabru cu trei brațe și două pocale), pe care le-a datat ca fiind de la sfârșitul secolului al XVII-lea³⁶. Pe baza acestor descoperiri și a două mențiuni documentare a unor preoți din același sat (popa Grigorie la 1692 și preotul Ilarie la 1698), autorul (re)datează biserica „Sf. Nicolae” din Obârșenii de Jos ca fiind de la finele veacului al XVII-lea³⁷, deși argumentele sale par a fi insuficiente, mai ales că obiectele de cult nu au putut fi văzute de către altcineva și nici nu se cunoaște locația lor.

La toate acestea se adaugă și descoperirile semnalate de Ghenuță Coman cu privire la existența unui candelabru din lut ars cu trei brațe (cupe), de culoare cenușie, la Pogonești-Ivești (secolele XVII-XVIII)³⁸ sau a unei necropole medievale târzii în zona Vișoara-Dodești (veacurile XVII-XVIII)³⁹. Cu toate acestea, trebuie spus faptul că lucrările agricole succesive și de adâncime (de exemplu, arăturile) au afectat deseori eventualele urme de fundații ale construcțiilor religioase, determinând - din păcate - chiar distrugerea lor.

După cum se poate observa, existența unor construcții religioase a fost sugerată și de descoperirea unor obiecte de cult sau chiar a unor vestigii ale cimitirelor medievale, cele mai

³² Gheorghe Gherghe, Marin Rotaru, *Mănăstirea Moreni*, Bârlad, 2004, p. 20-48.

³³ *Ibidem*, p. 40-49.

³⁴ Ioan Antonovici, *Istoria comunei Bogdana din plasa Simila, județul Tutova*, Bârlad, 1906, p. 301-306.

³⁵ *Ibidem*, p. 341-342. Laurențiu Chiriac, *Monumentele religioase medievale din zona Bârladului. Repere istoriografice*, Iași, Editura Opera Magna, 2006, p. 56-68.

³⁶ I. C. Beldie, *Biserica și parohia din com. Obârșenii de Jos-Tutova*, Bârlad, 1933, p. 8.

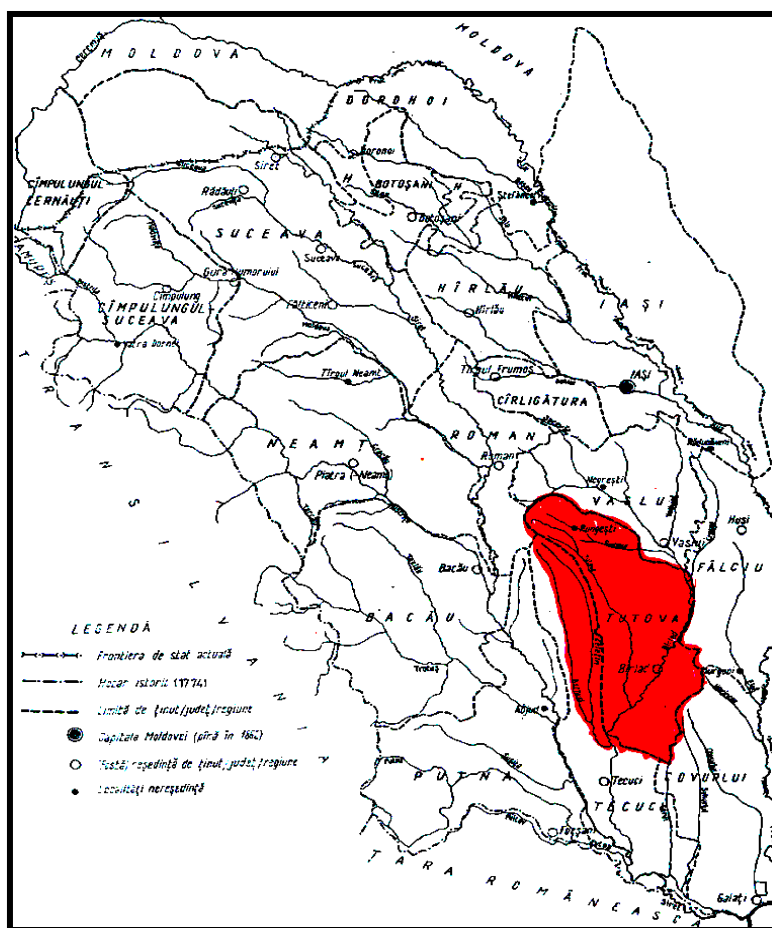
³⁷ *Ibidem*, p. 31-38.

³⁸ Ghenuță Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic...*, p. 165-166.

³⁹ *Ibidem*, p. 265.

concludente exemple fiind cele de la Bogdana - punctul „Țintirim”, Obârșenii de Jos, Pogonești-Ivești, Viișoara-Dodești sau chiar Bârlad.

În sfârșit, nu întâmplător am lăsat la urmă rezultatele cercetărilor arheologice din zona bisericii „Domnească” din Bârlad, chiar dacă ele nu au fost destul de convingătoare. Vasile Palade a întreprins în 1976 un sondaj arheologic la acest monument religios (cu ocazia lucrărilor de restaurare), descoperind o fundație de biserică din lemn din secolul al XV-lea, cu un plan triconc⁴⁰. De asemenea, fragmente ceramice, vârfuri de lănci și săgeți care atestau urme de locuire din veacurile XIV-XVI au fost depistate cu ocazia lucrărilor de fundație de la cinematograful „Victoria” din apropiere, iar o necropolă creștină din aceeași perioadă a fost descoperită la 300 metri de biserică Domnească (la întretăierea străzilor Republicii și M. Kogălniceanu), mormintele având obiecte de podoabă, ceramică și monede (aflate acum în colecțiile muzeului din Bârlad)⁴¹. Însă, toate aceste date (nepublicate de autorul săpăturilor arheologice) nu reprezintă argumentele suficiente și necesare pentru a data biserică de la Bârlad înainte de 1636, rămânând ca pe viitor - chiar în condițiile în care vechea vatră a orașului corespunde cu actualul centru civic - să fie inițiate noi cercetări arheologice exhaustive la acest reprezentativ monument religios al târgului, cu șanse de a ne edifica asupra evoluției sale.

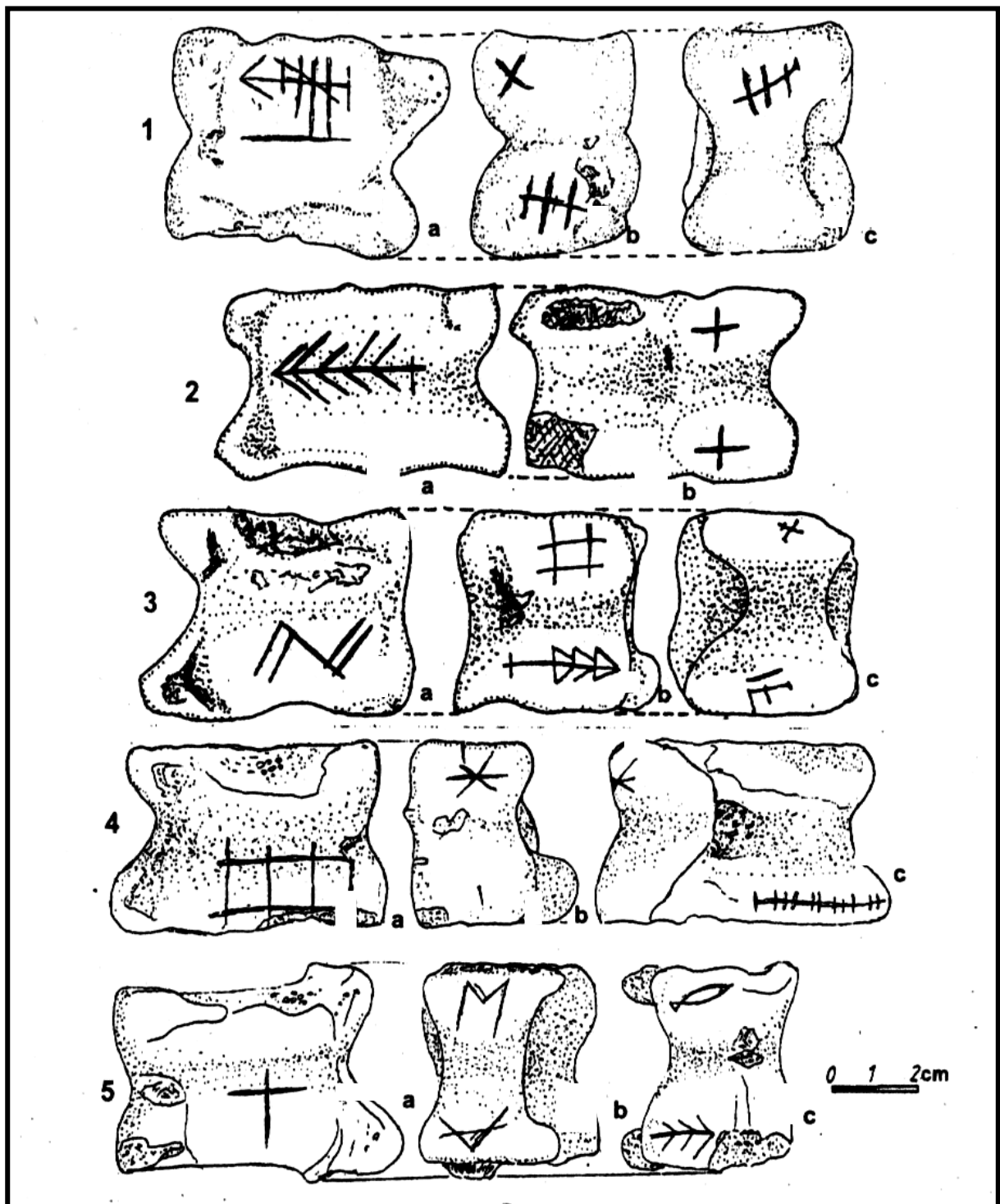

Planșa 1 - Harta zonei Bârladului.

(*apud* Iacov Antonovici, *Documente bârlădene*, vol. III, Bârlad, 1915, p. 283).

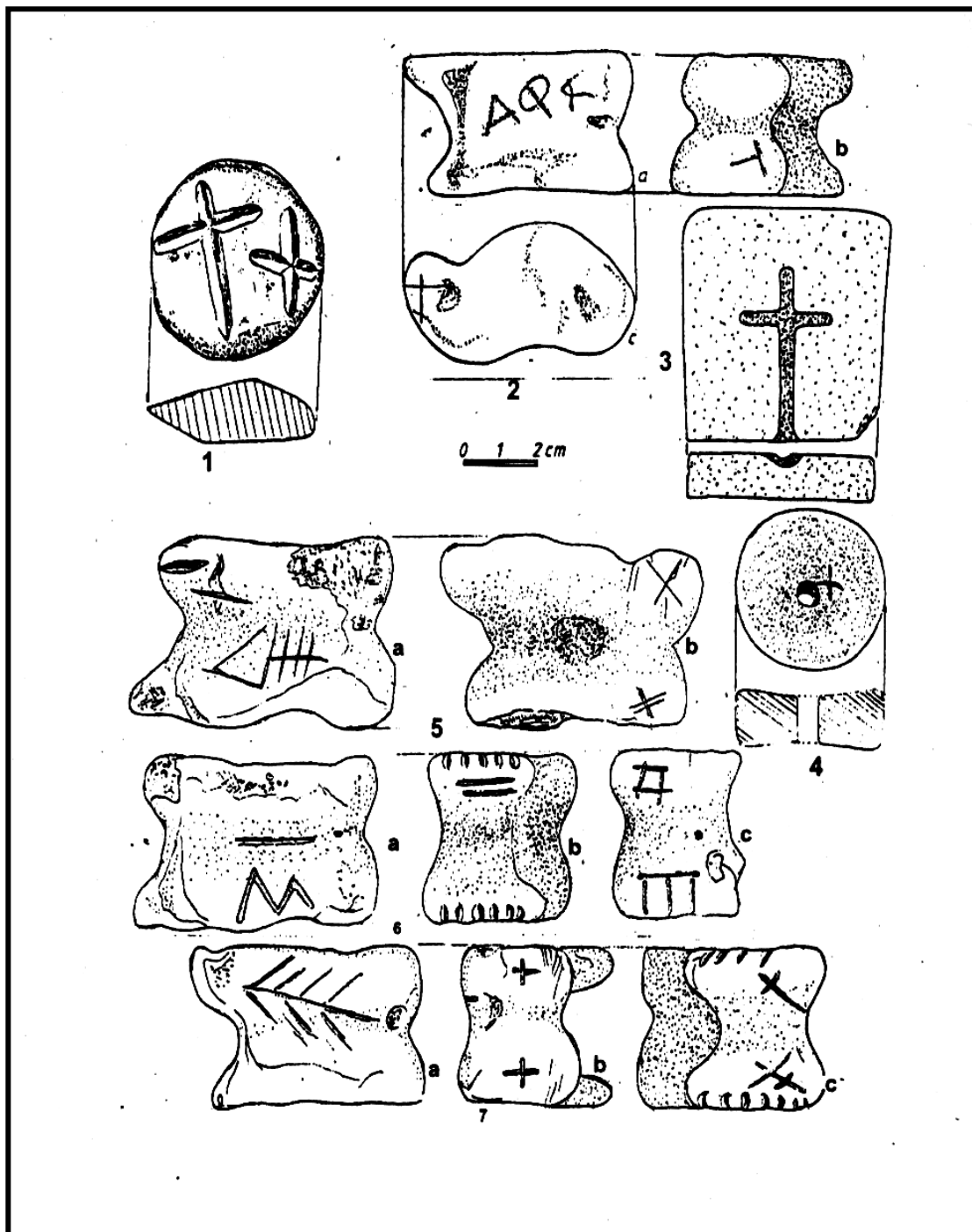
⁴⁰ Oltea Rășcanu-Gramaticu (coordonator), *Istoria Bârladului*, ediția a II-a, vol. I, Bârlad, 2002, p. 55.

⁴¹ *Ibidem*, vol. I, p. 48 și 53; N. Zaharia, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova de la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 312-313. Laurențiu Chiriac, *op. cit.*, p. 127.

Plansa 2 - Obiecte creștine din secolele V-XIV:

Fig. 1-5 - Simboluri și inscripții creștine pe oase de animale (Șuletea - Șipote).
 (apud Costachi Buzdugan, Marin Rotaru, *Antichitățile Elanului*, Vaslui, 1997, p. 91, fig. 33).

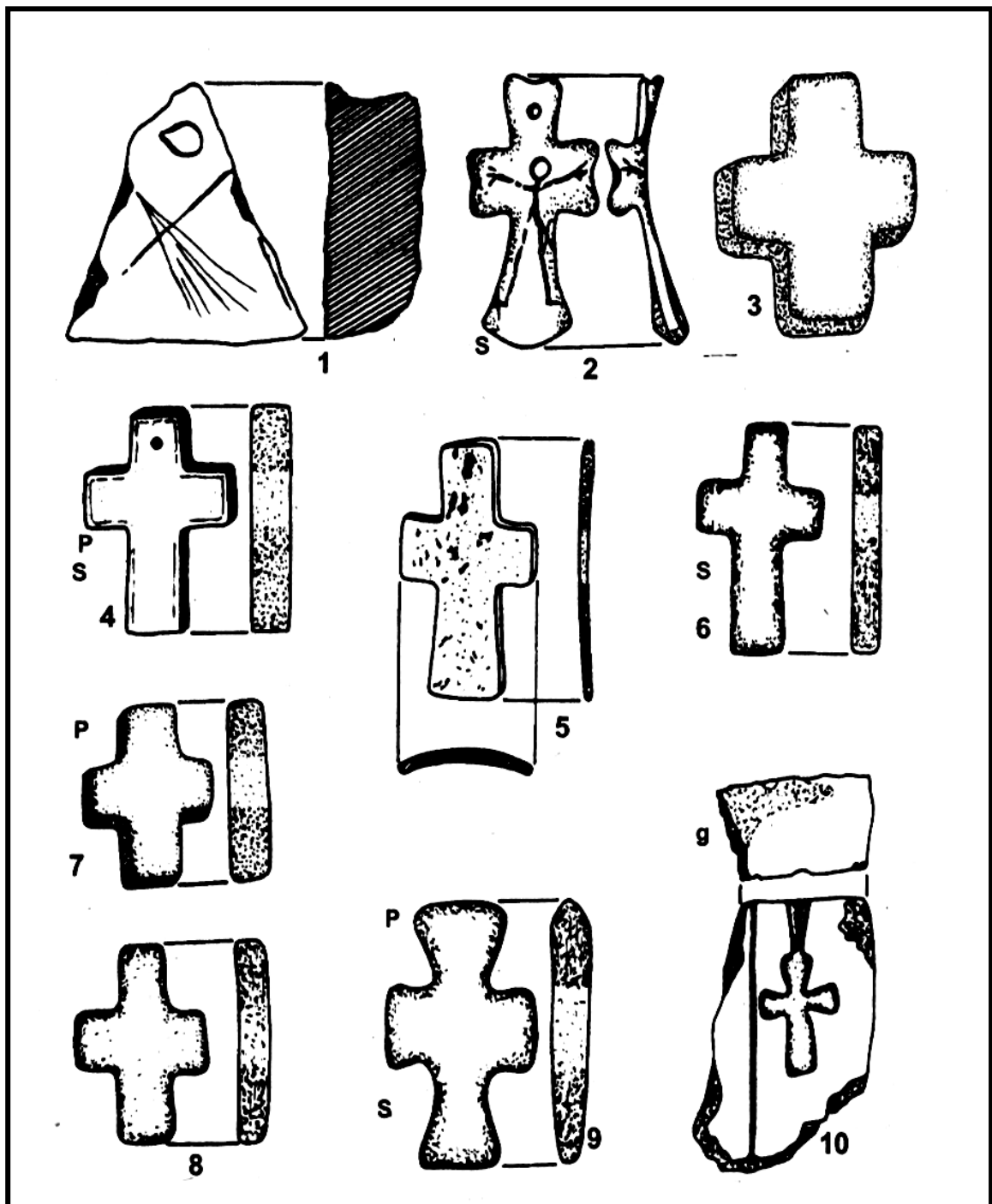
Planșa 3 - Simboluri și inscripții creștine din secolele V-XIV:

Fig. 1-3 - Obiecte din piatră (Șuletea - Șipote).

Fig. 4 - Obiecte din lut (Șuletea - Șipote).

Fig. 2, 5-7 - Obiecte din os (Șuletea - Șipote).

(*apud* Costachi Buzdugan, Marin Rotaru, *op. cit.*, p. 90, fig. 32).

Planșa 4 - Obiecte creștine din secolele V-XIV:

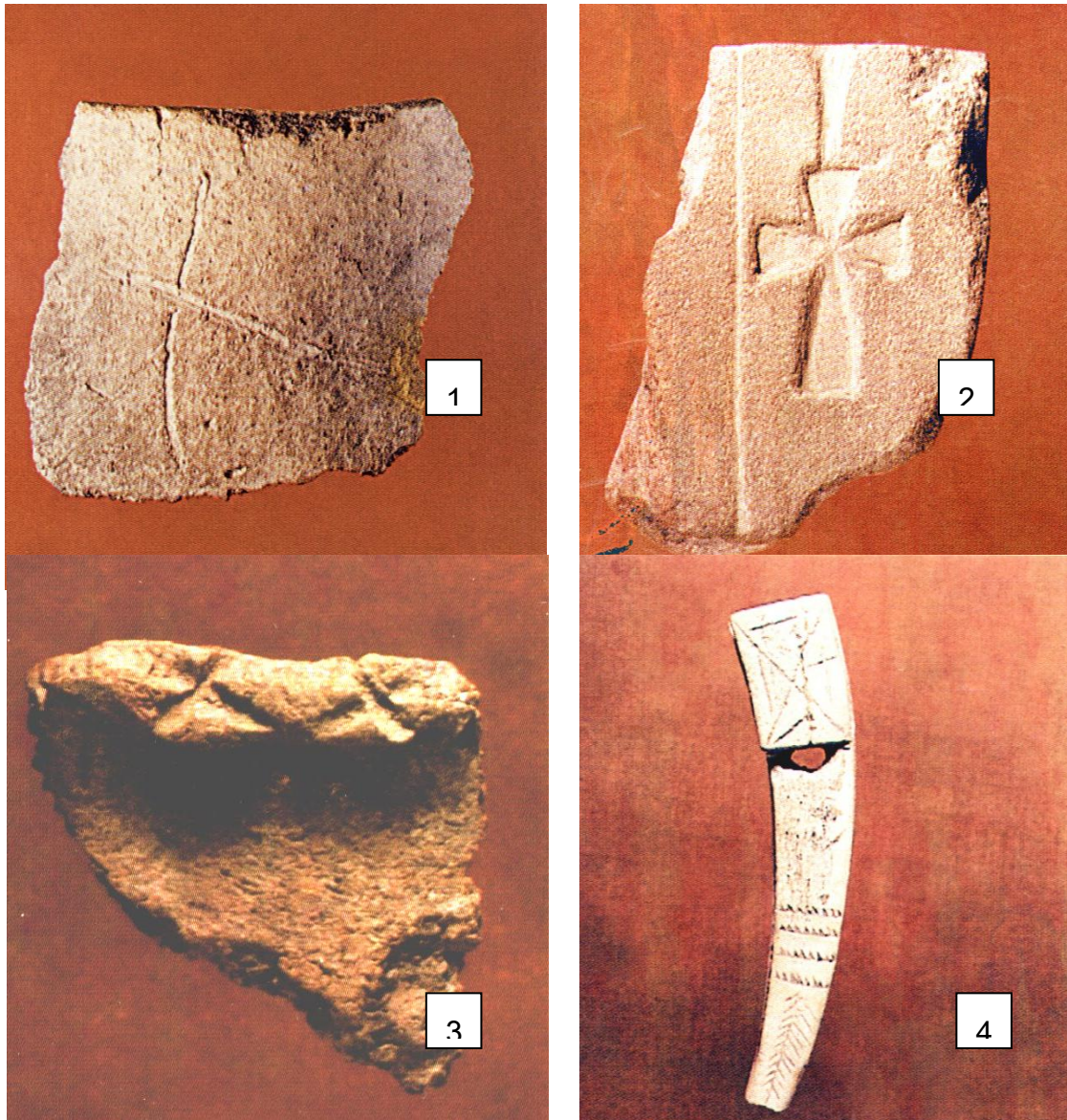
Fig. 1 - Fragment de piatră cu însemne creștine (Șuletea - Șipote).

Fig. 2, 5-8 - Cruciulițe din os (Șuletea - Șipote și Giurcani Nord).

Fig. 3-4, 9 - Cruciulițe din piatră (Șuletea - Șipote și Giurcani Nord).

Fig. 10 - Tipar pentru turnat cruciulițe (Giurcani Nord).

(*apud* Costachi Buzdugan, Marin Rotaru, *op.cit.*, p. 87, fig. 29).

Planșa 5 - Obiecte și simboluri creștine:

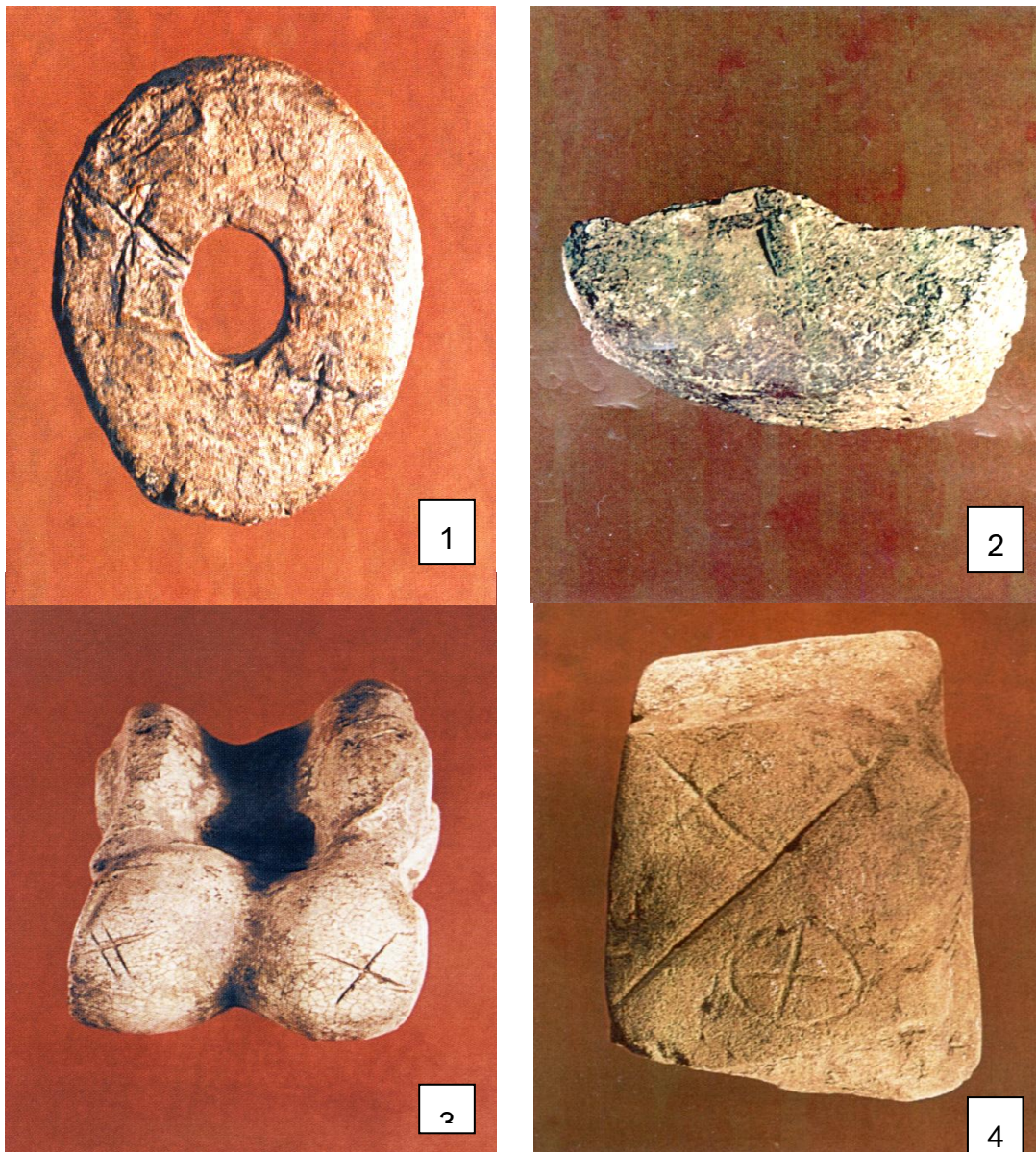
Fig. 1 - Fragment de vas cu semnul crucii (sec. V-VIII), Ilișoara (jud. Vaslui).

Fig. 2 - Tipar din piatră pentru cruciulițe (sec. VI-VII), Giurcani (jud. Vaslui).

Fig. 3 - Fragment de vas cu semnele crucii (sec. VI-VII), Dodești (jud. Vaslui).

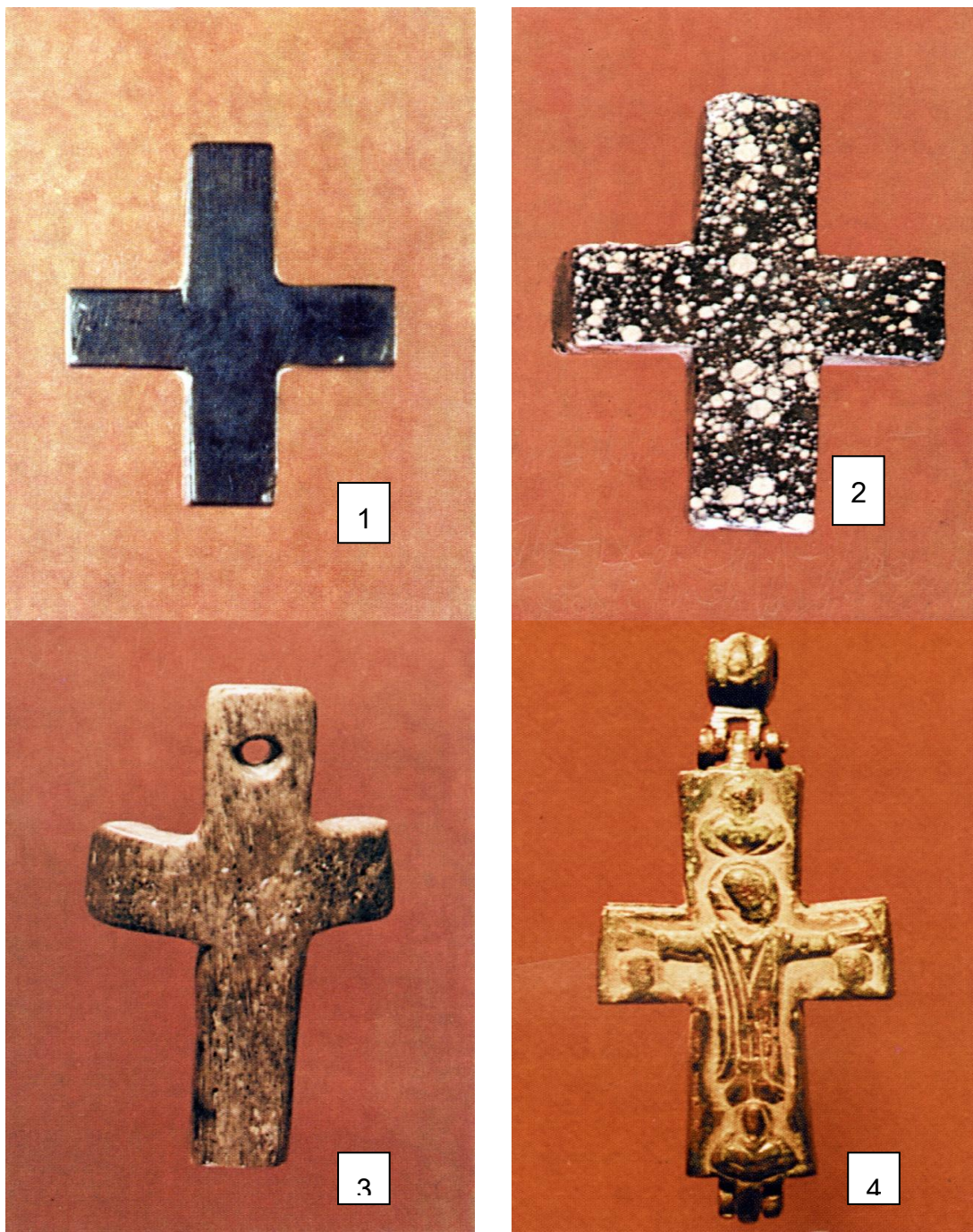
Fig. 4 - Psalie din os cu ornamente creștine (sec. VIII-IX), Dodești (jud. Vaslui) .

(apud Mircea Mamalaucă, *Catalogul Expoziției "2000 de ani de creștinism"*, Bârlad, 2000, fig. 25, 38, 48, 50).

Planșa 6 - Obiecte și simboluri creștine:

- Fig. 1 - Fusaiolă plumb cu semnul crucii (sec. VIII-IX), Dodești (jud. Vaslui).
 Fig. 2 - Fragment vas cu semnul crucii (sec. VIII-IX), Fălciu (jud. Vaslui).
 Fig. 3 - Astragal din os cu însemne creștine (sec. IX-XI), Șuletea (jud. Vaslui).
 Fig. 4 - Piatră cu semne creștine (sec. IX-XI), Șuletea (jud. Vaslui).
 (apud Mircea Mamalaucă, *op. cit.*, fig. 52, 57, 58, 59).

Planșa 7 - Obiecte și simboluri creștine:

Fig. 1 - Cruciuliță pandantiv din piatră (sec. VIII-IX), Dodești (jud. Vaslui).

Fig. 2 - Cruciuliță din piatră (sec. VIII-IX), Murgeni (jud. Vaslui).

Fig. 3 - Cruciuliță din os (sec. VIII-IX), Giurcani (jud. Vaslui).

Fig. 4 - Engolpion din bronz turnat (sec. XI-XII), Șuletea (jud. Vaslui).

(*apud* Mircea Mamalaucă, *op. cit.*, fig. 53, 54, 55, 95).

CONTEXTUL SPIRITUAL BALCANIC AL FONDĂRII MITROPOLIEI DIN TÂRGOVIȘTE

Ștefan STAREȚU

Mitropolia din Târgoviște reprezintă o finalitate a istoriei ortodoxiei în Țara Românească. Fondarea sa împlinește și completează situația vechii Mitropolii de la Curtea de Argeș, a cărei continuatoare apostolică este, înveștmântând în splendoarea arhieriei ortodoxe epoca de mare strălucire aristocratică și consistență ortodoxă apologetică a Sfântului Neogoe Basarab Voievod. În a cărui epocă civilizația medievală sârbă și muntenească formau un tot unitar, rezultatul unor confluențe și comunități de origine și interacțiune străvechi. Neogoe Basarab a încurajat manifestări ale puterii ecleziale și monarhice ce continuau direct și perpetuau substanța simfoniei existente între biserică și monarhie în perioada regilor sfinți nemanizi ai Serbiei medievale, regi al căror continuator era, atât în politica confesională anticatolică, cât și în opțiunile arhitecturale ale operelor sale ctitoricești.

Sfințirea Mănăstirii Argeșului, eveniment comemorat acest an, la care s-a decis mutarea reședinței mitropolitane la Târgoviște, după cum arată Cuviosul Gavriil Protul, s-a finalizat în sfințirea măreței catedrale cu opt cupole din capitala Munteniei, construită după modelul Mănăstirii Ravanica și a Mănăstirii Hilandar, după cum vom vedea.

Arhitectura medievala ortodoxă era o expresie de tip iconic al statutului spiritual și material al monarhului în fața lui Dumnezeu, în interiorul bisericii celei una, dreptmăritoare, apartenență ce cuprindea întreaga țară, aristocrația și poporul dreptcredincios.

Epoca de cruciadă ortodoxă a secolului XVI, o epocă a martiriului iminent, însemna concentrarea rezistenței ortodoxe, amenințată de tripleta catolicism-protestantism-islam. Această concentrare purcede din exemplul înaintașilor elitei muntene, exemplu concentrat în alegerea *împărăției cerești* realizată de Sfântul Cneaz Lazăr, strămoșul ucis la Kossovopolije, și sintetizat în arhitectura ctitoriilor sale.

În perioada secolelor XIII-XIV se observă că Europa medievală avea mai multe modele ideologice de autoritate. În acest context dezvoltarea Țaratului Sârb nemanid a fost foarte importantă pentru definirea unor realități geopolitice de la nordul Dunării. Cel mai important fenomen pentru a înțelege evoluția organică a evoluției aristocrației și regalității în zona noastră este constituirea dinastiei nemanide, ca o alternativă ortodoxă la un monopol catolic format din regalitatea maghiară, care domina zona. În momentul în care fiul lui Zavida se convertește la ortodoxie¹, istoria monarhică a acestei zone se schimbă. El își ia numele Ștefan, și începe o campanie de eliberare a vechii biserici bizantino-ilire de sub dominația ungaro-croată sub care căzuseră începând din sec. IX. Politica lui Nemanja va duce la înrudirea acestei dinastii sârbe cu familii importante în zonă, cum ar fi familia Morosini², Subic³, Kotromanić, Buondelmonte, Angelos, Courtenai, Basarab, Asan, Dandolo, Anjou⁴. Aceste înrudiri vor avea un rol covârșitor în crearea unei solidarități de putere a elitelor care va marca secolul al XV-lea în centrul Europei.

Se vede o acceptare a noii stătalități și monarhii ortodoxe în zona adriatică și balcanică, cu un mare rol acordat părții dalmato-venețiene. Dezvoltarea acestui stat va înregistra prima mare înrudire prin căsătoria lui Ștefan Vladislav, despot de Srem, cu fiica regelui ungar Ștefan al II-lea și a soției sale cumane, fiica lui Kuthen, la rândul ei fiica unei prințese din dinastia Vladimir din Kiev. Se

¹Zorica Zlatić Ivković, *Stefanu Nemanju povodom 900 godina od rođenja (1113-2013)*, Beograd, Grafoprint, 2013, p. 24.

²*Ibidem*, p. 143.

³*Ibidem*.

⁴*Ibidem*.

observă de asemenea gravitatea în întregime a acestui spațiu balcanic spre Adriatică, prin înrudiri cu familii cum ar fi Drago de Mare, Morosini sau Buondelmonte, familii fără o foarte mare nobiliară tradiție dar descendente din ducii regionali numiți de bizantini în zonă în sec. IX (lucru confirmat cel mai bine la Morosini venețieni sau la Dandolo). E un ambient romanesc în care dinastia sârbă își păstrează individualitatea. Este perioada în care Serbia va influența chiar politica italiană, și în care regi ortodocși sârbi anticatolici în politica lor trimit danii la Bari și chiar la basilica Sfântul Petru, danii cu rol revendicativ, de amintire a originii ortodoxe a acelor locuri și de muștrare și atacare a ereziilor din acea vreme de acolo, iar acele danii nu sunt distruse, ci păstrate până azi.

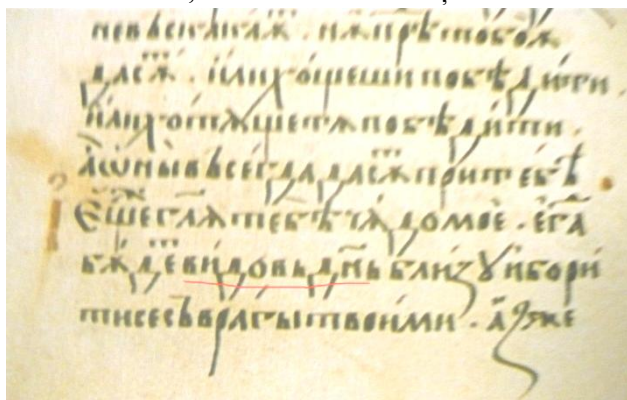
Sângele acestor ilustre înrudiri a ajuns în spațiul nostru prin căsătoria Anei, fiica lui Lazăr, cu

Radu I Basarab (Fig.1), ai căror fii legitimi, Mircea și Dan, vor avea posteritate între domnii și boierii din Ungrovlahia până în prezent (familiile Glogoveanu, Filănescu, Cantacuzino, etc...).

Fig.1. Reprezentarea Țarului Lazăr în fresca de la Curtea de Argeș, cu inscripția: „Cneju Lazăru. Craiu Serbia. Socru lui Negru (Radu: n.n.) Vv.”⁵

Prezența la Curtea de Argeș a Sfinților Simeon și Sava, și a familiei Sf. Țar Lazăr în poziții de patronaj dinastic, genealogic și ideologic-ecclesial (Sf. Sava este întemeietorul autocefaliei sârbe), ca și a utilizării termenului *Vidovdan* în versiunea originală sârbo-slavă a *Învățăturilor*⁶ (Fig.2), în prezent la Sofia, ne arată doar un apogeu al unor conexiuni mai largi legate de refacerea unei statalități considerată de apartenență după înlăturarea dominației maghiare definitiv și a rețelei de fidelitate filoungare prin înfrângerea buzoienilor și a lui Mihnea cel Rău, voievod de orientare politică maghiară, prin actul copiat după cel al lui Miloș Obilić față de Murad, a nobilului sârb Dimitrie Jakšić, considerat mucenic și nou Mercurie ce îl zdrobește pe noul Iulian Apostatul, Mihnea cel căzut în eresul hulei față de Duhul Sfânt

(referire la catolicism caustică și combativă, frumoasă în contextul pasivității interesate a ortodoxiei muntene în fața acțiunilor de provocare catolice, dar justificată prin riscurile catolicizării Ungrovlahiei pe care Jakšić prin gestul său motivat și personal, le-a blocat).

Fig. 2. Pagina 118 din „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”, cu evidențierea cuvântului *Vidov-dan*.

⁵Emanuela Cernea, Lucreția Pătrășcanu, *Mărturii. Frescele Mănăstirii Argeșului*, Muzeul Național de Artă al României, 2012, La schița reprezentării familiei Țarului Lazăr este notat: „Cneju Lazăru. Craiu Serbia. Socru lui Negru (Radu: n.n.) Vv.”, p. 179.

⁶„Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie” (Originalul slavon în facsimil și Originalul slavon transcris și tradus de Gheorghe Mihăilă), în *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie: Versiunea românească de la Curtea de Argeș, Originalul slavon în facsimil și Transcrierea și traducerea fragmentelor de acad. Gheorghe Mihăilă*, Curtea de Argeș, Ed. Eparhiei Argeșului și Muscelului, 2009, p. 118, și nota 20 de la p. 320-321, p. 423.

Astfel de transferuri de identități etnice au existat și în spațiul ungaro-valah, unde o identitate colectivă de apartenență la națiunea medievală ortodoxă sârbă a *Vidovdanului* în mod cert a existat, dovadă frescele de la Curtea de Argeș ce relevă concepte identitare referitoare la dinastia Basarabă dar și la Ungrovlahia, epocă care arată prin folosirea termenului de *Vidovdan* pentru lupte potențiale ale muntенilor în *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, asimilarea națiunii nobiliare muntene cu cea sârbă⁷.

Mecanismele de asimilare a identității sârbe de monarhiile și națiunile nobiliare din Muntenia și Moldova sunt astfel bine documentate de gesturi, titluri (cum ar fi cel de țar la moldoveni și muntени), reprezentări iconografice a regilor sfinți în ctitorii regale sau nobiliare, referințe la istoria și simbolurile sârbe cum e *Vidovdanul* sau alegerea *Împărăției Cerești* de sfinții strămoși la Neagoe, dani la Hilandar, însă absența unor texte elaborate pe aceste teme vor aduce contestări acestor realități. Cert este că până în sec. XVIII familiile boierești muntene își asumau descendența din familiile regale sârbe legate de sfinți cum ar fi Lazăr, Brankovicii sau Miloš Obilić, familii prezente și în epica legată de Kossovopolije, ciclul cel mai complex al poeziei epice nobiliare sârbe. Dacă rudimente ale unui astfel de fenomen au existat și în Franța, unde există tapiserii ce înfățișează bătălia de la Kossovopolije, resturi ale identității simbolice și teologice sârbe ale nobilimii europene în sec. XV; identitate detaliată mai sus, impactul în Muntenia, Moldova și chiar Rusia trebuie să fi fost impresionant.

În contextul conexiunilor complexe genealogice din secolul al XV-lea, marcate prin ascensiunea lui Matei Corvin la tronul Ungariei, readucerea de către acesta a dinastiei Branković în Srem prin George Branković, devenit Maxim, urmat de Jovan Branković, va crea premisele dezvoltărilor de la începutul secolului al XVI-lea, și va face posibilă căsătoria nepoatei lui George Branković, Milița cu Neagoe Basarab. Milița a fost fiica lui Jovan dintr-o primă căsătorie, considerată nelegitimă, iar cealaltă fată a lui, Elena, viitoarea soție a lui Petru Rareș, a fost fiica legitimă. Avem de a face cu un ambient medieval complex, care a însemnat și căsătoriile Jakšicilor, rude cu Branković, în mari familii nobile, cum ar fi familia Banffy sau chiar în Rusia, prin familia Glinska, care a avut ca urmaș pe însuși Ivan cel Groaznic. Ambele fete ale lui Jovan erau de credință ortodoxă, și considerau că ele sunt moștenitoarele unice ale drepturilor statale și regale sârbe. Vorbim de potențialul salvării coroanei sârbe prin femei, model european aplicat deci și în Serbia (a se vedea pretențiile domnilor albanezi de succesiune feminină sau muntенegreni, Balsicii ce se numesc din sfânta casă nemanidă în hrisoave). Căsătoriile lor ar fi fost un act bine chibzuit, conceput în tradiția luptei antiotomane de recuperare și eliberare a Serbiei. Cel pe care Maxim, Jovan murind în 1502, l-ar fi ales ca soț al lor ar fi putut deveni Despot Sârb, în eventuala recucerire a Serbiei de la turci, așa cum Neagoe și Stefăniță mai târziu, înrudiți chiar cu aceste femei, au negociat și cu o papalitate ce încă năștea speranțe de fapt neîntemeiate și deșarte. De asemenea, căsătoria cu una din cele două prințese ar fi fost un act de curaj antiotoman pentru viitorul lor mire, dar și un act de integrare a lor într-o tradiție familială înaltă, plină de aura sacră și de susținere a ideii *dinastiei sfinte*, și a ideii martiriului regal al lui Lazăr, fapt ce se vede în genealogia de la Argeș comandată de Neagoe sau de Radu de la Afumați în vremea domniei Miliței ca *regină mamă*. Aceste înrudiri făceau parte dintr-un plan mai amplu legat de disiparea Brankovicilor în familii regale din întreaga Europă ortodoxă, incluzând aici Lituania și Rusia. Proiectul urmărea consolidarea interesului și acțiunii politice în direcția eliberării Serbiei, iar după Mohacs și a Ungariei, deoarece multe familii sârbe în cauză, Brankovicii și Jakšicii aveau moșii chiar în zona Ungariei pierdută la turci. De asemenea există precedente în acțiunile simbolice realizate de Mara Branković și Vlad Călugărul, prin transferul simbolic al monarhiei sârbe în Muntenia, întărite acum prin ceea ce vom arăta mai jos.

⁷ Elisabeta Negrău, *Cultul suveranului sud-est european și cazul Țării Românești. O perspectivă artistică*, Iași, Ed. Lumen, 2011, p. 108-110.

Neogoe Basarab până la urmă și-a asumat riscul realizării acestor căsătorii, deși voievozi munteni ca Mihnea cel Rău au căzut în ispita jignirii acestor familii princiare cu drepturi regale sârbe, așa cum a făcut el când a necinstit fiica și soția sârba a unui boier din Bucov care era fiica lui Gheorghe Jakšić, fratele lui Ștefan Jakšić. Riscul politic al acestei căsătorii era foarte mare, însă se insistă pe această direcție inclusiv prin semnificația numelor pe care copiii rezultați din această căsătorie l-au avut, ca Petru, Anghelina, sau Ioan (de la Jovan, tatăl Miliței, ultimul mare despot de Srem), și Teodosie. Acesta din urmă este și numele marelui și sfântului împărat bizantin restaurator al ortodoxiei în tradiția Sfinților Teofil al Alexandriei și Ioan Gura de Aur, și aducător al moaștelor sale înapoi în țară, așa cum moaștele lui Nifon au fost aduse înapoi de Neogoe, spre iertarea păcatelor vechii dinastii.

Căsătoria a fost așa de importantă, încât Neogoe a putut prin aceasta să preia tronul Munteniei înlăturând pe foștii pretendenți mai justificați. Prestigiul Serbiei și importanța continuării acestei tradiții regale era mai importantă decât prioritatea succesiunii autohtone muntene, deoarece miza continentală a dinastiei sârbe ca dinastie sfântă panortodoxă legată de testamentul de la *Vidovdan* al alegerii *Împărăției Cerești* era foarte mare. Atmosfera de la curtea domnească a lui Neogoe era dată de încercarea de revigorare a testamentului medieval al sfintei dinastii sârbe, pictura, arhitectura, hagiografia, venerarea sfinților Branković și daniile în Serbia sau Srem sau la Hilandar întărind cele spuse mai sus. Prezența în varianta slavonă a *Învățăturilor lui NeogoeBasarab* a cuvântului *Vidovdan*⁸, integrare totală a moștenitorilor munteni ai Miliței în mistica regală sârbească discutată mai sus a sfintei dinastii martirice alegătoare a *Împărăției Cerești* așa cum se vede și din pisania discutată mai departe, ne arată importanța și speranțele acestor mari conducători în recuperarea până la urmă a testamentului medieval sârb. Icoana Sfinților Simeon și Sava prezentați ca stramoși ai Miliței, care e pictată la poalele lor alături de fiicele Stana și Ruxandra, după moartea lui Neogoe și lui Teodosie, ca și icoana pieta în care Milița își ține în brațe băiatul mort Teodosie în paralel cu Fecioara Maria care îl ține pe Hristos în brațe, ne arată strălucirea ideii succesiunii din dinastia sfânta Hristificată prin sacrificiul de la Kossovopolije, cu valoare de crucificare.

Astfel, Mitropolia din Târgoviște duce mai departe mesajul de ascensiune celestă exemplificat de Mănăstirea Argeșului, cu turlile sale spiralate a ascensiune, fapt anticipat inclusiv de biserica construită anterior de Neogoe la Dionisiu, locul unde s-a săvârșit patronul său Sfântul Nifon ce a rezidat la Târgoviște, ce a realizat sinodul său la Mănăstirea Dealu, sinod în care s-au pus bazele mutării reședinței mitropolitane în capitala de atunci a Ungrovlahiei.

Stilul arhitectural al Mănăstiri Dionisiu se concretizează ca o sublimare a artei medievale sârbe, fiind în legatură cu stilul Mitropoliei din Târgoviște, care are opt turla pentru a reactiva simbolismul celor opt turla prezentate ca Ierusalimul Ceresc în surse sârbe referitoare la Ravanica. Acest gest al lui Neogoe îi afirmă succesiunea directă din martirul de la Kossovopolije, și afirmă total transferul identitar legat de sfânta dinastie așa cum am văzut, fapt confirmat și de textul pisaniei și de prezența și a Sfinților Simeon și Sava, într-un fel prin care ei doi sunt declarați strămoși și fondatori ai dinastiei Basarabe.

Dochiaru continuă această tendință. Pe ansamblu mănăstirile alese a fi ctitorite sunt cele despre care Isaia spune în sec. XV că erau sârbe, anume: Dochiaru, Grigoriu, Sfântul Pavel, Dionisiu, Hilandar, Caracaluși Filoteu⁹ (numite de Isaia albaneze, dar e vorba de nobilii lui Kastrioti, de identitate sârbă). Aici se vede că monahii români călugăriți în aceste mănăstiri erau și ei asimilați sârbilor, ca și domnii ce făcuseră aceste dani. Într-adevăr, se poate spune că mai mult decât influența artistică a Sremului în Moldova ori Muntenia, care e covârșitoare, influența artistică în Athos a

⁸*Învățăturile lui Neogoe Basarab către fiul său Teodosie.*, op. cit., p. 364, nota. 142.

⁹Apostolos E. Vakalopoulos, *History of Macedonia, 1354-1833*, Thessaloniki, Institute for Balkan Studies, 1973, p. 166.

Sremului prin aceste ctitorii din sec. XVI e definitorie și poartă o pecete universală.

După cum vom vedea mai jos, biserica Mănăstirii Curtea de Argeș poate fi văzută ca un templu închinat *Vidovdanului*, alegerii *Împărăției Cerești*, în care prin actualitatea hristică liturgică se menține harul strămoșului dinastiei muntenești (prin înrudirea lui Radu I cu Ana, de care am pomenit), har util la orice viitoare luptă (înțelegere afirmată în *Învățăături* prin desemnarea oricărei bătălii ca *Vidovdan*).

Icoanele Sfinților Simeon și Sava (dintre care una identificată de curând la Mănăstirea Cernica - Fig. 3) sau ale Sfântului Țar Lazăr se leagă de ideea monarhului care alege *împărăția cerească*, icoane înfățișând chipuri de monarhi arhetipali, prin care monarhia sârbă dobândește valențe universale.

Fig. 3. Reprezentarea Sfinților Sava și Simeon într-o icoana medievală existentă acum la Mănăstirea Cernica¹⁰.

Această înfățișare a Sfinților Simeon și Sava și a Sfântului Țar Lazăr afirmă succesiunea monarhiilor muntenească și rusă (sunt reprezentați în necropola de la Curtea de Argeș și necropola imperială de la Moscova) din cea sârbă, în ideea alegerii cerurilor așa cum ea a fost realizată de Sfântul Țar Lazăr la Kosovopolje și urmărirea recucerirea Serbiei ca act fundamental al luptei antiotomane. Nu refacerea Bizanțului căzut prin uniație îl interesa pe Ivan cel Groaznic (însuși Ivan cel Groaznic citise de la Peresvetov despre căderea rușinoasă a Constantinopolului)¹¹. De fapt, adevărata epocă post-bizantină din ortodoxie s-a realizat în Muntenia, Moldova și Rusia pentru recucerirea simbolică a Serbiei, toate aceste state dorind aceasta și devenind din punct de vedere ideologic Serbiei imaginare. Practic Serbia s-a extins la nivelul ortodoxiei ecumenice și monarhiei ortodoxe universale, cu

care se confunda. Prezența a 40 de țari ruși la Kremlin vegheați de sfinții sârbi, ca și a necropolei lui Neagoe de la Argeș, arată defnirea ideologiei și substanței monarhiei ortodoxe în sec. XVI ca una sârbă. Secolul XVI este secolul Serbiei simbolice, când prin ideologia monarhică Serbia simbolică a avut cea mai mare extindere. Cronica lui Gavriil Protul despre Mănăstirea Argeșului este revelatoare în acest sens¹², de asemenea am subliniat importanța folosirii termenului *Vidovdan* în *Învățăturile lui*

¹⁰*Monahismul ortodox românesc: istorie, contribuții și repertoriare*, Vol. II, București, Editura Basilica, 2016, p. 55.

¹¹Sorin Ulea, *Semnificația ideologiei picturii exterioare din Moldova*, manuscris consultat la prof. univ. dr. Ion Solcanu.

¹²Vasile Grecu, *Viața Sfântului Nifon - o redacțiune grecească inedită*, București, Institutul de Istorie Națională din București, 1944, p. 157 și *O Agios Nifon Patriarhis Constantinopoleos (1508-2008)*, Agion Oros, 2008, p. 33-65, și p. 328-362.

Neagoe Basarab. Totodată este importantă pisania de la Curtea de Argeș¹³, care face trimitere clară la alegerea *Împărăției Cerești* de către Lazăr¹⁴ (Fig. 4), și deci o transmitere directă a ideologiei puterii dinspre Serbia spre Muntenia. În acest context reprezentarea Sfinților Simeon și Sava și a Țarului Lazăr în biserica Adormirii din Kremlin, ctitoria lui Ivan cel Groaznic, nepot al Anei Jakšić de la Nădlac este semnificativă. Dania lui Lăpușneanu la Milesevo, sau dania Anastasiei, soția lui Ivan cel Groaznic, la Hilandar (ultima o perdea de iconostas înfățișând un Deisis regal flancat de Sfinții Arhiepiscopi sârbi și ruși, Sfântul Sava fiind reprezentat deasupra Sfântului Iona al Moscovei, sfânt venerat în Rusia, simbol al statului și bisericii, trăitor în sec. XVI) au de asemenea semnificații profunde. Vulturul bicefal introdus de Ivan cel Groaznic în Rusia și anterior de Neagoe în Muntenia pe reprezentări votive (unde apare pe mantilele sale) nu e vulturul Bizanțului căzut prin apostazie, ci vulturul bicefal al Serbiei.

Fig. 4. Fresca reprezentându-l pe Țarul Lazăr în biserica de la Curtea de Argeș (fresca originală¹⁵).

Apartenența ambilor monarhi în discuție la Ordinul Dragonului, chiar dacă simbolic, ce se fundamenta pe memoria și reiterarea liturgică a bătăliei de la Kosovopolje și care îi lua ca modele inițiatice pe Sfinții Simeon și Sava întregește imaginea pe care trebuie să o avem asupra epocii. Reprezentarea Sfântului Sava la Bălinești, Voroneț sau Humor, ori a Sfinților Simeon și Sava pe arcul triumfal de la Baia de Aramă flancând intrarea în împărăția simbolică, în epoca lui Brâncoveanu se încadrează aceluiași fenomen.

Astfel arhetipul *Vidovdanului* ca structură teologică paradigmatică a războiului ortodox anticatolic și antiotoman se menține până în plină epocă Brâncovenească.

Pe de altă parte în genealogia Brâncovenilor, Mihail Cantacuzino scrie la 1785 că Brâncovenii, Toplicenii și Neagoe Basarab se trag fiecare din ginerii Țarului Lazăr¹⁶. Filipescu Dubău scrie în genealogia comandată lui de familia Balș că aceștia se trag tot dintr-un ginere al Țarului Lazăr¹⁷. Modelul *Vidovdanului* pomenit de Neagoe Basarab în *Învățăături* se combină natural cu portretul Țarului Lazăr de la Argeș, care nu este înlăturat nici de Carol I, și care în plus acreditează într-o plachetă comandată în timpul lui că Țarul Lazăr chiar a fost prezent la sfințirea Mănăstirii Argeșului, preluând ideea lui Mihail Cantacuzino, că *Milița lui Neagoe era fata lui Lazăr*¹⁸. E vorba de un model autocratic și etnic sârb, imperial explicit asumat până în modernitate când Costin Petrescu pictează pe Neagoe și Milița la Ateneu, în dreptul Lojii Regale și când Regina Maria poartă o coroană considerată ca replica coroanei Miliței, la încoronarea de la Alba Iulia. Aceasta arată circulația modelului autocratic exprimat la *Vidovdan* în boierimea dunăreană, și implicațiile folosirii cuvântului

¹³Nicolae Moisescu, *Curtea de Argeș*, Curtea de Argeș, 1999, p. 45.

¹⁴*Ibidem*.

¹⁵ Emanuela Cernea, Lucreția Pătrășcanu, *op. cit.*, p.73 (fresca în prezent se află în Muzeul Mănăstirii Curtea de Argeș).

¹⁶ Mihail Cantacuzino, *Genealogia Cantacuzinilor (publicată și adnotată de N. Iorga)*, București, Editura Institutului de Arte Grafice și Editura Minerva, 1902, p. 403-407.

¹⁷ Eugen Neculau, *Sate pe Jijia de Sus, Boierii*, Ed. Institutului Sever Zotta, 2003, p. 23.

¹⁸ Emanuela Cernea, Lucreția Pătrășcanu, *op. cit.*, p. 72.

Vidovdan în învățăături¹⁹. Boierii munteni erau ginerii lui Lazăr, iar țara astfel transmitea mai departe testamentul său antiotoman. Poate arhetipul care a generat modelul este Radu I, tatăl lui Mircea, care chiar a fost ginerele lui Lazăr²⁰. Dar expansiunea modelului are și alte rațiuni care țin de ideologia autocratică de la Vidovdan (căsătoria fiicei reginei Maria cu regele Alexandru al Serbiei închide cercul). Toma Cantacuzino, fratele mai mic al lui Matei Cantacuzino, se căsătorește cu o Topliceanu²¹. Constantin Olănescu se căsătorește în 1792 cu Safta Topliceanu, îngropată la biserica Colțea din București²². Cantacuzino își împodobește genealogia cu înrudirile cu dinastiile sârbe Obilić și Branković, gineri ai Sf. Țar Lazăr. Acesta e mecanismul. Neagoe Topliceanu este mare stolnic și mare clucer în vremea lui Constantin Brâncoveanu și lui Constantin Mavrocordat²³. În sfatul domnesc al lui Constantin Brâncoveanu se crease astfel starea unor legitimări genealogice legate de descendența din Țarul Lazăr. Legitimarea cu cneazul Topolici apare și în genealogia lui Lecca²⁴.

Am dat doar câteva exemple care arată o putere de imagine a despotatului sârb care se leagă de ideea despotului sfânt. Icoana Miliței cu Simeon și Sava, un rest aulic de civilizație regală sârbă, ne arată spiritualitatea în care s-a format despotatul. Încercarea lui Neagoe Basarab de a prelua testamentul despotatului e una clară iar mormintele, icoanele, ideologia, hierotopia, toate acestea fac din Mănăstirea Argeșului un loc de memorie dinastică, etnică și hagiografică. Fiecare pisanie, fiecare piatră de mormânt, nume, faptă, este un loc de memorie. Pe piatra de mormânt al lui Radu se face o apoteoză razboinică. Pe a Miliței, maica Platonida, se pomenește de aducerea moaștelor ei de Mitropolitul Anania, de unde putem trage concluzia unei apropieri sau înrudiri între doamnă și vlădica, iar pe a lui Neagoe Basarab apare cuvântul *Carstvavo- a împărățit*. În continuare se fac câteva detalieri în legătură cu cele prezentate într-o formă generală mai sus. Cronica „Anonimul Cantacuzinesc” vorbește astfel despre Mănăstirea Argeșului: „*Și sparse mitropolia din Argeș din temelii ei și zidi în locul ei altă sfântă biserică din piatră cioplită și netezită și săpată cu flori. ... Și au făcut pren mijlocul tinzii bisericii 12 stâlpi înalți, tot de piatră, ciopliți și învărtiți, foarte frumoși și minunați, care închipuiesc pe 12 apostoli. Și în sfântul altariu, deasupra pristolului, înci făcu un lucru minunat, cu turlişoare vărsate. Iar ferestrele altariului și ale bisericii, cele dupe dăsupra, și ale tinzii tot scobite și răzbătute pren piatră, cu mare meșteșug le făcu. Și la mijloc ocoli cu un brâu de piatră împletit în 3 vițe și cioplit cu flori și poleit, biserica cu altariul dempreună cu tinda, închipuind sfânta și nedespărțita Troiță.... Iar acoperământul, tot de plumb amestecat cu cositoriu. Și crucile pre turlle, tot poleite cu aur, și turllele tot cioplite cu flori și unele făcute sucite. Și împrejurul boltelor, făcute steme de piatră cioplite cu meșteșug și poleite cu aur. Și făcu un cerdăcel dinaintea bisericii pe patru stâlpi și zugrăvit și învălit și acela cu plumb. ... Și făcu scara bisericii tot de piatră scobită cu flori și cu 12 trepte, semnând 12 seminții ale lui Israel. Și pardosi toată biserica, tinda și altariul... cu marmură albă. Și o împodobi pe dinlăuntru și pre dinlăuntru și pre dănafară foarte frumos. Și toate scobiturle pietrilor pe dănafară le vopsi cu lazur albastru, iar florile le polei cu aur. Și așa vom putea spune cu adevărat, că nu este așa mare și sobornică, ca Sionul care-l îl făcu Solomon, nici ca Sfânta Sofia carele o făcu Iustinian împăratul; dar cu frumusețea iaste mai pe deasupra decât acelia²⁵”.* Se vede în paragraful anterior unificarea într-o singură clădire a mai multor centre: Sionul, Sfânta Sofia. Cele două testamente poate.

¹⁹ *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie. op.cit.*, p. 364, nota. 142.

²⁰ Daniel Barbu, „Umbra lui Mircea la Cozia. O ipoteză genealogică”, în „Arhiva genealogică”, I (VI), 1994, nr. 1-2, pp. 17-25.

²¹ Octav - George Lecca, *Familii boerești române*, Fundația culturală Libra, Ed. Muzeul Literaturii Române, 1999, p. 189, p. 217.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 523-524.

²⁴ *Ibidem*, p. 522.

²⁵ Dan Horia Mazilu, *Cronicari munteni*, București, Ed. Fundației Naționale pentru Știință și Artă, 2004, p.120-121.

Dar în orice caz acel fenomen despre care a fost vorba mai sus, care atestă gradul înalt de elaborare ideologică ce a avut loc în cadrul domniei lui Neagoe Basarab. Treimea este temeiul liturgic al adunării acestor centre într-o singură clădire necropolă, purtătoare de steme dacă nu heraldice, simbolice, purtătoare ale unor însemne de putere universale codificate în simbol. Numerologia treptelor, unificarea cu referire solomonică a celor 12 seminții ale lui Israel ni-l arată pe Neagoe ca țar, ca împărat universal. Apostolicitatea codificată în stâlpi arată o biserică munteană ce își dorește un rol central. Albastrul și auriul, culori heraldice regale, ne întâmpină creând o atmosferă de prețioasă majestate regală, de cea mai autentică conștiință de sine.

Aceasta însă nu e suficient. Neagoe se îndreaptă către cer, și către Avraam. Edificator în acest sens este citatul următor: „*Iar mănăstirea cea nouă din Argeș o îngrădi împrejur cu curte de zid și înlăuntru curții făcu multe chilii călugărești, și o înfrumuseți cu tot felul de trebuințe. Făcu trapezărie și magherniță, magopie și povarnă de olovină, pivniță, și clopotniță înaltă. Și puse clopote mari. Și cu alte frumuseți, cu de toate o împodobii și o făcu asemenea raiului lui Dumnezeu. Iar în mijloc era acea casă dumnezeiască, stând ca și pomul acela al cunoștinței. Ci, însă nu așa, că dintr-acela mâncară strămoșii noștri pomana morții, iar dintru acesta să mănâncă dătătorul de viață trup și sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, care se junghe în toate zilele întru ertarea păcatelor și viața de veci. Acestea făcu bunul credincios domn Io Neagoe Vodă, fericită să fie pomenirea lui! Și totdeauna creștea și se înmulțea bunătățile în inima acestui bun domn. Și scoase slujbe și rugăciuni dreptului și fericitului Nifon, părintelui și sprijinitorului său. Iar rugăciunile lui îl păzea cu pace în domniia sa și pre toți vrăjmașii îi supunea sub picioarele sale. Și cum înălța pre Avraam rugăciunea și dragostea și credința lui Melhisedec și cum întăriră rugăciunile lui Samuil proorocul și arhiereul pre David asupra lui Goliath, așa și acum ajutară rugăciunile sfântului Nifon lui Neagoe voevodul, domnul Panoniei*”²⁶.

Nifon devine sfânt dinastic. Pretențiile nobilimii sunt zdrobite prin puterea sacrală. Boierul ce nu e reverențios cu Sfântul Nifon este adus la fidelitate față de Neagoe, așa cum se arată în același panegiric. Biserica devine rai, și pom al vieții, iar arhetipul devine Avraam, iar pentru păstorul bisericii ortodoxe Melchisedec, relația dintre cei doi fiind codificată într-un mod ce poate șoca prin explicitul adoptării unor arhetipuri mari, ce arată o monarhie mare. Se cristalizează modele de majestate monarhică ce nu au mai fost niciodată atât de introduse într-o funcționalitate ideologică: Samuel și David, Melchisedec și Avraam, dar și antimodele: Goliat, și în altă parte Iulian Apostatul, respectiv Sfântul Mercurie pentru a se face referire la mucenicul Dimitrie Jakšić ce a apărut și salvat ortodoxia munteană de partida catolică și sălbatică a lui Mihnea. Pentru prima dată raiul și iadul devin modele exprimate absolut pentru țară și domnie. Aceasta face bună pereche cu scenele încoronării cu înger, sau cu scena mâinii Domnului binecuvântând cuvintele pe pisană de la Argeș.

Pictarea în portretul Țarului Lazăr de la Argeș a Ravanice (Fig. 5), care anticipează arhitectura noii mitropolii din Târgoviște, ne arată intențiile lui Neagoe, care se simțea într-o epocă de finalitate istorică a consecințelor Vidovdanului, alegerii cerești făcute de strămoșii elitelor ortodoxe de aici, și construiește mitropolia în acest sens.

Interesant este și faptul că Neagoe înțelege că temeiul și împlinirea vieții martirice este în ascultarea și continuitatea apostolică ortodoxă, a unei arhierii ortodoxe în care rezidă, unic și integral, întreaga așezare a lumii substanțială întrupării, și îplinește programul său de sacralizare liturgică și arhierască a faptei strămoșului său prin construirea unei catedrale arhieresti, și nu a unei necropole sau mănăstiri.

²⁶ *Ibidem*, p.124-125.

Fig. 5. Cneazul Lazăr purtând Ravanica-în pictura nouă de la Curtea de Argeș (colecție foto personală).

Astfel, Neagoe înțelegea că vârful puterii hristice în lume este arhierul, iar prin pomenirea sa, preotul sau voievodul trăiește integral finalitățile obținute de Lazăr în alegerea binecuvântată de aceeași adunare arhierescă, sinodul sârb al vremii sale, a Vidovdanului la Kossovopolije.

Neagoe nu înțelege alegerea Împărăției, subliniată cum am văzut de cele opt turle, simbol al infinitului dumnezeirii, de la Târgoviște și Ravanica, întrupate în Nou Ierusalim liturgic și regesc, în afara ascultării arhieresti, și proslăvește scaunul arhieresc, unde

fusesse ierarh despotul sârb Maxim și Sfântul Nifon, prin templul Vidovdanului, confirmând prin proclamare sinodală alegerea lui Lazăr.

El înțelege că marea ispită a lui Bogdan din Popești a fost necinstirea întru nepomenirea vredniciei arhierului canonic ortodox, arhetip unic urmaș al apostolilor, și nu impostor ca ereticii, Nifon, și condamnă deviațiile de acest gen, fapt care ni-l arată pe Neagoe ca o pildă pentru actualitate.

Modelele nu sunt artificii de predică, sunt mărturia funcționării unei monarhii puternice, personale, și îndrăznețe. Apare pentru prima dată în spațiul nostru îndrăzneala de a urma și afirma modelul ceresc, divin. Monarhia munteană se transformă ideologic sub Neagoe. Dintr-o seniorie ea devine o monarhie de drept divin, îndrăzneată și agresivă în apărarea dreptei credințe, așa cum orice monarhie ortodoxă trebuie să fie, dinamică și avântată către construcție, așa cum va fi și Rusia lui Ivan cel Groaznic, plecând poate și de la modelul avut în *Învățăături*.

Aceste elemente deosebite de continuitate ideologică, este clar prin răspândirea lor universală că vin împreună cu un set inițiativ legat de însăși practica credinței creștine. Târnovo era cunoscut ca Nou Ierusalim, iar colina Tsarevat ca Nou Athos²⁷.

Esența dezvoltării statalității sârbe a stat în monarhie, din care purcede întreaga autoritate în stat, sub semnul testamentului Sfântului Simeon²⁸. În esență, simbioza dintre biserică și stat constituie substanța infrastructurii statului sârb, substanță manifestată prin sfințenia monarhului ca avatar al sfințeniei întregului popor²⁹. Se poate spune că avem de-a face cu un etatism hagiologic, care encapsulează la nivel istoric și național întruparea Cuvântului, trăit plenar în spațiul liturgic³⁰. Experiența trăită plenar de Lazăr Hrebeljanović la Kosovopolije, și reeditată Liturgic de țării, despoții și voievozii ce i-au urmat este marcată din prezența cuvântului *Vidovdan* într-un context aparte în *Învățăturile lui Neagoe Basarab*, unde orice bătălie, bătălia sui-generis, așa cum am menționat deja, este desemnată prin termenul de *Vidovdan*³¹.

²⁷ Erdeljan Jelena, *Trnovo - principi i sredstva konstruisanja sakralne topografije srednjovekovne bugarske prestonice*, în „Zbornik Radova Vizantološkog Instituta”, 2010, br. 47, pp. 199-214.

²⁸ Smilja Marjanovic-Dusanic, *Vladarska ideologija Nemanica, diplomatska studija*, Beograd, 1990, p. 23.

²⁹ Slobodan Ćurčić, *The Nemanjic family Tree in the Light of the Ancestral Cult in the Church of Joachim and Anna at Studenica*, în „Zbornik radova vizantolojka instituta”, XIV-XV, 1973, p. 14.

³⁰ Smilja Marjanovic-Dusanic, *op. cit.*, p. 34.

³¹ *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său ...*, ed.cit.

Prezența în pisania de la Curtea de Argeș a sintagmei: „*Pentru aceea am cunoscut că foștii stăpânitori dinaintea noastră, adică împărați (ideea imperială-n.n.) aceștia ascultând, cele pământești bine întocmindu-le și cele cerești le-au dobândit (referire la Sfinții Țari Sârbi-n.n.), iar pe cele pământești le-au lăsat pământenilor, după glasul fericitului prooroc între împărați și dumnezeiesc părinte David: Fericit bărbatul care miluiește și toată ziua se bucură întru Domnul. Și iarăși: Cu miulostenii se curăță păcatele. Acestea dar văzându-le și noi, cu dorință și osârdie am poftit către sfintele biserici a le zidi și a le înfrumuseța, după cum le-au făcut și le-au înălțat și le-au înfrumusețat sfânt răposatii strămoșii noștri moși și strămoși (referire la Sfinții Țari Sârbi-n.n.) și le-au făcut ctitorii și sfinte biserici au înălțat și înfrumusețat. Asemenea și noi, urmând lor, având dorință și osârdie către preasfântul și dumnezeiescul hram și lăcaș al Preasfintei, Curatei și Preacuvântate Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioară Maria, cinstitei Adormiri*”³².

Dacă adăugăm la aceasta prezența în biserica episcopală de la Argeș a Sfinților Simeon și Sava și a Sfinților Țari Lazăr și Milița³³, încadrând genealogia Basarabilor, într-o ipostază de monarhi arhetipali, adică chiar a acelor ce sunt reprezentativi pentru înaintașii împărați invocați în pisanie, într-un spațiu monarhic funerar, veghind mormintele celor ce trebuiau să constituie dinastia întemeiată de Neagoe, avem o imagine de ansamblu asupra spiritualității de atunci.

Bineînțeles că aceasta nu se putea face decât prin afirmarea protecției marianice, așa cum o vor face toți marii monarhi ortodocși³⁴. Maica Domnului reprezintă axialitatea oricărei structuri creștine, întrupând trupul christic al întrupării și dezvoltând trupul material al bisericii și statul slujitor, constructor și apărător al acestuia. Maica Domnului apare ca patroana în ultimul moment a Sfântului Simeon. El îi cere icoana pe patul de moarte, și zidește mănăstiri ce îi păstrează trupul, care îi poartă numele, cazul Studeniceii³⁵, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, hram și al vechii mitropolii din Curtea de Argeș.

³² Nicolae Moisescu, *Curtea de Argeș*, Curtea de Argeș, 1999, p. 45.

³³ Carmen Laura Dumitrescu, *Pictura murală din Țara Românească în veacul al XVI-lea*, București, Editura Meridiane, 1978, p. 47.

³⁴ Dosoftei Dijmarescu, „Maica Domnului Apărătoare Doamnă și hramul Mănăstirii Putna”, în „Analele Putnei”, VI, 2, 2010, p. 39-80.

³⁵ Mariana Sakota, *Studenica Monastery*, Belgrade, Turistika Stampa, 1987, p. 5.

**DANIILE ȘI PROPRIETĂȚILE SCHITULUI ZOSIMA ÎN BAZA LUCRĂRII
ARHIMANDRITULUI ANDRONIC POPOVICI,
„ISTORIA SFINTELOR MĂNĂSTIRI NEAMȚ ȘI SECU”***

Igor BERCU

Prima așezare monahală de pe valea Secului, din ținutul Neamț, a fost o mică sihăstrie întemeiată în timpul domniei lui Alexandru Lăpușeanu, după cum rezultă din relatările părintelui Andronic Popovici: „... această sfântă monastire Secul, cu sfântă monastire Neamțului ca o soră. Căci, întru acele documente, vorvind, despre oareși care semne, ale hotarului munților monastirei Secului, înprejur: numește, ca semne, ale hotarelor: pre Chilia, lui Prohor, Chilia lui Veniamin, Chilia lui Curian, Chilia lui Visarioan, Chilia lui Ștefan, Chiliile, lui Spiridon, Colibița lui Afanasie, Trohan, lui Iosif, Peaștera Sfintei Feodorii Serghiea și altele”¹. Afirmația autorului se bazează pe „acele documente” probabil în original cercetate în perioada aflării sale la mănăstirea Secu. Izvoarele respective i-au permis să facă și o primă delimitare a hotarelor noului așezământ religios.

În continuare, părintele Andronic Popovici remarcă: „Dintru care bune dovezi, prea lămurit, să poată socoti și creade cum, că și cel dintâiu stareț, începătoriu al Sfintei Monastiri Secului, Prea cuviosul părintele nostru Ieroshimonahul Zosima, unul dintre pustnicii aceștia, se numără, în anii 1560, și să postnicea chiar în locul unde se află și până acum biserica cea întru cinstea Nașterii Sfântului Ion Prorocului, Înainte Mergătorului și Botezătorului Domnului, între munții Carpații, puțin mai la vale de zidul ogrăzii, a acestea Sfintei monastiri Secului, în partea despre răsărit, unde, adunându-să pre lângă dânsul și alții vre o câțiva ucenici, și urmându-i fericitei viețuirii lui ceii îngerești, au fost nevoiți a întemeia acolo un Schitușor și cu o bisericuță de lemn, la care au pus prăznuirea Nașterii Cinstului Slăvitului Proroc, Înainte Mergătorului și Botezătorului Domnului, Ioan. Și așa au petrecut acolo sârguindu-se pururi a spori bine și cu plăcere de Dumnezeu întru nevoințele Sihăstrești. Iar Schitul își avea numire de pre Starețul, începătoriuul său, adică „Zosima”. Pentru carele se adeverește în Sfântul Pomelnicul cel Mare al acestei Sfintei Monastiri Secului”².

Astfel, după cum menționează autorul, prima atestare a Schitului lui Zosima se datează din anul 1560³, când în scaunul Țării Moldovei se afla domnul Alexandru Lăpușeanu. La început, în această mică așezare călugărească situată într-un loc retras, împrejmuită din jur împrejur de munții Carpați, au vețuit câțiva ucenici împreună cu starețul Schitului, Ieroschimonahul Zosima.

Una din primele danii făcute Schitului lui Zosima, conform afirmației părintelui Andronic Popovici, a fost cel efectuat de: „un boiar, anume Gheorghe, biv vel stolnic împreună cu soția sa, Anastasia, [care] milostivindu-să în anul 7072 (1564), au dăruit, cea mai întâiu avere acestor monahi, un vad de moară, în gârla Putnei, în partea despre apus, în satul Purceleștii. Rugându-se prin documentul lor, cel de danie, ca să li să scrie numele lor în Sfântul Pomelnic cel Mare, spre veacinică pomenire a sufletelor lor și a fiilor lor, și a tot neamului lor”⁴.

Apariția unui nou locaș de cult genera de la sine delimitarea anumitor hotare și facerea de noi danii de proprietăți, nu putea să nu deranjeze vecinii acestuia, cea ce provoca anumite tensiuni și

* Articol realizat în cadrul proiectului *Valorizarea patrimoniului național documentar al Republicii Moldova (surse istorico-religioase)* Nr. 15.817.06.22F.

¹ Andronic Popovici, *Istoria Sfințelor mănăstiri Neamț și Secu*, vol. II, Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond 2119, inventar III, dosar 71, fila 3.

² *Ibidem*, fila 3 – 3v.

³ Subiectul întemeierii și datării Schitului lui Zosima cu anul 1560, conform relatărilor părintelui Andronic Popovici, amănunțit și argumentat a fost expusă de către cercetătorul Ion Gumenăi în cadrul celei de a II-a ediții a Simpozionului Național *Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei*.

⁴ Andronic Popovici, *Istoria Sfințelor mănăstiri ...*, fila 4; Probabil este vorba de satul Purcelești, care astăzi intră în componența comunei Bolotești din județul Vrancea.

confruntări între părți. Începutul acestor disensiuni și-a găsit o amplă reflectare în lucrarea „Istoria Sfințelor mănăstiri Neamț și Secu” semnată de către părintele Andronic Popovici: „Obiceiul preainrăutățitului diavol însă este ca la tot lucrul bun, ce se începe, întru slava lui Dumnezeu și spre folosul sufletelor omenești, el să pizmuiască și să stea înprotivă prin tot fealiul de chipuri, cu toată puterea sa spre [a] asupra. Deci, nepărându-i bine despre întemeierea, a acestui Sfânt și Dumnezeesc lăcaș. Iată ce au meșteșugit prea mult meșterul... Că niște lăcuiitori, din satul Vânătorii (carele sat, pe acea vreme, era supt stăpânirea Cetății ceii de la Târgul Neamțului și lăcuiitorii acelu sat erau rânduți, de cătră ocârmuire, spre a vâna hiară sălbatică prin munții aceștia pentru ocârmuire. Acesta, era, birul lor). Aflând pre acești călugări așezați pe acel loc au început a le face mari supărări, prin multe fealuri de chipuri. Ba, încă, de multe ori din îndemnarea Satanii să ispitea, ai și bate. Iar prea cuviosul părintele nostru, Igumenul Zosima văzând cum că se adauge răutate a acelor oameni, din zi în zi, spre mai urâtă urmare, au mers la binecredinciosul domn al Moldaviei, Alexandru Voievod Lăpușneanu, și cu lacrimi sau rugat, ca să-și facă milă și să le dea vreun fealiu de act, în scris, cu așa cuprindere, cum că au voie ca să vețuiască în pace pe acel loc, nebătuți despre nimene. Și, ca să-și curățescă câte puțin loc prin pădure, a acelor pustii munți, și să-și samene câte ceva din cele-ce lear urma nevoia spre ținerea a acestei vieți, spunându-i, pre lângă acestea, și despre necazurile ce pătimeau din partea a acelor lăcuiitori. Deci, bine credinciosul domn primindu-i cererea precuviosului stareț, cu mare dragoste creștinească, fiindu-i știut sfânta petrecere a acelor monahi mai înainte, încă din auz de pre alții, sau milostivit, și îndată, au dat în mâna precuviosului părintelui nostru, Zosima, mai întâiu o mică scrisoare domnească, care este în limba sârbească scrisă, poruncitoare către vătămanii satului Vânătorii, a cetății ceii de la târgul Neamțului, hotărându-le, cu mare îngrozire, ca să lese a vieții în pace acești călugări, și să nu le facă nimeni nici o supărare acolo unde viețuiesc și nevoiesc ei, și nici la locurile pre care le-ar curăța ei, prin acei munți, să nu să atingă nimeni”⁵.

Demersul Ieroschimonahului Zosima către instituția domniei, în privința persecutării călugărilor din obștea sa, a găsit înțelegere și tot sprijinul din partea domnului Alexandru Lăpușneanu iar pentru a curma asemenea persecutări și nelegiuiri în viitor, părintelui Zosima i-a fost dată o scrisoare domnească adresată vătămanilor din satul Vânătorii, ca aceștia să ia măsuri aspre cu cei care îi persecută pe călugări din respectiva așezare monahală. O astfel de atitudine din partea domnului țării, odată în plus, ne demonstrează o strânsă legătură dintre instituția domnească și biserică, trăsătură specifică proprie societății medievale. Au urmat și alte măsuri de protecție din partea domniei a schitului nou întemeiat.

În acest șir al evenimentelor se înscrie acțiunea întreprinsă de domnul Alexandru Lăpușneanu când: „în anul 7073 (1565) trimițând oameni domnești, credincioși ai săi acolo, între Munții Carpați, unde să începuse a se întemeia acest Sfânt locaș, le-au regulat, și le-au o moșie, anume, ca să aibă înprejur, din hotarul moșiilor Munții, a cetății domnești, ceii de la târgul Neamțului. Fiind că și acest sfânt locaș să începuse a să întemeia, pre acel loc, carele până atuncea au fost sub stăpânirea cetății. Și pre acastă milă o au făcut pentru aceasta, adecă, ca monahii ceii ce vor viețui și vor nevoi acolo să-și aibă mai cu lesnire pre toate cele trebuincioase, spre ținerea vieții aceștia”⁶.

Această danie, după cum susține părintele Andronic Popovici, a fost ulterior întărită de către domnul „Bogdan Voievod în anul 7066 (1568)” și reîntărită de către „Petru Voievod, în anul 7081 (1573)”⁷. După cum rezultă din cele menționate mai sus, în timpul egumeniei sale, Ieroschimonahul Zosima a reușit să întemeieze nu numai o nouă așezare monahală dar și să se asigure de sprijinul și protecția domniei în favoarea comunității monahale pe care o povățuia.

⁵ *Ibidem*, fila 4 – 4v.

⁶ *Ibidem*, fila 4 v.

⁷ *Ibidem*.

După moartea Ieroschimonahului Zosima care a fost: „începătoriu al întemeierii a acestui Sfânt și Dumnezeesc lăcaș, sau ales de către toți frații Soborului și sau pus stareț și Igumen [pe] ucenicul său, împreună nevoitoriul, precuviosul părintele nostru, Ieromonahul Dosofteiu”.

Ca și în timpul predecesorului său, Ieroschimonahului Dosoftei, comunitatea monahală de la Schitul lui Zosima a continuat să se bucure de sprijinul domniei. Andronic Popovici consemnează că: „la 10 zile ale lui martie, în anul 7097 (1588), bine-credinciosul domn al Moldaviei, Petru Voievod, prin un domnesc hrisov al său, carele este scris pre pergament în limba sârbească, între alte ziceri arată cum, că el, milostivindu-se, au dăruit călugărilor de la acest Sfânt locaș, ce se numește „Schitul Zosima” unde era hramul întru cinstea Nașterii, Sfântului Marelui Proroc Ioan, Înainte Mergătorului și Botezătorului Domnului, o moară în satul Borcești, cu hotărâre ca să fie de veci a acestei Sfinte monastiri spre a sa veșnică pomenire”⁸.

În anul următor a urmat o nouă danie adusă de: „o monahie, anume Evpraxia, au dăruit acestui Sfânt schit, al lui Zosima, pre toată averea sa: și o prisacă cu stupi cu toate ceale ce le-au avut, lângă satul Borcești. Și în documentul său, cel de dăruire, hotărăște că toate acestea să fie în veaci ale acestui schit”⁹. Daniile aduse de domnie dar și de alți creștini într-o perioadă relativ scurtă de timp, după părerea noastră, au contribuit substanțial la ridicarea Schitului lui Zosima nu numai în plan spiritual dar și cel economic.

Pentru a proteja daniile făcute de călugărița Evpraxia de posibile contestări a unor terțe părți „prea cuviosul părintele nostru, Igumenul Dosofteiu, împreună cu toți frații de la acest Sfânt schit, a lui Zosima, primind pre aceste dănuiri, cu toată mulțumita cuviincoasă foarte s-au bucurat cu duhul. Și în grabă, întru același an, au înfățișat pre acel document, de dăruire, la bine-credinciosul domn al Moldaviei, Petru Voievod, și l-au rugat, cu scrisă jalobă, de l-au întărit și măria sa prin un domnesc hrisov al său, carele este scris în limba sârbească, pre pergament, la 24 de zile ale lunii lui octombrie, anul 7098 (1589), ca aș întocmai să urmeze”¹⁰.

O nonă danie Schitului lui Zosima a fost făcută de către domnul Țării Moldovei, Aron voievod. Actele ctitorești a acestui sfânt locaș: „încredințează, încă, și despre aceasta adică, cum că și bine-credinciosul domn al Moldaviei, Aron Voievod, după rugămințele ce au făcut precuviosul părintele nostru Igumenul Dosofteiu și cu toți călugării, cei nevoitori aicea, milostivindu-se au dăruit pre tot satul Borcești acestui Sfânt și Dumnezeesc lăcaș, în anul 7099 (1591). Și au întărit prin un domnesc hrisov al său, carele este scris pre pergament în limba sârbească, și pre tot hotarul moșiei Munților, acestora, între cari era întemeiat acest Sfânt Schit”¹¹.

Prin urmare, în timpul domniei lui Aron voievod, în componența Schitului lui Zosima intra toată moșia satului Borcești cât și moșia Munții pe care se afla amplasat lăcașul monastic. Lărgirea hotarelor și noile danii au trezit îngrijorare în sânul călugărilor de la mănăstirea Neamț. Părintele Andronic Popovici menționează că: „în anul 7100 (1592), stârbindu-se oareși-care neînțelegeri, pentru semnele hotarului moșiei Munții, despărțitoare, între Sfânta monastire a Neamțului cu acest Sfânt Schit, a lui Zosima, și pricinuindu-să, din lucrarea diavolului multe supărări și la o parte și la alta, dintru această neînțelegere. Pentru aceea la întâia zi, a lunii lui septembrie, întru acești an, prea cuviosii părinții noștri, Dosofteiu, Igumenul a acestui Sfânt Schit și cu Serafim, Igumenul Sfintei Monastiri Neamțului spre mai temeinică pace între o parte și între alta, au făcut un act, cu așa cuprindere, hotărâtoare întru acea, ca adică, ca în veci să petreacă legate întru o dragoste și pace aceste două soboare ale fraților celor adunați întru numele Domnului, supt steagul Mântuirii”¹².

⁸ Ibidem, fila 5.

⁹ Ibidem, fila 5 – 5 v.

¹⁰ Ibidem, fila 5 v.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, fila 5 v. - 6.

Pentru rezolvarea pașnică a acestui conflict dintre părțile implicate, a fost nevoie de întocmirea unui act prin care se rezolvau litiigiile și erau recunoscute hotărârile dintre aceste două așezăminte călugărești, acte semnate de către starețul Serafim și cu tot soborul de la mănăstirea Neamț și starețul Dosoftei cu toții frații de la Schitul lui Zosima.

Cu toate acestea, după cum rezultă din „*Istoria Sfintelor mănăstiri Neamț și Secu*” neînțelegerile cu alți vecini ale acestei comunități monahale au continuat: „*Istorisitoarele acte ctitorești ale acestei Sfinte Monastiri, între altele, ne mai adevereze, încă, și despre aceasta, adică cum că pătîmind multe supărări acest Sfânt și Dumnezeesc locaș de către megieșii cei de prin preajurul moșiei Munții, ei sau jeluit prea cuviosului părintelui nostru, Iegumenul Dosoftei, despre aceasta către bine-credinciosul domn al Moldaviei, Aron Voievod. Rugându-să ca cu domnească putere ca, cea dată lui de la Dumnezeu, să izbăvească pre acest Sfânt și Dumnezeesc despre acei împresurători. Și el, milostivindu-să, și primind jaloba cu dragoste părintească, îndată, la 29 de zile, ale lunii lui Iunie, în anul 7102 (1594): prin un domnesc hrisov al său, întărind dreptile stăpâniri a acestui Sfânt locaș, al Botezătorului Domnului, au hotărât ca nimeni să nu îndrăznească a face supărare, acestor călugări*”¹³.

Succesorul lui Aron vodă la scaunul domnesc, Ieremia Movilă, a fost nevoit să emită de asemenea un act, pentru a aplană disputa dintre cei implicați: „*însă, nu după multă vreme, iarăși au început a pătîmi necazuri dinspre împresurători, și iarăși prea cuviosului părintelui nostru, Iegumenul Dosofteiu, dădu jalobă la bine credinciosul domn Ieremia Movilă voievod despre aceasta, el, îndată, în anul 7104 (1596), la cinci zile ale lunii lui maiu, prin un domnesc hrisov al său, carele este scris în limba sârbească pre pergament, au hotărât ca nimeni să nu îndrăznească a face supărare moșiei Munții, a acestui Sfânt locaș, al lui Zosima*”¹⁴.

Cu toate acestea ostilitățile au continuat iar domnul țării Moldovei a fost nevoit să emită un nou act și pentru moșia Borcești. Părintele Andronic Popovici consemnează că „*Apoi, fiind că și la moșia Borcești pătîmea mare supărare despre împresurători, de acea, s-au rugat, iarăși, și pentru aceasta preacuviosul părintele nostru, Iegumenul Dosofteiu, către ocârmuire ca să fie izbăvit de niște asemenea vrăjmași, vederăți. Și îndată, bine-credinciosul domn, Ieremia Voievod, întru același an 7104 (1596), primind, cu dragoste părintească, jaloba prea cuviosului părintelui nostru, Iegumenul Dosofteiu, și înțelegând pre toate cele cuprinse, și milostivându-se, au dat la 14 zile a lunii iulie, un domnesc hrisov, carele este scris în limba sârbească pre pergament, întru carele, cu asprime și cu mare îngrozire, au poruncit către Vasilie, pârcălabului târgului Neamțului, și i-au hotărât ca să lase în pace pre călugării care se află nevoitori la acest Sfânt Schit, al lui Zosima, a stăpâni, pre tot satul Borcești, și cu moara și cu prisaca de acolo, spunându-i, lămurit, cum că acestea sânt date danie de mai înainte la acel Sfânt loc*”¹⁵. Respectivul pasaj demonstrează, că deja, la acea dată, instituția domniei în cazul apariției litigiilor între părți, dacă una dintre acestea era o comunitate monahală, nu doar singură îi lua apărarea, dar emitea și dispoziții de rigoare factorilor de decizie de rangul doi „*pârcălabului târgului Neamțului*”, ca și aceștia să-i acorde tot sprijinul și ajutorul necesar acestor comunități.

Discordiile între călugării Schitului lui Zosima și vecinii săi au continuat pentru care domnia emite din nou o serie de acte de întărire respectivei comunități monahale pentru moșiile sale, cum ar fi cel din 22 iulie 1598, prin care Ieremia Movilă dăruiește sfântului lăcaș dreptul de stăpânire: „*asupra poianei ce se numeaște „Rusul*”¹⁶.

Sporirea numărului moșiilor respectivului așezământ monastic a trezit îngrijorarea călugărilor

¹³ *Ibidem*, fila 6 – 6 v.

¹⁴ *Ibidem*, fila 6 v.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, fila 7.

de la mănăstirea Agapia iar pentru a preîntâmpina posibilele disensiuni între părți domnia: „*la 9 zile a lunii lui septembrie, au mai dat alt hrisov, tot în limba sârbească scris pre pergament, prin carele au arătat, lămurit, pre tot hotarul despărțitoriu între acest Schit, a lui Zosima și între Monastirea Agapia*”¹⁷. Iar „*la 4 zile a lui februarie, în anul 7107 (1599), au dat alt hrisov, către părinții Igumeni și către toți călugării viețuitori în Schitul acesta, a lui Zosima și în Monastirea Agapia sfătuindu-i ca să fie pace între aceste două Sfinte lăcașe, pentru hotarul moșiilor lor*”¹⁸.

La 15 aprilie a aceluiași an, a fost emis un nou act prin care se întărea călugărilor de la Schitul lui Zosima dreptul „*să pască oile, a acelu Sfânt locaș, totdeauna, pe braniștea cetății târgului Neamțului*”¹⁹. Relatând în continuare despre daniile făcute respectivului așezământ monahal părintele Andronic Popovici relatează că „*la 3 zile ale lui iulie, în anul 7108 (1600), au mai dat și alt hrisov, tot în limba sârbească scris pre pergament, prin carele arată cum că au împuternicit pre călugării din acest Sfânt Schit a lui Zosima, ca în veaci, să stăpânească pre toate fânațele, până la locul ce se numește „Gura Carpănului”. Apoi în anul 7109 (1601), la 8 zile ale lunii Iulie, un boiaru, anume Doniciu dvornic, au dăruit, acestui Sfânt locaș niște case ale sale, cu tot locul lor, în capitala Iașii, lângă ograda bisericii Preacuvioase Maicii noastre Paraschevi, spre a fi mitoc monastirii*”²⁰. Prin urmare, această informație este importantă nu doar prin faptul că atestă o nouă danie făcută acestui așezământ de călugăr, dar și prin noua calitate a Schitului lui Zosima, ce de mănăstire.

În concluzie putem susține:

1. Prima așezare monahală, întemeiată pe valea Secului în anul 1560, a fost Schitul lui Zosima, conform atestărilor documentare înregistrate și de părintele Andronic Popovici.

2. O primă acțiune de înzestrare a respectivului așezământ monahal a fost făcută în anul 1564, când Gheorghe stolnicul și soția sa i-au dăruit un vad de moară în gârla Putnei, în partea dinspre apus a satului Purceleștii.

3. Ulterior datei mai sus pomenite, Schitul lui Zosima a primit noii dani și proprietăți, atât din partea domnilor Țării Moldovei, cât și din partea altor persoane laice.

4. Acest fapt a trezit îngrijorarea comunităților monahale din vecinătate și a mai multor laici, cea ce a dus deseori la anumite tensiuni între părți.

5. De regulă, instituția domniei se implica prompt în soluționarea acestor neînțelegeri, protejând interesele călugărilor Schitului lui Zosima, prin emiterea mai multor hrisoave domnești.

6. După o scurtă perioadă de timp, circa patru decenii, mica comunitatea monahală ce viețuia în respectivul Sfânt așezământ, datorită protecției domnești, daniilor și proprietăților acumulate avea să fie cel mai probabil absorbită de obștea noii ctitorii, datorate lui Nestor Ureche, mănăstirea Secu.

¹⁷ *Ibidem.*

¹⁸ *Ibidem.*

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ *Ibidem*, fila 7 v.

ACTIVITATEA EGUMENULUI NIFON REFLECTATĂ ÎN OPERA „ISTORIA SFINTELOR MĂNĂSTIRI NEAMȚ ȘI SECU” A STAREȚULUI ANDRONIC POPOVICI*

Ion GUMENĂI

Despre venirea egumenului Nifon, Arhimandritul Andronic Popovici, în volumul II al lucrării sale, amintește următoarele: „Ocârmuind bine și cu plăcere de Dumnezeu, prea cuviosul părintele nostru, egumenul Parfenie, pre această Sfântă monastire și pre soborul fraților sau paretisit însuși din bună voia sa și – luând asupra și sfânta și marea îngerească shismă – și-au schimbat și numele din Partenie în Paisie. Și ceealaltă vreamă a vieții sale și-au petrecut întru mari nevoițe d(u)hovnicești în Sfânta Sihăstrie a monastirii Putna. Iară cârma igumeniei a acestei Sfinte Monastiri Secului, cu alegerea și împreună glăsuirea a tuturor fraților soborului, o au priimit prea cuviosia sa, părintele nostru ieromonahul Varlaam, despre carele să pomenească în docomeantele ceale pentru robii a(i) acestei Sf(i)nteii monastiri Secului”¹.

Noul stareț al mănăstirii, însă, nu s-a menținut mult la ocârmuirea acesteia și o nouă adunare a soborului fraților Mănăstirii Secul îl aleg în fruntea lăcașului de cult pe ieroshimonahul** Nifon, menționându-se că acesta era din neam de răzeș. Andronic nu indică data fixă când s-a petrecut acest eveniment dar, la 8 ianuarie 7265 (1757), noul stareț apare într-un document emis de Constantin Cehan Racoviță voievod, prin care domnul întărea mănăstirii drepturile sale asupra morilor ce le avea la gârlele Putnii².

Ieroshimonahul Nifon a intervenit activ în activitatea de protejare și întărire a proprietăților mănăstirești astfel încât „la 28 de zile ale lunii lui maiu, tot în anul 7265 (1757), au scos alt hrisov de la Scarlat Ghica voievod, foarte întăritoriu tuturor docomeantelor a acestei Sfinteii monastiri, ceale pentru moșia Gugea, iară la 13 zile ale lunii lui iunie, tot în anul 7265 (1757), prin sânghința sa, au făcut o mărturie hotarnică foarte lămurită, pentru moșia Cozmeștii. Și la 20 de zile ale lunii lui iunie, tot anul 7265 (1757), au mai scos alt hrisov de la bine credinciosul domn Scarlat Grigorie Ghica voievod, iarăși întăritoriu hotarniciei ceii făcute de Tănăsie Melighe, vornic de poartă pentru părțile de moșie ale acestei sfinteii monastiri Secului, ceale de prin satele Târgoveții și Cofeștii și Căpoteștii, apoi la 24 de zile ale lunii lui octo(m)vrie tot anul 7265 (1757), au mai scos încă și alt hrisov de la binecredinciosul domn Constantin Cihan Racoviță voievod, foarte întăritoriu dreptăților stăpânirii a acestei Sf(i)nteii monastiri Secului asupra a tuturor viilor, pre carele le are în Cotnariu și asupra a șasea parte din satul Coceștii, ce este la ținutul Hârlăului, și asupra a altor locuri dupre glăsuirea hrisoavelor domnești și a altor docomeante vechi”³.

Atenția egumenului nu a fost îndreptată doar spre protejarea averilor avute de către mănăstirea Secu dar și pentru creșterea proprietății acesteia. Din aceste considerente, în 1759, printr-o înțelegere cu baș bacalul Andrei de la Iași, mănăstirea primește o dugheană în capitală, pe Ulița Rusească, funcționarul obligându-se în același timp să plătească mănăstirii beazmă pe fiecare an câte zece lei iar la 19 ianuarie, același an, prin stăruințele egumenului Nifon, a fost făcută o hotarnică a acelui loc de dugheană în Iași, în Târgul de Jos⁴.

Tot în acel an, în data de 4 iunie, la cererea soborului și egumenului Nifon, domnul Moldovei,

* Articolul a fost realizat în cadrul proiectului 15.817.06.22F, „*Valorizarea patrimoniului național documentar al Republicii Moldova (surse istorico-religioase)*”.

¹ Andronic Popovici, *Istoria Sfințelor mănăstiri Neamț și Secu*, vol II, după Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond 2119, inventar III, dosar 71, fila 114-114 v.

** Autorul a preferat forma arhaică pentru ieroshimonah (nota red.)

² *Ibidem* f. 114 v.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, fila 115.

Ioan Theodor voievod, va emite un nou hrisov cu privire la toți țiganii mănăstirii Secului prin care se hotăra următoarele: „Ca rumâni cei ce vor lua țiganci de ale robilor monastirii întru însoțire aceea să rămâe și ei țigani, ai monastirii, asemena și femeile moldoveance ce vor merge după țigani întru însoțire să rămâe și iale țigance”.

Și tot legat de dreptul de proprietate asupra țiganilor este și actul din 8 iunie prin care starețul se judeca cu familia Cantacuzineștilor, primul având câștig de cauză⁵.

După această dată, Andronic Popovici arată că Nifon se retrage de la cârmuirea mănăstirii Secului, în locul său fiind ales precuviosul părintele Parfenie, amintit într-un hrisov de la 23 februarie 7269 (1761)⁶, care în scurt timp s-a parcesit, Nifon preluând funcția anterioară. Și în această a doua egumenie a sa Nifon nu a avut tihnă deoarece, la 4 august 7269, primea un act episcopal (de la Inochentie, episcopul Hușului) prin care i se întăreau hotarele moșiei Vlădeni. După obținerea actului, Nifon s-a adresat și domnitorului Grigore voievod împotriva locuitorilor satului Vânătorii, care încălcau hotarul Vlădenilor, obținând și o întărire din partea domniei la 5 august același an.

Tot în același an, în luna noiembrie, mănăstirea Secu va face un schimb cu mănăstirea Bisericiani, prima cedându-i un sălaș bun de țigani și o bucată de moșie din hotarul moșiei Judeștii, care a fost alăturat moșiei Troița, iar mănăstirea Bisericiani au dat schitului de la Siliștea satul Doljeștii, pe care s-a întemeiat moșia Lețcanii, care este pe malul Siretului⁷.

Printre activitățile de ordin economic sau cel legat de proprietăți Andronic Popovici amintește și de faptul că egumenul Nifon „era supărat” îndeosebi de o altă problemă și anume cea de readucere a unor sfinte lucruri a mănăstirii Secu precum: sfântul picior al Sfântului Ioan Botezătorul, piciorul Sfântului mucenic Tiron împreună cu alte Sfinte moaște, precum și a Sfântului Aer „cel bun” al mănăstirii și a unei Sfinte icoane făcătoare de minuni a Maicii Domnului, ferecată în argint, poleită cu aur și înzestrată în interior cu multe părticele ale multor sfinți. Acestea bunuri au fost luate de către domnul Ioan Mavrocordat pentru a fi ferite de unele pericole din epocă precum jaful și tâlhăria, aceste bunuri ale Mănăstirii Secu și ale altor mănăstiri fiind predate la Curtea Domnească, Mitropolie sau la Episcopia de Roman. Totodată, se amintește că aceste obiecte au fost dăruite de ctitorul mănăstirii, Nestor Ureche, după cum se consemnează și în *Istoria Mănăstirii Secul*: „Voind între toate acestea preafericitul Nestor Ureache, și dorind dintru tot sufletul ca să-și înzestreze pre această sf(â)ntă monastire a sa și cu orașicare particică din moaștele Sf(â)ntului Ioan Botezătorul, și foarte mult rugându-să preamilstivului D(u)mnezeu de aceasta cu fierbințeală, și preacinstului Ioan Botezătoru nu i s-au trecut cu vederea dorința lui căci că D(o)mnul D(u)mnezeu împlinește voia celor ce să tem de el precum este scris, ci o au îndeplinit foarte în grab(ă) și încă cu prea minunat chip, căci că cu minunata pronia sa i-au dăruit lui preamilstivul D(u)mnezeu sf(â)ntul picior cel drept al preacinstului Întâiu Mergătorul la 8 zile ale lunii lui maiu, în anul 7115.

Și el, cu acel preaneprețuit odor, după dorința sa, în grab(ă) au înzestrat pre acest sf(â)nt și d(u)mnezeesc locaș, aducându-l cu mare cucernicie și așezându-l aicea cu toată cuviincioasa cinste.

Și mulțămind preîntru tot înduraturului D(u)mnezeu și preacinstului Botezătorului, pentru aceia căci i s-au îndeplinit dorința, s-a înapoiat în casa sa bucurându-se nepovestit ”⁸.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, fila 115v.

⁷ *Ibidem*, fila 115v. – 116.

⁸ *Ibidem*, fila 30. Cât despre modul cum au ajuns moaștele Sfântului Ioan Botezătorul în Țara Moldovei, Andronic Popovici relatează următoarele: „Pentru păcatele și nedreptățile noastre după ce D(o)mnul D(u)mnezeu tuturor cu judecata sa cea dreaptă au luat prea slăvita și creștineasca împărăție din mâinile grecilor și o au dat păgânilor agariani, ei luând acea prea slăvită împărătească cetate a marelui Constantin, au luat și toate vistieriile împărătești care era făcute și înfrumusețate de mulți fericți creștinești și iubitori de D(u)mnezeu împărați, și pline de bogății și de odoare scumpe și fără de preț lumești și d(u)mnezești, mai vârtos mulțime de moaște și odoare sf(â)nte, care toate așa întregi sânt și până în ziua de astăzi în vistieriile împărătești.

Cu toate acestea, împărățind marele Amir sultan Miras, în zilele păstoriei pravoslavnicului fericitului și pururi pomenitului patriarh Ieremia, era în Țarigrad niște curți împărățești vechi și stricate care erau zidite de demult de împărați creștini. Deci, au porocit împăratul ca să se strice aceale case din temelie și să le prefacă noaună întru alt chip, iar săpând temeliiile a acelor case au găsit o vistierie mare și fără de preț, plină de odoare scumpe și mulțime de moaște sf(i)nte ferecate cu argint, fealiuri de fealiuri, și poleite cu aur și scrise deasupra cu slove elinești cu mari filosofi, arătând fieștecă moaște ale căruia sf(â)nt sânt, între care sf(i)nte moaște au eșit vestea în Țarigrad, între creștini, cum că este acolo și piciorul cel drept al sf(â)ntului, slăvitului, marelui proroc, înaintea mergătoriului și botezătoriului Ioann, încă și prea sf(i)nțita lui mână cea dreaptă care s-au atins de creștetul marelui D(u)mnezeu și Mântuitoriului nostru Ii(su)s H(risto)s. Iar prea fericitul și pururi pomenitul și prea sf(i)nțitul patriarh Ieremia, auzind cum că s-au găsit și aceste prea sf(i)nțite și mari moaște ale prea sf(â)ntului slăvitului, marelui proroc Ioann Botezătorul D(o)mnului, s-au umplut de umilință și dorință d(u)mnezeiască. Și poftii ca să se adevereaze de sânt cu adevărat aceale mari și prea sf(i)nțite moaște, de vreme ce eșisă cuvântul între creștini pentru aceste moaște cum că sânt, iar adevărul nimenea nu-l știi că să afla la mare pază, în mâinele turcilor. Deci, patriarhul au început cu lacrimi a să ruga lui D(u)mnezeu ca să-i adevereaze în vre un chip de s-au aflat cu adevărat aceale prea sf(i)nțite și mari moaște, iar prea milostivul D(u)mnezeu, acela ce nu treace rugăciunile celor ce să roagă lui cu credință, nu au trecut cu vederea nici rugăciunile acestui prea sf(i)nțit părinte, ci curând i-au descoperit lui întru acest chip.

Că urătul păgân, împăratul turcesc, înțelegând de frumusețea acestor scumpe și minunate odoare, au mers singur de le-au văzut; carele văzând atâtea sf(i)nte moaște împodobite fealiu de fealiu cu aur și cu argint, din care eșia nespūsă mireazmă, foarte s-au minunat! Și au porocit să cetească scrisorile care era pre fiecare moaște și pre altele odoare sf(i)nte, ca să vază însuși ce scrie. Deci fiindcă aceale scrisori era scrise cu mare meșesug al filosofiei elinești, nimeni din cei învățați ai curții împărățești nu putea să dezleage aceale scrisori și au porocit împăratul patriarhului să trimiță pre un om, iscusit întru învățătura grecească, carele să poată dezlega aceale scrisori și slove; iară prea sf(i)nțitul patriarh, auzind aceasta, s-au umplut de mare bucurie și au cunoscut că i-au auzit D(u)mnezeu rugăciunea și dorința lui, adică de a să înștiința pentru aceale sf(i)nte moaște.

Luminându-să cu duhul după aceasta ce să facă, îndată au trimis la prea sf(i)nțitul Gavriil, mitropolitul Solunului, carele era foarte iscusit și pedepsit întru toate meșesugurile învățăturilor elinești, porocindu-i cât de în grab să vie dupre porunca împărătească. Și așa, viind acel mitropolit Gavriil, i-au spus patriarhul pentru ce pricină este chemat și i-au zis ca foarte bine să i-a aminte de sânt aceale prea sf(i)nțite și mari moaște ale sf(â)ntului, marelui proroc Ioann Botezătorul D(o)mnului, și cum sânt, și în ce chip sânt ferecate, ca doară, vre o dată, vrând D(u)mnezeu va eși măcar una dintr-însele spre mângâierea norodului creștinesc. Și așa blagoslovindu-l, l-au trimis la curțile împărățești, iar slugile și toți boiarii împăratului l-au priimit pre el cu cinste și, dupre porunca împăratului, l-au dus și au deschis toate vistieriile și i-au arătat lui, pre amăruntul, toate odoarele ceale scumpe și mulțime de moaște sf(i)nte, între care s-au aflat și aceste moaște mai mari și mai prea sf(i)nțite de cât toate moaștele sf(i)nților celor născuți din mueri pre pământ, adică mâna cea dreaptă și piciorul cel drept al sf(â)ntului, slăvitului, mai marelui proroc, înainte mergătoriului și botezătoriului Ioann, care amândouă întru un chip era ferecată cu argint preste tot și poleite cu aur și scrise înprejur cu meșesug, arătând ale cui sânt aceale prea sf(i)nțite moaște; și era făcută zevră mică, prin care să vedea(u) sf(i)nte moaște, la care era oblonase de să închidea și să deșchidea, și pre oblonase era făcut chipul sf(â)ntului Ioann Botezătorul. Atunci, prea sf(i)nțitul mitropolit, Gavriil văzând chiiar cu ochii săi aceste mari și prea sf(i)nțite moaște, de multă bucurie și de d(u)hovnicească umilință s-au umplut. Și era amândooă întru un vas de argint, la un loc adică, și mâna și piciorul. Iar după ce au căutat toate sf(i)nte moaște și toate vasele ceale sf(i)nte și toate odoarele ceale scumpe, au tălmăcit, dupre porunca împăratului, toate scrisorile ce era elinești, și apoi, eșind din vistieriile împărățești, s-au întors la prea sf(i)nțitul patriarh și i-au spus cu amăruntul de toate sf(i)nte moaște, și de vasele ceale sf(i)nte, și de toate odoarele ceale scumpe care s-au găsit, iar mai vârtos de prea sf(i)nte și marii mădulări ale botezătoriului Ioann, cum și în ce chip sânt, și cum sânt ferecate, și despre care parte, și în ce vas sânt. Deci, auzind fericitul patriarh, foarte s-au umplut de umilință și – rădicând mâinile – cu lacrimi mulțamiia lui D(u)mnezeu că nu au trecut cu vederea rugăciunea și dorința lui, căci doriia să se adevereaze de aceale preasfinte și mari moaște. Apoi au început, mai cu mare osârdie și umilință, cu post și cu lacrimi, a să ruga lui D(u)mnezeu, ca prin a sa bună îndurare și voință, prin vre o oareși care mijlocire, să se scoață măcar unul dintre aceale sf(i)nte mădulări ale prorocului Ioann din mâinele păgânilor, spre mângâierea neamului creștinesc și să-l învrednicească să vază însuși cu ochii aceale prea sf(i)nțite și mari moaște. Deci așa, acest prea sf(i)nțit patriarh, cu mare osârdie și cu multă dorință și umilință, rugându-se lui D(u)mnezeu, prea milostivul și bunul D(u)mnezeu, precum zice D(u)hul Sf(â)nt prin gura marelui proroc David (psalm 144 stih 20): „Voia celor ce să tem de el o va face și rugăciunia lor o va auzi”. Deci și rugăciunea a acestui prea sf(i)nțit părinte nu o au trecut cu vederea, ci o au priimit și de grab(ă) i-au făcut voia lui, dupre dorința și pofta lui întru acest chip:

Să afla, în vremea aceia un creștin, în curțile împărățești, om înțelept și cinstit, anume Simota, din părțile Elladei, de moșie dintr-un sat ce să chiiamă Vlas. Acest iubitor de H(risto)s creștin avea mare îndrăzneală în

curțile împărătești căci era mai mare preste cei ce tăia carne pentru masa împărătească, și era om bogat și cu evlavie, și cunoscut și iubit patriarhului pentru multa lui dragoste ce avea către sf(â)nta biserică. Deci, într-o seară, l-au chemat patriarhul la sineși într-un loc de taină și, după multe și părintești cuvinte pline de mângâiere d(u)hovnicească și învățătură sufletească ce au vorbit, mai pre urmă i-au zis așa: Fiule! Pentru multa dragoste ce te vedem că ai spre sf(â)nta biserică ne bucurăm și te avem într-o multă părintească a noastră dragoste, ca pre un adevărat fiu al sf(i)ntei bisericii noastre a Răsăritului; pentru aceea voiu să-ți descopăr o taină d(u)hovnicească și dorință a inimii mele și am nădejdea că pre tine te voiu afla mijlocitoriu spre împlinirea dorinței mele. Iată, m-am înștiințat cum că între altele sf(i)nte moaște ce s-au aflat acum în curțile împărătești, s-au aflat și prea sf(i)ntele mari mădulări ale prea sf(i)ntului de H(risto)s mărturisitorului, marelui proroc, înaintea mergătorului și botezătorului Ioann, adică mâna cea dreaptă și piciorul cel drept, care sânt mai mari și mai sf(i)nte decât toate moaștele sf(i)ntilor carii s-au născut din mueri, pre pământ, de care auzind m-am umplut de jelanie; și mult doresc cu sufletul meu, și socotesc cu gândul meu cum și ce am face ca să se scoată măcar unul dintre acele dooă sf(i)nte mădulări din mâinile păgânilor, spre mântuirea și folosul norodului creștinesc. Deci, noi, fiule, pre tine știindu-te că ești unul din slujitorii cei aleși în curțile împărătești și ai îndrăzneală ca nimeni altul dintre creștini, pentru aceea am socotit că deacă ai pune silință cu deadinsul și osârdie, prea lesne țe-ar fi ție aceasta, de vreme ce am înțeles că toți păzitorii a acelor sf(i)nte vistierii îți sânt cunoscuți și priiateni; deci, te rog fiule, pentru dragostea creștinească, pune nevoiță și silință cu deadinsul, doară prin oareși care mijlocire vei putea scoate măcar una dintre acele dooă prea sf(i)nte mădulări. Și să știi – fiule – că măcar de ță-i chiețui pentru acest lucru și toată averea, credincios este cuvântul D(o)mnului că însutit îți va da întru această viață, iar în veacul cel viitoriu viață veacinică.

Pre toate acestea luându-le în băgare de seamă, el au răspuns către patriarhul zicând: Preaosfințite părinte! Eu, dupre cuvântul sf(i)ntiei tale, nu numai averea mea nu o voiu cruța pentru acest sf(â)nt lucru, ci și viața mea gata sânt a o pune, numai să pociu scoate acele prea sf(i)nte și mari moaște. Însă, am nădejdea că prea leasne îmi va fi aceasta, căci că păzitorul carele este la acele vistierii îmi este priiatin și, dând-i bani, să va bucura dupre cum sânt ei turcii, lacomi la bani. Atunci patriarhul, bucurându-să, l-au blagoslovit și i-au spus lui cum sânt și în ce chip sânt ferecate, și despre care parte sânt, dupre cum îi spusease mitropolitul Gavriil. Și așa, luându-și blagoslovenie, au eșit de la patriarhul și au mers la curțile împărătești, cu îndrăzneală dupre obiceiul său, și fiind la vistierii unde era sf(i)nte moaște păzitoriu un turc, anume Catazisfer aga, au început Nicolae a să înprietenii cu acel turc și au dăruit una și alta, până ce l-au făcut priiaten desăvârșit, întrucât să încrede lui; și după ce s-au înprietenit bine cu dânsul și s-au încredințat lui, apoi i-au descoperit dorința sa zicând așa: am a îndrăzni și a te pofti foarte cu mare dorință de un lucru carele, pentru prieteșugul și dragostea ce avem între noi, mă nădăjduiesc că nu mi să va treace în zădar pofta și dorința mea. Iar turcul i-au zis lui: pentru prieteșugul ce avem, ori de ce mă vei pofti, gata sânt a-ți face, deci și acum ce vei să poftesci cu îndrăzneală i-mi spune și ce îmi va fi cu puțință î-ți voiu face. Atunci i-au spus lui așa: iată, între odoarele și moaștele care s-au aflat acum, sânt niște moaște mădulări ale unui proroc ce l-au chiețat Ioann Botezătorul: o mână din cot în jos și un picior din gleazne în jos, și aeste sânt ceale dreapte ale lui, dupre cum zic. Deci, de vreoști să-mi faci vre un bine pentru carele foarte să-ți mulțămesc și mult daru să-ți dăruiesc, acesta te poftesc, ca să-mi scoți măcar una dintru acele dooă mădulări, că iată despre care parte și în ce vas sânt poleite și ferecate, dupre cum îi spusease lui patriarhul. Iar turcul i-au zis lui Olnicolo! Cu greu este a face eu aceasta! Pentru că toate lucrurile acele sânt toate date în pază pre izvod însă pentru marele prieteșug ce avem î-ți voiu face dupre pofta ta măcar de mi s-ar întâmpla să î-mi pui și capul. Și aceasta zicând, s-au sculat de grab(ă) de unde ședea și au mers în vistierii unde era sf(i)nte moaște; și preste o jumătate de ceas au eșit cu sf(â)ntul picior și l-au dat acelu iubitriu de H(risto)s creștin, dupre dorința și pofta lui, iar el cum l-au văzut l-au cunoscut, dupre cum îi spusease lui patriarhul; și – de bucurie – au scos șasezeci de litre de aur și i-au dat turcului pentru acel bine ce i-au făcut, și au înălțat rugăciuni către D(u)mnezeu, dupre cât au putut, mulțemindu-i; și apoi au luat acel prea sf(â)nt și fără de preț odor, cu multă bucurie au mers și l-au dus la prea sf(i)ntul patriarh. Iar fericitul patriarh văzând, s-au umplut de multă bucurie – și cu multă veselie și smerenie căzind – s-au închinat și au sărutat sf(â)ntul picior și au început a mulțemi lui D(u)mnezeu cu lacrimi dintru adâncul inimii, zicând: mulțemescu-ți ție D(o)amne Ii(su)se H(risto)se, D(u)mnezeul nostru, că nu treci rugăciunile și ceările robilor tăi, ci toate câte cearem de la tine cu credință, dupre cuvântul tău cel adevărat, ne dai noaoă și acum Stăpâne vedem și cunoaștem înmulțirea bunății tale și adâncul milostivirii și al îndurărilor tale spre noi, că și acum, în zilele aceste mai de pre urmă, ai descoperit oamenilor tăi chipul Sf(â)ntului Înaintea Mergătorului și Botezătorului tău și ne-ai arătat noaoă cinstitul și dreptul lui picior; pre carele noi, văzându-l, ni să pară că îl vedem pre însuși sf(i)ntia sa viind înaintea noastră și propovăduindu-ne noaoă pocăință întru ertarea păcatelor, că nu vrei D(o)amne moartea păcătoșilor, ci vrei să se întoarcă toți la tine, prea bunule D(u)mnezeu nostru, și să-și vie întru cunoștința sa, așteptând din zi în zi pocăință și întoarcerea noastră spre tine. Acestea și mai multe prea sf(i)ntul patriarh, cu multă smerenie și umilință zicând, săruta și cu lacrimi uda sf(â)ntul picior. După aceasta, întorcându-să către acel iubitriu de H(risto)s creștin i-au zis lui: Fiule Nicolo! Acest prea sf(i)nt ceresc odor fără de preț nu să

Cât despre celelalte podoabe, același autor arată că Mitrofana, soția ctitorului, a făcut o serie de daruri și – în primul rând – un gherghel ce a fost cusut de mâna sa, un sfânt Aer mare, brodat pe catifea cu fir de argint, poleit cu aur, împodobit cu fire de mărgăritare și pietre de smarald, ce a fost

poate tăinui întru această împărătească cetate, ca să nu să descopere, că zice scriptura: „că nu să poate ascunde cetatea fiind în vârful muntelui zidită. Deci, ca nu cumva, înțelegând agareanii de aceasta, să se facă vre o urgie mai mare asupra sf(i)ntei biserici. Pentru aceea, fiule! De vreme, ce prin mijlocirea ta, au miluit D(u)mnezeu pre norodul creștinesc și au scos acest prea sf(i)nt și mare ceresc daru din mâinele păgânilor, spre mângâierea și folosul creștinilor, deci, îl i-a și îl du la moșia ta, spre mângâierea și folosul pravoslavnicilor creștini carii să află acolo și îl ține, cu mare credință și cu frica lui D(u)mnezeu, ca pre un mare și ceresc lucru scump din mâinele spurcaților agareani; nimică să nu te scârbești sau să te înduești întru inima ta părându-ți rău, că î-ți va da ție D(o)mnul D(u)mnezeu, în locul acelora ce ai chieituit, însutit aicea pre pământ și nici odată nu va lipsi averea ta. Iar în viața ce va să fie viață veacinică și împărăția ceriului îți va da ție că nimeni nici odată nu s-au lipsit nici nu vor fi lipsiți măcar de vor chieitui cât de mult cei ce să nevoesc pentru lucrurile ceale sf(i)nte d(u)mnezești și pentru ceale sufletești. Acestea și altele mai multe cuvinte d(u)hovnicești prea sf(i)ntul patriarh zicând lui, i-au dat sf(â)ntul picior și l-au blagoslovit.

Iară el, după ce au priimit piciorul, îndată au mers la curțile împărătești și, luând voe de purces și eșind, au pornit cu mare bucurie și au mers la moșia și casa lui și au pus sf(â)ntul picior la un loc osebit în casa sa. Și multe făclii au pus și candelile să arze neîncetat lângă aceale sf(i)nte moaște și eșia mireazmă foarte minunată din sf(â)ntul picior întrucât era plină toată casa de buna mireazmă! Iar întru acel sat era o muiare îndrăcită și aceia au început a țipa și a striga cu glas mare zicând: „Nu mă lăsați! Nu mă lăsați! Că mă muncește și mă calcă Ioann Botezătorul cu piciorul lui carele este în casa lui Nicolae Simota; și l-au rugat ca să-i fie cu voia lui să aducă pre acea muiare îndrăcită la aceale prea sf(i)nte și mari moaște și le-au zis lor să o aducă; și aducându-o seara, și stând toată noaptea aceea, și făcând rugăciuni cu priveghiiare lângă sf(i)nte moaște, au eșit dracul dintr-ânsa și până în zioă au fost trează și sănătoasă, bucurându-să și mulțemind lui D(u)mnezeu și sf(â)ntului marelui proroc Ioann Botezătorului. Deci, înțelegând, au început a aduce și (pe) alții dintru acel sat, pre bolnavii lor, și toți carii venia cu credință și cu frica lui D(u)mnezeu să tămăduia ori de ce boală, și curând au eșit vestea în tot locul de prin prejurul acela și în toată Elada. Și aducea mulțime de bolnavi, încă pre unii pre paturi, și să tămăduia; și au mers vestea și până la Crit. Și criteanii atunci era mai mulți eretici de cât pravoslavnici. Iar înțelegând domnul Critului de aceasta să minuna foarte și – chieimând pre unul din slujitorii săi, om bătrân și cinstit – l-au trimis la acel iubitoriu de H(risto)s creștin, Nicolae Simota, poftindu-l cu mare dorire ca să-i vânze aceale sf(i)nte moaște, făgăduindu-i că – de i le va vinde – îi va da și până la optzeci de litre de aur sau una din cetăți îi va da să-i fie moșie, din neam în neam, numai să-i dea aceale prea slăvite moaște să fie la cetatea Critului. Iar acel iubitoriu de H(risto)s creștin nu numai că nu l-au vândut sau să-l dăruiască acelor eretici, ci nici răspuns nu i-au dat și s-au întors trimisul fără nici un răspuns; și au mai adaos al doilea și al treilea trimis și tot fără de răspuns s-au întors. Și așa, vre o câțiva ani, fiind în casa lui acea vistierie și daru d(u)mnezeesc, mulți bolnavi cu multe fealiuri de boli venia și oameni îndrăciți și să tămăduia, până ce au mers vestea și la Țarigradă și prin prejur. Iar acel creștin iubitoriu de H(risto)s, văzând că au mers vestea până la Țarigrad, au început a să spăimânta socotind că, de vreme ce au rămas lucrul până la atâta, nu să poate să nu înțeleagă turcii și vor face cercare și nu să va putea tăinui nici întru un chip acest lucru, și va cădea mare și cumplită urgie asupra mea, de vreme ce acest lucru mare din vistieria împărătească este apucat. Și așa fealiu de fealiu să sfătuia în gândul său ce va face. Uneori gândia pentru făgăduința ce îi făgădui-să lui domnul Critului și să căia în gândul său că nu au priimit, apoi iarăși îi venia în gând și socotia că, de va da acel prea sf(â)nt și d(u)mnezeesc dar ereticilor pentru averea și dobânda lumească, ce răspuns va da înaintea înfricoșatului județ, că ca cei necredincioși și ca al doilea Iuda va fi socotit. Și așa, mult zdrobindu-să cu gândurile și socotind și zioa și noaptea, au început a să ruga lui D(u)mnezeu și Sf(â)ntului Ioann Botezătorul ca să-l îndrepteaze întru altă parte, la creștini pravoslavnici, să dăruiască acel prea sf(â)nt și d(u)mnezeesc odor, pentru ca să nu încapă iarăși în mâinele spurcaților agareani; și aceasta rugându-să el, i-au dat D(u)mnezeu în gând de pravoslavnică și creștinească Țară a Moldaviei. Și să mângâia întru sineși socotind că cu adevărat D(u)mnezeu i-au dat lui în gând pentru Țara Moldaviei, pentru că acolo să va putea tăinui de turci sf(â)ntul picior.

Și așa, făcându-și el aceste socotinți, și luându-și vo(i)e, cu poruncă de la curtea împărătească, ca să meargă duple obiceiul său să cumpere oi împărătești, au luat și sf(â)ntul picior, și au purces spre Țara Moldaviei; și au venit în orașul domniei, în Iași, fiind domn și oblăduitoriu Țării măriia sa Io Simeon Mogila voeovod, iar mitropolitul țării era preaosf(i)ntul Teodosie, și Anastasie episcop Romanului, și Ioann episcop Rădăuțului, și Filoteiu episcop Hușului. Și era întru acea vreme la Moldavia un boiaru mare, vestit de bunătați, anume Nestor Ureache, vornic mare de Țară de Jos; acesta zidisă atunci, de curând, o monastire mare în ținutul Neamțului, la munte, pe o vale ce să chieimă părâul Secul, (cu) hramul Tăierea Cinstului Cap al Sf(â)ntului Ioann Botezătorului” (A.N.R.M., Fond 2119, inventar III, dosar 71, filele 30-39).

dăruit mănăstirii în anul 7116 (1608)⁹, care în perioada lui Andronic Popovici se mai afla la mănăstire. De asemenea, se consemnează că ambii ctitori au dăruit mănăstirii și două sfeșnice mari de argint pe care le-a luat, de la această locaș de cult, Ioan Mavrocordat. Acesta le-a topit și a făcut șase sfeșnice mai mici și opt candelari mari care au fost puse în biserica domnească din Iași pentru pomenirea sa și a neamului său (lucru ce este, de asemenea consemnat și în letopisețul lui Enache Kogălniceanu).

Tot ctitorii au dăruit Mănăstirii Secu o icoană a Sfintei Treimi, consemnată la mitocul mănăstirii Sinai din Egipt (въ синодалънои горницѣ джуванинскаго подворѣа), și care avea inscripția „ГІа икона штъкова пана Нисторѣ Уърѣке великаго / f. 36/ дворника Долнѣи Земли и кнѣгинѣ егѣ Митрофана и дашѣ е въ своемъ монастыре Гѣкѣла идеже естѣ храмъ Усѣкновение глави честнаго предтечи Іоанна въ лѣто 7117 марта 5-го”¹⁰.

Tot în această perioadă a fost dăruit o răclită de argint, poleită cu aur, în care era așezat piciorul Sfântului Marelui Mucenic Teodor Tiron, „și cu altele părțiceale mărunte din sf(i)nte moaște ale altor sf(i)niți și altă răclită de argint poleită cu aur și cu lanțujelul de aur întru care era iarăși multe părțiceale din sf(i)nte moaște ale multor sf(i)niți, și o sf(â)ntă Icoană Făcătoare de Minuni, preasf(â)ntă stăpâna noastră Născătoarea de D(u)mnezeu, ferecată preste tot cu argint și poleită cu aur, care era înpodobită înprejur și cu părțiceale din sf(i)nte moaște ale multor sf(i)niți”¹¹.

Trebuie să se revină la anul 1765, atunci când egumenul Nifon se adresa domnitorului Grigore Ghica pentru ajutor în reînțoarcerea podoabelor mănăstirii; demersul egumenului nu a avut nici un succes din care cauză – acesta în același an – se paraterisește¹².

⁹ *Ibidem*, fila 37 – 37v. Despre acest Aer, în *Istoria mănăstirii Secului*, se consemnează: „precum s-au fost întâmplat și cu sf(â)ntul Aer cel mare și frumos ctitoresc, despre carele am pomenit mai sus, pentru care pricină să și istorisească pe marginile lui în limba grecească. Și sânt și predanii între monahii dintru această sf(â)ntă monastire, rămase de la părinții bătrâni cei mai de demult, cum că este răscumpărat de la niște turci carii îl întrebuința pe cai în loc de poclăzi”.

¹⁰ *Ibidem*, Despre această icoană Andronic consemna: „despre care sf(â)ntă Icoană să înțeleage cum că este prădată dintru această sf(â)ntă monastire Secul de vre un turc sau și de alți păgâni și acolo, la Eghipet, răscumpărată de vreun pravoslavnic creștin și așezată întru acel mitoc”.

¹¹ *Ibidem*, fila 38 – 38 v.

¹² Pentru a reda un tablou cât mai complet a activității starețului Nifon, vom reda aici încă un pasaj a lui Andronic Popovici: „Pre lângă toate acestea, apoi iarăși, tot în anul 7269, precuviosul părintele nostru, igumenul Nifont, au câștigat, prin sârguința sa, o mare părțică din moaștele sf(â)ntului Apostol, întâiul mucenic și arhidiacon Ștefan; și au făcut un sicriiaș de argint, foarte delectat cu flori sepe în argint, și poleit preste tot cu aur și înpodobit cu opt pietriceale granat, întru carele sicriiaș să află păstrându-să ferecătura piciorului celui drept al sf(â)ntului Ioann Botezătorului de argint poleit cu aur și scris pre dânsa elinește, duple cum s-au luat din Constantinupoli, aflându-să în vremea aceasta a igumeniei precuviosului părintelui nostru Nifont, și sf(â)ntul picior înlăuntrul ferecăturii. Și, tot în anul acesta, precuviosul părintele nostru, igumenul Nifont, au mai făcut și vre o câteva candelari de argint poleite cu aur și un blid, iarăși de argint poleit cu aur, carele are pre la margeni, pe chinariu, chipuri heruvimicești și este întrebuințat spre împărțirea anaforiei de pe el la norod.

Rod al bunătăților și al osârdiei a acestui precuvios părinte, între altele, au mai fost încă și un sf(â)nt schit pentru monahi, pre carele tot el l-au întemeiat, (la) îndepărtare ca 20 de minute în partea despre miazănoapte și apus, întru cinstea și prăznuirea a Bunei Vestiri a Preasf(i)nte Stăpânei noastre Născătoarei de D(u)mnezeu și pururea fecioarei Mariei, carele schit numirea și-au avut duple numele întemeitorului său, adecă „Schitul lui Nifont”, unde și acum livadă cu copaci roditori și iaz cu pește (este) și să văd numai temeliile bisericii.

Și au mai făcut precuviosul părintele nostru, igumenul Nifont, și altele îmbunătățiri, multe, în monastirea Secului, ba încă și această predanie este rămasă între monahii viețuitori întru această sf(â)ntă monastire cum că, tot sf(i)niția sa, fiind întru această viață, au oprit cu rugăciunile sale ca broaștele să nu răcnească tare, acolo, la monastirea Secului, și coțofane sau țerci și stance nicidecum să se ivească pre la monastirea Secului, și cioară numai dooaă să fie, așijderea și doi corbi. A căruia voe prea milostivul D(u)mnezeu, ca a robului său celui vreadnic, și acum o împlinească, căci că din 13 zile ale lunii lui iulie, anul 1840, și până la 2 zile ale lunii lui septembrie, anul 1853, întru câtă vreme am vețuit întru această sf(â)ntă monastire Secul de ascultare eu, mult ticălosul Andronic, nicidecum nu am văzut coțofane sau stance când prin prejurul hotarului monastirii Secului,

Conducerea mănăstirii a fost preluată, a doua oară, de către ieromonahul Eftimie Canano care – din nou – intervine pe lângă domnie în problema recuperării podoabelor mănăstirii.

Drept urmare, Grigore Ghica se adresează mitropolitului Gavriil pentru cercetarea cazului și – ca rezultat – este emisă anaforaua mitropolitului din 11 ianuarie 1766, prin care se recunoșteau drepturile mănăstirii Secu asupra podoabelor și odoarelor amintite. Domnia, la rândul său, emite o dispoziție prin care Aerul se reîntoarce mănăstirii cu promisiunea domniei că va scrie la curtea domnului Ioan Mavrocordat pentru reîntoarcerea celorlalte podoabe și moaște.

Toate aceste dispoziții, atât ale mitropolitului cât și ale domnitorului, nu au adus nici un rezultat deoarece, după cum consemnează *Istoria mănăstirii Secu*: „Iară din celelalte sf(i)ntenii nimic, fără numai înbrăcăminte de piciorul Sf(â)ntului Ioann Botezătorului este tot cea veache, de argint, poleită cu aur și cu litere elinești scrise pe marginea gleaznei carea este în sicriiașul cel făcut de preacuviosul părintele nostru, igumenul Nifont, având în locul sf(â)ntului picior o bucățică de lemn înăuntru, și să păstrează așa în veșmântăria bisericească a monastirii, spre mustrare plină de nemărginită rușine veacinică și urgie D(u)mnezeiască în ziua înfricoșatei judecăți asupra celui ce au făcut această faptă. Și în câte locuri s-au cercat de atuncea și până în ziua de astăzi de către părinții soborului a acestei sf(i)nteii monastirii Secului, nicidecum nu s-au aflat, ca să fie măcar cea mai mică parte din piciorul Sf(â)ntului Ioann Botezătorului...”¹³.

Același Andronic, arată, că în 1858, mergând la Muntele Athos, la schitul Prodromu, ce se numește „al moldovenilor”, a văzut și a sărutat o părticică, mărișoară, a moaștelor Sfântului Ioan Botezătorul, care parte este chiar osul sfântului picior.

Din mărturiile starețului schitului de atunci, Nectarie, rezultă că aceste moaște au fost aduse din capitala Iași, de la o bătrână cucoană Mavrocordat. Continuând povestirea autorul arată: „Și mi-au arătat încă și hrisovul lui Grigorie Ghica voievod carele au întărit daniia a aceii cocoane, din care dovezi, lămurit să veade cum că, piciorul Sf(â)ntului Ioann Botezătorului tocma de atuncea nu au mai eșit din casa familiei lui Ioann Mavrocordat, ci atuncea când să cerea de către monastire au făcut vre un meșteșug cineva scoțind talpa cea de argint, de la înbrăcăminte de piciorului, căci că numai în niște zimți să ține, și puind în locul piciorului bucata cea de lemn”¹⁴.

Autorul mai arată că, de bucurie, călugării nu au mai controlat conținutul interiorului răclii de argint, ulterior neavând posibilitatea de a mai demonstra furtul și de a acuza o familie de boieri.

În felul acesta, moaștele Sfântului Ioan Botezătorul, au rămas din neam în neam, la familia Mavrocordat. Cât privește cauzele înstrăinării acestora, vom cita aici părerea enunțată de același Andronic Popovici: „Și acum cucoana aceasta, văzând că tinerii boiari acești cu minte din Paris, cumpărată, nu prea au evlavie spre sf(i)ntele /f. 124/ moaște, le-au dăruit la numitul mai sus schit, precum am zis, unde să află și acum”¹⁵.

În concluzie, activitatea ieromonahului Nifon, în calitate de stareț a mănăstirii Secu, a fost una multilaterală, și relativ vastă, astfel încât acesta se înscrie în rândul celor mai activi și productivi stareți ai acestui Sfânt locaș.

Cât privește moaștele Sfântului Ioan Botezătorul, acestea, după o perioadă în care au fost în posesia familiei Mavrocordat care prin căi ilegale, au intrat în posesia acestora, depozitând astfel mănăstirea Secu ulterior, de la mijlocul secolului al XIX-lea au ajuns la Schitul Prodromul de pe moșia Lavrei Sfântului Atanasie.

cale ca de un ceas pe jos mergând, abia treci de huetul răcnetelor și a croncăiturilor lor, și pre acolo nici măcar pre deasupra, prin văzduh, nu să văd trecând. Asemena și cioră numai dooă am văzut totdeauna și corbi iarși numai doi” (fila 116-117v.).

¹³ *Ibidem*, fila 123 v.

¹⁴ *Ibidem*, fila 124.

¹⁵ *Ibidem*, fila 124 124 v.

O CARTE DE DESPĂRȚENIE EMISĂ DE MITROPOLITUL VENIAMIN COSTACHE ÎN ANUL 1837

Dumitru VITCU

Rândurile de față se întemeiază pe fapte și întâmplări reale, petrecute în „lumea bună” a societății moldave din prima jumătate a veacului al XIX-lea. Iar protagoniștii, departe de a fi identificați ca modele sau contramodelle comportamentale în peisajul social al epocii, ilustrează, deopotrivă, tipologii și metehne pe cât de vechi, pe atât de actuale și de frecvent întâlnite în raporturile interumane, inspirând, nu o dată, substanțiale teme, popasuri ori anchete istoriografice¹. Competitori, în aventura conjugală la care ne vom referi, sunt, pe de o parte, marele proprietar funciar Anastasie Bașotă, supranumit și „harpagonul de la Pomârla”, venit pe lume în fosta capitală a țării la sfârșit de veac fanariot² și, pe de altă parte, vremelnica-i consoartă, Ruxandra Balș, descendentă a unei vechi și însemnate familii boierești, născută în preajma Iașilor, la Holboca, în anul 1805.

Despre Bașotă, unul dintre cei mai recentți biografi ai săi afirma că venise pe lume ca „fiu al unui boiernaș care se știa de viță veche”, crescut și educat însă la țară, unde – protejat fiind de primejdia „virusării” caracterologice la curtea grecească – dobândise „câteva principii solide și o educație rudimentară, redusă la citit, la cele patru operații aritmetice și la Sfânta Scriptură”³. De aici, probabil, și percepția lăsată posterității ca fiind „iubitor doar de bani și de Dumnezeu”, ca și regretul său (mărturisit sau nu) de a nu fi fost „un bărbat cu adâncă știință de carte”. Asta nu l-a împiedicat – poate că, dimpotrivă, l-a stimulat – să fie un mare binefăcător al învățământului românesc și un veritabil Mecenas pentru Pomârla, al cărei proprietar a ajuns când nu împlinise încă vârsta majoratului (1814). Obârșia, mediul în care a crescut și averea l-au ținut relativ departe de ispitele și de manierele selecte ale saloanelor, făcându-l prizonierul unor concepții și mentalități vetuste despre lume și viață, afișate cu vădită ostentație în juru-i și exprimate, pe semne, și în plan familial.

În privința domniței Ruxandra, respectiv viitoarea și temporara doamnă Bașotă, se spune că provenea din os domnesc, ca fiică a postelnicului Grigore Balș și al Anei (Constantin) Mavrocordat, totodată nepoată a logofătului Nicolae Balș și al Ruxandrei (Grigore) Ghica. Pe linie paternă, era strănepoată a marelui logofăt Lupu Balș și a Saftei Cantacuzino, ascendență conjugată care i-ar fi înlesnit soțului „rădicarea grabnică a treptelor boierilor”⁴. De altfel, obsesia unei origini superioare

¹ Ca temă istoriografică, divorțul a inspirat, mai ales după 1989, numeroși cercetători ai fenomenului. Spicuim câteva studii semnificative: Violeta Barbu, „Ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu dispartă”. *Studii asupra divorțului în Țara Românească în perioada 1780-1850*, în „Revista de Istorie”, III, nr. 11-12, 1992; Constanța Ghițulescu, *Familie și societate în Țara Românească (secolul al XVII-lea)*, în „Studii și materiale de istorie medie”, vol. XX, București, 2002; Eadem, *În șalvari și cu ișlic. Biserica, sexualitate, căsătorie și divorț în Țările Românești ale secolului al XVIII-lea*, București, 2004; Sorina Bolovan, Ioan Bolovan, *Contribuții privind divorțialitatea în Transilvania la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX*, în *Studii de demografie istorică (secolele XVII-XXI)*, coord. C. Pădureanu, Arad, 2010; Lilia Zabolotnaia, *Statutul social și situația juridică a femeilor în procesul de divorț în țările românești (secolul al XVII-lea)*, în *Studii de demografie istorică...*, pp. 23-38; Eadem, *Femeia în relațiile de familie din Țara Moldovei în contextul european până la începutul secolului al XVIII-lea (Căsătorie, logodnă, divorț)*, Chișinău, 2011; Andrei Oișteanu, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, Iași, Editura Polirom, e-book (format digital), 2016.

² În legătură cu data nașterii lui Anastasie Bașotă, Mihai-Răzvan Ungureanu, citând binecunoscutul studiu monografic datorat lui Gh. Ghibănescu, *Bașoteștii și Pomârla. Studiu genealogic și istoric*, Iași, 1929, indică 22 ianuarie 1797 (*Însemnări de taină pentru câteva genealogii moldovenești*, în „Arhiva Genealogică”, II, tom 1-2, Iași, 1995, p.27), în vreme ce ultimul biograf al hatmanului, Mihai Dim. Sturdza, reține aceleași zi și lună, dar ale anului 1798 (*Familii boierești din Moldova și Țara Românească*, București, Tipografia „Monitorul Oficial”, 2004, p. 373). Cu siguranță, este vorba de o eroare sau neatenție tipografică.

³ Mihai Dim. Sturdza, *op. cit.*, p. 383.

⁴ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p. 33 și 45. Mihai-Răzvan Ungureanu, *op. cit.*, p. 27-28.

față de a celui sortit (sau ales) tovarăș de viață n-a părăsit-o pe durata mariajului și nici ulterior.

Informațiile bio-bibliografice de până acum lasă încă suficient loc ipotezelor, speculațiilor sau comentariilor privind data întemeierii familiei, reper absolut necesar spre mai buna înțelegere nu doar a cauzelor deteriorării unui mariaj „cu ștaif” pentru societatea românească a epocii, ci și a rolului bisericii ortodoxe române – vizibil diminuat prin noua legiuire cu caracter constituțional a Principatelor, *Regulamentul Organic* – ca factor mediator în esență și decizional doar pe latura ecleziastică a conflictului conjugal; pe partea civilă, instituția căsătoriei, ca și pronunțarea divorțului, intrau deja în sfera de competențe ale instanțelor judecătorești. Dacă Gh. Ghibănescu consemna că acel mariaj ar fi fost contractat înainte de 1825, Mihai Dim. Sturdza aproximează anul căsătoriei ca fiind 1829. Or, cercetarea atentă a câtorva noi surse informaționale, provenite din fondurile arhivistice aflate în custodia Serviciului Județean Iași al Arhivelor Naționale, oferă cititorului interesat, pe lângă mostrele limbajului specific tipului de conflict conjugal (asociat cu parfumul epocii în care s-a consumat), elemente de natură să contribuie la mai buna cunoaștere, pe de o parte, a cronologiei factuale și, pe de alta, a poziției sau atitudinii bisericii – ilustrată prin vocea întâiului ei stătător, mitropolitul Veniamin Costache – față de agravarea derapajelor morale, ajunse a fi ireconciliabile, reclamate cu diferențiată reciprocitate de cei doi (încă) soți.

Să facem, mai întâi, precizarea că, de la declanșarea conflictului conjugal și până la soluționarea acestuia – răstimp în care acuzele și invectivele au alternat cu momentele de reconciliere, de armonie, sau chiar de gingășie, soldate cu nașterea celor două fiice: Elena (1832) și Sofia (1836) – a trecut aproape un deceniu. Deranjul în familia Bașotă este semnalat de soț încă din anul 1829, deși pare să fi fost chiar mai vechi, invocat de consoartă. La 1 august, acel an, mitropolitul Veniamin Costache răspundea celei de *a doua tânguiri* primită de la hatman, „în pricină cu soția” sa, asigurându-l că i-a transmis acesteia, „îndestul, cele de cuviință” spre convenita împăcare; dar, adăuga el, dacă ea va „rămâne neînduplecată în cerirea sa, să deie jalobă în formă și va intra în pravilnicească cercetare”. Totodată, înaltul duhovnic își sfătuia fiul sufletesc să țină cont de „slăbiciunea fimeiască și (de) împuțnarea în care văz că se află” și să se poarte „cu înțălepciune și cu blândeță, ca să nu cază și în deznădăjduire, ca una ce să află lipsită de părinți și desperată până la obidă”⁵. Prin urmare, la acea dată, mariajul deja *existent* începuse să scârție, motiv pentru care hatmanul apelase la medierea celui mai în măsură a-i oferi sprijinul și de care își lega speranța salvării căminului, respectiv, capul bisericii strămoșești.

Este foarte posibil ca intervenția Mitropolitului să fi avut efectul scontat, cel puțin pentru o vreme, chiar dacă în cuprinsul plângerii de mai târziu a Ruxândriței, către același destinatar, aproape întregul interstițiu conjugal e acoperit de pretinse patimi, suferințe și frustrări materiale din parte-i. Poate părea surprinzător, unora, sau, în egală măsură, explicabil, altora, faptul că cererea de desfăcere a căsătoriei, aparținând soției, a fost făcută în chiar anul în care a născut pe cea de a doua fiică, Sofia, dispărută ulterior într-un tragic accident (înnecată la Pomârla) când abia împlinise vârsta de 13 ani. La 3 octombrie 1836, Ruxandra Bașotă, invocând credința, respectul și smerenia înaintașilor ei față de Mitropolit, îi adresa acestuia o lacrimogenă spovedanie, ticluită, zice-se, de Filaret Scriban⁶ și asemuită „transpunerii scriptice a unui autentic «discurs feminin»” în expresia filozofului și istoricului francez postmodernist Michel Foucault⁷. Ajunsă, spune ea, la limita răbdării, „când toate cele lăturalnice închipuiri s-au sfârșit, când răul s-au obrintit și când orizontul nădejdirilor mele s-au închis din toate părțile de pâcla ce ponegriță a deznădăjduirii”, venea în fața Preasfințitului Stăpân, rugându-l

⁵ Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale (SJIAN), Colecția Documente, pachet 86/24.

⁶ Mihai Dim. Sturdza, *op. cit.*, p. 384.

⁷ Apud Mihai-Răzvan Ungureanu, *op. cit.*, p. 29.

să o scape din „valurile ce mă îngrozesc și cu pierzarea sufletească și cu prăpădirea materialnică”⁸. Grija conservării și, apoi, a recuperării propriei averi din patrimoniul comun (după căsătorie) al familiei a obsedat-o, probabil, pe întreaga durată a mariajului și nu avea s-o părăsească, cu atât mai abitir, în pragul desfacerii acestuia.

Zadarnică fusese, în propria-i mărturisire sau plângere, zestrea primită din partea bunilor și străbunilor ei, de vreme ce „nenorocita soartă au voit a mă împletici întru împregiurări cari mă fac a pitreci ca cea mai săracă și mai strâmtorată dintre fimei”. Și, spre dovadă peremptorie, afirma că locuința ei, „*de noui ani trecuți* (subl. ns) este ca cea a păsărilor viețuitoare întru întuneric și osândite a jăli răsăpîrile celi triste a(le) disfătării”, fiind constrânsă a vieții în doar două camere („în care o slugă ceva mai de frunte n-ar putea lăcui”) și lipsită de „îndestularea hranei”, motiv spre a-și justifica prezența, „cu rușine stăruitoare, la mesele altora”. Dincolo de paravanul solitudinii și al sărăciei, interpus abil spre a-și motiva participarea la alte mese și, desigur, alte companii, este de reținut începutul pretinsului calvar, plasat în urmă cu nouă ani, adică 1827.

Pentru a fi și mai convingătoare în fața înaltului ierarh, petenta îi oferă câteva detalii ilustrative, de nesuportat, extrase din intimitatea propriului cămin: „Cinci ani sînt trecuți – spune ea – de când cel mai înainte bărbat al meu nu-mi cunoaște patul! O dișanțată îndărăpnicie a sa l-au rătăcit într-o pidosnică hotărîre. De cinci ani trecuți, sîngur, de la sîne, s-au osăbit de culcușul meu. *Nu socotesc de trebuință a vă încrețalui auzul cu povestirea pricinii ce l-au îndemnat la o asămine și nelegiuită și pușîn cunoscută pravililor bunii cuviinți fapte* (subl. ns.), îndestul că și aceasta este un netăgăduit adevăr. De cinci ani, zîc, de când nici sălășluirea, nici mîncarea, nici împreuna pitreciri cu barbatul meu nu o cunosc, ci stărcind sîngură ca o stafie bocesc răsăpîrile părințăștii lăcuințe, încungiurată de tot felul de neîndemănări”⁹.

Dacă reclamația împotriva soțului „rătăcit” este întemeiată și dacă acesta părăsise căminul conjugal în urmă cu cinci ani, adică în 1831, o întrebare firească devine de neocolit: cum au apărut pe lume cele două fiice, Elena¹⁰, în 1832 și Sofia, în 1836 ? Grație reconcilierilor succesive între năbădăioșii parteneri de viață, sau – excluzând violul, care ar fi fost invocat, cu siguranță, de victimă – ca urmare a unor relații adulterine ? În favoarea ultimei ipoteze ar putea fi invocate, pe de o parte, „maladiile cumplite, care-l loviră mai multe deodată” (între acestea și o „boală lumească”)¹¹ pe potențialul încornorat și, pe de altă parte, eșecul oricăror încercări pacificatoare venite atât din partea rudelor apropiate Ruxandrei, boierii Bălșești, cât și din partea mitropolitului Veniamin Costache.

Ultimul, în cuprinsul unei anaforale din vara anului 1836, adresată domnitorului Mihail Sturdza, invocând zădărnicia măsurilor inițiate, pe linie bisericească, pentru salvarea acestei căsnicii, solicita intervenția în cauză a înaltei autorități laice, cu precizarea că: „dacă nu să vor pune stavile cu putere politicească a Domnului stăpânitori și obștescului părinte al patriei (...), nu mai poate rămâne chip de întâmpinare călcării legilor și a canoanelor apostolicești și bisericești...”¹². Motivația eșecului era circumscrisă rezistenței ireconciliabile a reclamantei în fața îndemnurilor făcute de propriile rubedenii și a măsurilor inițiate de biserică, în termeni ce înlătură orice echivoc: „Atuncea, văzând și smerenia mea că nu poate fi nici o pricină pravelnicească spre stricarea și dizlegarea cununiei, ne-am încredințat că ea, *prin îndemnări, sau prin îndărăpnica sa nătângime, sau prin grăbirea vreunei înșelăciuni* (subl. ns.), cucoana Ruxandra să învinovățește, răspunzând înaintea noastră că nu primește, după hotărârea noastră și după îndemnările rudelor sale, de a mai fi împreună petrecătoare

⁸ SJJAN, Mitropolia Moldovei și Sucevei, dosar B11/1837, f. 2. Scrisoarea a mai fost publicată atât de Mihail-Răzvan Ungureanu (*op. cit.*, p. 29-31), cât și de Mihail-Dim. Sturdza (*op. cit.*, p. 385).

⁹ SJJAN, Mitropolia Moldovei și Sucevei, dosar B11/ 1837, f. 2-2v.

¹⁰ Informația dedusă, potrivit căreia anul nașterii acesteia ar fi 1827 (Mihail-Răzvan Ungureanu, *op. cit.*, p. 34, nota 44) trebuie privită cu rezervă.

¹¹ Mihail Dim Sturdza, *op. cit.*, p. 386.

¹² SJJAN, Colecția Documente, pach. 86/doc. 67-68 (copii identice).

cu legiuitul său bărbat, măcar de își va pierde și toată zăstrea sa”. Dar, limpezimea concluziei este asociată cu alte câteva detalii, extrem de interesante, privind geneza și evoluția scandalului conjugal.

Între altele, mitropolitul nota – aparent surprinzător – că „această legiuită însoțire, *urmată de la anul 1817*, au avut începere cea mai blagoslovită de Dumnezeu în curgire de zăci ani aproape”¹³, constituind pildă de dragoste, îndestulare și bună înțelegere pentru semenii din înalta societate moldavă. Surprinde, desigur, anul „însoțirii” indicat de înaltul ierarh, de ale cărui sinceritate și memorie nu avem dreptul de a ne îndoi, când, potrivit calculului elementar, Ruxandra, născută în 1805, avea vârsta fragedă de doar 12 ani ! Mult prea tânără adolescenta, am putea spune, pentru întemeierea unui cămin, dacă am ignora prevederile *Codului Calimach* în uz, privind „dritul căsătoriei”, înscrise în capitolul al II-lea, articolele 70 și 83. Primul dintre acestea interzicea săvârșirea *logodnei* „mai înainte de a împlini partea bărbătească al 14-lea an al vrîstei și partea femeiască al 12-lea an”. Celălalt articol reglementa durata statutului preliminar al viitorilor soți: „după logodnă, trebuie să se săvârșească *cununia* în curgere de doi ani, dacă se vor afla amândouă fețele în țara aceasta și dacă nu s-au făcut vreo tocmeală pentru vremea cununiei”¹⁴. Prin urmare, data consemnată de mitropolit ar putea fi validată ca început al însoțirii celor doi, fie în ipostaza de logodnici, fie (beneficiind, probabil, de dezlegare din partea bisericii) de cununați sau căsătoriți. Evident, nici îndoiala în privința începutului de drum comun în viață nu trebuie exclusă până la confirmarea sau infirmarea acestuia în temeiul unui document oficial din epocă.

Liniștea și buna înțelegere în cuplu ar fi durat doar un deceniu, în aceeași opinie, perioadă pe care o regăsim aproximată și în cuprinsul tânguirii Ruxandrei Bașotă din 3 octombrie 1836. Apoi a început calvarul. „Cătră anii 1827 – scria mitropolitul, domnitorului – preste toate așteptările și *numai din relile întâlniri a<le> celor care, cu neleguire s-au despărțit de soțiile lor ca să fie slobode de bărbații cei iubitori* (subl. ns.) și cu râvnă sfântă cătră trupurile lor, s-au înfătoșat d<umnea>ei c<u>c<oana> Ruxandra la Sfânta Mitropolie, în lipsa d<umi>sale hat<manul> din Eși...” Faptul se petrecea în ziua de 20 iulie a aceluși an, când, profitând de plecarea la țară (probabil, la Pomârla) a soțului, ea a „înfătoșat jalobă formalnică (mitropolitului – n.ns.), în cuprindere că, *din ceasul căsătoriei*, nu i-au arătat soțul său nici un sămn de dragoste și că, de un an și giumătate, ar fi luat ură asupra sa, dum<nea>lui, încât nici ziua, nici noaptea nu o primește, nici a vorovi împreună nu vroește, ocărând-o și mulțumindu-să dum<nea>lui hat<man> a să aduna cu ipochimenile pre care iubește, mai adăugând însă punct<ele> al doile și al treile, vrednice de toată hula”. Pe acestea din urmă nu le precizează, lăsând astfel suficient loc supozițiilor și imaginației. S-a afirmat, bunăoară, dar fără necesarul suport informativ, că „pricina nelegiuită” la care făcea aluzie tânăra soție, în cuprinsul plângerii ei către mitropolit, din 3 octombrie 1836, ar fi constat în înclinațiile homosexuale ale partenerului de viață, respectiv păcatul pederastiei¹⁵.

Vor fi fost, cu siguranță, suficiente elemente și argumente la îndemâna înaltului slujitor al altarelor să creadă și să afirme că „s-au rădicat frica lui Dumnezeu din sufletul c<u>c<oanei> Ruxandrei, hulind pe soț până în punctul acela că să îngrijăști dum<nea>ei și de viața sa”; dar, deși convins de vinovăția exclusivă a reclamantei, i-a recomandat o pauză de meditație până la revenirea hatmanului de la țară și, totodată, schimbarea temporară a domiciliului, nu însă și a mediului, la cea

¹³ Derutantă este însă precizarea aceluiași înalt ierarh, cuprinsă în „cartea de despărțenie” sau documentul de dezlegare a cununiei religioase, emis la Iași, în ziua de 17 martie 1837: „*nu după multă vreme a însoțirii, s-au născut între dumnealor neunire și ră viețuire, din pricina răcelii de dragoste ce s-au ivit din partea amândurora, iar mai ales acum, de cinci ani.*” (SJIAN, Colecția Documente, pach. 86/ doc. 81).

¹⁴*** *Codul Calimach*, ediție critică alcătuită de un colectiv condus de acad. Andrei Rădulescu, București, Editura Academiei Române, 1958, p. 91 și 95. Durata putea fi extinsă în situații speciale, care nu privesc cazul în speță.

¹⁵Andrei Oișteanu, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, Iași, Editura Polirom, e-book (format digital), 2016, p. 284, 355.

mai apropiată dintre rubedenii, mătușa sa, domnița Ralu Calimach. Care a fost efectul ? Întors acasă și găsind locuința „deșartă”, mai aflând și de plângerea împotriva-i lăsată la Mitropolie, Bașotă „au mers singur la casa unde să afla d<umnea>ei ca să-i arate că cu brațe deschisă o primește și s-o încredințeze de bună pitrecire și <de> iubirea cea mai scumpă”, în aceeași spumoasă expresie mitropolitană. Numai că legiuita-i încă soție „nu l-au primit, închizându-i și ușile”, iar drumețul reclamat, „prin toate cercările cele blânde și propunere de liniștire prin mijlocitori, nimic n-au isprăvit”; pentru că Ruxandra, „din îndărăpnicia sa, n-au schimbat altă hotărâre decât a-ș cere zăstrea în stăpânire și vadè de câteva luni ca să șază în străini”¹⁶.

Cum nici înfățișarea comună a soților, la Mitropolie, din toamna anului 1829, în prezența unchilor Ruxandrei: hatmanul Teodor Balș și vornicul Lupu Balș, nu i-a fost favorabilă, nici surghiunirea – recomandată ca soluție temporară, dar neefectuată – la Mănăstirea Văratec (unde viețuia maica Elisabeta, fostă mireană Zoia Balș) n-au dat roadele așteptate, deopotrivă, de Bașotă și de mitropolit, iată că, după o nouă etapă de vremelnice și alternante reconcilieri și scandaluri întinse pe durata a altor șase ani¹⁷, inevitabilul s-a produs. La 20 februarie 1837, mult prea răbdătorul soț, nemaisuportând ultima ofensă din partea Ruxândriței și anume contractarea unui împrumut de o mie de galbeni prin amanetarea giuvaerurilor familiale, l-a rugat pe mitropolit să elibereze nedorita de el, până atunci, carte de despărțenie. Argumentele sale se întemeiau pe numeroasele „jărtfi și răbdări ce am arătat în curs de șapte ani” împotriva partenerii de viață și pe conduita morală insuportabilă a acesteia („desfrânata viață ce păstrează”), care, „îndărăpnicindu-să, stăruiește în tot chipul a să dizghina viețuirea cea dintre noi”¹⁸.

Nefiind străin de involuția raporturilor conjugale în familia Bașotă, „din pricina răcelii de dragoste ce s-au ivit din partea amândurora, iar mai ales acum de cinci ani, în cari vreme nici sălășluire, nici mâncare, nici împreuna legiuita pitrecere n-au avut” (subl. ns.)¹⁹, Veniamin Costache – convins că a epuizat „toate chipurile și cuvintele cele mai puternice spre a-i aduce în sfințania unirii și a înduplecării” și că nu mai existau „scânteii de nădejde a împăcării de la nici o parte” – a emis, în numele Marelui Arhiepiscop și al Bisericii, în ziua de 17 martie 1837, la Iași, documentul sau „cartea de despărțenie”, prin care dezlega cununia religioasă între foștii soți: „și de acum înainte și în veci, rămâne dum<nea>lui slobod despre dumneaei, precum și dumneaei despre dum<nea>lui, ci întocmai ca niște străini să să socotească unul despre altul”²⁰.

Astfel încheiată această timpurie „telenovelă” din perspectivă ecleziastică, epilogul ei laic ori civil s-a consumat la foarte scurtă vreme, la Divanul Apelativ din Iași, acolo unde Ruxandra și-a revendicat – la 16 aprilie același an – suita de drepturi matrimoniale, imobiliare și bănești în dauna fostului soț. A obținut parte dintre acestea, nu însă și custodia celor doi copii, rămași în grija tatălui legitim, cu drepturile cuvenite în conformitate cu clauzele testamentare lăsate de propriul ei părinte, Grigore Balș, înscrise în documentul din 30 ianuarie 1824. De reținut este faptul că hotărârea instanței, defavorabilă în bună parte petentei, înscrisă și un punct de vedere separat de al majorității completului de judecată, o „socotința a minoritalei”²¹, în privința distribuției veniturilor provenite din exploatarea moșiei Holboca și a iazului de la Chirița, constituind averea extradotală (numită *exoprică* sau *parafernă*) a Ruxandrei, la care ar fi trebuit să aibă parte dreaptă, alături de mamă, și cele două fiice, Elena și Sofia.

Viața pentru cei doi foști soți, aflați la vârste ce le îngăduia refacerea căsniciei, avea să curgă,

¹⁶ SJIAN, Colecția Documente, pach. 86/doc. 67-68.

¹⁷ În cuprinsul ultimei jalbe adresate mitropolitului, Anastasie Bașotă invoca durata de șapte ani (SJIAN, Mitropolia Moldovei și Sucevei, dosar B11/ 1837, f. 1-1v).

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Rămâne, totuși, marea enigmă: nașterea celor două fiice s-a petrecut în același interstițiu !

²⁰ SJIAN, Colecția Documente, pach. 86/ doc. 81.

²¹ SJIAN, Colecția Documente, pach. 86/doc.77.

ulterior, pe făgașe și cu destine paralele: dacă Ruxandra s-a recăsătorit cu Lascăr Bogdan, hatmanul Anastasie Bașotă – în pofida tuturor aparențelor, degajând robustețe fizică și carismă – s-a lăsat copleșit de mulțimea maladiilor de care suferea²² și a preferat să se autoizoleze în compania „țitoarei” (femeia de casă) Catinca Vasiliu. În seama acesteia a fost pusă nu numai îngrijirea multiplelor lui invalidități, ci și adâncirea conflictului cu unica-i fiică rămasă în viață, Elena, al cărei mariaj cu cneazul Gh. Cantacuzino avea să urmeze modelul părintesc al divorțului²³. Dincolo însă de aceste neînțelegeri, drame și suferințe, alternând, probabil, cu varii satisfacții și bucurii la fel de trecătoare, odinioară ca și acum, rămâne imaginea binefăcătorului Pomârlei și al învățământului românesc, Anastasie Bașotă, tronând peste suita păcatelor reale ori închipuite, pe care contemporanii și urmașii s-au întrecut a le semnala.

²² „Avea plămâni atacați, era înțepenit de mult de criza de reumatism, de artrită, de accese de astm, iar hidropizia odată apărută nu mai putu fi stăvilită” (Mihai Dim Sturdza, *op. cit.*, p. 386).

²³ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p.51-52. Dosarul procesului de divorț, cuprinzând și copia certificatului de căsătorie, la SJIAN, Mitropolia Moldovei și Sucevei, dosar B40/1854.

EPISCOPIA ROMANULUI ÎN ANII MARELUI RĂZBOI PENTRU ÎNTREGIREA NEAMULUI

Aurel-Florin ȚUSCANU

Episcopia Romanului avea sub jurisdicție canonică, la începutul secolului XX, o parte din ceea ce fusese Țara de Jos a Moldovei, respectiv patru județe: Roman, Bacău, Putna și Tecuci, cu parohiile și mănăstirile aferente acestora¹. Marile bătălii de pe frontul românesc din prima conflagrație mondială s-au desfășurat pe teritoriul acestei vechi eparhii. În aceste clipe decisive pentru țară, clerul și credincioșii Episcopiei Țării de Jos, din cuprinsul Episcopiei Romanului, și-au adus o contribuție însemnată la împlinirea acestui vis măreț, dorința românilor de unitate sub același stindard.

Așa cum preciza N. Iorga într-un discurs ținut la Universitatea din București, în acele momente grele, dorința românilor de unire „nu mai constituie nici o amintire istorică așa de veche ca Traian, nici un vis așa de depărtat și nereal... și nu e nici o teorie de drept, ci devine o necesitate intimă, fundamentală a nației noastre”².

Episcopul Romanului, Teodosie Atanasiu, a trimis, încă din primele clipe ale războiului, scrisori pastorale prin care solicita clerului să contribuie la sănătatea morală a poporului, să facă necontenite rugăciuni pentru biruința ostașilor noștri și strângerea de ajutoare pentru armata noastră (îmbrăcăminte, alimente, bani) etc.

Vom prezenta în cele ce urmează câteva fragmente din vibrantele pastorale emise de episcopul Teodosie al Romanului în timpul primului război mondial:

1) Scrisoare pastorală datată 20 aprilie 1916:

„În aceste vremuri grele prin care trecem socotim că cea mai mare datorie este de a ne pregăti sufletește, încât atunci când va suna ora cea mare, să putem jertfi fără ezitare atât sângele nostru și al fiilor noștri, cât și agonisita noastră pentru apărarea patriei...”

De asemenea, episcopul face apel la populație să subscrie acțiuni valorând 100 lei/bucata puse la dispoziție de stat pentru pregătirea și înzestrarea armatei române, acestea reprezentând împrumutul național deschis de statul român³.

2) Scrisoare pastorală datată 15 august 1916, imediat după ce România declară război Puterilor Centrale (conform convenției cu Antanta):

„Acum când armatele române pornesc pe câmpul de luptă pentru apărarea patriei și înfăptuirea idealului nostru național, gândul nostru al tuturor trebuie să fie îndreptat către Cel Atotputernic...”

Se face apel ca preoții să însoțească armata „până în tranșee” și s-o îmbărbăteze, iar călugării și călugărițele sunt chemați să acorde prim ajutor răniților, „să însoțească trenurile de ambulanță” și să îngrijească de bolnavi în spitale, iar preoții rămași acasă să îngrijească de văduve, orfani, invalizi și de familiile sărace „a căror soți se găsesc în focul tranșeelelor”.

În fiecare sărbătoare și zi de vineri, toți preoții Eparhiei Romanului vor înălța rugăciuni „pentru biruința ostașilor noștri.” „Ar fi o trădare și o adâncă jignire, adusă trecutului Bisericii noastre naționale, dacă preoțimea nu-și va face deplina datorie acum, și mai ales acum, când, e

¹ „Anuarul Eparhiei Romanului”, București, 1936, p. 446.

² Pr. prof. D. Stăniloae, *Rolul ortodoxiei în formarea și păstrarea ființei poporului român și a unității naționale*, în „*Ortodoxia*”, anul XXX (1978), nr. 4, p. 594.

³ Arhiva Parohiei Moldoveni, jud. Neamț, dosar „Correspondența pe anul 1916”, f. 30.

vremea faptelor...”⁴.

La 3 septembrie 1916 și prefectul județului Roman, George Kapri, adresează o scrisoare tuturor bisericilor și locuitorilor zonei, intitulată: „Apel și sfaturi către public”, din care spicuim: „Scohorători dintr-un neam nobil, să fim la înălțimea vitejiei cu care vor primi ostașii noștri ura și disprețul celor dintr-o țară, al cărei pământ este plămădit din sânge și sudoare românească și în care de veacuri sălășluiesc oasele strămoșilor noștri... Luați aminte că se hotărăște soarta neamului nostru care vrea să trăiască liber, de sine stătător, într-o Românie Mare!”⁵.

3) Scrisoare pastorală adresată de Episcopul Romanului – Teodosie Atanasiu, datată 27 octombrie 1916 :

„De două luni și mai bine trăim timpuri de mărire a strămoșilor, trăim timpuri de glorie a istoriei, căci fiii noștri vrednici urmași ai înaintașilor, înarmați cu sabia în mână și credință în suflet, au plecat la hotare pentru apărarea patriei și întregirea neamului...”.

Episcopul Teodosie face apel la preoții săi, să doneze salariul pe o zi pentru hrana familiilor celor mobilizați din Transilvania, iar în fiecare biserică din Eparhia sa se va așeza o cutie pentru „Crucea Roșie”, unde se vor face colecte pentru răniți și pentru familiile celor morți pe front. De asemenea, la Sfintele Daruri, se vor pomeni după familia regală (regele Carol, regina Elisabeta cu fiica lor Maria), „Pe fericii ostași căzuți pentru apărarea patriei și întregirea neamului să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția sa”⁶.

Tot acum se face pomenirea principelui Mircea „adormit întru fericire”.

Se face apel, de ajutorare a familiei preotului Gh. Hanganu din Comănești, Bacău, care în urma unui incendiu devastator „a rămas pe drumuri cu 9 copii”⁷.

De asemeni, la 2 noiembrie 1916 se revine la normalitate în ceea ce privește folosirea clopotelor în cadrul cultului, după primirea unui ordin la 22 august 1916, care menționa că pe toată perioada războiului să nu se tragă clopotele ci să se folosească doar toaca; clopotele folosindu-se doar în caz de necesitate, de alarmă⁸.

Fig. 1. Seminarul Sf Gheorghe din Roman și Spitalul Precista Mare.

În decursul acestor două luni de confruntări, Episcopia Romanului a organizat mai multe spitale de campanie pentru îngrijirea răniților, la mănăstirile din zona învecinată câmpurilor de bătălie, precum sunt cele de la: M-rea Cașin, M-rea Bogdana, M-rea Măgura Ocnei, dar și la Seminarul „Sf. Gheorghe” din vecinătatea Centrului Eparhial Roman, sau la Spitalul „Precista Mare” Roman⁹ (Fig. 1).

La Mănăstirea Giurgeni, lângă Roman, se confecționau pansamente pentru răniți, iar preoții rămași acasă (cei care nu au fost mobilizați pe front),

⁴ Arhiva Parohiei Moldoveni, jud. Neamț, dosar „Correspondența pe anul 1916”, f. 53.

⁵ *Ibidem*, f. 71.

⁶ *Ibidem*, f. 84.

⁷ *Idem*.

⁸ *Ibidem*, f. 85.

⁹ Ioachim Vasluiianul, *Contribuții ale clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române la împlinirea idealului de unitate națională*, în revista „Cronica Episcopiei Romanului”, 1993, vol. V, p. 17.

¹⁰ *Ibidem*, p. 18.

suplineau la sate pe învățătorii concentrați.

În afară de călugării și călugărițele din cadrul Episcopiei Romanului, au plecat în serviciul militar și în tranșee 252 de preoți. Dintre aceștia 26 au fost demobilizați, 25 dispăruți sau luați prizonieri, 6 răniți și 5 au murit pe câmpul de bătălie; 147 de preoți au fost asimilați cu gradul de căpitan, alți 5 propuși pentru avansare, iar unii dintre dâșii au fost decorați cu „Virtutea Militară”¹⁰.

Un exemplu de devotament și credință este preotul Cazacu, care a fost găsit în tranșee mort cu crucea în mână. Printre preoții militari de pe front se găseau și Tit Simedrea - viitor mitropolit, Gheorghe Leu - viitor episcop de Huși, Partenie Ciopron - ostaș rănit în acest război, viitor episcop al Armatei române și apoi Episcop al Romanului, la care se adaugă și un mare număr de cântăreți bisericești¹¹. Prezența acestora în acest context istoric, un moment de răscruce al neamului românesc, a fost apreciată de către generalul Prezan, care spunea: „Este o cinste pentru cler care alături de ostași au făcut mai mult decât li s-a cerut pentru țară și neam”¹².

Trebuie să precizăm că preoții mobilizați, în număr de 252, după cum s-a mai precizat, au fost repartizați la unitățile operative și erau conduși de protopopul militar Constantin Nazarie, fost profesor la Seminarul „Sf. Gheorghe” Roman, apoi profesor de teologie morală la Facultatea de Teologie din București, numit în această responsabilitate prin hotărârea Sf. Sinod din 15 mai 1915¹³. Dintre acești 252 de preoți mobilizați, 135 erau licențiați în teologie, 10 erau doar absolvenți ai Facultății de Teologie, 70 aveau studii seminariale complete (8 clase), 10 aveau doar 4 clase seminariale¹⁴.

Pe toată durata campaniilor din anii 1916-1918, mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei se va adresa tuturor preoților și fiilor duhovnicești ai bisericii Moldovei prin acele înflăcărate scrisori pastorale, care îndemnau la săvârșirea datoriei cetățenești de a apăra hotarele țării, îmbărbătându-i și întărindu-i în credință. Mitropolitul Pimen a dat dezlegare pentru Postul Mare „de a se mânca orice bucate mai îndestulătoare și mai hrănitoare, până chiar și carne, care să întărească trupurile voastre, ferindu-le de boli și făcându-le puternice și pentru muncă și pentru luptă”¹⁵.

Deosebit de vibrante sunt mesajele sale pastorale, din care spicuim câteva:

1) „Aveți curajul faptelor voastre celor bune și, prin ajutorul Celui Atotputernic și vitejia armatei, în curând vom vedea țara noastră desrobită, poporul liniștit și neamul întregit”¹⁶.

2) „Sunt aproape zece luni de când clopotele bisericilor noastre au amuțit. Deprinși, cum eram, clopotele nu mai sună pentru slujba bisericească, nici nu mai vestesc sfintele sărbători, ele stau nemișcate. Tac! De atunci oștirea noastră s-a războit cu dușmanii și multe jertfe a făcut, iar țara noastră prin grozave dureri a trecut și mari greutăți a suferit...”

Jertfele de vieți omenești ale vitejilor noștri vor fi veșnic pomenite iar răniții și bolnavii, precum și văduvele și orfanii sunt îngrijiți în spitale și așezăminte de binefacere...”

3) „Vă îndemn și vă cer cu stăruință, ca din economiile voastre să luați bonuri de tezaur pentru apărarea națională, care se pot cumpăra și pentru 100 lei... Să știți, iubii mei, că fiecare bon

¹¹ *Ibidem*, p.19.

¹² *Ibidem*.

¹³ Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *Mitropolitul Pimen Georgescu (1853-1934)*, Ploiești, Editura Printeuro, 2003, p. 113.

¹⁴ Cf. Constantin Nazarie, *Referat asupra activității preoților de armată în campania din 1916-1918*, în Gheorghe Nicolescu ș.a., *Preoți în lupta pentru Marea Unire, 1916- 1918*”, București, Editura Europa Nova, 2000, p. 428 și urm. Vezi și amplul studiu al Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, „*Preoții militari în armata română până la 1918*”, Cu privire specială la Războiul pentru întregirea neamului în *Armata și Biserica*, ediție coordonată de dr. Ilie Manole, București, 1996, p. 147-160.

¹⁵ Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *op. cit.*, p. 252-253.

¹⁶ *Pimen Georgescu, Scrisoare pastorală către preoți, credincioși și ostași în vremea luptelor*, Iași, 21 febr. 1917.

al vostru, fie numai de 100 lei, va dezrobi o bucată din pământul robit al țării și va cruța multe picături din sângele românesc... cu nădejdea că în scurtă vreme clopotele bisericilor noastre vor suna, vestindu-ne gonirea dușmanilor, dezrobirea țării și reîntregirea neamului. Așa să fie”¹⁷.

4) „Suntem într-un război sfânt și trebuie să ne facem datoria până la jertfirea vieții pentru țară și neam. Nu toți putem purta sabie, dar toți avem datoria sfântă pentru apărarea țării și a neamului contra dușmanilor noștri până a ne vinde și haina pentru a cumpăra sabia și muniții de război ca să aibă cu îndestulare oștirea noastră tot ce-i trebuie pe câmpul de luptă... Să avem sus inimile ridicate către Dumnezeu părinților noștri, iar gândul să fie îndreptat către scumpa noastră armată de la vitejia căreia așteptăm îndeplinirea dorințelor noastre cele sfinte...”¹⁸.

În ședința Sfântului Sinod din 14 februarie 1934, atunci când era omagiat pentru 25 de ani de arhipăstorire la Iași, mitropolitul Pimen spunea: „Că am servit Bisericii și Țării un timp așa de îndelungat nu este un merit al meu, ci e un dar al lui Dumnezeu. Cel mai însemnat timp al păstoririi mele îl socot pe acela din Marele Război, când mi-a fost dat să binecuvânteț oștirea pe front, să îngrijim de răniți în spitale, de refugiați și de soarta celor jertfiți pentru idealul național”. Discursul său nu era o laudă de sine, ci o realitate trăită și recunoscută de contemporanii săi, deoarece a fost considerat „Mitropolit al Războiului și al Întregirii Neamului Românesc”¹⁹.

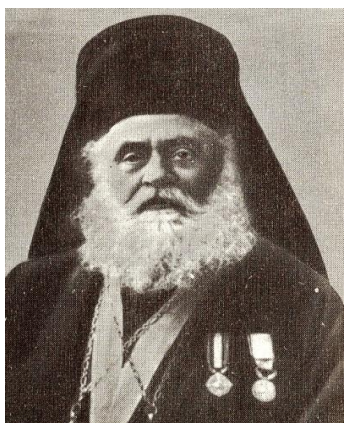

Fig. 2. Episcopul de Roman, Teodosie Atanasie (4.02.1912- 1.02.1923)

La 26 noiembrie 1918, cu câteva zile înaintea Marii Uniri, episcopul Teodosie al Romanului (Fig. 2) adresează o nouă scrisoare pastorală către cler și popor, prin care îndemna preoții și învățătorii la activități de culturalizare a norodului, la opera de prefacere a conștiinței naționale, în calitatea lor de „apostoli ai neamului”, să înființeze biblioteci sătești, să ridice școli, să adune poporul la șezători: „Vremea luptelor personale a trecut. Ceasul unirii a sunat și toți factorii conștiinței și luminați, trebuie să-și dea mâna ca, împreună să facă o operă pozitivă. Patria va fi recunoscătoare!”²⁰.

Acum, la împlinirea a 100 de ani de la intrarea României în primul război mondial, aducem un pios omagiu martirilor neamului, pomenindu-le numele și înălțând o rugă pentru sufletele lor, pentru că „morții nu mor când se coboară în morminte, ci abia atunci când se coboară în uitare”.

¹⁷ Pimen Georgescu, *Cuvântare la Mitropolia din Iași pentru morții de război în timpul armistițiului, 1917.*

¹⁸ Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *op. cit.*, p. 256-257 (Cuvântarea *Pentru ofensivă*, ținută de mitropolitul Pimen Georgescu în Catedrala din Iași la 8 iulie 1917).

¹⁹ Adrian Nicolae Petcu, *Pimen Georgescu-Mitropolit al Războiului și al Întregirii Neamului Românesc*, Ziarul „Lumina”, 12 noiembrie 2009, p. 8.

²⁰ Arhiva Parohiei Moldoveni, jud. Neamț, dosar „Corespondența pe anul 1918”, f. 65.

IN MEMORIAM GHEORGHE PALADE (1950-2016).
SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ A DEPARTAMENTULUI ISTORIA ROMÂNILOR,
UNIVERSALĂ ȘI ARHEOLOGIE

Valentin ARAPU

În zilele de 27-29 aprilie, 2017, Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova a organizat Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie (ediția IV): *In memoriam Gheorghe Palade (1950-2016)* *. La lucrări au participat 104 cercetători din Republica Moldova, România, Polonia, Ucraina și China, prezentând comunicările științifice în cadrul următoarelor secții: *In memoriam Gheorghe Palade; Arheologie și istorie antică; Istorie medievală; Istorie modernă; Istorie contemporană; Probleme ale filosofiei și antropologiei contemporane (masă-rotundă)*.

Ținem să remarcăm diversitatea geografică a centrelor universitare, de cercetare, a instituțiilor culturale care au delegat participanți la înaltul for științific: Ion Agrigoroaiei, Daniel Lazăr, Cristina Preutu, Cristiana-Maria Asăvoaie - Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași; Corneliu Ciucanu - Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, Filiala Iași a Academiei Române; Costică Asăvoaie, Cosmin Niță, Adriana Miron, Brîndușa Munteanu - Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași; Paul Nistor - Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” Iași; Bogdan Minea - Institutul de Arheologie Iași; Carmen Ciornea - Universitatea „Ovidius”, Constanța; Andreea Tuzu - Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București; Silviu B. Moldovan - Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București; Mihaela Iacob, Dorel Paraschiv - Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea; Constantin Stoenescu, Viorel Cernica, Sorin Costreie, Laurențiu Gheorghe, Lilian Ciachir, Carmen Viviana Ciachir, Constantin Vică, Ecaterina Matei, Mihai Matei - Universitatea din București; Aurel Nicodei - Inspectoratul Școlar Vrancea; Małgorzata Rybicka, Dariusz Król - Institutul de Arheologie al Universității din Rzeszów, Polonia; Aleksandr Diachenko - Institutul de Arheologie al ANȘU, Kiev, Ucraina; Anatolie Bajora - Universitatea Shanghai, China; Eugen Cernenchi, Alina Felea, Andrei Emilciuc, Eugen-Tudor Sclifos - Institutul de Istorie, Academia de Științe a Republicii Moldova; Liliana Condraticova, Sergiu Bodean, Ghenadie Sîrbu, Vitalie Burlacu, Natalia Pașenciu, Oleg Levițki, Livia Sîrbu, Andrian Formanciuc, Ivan Duminiță - Institutul Patrimoniului Cultural; Nicolae Ciubotaru, Octavian Munteanu - Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” Chișinău; Vasile Crețu - Universitatea de Stat din Tiraspol; Lidia Pădureac - Universitatea „Alec Russo” din Bălți; Ilie Gîrneț - Universitatea de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul; Mariana Vasilache-Curoșu, Eugen Mistreanu, Mariana Sîrbu - Muzeul Național de Istorie a Moldovei; Ilie Gulica - JURNAL de Chișinău; Silvia Scutaru - Liceul teoretic „N. Iorga”, Chișinău; Valentina Butnaru - Societatea „Limba noastră cea română”, Chișinău; Ion Niculiță, Aurel Zanoci, Andrei Corobcean, Emil Dragnev, Ion Gumenâi, Valentin Tomuleț, Cristina Gherasim, Iurii Semeniuc, Valentin Arapu, Silvia Grossu, Ion Valer Xenofontov, Anatol Petrencu, Vladimir Potlog, Dumitru Sîrghi, Elena Muraru, Dan Radu, Ludmila D. Cojocaru, Liliana Rotaru, Rodion Rusnac, Alexandru Ghețan, Victoria Cojocaru, Angela Baxan, Olesia Balacan - Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

În cadrul secției *In memoriam Gheorghe Palade* participanții au prezentat comunicările în următoarea succesiune: Ion Agrigoroaiei (Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, România) – *Profesorul dr. Gheorghe Palade și procesul integrării Basarabiei în România întregită*; Anatol Petrencu (USM) - *Gheorghe Palade – istoric al perioadei interbelice românești*; Valentin Arapu (USM) – *Gheorghe Palade: radiografia unei bibliografii realizate prin cercetare și lupta pentru emancipare națională*;

* Gheorghe Palade (n. 6 septembrie 1950 – † 4 mai 2016).

Vladimir Potlog (USM) – *Gheorghe Palade (1950-2016): istoric și om al cetății*; Nicolae Ciubotaru (Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”) – *Gheorghe Palade – pedagog, istoric, profesor*; Dumitru Sîrghi (USM) – *Gheorghe Palade – profesorul, cercetătorul și omul cetății*; Silvia Grossu (USM) – *Gheorghe Palade: mesajul constant de încurajare a tinerilor cercetători de istoria presei naționale*; Valentina Butnaru (Societatea Limba Noastră cea Română) – *Gheorghe Palade: „Eu țin la folosul națiunii, nu la fala mea”*; Elena Muraru (USM) – *Vocația de dascăl universitar a profesorului Gheorghe Palade*.

Semnificația științifică a evenimentului a fost marcată profund de cea spirituală, de discursurile complementare împărtășite – de multe ori sensibilizat - distinsului auditoriu, cu amintiri, fapte și acțiuni, re trăite din plin și realizate cu participarea nemijlocită a regretatului profesor Gheorghe Palade. Prezentăm unele fragmente din discursurile participanților, cu memorie și binecuvântare, pentru tot ceea ce a făcut și reușit să realizeze regretatul profesor Gheorghe Palade:

Ion Agrigoroaiei: „Fără a ocoli celelalte componente, profesorul nostru a realizat o analiză profundă a unificării din domeniul vieții spirituale, în direcții deosebit de semnificative pentru înțelegerea de ansamblu a procesului: învățământul și viața spirituală, școala și biserica. Printr-o temeinică documentare, realizările sale științifice se înscriu în rândul celor mai valoroase contribuții ale istoriografiei românești, în ansamblul său, din ultimele decenii. Profesorul dr. Gheorghe Palade ne oferă și un model metodologic de abordare, nu numai pentru Basarabia, ci și pentru întreaga evoluție culturală a României întregite. Opera sa, studiată cu atenție, ni-l aduce mereu între noi, ca distins profesor, ca personalitate ce a propovăduit cu consecvență – de la catedră sau prin numeroasele sesiuni științifice – un înalt mesaj patriotic, mereu actual”¹.

Anatol Petrencu: „Istoricul Gheorghe Palade a fost pasionat de subiectele nestudiate în trecut, interesante, având importanță majoră pentru cunoașterea istoriei plaiului nostru – parte indispensabilă a Spațiului Românesc. Preocupările istoricului Gheorghe Palade, redactate cu multă meticulozitate și seriozitate, au fost publicate în revistele de specialitate din România și Republica Moldova”².

Valentin Arapu: „Profesorul Gheorghe Palade, aflându-se printre inițiatorii și promotorii mișcării de emancipare națională a românilor basarabeni, a acționat în vâltoarea evenimentelor, manifestându-și cu abnegație valorile, opțiunile și aspirațiile împărtășite în calitate de: a) Președinte al Comitetului „Adevărul științific și drepturile omului”, membru al Comitetului Republican de Coordonare a Grevei Generale (1995)³; b) Vicepreședinte, ulterior Președinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova⁴; c) Fondator al Consiliului Unirii, membru în Comisia pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova, realizările în domeniul dat, fiind distinse cu „Ordinul de Onoare”(21.12.2010)”⁵.

¹ Ion Agrigoroaiei, *Profesorul dr. Gheorghe Palade și procesul integrării Basarabiei în România întregită*, în „Sesiunea Științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie, Ediția IV, *In Memoriam Gheorghe Palade(1950-2016)*, 28 aprilie 2017: Program. Rezumatele comunicărilor”, Chișinău, CEP USM, 2017, p. 19.

² Anatol Petrencu, *Gheorghe Palade – istoric al perioadei interbelice românești*, în *loc. cit.*, p. 20.

³ Gheorghe Palade, *USM: Preliminarii ale grevei generale din primăvara anului 1995*, în „Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 11 noiembrie 2015, Rezumatele comunicărilor, Științe umanistice, Chișinău, CEP USM, 2015, p. 6-8.

⁴ Gheorghe Palade [Președintele Asociației Istoricilor] „*La Bălți a fost comemorată declarația de Unire a Basarabiei cu România, votată de către zemstva Bălți la 3 martie 1918*, 3 martie, 2008, Bălți. / <http://gid-romania.com/Articolb.asp?ID=4589> [Accesat: 17.02.2017];

⁵ Gheorghe Palade, [Conferențiar universitar la USM, membru în Comisia pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova]. *Decorat de președintele interimar Mihai Ghimpu cu „Ordinul de Onoare”(21.12.2010)*, în „Mihai Ghimpu a decorat istoricii din Comisia Cojocaru”. / http://www.pl.md/libview.php?l=en&video_id=133&idc=78&id=2140 [Accesat: 17.02.2017]; Gheorghe Palade [Membru în Comisia pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova], *Историки выступают за изучение тоталитарного коммунистического режима и после установления*

Vladimir Potlog: „Lucrările elaborate de Gh. Palade sunt esențiale pentru a cunoaște în profunzime istoria spațiului românesc după 1918. A fost un istoric militant, pledând pentru menținerea cursului de *Istorie a românilor* și a sintagmei de *limbă română*, fiind unul dintre profesorii care au însuflit grevele studențești din anul 1995”⁶.

Nicolae Ciubotaru: „În 1968 a devenit student la Facultatea de Istorie a USM, excelând în studii, cercetare și activități extra-curriculare. A participat împreună cu mai mulți colegi universitari la muncile în cadrul detașamentelor studențești de construcție în Kazahstan (1969) și în regiunea Tomsk (1970). În Magalî, un cătun izolat din Siberia, ne-am cunoscut cu o doamnă, deportată împreună cu părinții în 1949 din raionul Râșcani. Posibil că mărturiile auzite l-au determinat pe Gheorghe Palade să cerceteze în continuare istoria românilor basarabeni prin prisma atrocităților comise de regimul totalitar comunist”⁷.

Dumitru Sîrghi: „Gheorghe Palade „a desfășurat o amplă activitate de cercetare științifică, publicând peste 100 titluri de lucrări: articole științifice, articole de popularizare a cunoștințelor istorice, monografia „Basarabia în cadrul României întregite 1918-1940”⁸, culegerea de articole și studii „Integrarea Basarabiei în viața spirituală românească (1918-1940)”⁹, manualul și creștomația pentru clasa a noua „Istoria românilor”¹⁰.

Silvia Grossu: „În repetate rânduri președinte al juriului” „Simpozionului științific anual al studenților Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării „Presa națională – promotoare a revirimentului cultural din Basarabia” a „fost desemnat doctorul în istorie, conferențiarul Gheorghe Palade, care evalua comunicările studenților cu acribie științifică și meticulozitate”¹¹.

Valentina Butnaru: „Nu pot scrie la trecut despre Gheorghe Palade ... A fost atât de prezent în viața mea... M-am obișnuit cu această prezență încă din clasa a noua, când mi-a fost profesor de istorie și diriginte, la Vorniceni. Doar o jumătate de an. O jumătate de an care mi-a răsturnat concepția despre școală, despre disciplina de istorie, despre predarea istoriei în școală, despre pedagogie, despre relația profesor-elev... O jumătate de an care mi-a marcat viața: ne-a învățat să înțelegem esențialul dintr-o temă la istorie, să conspectăm cu teze, după care să putem povesti... Asta m-a ajutat în toți anii de facultate și mă ajută și azi. Era foarte înțelegător și foarte exigent. Dar nimeni nu se temea la orele lui...”¹².

Elena Muraru: Gheorghe Palade „în mediul universitar a perseverat în arta didactică, aplicând metode avansate și tehnici novatorii, prelegerile sale fiind marcate de conținuturi academice, idei și concepte diversificate, predate și dezbătute, cu multă inspirație, cu toți cei dornici de a cunoaște

новой власти (*Istoricii optează pentru studierea regimului totalitar comunist și după instalarea noii guvernări*), Конференция, 9 декабря, 2010, Кишинёв, Национальный Музей Природы и Этнографии, 2010. / <https://point.md/ru/novosti/obschestvo/istoriki-vistupayut-za-izuchenie-totalitarnogo-kommunisticheskogo-rezhima-i-posle-ustanovleniya-novoj-vlasti> [Accesat: 18.02.2017]; Valentin Arapu, *Gheorghe Palade: radiografia unei bibliografii realizate prin cercetare și lupta pentru emancipare națională*, în „Sesiunea Științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie, Ediția IV, *In Memoriam Gheorghe Palade (1950-2016)*, 28 aprilie 2017: Program. Rezumatele comunicărilor”, Chișinău, CEP USM, 2017, p. 21.

⁶ Vladimir Potlog, *Gheorghe Palade (1950-2016): istoric și om al cetății*, în *loc. cit.*, p. 22.

⁷ Nicolae Ciubotaru, *Gheorghe Palade – pedagog, istoric, profesor*, în *loc. cit.*, p. 23.

⁸ Ion Agrigoroaiei, *Gheorghe Palade, Basarabia în cadrul României întregite (1918-1940)*, Chișinău, Universitas, 1993, 256 p.

⁹ Gheorghe Palade, *Integrarea Basarabiei în viața spirituală românească (1918-1940)*, Chișinău, Cartdidact, 2010, 298 p.

¹⁰ Dumitru Sîrghi, *Gheorghe Palade – profesorul, cercetătorul și omul cetății*, în „Sesiunea Științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie, Ediția IV, *In Memoriam Gheorghe Palade (1950-2016)*, 28 aprilie 2017: Program. Rezumatele comunicărilor”, Chișinău, CEP USM, 2017, p. 24.

¹¹ Silvia Grossu, *Gheorghe Palade: mesajul constant de încurajare a tinerilor cercetători de istoria presei naționale*, în *loc. cit.*, p. 25.

¹² Valentina Butnaru, *Gheorghe Palade: „Eu țin la folosul națiunii, nu la fala mea”*, în *loc. cit.*, p. 26.

istoria românilor. În calitatea sa de titular al cursului „Istoria contemporană a românilor” profesorul Gheorghe Palade a contribuit enorm de mult la menținerea și răspândirea valorilor autentice românești în Basarabia.¹³ Calitățile sale de dascăl – corectitudinea, umanismul, empatia, toleranța, cumpătarea, acuratețea, exigența – i-au complementat vocația sa universitară, una cu multe reușite, bogată în discipoli care-i continuă misiunea sa nobilă de educație istorică a tinerilor basarabeni prin studiile și manualele publicate de către mentorul lor, profesorul și dascălul universitar Gheorghe Palade”¹⁴.

La partea finală a sesiunii de comunicări au vorbit oameni apropiați regretatului profesor Gheorghe Palade: foști doctoranzi, discipoli, prieteni de copilărie și studenție, colegi de breaslă. Doamna Silvia Scutaru și-a exprimat recunoștința pentru ghidarea ei în realizarea tezei de doctorat¹⁵. Domnul Mihai Cotorobai, Avocatul Poporului, a prezentat câteva pagini memorabile din perioada copilăriei petrecute împreună cu Gheorghe Palade în satul Puhoi, r-nul Ialoveni, sensibilizând auditoriul prin discursul său poetic, complementat cu amintirile expuse în stilul „sfătosului bunic din Humulești”¹⁶.

În cadrul Conferinței au participat cercetători preocupați de istoria ecleziastică a spațiului românesc. În acest context trecem în revistă autorii și temele comunicărilor prezentate: Costică Asăvoaie, Adriana Miron, Cosmin Niță, *Începuturile unei restaurări. Cercetarea istorică și arheologică a bisericii „Sf. Atanasie și Chiril” din municipiul Iași*; Costică Asăvoaie, Cosmin Niță – *Parcursul unui Proiect istoriografic Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei*; Emil Dragnev - *Teoria Sfinților” în naosurile bisericilor din Moldova secolelor XV-XVII*; Sergiu Chiosa – *Observații asupra consacrării ctitoriilor lui Ștefan cel Mare*; Aurel Nicodei - *Construcții religioase la Curbura Carpaților, secolele XVII-XVIII*; Anatolie Bajora - *Religia la găgăuzi de-a lungul timpului*; Ion Gumenăi - *Disputele funciare dintre mănăstirile din nordul Moldovei, reflectate în opera lui Andronic Popovici „Istoria sfințelor mănăstiri Neamț și Secu”*; Olesia Balacan – *Ciclul Pătimilor și a Învierii în naosurile bisericilor din epoca lui Petru Rareș*; Ivan Duminica – *К вопросу о болгарских священнослужителях, переселенцев в Бессарабию в 1830 г. (Problema clericilor bulgari, refugiați în Basarabia în anul 1830)*; Silvia Scutaru – *Tezele istoriografiei sovietice și contemporane cu privire la evoluția bisericii basarabene la răscrucea secolelor XIX-XX*; Vasile Filat – *Cercurile de tineret ale Bisericii Baptiste din Basarabia*; Silvia Grosu – *Valențe identitare în activitatea publicistică a Mitropolitului Gurie al Basarabiei*¹⁷.

În ziua de 29 aprilie a fost organizată o deplasare de documentare la Cetatea Soroca de fapt a fost parcurs itinerariul programat pentru anul trecut de către regretatul profesor Gheorghe Palade,

¹³ Gheorghe Palade, *Basarabia în cadrul Statului Român întregit*, în „O istorie a Basarabiei”, Chișinău, Editura Serebia, 2015, p. 194-236.

¹⁴ Elena Muraru, *Vocația de dascăl universitar a profesorului Gheorghe Palade*, în „Sesiunea Științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie, Ediția IV, In Memoriam Gheorghe Palade (1950-2016), 28 aprilie 2017: Program. Rezumatele comunicărilor”, Chișinău, CEP USM, 2017, p. 27.

¹⁵ Silvia Scutaru, *Biserica ortodoxă din Basarabia între 1882-1918*: Specialitatea: 07.00.02 - Istoria românilor: Teză de doctor în istorie / Silvia Scutaru; coord. șt. dr., conf. universitar Gheorghe Palade, Chișinău, 2010, 214 p.; Antetitul: Universitatea de Stat din Moldova. Bibliografie: p. 162-182; Anexe. 281.9(478)(043) T-3822 Biserica ortodoxă - Moldova - Istorie.

La etapa de pre-susținere a tezei de doctorat se afla și lucrarea lui Vasile Crețu pe tema: *Evoluția învățământului primar și secundar în Basarabia în anii 1918-1940* [611.02 Istoria românilor (pe perioade)], Chișinău, 2017. Autorul, Vasile Crețu, a depus deja manuscrisul pentru discuție și aprobare la Departamentul Istoria Românilor, Universală și Arheologie, Facultatea de Istorie și Filosofie ai Universității de Stat din Moldova, păstrând pe foaia de titlu numele conducătorului său științific Gheorghe Palade, doctor în istorie

¹⁶ Valentin Arapu, *Gheorghe Palade – In Memoriam. Savantul, Pedagogul, Omul cetății: sesiunea științifică*, în „Universitatea de Stat din Moldova”, Nr. 10 (188), Chișinău, CEP USM, 26 mai 2017, p. 6.

¹⁷ *Sesiunea Științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie, Ediția IV, In Memoriam Gheorghe Palade(1950-2016), 28 aprilie 2017: Program. Rezumatele comunicărilor*, Chișinău, CEP USM, 2017, *passim*.

căruia atunci nu i-au ajuns doar câteva zile pentru a-l vedea transpus în viață... Cu regret, am reușit să realizăm acest deziderat doar *post-mortem Gheorghe Palade...*

Gheorghe Palade: Istoric al vieții spirituale din Basarabia românească. Parcursul profesional al istoricului Gheorghe Palade a fost marcat de frământările unei generații care a trecut prin vicisitudinile unei societăți totalitare, revelațiile mișcării de emancipare națională și aspirațiile integrării tuturor românilor în spațiul european.

În tradiția istoriografică a antichității persistau în mare parte două modalități de activitate a istoricilor. Primii alegeau să cerceteze la adăpostul zidurilor cetății, în condiții confortabile, inspirându-se din informațiile oferite de martorii oculari sau relatările altor autori. Ceilalți istorici preferau, pe lângă sursele scrise avute la dispoziție, să se deplaseze nemijlocit în locul unde s-a petrecut evenimentul, metodă desemnată drept „autopsie”¹⁸. Bineînțeles că lucrurile s-au schimbat între timp, istoricii diversificându-și metodele de documentare și cercetare. Istoricul Gheorghe Palade reușea să cerceteze arhivele, să analizeze fondurile bibliotecilor, să discute și să intervieveze participanții la evenimente de anvergură pentru spațiul românesc. Totodată, istoricul Gheorghe Palade a fost în permanență pe baricade, la propriu și la figurat. De la mijlocul anilor '80 ai secolului trecut a fost printre fruntașii mișcării de eliberare națională a românilor basarabeni. În 1995, în cadrul *Comitetului de grevă*, a luptat cu guvernarea agrariană care intenționa să înlocuiască cursul de Istorie a Românilor cu cel de Istorie a Moldovei¹⁹. În timpul guvernării comuniste profesorul Gheorghe Palade a luptat pentru a păstra Catedra de Istorie a Românilor, catedră care deranja ceata de ortaci ai președintelui comunist V. Voronin. Începând cu anul 2003, Gheorghe Palade, în calitate de Vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova (AIRM), de conferențiar universitar, s-a pronunțat împotriva introducerii cursului de istorie integrată²⁰. În cadrul comisiei, create de Ministerul Educației²¹, privind predarea istoriei, nu a fost inclus și conferențiarul universitar Gheorghe Palade. În urma procedurii de vot, pentru păstrarea obiectului Istoria Românilor s-au pronunțat următorii specialiști: Gheorghe Cojocaru, dr. în istorie, Directorul Institutului de Istorie, Stat și Drept, Academia de Științe a Moldovei (AȘM); Demir Dragnev, membru-corespondent al AȘM, Institutului de Istorie, Stat și Drept, AȘM; Andrei Eșanu, academician, Institutului de Istorie, Stat și Drept, AȘM; Gheorghe Gonța, dr. habilitat, Facultatea de Istorie, Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”; Alexandru Moșanu, dr. habilitat, membru de onoare al Academiei Române; Ion Negrei, istoric, Institutul de Istorie, Stat și Drept, AȘM; Gheorghe Negru, dr. în istorie, Institutul de Istorie, Stat și Drept, AȘM; Pavel Parasca, dr. habilitat, Facultatea de Istorie, Universitatea Liberă din Moldova (ULIM); Ion Varta, dr. în istorie, Institutul de Istorie, Stat și Drept, AȘM. Astfel, pentru păstrarea disciplinei Istoria Românilor s-au pronunțat nouă membri ai comisiei, iar pentru disciplina Istoria integrată au votat unsprezece membri din comisie.²²

În ultimul deceniu al secolului trecut a devenit imperativă schimbarea în predarea istoriei; astfel, profesorii de la Facultatea de Istorie ai Universității de Stat din Moldova se încadrează activ în

¹⁸ Vasile Cristian, *Istoriografia generală*, București, Editura didactică și pedagogică, 1979, p. 34.

¹⁹ Gheorghe Palade, *Conjunctura politică tergiversează soluționarea revendicărilor*, în: Nicolae Roibu, „Primăvara demnității noastre. Reportaje. Grevele din Basarabia din primăvara anului 1995”, Chișinău, Editura Glasul, 1997, p. 111-116.

²⁰ Gheorghe Palade [Semnatar]. *Istoricii resping cursul de istorie integrată. Declarația adoptată la ședința Comitetului de Conducere al Asociației Istoricilor din Republica Moldova, 10 septembrie 2003* (Declarația a fost expusă la conferința de presă din 18 septembrie, Chișinău, 2003), în Anatol Petrencu, „Studii, materiale, atitudini”, Chișinău, „Cartdidact” SRL, 2011, p. 528-530.

²¹ Comisia a fost supranumită „Comisia Șleahțișchi”, Ministerul Educației fiind condus pe atunci de către Mihail Șleahțișchi. În anul școlar 2011-2012 au fost introduse manualele de Istorie integrată, iar manualul de Istorie a Românilor a fost declarat opțional.

²² Veaceslav Stăvilă, „ISTORIA ROMÂNILOR” a pierdut doar o bătălie. În: <http://blog.nistru-prut.info/?p=4292> [Accesat: 02.07.2017].

elaborarea conceptelor în baza cărora s-a trecut direct de la predarea cursului „Istoria URSS” la cursul normativ „Istoria Românilor”. Lucrări didactice în acest sens au fost elaborate de către profesorii facultății: Gheorghe Palade, Anatol Petrencu, Ion Niculiță, Tudor Arnăuț, Vladimir Potlog, Pavel Parasca, Elena Muraru, Pavel Cocârlă, Constantin Drachenberg, Valentin Tomuleț, Igor Ojog, Igor Șarov. Dificultățile majore erau legate de lipsa literaturii de specialitate, deficit care a fost recuperat prin lucrările științifice și didactice elaborate de profesorii Facultății de Istorie. Un specific al perioadei consta dublarea cursurilor universitare și manualelor liceale prin traducerea lor în limba rusă, fapt explicabil pentru acele timpuri, deoarece concetățenii alolingvi, în marea lor majoritate vorbitori de limba rusă, aveau posibilitatea să se familiarizeze cu istoria și civilizația românilor. Profesorul Gheorghe Palade a participat cu dăruire de sine la elaborarea materialelor didactice și a manualelor de istorie a românilor²³. Prima ediție a manualului *Istoria Românilor. Epoca contemporană. Manual experimental pentru clasa a IX-a* din anul 1998²⁴ s-a bucurat de un succes recunoscut în mediul profesoral, printre elevi, fapt care a determinat reeditarea lui în anii 2002, 2004, 2009²⁵.

Universitarul Gheorghe Palade s-a implicat activ în acțiunile de editare și propagare a Istoriei românilor în perioada contemporană. Publicațiile sale demonstrează o diversitate de teme și probleme abordate conceptual și istoriografic pe paginile unor monografii, reviste de specialitate, colecții de studii, ediții enciclopedice și lexicografice.

Studiile publicate de către cercetătorul Gheorghe Palade reflectă varietatea priorităților sale științifice, relevante fiind următoarele probleme: integrarea Basarabiei în cadrul României întregite; viața spirituală, în special sistemul de educație laică; activitatea asociațiilor județene a cadrelor didactice; cadrul juridic al învățământului primar în baza Legii învățământului primar din 1924 și particularitățile aplicării ei în Basarabia; rolul corpului didactic primar în promovarea identității naționale; activitatea extrașcolară a corpului didactic primar din Basarabia²⁶.

²³ Gheorghe Palade, *Istoria Românilor. Mișcările sociale în România la începutul secolului XIX*, în „Moldova Suverană”, Nr. 56 (18118), 14 aprilie 1993, Cap. XI (Început), p. 2 ; Nr. 62 (18124), Cap. XI (Ultima parte), 28 aprilie 1993, p. 2; Idem, *Istoria Românilor. Mișcarea de eliberare a românilor aflați sub dominație străină la începutul secolului XX*, în „Moldova Suverană”, Nr. 67-68 (18129-18130), Cap. XII (Început), 8 mai 1993, p. 2; Nr. 83(18145), Cap. XII (Ultima parte), 2 iunie 1993, p. 2; Idem, *Istoria Românilor. Unirea Basarabiei, a Bucovinei și a Transilvaniei cu România. Desăvârșirea unității naționale a Românilor*, în „Moldova Suverană”, Nr. 91 (18153), Cap. XIII (Începutul), 16 iunie 1993, p. 2; Nr. 98-99 (18160-18161), Cap. XIII (Ultima parte), 29 iunie 1993, p. 2; Idem, *Istoria Românilor. România în perioada interbelică. Economia țării*, în „Moldova Suverană”, Nr. 139 (18201), Cap. XIV, 1993, p. 2; Idem, *Istoria Românilor. România în perioada interbelică. Viața politică*, în „Moldova Suverană”, Nr. 144 (18206), Cap. XIV, 1993, p. 2; Idem, *Istoria Românilor. România în perioada interbelică. Politica externă*, în: „Moldova Suverană”, Nr. 147(18209), 21 octombrie 1993, p. 2; Idem, *Istoria Românilor. Integrarea Basarabiei în viața spirituală românească (1918-1840)* în „Moldova Suverană”, Nr. 155 (18217), 9 noiembrie 1993, Cap. XVI, p. 2.

²⁴ Gheorghe Palade, Igor Șarov, *Istoria Românilor. Epoca contemporană. Manual experimental pentru clasa a IX-a*, Chișinău, Cartdidact, 1998; Gheorghe Palade, Igor Șarov, *История румын. Новейшее время. Учебник для 9-го класса*, Ediția I, Chișinău, Cartdidact, 1999.

²⁵ Gheorghe Palade, Igor Șarov, *Istoria Românilor. Epoca contemporană. Manual pentru clasa a IX-a*, Chișinău, Editura Cartdidact (Tipografia: Reclama), 2002; Gheorghe Palade, Igor Șarov, *История румын. Новейшее время. Учебник для 9-го класса*, Ediția II, Chișinău, 2002; Gheorghe Palade, Igor Șarov, *Istoria Românilor. Epoca Contemporană. Crestomație*, Chișinău, 2004; Gheorghe Palade, Igor Cașu, Igor Șarov, *Istorie. Istoria Românilor. Istoria Universală. Epoca contemporană. Manual pentru clasa a 9-a*, Chișinău, Editura Cartdidact / Civitas, 2009.

²⁶ Gheorghe Palade, *Grupul social-democrat din Chișinău. Cercul moldovenesc. Sfatul Țării*, în *Chișinău. Enciclopedie*, Editor și coordonator: Iurie Colesnic, Chișinău, Editura Museum, 1997, p. 126, 237, 412-413; Idem, *Activitatea asociațiilor învățătoarești județene din Basarabia. 1918-1940*, în „Omagiul lui Vladimir Potlog și Constantin Drachenberg la 70 de ani, Chișinău, Cartdidact, 1997, p. 227-233; Idem, *Legea învățământului primar din 1924 și particularitățile aplicării ei în Basarabia*, în „Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM pe anii 1996/1997”, 30 septembrie – 5 octombrie 1998. Rezumatele

Domeniul învățământului face parte dintre componentele fundamentale ale renașterii vieții spirituale românești în Basarabia (1918-1930), proces la care au contribuit mai multe categorii sociale, inclusiv militarii români. În studiile sale cercetătorul Gheorghe Palade a abordat și problemele instruirii universitare a intelectualilor basarabeni, a activității Facultății de Științe agricole din Chișinău, a legăturilor universitare dintre Iași și Chișinău în perioada interbelică²⁷.

Un pilon temeinic al spiritualității românești în perioada interbelică a constituit-o Biserica Ortodoxă din Basarabia, reprezentată prin Mitropolia Basarabiei²⁸. Pentru pregătirea cadrelor teologice era importantă activitatea Facultății de Teologie din Chișinău²⁹. Biserica din Basarabia, consolidându-și pozițiile în perioada interbelică, a fost supusă ulterior unor ample represiuni din

comunicărilor. Științe umanistice”, Chișinău, Secția Poligrafie Operativă a USM, 1998, p. 194; Idem, *Învățământul din Basarabia în proces de integrare și extindere (1918-1940)*, în „Caiete de istorie”, Nr. 4(8), Chișinău, 2003, p. 14-19; Idem, *Aspecte privind naționalizarea învățământului în Basarabia după Unirea de la 1918*, în „Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova: Seria „Științe socio-umanistice: Istoria Românilor și Antropologie; Istoria Universală; Pedagogie; Psihologie; Studiul Artelor; Culturologie; Asistență socială; Sociologie; Filozofie”, vol. III, Chișinău, CEP USM, 2005, p. 11-17; Idem, *Comitetele școlare din Basarabia interbelică: contribuții la dezvoltarea învățământului*, în „Sesiunea științifico-metodică anuală. Național și universal în procesul istoric – perspectivele disciplinei școlare Istoria (Ediția I), 7 martie 2014, Program, Rezumatele comunicărilor”, Chișinău, CEP USM, 2014, p. 15-16; Idem, *Comitetele școlare din Basarabia interbelică: contribuții la dezvoltarea învățământului*, în „Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe umanistice. Istorie. Filozofie. Filologie”, Nr. 4(84), Chișinău, CEP USM, 2015, p. 138-145. / http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/399/17.p.138145_sum_84.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Accesat: 14.02.2017]; Idem, *Corpul didactic primar din Basarabia(1918-1940): activități de promovare a identității naționale*, în „Conferința internațională „Identități naționale în dialog intercultural: unitate prin diversitate”, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, CEP USM, 2015, p. 57-58; Idem, (post-mortem), *Aspecte privind activitatea extrașcolară a corpului didactic primar din Basarabia în perioada interbelică*, în „Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie”, Ediția III, Program. Rezumatele comunicărilor, Chișinău, CEP USM, 2016, p. 56-57.

²⁷ Gheorghe Palade, *Renașterea vieții spirituale românești în Basarabia (1918-1930): Căi și mijloace de realizare*. În: „Romanitate și românitate la Nord de Balcani” (Materialele Simpozionului Internațional din 7-8 aprilie 2000)”, Chișinău, Centrul Editorial USM, 2000, p. 141-147; Idem, *Contribuția militarilor români la renașterea vieții spirituale în Basarabia. 1918-1920*, în „Frontierele Spațiului Românesc în context European”, Coordonatori: Sorin Șipoș, Mircea Bric, Florin Strengheu, Ion Gumenâi, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2008, p. 356-365; Idem, *Instruirea universitară a intelectualității basarabene (1918-1940)*, în „Conferința științifică internațională: „Învățământul superior și cercetarea - piloni ai societății bazate pe cunoaștere” dedicată jubileului de 60 ani ai Universității de Stat din Moldova, 28 septembrie 2006, Rezumatele comunicărilor, Științe socioumanistice”, Volumul II, Chișinău, CEP USM, 2006, p. 37-38; Idem, *Din activitatea intelectualilor din Vechiul Regat, Ardeal și Bucovina în Basarabia anilor Unirii. 1918-1920*, în „Destin românesc”, nr. 1, Chișinău, 1997, p. 86-100; Idem, *Facultatea de științe agricole din Chișinău*, în „Cugetul: Revistă social-politică și metodic-științifică”, Nr. 4, Chișinău, 2005, p. 18-24; Idem, *Facultatea de științe agricole*, în *Chișinău. Enciclopedie*, Editor și coordonator: Iurie Colesnic, Chișinău, Editura Museum, 1997, p. 213; Idem, *Iași – Chișinău. Legături Universitare în perioada interbelică*, în „Românii din afara granițelor țării Iași – Chișinău: Legături istorice”, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2008, p. 135-146.

²⁸ Gheorghe Palade, Liliana Chicu, *Biserica în Basarabia în anii 1928-1940*, în „Cugetul. Revistă social-politică și metodic-științifică”, nr. 1-2, Chișinău, 1995, p. 73-77; Gheorghe Palade, *Repere ale evoluției Bisericii Ortodoxe din Basarabia (1918 – 1925)*, în „Românii din afara granițelor țării. Iași-Chișinău: Legături istorice”, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2008, p. 253-268; Idem, *Cum a apărut, în 1925, Mitropolia Basarabiei*, în „Adevărul”, 5 septembrie 2013, Chișinău, 2013, p. 6-7; Idem, *Reforma calendarului bisericesc în Basarabia (1924-1940): pas și impas*, în „Românii din afara granițelor țării. România – Moldova – Ucraina – împreună spre Europa”, Coordonator: Iulian Prutianu-Isăcescu, Iași, Junimea, 2011, p. 212-222.

²⁹ Gheorghe Palade, *Înființarea Facultății de Teologie din Chișinău și constituirea corpului didactic (1926-1927)*, în „Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socio-umane”, Vol. II, Chișinău, CEP USM, 2000, p. 124-135; Idem, *Facultatea de Teologie din Chișinău: profesorii și studenții (1926-1940)*. În: „Cugetul. Revistă de Istorie și Cultură”, nr. 2(6), Chișinău, 2000, p. 42-50; Idem, *Soarta Facultății de Teologie din Chișinău după refugiul de la 28 iunie 1940*, în „Cugetul: Revistă de Istorie și Cultură”, Nr. 3-4, Chișinău, 2001, p. 31-40; Idem, *Contribuția Facultății de Teologie din Chișinău la pregătirea clerului basarabean*, în „Luminătorul”, Nr. 3, Chișinău, 2004, p. 34-46.

partea sovieticilor care, în anii 1940-1941, au distrus „13 biserici, 27 fiind transformate în cămine culturale, depozite, săli de gimnastică”, „în perioada menționată 48 de preoți au fost uciși sau deportați”. „Dintre cele 1090 de biserici existente în ajunul evacuării Basarabiei numai 898 au fost găsite de administrația românească în stare normală”. Având scopul de a distruge credința populației în biserică, pentru a-și consolida pozițiile și a impune ideologia bolșevică, autoritățile sovietice au suspendat în 1944 activitatea Mitropoliei Basarabiei și între anii 1948-1965 au fost închise și distruse 343 de biserici. „Aplicarea largă a violenței a fost caracteristică și metodelor de promovare a politicii în domeniul vieții spirituale”. Prin multiple restricții erau persecutați călugării, mănăstirile fiind închise. Erau interzise obiceiurile și tradițiile vechi „ca fiind condamnabile de religiozitate”. Abia la 30 iulie 2002, autoritățile Republicii Moldova „au fost silite să se conformeze recomandărilor Adunării Parlamentare a Consiliului Europei”, înregistrând Mitropolia Autonomă a Basarabiei (de stil vechi), care astfel a intrat în legalitate³⁰.

În contextul integrării spirituale a Basarabiei, o prioritate a politicilor statului român o constituia domeniul cultural, domeniu în care au fost înregistrate progrese evidente. În cercetările sale Gheorghe Palade a analizat dimensiunile dezvoltării vieții spirituale în Basarabia interbelică, factorii de realizare a propagandei culturale în Basarabia, aprecierile istoriografice privind politica culturală în Basarabia, constituirea și rolul căminelor culturale, a presei culturale. O importanță aparte pentru viața spirituală a românilor basarabeni au constituit-o expozițiile organizate, cum a fost de exemplu, Expoziția generală din 1925 de la Chișinău în pavilioanele căreia au fost amplasate 21 de secții în care era prezentată cultura tradițională a ținutului, fiind expuse și alte domenii ale vieții sociale și economice³¹.

Multiple aspecte ale integrării Basarabiei în viața spirituală românească care au fost abordate

³⁰ Gheorghe Palade, *În perioada interbelică biserica din Basarabia s-a consolidat sub toate aspectele*, în „Anexarea Basarabiei în anul 1940 de către Uniunea Sovietică – o consecință directă a Pactului Molotov-Ribbentrop”, Coordonatori: Alexandru Moșanu, Ion Buga, Colecția inițiată și îngrijită de Nina Josu, Chișinău, Asociația pentru Literatură și Cultura Română „Astra – O. Ghibu”, Chișinău, Combinatul Poligrafic, 2002, p. 45-47.

³¹ Gheorghe Palade, *Dimensiuni ale dezvoltării vieții spirituale în Basarabia interbelică*, în „Cugetul: Publicație independentă”, (200) Nr. 1, Chișinău, 2003, p. 24-31; Idem, *Factorii de realizare a propagandei culturale în Basarabia (1918-1928)*, în „Cugetul: Revistă de istorie și cultură”, Nr. 4, Chișinău, 1999, p. 6-12; Idem, *Aprecieri istoriografice privind politica culturală în Basarabia în anii 1918-1940*, în „Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM în anii 2000-2002”, 30 septembrie-6 octombrie 2003. Rezumatele comunicărilor. Științe socioumanistice”, Volumul II, Chișinău, CE USM, 2003, p. 175-176; Idem, *Căminele culturale din Basarabia (1918-1940): cadru de constituire, formare și mijloace de activitate*, în „Buletin științific: Revista de Etnografie, Științe ale naturii și Muzeologie: Serie nouă: Nr. 13 (26) („Бюллетень: Этнография, естественные науки и музеелогия”)), Chișinău, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei, 2010, p. 139-153; Idem, *Centrele culturale din Basarabia în anii 1927-1930: constituire și modalități de funcționare*, în „Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 10-11 noiembrie 2014, Rezumate ale comunicărilor, Științe umanistice, Chișinău, CEP USM, 2014, p. 6-8; Idem, *Presa culturală din Basarabia în primul deceniu după Unire (1918-1928)*, în „Presa scrie istoria: Primul Simpozion național de jurnalism (11-12 mai 2006)”, Coordonatori Maria Danilov, C. Manolache, Chișinău, Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei; Ploiești, Editura „Libertas”, 2008, p. 121-129; Idem, *Cuvânt moldovenesc (ziar). Cuvânt moldovenesc (revista)*, în *Chișinău. Enciclopedie*, Editor și coordonator: Iurie Colesnic, Chișinău, Editura Museum, 1997, p. 179; Gheorghe Palade, Silvia Grossu, *Presa din Basarabia în contextul socio-cultural de la începuturile ei până în 1957*, în „Presa basarabească de la începuturi până în 1957. Catalog”, Chișinău, CEP USM, 2002, p. 14-25. (Consultanți științifici ai *Catalogului* în volum de 407 p.: Palade Gheorghe, Grossu Silvia, Dron Ion. <https://web.archive.org/web/20120304035846/http://www.hasdeu.md/ro/ebibl/poslednij.pdf> [Accesat: 17.02.2017]; Gheorghe Palade, Mihai Ursu, *Expoziția generală din 1925 de la Chișinău*, în „Buletin științific, Serie nouă; științele naturii”, Vol. 2 (15), Chișinău, 2005, p. 127-151.

de către cercetătorul Gheorghe Palade sunt reunite în culegerea de studii apărută în anul 2010³². În această volum sunt prezentate probleme importante ale vieții spirituale din Basarabia în perioada interbelică, dintre care se amintesc: factorii mișcării naționale din Basarabia la sfârșitul sec. al XIX-lea – începutul sec. al. XX-lea; influența cercurilor culturale din România asupra mișcării naționale din Basarabia (1905-1914); activitatea intelectualilor din Vechiul Regat, Ardeal și Bucovina în Basarabia anilor Unirii (1818-1920); contribuția militarilor români la renașterea vieții spirituale din Basarabia (1918-1920); componentele politicii culturale în Basarabia; aspectele privind identitatea națională în Basarabia (1918-1940); contribuția Universității Populare din Chișinău la renașterea vieții spirituale naționale din Basarabia; conexiunile culturale dintre Iași și Basarabia; învățământul din Basarabia în proces de integrare și extindere (1918-1940); rolul Facultăților de Teologie și Științe Agricole în cadrul procesului de instruire și integrare spirituală³³.

O direcție aparte, în cercetările istoricului Gheorghe Palade, este reprezentată de publicațiile dedicate personalităților de prim rang care au contribuit la menținerea flăcării românismului în Basarabia și Transnistria: Alexandru Boldur, Vasile Stroiescu, Paul Gore, Gurie Grosu, Ion Mihalache, Constantin Tomescu, Constantin Leancă, Gheorghe Năstase, Ioan Pelivan, Mihail Berezovschi, Nichifor Crainic, Petre Ștefănuță³⁴.

O altă prioritate de cercetare vizează problema politicii represive sovietice față de românii basarabeni³⁵, manifestată prin mobilizarea populației și impunerea la muncă forțată³⁶, aplicarea

³² Gheorghe Palade, *Integrarea Basarabiei în viața spirituală românească (1918-1940)*. Studii, Chișinău, Cartdidact, 2010.

³³ *Ibidem*, passim.

³⁴ Gheorghe Palade, *Profesorul și savantul Alexandru Boldur în perioada activității la Facultatea de Teologie din Chișinău*, în „Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socio-umane”, Chișinău, Secția Poligrafie Operativă USM, 1999, p. 273-278; Gheorghe Palade, Ion Preașcă, *Pagini din activitatea lui Vasile Stroiescu*, în „Destin Românesc. Revistă trimestrială de istorie și cultură. Chișinău-București”, Nr. 1/1996, An. III. Nr. 9, Chișinău, Tipografia „ARC” SRL, 1996, p. 68-83; Gheorghe Palade, *Aspecte noi din activitatea lui Paul Gore după 1918*, în „Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socio-umane”, Chișinău, Secția poligrafie operativă a USM, 1997, p. 72-75; Idem, *Contribuția Mitropolitului Gurie la înființarea și activitatea Facultății de Teologie din Chișinău*, în „Mitropolitul Gurie - misiune de credință și cultură: culegere de articole și studii despre Mitropolitul Gurie Grosu al Basarabiei (1877-1943)”, Coordonator Silvia Grossu, Chișinău, Epigraf, 2007, p. 106-117; Idem, *Aspecte privind activitatea lui Ion Mihalache în Basarabia (ianuarie-martie 1918)*, în „Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM pe anii 1998/1999”, 27 septembrie – 2 octombrie 2000, Rezumatele comunicărilor, Științe socio-umane, Chișinău, Centrul Editorial al USM, p. 280-281; Idem, *Constantin Tomescu – profesor de seamă al Facultății de Teologie din Chișinău*, în „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare. Conferința științifică cu participare internațională consacrată aniversării a 65-a a USM, 21-22 septembrie 2011. Rezumatele comunicărilor. Științe umaniste”, Chișinău, CEP USM, 2011, p. 16-19; Idem, *Promotori ai Unirii de la 1918 repesați de regimul sovietic: cazul Constantin Leancă*, în „Interferențe universitare – integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică cu participare internațională, 25-26 septembrie 2012. Rezumatele comunicărilor. Științe umaniste”, Chișinău, CEP USM, 2012, p. 55-57; Idem, *Gheorghe Năstase – reprezentant al generației unirii de la 1918*, în „Conferința științifică „Unirea Basarabiei cu România la 27 martie 1918”, 27 martie, 2014, Chișinău, Centrul de Cultură și Istorie Militară, (sub tipar); Idem, *Mihail Berezovschi, Nichifor Crainic, Petre Ștefănuță*, în *Chișinău. Enciclopedie*, Editor și coordonator: Iurie Colesnic, Chișinău, Editura Museum, 1997, p. 70, 171-172, 503.

³⁵ Gheorghe Palade, *Impactul raptului sovietic din 28 iunie 1940, asupra intelectualității din Basarabia*, în Sorin Șipoș, Ioan Horga, Igor Șarov, Mircea Bria, Ion Gumenăi (Coordonatori), „Politici imperial în estul și vestul spațiului românesc”, Oradea/Chișinău, Editura Universității din Oradea/Editura Cartdidact din Chișinău, 2010, p. 394-402; Idem, *Impactul regimului sovietic asupra populației Basarabiei (1944-1945)*, în „Zilele Academice Ieșene. Simpozion internațional: „Consecințe ale celui de Al Doilea Război Mondial asupra spațiului românesc”, Iași, 30 octombrie 2015, 12 p. (sub tipar).

³⁶ Gheorghe Palade, *Basarabia sub regim sovietic: mobilizări militare și muncă forțată*, în Stela Cheptea, Horia Dumitrescu (coordonatori), „În memoriam Gheorghe Buzatu (1939-2013)”, Iași, Tipo Moldova, 2014, p. 811-825.

violentei³⁷, reprimarea foștilor membri ai partidelor politice românești din Basarabia, deportările în masă ale populației. Această latură tragică din istoria românilor basarabeni a căpătat o amplificare în cercetare datorită desecretizării arhivelor fostului KGB* și activității Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova³⁸.

Represiunilor autorităților sovietice au fost supuși românii din Basarabia și Transnistria, fiind reprimați fruntașii vieții culturale, promotorii învățământului, preoțimea, relevante fiind cazurile lui Alexandru Smochină³⁹, Ioachim Arhip⁴⁰, preotul Șt. Cecati⁴¹.

Participarea profesorului Gheorghe Palade la viața științifică a fost caracterizată și de prezentarea a numeroase rapoarte dedicate unor teme majore din istoria românilor în epoca contemporană, discursurile în acest sens nefiind până în prezent publicate⁴² sau păstrate sub forma

³⁷ Gheorghe Palade, *Din dosarele securității sovietice (1940-1941): considerații privind aplicarea violentei*, în „Pontes. Review of South East European Studies”, vol. 6-7, Chișinău, USM, 2013, p. 446-462.

* Depozitul Special de Stat al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova (DSSSIS).

³⁸ Gheorghe Palade, *Impactul regimului sovietic asupra minorităților naționale din Basarabia (28 iunie 1940 – 26 iunie 1941): în lumina dosarelor desecretizate*, în „In Honorem Gheorghe Gonța. Politica marilor puteri în Balcani și Europa Centrală. Materialele Simpozionului Internațional din 10-13 octombrie 2013”, Chișinău, Garamont-Studia, 2013, p. 473-479.

³⁹ Gheorghe Palade, Valentin Arapu, *Români transnistreni reprimați de regimul comunist. Studiu de caz: Alexandru Smochină*, în „A Șasea Conferință Națională „Comunismul Românesc”, 24-25 martie, 2016, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, 2016, 16 p. (sub tipar).

⁴⁰ Gheorghe Palade, *Promotori ai învățământului românesc din Basarabia reprimați în primul an de ocupație sovietică. Cazul lui Ioachim Arhip*, în „Conferința științifică „Integrare prin cercetare și inovare 26-28 septembrie 2013, Rezumate ale comunicărilor, Științe umanistice”, Chișinău, CEP USM, 2013, p. 21-24.

⁴¹ Gheorghe Palade, *Reprimarea preoțimii basarabene în primii ani de ocupație sovietică: cazul preotului Cecati (28 iunie 1940 – 26 iulie 1941)*, în „Biserica Ortodoxă din interfluviul pruto-nistean (1813-2013). Coordonatori: Octavian Moșin, Ion Gumenăi (Simpozion științific internațional din 14-15 octombrie, 2013)”, Chișinău, Cuvîntul ABC, 2013, p. 181-185.

⁴² „Conferința internațională 80 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Conferință organizată de Asociația Istoricilor din Republica Moldova în zilele de 27-28 martie 1998, în Sala de Ședințe a Bibliotecii Naționale”, Chișinău, 1998. Titlul comunicării: *Impactul Unirii asupra vieții spirituale a românilor basarabeni*.; „Simpozionul „Alexandru Boldur (1886-1982) – 115 ani de la naștere”, 15 martie, 2001, Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu”, Chișinău, 2001. Titlul comunicării: *Alexandru Boldur – profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău*.; „Simpozionul „83 de ani de la Unirea Basarabiei cu România”, 26 martie, 2001, Biblioteca Națională, Chișinău, 2001. Titlul comunicării: *Unirea Basarabiei cu România: semnificație și importanță*.; „Conferința „Unitatea națională a românilor: între ideal și realitate”, 9-10 aprilie, 2001, USM, Facultatea de Istorie și Psihologie, Chișinău, 2001. Titlul comunicării: *Însemnătatea istorică a Unirii Basarabiei cu România, realizată în 1918*.; „Conferința științifică „Probleme actuale ale istoriei contemporane a românilor și a celei universale”, 28 martie, 2002, Facultatea de Istorie și Psihologie, USM, Chișinău, 2002. Titlul comunicării: *Căminele culturale în Basarabia (1918-1940): cadrul de organizare și activitate*.; „Conferința internațională „Democrație după totalitarism: lecții învățate după 20 de ani”, 24-25 mai, 2010, Chișinău, 2010. Titlul comunicării: *Mobilizarea forțată a populației din RSS Moldovenească (1944-1946)*; „Conferința internațională „Societatea românească între frontiere imperiale”, Secțiunea: „Anul 1940 în destinul colectiv al românilor”, 7-9 octombrie, USM, Facultatea de Istorie și Filosofie, Chișinău, 2010. Titlul comunicării: *Reprimarea foștilor membri ai partidelor politice românești din Basarabia în primul an de ocupație sovietică(1940-1941)*; „Conferința internațională „Teroarea stalinistă și Rezistență în estul Europei”, 28 octombrie, 2011, USM, Facultatea de Istorie și Filosofie, Chișinău, 2011. Titlul comunicării: *Dosarele SIS privind represiunile din anii 1940-1941*; „Conferința Științifică Internațională: Violenta în Sud-Estul Europei: discurs, practică, și mesaj. Societate. Politică. Religie. Cultura”. 14-15 decembrie, Chișinău, USM, Facultatea de Istorie și Filosofie, 2012. Titlul comunicării: *Asasinările în masă din RASSM în perioada Marii Terori. Studiu de caz: familiile Turuta și Ojog*.; „Zilele Universității „Al. I. Cuza. Sesiunea internațională de comunicări științifice”, 26-27 octombrie, 2012, Facultatea de Istorie, Iași, 2012. Comunicare în plen: *Din activitatea Episcopiei Hotinului(1923-1940)*.; „Conferința științifică internațională „Basarabia – 1812. Problema națională și implicații internaționale”, 14-15 martie, 2012, Chișinău; 16 martie, 2012, Iași. Titlul comunicării: *Mișcarea de emancipare culturală și națională din Basarabia (1917)*.

unor interviuri⁴³.

În ultimele luni ale vieții, Gheorghe Palade a investigat problema învățământului universitar prin prisma rolului profesorilor și studenților de la Universitatea de Stat din Moldova în cadrul procesului de emancipare și Renaștere Națională a românilor basarabeni. Prioritățile de atunci vizau o renaștere prioritară în plan lingvistic⁴⁴. Profesorii Universității de Stat din Moldova, în mare parte reprezentanți notorii ai elitei intelectuale de atunci, au inițiat și militat pentru valorile autentice românești⁴⁵.

Profesorul dr. Gheorghe Palade a luptat până în ultima clipă cu impostura, servilismul, fățărnicia, falsitatea, lașitatea, trădarea. Acțiunile civice de promovare a valorilor, culturii și spiritualității românești au fost materializate prin fapte concrete: întruniri, mese rotunde, mitinguri, marșuri unioniste, adunări și manifestări în memoria personalităților marcante din istoria Basarabiei române⁴⁶. Ultimele acțiuni civice din viața regretatului profesor au fost dedicate „**Celebrării a 140 de ani de la nașterea lui Ioan Pelivan**”⁴⁷ și participării în calitate de delegat la prima ședință a Sfatului Țării (24 aprilie 2016) „în incinta Sălii, în care, la 27 martie 1918, membrii Sfatului Țării au

⁴³ Gheorghe Palade, *Interviu cu doctor Gheorghe Palade, conferențiar universitar la catedra Istoria românilor a Facultății de Istorie a Universității de Stat din Moldova*, în „Caiete de istorie”, Nr. 2, Chișinău, 2003, p. 23-28; Idem, *A fi istoric în Republica Moldova. Interviu cu conf. univ. dr. Gheorghe Palade*, în „InfoHis. Buletin informativ ANTIM”, nr. 1 (29), Chișinău, 2006, p. 4-6; Idem, *Interviu cu Prof. dr. Gheorghe Palade, Președintele Asociației Istoricilor din Republica Moldova*. Interviu realizat de Mircea-Cristian Ghenghea, în „Constelații ieșene”, anul III, nr. 2 (10), iunie 2008, p. 2-4. / <http://astra.iasi.roedu.net/constelatiiiesene/pdf/CI-Nr10Pag2-4.pdf> [Accesat: 16.02.2017].

⁴⁴ Gheorghe Palade, *Problema limbii de stat și al grafiei latine în cadrul Consiliului Științific al Universității de Stat din Chișinău (1988-1989)*, în „Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie”, Ediția II, Program, Rezumatele comunicărilor, Chișinău, CEP USM, 2015, p. 84-85.

⁴⁵ Gheorghe Palade (post-mortem), *Universitatea de Stat din Moldova în contextul mișcării de renaștere și eliberare națională*, în „Istoria Universității de Stat din Moldova. 70 de ani”, Chișinău, CEP USM, 2016, p. 242-274.

⁴⁶ Gheorghe Palade, [Participant și semnatar] Mitingul cu tema: „Deportările în Siberia, formă a genocidului sovieto-comunist”, Chișinău, 5 iulie, 1998; Idem, [Vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova(AIRM)]. „Adunarea Solemnă consacrată Zilei Naționale a Românilor. Organizată de Asociația Istoricilor din Republica Moldova, Asociația Victimelor regimului comunist de ocupație și a Veteranilor de Război ai Armatei Române, Partidul Național Liberal și Partidul Reformei, la 1 decembrie 1999 în incinta Operei naționale, Chișinău, 1999. Titlul alocuțiunii: *Marea Unire din 1918 – eveniment epocal în istoria românilor.*; Idem, [Vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova(AIRM)]. *Președinte al Adunării Generale a AIRM, convocată la 12 februarie 2000*, în „Asociația Istoricilor din Republica Moldova. Raport de activitate (1998-1999). Alcătuitori: Anatol Petrencu, Pavel Parasca, Ion Negrei, Chișinău, Prut Internațional, 2000, 71 p. (passim); Idem, [Vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova (AIRM)]. „Conferința științifică consacrată aniversării a 62-a a raptului Basarabiei de către URSS”, 27 iunie 2002, Biblioteca „Onisifor Ghibu”, Chișinău, 2002; Idem, *Unirea Basarabiei cu Patria Mamă România (27 martie, 1918)*, în Petrencu Anatol, „Probleme de istorie dezbătute la Colegiul de Informatică”, 22 martie, 2012. / <http://anatolpetrencu.promemoria.md/?p=134> [Accesat: 17.02.2017]; Idem, [Fondator și Membru al Consiliului Unirii], *Astăzi – 29 februarie 2012 – la Chișinău a fost creat Consiliul Unirii*, în „XPRESS”, 29 februarie, 2012. / <http://balabanesti.net/2012/02/29/astazi-29-februarie-2012-la-chisinau-a-fost-creat-consiliul-unirii-basarabiei-cu-romania/> [Accesat: 17.02.2017]; Idem, *Omagiu profesorului la Biblioteca Ovidius. Manifestare cultural-artistică, cu participarea Societății „Limba Noastră cea Română”, condusă de dna Valentina Butnaru, 7 octombrie, 2013.* / <http://bibliotecaovidius.blogspot.md/2013/10/omagiu-profesorului-la-biblioteca.html> [Accesat:17.02.2017]; Idem, [33 de semnatori] *Memoriu. Istoricii moldoveni: Neglijarea adevărului istoric și perpetuarea minciunii pot duce la eşuarea Republicii Moldova ca stat*, în „Adevărul”, 6 mai, 2014. / http://adevarul.ro/moldova/actualitate/memoriu-istoricii-moldoveni-neglijarea-adevarului-istoric-perpetuarea-minciunii-duce-esuarea-republicii-moldova-stat-1_5367fa160d133766a8635689/i [Accesat: 17.02.2017].

⁴⁷ Gheorghe Palade, *Celebrarea a 140 de ani de la nașterea lui Ioan Pelivan (1 aprilie 2016). Manifestare organizată de cadrele didactice și elevii Liceului Teoretic „Ion Pelivan”*, în „Ioan Pelivan – un răzenean care a făcut istorie (Ora locală – ziarul tău, ora ta !, or. Ialoveni)”, 11 aprilie, 2016. / <http://www.oralocala.md/2016/04/ioan-pelivan-un-razenean-care-a-facut-istorie/> [Accesat: 17.02.2017].

votat Unirea Basarabiei cu Patria-mamă România”⁴⁸.

Istoricul și dascălul universitar Gheorghe Palade a investigat temeinic pe tărâmul istoriei românilor, reușind să dea valoare științifică unor probleme controversate și importante ale trecutului românesc, a militat constant pentru unitatea de neam și de țară a tuturor românilor, fiind convins de realizarea în timpul apropiat a dezideratului național de reunire a Basarabiei cu România. A apărat și promovat cu abnegație spiritul național românesc în aulele universitare, în cadrul conferințelor naționale și internaționale, pe paginile numeroaselor sale publicații.

Foto 1. Profesor dr. Gheorghe Palade (n. 6 septembrie 1950 – † 4 mai 2016).

⁴⁸ Anatol Petrencu, *UNIREA ACUM!* [§2. Sfatul Țării-2: chinurile facerii], 25 aprilie, 2016, în <http://anatompetrencu.promemoria.md/?p=1876> [Accesat: 30.06.2017].

Foto 2. Ședința în plen. Sala Senatului Universității de Stat din Moldova.
Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

Foto 3. Ședința în plen. Sala Senatului Universității de Stat din Moldova.
Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

Foto 4. Secția *In memoriam Gheorghe Palade*. Prof. Ion Agrigoroaiei (Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, România), lector univ. Valentin Arapu (DIRUA, USM).

Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

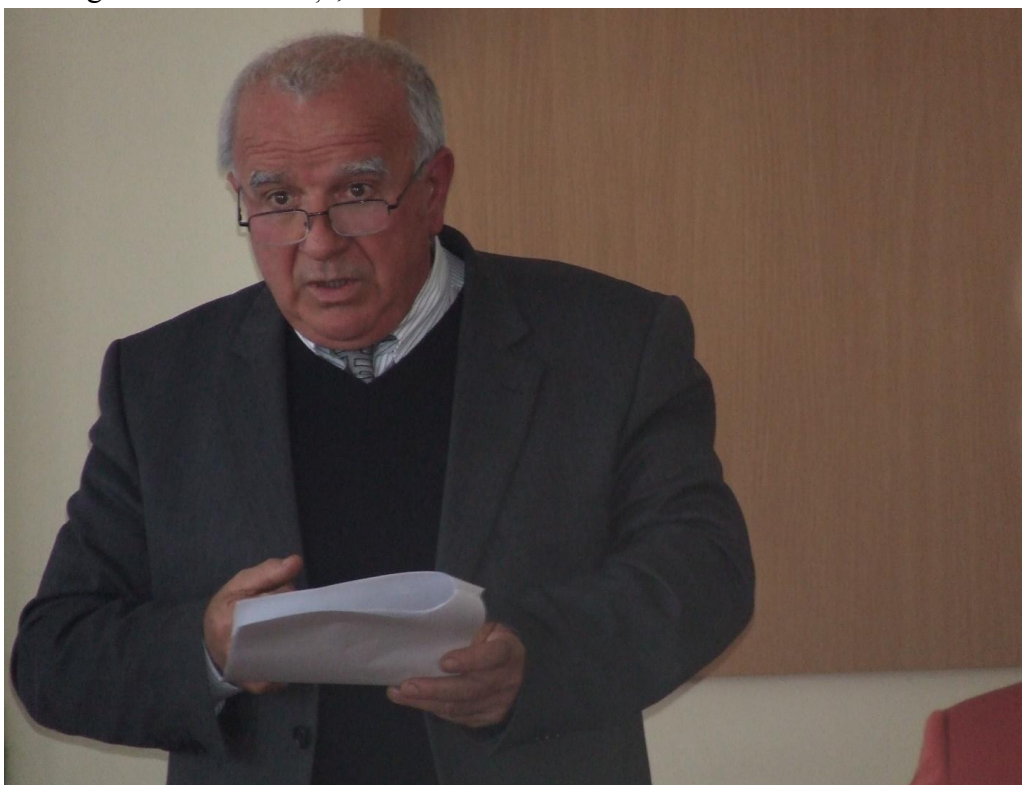

Foto 5. Secția *In memoriam Gheorghe Palade*. Conf. univ., dr. Dumitru Sîrghi
Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

Foto 6. Secția *In memoriam Gheorghe Palade*. Valentina Butnaru, Președinta Societății Limba Noastră cea Română
Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

Foto 7. Secția *In memoriam Gheorghe Palade*. Conf. univ., dr. Elena Muraru (DIRUA, USM)
Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

Foto 8. Secția *In memoriam Gheorghe Palade*. Conf. univ., dr. Silvia Grossu, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM
Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

Foto 9. Secția *In memoriam Gheorghe Palade*. Mihai Cotorobai, Avocatul Poporului
Fotografii: Cosmin Niță, Aurel Nicodei.

REABILITAREA ȘI VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC ȘI CULTURAL AL ANSAMBLULUI MĂNĂSTIRII FRUMOASA DIN IAȘI

Constantin FIRTEA

1. Ansamblul mănăstiresc Frumoasa din Iași este compus din:

- Biserica Sf. Voievozi Mihail și Gavril cod IS-II-m-A-04006.01;
 - Palatul de pe ziduri cod IS-II-m-A-04006.02;
 - Ruinele Palatului pentru femei cod IS-II-m-A-04006.03;
 - Turn clopotniță cod IS-II-m-A-04006.04;
 - Zid de incintă cod IS-II-m-A-04006.05;
- Biserica are ca dată a construcției 1836 - 1839.
- Palatul de pe ziduri își are începuturile 1726-1733.
- Ruinele Palatului pentru femei datează din sec. XVIII.
- Turnul clopotniță a fost ridicat între 1819-1833.
- Zid de incintă a fost ridicat în mai multe etape, între 1726-1833.

2. Mănăstirea este amplasată în județul Iași, municipiul Iași, str. Radu Vodă, nr. 1 și are stabilitatea locală și generală asigurată în condițiile actuale.

Zona de amplasament este situată în zona seismică cu un $a_g = 0,20g$ și $T_c = 0,7$ sec conform P 100 – 1/ 2006.

Zonă cu încărcări din zăpadă conform CR1-1-3/2012, cu valori de $2,5 \text{ kN/m}^2$ la un interval mediu de recurență de 50 ani.

Zonă încărcări date de vânt conform CR1-1-4/2012, cu presiunea de referință vântului de $0,7 \text{ kPa}$ la 10 m înălțime.

Zona climatică IV, cu $t = -18^\circ$.

3. Caracteristicile terenului de fundare.

Conform studiului geotehnic realizat pe amplasament, stratificația terenului studiat este următoarea:

- umpluturi argiloase, galbene - maronii, compresibile, în grosime de $1,40 \text{ m}$;
- argilă prăfoasă cu prafuri argiloase loessoide galbene cu plasticitate mare la medie în stare plastic vârtoasă spre tare, în grosime de $3,40 \text{ m}$;
- nisipuri argiloase cu prafuri nisipoase, cenușii cu intruziuni ruginii, cu plasticitate medie în stare plastic vârtoasă, mai umede în bază, cu intercalații cochilifere în grosime de $1,40 \text{ m}$;
- Grosimile de straturi diferă între cele 6 (șase) foraje;
- Apa subterană s-a interceptat la adâncimea de $-6,40 \text{ m}$; $-7,00 \text{ m}$;
- Capacitatea portantă a terenului, conform studiului geotehnic, este:

$P_{pl} = 180 \text{ kPa}$;

$P_{cr} = 240 \text{ kPa}$.

- Fundațiile obiectivelor sunt din zidărie de piatră, iar terenul pe care este fundată este un pachet de prafuri argiloase loessoide galbene.

4. Prezentarea construcțiilor expertizate:

Obiect 01 – Biserică.

a) Structura de rezistență a construcției este alcătuită din pereți portanți din zidărie de piatră și cărămidă presată plină. Grosimea zidurilor structurale este variabilă și este cuprinsă între $1,16$ și $2,25 \text{ m}$;

- b) Planșeele (bolțile) sunt realizate din zidărie de cărămidă sub formă de cupolă;
- c) Șarpanta este din lemn de rășinoase, rezemată pe pereții structurali și pe arce, fiind alcătuită din tălpi, popi, pane, contrafișe cosoroabă, căpriori și astereală. Învelitoarea este din tablă montată pe astereală;
- d) Peste pridvor, pronaos și naos se ridică turlele care au forme rotunde, în stil rusesc.

Obiect 02 - Palatul de pe ziduri.

- a) Structura de rezistență a clădirii este alcătuită din zidărie de piatră combinată cu zidărie de cărămidă și cu lemn; grosimea zidurilor este cuprinsă între 0,32 și 1,00 m;
- b) Planșeele sunt realizate din bolți de piatră peste demisol și în lemn peste parter și etaj;
- c) Șarpanta este din lemn de rășinoase rezemată pe pereții structurali și este alcătuită din tălpi, popi, pane, contrafișe, cosoroabă, căpriori și astereală.
Învelitoarea este din tablă.
Regimul de înălțime este DS + P + 1E.

Obiect 03 - Ruinele Palatului pentru femei.

- a) Structura de rezistență este alcătuită din zidărie de piatră; grosimea zidurilor este de 0,32; 0,655; 0,84 m;
- b) Planșeele sunt realizate din bolți de piatră la demisol și parțial la planșeul peste parter unde se completează cu părți din cărămidă și lemn;
- c) Șarpanta a fost din lemn, cu învelitoare din șindrilă;

Obiect 04 - Turnul clopotniță.

- a) Structura de rezistență este alcătuită din zidărie de piatră; grosimea zidurilor este de 0,57; 0,65; 1,06 și 2,55 m;
- b) Planșeele sunt realizate din bolți de piatră și lemn;
- c) Șarpanta este din lemn de rășinoase rezemată pe pereții structurali și este alcătuită din tălpi, popi, pane, contrafișe, cosoroabă, căpriori curbi realizați din elemente compuse (dulapi) și astereală.
Învelitoarea este din tablă.

Obiect 05 – Zidul de incintă.

Structura de rezistență a zidului de incintă este realizată în totalitate din zidărie de piatră cu grosime variabilă.

I. La *Evaluarea calitativă* s-au constatat următoarele avarii și degradări suferite de clădiri pe parcursul existenței lor:

Obiect 01 – Biserica.

Pereți exteriori:

- piatră și cărămizi măcinate de intemperii: ploi, îngheț și dezgheț;

În altar:

- fisuri în dreptul ferestrei extinse spre cheia bolții;
- fisuri sub ferestre;

În naos:

- fisuri în zidăria absidelor, deasupra ferestrelor și sub ferestre,

În pronaos:

- fisuri în zidăria de deasupra intrării ce se continuă în boltă;
- fisuri deasupra ferestrelor și sub ferestre;

- sobă din zidărie de cărămidă crăpată și fisurată;

Obiect 02 – Palatul de pe ziduri.

- ziduri crăpate și fisurate;

- planșee putrezite, în pericol de prăbușire; s-au introdus sprijiniri la bolțile demisolului și planșeele de peste parter pentru evitarea prăbușirii și agravarea situației existente;

- astereală putredă, acoperiș deteriorat, cu tabla corodată;

Clădirea nu este funcțională datorită pericolului de prăbușire a planșeelor. Lemnul este atacat de ciuperca *merulus lacrimas*, cel mai puternic și periculos dăunător de acest tip.

Obiect 03 – Ruinele Palatului pentru femei.

Sunt în stare de colaps - elementele de piatră ce bordează golurile de la ferestre sunt sparte datorită proceselor de îngheț - dezgheț și a influenței apelor pluviale. Lipsa unei protecții (acoperiș) peste ziduri a condus la degradarea și mai rapidă a structurii de rezistență.

Obiect 04 – Turnul clopotniță.

Nu prezintă deteriorări majore ale structurii de rezistență dar se constată fisuri la arce și în zona golurilor de ferestre. Se simte lipsa unei întrețineri curente.

Obiect 05 – Zidul de incintă.

Degradarea zidului constă în măcinarea pietrei de calcar datorită intemperiilor, a ploilor și înghețului - dezghețului repetat. Se constată o intervenție de protejare a zidului prin betonarea sa la partea superioară.

Pentru aprecierea încărcării seismice și analiza prin calcul s-au utilizat normativul CR6 – 2006 cu P 100 – 1 – 2006 și P 100 – 3 – 2008.

II. La *Evaluarea prin calcul a siguranței construcției* s-au obținut următoarele grade de asigurare ale construcțiilor existente:

P 100 - 3 - 2008	<	$R_{3transversal}$	Biserica	0,433
			Palatul de pe ziduri	0,420
			Ruinele Palatului pentru femei	-
			Turnul clopotniță	0,480
		$R_{3longitudinal}$	Biserica	0,493
			Palatul de pe ziduri	0,390
			Ruinele Palatului pentru femei	-
			Turnul clopotniță	0,500

Conform tabelor 8.1, 8.2 și 8.3 din P 100 – 3 – 2008, unde este dată asocierea între valorile lui R_1 , R_2 și R_3 și clasele de risc seismic, la ansamblul pus în discuție aici se constată următoarele:

Pentru toate obiectivele $R_1 = 40 \Rightarrow$ clasa de risc R_S II;

Biserica $R_2 = 80 \Rightarrow$ clasa de risc R_S III;

Palatul de pe ziduri $R_2 = 35 \Rightarrow$ clasa de risc R_S I;

Ruinele Palatului pentru femei $R_2 = 35 \Rightarrow$ clasa de risc R_S I;

Turnul clopotniță $R_2 = 80 \Rightarrow$ clasa de risc R_S III;

Zidul de incintă $R_2 = 60 \Rightarrow$ clasa de risc R_S II;

R _{3transversal}	Biserica	43,3% => clasa de risc R _s II
	Palatul de pe ziduri	42,0% => clasa de risc R _s II
	Ruinele Palatului pentru femei	0 => clasa de risc R _s I
	Turnul clopotniță	48,0% => clasa de risc R _s II
R _{3longitudinal}	Biserica	49,3% => clasa de risc R _s II
	Palatul de pe ziduri	39,0% => clasa de risc R _s II
	Ruinele Palatului pentru femei	0 => clasa de risc R _s I
	Turnul clopotniță	50,0% => clasa de risc R _s II

III. Intervenții propuse: Obiect 01 – Biserică.

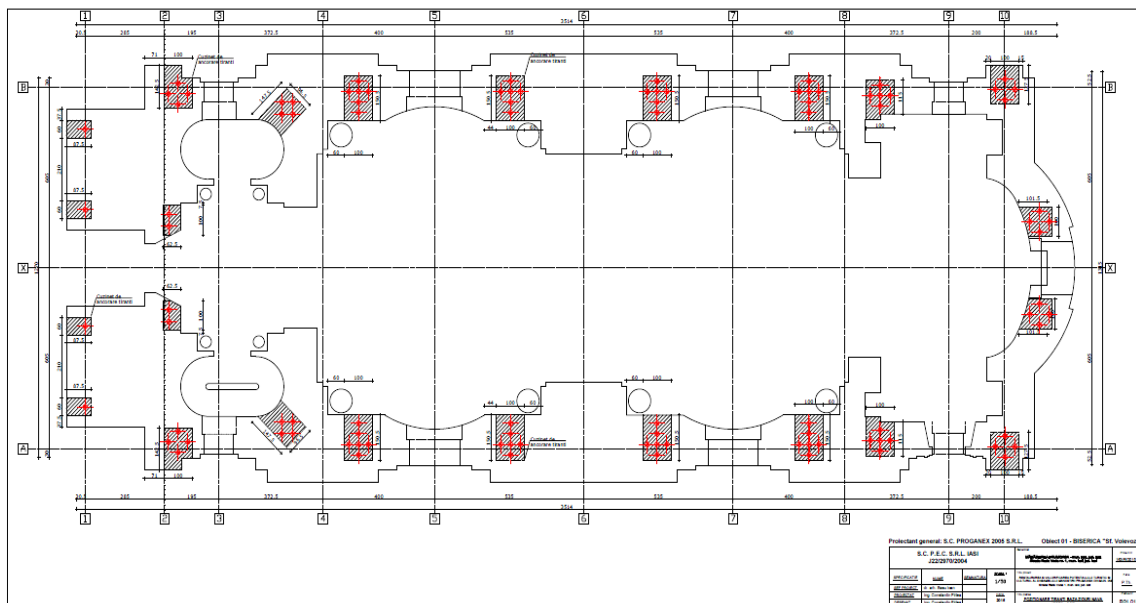

Fig. 1. Biserica. Poziționarea tiranților de la baza zidurilor navei (cota +0.00).

Pentru intervențiile necesare clădirii, care să satisfacă cerințele de răspuns la un eventual cutremur, se propun două variante și anume:

Varianta I

Intervențiile ce se va face asupra construcției, constă în:

- realizarea unor tiranți verticali, conform propunerilor din planșe, care pleacă de la nivelul fundației;
- injectarea cu mortar de ciment fluid în masa zidăriei de piatră la nivel de fundație;
- injectarea, cu același material, în masa zidăriei de cărămidă pentru refacerea unor legături între cărămizi;
- realizarea de centuri la nivelul cornișei, cu legături transversale la nivelul arcelor existente;
- realizarea de centuri de beton armat numai pe exteriorul turlei, în pod, cu introducerea de tiranți verticali care să lege centurile de la baza turlei cu cele de la cornișa acesteia;
- injectarea tuturor fisurilor din zidăria de piatră și cărămidă pentru refacerea legăturilor și în aceasă zonă;
- verificarea tuturor elementelor de șarpantă din lemn și eventuala lor înlocuire;
- stoparea igrasiei și protejarea împotriva umezelii se vor face cu o soluție hidrofobizantă ce se injectează în masa zidăriei de piatră de la fundație și pe fața de contact a acesteia cu pământul. Aceasta va închide porii stopând ascensiunea prin capilaritate.

Varianta II

Se propun aceleași intervenții din Varianta I, cu excepția elementelor verticale care vor fi sub formă de stâlpișori în zonele de intersecții ale arcelor transversale cu pereții exteriori și a pereților transversali cu cei longitudinali.

Opțiunea expertului este pentru prima variantă, motivat de volumul mai mic de material original ce se înlocuiește.

Obiect 02 – Palatul de pe ziduri.

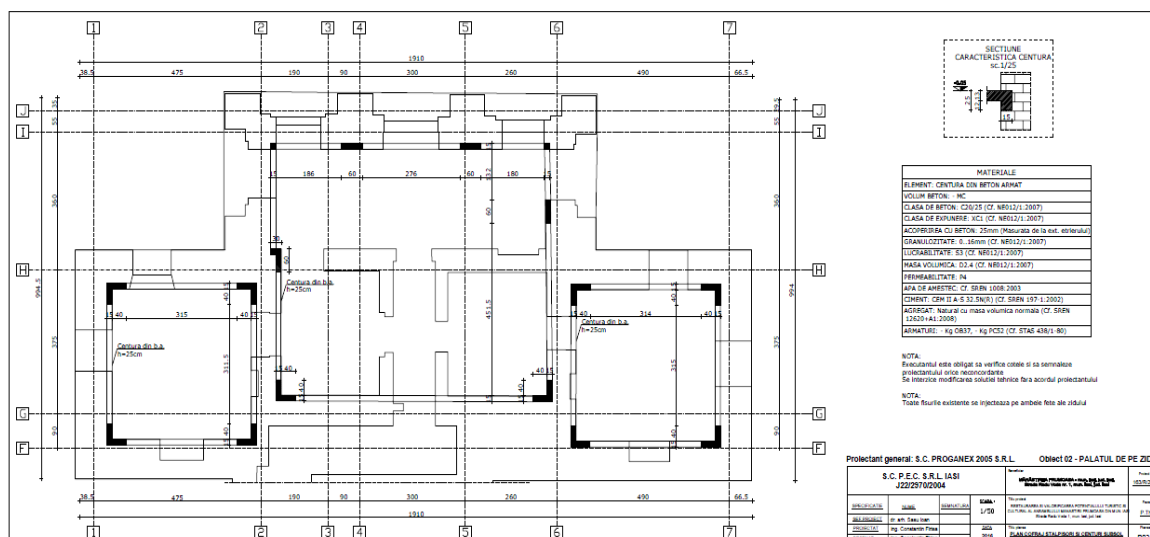

Fig. 2. Palatul de pe ziduri. Plan cofraj stâlpișori și centuri subsol.

Pentru intervențiile asupra clădirii, care să satisfacă cerințele de răspuns la un eventual cutremur, se propun două variante și anume:

Varianta I

- realizarea planșeelor peste demisol, parter și etaj din beton armat;
- realizarea unor buiandrugii de beton armat la golurile la care este posibil;
- realizarea unor elemente verticale, de tip lamelar, conform propunerilor din planșe, care pleacă de la nivelul centurilor atașate sau a grinzilor planșeului peste demisol;
- injectarea în masa zidăriei de piatră a unui mortar de ciment fluid;
- injectarea în masa zidăriei de cărămidă pentru refacerea unor legături între cărămizi;
- realizarea de centuri de beton armat numai prin interiorul clădirii la zidurile exterioare și atașate pe ambele fețe la zidurile interioare la nivelul planșeului peste demisol, și a unor grinzi transversale, înglobate în umplutură, peste bolțile demisolului, la nivelul cornișei și aticului și – pe zidurile interioare – a unor centuri pe toată suprafața grosimii zidurilor;
- refacerea integrală cu material nou a tuturor elementelor de lemn de la șarpantă;
- injectarea tuturor fisurilor din zidăria de piatră și cărămidă, pentru refacerea legăturilor, cu introducerea unei soluții hidrofobizante pentru stoparea umidității;
- desfacerea și refacerea tuturor coșurilor de fum cu perierea funinginii;
- realizarea de ștrepi și refacerea zidăriei prin țesere pentru închiderea coșurilor de fum;
- stoparea igrasiei și protejarea împotriva umezelii se vor face cu o soluție hidrofobizantă ce se injectează în masa zidăriei de piatră din fundație. Aceasta va închide porii stopând ascensiunea prin capilaritate.

Varianta II – se propun aceleași intervenții ca în Varianta I, cu excepția elementelor

verticale care vor fi sub formă de stâlpișori pătrați sau dreptunghiulari, la intersecții.

Expertul optează pentru aplicarea Variantei I motivat de următoarele argumente:

- varianta I, cu elementele verticale sub formă de lamele, înlocuiește mai puțin material original decât în Varianta II;
- volumul de spargeri în zidărie este mai mare în Varianta II, motivat de un spațiu mai mare necesar introducerii carcaselor de armătură;
- în cazul Variantei II se distruge legătura de continuitate existentă între ziduri la intersecții, impunând manoperă mai multă, armătură mai multă pentru refacerea acestora;
- costul Variantei II este mai mare decât cel al variantei I.

Obiect 03 – Ruinele Palatului pentru femei.

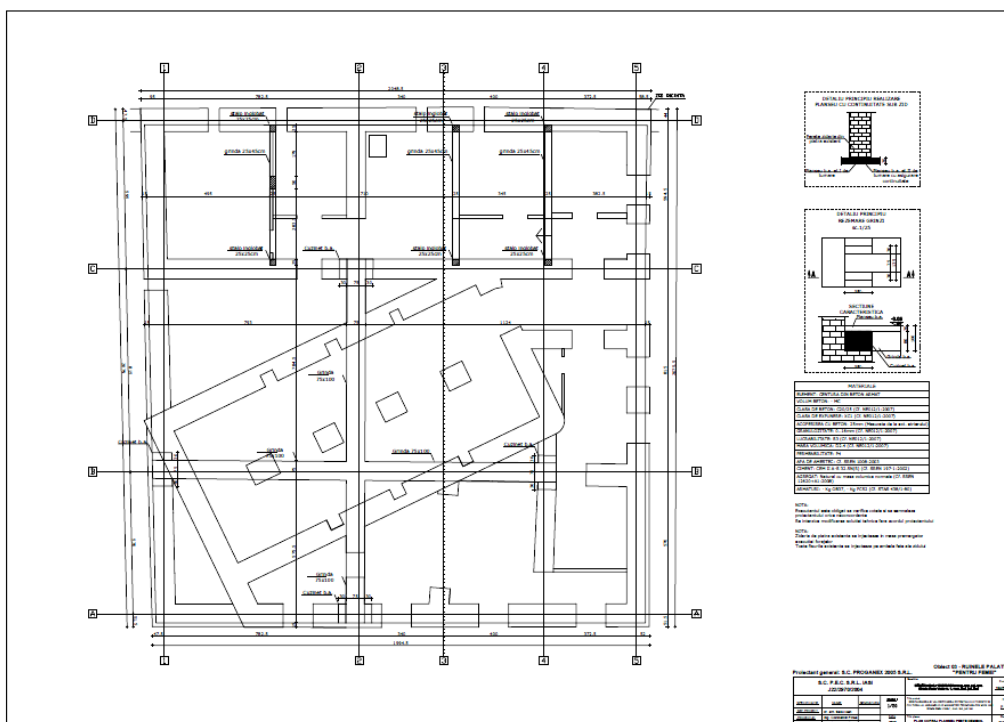

Fig. 3. Ruinele palatului „pentru femei”. Planul cofrajului planșeului de peste demisol.

Pentru intervențiile necesare clădirii care să răspundă la un eventual cutremur se propun două variante și anume:

Varianta I

- refacerea zidurilor autodemolate cu aceleași materiale;
- realizarea planșeelor peste demisol, parter și etaj din beton armat;
- realizarea unor buiandrugii de beton armat la golurile la care este posibil;
- realizarea unor elemente verticale, de tip lamelar, conform propunerilor din planșe, care vor pleca de la nivelul centurilor atașate sau al grinzilor planșeului de peste demisol;
- injectarea în masa zidăriei de piatră a unui mortar de ciment fluid;
- injectarea în masa zidăriei de cărămidă, pentru refacerea unor legături între cărămizi, a aceluiași material;
- realizarea de centuri de beton armat numai prin interiorul clădirii la – zidurile exterioare – și atașate pe ambele fețe – la zidurile interioare la nivelul planșeului – peste demisol și a unor grinzi transversale, înglobate în umplutura peste bolțile demisolului – la nivelul cornișei și aticului – iar pe zidurile interioare a unei centuri pe toată suprafața grosimii zidurilor;
- refacerea integrală – cu material nou – a elementelor de lemn de la șarpantă;

- injectarea tuturor fisurilor din zidăria de piatră și cărămidă, pentru refacerea legăturilor, cu introducerea unei soluții hidrofobizante pentru stoparea umidității;
- desfacerea și refacerea tuturor coșurilor de fum după perierea funinginii;
- realizarea de ștrepi și refacerea zidăriei prin țesere pentru închiderea coșurilor de fum;
- stoparea igrasiei și protejarea împotriva umezelii se vor face cu o soluție hidrofobizantă ce se injectează în masa zidăriei de piatră de la fundație. Aceasta va închide porii stopând ascensiunea prin capilaritate;
- dezafectarea corpului atașat monumentului pe laturile Nord și Est;
- protejarea monumentului la alipirea cu corpurile noi prin suplimentarea piloților forajați pe tot conturul acestora.

Varianta II – presupune aceleași intervenții din Varianta I cu excepția elementelor verticale care vor fi sub formă de stâlpișori pătrați sau dreptunghiulari amplasați la intersecții.

Expertul propune aplicarea variantei I motivat de următoarele argumente:

- Varianta I cu elementele verticale sub formă de lamele înlocuiește mai puțin material original decât varianta II;
- volumul de spargeri în zidărie este mai mare în Varianta II motivat de un spațiu mai mare necesar introducerii carcaselor de armătură;
- în cazul Variantei II se distruge legătura de continuitate existentă între ziduri la intersecții, impunând manoperă mai multă și armătură mai multă pentru refacerea acesteia;
- costul Variantei II este mai mare decât cel al Variantei I.

Obiect 04 – Turnul clopotniță.

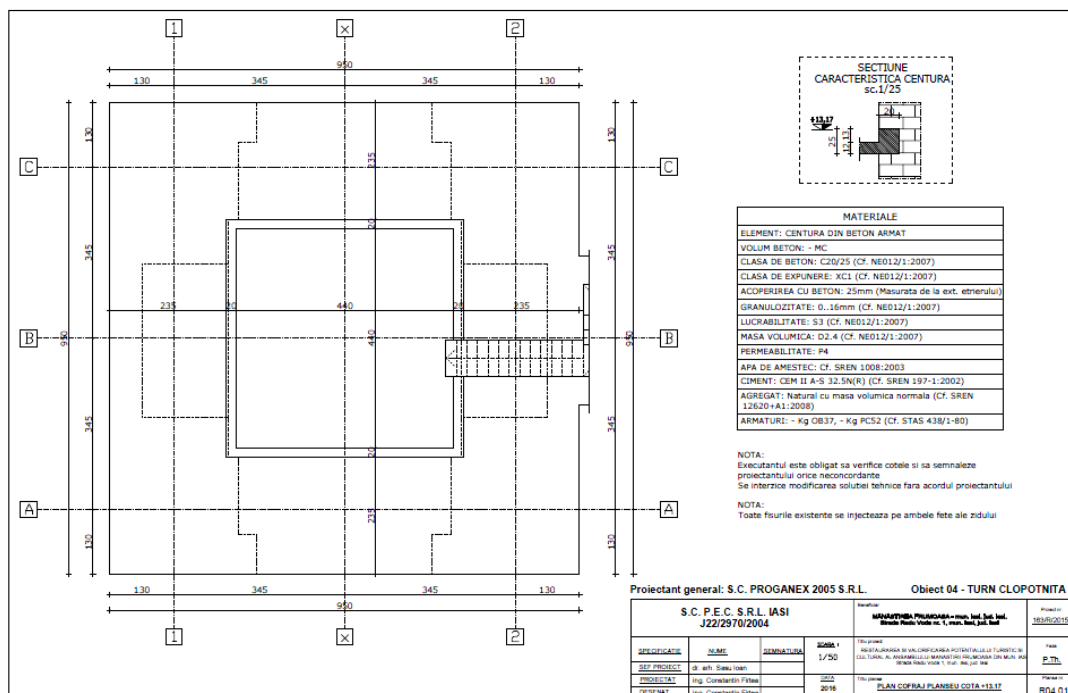

Fig. 4. Turnul clopotniță. Planul cofrajului pentru planșeu, cota +13,17m.

Pentru intervențiile necesare a se efectua asupra clădirii, care să satisfacă cerințele de răspuns la un eventual cutremur se propune următoarea soluție:

- realizarea planșeelor peste parter și etaj din beton armat;
- injectarea în masa zidăriei de piatră a unui mortar de ciment fluid;
- realizarea de centuri de beton armat la zidurile exterioare, precum și la nivelul cornișei;
- desfacerea și refacerea cu material nou a elementelor din lemn de la șarpantă;
- injectarea tuturor fisurilor din zidăria de piatră, pentru refacerea legăturilor, cu

introducerea unei soluții hidrofobizante pentru stoparea umidității;

- stoparea igrasiei și protejarea împotriva umezelii se vor face cu o soluție hidrofobizantă ce se injectează în masa zidăriei de piatră de la fundație. Aceasta va închide porii stopând ascensiunea prin capilaritate.

Obiect 05 – Zidul de incintă.

Intervențiile ce se vor face asupra zidului vor consta în:

- refacerea zidului în zonele rupte;
- înlocuirea pietrei deteriorate;
- injectarea în masa zidăriei de piatră din fundații a unui mortar de ciment fluid;
- injectarea tuturor fisurilor din zidăria de piatră, pentru refacerea legăturilor, cu același material;
- protejarea împotriva umezelii se va face cu membrane bituminoase.

Concluzia celor precizate aici atât ca urmare a notelor de calcul cât și a observațiilor și măsurilor de intervenție propuse, *clădirea trebuie consolidată ca să poată răspunde unei solicitări seismice ulterioare și să asigure păstrarea clădirii de patrimoniu în deplină siguranță în exploatare.*

IV. După introducerea măsurilor de intervenție au rezultat următoarele grade de asigurare seismică:

P 100 - 3 - 2008	<	R _{3transversal}	Biserica	0,699
			Palatul de pe ziduri	0,840
			Ruinele Palatului pentru femei	0,720
			Turnul clopotniță	0,730
		R _{3longitudinal}	Biserica	0,805
			Palatul de pe ziduri	0,820
			Ruinele Palatului pentru femei	0,860
			Turnul clopotniță	0,660

Pe baza rezultatelor obținute pentru gradul de asigurare s-a ajuns la încadrările în clasa de risc seismic:

Astfel, conform P 100 – 3/ 2008:

R3 transversal	Biserica	69,9% => clasa de risc R _s III
	Palatul de pe ziduri	84,0% => clasa de risc R _s III
	Ruinele Palatului pentru femei	72,0% => clasa de risc R _s III
	Turnul clopotniță	73,0% => clasa de risc R _s III
R3 longitudinal	Biserica	80,5% => clasa de risc R _s III
	Palatul de pe ziduri	83,0% => clasa de risc R _s III
	Ruinele Palatului pentru femei	86,0% => clasa de risc R _s III
	Turnul clopotniță	66,0% => clasa de risc R _s III

V. Concluzii

În concordanță cu analizele efectuate, a capacității de rezistență (P 100 – 1/ 2006 și CR 6 – 2006; P 100 – 3/ 2008), se apreciază că probabilitatea de prăbușire este redusă, dar sunt posibile degradări majore la un cutremur conform zonei seismice de calcul.

În vederea reabilitării construcției s-au propus lucrări de consolidare care să conducă la o rigiditate sporită a clădirii, asigurând valabilitatea ipotezei de calcul pentru elementele de tip consolă verticală, cu baza la nivelul cotei pardoselii clădirii: - 0,05m.

Intervențiile propuse nu modifică dimensiunile, forma și proporțiile care definesc arhitectura interioară și exterioară a clădirii.

ÎNSEMNĂRI DE PE CARTEA VECHĂ DIN BIBLIOTECA MĂNĂȘTIRII SECU

Costin CLIT

Importanța însemnărilor de pe cărțile vechi, un univers fascinant, păstrate în custodia diferitelor instituții eclesiastice și laice, dar și în colecții particulare, este cunoscută cititorului avizat. Însemnările oferă detalii cronologice și genealogice, necesare deslușirii evoluției societății românești din vremurile mai îndepărtate sau apropiate.

De-a lungul timpului au fost publicate numeroase însemnări în diverse reviste¹, ziare sau volume distincte, reunite într-un corpus prin munca asiduă a doi cercetători de la Iași², unde sunt incluse și cele referitoare la Mănăstirea Secu³.

De o cercetare aparte s-a bucurat fondul de carte veche din biblioteca Mănăstirii Secu, important centru spiritual și cultural din Moldova, prin sânguința și destoinicia arhimandritului Dionisie I. Udișteanu, cu însemnările publicate într-un volum separat⁴.

Continuăm demersul inițiat de arhimandritul Dionisie I. Udișteanu de cercetare a cărții vechi depozitate la Mănăstirea Secu și publicăm însemnările identificate, pentru care gândim în viitor reunirea lor într-un volum de sine stătător. Însemnările reflectă varietatea și vechimea cărților adăpostite la Mănăstirea Secu, nume de egumeni, monahi, preoți, informații despre ierarhii Bisericii Ortodoxe, mai ales cei cu metania de aici, unele se constituie drept cronici de familie. Însemnarea din 16 ianuarie 1667 permite fixarea exactă a înscăunării, ca episcop de Huși, a ieromonahului Ioan de la Secu, care a primit cârja la acea dată și folosește sintagma „Ioan de Săcul”. Astfel poate fi rezolvată controversa referitoare la Ioan de Râșca, „*arhiepiscopul cel sfânt și minunat*”, după formula consacrată a mitropolitului Dosoftei. Însemnările reprezintă și un act de apartenență al fondului de carte la Mănăstirea Secu.

Remarcăm existența a două exemplare din *Îndreptarea legii*, unul în Muzeul Mănăstirii Secu, inventariat cu nr. 649, cercetat, și al doilea din colecția bibliotecii, inventariat sub nr. 650, dăruit de mitropolitul Moldovei Misail, fost episcop de Rădăuți și Roman, rămas necercetat până astăzi. Pe baza însemnării din 7218 (1709-1710) putem stabili retragera sa din scaunul mitropolitan după 1 septembrie 1709.

ÎNSEMNĂRI

<după 1652>

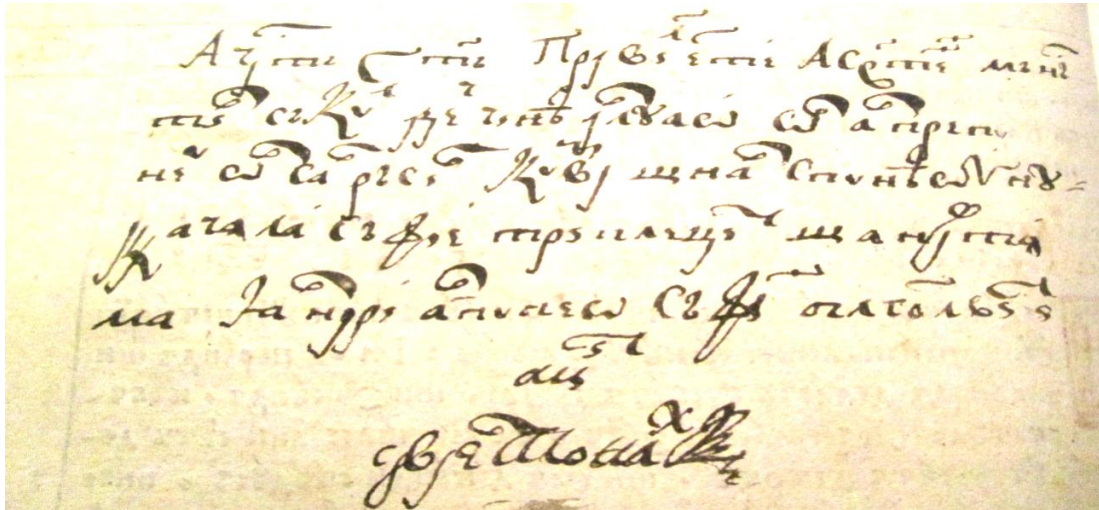
Această *s(fân)tă Privil(ă)* este a Sv(in)tei mănăștir(i) Săcul / deci ciné ar lua-o or(i) ar prepuniu or(i) s-ar răsir(i) cu vam(ă) ș(i) n-ar spuné-o unu(l) ca aciala să fie triclețit și anaftiama, iar cari ar pune-o să fii blagosloviit. Amin / Sava (i)er(o)monah.

¹ „Revista istorică”; „Miron Costin”, „Ioan Neculce”, „Theodor Codrescu”, mai nou „Prutul”, Huși.

² *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, un corpus editat de I. Caproșu și E. Chiaburu, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2008, vol. I (1429-1750), vol II (1751-1795), vol. III (1796-1828), vol. IV (1829-1859).

³ A se vede indicele la cele patru volume.

⁴ Arhimandrit Dionisie I. Udișteanu, *Graiul evlaviei străbune*, I. *Inscripții și însemnări de la Secu (Contribuțiuni pentru o monografie istorică)*, Seminarul Monahal Cernica, 1939; a se vedea și ediția a II-a revizuită și adăugită, colecție recuperată, îngrijită și editată de Mircea Motrici, Suceava, Editura Mușatinii, 2005.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, p. 424; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650); Altă însemnare nedată: „† Să știi de când am scris când am venit cu hărtiile la măn(ăstire)”, p. 424, grafie chirilică, alt scris.

1667 (7175) ianuarie 16

† Când au dat crăja¹ vl(ă)d(i)căi lui Ioan de Săcul la Huși. Б(є)л(ѣ)т „зрѣе” <7175> м(ѣ)с(ѣ)ца ген(ар) zile сѣ <16> / hiro(to)niia ѿ дн(и) / Când au vinit la scaun ѿ <30> дни септ(емврие).

Чес наго и слава наго Пророка и предидити и Кръстителе гне.

† 70 lei am cheltuit la hirotonie Ionna.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, coperta 3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

EDIȚII: Costin Clit, *Însemnări de pe cărți* (IV), în „Prutul”, Revistă de cultură, Huși, Serie nouă, Anul VI (XV), nr. 2 (58) 2016, p. 101.

¹ Cârja vlădicească.

² Peste cifra ѿ <4> este notată cu altă cerneală cifra ѿ <5>.

<sfârșitul sec. XVII-începutul sec. XVIII>¹

Бснаго и славнаго пророка, и предиди є и чр ститиле Г(о)с(под)не Ионна.

Cinstitului și slăvitului proroc și înaintemergătorului și botezătorului Domnului Ioan.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, coperta 3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

¹ Transcrierea și traducerea realizate de domnul Igor Cereteu, căruia îi mulțumim și pe această cale.

1709-1710 (7218)

Această *S(fân)tă Pravilă* este a smerenii noastră arhiep(i)sc(o)p Misail, și am dăruit s(fin)tei mănăstiri (a) noastră Xeropotam, ce-s(e) chiamă Secul, iar cine l-ar streina sau or tăinui cuprins meșteșug drăcesc de la s(fân)ta mănăstirie, unul ca (a)cela să fie blăstămat de D(o)mnul H(risto)s și de

Maica Precista, și-s(ă) aibă pârâș pre Sf(e)ti Ioan Botezător(ul) la zioa înfricoșatului giudeteț, și de smere(nia) no(a)stră încă să fii blăstămat. / Misail mitropo(lit). ЛѢТ *ЗСІІІ <7218>.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, p. 1-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

¹Rupt.

1721-1722 (7230)

(Această sfântă carte iaste a Sfintei Mănăstiri)¹ Vasanul, ce-i zic și Secul, unde să cinstêște și prăznuiește Tăierea Cinstului Cap al Sf(ântului) Ioan Botezătorul, și nimenea să nu o înstrăineze de la sf(ânta) mănăstire. / ЛѢТ *ЗСЛ <7230> / Ieromonah Gherasim.

Unde este hramul lui Sfeti Neculaie de Minuni Făcători (p. 52).

Pe o *Sf(ă)nta și dumnezăiasca Liturghie*, Sfânta Episcopie de la Buzău, 1702, p. 2-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 937).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *Graiul evlaviei străbune*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, colecție recuperată, îngrijită și editată de Mircea Motrici, Suceava, Editura Mușatinii, 2005, p. 125-126, nr. 3.

¹Lipsă p. 1; completată după arhim. Dionisie Udișteanu.

1722 (7230) ianuarie 24

† Această Sv(â)ntă carte ce să chiam(ă) *Ivanghelie* cu un *Sv(ân)tu Prolog* făcut de Dosoftei arhiepiscop Suceavschii și o cinstită și preînălțată cruci ferecată cu argintu poleită, m-am îndurat și am dat eu ermonah Agafton, am dat să fie pomană și odoară s(i)vnții m(ă)n(ă)stiri Berzunțului casăli svintii și bl(a)goslovitii de Dumn(e)zeu Născăto(a)re și Pururea Ficio(a)rii Mariie ce esti hramul Vestirii Sv(i)nții sali ca să mă pomene(a)scu și eu un păcătos, iar cini (ar) muta de la sv(â)nta m(ă)năstiri fără vo(i)e și știre(a) egumenului și a fraților, cari-i va orândui Dumn(e)zeu, unul ca acela să fie suptu bl(e)stemul Domnului H(risto)s și a Precurati(i) Maici Sv(i)nții sali și a 318 părinții иж въ Nechiie, și să fie treclet proklet și să aibă parte cu Iuda vânzător de H(risto)s și cu trecletul Arie și de smerenie no(a)stră să fie bl(e)stemat. Amin.(ВЪ)Л(Ъ)Т(О) *ЗСЛ <7230> ГЕН(АРІЕ) КД <24> ДНИ. Și era de Dumnezeu egumen micul manah Ghedeon ca su-l pomnim.

Pe o *Svânta și Dumnezăiasca Evanghelie*, 1682, p. 8-17; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 195); a aparținut schitului Țibucani; Altă însemnare: „Draghiia”, p. 23v., grafie chirilică.

1726-1727 (7235)

(...) (mitro)polit purtând cărma а всѣиъземли Молдавскои Gheorghii. ЛѢТ *ЗСЛЕ <7235>.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, p. 794; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

1729 (7238) septembrie

† ЛЧЕСТА ЛНВАЦ ПРЕСТАГОСТ ПРАВСЛАВІА. ЛѢТ *ЗСЛИ <7238> МЕС(АЦА) САП(ТЕМВРІЕ) ДНЪ.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, p. 424; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

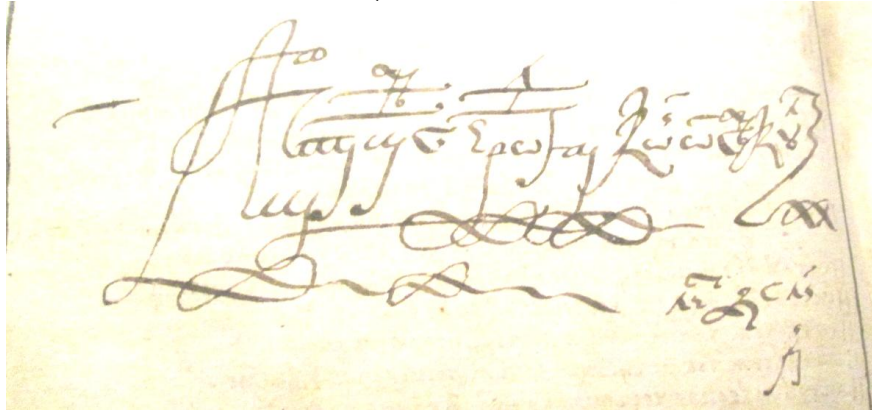
1729-1730 (7238) <f. 1.> 12

ВѢ <12> ДНИ ИО ГРИГОРИ ГИКА ВО(Е)ВОДА / Arhidiacon Nicod(im) / Лет *ЗСЛѢ <7239>.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, p. 795; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650); Pe aceeași pagină însemnările nedatate: „Antonie ermonah ot Secul”; „† Reaoa curvie și spurcata precurvie și blăstămat(a) beție, ferește-te oame cât poți pe acéstea, că în peiré vei merge de nu vei lăsa”, grafie chirilică.

1729-1730 (7238)<f. 1.> 4

† Stacaris (i)erodiiakon ot Săcul let *ЗСЛИ <7238> / 4.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

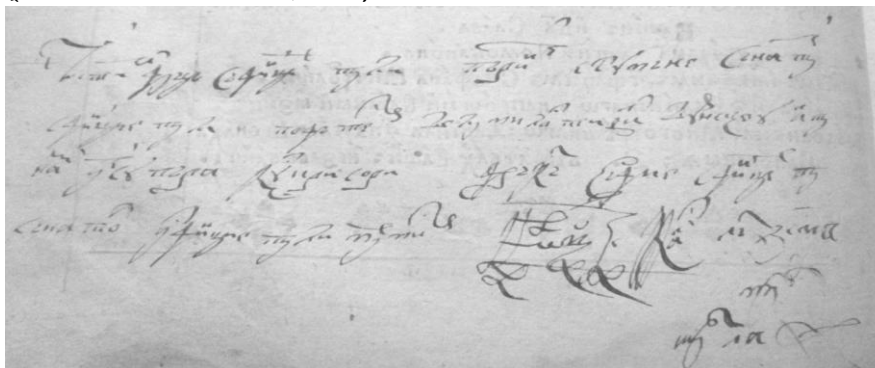
1731 (7240) septembrie 16

Nicodim egumen ot Săcul Л(Е)Т *ЗСМ <7240> сѣп(ТЕМВРИЕ) ЛѢ <31>.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, p. 794; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

1733 (7241) martie 31

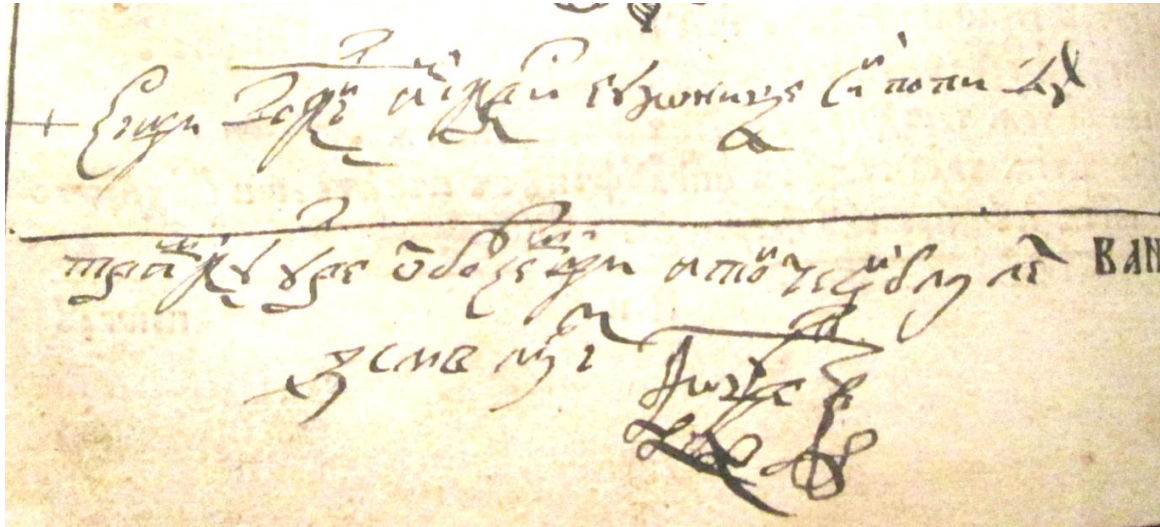
† Cinstită față sfinție tali părinte egumăne / sănătat(e) sfinție(i) tali poftesc de la milostivul Dumnezeu, alta n-am a te supăra cu scrisori dacăт să fie sfinție ta sănătos / a sfinție tali mai mic Ioniță Calis(t). Лет *ЗСМА <7241> м(Ѣ)С(АЦА) март(ИЕ) ЛѢ <31>.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, fără pagină de gardă, p. 424v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

1734 (7242) martie 10

† Să ști(e) e când am scris eu Ionițe, sin popa Dum(i)trașcu Udre ot Borzești, atonce umbla (БЪ)ЛЕ(А)Т(О) *ЗСМВ <7242> МАРТ(ІЕ) ІІ <10> ДНИ. / Ioniță.

Pe o *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, p. 446; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 650).

1747 august 12

Această sfântă și dumnezeiască carte ce să chiamă grecești *Antologhion*¹ (este)² a dumisale giupănesii Ecaterinii spătăroae a Pășcănițăi care au fost la un schit a dumisale la Ceahlău, care schit s-au răsipit ponorându-se muntii în (...)³ I-au dat aice la biserică în satul dumisale în Pășcani, iar cine s-ar ispi(ti) să o ia, unul ca acela să fie afurisit și dat anatimii maranafta și despărțit de Domnul Dumnezeu și de Maica Pre(ci)sta și de **Ѡ<12>** Ap(o)st(o)li și de 318 oteț(i) de la Nechee, să aibă parte cu Iuda și pricopsală să nu aibă în toată viața lui. БЪЛѠТ(О) *ЗСНѠ <7255> МѠ(Б)С(А)ЦА АРѠС(Т) ѠІ <15> ДНЪ.

Pe un *Antologhion*, București, Sfânta Mitropolie, 1736 (7244), p. 1-4v; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 932); Altă însemnare: „Această sfântă) carte ce să numești *Mineiul* este a sf(i)ntei Sih(ă)striei Sihla, unde să prăznuește Naștere(a) Sf(ântului) Ioan Botezătorului, iar cine va îndrăzni a o înstreina, va fi supt greu și ne(i)ertat canon, până când iarăș o va întoarce înapoi”, p. 5-8.

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *Graiul evlaviei străbune*, 126, nr. 5.

¹ Lipită altă coală în partea de jos a paginii.

^{2,3} Rupt.

1748 (7257) noiembrie 17

Această *Sfântă și dumnezeiască Evanghelie* am cumpărat-o eu ermonah Gavril eg(u)m(en), cin(e) ar înstreina-o să fii anatema în veci amin, și am afierosit-o de am dat-o sfintei biserici din Codrul Sirbilor, undi să cinstește și-s(ă) prăznu(i)ește hramul Adormirea Maicii lui Dumnezeu, cin(e) ar lua-o sau din părinți sau preoți să aibă a s(e) judica cu Sfântul hram și di noi afurisit în veci, că noo în loc de face această sfântă bisărică. (БЪ)ЛѠТ(О) *ЗСНЗ <7257> НО(ИЕ)М(ВР)ІЕ) ЗІІ <17>.

Pe o *Sfântă și dumnezeiască Evanghelie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1746, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 231).

1751-1752 (7260)

Această sfântă și dumnezeiască *Pravilă* este a Sf(î)nteii Mănăstir(i) Săcului, și cine o va lua de la mănăstire să fie supt blăstămul Sf(î)ntului Ioan Botezătorului. В(ъ) лѣт *зсѣс <7260>.

Această carte iaste a Sf(intei M(ă)n(ă)stiri Săcul (p. 1-3).

Pe *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, p. 143-153; Muzeul Mănăstirii Secul (Inv. 149).

1754-1755 (7263)

Cini s-o sili de a ceti această carte, Domnul să-i dea mare plată, că este lucru frumos norodului spre folos. / Amfilohie / 7263.

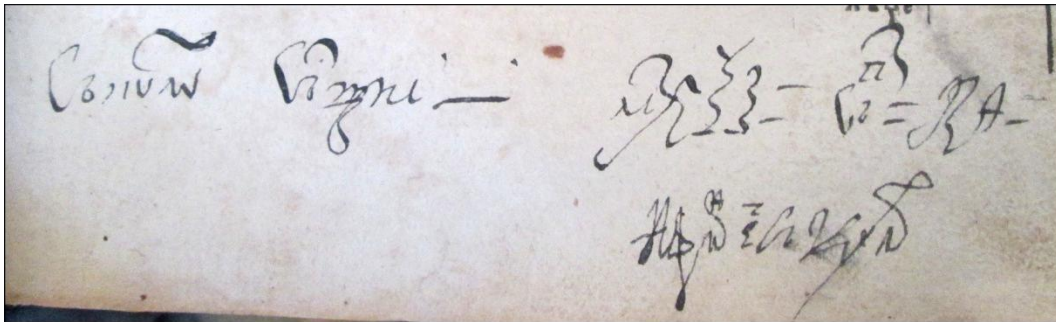
Pe *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, pe coperta a treia; Muzeul Mănăstirii Secul (Inv. 149). EDIȚII: Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 125, nr. 1.

1757 (7266) septembrie 29

† Această sfântă *Pravilioao* iste a m(ă)năstiri(i) Săcului, să s(e) știe.

лѣт *зсѣс <7266> сѣпт(емріе) кѣ <29>.

Nifon eg(umen) Săcului <m. p.>.

Pe *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, p. 2-3; Muzeul Mănăstirii Secul (Inv. 149).

EDIȚII: Constantin Bobulescu, *Vieți de zugrăvi (1657-1765) și autobiografia lui Ghenadie Pârvulescu arhimandritul (22 oct. 1805-6 sept. 1873)*, București, Editura Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu, 1940, p. 35; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, II, p. 73; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 359; a se vedea și Costin Clit, *Însemnări de pe cărți vechi privitoare la Schitul Nifon din Munții Neamțului*, în numărul de față al „Buletinului informativ”.

1758 (7266) mai 20

Să-s(e) știi de când am scris eu smiritul Vas(i)li în zili(le) pre luminatului și pri înălțatului domn Scărălat vodă. В(ъ) лѣт *зсѣс <7266> мая кѣ <20>.

Pitit-am condiul să văd bi(ne) scrii, și condiul scrii bini, dar mâna nu-l (um)blă bini.

Pe un *Antologhion și Octoih*, Iași, 1726, fără pagina de gardă, lipsă primele 10 pagini, ultima pagină de la *Antologhion*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 934).

<sfârșitul sec. XVIII>

Изъ библіотеки Секульскаго Монастыря. / Din biblioteca Mănăstirii Secul.

Pe o *Книги житій святыхъ*, Киев, 1762 (*Viețile sfinților*, din iulie, august și septembrie, Kiev, 1762), p. 202-204; Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 1074).

<sfârșitul sec. XVIII>

Această *Leturghie* iaste de obștie a Sf(i)nteii Mănăstirii Secului, și cine va îndrăzni a o streca de la această sf(â)ntă mănăstir(e), ori în ce fel, să fie supt canon ne(i)ertat până ce iarăș o va întoarce la locul ei (p. 7-12).

Pe un *Служевникъ*, Киев, 1746, p. 7-12; Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 989).

1763 mai 1

Această *Sfântă Ev(an)ghelie* au dat dum(nealui) aga Ioniță Pășcanul Cantacozinon la sfântul schit al dumisale Sihla, unde să prăznu(i)ește Nașterea Sfântului Proo(ro)c Ioan Botezătorul, ca să fie de triaba sfintei biserici, iar cin(e) s-ar ispiti a o fura sau a o duce la altă biserică făr(ă) de știria dum(i)s(ale) sau ar schinba-o, să fie afurisit și anaftima de 318 sfinți părinți ot Nichiia și în ceialaltă lume să aibă parte și sălășuire cu Iuda care au vândut pe stăpânul H(risto)s și să aibă parte cu Caiafa și cu Ana arh(i)ereul și cu Arie și cu toț(i) jidovii care au răstignit pe H(risto) **СЕН(ТЕМРІЕ) А** <1> **ДНН** ***АΨΞΓ** <1763>. Și am scris eu preotul Costantin Munte(a)nul cu învățătura dum(nealui) bo(i)erului.

Pe o *Svânta și Dumnezăiasca Evanghelie*, București, Tipografia Mitropoliei, 1742, p. 73v-79; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 196); Altă însemnare: „Această *Ev(an)g(helie)* este a schitului Săhla”, p. 80, grafie chirilică.

1774 decembrie 7

Această *Ucitelnă* esti a bisăricii unde este hramul Sf(â)ntului Nicolai ot Sadova. / **БѢЛѢТ(О) *АΨΩΔ** <1774> **ДЕК(ЕМВРІЕ) З** <7> / Venedict igumen Moldoviței.

Pe o *Cazanii*, București, Sfânta Mitropolie, 1768, deteriorată, pagina adoua de la *Predoslovie* și p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul; Alte însemnări: „Aceast(ă) carte este a lui To(a)der Isăcean ot Sadova și am dat pe dâ(n)sa **З** <7> lei bani nimștești”, p. 2-3, grafie chirilică; „Proprietatea ieromonahului Mina Mihail Cozma, protosinghel, de la Mănăstirea Vatra Moldoviței. / 1948-1950”, p. 5-10.

<după 1779-începutul secolului al XIX-lea>

Această sfântă carte ce să chiamă *Mineiu*, fiind drept a părintelui Gligori, vechilul Sfintii Mănăstiri Niamțul, l-au dăruit la Mănăstire(a) Lipova¹, bisericii cei nouă, ca să fie spre vecinica pomenire, atât a sfinții sali, cât și a părinților sfinții sale.

Acum a obștiei s(tarețului) Paisie este.

Изъ библиотеки Секульскаго Монастыря. / Din biblioteca Mănăstirii Secul (p. 15-17).

Pe un *Antologhion și Octoih*, Iași, 1726, fără pagina de gardă, lipsă primele 10 pagini, p. 11-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 934).

¹ Schitul Lipova a fost ctitorit de Vasile Cozma șetrariul la 1746 și va fi închinat Mănăstirii Secului la 20 iunie 1764. Biserica a fost construită din lemn, iar de zid la sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea de banul Toma Cozma; a se vedea Costin Clit, *Schitul Lipova din județul Bacău*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, Anuarul Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, XXX, vol. I, 2009, p. 265-340.

<după 1776>

Acéste *Minée* ale lui Climent ieromonahului din obștea starețului Paisie.

Pe un *Mineiu luna lui februarie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1779, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 116); Pe un *Mineiu luna lui aprilie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, fără pagina de titlu, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 117); Pe un *Mineiu luna lui mai*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, fără pagina de titlu, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 118); Pe un *Mineiu luna lui iunie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, fără pagina de titlu, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 120); Pe un *Mineiu luna lui iulie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, fără pagina de titlu, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 121); Pe un *Mineiu luna lui august*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1778, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 119); Pe un *Mineiu luna lui septembrie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, fără pagina de titlu, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 122); Pe un *Mineiu luna lui octo(m)vrie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1776, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 114); Pe un *Mineiu luna lui noémvrie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1776, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 115).

1784 <f. l. z.>

✱ϠΨΠΔ <1784> Însemnez coro(a)na Moldodovei, adic(ă) cu toat(e) ținutările din principat.

Pe un *Antologhion și Octoih*, Iași, 1726, fără pagina de gardă, lipsă primele 10 pagini, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 934).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui ianuarii*, este este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat ne(i)ertat can(o)n, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiu lunii aprilie*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1034).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui februarii*, este este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt ne(i)ertat can(o)n, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiu lunii aprilie*, Kiev, 1797, p. 1-3v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1033).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui mart(ie)*, este este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secului, și cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiu lunii aprilie*, Kiev, 1797, p. 2-5v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1035).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui aprilii*, este este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secului, și cine va înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiu lunii aprilie*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1036).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui maiu*, este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiu lunii mai*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1037).

<după 1787>

Acest *Mineiul lunii lui iunii*, este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiul lunii iunie*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1038).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui iulii*, este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fie supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întorce înapoi.

Pe un *Mineiul lunii iulie*, Kiev, 1797, p. 2-5v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1039).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui avgust*, este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiul lunii august*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1040).

<după 1787>

Acest *Mineiua lunii lui septemvrii*, este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiul lunii septembrie*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1029).

<după 1787>

(...)¹ este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta M(ă)naștire Secului, și cine o va înstreina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Изъ библиотеки Секульскаго Монастыря. / Din biblioteca Mănăstirii Secul (p. 57).

Pe un *Mineiul lunii septembrie*, Kiev, 1797, p. 2-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1029).

¹ Lipsește p. 1.

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui no(i)emvrii*, este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiul lunii noiembrie*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1031).

<după 1787>

Acest *Mineiu a lunii lui decemvrii*, este a obștii starițului Paisii, și s-au rânduit în Sfânta Monastire Secul, iară cine va îndrăzni al înstrăina, să fii supt neblagoslovenia Maicei D(o)mnului și a Sfântului Ioan și supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce înapoi.

Pe un *Mineiul lunii decembrie*, Kiev, 1797, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1032).

<după 1787>

Arătari când s-au stricat pacea(a) cu moscalei i cu nemții, fiind că în trecuții ani, adică în zilele domnului Ghica v(oi)e vod în domnie di al doele au făcut pace turcii cu moscalei 30 de an(i), și au pus domnu Moldovei pre Grigorei Ghica v(oi)e vod moscalei și cu voe turcilor ca-s(ă) fii domnu neschembat cât va trăi el, să nu aibă voi(e) turcul de al schimba, cum și alti așezământuri pentru folosul creștinătății au făcut șe le-(a)u hotărât pren scrisori și întăretu cu pecețili împărătești, ca pân(ă) la vadea ce-s(ă) arată mai sus să nu fii vrednică vreuna din împă(ră)ții a le strica sau di a nu le păze întocma după întăririle trahtatârilor ce dedise(e) una la mâna altei, și ținură turcei așezământul legăturai păcei de la velet 1774 pân(ă) la let 1777; și îndat(ă) veniră un capegiu di la Țarigrad și cu vegleșug tăeră pre Grigorei Gheca v(oi)e vodo, care nu era săltat după com să așăzas(e) pace(a) și altele, iar nepăzându-le întregi îndat(ă) fu strecat(ă) pace(a) între împărății la velet 1787, și în loc di 30 ani ce era să fii pace, fu 13 ani făr(ă) giumătati, căci că la sept(em)v(rie) fu tăet Ghica vodă.

Pe un *Antologhion și Octoih*, Iași, 1726, fără pagină de titlu, ultimile pagini albe de la *Octoih*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 934).

1789 <f. 1. z>

1789 года (...) Монахиня / Anul 1789 (...) Monahinea (pagina de gardă).

Марии Терновисотовой / A Mariei Ternovisotovaia (p. 2).

Изъ библиотеки Секульскаго Монастыря. / Din biblioteca Mănăstirii Secul (p. 3-4).

Иван Feodorovъ / Ivan Feodorov (p. 253v).

Pe o *Книги житий святыхъ*, Kiev, 1762 (*Viețile sfinților*, Kiev, 1762); Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 1075)

¹ Transcriere și traducere de Igor Cereteu.

1794

Această sfântă carte s-au găsat prăpădită și au găsat Marcul Panțirul, cel bătrân, și fiind datoriu cu 2 lei la dumn(ealui) jupânul Gheorghieș au dat cartea. / (17)94.

Pe *Paucenii (Adunare de învățături)*, Moscova, 1780, lipsă până la p. 58, p. 59; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1061); Alte însemnări: „Ioil monah”, p. 61.

1796 iunie 10

Să să știi di când au răpoosat dumnalui vornicul Petre Bogza, vatav ot satul Mărgineni, carile la răpoosare(a) dum(i)sale s-au dat la luminatul cin al călugării, chemând pi un părinti arhimandrit ot Mă(nă)stere(a) Războ(i)enii, și-i puses(e) numi călugăresc, monah Paisii. / Velet di la naștere(a) lui H(risto)s 1796, iar di la Adam 7302 / * $\Psi\Pi\Phi$ (!) * $\Delta\Psi\Phi\Xi$ (!) <1796> ИСНИИЕ Î <10>. / Teodor dascal am scris.

<Pe aceiași pagină>: Să să știe de când au răposat vornecu(l) Petre Bogza, vătavu(l) din mărgineni.

<Pe aceiași pagină iscăliturile lui>: Mihai Măteeș; Ioan dascal; Marin Dimachi.

Pe un *Antologhion și Octoih*, Iași, 1726, fără pagina de gardă, lipsă primele 10 pagini, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 934).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *Graiul evlaviei străbune*, 126, nr. 5.

<prima jumătate a sec. XIX>

Această carte iaste a obștii starețului Paisie și iaste dată Sf(i)ntei Mănăstiri Secului și cene va

îndrăzni a o înstreina de la această mănăstire să fie supt canon ne(i)ertat până ce iarăși o va întoarce la locul ei.

Pe o *Biblie*, Blaj, 1795, p. 1-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 812).

<prima jumătate a sec. XIX>

Această *Sf(â)ntă și D(umne)zeiască Evanghelie* iaste a obștii starețului Paisie, și cine o va dezlipi din obștea părinților va fi supt canon ne(i)ertat pân(ă) o va întoarce iar la obștie.

Pe o *Evanghelie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1794, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 198).

<prima jumătate a sec. XIX>

Această carte este a obștii starețului Paisie. / Dăruită acestui Schit Țubucani.

Pe un *Chiriadromion*, București, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1801, p. 2-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 801).

<prima jumătate a sec. XIX>

Инер тѣ патрос имон архимандрит Анастаси Кенпер Пандон тон адел фон тис аги ас монис тафтис тѣкириѣ де / Кес Епертон Евсевои кеорфо доѣон христиано.

Precum oaia cu lupul nu să înpreunează spre nașterea de fii, așa nici osteniala a inimii cu soțul spre nașterea faptelor buni.

POMELNIC A MORȚILOR

Maței, Ili(a)na, Pavel, Căsandra, Paraschiva, Ghiorghe, Marie, Ghiorghe, Ioana, cu tot ne(a)mul lor.

Costantin, Vasiili, Ioana, Marie, Marie, Smăranda, Catrina, cu tot ne(a)m(ul).

Toader, Marie, Dumitru, cu tot niam(ul).

Sofie monahie, Căsandra, Paraschiva, Ioanu, Vasăle, Catrina, Costanten, Vasile.

Pe o *H' ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ*, de Ghermanou, patriarhul Constantinopolului, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1751, a treia pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1256).

<prima jumătate a sec. XIX>

Den *Pateric* / Un frate au întrebat pre oarecarile starețu pentru gândurile céli hulitoare zicându: Părinte, mâhnit îmi iaste sufletul meu de vicle(a)nul dracul hulii, ci să faci milă să-mi spui de unde să facu gândurile cele dé hulă și ce voiu faci, răspun-s-au starițul hulitoriul, gându(l) să faci den clevetireși den osândire și de-i ocărăț pre alții și din linevire și cându îș(i) faci voia sa și den mândrie și de aice hulile în gânduri să facu. Deci de nu să va înpotrivi lor, omul prin smerenie și prin ocărărea de sâniș(i) sângur apoi în răutățit rămâne.

Pe o *H' ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ*, de Ghermanou, patriarhul Constantinopolului, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1751, a patra pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1256).

<prima jumătate a sec. al XIX-lea>

Acest *Molitvenic* este a obștii Părintelui Paisii, dată Schitului Sehăstriei spre pomenirea mea și a tot niamul meu, iar cini va îndrăzni să o înstreinezi, să fie supt canon pără ce o va duci iarăș în

bisărică. / Teofan d(u)h(o)v(ni)c Hagiu.

Pe un *Evhologhion*, Iași, 1785, fără pagină de titlu, p. 8v-25; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 508).

<după 1801>

Această carte i-a obștii starițului Paisie, și s-au rânduie la S(fânta) M(ănăstire) Secul.

Pe un *Chiriadromion*, București, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1801, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 799).

1802 noiembrie <f. z.>

Această *Sf(ântă) Ev(a)nghelie* iaste a Sf(i)nteii M(ănă)s(tiri) Secului, și s-au ferecat în zilele păr(intelui) Dorotei starețul cu argintul mănăstirii Secului, prin silința păr(intelui) Venedict ieromonah și eclesiarhul, la anul > * ¹⁸⁰² <1802> ноем(вр)е.

Pe o *Sfântă și dumnezeiască Evanghelie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1794, p. 88; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 198); A se vedea însemnarea din 20 ianuarie 1849.

<1805-1842>

Această *Sf(ântă) Evanghelie* tâlcuită, iaste a mea Valerian ieromonahul, și cine o va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon, până ce o va întoarce înapoi.

Pe Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuire la cele patru Evanghelii*, Iași, Tipografia cea nouă a Sfintei Mitropolii, 1805, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 793); Altă însemnare: „Valerian a răposat la anul 1842 și a rămas a obștii Sf(i)n(tei) Mănă(s)tiri Secului”, p. 4-5.

1806 ianuarie 12

Această *Sfântă Evanghelie*, tâlcuită de fericitul Teofilact, împreună cu alte patruzeci și noao, s-au dăruit de noi soborul părinților Sfintei Măn(ăsti)ri Neamțul, pentru a noastră pomenire. / 1806, ghenar 12.

Această carte iaste a Sf(intei) M(ă)n(ăsti)ri Săcul, de obște (p. 1-3).

Pe o *Tâlcuire la cele patru Evanghelii*, de Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1805, la *Prea blagocestivului ...*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 790).

1806 ianuarie 12

Această *Sf(ântă) Evanghelie*, tâlcuită de fericitul Teofilact, împreună cu alte patruzeci și noao, s-au dăruit de noi, soborul părinților de la Sfânta Măn(ăsti)re Neamțul, spre a noastră pomenire. / 1806, ghenari 12.

Pe o *Tâlcuire la cele patru Evanghelii*, de Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1805, la *Prea blagocestivului ...*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 792).

<după 1807>

Această carte iaste a obștie starițu(lu)i Paisie și cine o va înstreina din sobor va fi supt canon și niertat până o va da înapoi la Sf(ânta) M(ă)n(ăsti)re Săcul.

Pe *Viețile sfinților din luna septembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1807; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 652).

<după 1807>

Aceasta carte iaste a paiseștii obștîmi, și cine o va înstreina din obștîme, supt ne(i)ertat canon va fi, până când iarăși o va întoarce înapoi.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui septembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1807, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 651).

<după 1807>

Aceasta sf(â)ntă carte s-au dat Sihăstriei Săcului, de sf(i)ntăia sa părintele Climent, ieromonahul, carele au dat și cele 12 *Minée*, pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui septembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1807, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 659).

<după 1807>

Această carte este a obștii starețului Paisie, și cine o va înstreina din obște, va fi supt canon ne(i)ertat, până o va întoarce.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui septembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1807, la *Preosfințite și al nostru prea milostive stăpâne*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 657).

<după 1809>

Această carte iaste a starețului Paisie de obște.

Pe *Viețile sfinților din luna octombrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1809, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 661).

<după 1809>

Această carte iaste a obștie starețului Paisie și cine o va înstreina din obștie va fi supt canon ne(i)ertat.

Pe *Viețile sfinților din luna octombrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1809, de la *Predoslovie* la p. 2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 663).

<după 1809>

Aceste sfinte cărți, adecă *Viețile tuturor sfinților* de preste an, s-au dat la Sihăstria Săcului de părintele Climent, ieromonahul, carele au dat și cele doasprăzēce *Minée*, încă și doă *Chiriadromii*, unul al *Evangheliei* și unul al *Apostolului*, pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe o *Viețile sfinților pe luna octombrie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1809, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 695).

<după 1809>

Această lună *Viețile sfinților* s-au dat Schitului Sihla.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui octombrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1809, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 662).

<după 1809>

Această carte sf(â)ntă s-au dat Sihăstriei Săcului de sf(i)ntăia sa părintele Climent, ieromonah, carele au dat și cele 12 *Mineé*, pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui octombrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1809, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 379).

<după 1809>

Această carte iaste a obștimii starețului Paisie, și cine o va înstreina din obștie va fi supt canon ne(i)ertat până o va înto(a)rce la locul ei de unde o au luat, la Sf(ânta) M(ă)n(ăsti)re Săcul.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui octombrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1809, până la p. 3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 660).

<după 1809>

Această carte iaste a obștie starețului Paisie.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui octombrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1809, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 664).

<după 1811>

Acéste sf(i)nte cărți lunile de peste an s-au dăruit la Sihăstriia Săcului de părintele Clim(e)nt, ieromonahul, carele au dăruit și céle doaăsprăzēce *Minee* și alte dooă cărți, una *Tâlcul Eva(n)ggheliei al duminicelor de preste anu*, și alta a *Apostolilor*, pentru pemenirea sa și a părinților săi.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui noiembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1811, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 666).

<după 1811>

Această carte iaste a celui mai jos iscălit. / Ioachim ieromonah .

Această Sf(ântă) carte *Chiriadromion* iaste dată sfinția sa p(ărintele) starițul Vinidict la S(fânta) Săhăstrie, și cine o va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon, până ce o va întoarce iară înapoi.

Pe un *Chiriadromion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1811, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 796).

<după 1811>

Această carte este a obștii arhimandritului și starețului Paisie, în Sf(ânta) M(ă)n(ăsti)re Săcul.

Pe un *Chiriadromion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1811, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 797).

<după 1811>

Această lună iaste a Schitului Sihlii.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui noiembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1811, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 667).

<după 1811>

Această carte iaste a Mănăstirii Secului de obștie.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui noiembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1811, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 717).

<după 1811>

Această carte iaste a Mon(a)s(tirii) Sec(ului).

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui noiembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1811, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 675).

<după 1811>

Această carte este a obștii starețului Paisie, și s-au rânduie la Sf(ânta) M(ănăstire) Săcului.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui decembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1811, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 678).

<1811-1842>

Această carte ce să numește *Chiriadromion*, iaste al meu Valerian ieromonah, și cine o va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon până când o va înstreina.

Pe un *Chiriadromion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1811; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 794).

<după 1811>

Al Sihăstriei Săcului.

Pe un *Octoih*, Tipografia Sfintei Episcopii a Râmnicului, 1811, pagina de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 663); Altă însemnare: „Acest *Octoih* după ce s-au învechit legătura, s-au legat iarăș cu cheltuiala părintelui Climent, ieromonahului”, a coperta 2.

<după 1811>

Aceste sfinte cărți *Viețile sfinților* s-au dat Sihăstriei Săcului de părintele Climent ieromonahul, carele au dat și cele 12 *Minee* pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe *Viețile sfinților din luna lui decembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1811, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 671).

<după 1811>

Această carte iaste a S(fintei) M(ănăstiri) Secul.

Pe *Viețile sfinților din luna lui decembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1811, pagina de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 672).

<după 1811>

Această carte *Tâlcuirea Apostolilor*, împreună cu alta *Tâlcul Evangheliilor la duminicile de peste an* s-au dat Sihăstriei Săcului de părintele Climent ieromonahul, carele au dat și cele 12 *Minée* împreună și lunile, adecă *Viețile tuturor sfinților* de peste an pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe un *Chiriadromion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1811; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 795).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 132, nr. 23.

1812 <f. l. z.>

Această *Panahidă* s-au dat să stea aicea la Sf(ântul) Schit Sihla, ca să să afle la vreme de nevo(i)e, iar cine ar îndrăzni să o ia, va fi supt ne(i)ertat canon până o va întoarce iarăș. / *AWIB<1812>.

Pe o *Panahidă*, p. 1-8, Manuscris; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 77).
EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 142, nr. 65.

1812 martie 23

Această Sf(â)ntă carte ce să numește *Octoih*, s-au opt glasuri, iaste dat de préosfinție sa Iosif, episcopal Argeșului, Săhăstriei Secului, unde să cinstește și să prăznuiască Nașterea Maicei D(o)mnului, pentru a Preosfinției sale vecinică pomenire și nimene să nu o înstreinează de la numita Săhăstrie, că va fi supt ne(i)ertat canun, până o va întoarce iarăș înapoi. / **МАРТ(ІЕ)РГ <23> *АВБИ <1812> БЕАКТС.**

Pe un *Octoih*, Tipografia Sfintei Episcopii a Râmnicului, 1811, p. 195 v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 182).

<după 1812>

Această carte iaste a sf(intei) M(ănăstiri) Săcul de obște τϚ

Pe *Viețile sfinților din luna aprilie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1812, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 697).

<după 1812>

Aceste sfinte cărți, adecă toate *Viețile sfinților* de preste an, s-au dat la Sihăstria Săcului de părintele Climent ieromonahul carele au dat și céle doaăsprăzăce *Minée* pentru pomenirea sa și a părinților săi, încă și doaă *Chiriadromii al Evangheliei și al Apostolului*.

Pe *Viețile sfinților din luna ianuarie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1812, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 680).

<după 1812>

Această carte iaste a S(fintei) M(ănăstiri) Secul.

Pe *Viețile sfinților din luna ianuarie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1812, pagina de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 679).

<după 1812>

Această carte iaste a Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Săcul, de obște.
Cartea aceasta este a Sfentului Ioan de obște.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui ianuarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 682).

<după 1812>

Această carte este a Sfintei M(ă)n(ăstiri) Săcului. / Această carte iaste a obștie starițului Paisie, și cini o va înstreina din obștie va fi supt canon și ne(i)ertat.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui ianuarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 684).

<după 1812>

Această carte fiind a păr(intelui) starițului, care au dăruit-o la S(fânta) M(ă)n(ăstire) Secul să fie neștrămutat acolo la beser(i)ca mare.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui ianuarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 681).

<după 1812>

Această carte iaste a obștie starețului Paisie și cini o va înstreina din obștie și nu o va mai da înapoi, să aibă a da răspuns la înfricoșatul județi.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 689).

1813 <f. l. z.>

Să să știe de când au fost scumpiete în pâne. / Anul 1813.

Pe o *Psalterion*, Iași, 1743, coperta a doua; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 313).

<după 1813>

Această carte iaste a sf(intei) M(ă)n(sti)r(i) Săcul de obște τϛ̂.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui aprilie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 704).

<după 1813>

Această carte este a sfintei M(ă)n(ăstiri) Secul.

Această carte este a obștii starețului Paisie.

Pe *Viețile sfinților din luna iunie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, de la pagina de gardă la p. 2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 705); Altă însemnare: „Eu Ionică Drăghici”, p. 204.

<după 1813>

Această carte este a opștei star(ețului) Paisii în sf(ânta) M(ă)n(ăsti)re Săcul τϛ̂.

Pe *Viețile sfinților din luna iunie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 705).

<după 1813>

Aceste sf(i)nte cărți, adecă *Viețile tuturor sf(i)nților* de preste an, s-au dat la Sihăstria Săcului de părintele Climent ieromonahul, carele au dat și cele 12 *Minée*, încă și doaa *Chiriadromii*, pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe *Viețile sfinților din luna mai*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 703).

<după 1813>

Aceste sf(i)nte cărți *Viețile sfinților* de preste an s-au dat la Sihăstria Săcului de părintele Climent i(e)romonahul, carele au dat și cele doaașprăzece *Minée* și doaa *Chiriadromii*, unul al *Evangheliei* și unul al *Apostolului*, pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe *Viețile sfinților din luna martie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 690).

<după 1813>

Această lună cu *Viețile sfinților* s-au dat Schitului Sâhlui.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui martie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 691).

<după 1813>

Această carte iaste a Sf(intei) M(ă)n(ăsti)ri Săcul de obște.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui martie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 693).

<după 1813>

Această carte iaste a obștii starețului Paisie, și cine o va înstreina din obște va fi supt canon ne(i)ertat până o va întoarce iarăși înapoi la Sf(ânta) M(ă)n(ăsti)re Săcul.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui iunie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 707).

<după 1814>

Aceste sf(i)nte cărți, adecă *Viețile tuturor sf(i)nților* de preste an s-au dat la Sihăstria Săcului de păr(intele) Climent ieromonahul, carele au dat și cele 12 *Minée*, încă și doă *Chiriacodromion* și altele, pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe *Viețile sfinților din luna mai*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1814, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 716).

<după 1814>

Acest *Minii* iaste a Sfintii M(ă)n(ă)s(tiri) Secul și cine ar îndrăzni să-l înstrăineză să fi(e) supt neblagoslovenie Maicii D(o)mnului și a Sfântului Ioan până ci iarăș o va întoarce înapoi.

Pe *Viețile sfinților din luna iulie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1814, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 710).

<după 1814>

Această lună cu *Viețile sfinților*, s-au dat Schitului Sihla.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui iulie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1814, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 713).

<după 1814>

Această carte iaste a obștie starițului Paisie.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui iulie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1814, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 713).

<după 1814>

Această carte iaste a mea Valerian, ieromonah, și cine o va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon, până când o va întoarce înapoi. A obștii Sf(i)n(tei) M(ă)n(ă)s(tiri) Secul.

<după 1814>

Această carte iaste a Sf(intei) M(ă)n(ăsti)ri Săcul, de obște.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui iulie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1814, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 714).

<după 1814>

Este a Schitului Sihla.

Pe o *Scara prea cuviosului părintelui nostru Ioann, igumenul Sf(i)ntei Mănăstiri al Sinaiului*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1814, la *Viața în scurt a avvei lui Ioann*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 775).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 157, nr. 3.

<după 1814>

Aceasta carte este a obștiei starețului Paisie.

Pe un *Kegragarion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1814, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 717).

<1815>

Această carte iaste a obștie starețului Paisie și cine o va înstrăina să fie supt neiertat canon până ci iarăș o va întoarce înapoi la locul său.

Pe *Viețile sfinților din luna avgust*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1815, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 721).

<după 1815>

(...) iaste a obștie starețului Paisie. Această carti esti a Sf(â)ntului Ion (...) de obște în sf(ânta) m(ă)n(ăsti)re Săcul τϚ.

Pe *Viețile sfinților din luna avgust*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1815, p. 2-5, lipsă pagina de titlu; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 719).

<după 1815>

Această carte iaste a sf(i)nții sale părintelui Teofilact, ieromonah și d(u)hov(nic).

<după 1815>

Aceste cărți sânt date la Sihăstrieia Săcului de părintele Climent, ieromonahul, carele au dat și céle 12 *Minée* și 2 *Chiriadromii* și cartea a Sfântului Ioan Scarariul, pentru pomenirea și a părinților săi.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui avgust*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1815, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 717).

<după 1815>

Această carte iaste a obștie starețului Paisie în M(ă)n(ăsti)re(a Secul).

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui avgust*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1815, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 718).

1818 martie 26

1818, mart(ie) 26, la 2 ceas(uri) din zi s-au mutat cătră D(o)mnu(l) păr(i)n(tele) nostru Silvestru, ieroshimonah, arh(i)m(andrit) și stareț S(fintelor) M(ănăstiri) Neamț și Secu. / Gherman, d(u)ho(vnic) și eclesiarh.

Pe o *Bogorodicină*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1816, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 337).

<după 1816>

Această carte s-au dăruit la Sihăstriia Săcului de părintele Climent, ieromonahul, carele au dăruit 6 *Minéi* și 12 lunea nice, adecă *Viețile tututror sfinților* și altele, pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe un *Triodion*, Buda, Crăiasca Tipografie a Universității din Peșta, 1816, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 161).

<după 1816>

Această *Bogoslovie*, iaste a mea, Valeriian ieromonah, și cine o va înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până când o va întoarce înapoi.

A obștii Sf(intei) Măn(stiri) Secului.

Pe o *Bogoslovie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1816, pagina de titlu și următoarele; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 804).

<după 1817>

Această *Sfântă Evanghelie* este a me(a) dreaptă / Ieromonah Partenii / Să nu îndrăznească cineva să o ia, că să va pedepsi.

Pe un *Noul Testament*, Sankt-Petersburg, Tipografia Sfântului Sinod, 1817, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 817).

1818

Aceasta carte folositoare di sufletu este rămasă mie de la tatăl meu Simioan (...), și am iscălit / Chirica Simionu (...). Let 1(8)18.

Pe o *Carte folositoare de suflet*, 1800, până la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 894); Alte însemnări: „Alecsandru”, pagina de titlu; „Am iscălit la anul 1827, mart(ie) 13”, p. 37v.-38; „Anul 1803”, p. 45v.-46.

1818 iulie 2

~~Această sfântă carte este cumpărată di mini, Misail monah, di la părintile Chisarii ier(o)monah, cu prețul cum el au cumpărat o, 30 lei, velet um(b)la 1818, iul(i)e 2.~~

Această carte a Sf(â)ntului Teofilact, *Tâlcuirea Evanghelii*, iaste dată de sf(i)nția sa p(ă)rintele starițul Vinidict la Săhăstrie, și cine o va înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce o va da înapoi.

~~Și am răscumpărat o eu Misail monah, di la părintile Chisarii, cum (am) scris mai sus, pi (...) la velet 1818, luna lui iulie, 10 zile (coperta a treia).~~

Pe o *Tâlcuire la cele patru Evanghelii*, de Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1805, de la *Viața Evanghelistului Matei* la5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 791).
REZUMAT: Arhim. Dionisie Udișteanul, *op. cit.*, p. 132, nr. 21

<după 1818>

Această carte s-au dat să fie la Sihăstriia Săcului.

Cel mai mic între muritorii și mai (...) între frați / Fratele Gheorghe / A stat la Sfân(t)a Monastire Secu (ultima pagină alba, grafie chirilică).

Drag / Fratele Ghe. Apostol (p. 37 și ultima pagină albă, grafie latină).

Pe un *Octoihos adecă optglasnic*, Iași, Sfânta Mitropolie, 1818; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 407).

<după 1818>

Acest *Apostol* s-au afierosit la biserica cea mică de la Sihla din deal, unde iaste hramul Schimbarea la Față a D(o)mnului, ca să fie de-a pururea la biserică nestrămutat.

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 263-266; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 841).

<după 1818>

Această carte este a opștii starețului (...)k(...)e¹ (?), și eu Alecsi l-am cumpărat di la Anatoli, tipicar (p. 1-4).

Această carti, ci se numești *Noul Testamentși Vechi*, vândut lui Paise Codré, de mine legătoriu(l) Samson, cu preț de triizeci și cinci lei noi și Evanghelia (53-55)².

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 829).

¹Toate cuvintele sunt șterse; probabil Paise?

²Însemnare în grafie latină, probababil din a doua jumătate a secolului al XIX-lea-prima jumătatea secolului XX.

<după 1818>

Această carte iaste a Schitului Sehăstriei.

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 257-258; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 839).

1819 februarie 15

Această carti s-au cumpărat de către mai gios iscălit, și rog pre cini va ceti după mini să zică rugăciuni, D(u)mnezău să-l (i)erte, căci am păcătuīt. / Euvitimie monah / (1)819, fev(ruarie) 15.

Pe un *Canon de umilință cătră Prea Sf(â)nta de D(u)mnezeu Născătoarea și Pururea Fecioară Mariia*, Manuscris (scris la 31 octombrie 1796 de Io(a)niche ispitelnic din Botoșani – vezi p. 60), p. 3-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 81).

1819 <f. l. z>

Acest *Sf(â)nt Testament* s-au rânduīt să fie neclintit la biserică de la Sihăstria Secului, iar cine va îndrăzni a o înstreina de acolo, să fie supt canon până ce o va întoarce înapoi. / 1819.

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 835).

1819 <f. l. z>

Acest *Apostol* s-au rânduīt să fie neclintit la Sihăstria Sihlii, unde să prăsnuiește Nașterea Sf(â)ntului Ioan Botezătoriu, și oricine ar îndrăzni al înstreina de acolo, să fie supt ne(i)ertat canon, până îl va întoarce la locul unde s-au rânduīt. / 1819.

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 263-269; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 840).

<după 1819>

Această *Sf(â)ntă Biblie*, iaste a mea, ieromonahului Valeriian, și cine o va înstreinna, să fie

supt ne(i)ertat canon, până ce o va întoarce înapoi. / A Sf(i)nteii Mănăstir(i) Secului, iaste dată acumși afierosită spre pomenirea sf(i)ntii sale

Pe o *Biblia*, Sankt Petersburg, 1819, p. 1-25; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 814).

<după 1819>

Această carte iaste a Paisieștii obștîmî, pentru aceia supt canon va fi cine ar înstreina-o, până iarăș o va întoarce.

Această carte iaste a obștii stareț(ului) Paisie a sf(intei) Măn(ă)s(tiri) Săcul ṽ

Pe un Isaac Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, paginile de la *Înainte cuvântare* și 3-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 765).

<după 1819>

Această carte tomul întâiu a sf(â)ntului Efrem Sirul iaste a lui Ilarion d(u)h(o)vnîc din S(fâ)n(t)a M(ă)n(ăstire) Săcul și cine o va înstreina să fie supt canon până ce o va întoarce.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, la *Înainte cuvântare cătră cetitori*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 741).

<după 1819>

Este a mea Iezechil Neculai, zugrav.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, p. 3-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 751); Altă însemnare: „Această carte – donată de Ana – 25 martie 1951 / Protos(singhelului) Eftimie Teodorescu / 25 / 3 / 951”, p. 7.

<după 1819>

Această carte iaste a obștii starețului Paisie și din poronca părintelui Dometian arhimandritul și starețul, s-au dat la sf(ân)ta Sihăstria Secului, ca să fie la numitul schit spre cetirea și spre mângâierea părinților, și cine o ar înstreina-o de la schit să fie supt ne(i)ertat canon, până ce o va întoarce iarăș înapoi la s(fâ)n(t)a Sihăstrie.

Pe un Isaac Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, p. 1-15; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 764).

<după 1819>

(...) (na) de la numitul schit, să fie supt ne(iertat) canon, până când îl va întoarci înapoi.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, fără pagina de gardă și primele pagini, p. 3 și 5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 750).

<după 1819>

Această carte iaste a Sf(i)nteii Mănăstiri Secului.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, pagina de gardă și p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 740).

1820 <f. l. z.>

Acest *Testament* iaste a Sf(înte)i M(ă)n(ă)s(tiri) Secul, și cine va îndrăzni al înstreina de acolo, ori în ce feliu, să fie supt greu canon, până ce-l va întoarce înapoi. / 1820.

Pe un *Noul Testament*, Sankt-Petersburg, Tipografia Sfântului Sinod, 1817, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 818).

1820 <f. l. z.>

Această carte iaste a Sf(înte)i M(ă)n(ă)stiri) Secul, și ori cine ar îndrăzni a o înstreina, să fie supt canon ne(i)ertat, până ce o va întoarce la locul un(d)e s-au rânduit. / 1820.

Nu este sărac cel ce nu are tată sau mamă, ci este sărac cel ce nu are învățătură și buna pedeapsă (prima pagină albă).

Pe un Manuscris, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 36).

1820 <f. l. z.>

Acest *Tipicon* iaste dat Sf(i)nte)i M(ă)n(ă)stirei Secul și cine va îndrăzni al înstreina de acolo să fie supt greu canon, până ce-l va întoarce înapoi la locul său. / 1820.

Pe un *Tipicon*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1816, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 279).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanul, *op. cit.*, p. 133, nr. 27.

1820 <f. l. z.>

Acest *Octoih* iaste a Sf(i)nte)i M(ă)n(ă)stire Secul, și ori cine va îndrăzni al înstreina ori în ce chip, să fie supt greu canon, până ce-l va întoarce înapoi. *^{AWK} <1820>.

Pe un *Octoih*, Tipografia Sfintei Episcopii a Râmnicului, 1811, 198-199; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 183).

1820 <f. l. z.>

Acest *Octoih* iaste a Sfintei M(ă)n(ă)stiri) Secul, și cine va îndrăzni al înstreina ori în ce chip, să fie supt canon nedezlegat, până ce-l va întoarce înapoi. *^{AWK} <1820>.

Pe un *Octoih*, Tipografia Sfintei Episcopii a Râmnicului, 1811, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 184); Altă însemnare: „Fr(atele) Ghe. Apostol”, prima pagină albă.

1820 <f. l. z.>

Acest *Octoih* iaste dăruit sf(înte)i maice ot m(ă)n(ă)stirea) Războenii, și nimeneasă nu îndrăznească al înstreina de acolo. / 1820.

Pe un *Octoih*, Buzău, 1700, p. 16v.-17; fără pagina de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 931); Altă însemnare: „Radul Izvoranul^{ИЗВ}”.

<după 1820>

Această carte iaste a lui Climent ier(o)monahul din Sfânta Mănăstire Neamțul.

Acest *Penticostariu* iaste al Sihăstriei Săcului, dat de părintele Climent ieromonahul, carele au datși celălalte cărți pentru pomenirea sa și a părinților săi.

Pe un *Penticostarion*, București, 1820, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 186); Altă însemnare: „Această carte iaste a lui Climent, ieromonahului din S(fânta) M(ă)n(ă)stire) Neamțul”, coperta 2.

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanul, *op. cit.*, p. 135, nr. 35.

1821<f. l. z.>

Această *Psaltire* iaste dată de sf(in)țitul păr(intele) schimonahul Timofteiu, S(fintei) M(ănăstiri) Secul, ca să fie în bis(ă)ntului Ierarh Nicolae, nestrămutată. / 1821.

Pe o *Psaltirea Prorocului și împăratului David*, Sfânta Monastire Neamțul, 1817, p. 1-8; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 312).

1821 septembrie 10

La anu(l) 1821 de la mântuire(a) lumii, săpt(embrie) 10, 12 ceasuri de zi, au năpădit barbarii agareni asupra Sfintei Monastire(i) Săcul, fiind închiș(i) volentirii în monastire, și după ci n-au putut ca să-i biruiască într-alt feliu au dat agarefinii sfintei monastire focu și arzându mănăstire(a) din giur înp(r)egiuru cu toate chiliile și după ci pi toati le-(a)u mistuit focul, numa(i) ci au scăpat ca doa suti di greci pen beciuri și cu norodul care mai era, și bătându-să volentirii din năuntru di pi ziduri cu numiții agareni în doasprezăci zili și zio și no(a)pte și sfârșând greci(i) și mâncare(a) și iarba și agareni cu tunurili din patru părți bătându nicontenit, niavându ci mai faci, greci(i) au lepădat armeli și au dischisși porți. Au intrat turci(i) înă(u)ntu ș-au tăiat pi toți(i) greci(i) volintirii și treizeci de călugări au mai tăiat și mireni cari mai iara cari să afla, iară fimeili și copii le-(a)u dat drumu și așa săpându au luat mulțâmi di averi ali bo(i)erilor i neguțitorilor ci dusăse acolo, carili să afla zidite pe baștin. Aceste(a) singuri coopii mei le-(a)m prevet și le-(a)m însemnat aici spre neaducire aminti acelor ci vor citi în vremi și în vremi. Și-am iscălit eu mai micul din soborul Sfintei Monastire(i) Săcul. / Manoil i(e)rodiacon.

Pe o *H' ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ*, de Ghermanou, patriarhul Constantinopolului, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1751, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul(Inv. 1256).

<Notă>: Carte conține însemnări în limba greacă.

<după 1821>

Această *Sf(ă)ntăEvangelie* s-au legat cu cheltuiala părintelui ieromonahului și s-au dat la Sihăstria Săcului, împreună cu toate cărțile bisericești încă și toate *Viețile sfinților*, ca să fie nestrămutată acolo la Sihăstrie, iară cine s-ar ispiti să o înstreineză unul ca acela va fi supt ne(i)ertat canon până o va întoarce la locul ei.

Pe o *Sfânta și dumnezeiasca Evangelie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1821, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 206).

<după 1821>

Această *Sf(ă)ntăEvangelie* s-au dăruit de sf(i)n(ția) sapăr(intele) starețul S(fintei) M(ănăstiri) Secului la biserica cea din lăuntru Monastirii, unde să prăznuiască hramul S(fântul) Ierarh Nicolae, ca să fie nestrămutată în S(fântul) Oltariu, iară cine va îndrăzni a o strămuta de acolo să fie supt blestem.

Pe o *Sfânta și dumnezeiasca Evangelie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1821, pagina de gardă și următoarele; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 208).

<după 1821>

Această *Evangelie* este a sf(i)ntei M(ănăstiri) Secul, iar cine o va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon până ce o va întoarce iarăș la locul ei.

Pe o *Sfânta și dumnezeiasca Evangelie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1821, p. 1-5;

Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 208).

1823 <f. l. z.>

Acest *Mineiu* iaste a Sf(întei) Mănăstiri Secul. / 1821.

Pe un *Minei*, Chișinău, Tipografia Basarabiei din Sfânta Mitropolie a Chișinăului și a Hotinului, 1819, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 8).

1823<f. l. z.>

Această *Psaltire* este a me(a), drept dată de tătâni-miu, luată în schimb de la arhimandritul Socola, ce era atunce la mănăstire, în vreme(a) stăpânirii lui Grigori(e) Sturza vo(i)evod, la anul 1823. / <ss>.

Pe o *Psaltirea Prorocului și Împăratului David*, București, Tipografia Mitropoliei, 1806, de la pagina de titlu la p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 329).

1823 noiembrie 23.

1823, no(i)em(brie) 23, la 3 ceas(uri) din noapte s-au mutat cătră D(o)mnu(l), păr(in)t(ele) nostru Ilarie, a(r)him(ăndrit) și stareț S(fîntelor) M(ănăstiri) Neamț și Secu.

Pe o *Bogorodicină*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1816, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 337).

<după 1823>

Această carte iaste a Sf(i)n(tei) Mănăsti(ri) Seculu.

Pe o *Cuvintele și învățăturile prea cuviosului părintelui nostru Efrem Sirul*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1823, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 760).

<după 1823>

~~Această carte iaste a cuviosiei sale ieroshimonahului și d(u)h(o)vniceului Vasilie de la Secul (de la pagina de gardă la p. 1).~~

Această carte iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului, cine va îndrăzni a o înstreina ori cu ce chip, să fie înstreinat de D(u)mnezeu și ne(i)ertat până ce iarăș o va întoarce înapoi.

Pe o *Cuvintele și învățăturile prea cuviosului părintelui nostru Efrem Sirul*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1823, p. 3-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 753).

<după 1823>

Această carte a treia a cuviosului părintelui nostru Efrem Sirul, s-au afierosit la Sf(â)ntul Schit Sihla, unde să prăznuiască Sf(â)ntul Ioan Botezătoriu(l) întru cinstea Sf(i)ntei zămisliri lui (...), și cine o ar înstreina de la numitul schit, supt ne(i)ertat canon va fi până când o va întoarce iarăș înapoi.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1823, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 758).

<după 1823>

Această carte iaste de obștie a Sfintei Monastiri Secului, și cine o va înstr(ăina) să fi(e) supt canon până ce o va întoarce iară înapoi.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1823, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 755).

<după 1823>

Această carte iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului de obștie și cine va îndrăzni a o înstreina să

fie înstreinat de D(u)mnezeu și ne(i)ertat până ce iarăș o va întoarce la locul ei.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1823, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 757).

<după 1823>

Această carte iaste a Sfintei Mănăstiri Secul.

Pe un Efrem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1823, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 759).

<după 1823>

Acest *Anastasimatarion* iaste a Sfintei Mănăstiri Secului și cine va îndrăzni al înstrăina ori în ce chip, să fie supt ne(i)ertat canon până ce iarăș îl va întoarce înapoi la locul său.

Pe un *Anastasimatariu bisericesc*, Viena, 1823, p. 1-11; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 370).

1824 martie 26

Eu sin dascălul Zarhiu sin preutul Zahariia din s(a)tul Plotunul / este al dumisale cumpărată de la dascălul Vasile din satul Hăbășeștii cu 20 lii, la 1824, martie 26.

Pe o *ΣΤΙHOI ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΑΒΙΑ*, fără pagina de titlu și p. 1-2 (până la p. 146), p.16-33; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1269).

<după 1824>

Această carte iaste a Sf(intei) M(ănăstiri) S(ecu), și cine o va fura să fie înstrăinat de D(u)mnezeu și de toți Sfin(ții) lui.

Pe o *Psaltire*, Sfânta Mănăstire Neamțul 1824, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 317).

1825 <f. l. z.>

Acest *Irmologhion*, s-au afierosit la Sf(ân)ta Monastiré Neamțului de pre(a)osfinția sa părintele Grigorie, mitropolitul Ungrovlahiei. / 1825 / și s-au rânduit la S(fânta) M(ănăstire) Secul, cu blagoslovenia păr(intelui) star(e)ș Dometian, să fie acolo nestrămutat pentru învățătura părinților, iar cine va îndrăzni de îl va înstreina ori cu ce chip de aicea, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce-l va întoarce iarăș la locul lui.

Pe un *Irmologhion*, București, 1823, p. 1-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 344).

1825 octombrie 7

Această carte iaste a obștii starețului Paisie, și s-au rânduit de sf(i)nția sa păr(intele) starețul Dometiian la Sf(â)nta Sihăstria Săcului, ca să fie nestrămutată acolo, la numitul schit, pentru folosul celor ce vor ceti pre dânsa. / 1825, oct(om)v(rie) 7.

Pe o *Tâlcuire la céle patru Evanghelii*, de Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1805, de la pagina de gardă la p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 789).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanul, *op. cit.*, p. 132, nr. 21

1825 octombrie 27

Această carte *Cea(s)oslov mare* s-au afierosit Sf(i)nteii Monastiri Secul, să fie de-a pururea în

strana mare în bisărica cea mare, pentru slujba ce i să cuvine. Iară cine îl va înstreina de unde s-au afierosit supt ne(i)ertat canon până când îl va întoarce iarăș la locul său. Aceasta. <ss> / 1825 oct(om)v(rie).

Pe un *Ceaslov*, fără pagină de gardă, p.1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 302).

<după 1825>

Acest *Trifoloi* este a Schitului Sâhla, unde să prăznu(i)ește Nașterea Sf(ântului) Ioan Botezătorului, și cine va îndrăzni a o înstreina, supt ne(i)ertat și greu canon va fi, până când iarăș o va întoarce înapoi.

Pe un *Antologhion*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1825, fără pagină de titlu, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1).

<după 1825>

Acest *Antologhion*, care cuprinde patru luni, septemvrie, octomvrie, no(i)emvrie și decemvrie, iaste a Sf(i)nteii Sihăstriei Secului, unde să prăznuiește Nașterea Prea Sf(i)nteii stăpânei noastre Născătoarei de D(u)mnezeu și Pururea Fecioarei Mariei.

Pe un *Antologhion*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1825, pagina de titlu și următoarele; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 7).

<după 1825>

Aceasta carte ce să numește *Antologhion*, s-au rânduie la Sihăstria ~~Secului~~ Sihlii, cu bl(a)g(oslo)v(e)nia păr(intelui) stareț, să fie acolo nestrămutat în biserică spre folosul părinților și a fraților celor de acolo.

Pe un *Antologhion*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1825, pagina de titlu și următoarele; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 6).

<după 1825>

Aceasta carte iaste a obștii starețului Paisie, și s-au rânduie la S(fânta) M(ănăstire) Secul, să fie nestrămutat acolo.

Pe un *Antologhion*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1825, pagina de titlu și următoarele; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 4).

<după 1825>

Această carte este a Mănăstiri(i) Secului.

Pe o *Doao cuvinte ale Sf(ântului) Cassian Râmleanul*, București, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1825, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 886).

<după 1825>

Acest *Antologhion*, ce cuprinde opt luni, de ianuarie, până la avgust iaste al Sfintei Sihăstriei Secului, unde să prăznuiaște Nașterea Prea Sfintei Născătoarei de D(u)mnezeu și pururea Fecioară Mariei.

Pe un *Antologhion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1825, de la pagina de gardă la p. 2v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 2).

<după 1825>

Această carte s-au rânduie la Sihla cu bl(a)g(oslovenia) păr(intelui) stareț, să fie acolo

nestrămutat în beserică.

Pe un *Antologhion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1825, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 3).

1826 martie 12

La anul 1826 la luna lui mart(ie) 12 / M-am hirotonisit diiacon de înalt preosfinția sa și arhipăstoru, mitropolit a toată Moldovia, cu buna voire a sfi(n)ții sali chir Atanasie și arhimandrita Sfintei Monastiri Pâ(n)găraților.

Pe o *H' ΘΕΙΑ ΑΕΙΤΟΥΡΓΙΑ*, de Ghermanou, patriarhul Constantinopolului, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1751, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1256).

<după 1826>

(...)¹ fiind dată de pār(intele) stareț, Sfintei Mo(nastiri) Secul, spre trebuința ce urmează.

Pe o *Rânduiala Sfântului Maslu*, 1826, p. 5-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 531).

¹Tăiată partea de jos a p. 3-4.

1827 septembrie 27

Aceasta cărticică am luat eu Elarion i(e)rodiiacon. / 1827 sept(embrie) 20 / M-am hirotonisit.

Pe o *H' ΘΕΙΑ ΑΕΙΤΟΥΡΓΙΑ*, de Ghermanou, patriarhul Constantinopolului, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1751, coperta a treia; Biblioteca Mănăstirii Secul(Inv. 1256).

<după 1827>

Această carte fiind obștească, s-au rânduit la S(fă)n(ta) M(ă)n(ă)s(tire) Secului, cu blag(o)s(lo)v(enia) pār(intelui) stareț să fie acolo nestrămutat spre folosul părinților.

Pe o *Cuvinte puține oarecaredin cele multe ale celui întru sfinți părintelui nostru Ioan Gură de Aur*, București, Sfânta Mitropolie, 1827, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 730).

<după 1827>¹

Această carte s-au afierosit la Sihăstria Secului, și supt ne(i)ertat canon să fie cine o ar înstreina de acolo, până când iarăș o va întoarce la Sihăstrie. 1820 no(i)emvri(e) 20.

Pe o *Cuprindere în scurt din proroceștii Psalmi ai lui David*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1827, de la *Înainte cuvântare* la p. 6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 875).

¹Dat după anul tipării.

<după 1827>

Această carte este de opști Mănăstiri(i) Săcului.

Pe o *Cuprindere în scurt din proroceștii Psalmi ai lui David*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1827, de la *Înainte cuvântare* la p. 6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 877).

<după 1827>

Acest *Iermologhion* este a Sf(i)nteii Monastiri Secului di obște și cine îl va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon.

Pe un *Irmologhion*, Sfânta Monastire Neamțul, 1827, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 339).

<după 1827>

Acest *Irmologhion* este a Sf(întei) M(ă)n(ăstiri) Secul de obște, iară cine îl va înstreina ori cu ce chip, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu.

Pe un *Irmologhion*, Sfânta Monastire Neamțul, 1827, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 340).

1828 <f. l. z.>

Aceasta carte iaste a paisieștii obștimi, care cu blagoslovenia păr(intelui) stareț s-au rânduie la Sf(ânta) M(ă)n(ăstire) Secul, să fie acolo nestrămutat. Б(ѣ)л(е)т(о) *ΛΩΚΗ <1828>.

Pe un Efreem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 749).

1828 <f. l. z.>

Aceasta carte iaste a paisieștii obștimi, care cu blagoslovenia păr(intelui) stareț s-au rânduie la Sf(ânta) Monastire Secul, să fie acolo nestrămutat. Б(ѣ)л(е)т(о) *ΛΩΚΗ <1828>.

Pe un Efreem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 743).

1828 <f. l. z.>

Aceasta carte a obștii starețului Paisie, care cu blagoslovenia părintelui stareț s-au rânduie la Sf(ânta) Monast(ire) Secul să fie acolo nestrămutat. L(ea)t(o) 1828.

Și de va umbla cineva ca să o înstreinezi să fii supt blăstăm(ul) Sfân(tului) Ioanu.

Pe un Efreem Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 739).

1828 <f. l. z.>

(A)ceastă cărticică s-au dăruit Sf(â)ntului Schit Sihla, spre pomenire(a) mea. / 1828 / Monah Ioil.

Nașterea, let 17077. / Tunderea, let 180 (penultima pagină albă, conform textului).

Luna lui iulie 3, let 18(0)8 / 1777 / 17077 (ultima pagină albă).

Pe un *Acatist*, Manuscris, a treia pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 84).

1828 <f. l. z.>

Aceasta carte iaste a paisieștii obștimi, care cu blagoslovenia păr(intelui) stareț, s-au rânduie la S(fânta) M(ă)n(ăstire) să fie acolo nestrămutat. / V(e)let 1828.

Pe un *Octoih*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1816, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 336).

1828 <f. l. z.>

Aceasta carte iaste a paisieștii obștimi, care cu blagoslovenia păr(intelui) stareț s-au dăruit la Schitul Sihla, unde să prăznu(i)ește Nașterea (...) cinstului, slăvitului Proroc, Înainte Mărgătorului și Botezătorului Ioann, să fie acolo nestrămutat. / Let 1828.

Pe o *Bogoslovie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1816, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 805).

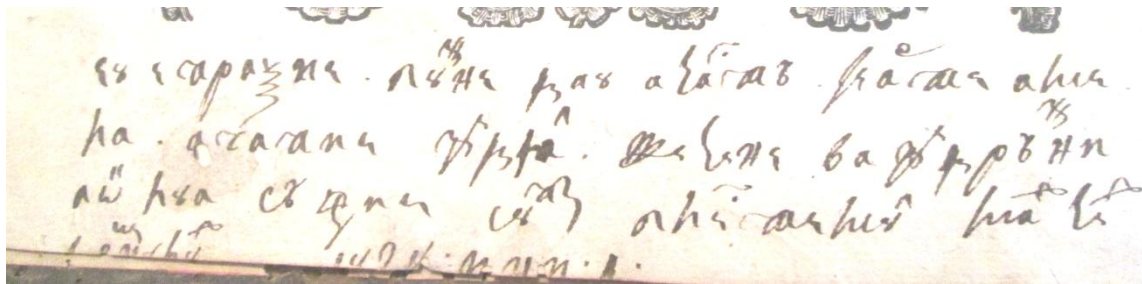
1828 aprilie 26

Acest *Ermologhion* este a părintelui ieromonah Venedict, stareț. / 1828 aprilie(e).

Pe un *Irmologhion sau Catavasieriu musicesc*, 1823, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 346); Altă însemnare: „Acest *Irmologhion* este al obștie starețului Paisii, iară cine va îndrăzni a, înstreina din acest sobor, să fie ne(i)ertat de Maica D(o)mnului și de toți Sfinții, până îl va întoarce înapoi”, p. 1-11.

1828 iunie 1

Eu Epraxie Buzne dau această carte a me(a) la Agapie în dial și cine va îndrăzni a o lua să fie supt blestemul Maicii Domnului. / 1828 iunii 1.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui mai*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 704); Altă însemnare: „Această carte iaste a obștie starețului Paisie”, p. 1-3.

<după 1828>

Acest *Pateric*, este a obștii stareț(ului) Paisie.

Teofan Dragomir, numit Trandaf / M(ănă)stirea Secul (coperta a treia, grafie latină).

Pe un *Pateric*, București, Sfânta Mitropolie, 1828, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 769).

<după 1828>

Acest *Molebnic* este dăruit pentru totdeauna la Sf(ântul) Schit Sihla. / Ilarion.

Pe un *Molebnic*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1828, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 427).

1829 mai 1

S-au început la mai 1 / 1829.

Această sf(â)ntă carte ce să numește *Prolog*, este a Sf(i)nteii Mănăstiri Secului, fiind dăruită de sfinția sa părintele Gherontie, d(u)h(o)vnicul și tipograful, spre a sa vécinică pomenire (p. 2-4).

Pe un *Prolog*, Manuscris, pagina de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 37).

<după 1830>

Această carte iaste data la Sihăstriia Săcului de Climent, ieromonahul, care au dat și celelalte 12 *Minee*, pentru pomenirea sa și a părinților săi, și cine ar îndrăzni să o înstrăinează de la numitul schit, va fi supt ne(i)ertat canon și oprit de sf(â)nta împărțășire, până ce o va întoarce la locul ei.

† Vezi, în știință să-ți fie, o tipicariule, că acest sângr *Mineiu*, este greșit. Pentru aceasta să cade ca în toate zilile să-i pui slujba lui după cum este și în *Mineiul* cel mare (p. 8v.-9).

Pe un *Mineiul lunii lui ianuarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1830, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 12).

1831 august 10

Această *Biblie mare* este a me(a) dre(a)ptă și jos iscălit. / 1831, avgust 10 / Catinca spăt(a)r(easă).

Pe o *Biblie*, Blaj, 1795, la *Cătră cititoriu*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 808); Altă însemnare: „Această B(i)blie s-au vândut prin mini Gheorghe preut”; „S. Ieremievici, văt(av), is(pravnic) temniții”.

<după 1831>

Acest *Mineu*, iaste a Sf(i)n(tei) Măn(ă)s(tiri) Secului.

Pe un *Mineiu* *lunii lui avgust*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 40).

<după 1831>

Aceste *Minee* sânt ale Sfântului Schit Sihăstrie Secului.

Pe un *Mineiu* *lunii lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 16).

<după 1831>

Aceste *Minee* sânt ale Sfântului Schit Sihăstrie Secului.

Pe un *Mineiu* *lunii lui martie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 21).

<după 1831>

Aceste *Minee* sânt ale Sfântului Schit Sihăstrie Secului.

Pe un *Mineiu* *lunii lui aprilie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 22).

<după 1831>

Aceste *Minei* sânt ale Sfântului Schit Sihăstrie Secului.

Pe un *Mineiu* *lunii lui iunie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 32).

<după 1831>

Aceste *Minei* sânt ale Sfântului Schit Sihăstrie Secului.

Pe un *Mineiu* *lunii lui iulie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 36).

<1832>

Aceste *Minei* sânt ale Sfântului Schit Sihăstrie Secului.

Pe un *Mineiu* *lunii lui decembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1832, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 57); Altă însemnare: „Rotaru Dumitru, comuna Oneaga, jud. Botoșani / 26 decembrie / Anul 1936-1937 / Fost cântăreț la M(ănăsti)rea Secu. / Eu Rotaru Dumitru, din comuna Oneaga, când eram de 15-16 / ale luni decembrie / 26 / 1936 x 1937 / La ani fraților”, p. 73.

1832 <f. l. z.>

1832 / Au plătit pentru legat Gherman, d(u)h(o)vnice, această *Sf(ân)ță Liturghie*.

Pe o *Liturghie*, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1794, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 233).

1832 august 29

Acest *Mineiu*, împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(in)ția sa părin(tele) Dometian S(fintei) M(ănăstiri) Secului, la biserică cea din lăuntru monastirii, unde să prăznuiaște hramul S(fântului) Ierarh Nicolae, ca să fie nestrămutate de la această biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ertat canon până le va întoarce iarăș(i) la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* al *lunii lui decembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1832, de la pagina de gardă la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 56); Aceiași însemnare și pe: *Mineiu* al *lunii lui noiembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1832, de la pagina de gardă la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 52); *Mineiu* al *lunii lui octombrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, de la pagina de gardă la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 51); *Mineiu* al *lunii lui septembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, de la pagina de gardă la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 46).

1832 august 29

Acest *Mineiu*, împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(in)ția sa părin(tele) Dometian S(fintei) M(ănăstiri) Secului, ca să fie nestrămutat de la biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ertat canon, până le va întoarce iarăș(i) la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* al *lunii lui octombrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, de la pagina de gardă la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 51); Pe un *Mineiu* al *lunii lui septembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, de la pagina de gardă la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 44); Pe un *Mineiu* al *lunii lui august*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1832, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 39).

1832 august 29

Acest *Mineiu*, împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(in)ția sa părin(tele) starețul Dometian S(fintei) M(ănăstiri) Secului, la biserică cea mare, unde să prăznu(i)este hramul Tăierea Capului Sf(ântului) Ioan Botezătorului, ca să fie nestrămutate de la această biserică, iară cine va îndrăzni a le înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până le va întoarce iarăș(i) la biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* al *lunii lui ianuarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1830, de la pagina de titlu la p. 3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 15).

1832 august 29

Acest *Penticostarion*, s-au dat de sf(in)ția sa părintele Dometian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce iară îl va întoarce la loc. / 1832, avgust 29.

Pe un *Penticostarion*, Sfânta Monastire Neamțul, 1834, pagina de titlu și următoarele; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 189).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 136, nr. 41.

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezece s-au dat de sf(in)ția sa părintele starețul Dometian S(fintei) M(ănăstiri) Secului, ca să fie nestrămutate de la biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta să fie supt ne(i)ertat canon, până ce le va întoarce iarăș(i) la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* al *lunii lui ianuarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1830, de la pagina de titlu la p. 3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 11).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 136, nr. 43 (pentru toate *Mineele*).

1832 august 29

Acest *Mineiu*, împreună cu cele unsprezăce, s-au dat de sf(inția) sa părin(tele) starețul Dometiian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, ca să fie nestrămutate de la biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta să fie supt ne(i)ertat canon, până le va întoarce iarăși la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgu(st) 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui februarie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 15).

1832 august 29

Acest *Mineiu*, împreună cu cele unsprezăce, s-au dat de sf(inția) sa părin(tele) starețul Dometiian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, ca să fie nestrămutate de la biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta să fie supt ne(i)ertat canon, până le va întoarce iarăși la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgu(st) 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui martie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 19).

1832 august 29

Acest *Mineiu*, împreună cu cele unsprezăce, s-au dat de sf(inția) sa părin(tele) starețul Dometiian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, ca să fie nestrămutate de la biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta să fie supt ne(i)ertat canon, până le va întoarce iarăși la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgu(st) 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui aprilie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 23).

1832 august 29

Acest *Mineiu*, împreună cu cele unsprezăce, s-au dat de sf(inția) sa părin(tele) starețul Dometiian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, ca să fie nestrămutate de la biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta să fie supt ne(i)ertat canon, până le va întoarce iarăși la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgu(st) 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui mai, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 27).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezăce s-au dat de sf(inția) sa părin(tele)starețul Dometiian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, ca să fie nestrămutate de la biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta să fie supt ne(i)ertat canon, până ce le va întoarce iarăși la aceiași biserică. / 1832 august 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui iunie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 31).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezăce, s-au dat de sf(inția) sa păr(intele)starețul Dometiian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, la biserică cea din lăuntru monastirii, unde să prăznuieștehramul S(fântului) Ierarh Nicolae,ca să fie nestrămutate de la această biserică,iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ertat canon, până le va întoarce iarăși la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgu(st) 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui ianuarie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1830, de la pagina de titlu la p. 3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 14).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezăce, s-au dat de sf(inția) sa păr(intele)starețul Dometiian, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, la biserică cea din lăuntru mănăstirii, unde să prăznuieștehramul S(fântului) Ierarh Nicolae,ca să fie nestrămutate de la această biserică,iară cine va

îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ert canon, până le va întoarce iarăș(i) la aceiaș(i) biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui februarie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 17).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(in)ția sa păr(intele) Dometiian, starețul, S(fintei) M(ănăstiri) Secului, la biserică cea din lăuntrul mănăstirii, unde să prăznuiește hramul S(fântului) Ierarh Nicolae, ca să fie nestrămutate de la această biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ert canon, până le va întoarce iarăș(i) la aceiași biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui martie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 20).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(in)ția sa păr(intele) starețul Dometiian S(fintei) M(ănăstiri) Secului la biserică cea din lăuntrul mănăstirii, unde să prăznuiește hramul S(fântului) Ierarh Nicolae, ca să fie nestrămutate de la această biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ert canon, până le va întoarce iarăș(i) la aceiași biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui aprilie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 25).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(i)n(ția) sa păr(intele) starețul Dometiian S(fintei) M(ănăstiri) Secului la biserică cea din lăuntrul monăstirii, unde să prăznuiește hramul S(fântului) Ierarh Nicolae, ca să fie nestrămutate de la această biserică, iară cine va îndrăzni a le înstreina, să fie supt ne(i)ert canon, până le va întoarce iarăș(i) la aceiași biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui mai, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 28).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(in)ția sa păr(intele) starețul Dometiian S(fintei) M(ănăstiri) Secului, la biserică cea din lăuntrul mănăstirii, unde să prăznuiește hramul S(fântului) Ierarh Nicolae, ca să fie nestrămutate de la această biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ert canon, până le va întoarce iarăș(i) la aceiași biserică. / 1832 avgust 29.

Pe un *Mineiu* lunii lui iunie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 31).

1832 august 29

Acest *Mineiu* împreună cu cele unsprezece, s-au dat de sf(i)n(ția) sa păr(intele) starețul Dometiian S(fintei) M(ănăstiri) Secului, la biserică cea din lăuntrul mănăstirii, unde să prăznuiește hramul S(fântului) Ierarh Nicolae, ca să fie nestrămutate de la această biserică, iară cine va îndrăzni a le strămuta, să fie supt ne(i)ert canon, până le va întoarce iarăș(i) la aceiași biserică. / 1832 avgust 29.

Pe *Mineiu* lunii lui iulie, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1831, de la pagina de titlu la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 35).

<după 1832>

Aceste *Minee* sânt ale Sfântului Schit Sihăstrie Secului.

Pe un *Mineiul lunii lui no(i)emvrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1832, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 55); Pe un *Mineiul lunii lui octomvrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 50); *Mineiul lunii lui septemvrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 45); *Mineiul lunii lui avgust*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 41).

<după 1833>

Acest *Triod* iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului / de va îndrăzni cineva al înstreina de la această Sf(â)n(tă) Mănăstire ori cu ce chip să fie înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sf(i)n(ții) lui, până ce iarăș(i) îl va întoarce la locul lui.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1833, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 166).

<după 1833>

Acest *Triod* iaste a Sf(i)nteii Mănăstiri Secului de obștie, și de va îndrăzni cineva al înstreina de la această Sf(â)ntă Mănăstire ori cu ce chip de furtișag să fie ne(i)ertat de Maica D(o)mnului și de Sf(â)ntul Ioan Botezătorul și Înainte Mergătorul, și de toț(i) Sf(i)n(ții), până ce iarăși îl va întoarce la locul lui.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1833, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 165).

<după 1833>

Acest *Triod* iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului și cine va îndrăzni al înstrăina de la această Sf(â)n(tă) Mănăstire ori cu ce chip de furtișag, să fie înstreinat de D((u)mnezeu și ne(i)ertat, până ce iarăș(i) îl va întoarce la locul lui.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1833, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 164).

<după 1833>

Acest *Triod* iaste a Sf(i)n(tei) Măn(ăstiri) Secului de obște.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1833, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 163).

<după 1833>

Acest *Triod* iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului de obștie, și cine va îndrăzni al înstreina de la această Sf(â)n(tă) mănăs(tiri), ori în ce fel, va fi supt canon ne(i)ertat de D(u)mnezeu și de toți Sf(i)n(ții) lui, până ce iarăș(i) îl va întoarce.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1833, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 162).

<după 1833>

Această carte iaste a sf(i)nteii Monastiri Secului de obște.

Pe o *Împărțirea de grâu a Sfântului Ioan Gură de Aur*, Buzău, 1833; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 732).

<după 1833>

Această sf(â)ntă carte este a Sf(i)nte(i) M(ănăstiri) Săcul, și cine o va înstreina să fie înstreinat de D(u)mnezeu și sf(i)ntii lui.

Pe o *Slujba Învierii*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1833, p. 2-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 400).

<după 1833>

Această sf(â)ntă carte este a Sf(i)nte(i) Monastirii Secul, și cine o va înstreina, să fie înstreinat de D(u)mnezeu și de Sfinții lui.

Pe o *Slujba Învierii*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1833, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 403).

1834<f. l. z>

Această *Biblie* am dăruit-o Sf(â)ntului Schit Săhăstriia Sihla, spre a mea pomenire și a tot neamul meu. / Olimbiada, shimonahia, Glafira, monahi(a), și cine o va înstreina de acolo, să fie supt ne(i)ertat. / S-au dăruit prin mine Calinic, d(u)hovnicul. Anul 1834.

Pe o *Biblie*, Blaj, 1795, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 812).

1834 <f. l. z>

Această carte este de obștie a starițului Silivestru. / 1837 / Fratele Gheorghie.

Această carte iaste a obștie starițului Paisie (p. 1-3).

Această carte este de obște. V. M. (p. 1).

Această sf(â)ntă carte este de obști și cini o va îndrăzni să o înstrăinează, aceala să fi(e) afurisit (p. 12-15).

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui mai*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p. 163v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 699).

1834 ianuarie 15

Această carte, în care să cuprindă *Slujba Învierii*, este afierosită la biserica din Săhăstriia Secului, unde să prăznu(i)este hramul Nașterea Maicii D(o)mnului, ca să fie acolo nestrămutată, iară cine o va înstreina, va fi supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce iarăș(i) înapoi. / 1834, ianuarie 15.

Pe o *Slujba Învierii*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1833, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 402).

1834 august 29

Acest *Penticostari*, s-au dat de sf(in)ția sa părintele starețul Dometiian, S(f)intei M(ănăstiri) Secului, iară cine va îndrăzni al înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până îl va întoarce la loc. / 1834 avgust 29.

Pe un *Penticostarion*, Sfânta Monastire Secul, 1834, de la pagina de titlu la *Înainte cuvântare*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 188).

1834 august 29

Acest *Penticostari*, s-au dat de sf(in)ția sa părintele starețul Dometiian, S(f)intei M(ănăstiri) Secului, iară cine va îndrăzni al, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce iarăș îl va întoarce acolo. / 1832¹, august 29.

Pe un *Penticostarion*, Sfânta Monastire Secul, 1834, de la pagina de titlu la *Înainte cuvântare*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 187).

¹Anul corect este 1834; o greșeală a scriitorului.

1834 septembrie 3

Iată am făcut sfârșit cărțicei, pecetluindu-o cu această sfântă și prea minunată rugăciune. Deci priimește-o cinstită și cuvioasă maică Sevastie, și cetindu-o cu umilință în toate, să fii pomenit și eu la sf(i)nte voastre rugăcini. / Parfenie monah / 1834 sept(embrie) 3.

Pe un *Canon sufletului din toate zilele către Prea Sf(ă)nta Fecioară Mariia, Maica lui H(risto)s D(umne)zeu*, 1834, Manuscris, p. 84v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără inventar).

<după 1835>

Această *Sf(ă)n(tă) Liturghie*, iaste a Sf(i)n(tei) Măn(ăstiri) Secului, și cine va îndrăzni a o înstreina de la această sf(ă)n(tă) mănă(stire), să fie supt canon ne(i)ertat de Maica și de Sf(ă)n(tul) Ioan Botezătorul, până ce iarăș(i) o va întoarce la locul ei.

Pe o *Sf(i)nte și D(u)mnezeștile Liturghii*, București, Tipografia lui Eliad, 1835, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (266).

<după 1835>

Acest *Apostul*, iaste a Sf(i)nteii Mănăstiri Secului, și cine va îndrăzni al înstreina ori cu ce chip, să fii supt canon ne(i)ertat de Maica D(o)mnului și de Sf(ă)ntul Ioan Botezătorul și de toți Sf(i)nții, până ce iarăș(i) îl va întoarce la locul lui.

Pe un *Apostol*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1835, p. 1-19; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 215).

1835 decembrie 26

Minunati sânt lucrurile tale D(oa)mne, și lăudate foarte, și s-au scris în anul 1835, decemvr(ie) 26.

Aceasta carte iaste a obștii starețului Paisie, și s-au rânduit la S(fânta) M(ănăstire) Secul, să fie nestrămutat acolo (p. 1-3).

Pe un *Antologhion*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1825, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 5).

<după 1836>

Această carte ci să numește *Octoih* iaste a Sf(i)nteii Mănăstiri¹ Secului Sihăstriei², cine va îndrăzni al înstreina de la această sf(ă)ntă mănăstire, ori cu ce chip, să fie supt blestemul și ne(i)ertat canon, până ci îl va întoarce iarăși la locul său. / 1836.

Pe un *Octoih*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1836, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 177); a aparținut bisericii Sfântul Nicolae, Eclesiarhia mare.

¹Tăiat de altă mână.

² Scris de altă mână.

1836 martie 20

Această *Sfântă Evanghelie* s-au rânduit la M(ănăstirea) Secului la paraclisul Sfântului Ierarh Nicolae ca să fie acolo nestrămutată, iară ori cine va îndrăzni a o înstreina de la locul ei, să fie supt ne(i)ertat canon, până iarăși o va aduce înapoi. / 1836 mart(ie) 20.

Pe o *Sfânta și dumnezeiasca Evanghelie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1834, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 201).

1836 martie 20

Această *Sfântă Evanghelie* s-au rânduit la M(ănăstirea) Secului la paraclisul Maicii Domnului

la Adormire, ca să fie acolo nestrămutată, iară ori cine va îndrăzni a o înstreina de la locul ei, să fie supt ne(i)ertat canon, până când iarăși o va aduce la urma sa. / 1836 mart(ie) 20.

Pe o *Sfânta și dumnezeiasca Evanghelie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1834, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 200).

1836 august 25

Această *S(fântă) Liturghie* este a S(fintei) Monastiri Secului. / avgust 25 / 1836, și cine o va înstrăina, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu, până o va întoarce la locul ei.

Pe o *Sf(i)ntele și D(u)mnezeștile Liturghii*, Buzău, 1835, p. 3-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 269).

<după 1836>

Această carte, s-au dăruit de ieroshimonahul Climent, la Sihăstriia Săcului, să fii precum și alte cărți ce sânt date tot de sfinția sa acolo. / 1820 (?), no(i)emvri(e) 20.

Pe o *Viața Prea cuviosului părintelui nostru starețului Paisie*, În Sfânta Monastire Neamțul, 1836, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 648).

1837 <f. l. z.>

1837 / Au răposat pre(o)t(e)asa me(a), după Paște, sânbătă în Dumeneca Ftome(i).

Pe o *Liturghiile a Sfinților Ierarhi Ioan Hrisostomul, Vasilie cel Mare și Grigorie Dialog*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1818, coperta a doua; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 262).

1837 <f. l. z.>

Aceasta carte, adica *Sf(â)nta Liturghie*, am data la Schitul Săhăstrie, spre vecinica pomenire(a) me(a) și a parinților mei, și să fie nestrămutată. / La anul 1837 / Ilarie, ieromonahul, Varzar di peste Prut.

Pe o *Liturghie*, Chișinău 1815, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 238).

1837 august 24

Această carte ce să numești a *Sf(â)ntului Avgustin*, s-au dăruit de mine ieroshimonahul Climent, ca să fii la Săhăstriia Săcului nestrămutată, precum și alte cărți pre care le-am dat acolo spre a mea pomenire și a părinților mei. / Leat 1837, avgust 24 (p. 1-21).

A Schitului Sehăstriei (la *Cătră cetitoriul*).

A lui Climent, ieromonahului din Mănăstirea Neamțul, dăruit (de) părintele Veniamin, mitropolitul.

Pe o „*Sfântul Augustin*”, fără pagină de titlu; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 864).

1837 septembrie 4

Această *Psaltire* este a Sf(intei) Monastiri Secul, dată de sfinția sashimonahul Ilie, ca să fie la paraclisul Maicii D(o)mnului la Adormire, ca să fie nestrămutată de acolo, și cine va îndrăzni a o strămuta, să fie supt ne(i)ertat canon până ce iarăș o va întoarce înapoi. / 1837, sept(em)v(rie) 7.

Stamate (p. 2).

Pe o *Psaltire*, Sfânta Monastire Neamțul, 1824, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 316).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanul, *op. cit.*, p. 135, nr. 37.

1837 octombrie 1

Această carte, s-au afirosit Schitului Sihla, cu hramul Nașterea S(fântului) Ioan Botez(ă)tor(ul), și cine îl va înstreina de la acest s(fânt) lăcaș, să fie supt ne(i)ertată canonisire, cu furii de céle sf(i)nte, 1837 octomvri(e) 1.

Pe o *Praștie*, Sfânta Monastire Neamțul, 1837, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 883).
EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 138, nr. 50.

1837 octombrie 1

Acest *Hronograf* s-au afi(e)rosit S(fintei) besărici din schitul Sihla, cu hramul Naștire(a) S(fântului) Ioan Botezătoriu(l), și cine îl va înstreina de la acest S(fânt) lăcaș să fie supt ne(i)ertată canonisire, cu furii de cele sf(i)nte. / 1837 octomvri(e) 1.

Pe un *Hronograf*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1837, p. 9-19; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 737).

<după 1837>

Această carte ce să numește *Praștie* iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului și cine o va înstreina de aicea ori cu ce chip să fie supt canon ne(i)ertat) până o va întoarce iarăș la locul ei.

Pe o *Praștie*, Sfânta Monastire Neamțul, 1837; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 884).

<după 1837>

Această carte ce să numește *Hronograf*, iaste a Sfintei Mănăstiri Secului, ori cine va îndrăzni al înstreina de la această sf(â)ntă mănăstire, să fie supt canon ne(i)ertat de Sf(â)ntul Ioan Botezătoriu(l) și de toți Sfinții până ce iarăș(i) o va întoarce la locul ei.

Pe un *Hronograf*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1837, la *Înainte cuvântare a Sfântului Dimitrie*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 735); Alte însemnări: „Am cetit, Climent Tudori / 1860”; „Am cetit Nil Bârlibă. / 1870 august 23”, prima pagină albă.

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 139, nr. 51.

<după 1837>

Din ale mele cărți, a lui Costachi Caraiiați (p. 1, la *Înainte cuvântare*).

S(...)rd Costachi Mavroian din Botoșani (p. 1, la *Înainte cuvântare a Sfântului Dimitrie*).

Din cărțile mele, C(ostachi) Mavri, stol(ni)c / Din cărțile mele N. Mavroiani (p. 9, la *Înainte cuvântare a Sfântului Dimitrie*).

Pe un *Hronograf*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1837, în interior pecetea schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 738); Altă însemnare: „Despre trupul lui Adam s-au luat Noe în corabie / 10 Faur 1943 / Cosma ieromonah”, p. 115.

1838 septembrie 20

Acest *Octoih*, 1-au dăruit sfinție sa părintele starețul Neonil la paraclisul de la Sihăstriia Secului, ca să fie nestrămutat întru acea biserică, iar carele va îndrăzni al înstreina de la acea biserică, va fi supt neblagoslovenie și ne(i)ertat canon, până când îl va întoarce iarăși la acéiași biserică. / 1838, septemvrie 20.

Pe un *Octoih*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1836, p. 1-30; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 176).

1838 septembrie 20

Această *Sf(â)ntă și d(umne)zeiască Evanghelie*, iaste a obștii starețului Paisie, dăruită de feciorul răposatului Doroftei, shimonah, Argeșanul, pentru vécinica pomenire, și cine o va înstreina din obște, supt ne(i)ertat canon va fi, până o va întoarce iar în obște.

Iară acum s-au dăruit-o sfinție sa părintele starețul Neonil la paraclisul de la Sihăstria Secului, unde să prăznuiește hramul a D(umne)zeiștilor părinți Ioachim și Anna, ca să fie neștrămutată întru acea biserică în Sf(â)ntul Oltariu, iar carele va îndrăzni a o înstreina de la acea biserică, va fi supt neblagoslovenie și ne(i)ertat canon, până când o va duce iarăși înapoi întru acéiași biserică. / 1838, septemvrie 20.

Pe o *Liturghie*, Iași, Tipografia nou făcută din Sfânta Mitropolie, 1794, p. 1-80; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 199).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanul, *op. cit.*, p. 129, nr. 13.

<1839>

Această sfântă carte este a Mănăstirii Secu.

Pe o *Drept salvatoare învățătură sau cuprindere de D-zeu cuvântări hristianești a lui Platon*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1839, p. 219.

1839 septembrie 2

1839 sept(em)v(rie) 2 / Acest *Sfânt Paraclis a Sf(â)ntului Marelui Mucenic Mina*, s-au scris de mine nevrednicul și păcătosul. <ss>Teolict, (i)erodiacon. / Și este a sf(inției) sale a preiubitului meu frate Ioan preut.

Teoclit, arhimandrit, Dabija (p. 3, 4).

Pe un *Sfânt Paraclis*, 1839, Manuscris, p. 37v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 76).

1841 <f. l. z.>

Această carte, anume *Tălcuire Ivangheliilor*, esti dăruită mii, anumi iconomului Gheorghii (...)zni ot Sf(â)nt(ul) Lazor, și esti dată daniu de răposata Anastasia, blănărița, întru pomenire(a) ei, la anul 1841.

Pe Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, *Tălcuire la cele patru Evanghelii*, Iași, Tipografia cea nouă a Sfintei Mitropolii, 1805, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1841 mai 2

Tipăritu-s-au această de suflet folositoare și sfântă carti ce să numești, a oarecârie pusnic Isaie, în anul de la Domnul nostru Ii(su)s H(risto)s * $\overline{\text{ΑΥΠΙΙ}}$ <1788>, care acum s-au prescriș de mine nevrednica monahie Veniamina Popovici, în zilele maicii noastre stariței Evpraxie, shimonahie, Buzni, prin osârdie și multă îndemânare a sfințiilor sale maicii Anfilohii Morțun și maicii Elpidie Morțun, sorori, în anul 1841, maiu 2.

Pe un *Pateric*, 1841, Manuscris, p. 255-255v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inv.).

1841 iunie 11

Shimonah(ul) Luca, am scris¹. / 1841, iunie 11.

Ace(a)st(ă) carte est(e) a Schitului Suhlei (p. 1).

Pe un *Octoih*, Iași, Sfânta Mitropolie, 1818, ultima pagină; Biblioteca Mănăstirii Secul (In. 406).

¹A scris de mână ultimele trei pagini.

1841 august 1

Această sfântă carte *Liturghie* iaste dată de sf(i)nția sa părintele Doroftei, d(u)hovnicul, la Sfânta Sâhăstri(e), spre vécinica sf(i)nții sale pomenire, și cine va îndrăzni a o înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce o va da iarăș(i) înapoi. / 1841, avgust 1.

Pe o *Sfintele și Dumnezeștile Liturghii*, Buzău, Tipografia Sfintei Episcopii, 1840, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 272).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 137, nr. 44.

<după 1841>

Această carte iaste a obștii Starețul Paisie.

Eu, Leon Costăchescu, am luat 2 cărți de la bibliotecă și anume *Anastasimatariu* și o *Gramatică*. / Costăchescu Leon (ultima pagină albă).

Pe o *Bisericeasca istorie* a lui Meletie, Mitropolitului Atinelor, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1841, partea a II-a a tomului I, p. 3-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 901).

<după 1841>

Am cetit și eu la această sfântă *Istorie*, ce săconpui în patru volume, și spre știință am iscălit. / Antonie monah, Ternevițean.

Pe o *Bisericeasca istorie* a lui Meletie, Mitropolitului Atinelor, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1841, partea I a tomului I, p. 3-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 901).

<după 1842>

Această carte iaste a obștii starețul(ui) Paisie.

Pe o *Bisericeasca istorie* a lui Meletie, Mitropolitului Atinelor, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1841, partea II a tomului II, p. 3-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 903).

1842 <f. l. z.>

Dometian Popoviciu.

Aunul 188 ?

Eu ci(ns)tite părinte am fost la Mănăstire(a) Săcul, aunul (!) 1842.

Această carte este a Sf(intei) M(ă)n(ă)stiri Săcul, de obște (p. 1-2)¹.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui iulie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1814, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 711).

1842 februarie 2

Această *Psaltichia cântărilor besăricești* iaste dreaptă a mea a smeritului ierodiacon Iosif, dăruită de sfinție sa d(u)hovnicescul meu părinte Venedict, arhimandrit și stareț, spre a sa vécinică pomenire, iară cine o va înstreina, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu. / 1842 februar(ie) 1.

Și s-au dăruit Monastirei Secul / anul 1886 februarie în 15, prin ieromonahul Calistrat Savul.

Pe o *Antologhie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1840, p. 1-11; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 353).

<după 1843>

Această *Psaltire* iaste a Sf(i)n(tei) M(ă)n(ă)stiri Secu.

Pe o *Psaltire*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1843, p.1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 320); Alte însemnări: „Gh. Clirilescu”; „Dumitru Ghenade”, prima pagină albă, grafie latină; „Climent Tudor”, „S. Bădace”, pagina de gardă, grafie chirilică.

1843 februarie 8

Această carte de *Psaltichie*, iaste a schitului Sihăstria, dată de părintele starețul Venedict, ca să fie în biserică neștrămutat și cine ar îndrăzni să o înstreine(ze) din schit, să fie supt ne(i)ertat canon, până iarăș o va întoarce înapoi. / 1843 fev(ruarie) 8.

Pe o *Antologie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1840, p. 1-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 354); Altă însemnare: „Această carte de *Psaltichie* este a Sf(intei) Monastiri Secu, dată de părintele starețul Venedict, ca să fie în biserică neștrămutat, și cine or îndrăzni a o înștrăina din schit să fie supt”, a doua pagină albă.

1843 noiembrie 13

Acest *Apostol* s-au dat Sf(intei) biserici a Sf(intei) Sihăstriei Săcului de mine ierodiaconul Iezechiel, și cine va îndrăzni al înstreina din acest lăcaș să fie supt ne(i)ertat canon și lipsit de blagoslovenia lui D(u)mnezeu. / Anul 1843 noemv(rie) 13.

Pe un *Apostol*, Buzău, 1837, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 217).
EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 138, nr. 48.

1843 noiembrie 21

Această *Biblie* dată fiind noaă ierodiaconului Iezechiil și ierod(iaconului) Teofan de sf(in)ția sa păr(intele) Venedict, arhimandritu(l), noi o am afierosit sf(intei) Sihăstriei Săcului și cine va îndrăzni a o înstreina din acest lăcaș să fie supt ne(i)ertat canon și lipsit de blagoslovenia lui D(u)mnezeu. / Anul 1843, no(i)emv(rie) 21

Pe o *Biblie*, Blaj, 1795, p. 1-11; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 808).
EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 129, nr. 14.

1844<f. l. z.>

Această carte *Triodion* este de obști a M(ă)n(ă)stirii Săcului, și cini o va înstreina să fie ne(i)ertat de Maica D(o)mnului și S(fă)n(tul) Ioan Botezătoriu(l), până nu o va întoarce înapoi. / 1844.

Pe un *Triodion*<în inventarul bibliotecii *Penticostar*, Moscova, 1768>, lipsă pagina de gardă și p. 1, p. 2-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 983).

<1844>

Această *Sf(ă)ntăEvanghelie* este a Sfintii Monastiri Secul de obște.

Pe o *Evanghelie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1845, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 205).

1844 martie 23

Anul 1844 marti(e) 23 au ars Mănăstire(a) Săcului (...)¹.

Pe un *Ceaslov*, fără pagină de gardă, p. 408-409; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 302).

¹Tăiat partea de jos.

<după 1844>

Acest *Pidalion* iaste rânduit de părintele starețul Neonil la Sf(â)nta Monastire Secul.

Pe un *Pidalion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1844, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 785).

<după 1845> ianuarie 21

Această *Leturghie*, este a obștii starițului Paisie, și s-au dat de sf(i)n(ția) sa părintele starițului Neonil la S(fânta) Monastiré Secul, ca să fie nestrămutată în S(fântul) Oltariu, iar carile va îndrăzni a o înstrăina din S(fântul) Oltariu, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce o va întoarce iarăș înapoi. / ianuarie 21.

Pe o *Liturghie*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1845, p. prima copertă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 258); Aceiași însemnare și la alt exemplar (Inv. 261).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 139, nr. 53.

1846 <f. l. z.>

Această *Biblie* s-au hărăzit de răposatul păr(inte) Elefterie, ieroshidiaconul, spițeriu, la anul 1846, sfin(ție) sale păr(intelui) Avgustin, ieromonahu, din Mon(astirea) Neamțul.

Pe o *Biblie*, 1758, Lavra Pecerska, Kiev, coperta 2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 939).

1847 februarie 24

Această *Sf(â)ntă Eva(n)gghelie* este S(fi)n(tei) M(ă)n(ăstiri) Secul, și s-au rânduit ca să fie în Sf(â)ntul Oltariu de-a pururea, iară cine o va înstreina, să fie ne(i)ertat. / 1847, fev(ruarie) 24.

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 263-266; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 832).

1847 februarie 24

Acest *Apostol* este a Sf(i)ntei M(ă)n(ăstiri) Secul și s-au rânduit ca să fie în Sf(â)ntul Oltariu de-a pururea, iară cine îl va înstrăina să fie ne(i)ertat. / 1847, fevr(uarie) 24.

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 263-266; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 837).

1848 <f. l. z.>

Această *Sf(â)ntă Eva(n)ghelie*, s-au rânduit de păr(in)t(ele) stareț Neonil la Sf(ânta) M(ă)n(ăstire) Secul, iară cine o va înstreina ori cu ce chip să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu. / 1848.

Pe o *Sfântă și dumnezeiască Evanghelie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 204).

1848 <f. l. z.>

Această carte iaste supt canon neiertat până o va întoarce iarăș înapoi la sf(â)nta Monastire Secul. 1848 τῚ

Pe *Viețile sfinților din luna noiembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1812, de la pagina de gardă la p. 5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 667).

1848 <f. l. z.>

Acestsf(â)nt *Apostol* este a Sfintei Monastiri Secul de obște, iară cine îl va înstreina să fie ne(i)ertat de D(o)mnul. / 1848.

Pe un *Apostol*, Buzău, 1836, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 218).

1848 <f. l. z.>

Această carte *Mineiul luna lui octombrie* este a sfintei Monastire(a) Săcului, unde este hramul Tăerea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimine să nu-l e de la bisărica sf(â)ntului Ioan că va fi supt canon ne(i)ertat până când nu-l va întoarce înapoi și vinovat înainte(a) lui D(u)mnezeu, muștrat fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui octombrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1845, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 63).

1848 <f. l. z.>

Această carte luna lui no(i)emvrii este a sfintei Monastiri Secul și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Necolae și nimine să nu-l înstreineze de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui noemvrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 67).

1848 <f. l. z.>

Această carte cu slovele sfinților preste tot anul, a vecerniei și a utrenii, s-au rânduie de sfinția sa părintele nostru starețul Neonil ca să fie la Sf(â)nta Monastire Secul de obște. 1848

Pe o ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ, ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ, 1841, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1251).

1848 <f. l. z.>

Acest *Triodion*, împreună cu alte două, s-au rânduie de sfinția sa părint(e) nostru starețul Neonil, ca să fie în Sf(â)nta M(ă)n(ă)stire Secul, pentru trebuința obștiei, iară cine va îndrăzni al înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până îl va aduce la locul său. / 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1847, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 169).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui ianuarie*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Nicolae, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat până când nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui ianuarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 74).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui februarie*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui februarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 78).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui februarie*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimene să nu-l e de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce, și vinovat înainte(a) lui D(u)mnezeu, muștrat fiind de Sf(â)ntul Ioan.

Pe un *Mineiul lunii lui februarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca

Mănăstirii Secul (Inv. 77).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui mart(i)e*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimenea să nu-l e de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi, și vinovat înaintea(a) lui D(u)mnezeu, muștrată fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui martie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 82).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui mart(i)e*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și nimene să nu-l e de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui martie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 81).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui aprilie*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimenesă nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până nu-l va întoarce înapoi, și vinovat înainte(a) lui D(u)mnezeu, muștrată fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui aprilie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 83).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui maiu*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Necolai, și nimene să nu-l e de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui mai*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-2v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 89).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui maiu*, este a Sfintii Monastire a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când va întoarce înapoi, muștrată fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui mai*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 89).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui iunie*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și nimene să nu-l e de la bisărică Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui iunie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 91).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui iunie*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi, muștrată fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui iunie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 90).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui iulii*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și nimenea să nu-l e de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și va fi supt canon ne(e)rtat, până când nu-l va întoarce înapoi. 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui iulie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1847, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 95)

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul lunii lui August*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și nimene să nu-l e de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui august*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1847, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 99).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul lunii lui August*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, unde hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi, muștrat fiind de Sf(â)ntul Ioan. 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui august*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1847, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 152)

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui octomvrie*, și este a Sfintei Monastiri Săcului, și s-au rânduie la bisărica Sf(â)ntului Nicolae, și nimene să nu-l înstreineze de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat până când nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui decemvrii*, este a Sfintii Monastiri Secului, și s-au dăruit la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și nimene sănu-l ei de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până cân(d) nu-l va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui decembrie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1847, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 69).

1848 <f. l. z.>

Această carte iaste a Sf(i)nteii Monastiri Secul, de obște. / 1848.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui mai*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 700).

1848 <f. l. z.>

Aceasta carte iaste a obștii starețului Paisie, din Sf(â)nta Monastire Secul. / 1848.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui iunie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 706).

1848 <f. l. z.>

Să fie știut când au murit oameni de holiră în satul Drăgușani, în anul 1848.

Să fie știut când au murit oameni de vi(s)col în anul 1850.

Pe un *Aghiazmatariu bogat*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1846, după pagina de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 517).

1848 <f. l. z.>

Această carte este o obștii a M(ă)năstirii Săcului, și nimene să nu o înstrăinezi de la sf(â)nta monastiri, și va fi canun ne(i)ertat . / 1848.

Ah lume, lume, trecătoare tare ești, înșălător te ar(ă)ț(i), cu mult(ă) avere, dar ești în scurt(ă) vr(e)mi. / Te arăți tari frumoase, ca florile di pre în vasă, nu poate omu(l) să trăiasc(ă) și lume(a) să nu-l vorb(e)asc(ă) (prima pagină albă).

Pe o *Minunile Maicii D(o)mnului*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1847, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 847); Însemnarea și pe alt exemplar (Inv. 850).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui ianuarii*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimenea să nu-l e de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi și vinovat înainte(a) lui D(u)mnezeu, muștrat fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui ianuarie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 71).

1848<f. l. z.>

Această carte cu *Minunile Maicii D(o)mnului*, este a Sf(i)ntei Monastiri a Săcului, și nimenea să nu îndrăznească a o înstreina de la sf(â)nta monastire, că va fi supt canon ne(i)ertat. / 1848.

Pe o *Minunile Maicii D(o)mnului*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1847, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 848).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui iulii*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, ca va fi supt canon ne(i)ertat, până când ce nu-l va întoarce înapoi, muștrat fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui iulie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1847, p. 1-2v; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 97).

1848 <f. l. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui septe(m)vrii*, este a Sf(i)ntei Monastiri a Săcului, și s-au rânduit la bisărica Sf(â)ntului Necolae, și nimine să nu-l înstreineze de la bisărica Sf(â)ntului Necolae, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu va întoarce înapoi. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui septemvrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 62).

1848 <f. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui septet(m)vrii*, este a Sf(i)ntei Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimenea să nu-l e de la lăcașul Sf(â)ntului Ion, că va fi supt canon niertat, până când nu-l va întoarce înapoi și vinovat înainte(a) lui D(u)mnezeu, muștrat fiind de Sf(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiul lunii lui septemvrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 60).

1848 <f. z.>

Această carte, *Mineiul luna lui no(i)e(m)vrie*, este a Sfintei Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi, și vinovat înainte(a) lui D(u)mnezeu, muștrat fiind de Sf(â)ntu(l) Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiu luna lui noemvrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 68).

1848 <f. z.>

Această carte, *Mineiu luna lui dece(m)vrii*, este a Sfintii Monastiri a Săcului, unde este hramul Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan, și nimene să nu-l ia de la bisărica Sf(â)ntului Ioan, că va fi supt canon ne(i)ertat, până când nu-l va întoarce înapoi și vinovat înainte(a) lui D(u)mnezeu, muștrat fiin(d) de S(â)ntul Ioan. / 1848.

Pe un *Mineiu lunii lui decemvrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 106).

1848 iunie 15

Această carte este a sf(i)nteii Monastiri Secul de obște, iară cine o va înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon până o va întoarce la locul său. / 1848 iunie 15.

Pe o *Antologhie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1840, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 356).

1848 iulie 2

Această *Antologhie*, este a Sf(intei) M(ă)n(ă)stiri Secul, de obște, și cine o va înstreina, va fi supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / 1848 iulie 2.

Pe TAMEION ANΘΟΛΓΙΑΣ, EN KONΣTANTINOYΠIOΛEI, TOMOΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ, 1824, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1250).

<1848 iulie 2>

Această carte *Psaltichie* ci să numește *Antologhia*, iaste a Sf(i)nteii Mănăstir(i) Seculu, de obște, și cine a îndrăzni al înstreina de la sf(â)nta măn(ă)stiri, să fie supt ne(i)ertat canon, până ci iarăș îl va întoarce la locul lui.

Pe TAMEION ANΘΟΛΓΙΑΣ, EN KONΣTANTINOYΠIOΛEI, TOMOΣ ΠΡΩΤΟΣ, 1824, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1249).

1848 octombrie 20

Această carte iaste a Sf(i)nteii Monastiri Seculu, de obște. 1848, oct(ombrie) 20.

Pe o *Viața prea cuviosului părintelui nostru stareșului Paisie*, Sfânta Monastire Neamțul, 1836, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 645).

1848 octombrie 20

Aciastă carte iaste a Sf(i)nteii Monastiri Secul, de obște, și cine o va înstreina să fie ne(i)ertat. / 1848, oct(ombrie) 20 / Rânduită de păr(in)t(ele) st(a)r(e)ț Neonil.

Pe o *Minunile Maicii D(o)mnului*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1847, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 847); Însemnarea și pe alt exemplar (Inv. 846).

1848 octombrie 20

Această carte iaste a Sf(i)nteii Monastiri Seculu, de obște. / 1848, oct(ombrie) 20.

Această sf(â)btă carti *Minunile Maicii Domnului* de la la Sfânt(a) Mon(astire) Secul este de obști (prima pagină albă).

Pe o *Minunile Maicii D(o)mnului*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1847, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 847); Însemnarea și pe alt exemplar (Inv. 846).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu no(i)emvrie*, iaste a sf(i)nteii Monastiri Secul de obște, și cine îl va înstreina ori

cu ce chip, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sfinții. / 1848 oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui noembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 66).

1848 octombrie 20

Acest *Irmologhion* s-au rânduit de sf(i)nția sa, părintele nostru, starețul Neonil, ca să fie la Monastire(a) Secul, de obște, și cine va îndrăzni al înstreina de la numita monastire, va fi înstreinat de D(u)mnezeu. / 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Irmologhion*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1848, p. 1-9; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 342).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu ianuarie*, iaste a Sf(i)ntei Monastiri Secul, de obște, și cine îl va înstreina ori cu ce chip, va fi înstreina de D(u)mnezeu și de toți Sf(i)nții. / 1848 oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui ianuarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 73).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu februarie*, iaste a Sf(i)ntei Monastiri Secul, de obște, și cine îl va înstreina, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sf(i)nții. 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui februarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 75).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu martie*, iaste a Sf(i)ntei Monastiri Secul, de obște, și cine îl va înstreina, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sfinții. / 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui martie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 80).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu aprilie*, iaste a Sf(i)ntei Monastiri Secul, de obște, și cine îl va înstreina, ori cu ce chip, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sf(i)nții. / 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui aprilie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 85).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu mai*, iaste a Sf(i)ntei Monastiri Secul, de obște, și cine îl va înstreina, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sf(i)nții. / 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui mai*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 87).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu iunie*, iaste a Sf(i)ntei Monastiri Secul, de obște, și cine îl va înstreina, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sf(i)nții. / 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui iunie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 92).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu iulie*, iaste a Sf(i)ntei Monastiri Secul, de obște, și cine îl va înstreina, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sfinții. / 1848, oct(ombrie) 20.

Pe un *Mineiul lunii lui iulie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1847, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 96).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu avgust*, iaste a Sf(i)nteii Monastirii Secul, de obște, și cine o va înstreina, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sfinții. / 1848, oct(omvrie) 20.

Pe un *Mineiu lunii lui august*, Tipografia Sfintii Monastirii Neamțul, 1847, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 101).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu septemvrie*, iaste a Sf(i)nteii Monastirii Secul, de obște, și cine o va înstreina, ori cu ce chip, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sfinții. / 1848, oct(omvrie) 20.

Pe un *Mineiu lunii lui septemvrie*, Tipografia Sfintii Monastirii Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 61).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu octomvrie*, iaste a Sf(i)nteii Monastirii Secul, de obște, și cine îl va înstreina, ori cu ce chip, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sfinții. / 1848, oct(omvrie) 20.

Pe un *Mineiu lunii lui octomvrie*, Tipografia Sfintii Monastirii Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 65).

1848 octombrie 20

Acest *Mineiu decemvrie*, iaste a Sf(i)nteii Monastirii Secul, de obște, și cine o va înstreina, ori cu ce chip, va fi înstreinat de D(u)mnezeu și de toți Sfinții. / 1848, oct(omvrie) 20.

Pe un *Mineiu lunii lui decembrie*, Tipografia Sfintii Monastirii Neamțul, 1845, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 70).

1848 decembrie 12

Și eu Gheorghie Teodor din poliția Roman la anul 1848, decemv(rie) 12, această carte am cetit, fiind frate în M(ănăst)irea Secul, în vremea starețului Nil, arhimandr(it), celui râvnitoriu întru cele d(u)hovnicești, și igumen fiind părintele Teodosie, d(u)h(o)vnic și mie bun nacealnic.

Eu preotul Vasili Andrianovic, din orașul Iașii de la biserica Sf(â)n(tul) Teodor, am cetit această carte toată, care iaste a Monastirii Secului (nedatat, ultima p. 33v.).

Această carte iaste a ob(știi) starețului Paisie și s-au rânduit la S(fânta) M(ănăstire) Secu să fie nestrămutat (de la pagina de gardă la p. 2).

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui noiembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1811, p. 333v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 676).

1848 decembrie 28

Acest *Molitvenic*, s-au hărăzit de sf(i)nția sa păr(intele) Venedict, proin stareț, ucenicului său ierodiiacului Teofan. / 1849, decemvrie 28.

Pe un *Molidvenicbogat*, Tipografia din nou făcută în Episcopia Buzăului, 1835, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 620).

<după 1848>

Acest *Penticostariu* iaste a Sf(intei) Măn(ăstiri) Secului.

Pe un *Penticostarion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, p. 2-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 191).

1849 octombrie 20

Această carte este a Sf(i)nteii Monastirii Secului, de obște, și cine o va înstreina va fi supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul ei. / 1849, oct(omvrie) 20.

Pe o *Viața Prea cuviosului părintelui nostru starețului Paisie*, Sfânta Monastire Neamțul, 1836, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 647).

1849 ianuarie 20

S-au mutat argintul aceștii *Evanghelii* pe altă *Evanghelie* mai mare, la anul 1849, ianuarie 20.

Pe o *Sfântă și dumnezeiască Evanghelie*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1794, p. 88; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 198); A se vedea însemnarea din noiembrie 1802.

1849 octombrie 20

Această carte este a Sf(i)nteii Monastirii Secului, de obște, și cine o va înstreina va fi supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul ei. / 1849, oct(omvrie) 20.

Pe o *Viața Prea cuviosului părintelui nostru starețului Paisie*, Sfânta Monastire Neamțul, 1836, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 647).

<ante 1849 decembrie 1

Calistrat d(u)ho(vnic).

Pe o *A Γ ΘΕΓ ΑΓ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ, ΕΝΕΤΥΗΣΙ*, 1785, prima pagină albă, după un text scris în limba greacă; între paginile 3-7, o însemnare în limba greacă din 1 decembrie 1849 (prin care, probabil, dăruiește cartea Mănăstirii Secu); Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1255).

1849 decembrie 1

Sf(ânta) M(ă)n(ăstire) Secul, ca să fie de obște, iară cine o va înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon. / 1849, decemv(rie) 1.

Pe un *KYPIKOΔΡΟΜΙΟΝ, ΤΟΜΟΣ Β, ΕΝ ΜΟΣΧΑ*, 1796, p. 321-323; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1248).

1849 decembrie 1

Această carte s-au dăruit de păr(in)t(ele) Calistrat, d(u)h(o)v(nicul) Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Secul, ca să fie de obște, iară hine o va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon. / 1849 decemv(rie) 1.

<Notă>: Conține și alte însemnări în limba greacă în primele zece și ultimele șase, dintre care una din 1791.

Pe un *Α ΓΙΑΣΜΑ ΠΙΟΝ ΜΕΓΑ, Ε ΝΕΤΙΣΙΝ*, 1780, p. 9-19; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1265).

1849 decembrie 1

Calistrat, d(u)h(o)v(nic) (p. 1).

Aciastă carte s-au dăruit de păr(i)nt(ele) Calistrat, d(u)h(o)v(nicul) Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Secul, ca să fie de obște, iară cine o va înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon. / 1849 decemv(rie) 1.

Pe un *Α ΠΙΟΣΤΟΛΩΝ, Ε ΝΕΤΥΗΣΙ*, 1787, p. 3-7.

1849 decembrie 1

Această carte s-au dăruit de păr(i)nt(ele) Calistrat, d(u)h(o)v(nicul), Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Secul, ca să fie de obște, iară cine o va înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon. / 1849 decemv(rie) 1.

Pe o *ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΙΕΡΑ ΤΟΥ ΑΓΓΟΥ ΚΑΓ ΘΕΟΒΑΛΙΣΤΟΥ*, EN BENETIA, 1817, p. 7-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1257).

Această carte s-au dăruit de păr(in)t(ele) Calistrat, d(u)h(o)v(nicul) Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Secul, ca să fie de obște, iară cine o va înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon. / 1849 decemv(rie) 1.

Pe o *EYAYΓΓEAIEION*, fără pagină de titlu și primele 8 pagini, p. 9-21; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1264).

1849 decembrie 1

Au răposat părintele Calistrat, dohovnicu(l), la anul 1849. / dicemvrie 1, carile au fost di la părintile starițu(l) Paisie.

Această carte iaste a obștii starițului Paisie și (cine) o va înstreina din obște va fi supt canon ne(i)ertat până o va înnapoi(a) la Sf(ânta) M(ă)n(ăsti)re Secul(de la pagina de titlu la p. 4).

Pe o *Viețile sfinților din luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 685).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 138, nr. 47.

1849 decembrie 12

1849 dece(m)vrie 12 / Au răposat păr(intele) Calistrat.
Ilarion d(u)h(o)v(nic) (după pagina de titlu).

Pe o *Carte folositoare de suflet*, 1799, p. 2 ; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 855).

1850 <f. l. z.>

Această carte este a Sf(i)nte(i) Monastiri Secul de obște. 1850 fevuari(e).

Pe o *Voroavă după Epistola lui Pavel cea către Efeseni*, fără an și tipografie; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 889, 890, 891, 892 și 893 – 5 exemplare cu aceiași însemnare).

1850<f. l. z.>

În Sf(ânta) M(ă)n(ăstire) Secul. / 1850.

Pe un *EIPMOΛOΓION TΩN KATABAΣIΩN*, KONΣTANTINOYΠIOAIE, 1825, p. 5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1253); Cu o însemnare în limba greacă la p. 1-3.

1850<f. l. z.>

Acest *Irmologhion* s-au rânduit de părintele nostru starețul Neonil la S(fânta) M(ă)n(ăstire) Secul de obște, iară cine o va înstreina să fie ne(i)ertat. / 1850.

Pe un *EIPMOΛOΓION TΩN KATABAΣIΩN*, KONΣTANTINOYΠIOAIE, 1839, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1254).

1850<f. l. z.>

Acest *Triodion*, împreună cu alte doaă, s-au rânduit de păr(in)t(ele) nostru stareț, Neonil, la Sf(ânta) M(ă)n(ăstire) Secul, de obște, iară cine îl va înstreina ori cu ce chip, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu. / 1850.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 170).

1850 aprilie 9

(...)¹ pentru trebuința ce urmează, iară cine îl va înstreina, va fi supt ne(i)ertat canon, până când îl va întoarce la locul său. / 1850, aprilie 9.

Pe un *Molidvenicbogat*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1848, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 620).

¹Rupt.

1850 septembrie 3

Această *Sf(â)ntă Evanghelii* iaste dreaptă a Sf(â)ntului Țibucani. / 1850 săpt(embrie) 3 /Ieromonah Calistrat, nace(alnic).

Pe o Svânta și Dumnezăiasca Evanghelie, 1682, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 195); Altă însemnare: „Această Sf(â)ntă Ivanghelii iaste dreaptă a Sf(â)ntului schit Țibucanii”, ultima pagină albă.

1851<f. l. z.>

Acest *Sf(â)ntApostol*, s-au rânduie de părintele Neonil, starețul, ca să fie la Sf(â)nta Manastire Secul, de obște. Iară cine îl va înstreina să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu. / 1851. T. G.

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 220).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 138, nr. 49.

1851<f. l. z.>

Acest *Apostol*, s-au rânduie de părintele Neonil, ca să fie la Sf(â)nta Monastire Secul, de obște. Iară cine îl va înstreina, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu. / 1851.

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 224).

1851<f. l. z.>

Acest *Apostol*, s-au rânduie de părintele Neonil, starețul, ca să fie la Sf(â)nta Monastire Secul, de obște, iară cine îl va înstreina, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu. 1851.

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 225).

<1851f. l. z.>

Acest *Apostol*, s-au dat de părintele starețul Neonil la Sf(â)nta M(ă)n(ă)stire Secul, ca să fie de obște. Iară cine îl va înstreina, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu.

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 226).

<1851>

Acest sf(â)nt *Apostol*, s-au rânduie cu blagoslovenia părintelui nostru Neonil, starețul, la sf(â)ntul Schit Sihăstriia, iară cine îl va înstreina ori cu ce chip să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu.

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, p. 1-5 ; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 219).

1851 mai 8

Gavriil monah / 1851mai 8. / Un an și o lună am împlinit.

Pe o *Viețile sfinților pe luna iunie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, a doua pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 708).

1852 <f. l. z.>

Această sf(â)ntă carte cu *Rânduiala Liturghiei*, și amândoaă *Antologhiile* s-au rânduie de

părintele nostru starețul Neonil la S(fânta) M(ănăstire) Secul, ca să fie pentru trebuința bisericească de obște, iară cine o va înstreina să fie ne(i)ertat. / 1852.

Pe o *Rânduiala Sfintei Liturghii și alte adausuri*, de Anton Pann, 1847, fără pagină de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 363).

1852 <f. l. z.>

Acest *Doxastariu* s-au rânduit de părintele nostru starețul Neonil la Sf(ânta) M(ă)n(ăstire) Secul ca să fie de obște, iară cine la va înstreina să fie ne(i)ertat. / 1852.

Pe un *Noul Docsastar* de Antonn Pann, București, Tipografia pitarului Constantin Pepcovici, 1841, tomul 1, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 362).

1852 februarie 10

Schitul Cozancii / 1852 februarie 10 /

S-au săvârșit din viață i(e)romonah(ul) Nionil Bâgul, și s-au dat ace(a)stă carte, anume *Liturghii*, Schitului Cozanci. S-au dat pentru sufletul și (i)ertare(a) păcatelor robului lui Dumnezeu, i(e)romonahului Nionil, fiind drept a lui, și ori cini va îndrăzni a o lua prin tăgadă di ascundere sau s-o prifacă într-alte cărți, fără cuvânt să rămâi (...) ¹, ne(i)ertat di hramul Adormirii Maicii Domnului nostru I(i)sus Hristos, și noi părințai care am fost față tot așa zâcem pentru acel răpitori.

Pe o *Liturghiile a Sfinților Ierarhi Ioan Hrisostomul, Vasilie cel Mare și Grigorie Dialog*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1818, p. 1-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 262).

¹Ilizibil, din cauza utilizării.

1853 <f. l. z.>

Această sf(ântă) și d(u)mnezăiască *Eva(n)ghelie*, împreună cu *Apostolul*, este a Sf(ânt)ului Schit Sihăstria, și cine o va înstrăina de la locul său, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce o va întoarce la locul său. / Anul 1853 (p. 1-7).

Această carte, iaste a pitariului Timofteiu, de la Schitul Vovedeniia, și mă rog sf(i)nțiilor voastre, câți veți ceti pre dânsa, rugați-vă lui D(u)mnezeu pentru mine păcătosul, ca să aflu milă prin rugăciunile sf(i)nțiilor voastre în zioa judecății, că înainte și în deșartăciuni în pietrec viața (prima pagină albă, însemnare nedatată).

Pe un *Noul Testament*, acum întâi tipărit într-ace(a)sta chip, pre limba rumânească, București, Tipografia Domnească, 1703; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 823).

1853 februarie 3

Pre această de suflet folositoare carte a Sf(ânt)ului Isac Sirul, am cetit și eu smeritul între toți și mai păcătos, când din pronia cerească pitrecând la acest Schit Sihla, m-am îndeletnicit la cetirea aceștii cărți sfinte, din care mult folos am priimit. / 1854 fevr(uarie) 3 / Fratile Haralambie Vasăleu, păcătosul (prima pagină albă).

Această carte a Sf(ânt)ului Isac Sirul, s-au afierosit Sf(ânt)ului Schit Sihla, și cine o ar înstreinade la numitul schit, supt ne(i)ertat canon să fie, până o va întoarce iarăș înapoi (de la pagina de titlu la p. 5).

Pe o *Cuvintele și învățăturile prea cuviosului părintelui nostru Efrem Sirul*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1819; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 766); O însemnare din 18 ianuarie 1854 a fratelui Haralambie cu același conținut, din 18 ianuarie 1854, la a treia copertă.

1853 mai 25

Această carti di *Psaltichie* me-au dăruit-omie sfinție sa părintele arhimandritul Dionisăe, cari

carti o dăru(i)esc și eu nepoatelor meli Amfilohiea Cotea cu soră-sa, spre învățătură. / 1853 mai 25.

Pe un *Irmologhion sau Catavasieriu musicesc*, 1823, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 345).

1853 iunie 1

Am cetit și am rămas mulțămît și folosit de câștigare(a) fericirilor cerește a sfinților cuprinși p(r)in această carte, pentru care și eu mult păcătosul întru nimic (...) de păcătos de m-aș învrednici mântuirii cu ale lor sfinte și placute rugăciuni către aceleș iu(bi)tor de milostivire spre înduratului și Du(m)nului Dumnezeu. / (1)853 iuni 1^{iu} / C.P.M.

Supt iscălitul am cetit și am rămas mult prea mulțumit și de câștigarea fericirilor folosit în Hristos Iisus. Pentru care și eu mult păcătosul doresc să mă mantua, cu a Sfinților mucenici rugăciuni. Am gătit de cetit. Ioanichie monah Vatecă.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 685).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 138, nr. 47.

1853 iulie 9

Acest *Sfânt Apostol* s-au dăruit sfântului schit di pi moșia Țâbucanii, cu hramul Naștiria Maicii Domnului, de cătră ieroshimonahul Iachint, la 9 iulii 1853, dând și o carti di *Liturghii*. / Iachint, d(u)h(o)v(nic).

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 222).

1853 octombrie 16

„Acest *Pateric* este (obștii)² stareț(ului) Paisie”.

La anul 1853, oct(ombrie) 16, s-au săvârșit din viață părintile Neonil, arhimandritul și (starețul) (Sfintelor Mănăstiri)¹Neamțul și Secul / oct(ombrie) 16.

Această carte iaste a Mănăstirii Secului.

Pe un *Pateric*, București, Sfânta Mitropolie, 1828, la *Scară a pricinilor ...*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 768).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 136, nr. 39.

¹Tăiat la legat.

²Lipsă pagini.

1853 noiembrie 23

Am cetit și eu pre această de suflet folositoare carte, și tare mi s-au înnpăcat Duhul, și văzind felirimi d(e) ceteși iscăliți pe fila din început am scris și eu cel mai păcătos între clirici, și am iscălit. / 1853, no(i)emv(rie) 23 / Fratile Haralambie Vasăliu, păcătos.

Pe o *Cuvintele fericitului părintelui nostru Doroștei*, Sfânta Episcopie a Râmnicului, 1784, penultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 725).

1853 decembrie 6

Ioan Bobeică, stol(nic), iar cu frică am cetit *Viețile sfinților* și pre mult m-am mângâ(i)et. / 1853, decemvr(ie) 6 / Domnu(l) să ne mântui(e) și pe noi păcătoșii prin sfințânia lor.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui noiembrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1811, p. 333v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 676).

1853 decembrie 13

Am cetit și eu pre această carte, smeritul între elirici și de cât toți păcătos. / 1853 decemv(rie) 13 / Fratile Haralambie Vasile Deda.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 687).

1854 <f. l. z.>

Acest *Prolog* iaste a sf(i)n(tei) (...) oricine îl va înstreina de la această sf(â)ntă măn(ăstire) supt canon ne(i)ertat să fie până îl va întoarce înapoi la locul lui. 1854.

Pe un *Prolog*, decembrie, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1854, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 634).

¹Rupt.

1854 <f. l. z.>

Acest *Prolog*, iaste Sf(i)n(tei) Măn(ăstiri) Secului.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1855, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 637).

1854 <f. l. z.>

Una din cărțile Schitului Țibucani donată de Ionică Botez. / 1854.

Pe un *Molitvenic bogat*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1848, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1854 ianuarie 25

Am cetit și eu pre această carte, smeritul și mai mult decât toți păcătosul; 1854, ghenar 25 / f(ratele) Haralambie, păcătosul.

Pe o *Praștie*, Sfânta Monastire Neamțul, 1837, p. ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 883).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 138, nr. 50.

1854 februarie 6

~~Această carte, cică este a mea, (i)eroshimonahul Isaie, duhov(nic). / 1854, fev(ruarie) 6.~~

Pe o *Tâlcuirea celor șapte sfințite Taine ale bisericii*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1854 aprilie 4

Supt iscălitul a cetit cu luari aminte toată această sfântă carte *Patimile și petrecerea a tuturor sfinților pi luna aceasta martii*, și pre mult m-am mangâ(i)et. Domnu(l) să ne învrednicească și pe noi a câștiga împărăția ceriului. / Ioan Bobeică, stol(ni)c (penultima pagină albă).

Anton monah.

Această carte este a obștii Sf(intei) Mo(nastiri) Secului.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui martie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 692).

1854 iunie 12

Supt iscălitul am cetit și pre mult am rămas mulțămit și de câștigarea fericiril(o)r folosit în H(risto)s Isus, pentru care și eu mult păcătosul doresc a mă mântui cu a sfințil(o)r mucenici rugăciuni.

/ (1)854, iunie 12 zile, am gătit de citit. / Io(a)niche m(ona)h, Bobeică.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 685).

1854 iulie 30

Cu ajutoriul ziditoriului am isprăvit și pre mult m-am mulțămît cu rugăciunile tuturor sfinților să mă mântu(i)esc și eu păcătosul. / Ioanichii monah / 1854, iuli(e) 30.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui iunie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p. 281v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 707).

1854 septembrie 1

Această carte ce să numești *Prolog*, iaste a obștii Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului, și cine o va înstreina din obștime, supt ne(i)ertat canon va fi, până când iarăș o va întoarce înapoi. / 1854 septemvr(i)e 1.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1855, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 629).

1854 septembrie 28

Cu ajutoriul tuturor sfințil(o)r mucenici și pus(t)nici am isprăvit de cetit și pre(a) mult m-am mângâ(i)et cu rugăciunile lor să mă mântu(i)esc. / 1854 săpt(em)v(rie) 28 / Ionichii, mo(na)h Bobeică.

Pe *Viețile sfinților din luna avgust*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1815, p. 250v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 716).

1854 noiembrie 13

Această carte este dr(e)ap(t)ă a me(a), dată de părintele Varlam mon(a)h, la anul 1854, noemvr(ie) 13.

Pe un *Antologhion și Octoih*, Iași, 1726, fără pagină de gardă, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 933); Altă însemnare: „Această carte, am cumpărat-o de la părintele fra(tele) Timofte a Danalulu din M(ănăsti)rea Secu. / La 12 sept(embrie) 1915 / casier Filaret Buleg”, p. 1.

1855 mai 29

Supt iscălitul (...) am gătit de citit. / 1855 mai 29 / Io(a)nichii, m(ona)h Bobeică (p. 296v.).

Această carte iaste de obștii starițului Paisie, și cine o va înstreina din obștie, va da samă la strașnicul județi înainte(a) D(o)mnului la a do(u)a venire, iar de o va înapoi la locul ei va scăpa de judecată (de la pagina de titlu la p. 2).

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui martie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813, p.296v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 694).

1855 mai 30

Această carte ce se numește *Prolog*, iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului, și cine va îndrăzni al înstreina de la această sf(â)n(tă) măn(ă)s(tire) ori cu ce chip să fie ne(i)ertat de Sf(â)n(tul) Ioan Botezătoriu și de toți sfinții, până ce îl va întoarce înapoi la locul lui . / 1859 mai 30.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1855, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 638).

1855 iulie 6

Acest *Prolog*, iaste a Sf(i)n(tei) Măn(ăstiri) Secului, și cine va îndrăzni al înstreina ori cu ce

chip de la această sf(â)n(tă) măn(ăstire), să fie ne(i)ertat de Maica D(o)mn(ului) și de Ioan Bot(e)z(ătorul), și de toți Sfinții, până ce iarăș îl va întoarce la locul său. / 1859 iuli(e) 6.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1855, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 638).

1855 octombrie 2

Mo(na)h Ionichii Bobeică / 1855, oct(ombrie) 2 (...) de sus iscălitul (p. 295v.).
Această carte iaste a Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Săcul, de obște (p. 1-2).

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui mai*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1813; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 701).

<1856>

Această carte iaste a Sf(i)n(tei) Mănăstiri Secului.

Pe un *Proschimatar al sfântului Munte al Atonului*, București, Tipografia Nifon Mitropolitul, 1856, p. VI-VII; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 729).

1856 februarie 23

Această carte tomul al doile(a), este a Sf(â)ntului Schit Săhăstria Săcului. / 1856, februarie 23.

Pe o *Cuvintele și învățăturile prea cuviosului părintelui nostru Efrem Sirul*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1819, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 441).

1857 februarie 16

Acest *Prolog* estede obști a Sfintie Monastirie Săcului și cine ar îndrăzni al lua de la numitul loc să fie ne(i)ertat di D(u)mnezeu până ce-l va întoarce înapoi. / 1857 februarie 16.

Pe un *Prolog*, iunie, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1855, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 640).

1857 august 3

(...)¹, ca să fie în Sf(â)ntul Oltariu, și oricine îl va înstreina, să fie ne(i)ertat până când îl va into(a)rce la locul său. / 1857, avgust 3. / Doroftei, d(u)h(o)v(nic), egumen.

Pe un *Aghiazmatariu bogat*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1846, p. 2-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 517).

¹Lipsește p. 1.

1857 noiembrie <f. z>

Eu fratrii Ion cu ajutoriul lui D(u)mnezău am cetit ace(a)stă carti ci cuprindi întru sine *Viețile sfinților* din luna lui no(i)e(m)vrii în anul 1857 în Prescurării.

Cuvine-să cu adivărat si te fericim / Născătoari di Dumnzeu ce(a) purure(a) fericită și cu totul fără prihană (alt scris).

Pe o *Viețile sfinților pe luna noiembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1811, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 670); Altă însemnare: „Această carte iaste a Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Săcului, și cine o va înstrăina să fie supt canon până o va întoarce”, p. 3-6.

<după 1858>

Acest *Ceaslov*, iaste a Sf(întei) M(ă)n(ăstiri) Secului, ce să prăznu(i)ește Tă(i)ere(a) Capului Sf(â)n(tului) Ioan, și cine va îndrăzni a o înstreina (...) Botezătorul, până ce îl va întoarce iarăși la locul său.

Pe un *Ceasoslov*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1858, p. 1-5 ; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 288).

¹Deteriorat.

1859 <f. l. z.>

Ioniță Botez, agă și cavalier / 1859.

Pe un *Penticostarion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1848, imprimat pe prima copertă legată; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 193); A aparținut schitului Țibucani (identificat după pecete).

1859 <f. l. z.>

Ioniță Botez, agă și cavalier / 1859.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1855, imprimat pe prima copertă legată; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 643).

1859 <f. l. z.>

Ioniță Botez, agă și cavalier / 1859.

Pe o *Liturghie*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1845, p. prima copertă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 260).

1859 <f. l. z.>

Ioniță Botez, agă și cavalier. / 1859.

26 prăj(ini) / Bahna / 1889, iulie 10 / Parte a bătrâniei au măsurat (a doua copertă).

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, prima copertă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 221).

1859 <f. l. z.>

Ioniță Botez, agă și cavalier. / 1859.

Pe un *Mineiul lunii lui februarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 152); Pe un *Mineiul lunii lui martie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 153); Pe un *Mineiul lunii lui aprilie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 154); Pe un *Mineiul lunii lui mai*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 155); Pe un *Mineiul lunii lui iunie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 156); Pe un *Mineiul lunii lui iulie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1847, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 157); Pe un *Mineiul lunii lui august*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1847, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 158); Pe un *Mineiul lunii lui septembrie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1845, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 147); Pe un *Mineiul lunii lui noiembrie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1845, prima copertă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 149); Pe un *Mineiul lunii lui decembrie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1845, prima copertă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 150).

1859<f. l. z.>

Ioniță Botez, agă și cavaler / 1859.

Pe *Mineitul lunii lui octo(m)vrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1845, prima copertă legată; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 148); Pe *Octoih*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1836, prima copertă legată; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 174).

1859<f. l. z.>

Acest *Molitvenic* este drept al meu mai înainte iscălit. / Teodoret ieromonah / 1859, i(a)nuar(i)e 20 (p. 1-5).

Această carte s-au plinit pentru ș(...)¹ și doezăci de părale (p. 452, grafie chirilică).

Pe un *Evhologuion*, Iași, 1785, fără pagină de titlu, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 508).

¹Tăiat la legat.

1859 iulie 31

S-au scris de mine mult păcătosul și nevrednicul rob (...) La 1859, iuli(e), 31 zile; și cine a ceti să zică Dumnezeu să-l (i)erte de toate păcatele, și unde va fi greșală să îndreptați cu duhul blândeților și Dumnezeu încă va (i)erta păcatele. Și s-au scris în zilele preosfinției sale mitropolit(ului) Sofronie, Sucevii și Moldavii, și domnu(lui) Alexandru Ioan Cuza v(oi)e vod. / <ss> Tanas Hevecu, iconom, duh(o)v(ni)c la Banu, oraș Iaș(i).

Pe un Manuscris (7 file), nr. 68, ultimele două pagini; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 68).

1859 octombrie 18

La anul 1859, octomvrie în 18, s-a disființat strana slovinească.

Această carte iaste a Sf(intei) M(ănăstiri) Săcu, și cine o va înstrăina, să fie înstrăinat de D(u)mnezău totdeauna (p. 351-353).

Pe o *Viețile sfinților din lunile decembrie, ianuarie și februarie*, Kiev, fără pagină de titlu, penultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1092).

1859 <octombrie 18>

La anu(l) 1859 s-a stricat strana rusască.

Pe un Isaac Sirul, *Cuvintele și învățăturile*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1819, pagina de gardă v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 762); Altă însemnare: „Această sf(â)ntă carte iaste a mea Valeriian ieromonah, și cine o va înstreina să fie supt ne(i)ertat canon până când o va întoarce înapoi a obștii Sf(i)n(tei) Mă(nă)s(tiri) Săcului”, p. 1-19.

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 134, nr. 33; Anul 1829 la arhim. Dionisie Udișteanu.

1860

Acest *Penticostarion*, iaste de obște a Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secului, iară ori cine va îndrăzni al înstreina să fie înstrăinat de D(u)mnezeu și de Maica D(omnului) și de toți Sfinții, până îl va întoarce la locul său. / Anul 1860.

Pe un *Penticostarion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1848, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 190).

<1860>

Această *Psaltire* este a Sf(intei) M(ă)n(ăstiri) Secul de obște, iară cine o va înstreina ori cu ce chip, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu. 1850¹.

Pe o *Psaltire*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1859, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 667).

¹ Probabil 1860; a se vedea anul tipăririi cărții.

1860 <f. l. z.>

Climent Tudoran / 1860.

Pe *Viețile sfinților din luna ianuarie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1812, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 683); Altă însemnare: „Această lună cu *Viețile sfinților* s-au dat schitului Sihla”, p. 1.

1860 <f. l. z.>

Acest *Penticostariu* este de obște a Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secului, iară oricine va îndrăzni al înstreina să fie înstrăinat de D(u)mnezeu și de Maica D(o)mnului și de toți Sfinții, până îl va întoarce la locul său. / 1860.

Pe un *Penticostarion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1848, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 192).

1860 <f. l.z.>

Am cetit și am rămas mulțumit / Climent Tudori / (1)860.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui septemvrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1807, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 658).

1860 ianuarie 29

1860, ianuarie în 29 de zile, s-au trecut din viață bunica. / G. Manoliu.

Scriu (...) Simion Zugravu / Sf(ânta) M(ănăstire) Secu, jud(ețul) Neamț (ultima pagină albă, grafie latină).

Pe un *Noul Testament*, Sankt-Petersburg, Tipografia Sfântului Sinod, 1817, după pagina de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1860 septembrie 2

Am citit și eu Climent Tudori. / 1860 săp(tem)v(rie).

Pe *Viețile sfinților din luna mai*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 702); Altă însemnare: „Această lună cu *Viețile sfinților* s-au dat Schitului Săhlii”, p. 1.

1860 septembrie 2

Am petrecut și eu această lună. / Climent Tudori / 860 / Sihla / 860, săpt(em)v(rie) 2.

Pe *Viețile sfinților din luna iunie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1813, a doua pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 708).

1860 septembrie 2

Am cetit și eu această sfântă carte. / Climent Tudori (...).

Pe o *Bogoslovie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1816, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 805).

1860 septembrie 2

Am petrecut aceste lună la anul 1860 săpt(embrie) 2. / Climent Tudori.

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 687).

1860 septembrie 2

Am cetit și eu în această sfântă carte. / 860 săpt(em)v(rie) / Climent Tudori.

Pe un *Chiriadromion*, București, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1801, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 800); Alte însemnări: „Această carte este a obștimii Sf(i)nteii M(ănăstirii) Secului starețului Paisie și s-au rânduit să fie la Schitul Sihlii nestrămutat”, p. 1-4; „A patra Duminică a Sf(â)ntului Evanghelist Mateiu cuvânt pentru sf(â)nta împărtășire foa(r)te folositoare. List. p³¹ ”, a doua pagină albă.

1860 septembrie 20

Au cetit și subscrisul întru ace(a)stă sfântă carte în Schitul Sihla, în anul 1860, septet(m)vri(e) 20. / M(onahul) Climent Tudori.

Pe o *Biblie*, Blaj, 1795, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 809).

1861<f. l. z.>

Această *Psaltire* este a Sf(i)nteii M(ănăstirii) Secului, și cine o va înstreina să fie înstreinat de D(u)mnezeu și de Sfinții lui. / 1861.

Pe o *Psaltire*, București, 1820, p. 3-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 318); Însemnarea de la p. 1-2 ștersă (se poate citi: „Această *Psaltire* este a părintelui ...”).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 135, nr. 35.

1861 august 29

Această carte ce să numește tomul 2 al *Antologhiei*, este dreaptă a obștiei Sfintei Monastirii Secul. / 1861, avgust 29.

Pe un *Tomul al doilea al Antologhiei*, de Macarie ieromonahul, București, Sfânta Mitropolie, 1827, p. 5-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 350).

1862 februarie 14

Această *Sf(â)ntă și d(u)mnezeiască Liturghie*, este de obște a Sf(i)nte(i) Monastirii Secul, și s-au rânduit în Sf(â)ntul Oltariu, ca să fie acolo nestrămutată, iar ori cine ar îndrăzni a o înstrăina să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. Anul 1862, februarie 14.

Pe o *Dumnezeieștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastirii Atotțiitorul (Neamțul), 1860, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 248).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 159, nr. 14.

1862 februarie 14

Această *Sf(â)ntă și d(u)mnezeiască Liturghie*, este de obște, a Sf(i)nteii Monastirii Secul, și s-au rânduit în Sf(â)ntul Oltariu, ca (să) fie acolo nestrămutată, iar oricine ar îndrăzni a o înstrăina, să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / Anul 1862, februarie 14.

Pe o *Dumnezeieștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 252).

1862 iunie 20

Acest *Apostol* este a Sf(i)n(tei) M(ă)n(ă)s(tiri) Secului, de obște, iară oricine va îndrăzni al înstrăina să fie supt ne(i)ertat canon, până ci la întoarce la locul său. / 1862, iunie 20.

Pe un *Apostol*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1851, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 223).

1863 <f. l. z.>

Acest *Prolog* este a sfin(tei) M(ă)n(ă)s(tiri) de obște, iar ori cine va îndrăzni al înstreina să fie supt ne(i)ertat canon până ce îl va întoarce la locul său. / 1863.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1855, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 634).

1863 <f. l. z.>

Acest *Prolog* este a Sf(i)n(tei) M(ă)n(ă)s(tiri) Secul de obște, iară ori cine va îndrăzni să fie supt ne(i)ertat canon până ce îl va întoarce la locul său. / 1863.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1854, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 632).

1863 <f. l. z.>

A Sf(i)n(tei) Monastiri Secu acest *Sf(ă)nt Noul Testament* este drept al meu monahul Ieronim, iară oricine va îndrăzni a mi-l înstreina să fie înstreinat de D(u)mnezeu și de Maica D(o)mnului și de toți sfinții. 1863.

Ierodiamonul Ieronim (coperta a treia).

Pe un *Noul Testament*, București, Tipografia Națională a lui Iosif Romanov și comp., 1857, p. 1-15; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 822).

1863 <f. l. z.>

Această cârticică, *Molebnic*, este de obște, a Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secul, iară oricine va îndrăzni a o înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / 1863.

Pe un *Tedeum*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1862, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 668).

1863 <f. l. z.>

Acest *Prolog* este a Sf(i)n(ei) Mon(astiri) Săcul de obște, iară ori cine va îndrăzni al înstreina să fie supt niertat canon până ce îl întoarce la locul său. / 1863.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1854, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 636).

1863 <f. l. z.>

Acest *Octoih*, este de obște a Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secul, iară oricine va îndrăzni al înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până ce îl va întoarce la locul său. / 1863.

Pe un *Octoih*, Sfânta Monastire Neamțul, 1836, p. 1-4v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 175).

1863 ianuarie 18

Această sfântă carte o am țitit toată la 1863, luna ghenar 18. / Palam.

Pe o *Viețile sfințilorpe luna ianuarie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1812, coperta 2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 679); Altă însemnare: „Această carte iaste a S(fintei) M(ănăstiri) Secul”, pagina de gardă, grafie chirilică.

1863 mai 13

Această carte *Pisaltichie* iaste a sfintei Mănă(stiri) Secul de obște, iară oricine va îndrăzni a o înstreina de la sf(â)nta mon(astire) ori cu ce chip, să fie ne(i)ertat de D(u)mnezeu și de Maica Domnului și de toți Sfinții, până ce o va întoarce la locul său și atunci va fi (i)ertat. / 1863 mai 13.

Pe o *Antologie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1840, p. 1-10; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 355).

1863 iulie 11

Am citit și eu acest *Acatist* și am rămas folosit. / 1863, iulie 11 / Clement Tudori.

Pe un *Acatist*, Manuscris, a treia pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 84).

1864 <f. l. z.>

La anul 1864, au cetit Vasile, a preotului Toadir din Gura Hangului, pi această sfântă carte, folositoare fiind.

Pe o *Biblie*, Blaj, 1795, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 812).

1864 mai 25

Aciastă carte intitulată *Liturghii*, este dănuită de subscrisul bisericii cu hramul Sfinților Trei Ierarhi din orașul Bârladului, la anul 1864 mai 25. / Grigorie Gheorghiu.

Pe o *Dumnezeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1860, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1864 iunie 27

Acestu *Aghe(a)zmatari* este a sfinției sale părintelui (i)eromonah Venedintu (...). / 1864, iunie 27 zi(le).

Pe un *Aghiazmatar*, București, Tipografia Națională a lui Iosif Romanov și tovărășie, 1858, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 525).

1864 octombrie 21

Aceste sfinte icoasă și condace a Naștirii Maicii D(o)mnului s-au pre scris de smeritul și mult păcătosul Teofan Stamate. Anul 1864 octomvrie 21.

Pe o *Condace și icoase Nașterea Maicii D(o)mnului*, Manuscris, p. 23; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 47).

1866 <f. l. z.>

Această carte învățătură cătră d(u)h(o)v(nici) este de obști a Sf(i)n(tei) Mo(nastiri) Secul. / 1866.

Pe o *Carte folositoare de suflet*, 1800, până la p. 4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 894).

1866 <f. l. z.>

Această carte *Slujba Învierii* este a obștii Sf(intei) Monastiri Secul. / 1866.

Pe o *Sujba Învierii*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1833, p. 1-2v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 401).

1866 aprilie 4

1866 april(ie) 4 / Am cetit pre această viață și m-am folosit pentru rugăciune tuturor sfinților și ale fericiților ctitorilor sfântului lăcaș acestuia, Nestor și Mitrofana și a sfântului Paisii, starețu(l), Naftanail, Gherasim, Nionil, adormiți, Timotei, stareți, arhimandrit și egumen, care acuma iasti (...) mulți ani (...).

Această lună cu *Viețile sfinților* s-au dat Schitului Sihla (p. 1).

La anul 1854, octo(m)vri(e) 14, am vinit la Schitul Sihla (a doua pagină albă).

Vitali tipicariul / Climent Tudori (prima pagină albă).

Pe o *Viețile sfinților din luna lui decemvrie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 673).

1866 mai 10

Această *Sfântă și dumnezeiască Leturghie* este de obște a Sf(i)ntei Mon(astiri) Secul și s-au rânduit în Sf(â)ntul Oltar, iar cari, cine ar îndrăzni al înstreina să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / Anul 1866 mai 10.

Pe o *Dumnezeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu(l) (Neamțul), 1860, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1866 mai 10

Această *Sf(â)ntă și dumnezeiască Leturghie*, este de obște a Sf(i)ntei Mo(nastiri) Secul, și s-au rânduit în Sf(â)ntul Oltar, iar oricine ar îndrăzni a o înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / Anul 1866, mai 10.

Pe o *Dumnezeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu(l) (Neamțul), 1860, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 253).

1866 mai 12

Această *Sf(â)ntă și d(u)mnezeiască Leturghie*, este de obște a Sf(i)ntei Mo(nastiri) Săcul, și s-au rânduit în Sf(â)ntul Oltari, iar oricine ar îndrăzni al înstrăina, să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / Anul 1866, mai 12.

Pe o *Dumnezeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu(l) (Neamțul), 1860, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 827).

1866 mai 13

Acest *Acaftist* este a obștie a Sf(i)ntei Mo(nastiri) Secului, iar cine îl va înstr(e)ina, să fie supt niertat canon, până îl va întoarce înapoi la locul seu. Anul 1866, mai 13.

Pe o *Viața Sf. Mare Mucenic Haralambie*, Iași, Tipografia lui Adolf Bermani, 1865; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 417).

1866 iulie 2

Această carte este a Sfintei Monastiri Secului / s-au în Sf(â)ntul Oltari, și cine a îndrăzni a o

luoa, să fie afurisit și înstrăinat de Sf(ântul) Ioan și di Maica Domnului, până o va întoarce înapoi. / Anul 1866, iulie 2.

Pe un *Noul Testament*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 254).

1866 iulie 8

Această *Sf(ântă) și Dumnezească Liturghie* iaste a Sf(intei) Mona(stiri) Secului de opște, și s-au rânduit în Sf(ântul) Altari, și oriceni va-ndrăzni să o furi, se fie niertat până o va întoarce înapoi la locu. / An 1866 iulie 8 zile.

Pe o *Dumnezeștile Liturghiii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 36-40; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 264; și în Inv 263).

1866 iulie 8

La anul 1866, august 20, m-am bolnăvit foarte tari. / Teofan Stamatini, tipicar.

Această cârticică, *Molebnic*, este de obște, a Sf(i)n(tei) Monas(tiri) Secul, iară oricine va îndrăzni a o înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / 1863 (p. 1-4).

Pe un *Acaftistul Sfântului Mare Mucenic și tămăduitorul Pantelimon*, Iași, Institutul Albinei Române, 1865, p. ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 490).

1866 august 20

Această cârticică, *Molebnic* este de obște a Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secul, iară oricine va îndrăzni a o înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / 1863.

Pe un *Tedeum*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1862, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 668).

1867 februarie 24

Herăzita Sf(i)n(tei) Măn(ăstiri) Săcului. / Filaret, (i)erodiacon / 1867, fevr(uarie) 24.

Pe o *Slujba Cuviosului Dimitrie celui Nou*, București, Tipografia lui I: Iliad, 1832; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 428).

1867 februarie 24

Am herăzit-o Sf(i)n(tei) Monastiri Secului / Filaret, (i)erodiacon / 1867, fevr(uarie) 24.

Pe un *Scumpul dar ce ni-au lăsat nouă I(isu)s H(ristos), sau drumul de a intra întru împărăția ceriurilor*, Kiev, 1843, a doua pagină albă, Manuscris; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 50).

1868 martie <f. z.>

1868, mart(i)e / În zioa de Paști, adecă Înviere(a) D(o)mnul(u)i nostru I(isu)s H(risto)s, am cetet în carte(a) aceasta Gevreon / Gavrel (?), ermonah, egumen Sf(intei) Monă(s)ti(ri) Secu.

Pe o *Slujba Învierii*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1833, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 400).

1868 iulie 26

Din cărțile mele / Ilarion Ivan / 1868, iuliu 26.

Pe un *Aghiazmatar*, București, Tipografia Națională a lui Iosif Romanov și tovărășie, 1858, pagina de titlu; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 525).

1869 aprilie 20

Din cărțile gios iscălitului / V. Mircie iconom / 1869, april(ie) 20.

Acestu *Ghezmătăriș*, l-am cumpăratu (cu) drepti banii mei, 24 franci, la anul 186(9), august, 12 zile. V. M. Iconom (după pagina de titlu).

Pe un *Aghe(a)zmatar bogat*, Iași, Tipografia A. Bermann, 1868, cu cheltuiala smeritului arhidiacon Calinic Dima, p. 16-17; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1870 martie 30

Acest *Apostol* este de obște a Sf(i)n(tei) Mo(nastiri) Secului, iară cine va îndrăzni al înstreina, să fie sub ne(i)ertat canon, până ci îl întoarce înapoi la locul său. / 1870, mar(tie) 30.

Pe un *Apostol*, fără pagină de titlu, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 216).

1870 martie 30

Această *Sf(ă)n(tă) Evanghelie* este de obște a Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secul, iară cine va îndrăzni a o înstreina să fie sub ne(i)ertat canon, până ce o va întoarce înapoi la locul său. / 1870 mar(tie) 30.

Pe o *Sfânta și dumnezeiasca Evanghelie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1858, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 202).

1873 aprilie 28

Această carte ce se chiamă *Ideomelaru* este mai jos iscălitului, cumpărată din Sfânta Monastirea Neamțul, de la sfinția sa Părintele Arhimandritul Varahilu, cu prețu de 3, adică trei galbini austriaci, la anul una mie optu sute șapte zeci și trei, luna aprilie, 28 zile, de mine / Necolai Popescu.

Pe un *Ideomelar*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1856, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul; Altă însemnare: „Această carte ce să chiamă *Ideomelariu* este a lui Necolai Popescu din comun(a) Pipirigu”, p. 1-21.

1870 mai 3

Am citit și eu păcătosul pi această carte, și multu m-amu folositu. / 1870, mai 3 zile / G. P. /

Trii lucruri sănt urâte lui Dumnezeu, bogatul nemilostiv, bătrânul curvari, săracul fudul. / 1850, mai 3. / G. P.

Pe o *Viețile sfinților pe luna octombrie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1809, prima și ultima pagină, grafie chirilică; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 695); pe ultima pagină scris în grafie latină numele „Vichentie”.

1870 martie 30

Acest *Triod* este de obște a Sf(i)n(tei) M(ănă)s(tiri) Secului, iară cine va îndrăzni al înstreina, să fie supt ne(i)ertat canon, până îl va întoarce înapoi la locul său. / 1870, mar(tie) 30.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1846, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 168).

1875 februarie 20

Ace(a)stă carte numită *Minunili Maici(i) Domnului*, esti cumpărat(ă) de suptiscălitul cu prețul de tr(e)i lei noi, di la un evreu, și spre științi am scris însumi cu mâna me(a) spre pomeniri. / I. Ionescu, preut / Anul 1875, februar(ie) 20.

Iero(diacon) Epifanie / Catrina / 24 iuni(e) (1)919 (p. III).

Monah Isidor Turcu / com(una) Borceni (p. III).

Această carte este cu(m)părată de dascălul Ion Turcu, di la priutu(l) Gh. Popovici, com(una) Șipotele, cotuna Hălăcini, (...) din cotuna Vlădeni (...) (a doua copertă).

Pe o *Minunile Maicii Domnului*, fără pagină de titlu, p. III; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 906).

1880 august 20

Subsemnatul, profesor din com(una) Domnaanecsa (!), Monastirea Bistrița, astăzi 20 august 1880, am vizitat această m(ănăsti)r(e) cu ocazia ținerii conferinții ce am avut, spre memorie am însemnat. / Gh. Constantiniu.

Pe un *Scumpul dar ce ni-au lăsat nouă I(isu)s H(ristos), sau drumul de a intra întru împărăția ceriurilor*, Kiev, 1843, 34v., Manuscris; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 50).

1880 octombrie 6

Această *Leturghie*, este a Sfint(e)i Monastiri Secul, și cene o va înstrăina di la această sf(â)ntă monastire, să nu vază fața lui Hristos. / 1880, octomvrie 6.

Pe o *Dumnezeieștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-3v.; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 245).

1881septembrie 5

1881 septemvrie 5 / Varlaam iromonah Popovici (...).

Pe o *Slujba Sfântului Mucenic Haralambie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1853, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 414).

1882 februarie 12

Această *Sf(â)ntă și d(u)mnezeiască Liturghie* este de obște a Monastirei Secul, și s-au rânduit în Sf(â)ntul Oltariu ca să fie acolo nestrămutată, iar oricine a îndrăznia o înstrăina să fie supt ne(i)ertat canon, până o va întoarce la locul său. / Anul 1882, f(e)vruarie 14.

Pe o *Dumnezeieștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 244).

1883 <f. l. z.>

Anul 1883 / Am citit eu Dumitru Calistrat.

Pe un *Triodion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1833, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 166).

1883 <f. l. z.>

Această *Leturghie*, este a Sf(intei) Monastiri Săcului, dăruită de ieromonahul Iosif, și ceni va înstrăina-o di la această sf(ântă) monasteri, să fie supt niertat până ce o va into(a)rce înapoi. / 1883.

Pe o *Dumnezeieștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 246).

1883 mai

Această *Liturghie* este a Sfintei Mănăstiri Secului, de opștie, și cine va-ndrăsni a o înstrăina de la această Sf(ân)ta Monastire, să fie afurisit (?) de Maica Domnului și Sf(â)ntul Ioan, până când o va întoarce înapoi. / Anul 1883, mai (?).

Pe o *Dumnezeeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 255).

1883 februarie 5

Această carte este a Sf(i)n(tei) Monastiri Secului de opștie dăruit de ieromonahul Iosif și cene ar înstrăina-o de la această monastire să fie supt niertat canon până ce va into(a)rce la al său loc. / 1883 fe(bruarie) 5.

Pe un *Privighier*, de Anton Pann, București, Tipografie de muzică bisericească, 1848, p. 1-11; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 361).

1884 septembrie 14

1884 septembr(i)l 14 / Am scris sub semnătu(ră) pentru ținere de minte, că în leatu(l) 84 a căzut o patina peatră pe la vii.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui mai*, București, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1836, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1886 noiembrie 11

Iste a Sf(intei) M(ă)nastiri Săcul / anul 1886, no(i)em(brie) 11.

Pe o *Slujba Cuviosului Dimitrie celui Nou*, București, Tipografia lui I: Iliad, 1832, p. 5-7.

1887 <f. l. z.>

Acest canon nu este tipărit în limba no(a)stră română pân(ă) în anul 1887. / Arhiereul Narcis.

Pe un *Canonul sufletului din toate zilele cătră Prea Sf(ă)nta Fecioară Mariia, Maica lui H(risto)s D(umne)zeu*, 1834, Manuscris, p. 1-4; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1887 <f. l. z.>

Această carte iaste a Sfintei Monastiri Secul. / 1887.

Pe un Manuscris românesc, grafie chirilică, p. 10-11; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 55).

1887 august 4

Am citit în aciastă carte și spre memorie am semnat. Codrescu din Pogănești. / 1887 aug(ust) 4.

Pe un *Hronograf*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1847, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 736); Altă însemnare: „Această carte ce să numește *Hronograf* iaste Sf(i)ntei Mănăstiri Secului de obștie și cine va îndrăzni al înstreina să fie supt ne(i)ertat canon, până ci iarăș îl va întoarce iarăș la locul său”, p. 9-19, grafie chirilică.

1888 martie 25

1888 mart(i)e în 25 zile / când s-au dus cătră Domnu(l) (i)erodiaconu(l) Petru.

Pe un *Paraclisul sântei și dreptei Annei și acaftistul amândoror Dumnezeștilor părinți*, Iași, Tipografia A. Bermann, 1868; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 430).

1889 martie 7

Această carte este a mea. / N. Câmp(i)anu din Târgu Neamțu / 1889, mart(ie) 7.

Pe o *Tâlcuirea celor șapte sfințite Taine ale bisericii*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1889 aprilie 28

Anul 1889 april(ie) 28. Au trăsнит în bisărica mare pi în (...) ¹ capul Mântuitorului.

Pe un *Ceaslov*, fără pagină de gardă, p. 540; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 302).

¹Tăiat partea de jos.

1889 iulie 1

Acestu *Irmologhion* este al Sfintei Monastiri Secul și cine îl va înstreina va fi lepădat de Duhulu Sfânt. Anul 1889, luna lui iulie, zi(ua) 1-a / <ss>.

Pe un *Irmologhion*, Sfânta Monastire Neamțul, 1827, p. 75-81; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 340).

1895 <f. l. z.>

Am citit pi acestu *Minei* la anul 1895, fevruari(e), în 2 zile, pi cari am stat și la această Sf(ântă) Mon(astire) 3 ani. / Nikon, monah, spre multora de folos.

Pe un *Mineiul lunii lui februarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 75).

1895 septembrie 28

Am cetit pe ace(a)stă Sf(ântă) carte și foarte m-am folosit, dar voind cineva ca să să folos(e)ască, tare bine să ei aminte. / 1895 săp(tembrie) 28 / <ss>Nicon Drahici.

Pe *Viețile sfinților din luna septembrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1807, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 652).

1895 noiembrie 4

Astăzi, în 4 / 1895 / no(i)e(m)vri(e) / Am cititu pi această sf(ântă) carteși foarte m-am folositu. / 895 no(i)e(m)brie) / Și m-am însămnatu / H. D. M.

Pe un *Mineiul lunii lui noemvrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1845, a doua pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 66).

1896 martie 7

Această carti ci să numești *Patiric* esti a me(a) shi(mo)n(ahia) Epistimiia Popovici, și ar îndrăzni a o înstrăina să fie ne(i)ertat di Maica D(o)mnului și di toți sfinții, până ci o va întoarci la locul său. Anul 1896, martie 7. / Epistimiia Popovici.

Pe un *Pateric*, 1841, Manuscris, p.115-120; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inv.).

<sec. XIX>

Ilarion Moraru / Schit Țibucani.

Pe un *Prolog*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1854, p. 23, 107, grafie latină; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 630).

1901 iunie 20

Paroh, preot Const. I. Manoilescu / M(i)ercuri, 20 iunie 1901 / Mărășani.

Pe un *Antologhion*, fără pagină de gardă, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 928); Altă însemnare: „Această sfântă carte ce să numește *Minei*, au cumpărat-o dum(nealui) jupânu(l) Neculai Romașcu (...) ¹ jupânu(l) Iordache Mărzacu, ce șade, și au dat-o sfântului I(...) ² (Popești) ³ (...), ca să fii pomană părinților dom(nii)lor sale în veci, iar ceni s-ar ispiti a o fura și a o înstreina de la sfântul schit, să fii blăstămat de D(o)mnul H(risto)șși de Precurata Maică și de cei 318 părinți ce-au fost la săborul de la Nicheia (și de) ⁵ (sfâ) ⁶ntul hram, cari să prăznu(i)ești la sfântul schit și mai (...) ⁷ înainte strajnicului județ”, p. 35-45, grafie chirilică.

^{1, 5, 6}Rupt.

^{2, 3, 4, 7}Tăiat la legat.

1901 iulie 2

Am însămnatu și eu s(u)pt scrisul pe aceasta sf(ântă) carte în anul 1901, și foartem-am bucurat ci am aflat într-însa la anul 1901, iuli(e) 2 zile la Sf(ânta) Mon(a)s(tire) Săcul. / Nicon, monahul.

Pe o *Liturghie*, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1794, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 233).

1902 ianuarie 15.

Ace(a)stă carte este a Sf(intei) Monastir(i) Secului, și cene o va înstraina să nu fie de Sf(ântul) Ion, până o va înto(a)rce înapoi. / 1902, ghenari 15.

Pe o *Carte pentru pravilă din Octoiul cel mare*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1823, la *Înălțare de cele ce să află în cartea aceasta*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 444).

1902 ianuarie 16

Această carte este a Sfintei Monastiri Secului, de opștie, și cine ar îndrăzni a o înstrăina de la sf(ânta) monastire, să fie niertat pân-o aduce înapoi. / Anul 1902, ghenari în 16.

Pe o *Carte folositoare de suflet*, 1799; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 855).

1902 ianuarie 16

Ace(a)stă carte este a sfint(e)i monastiri de opștie, și cine / Secului / o va înstreina ne(i)ertatu canon, până o va înto(a)rce înapoi. Anul 1912, ghenari 16.

Pe un *Noul Testament adecă Așezământ*, Sfânta Monastire Neamțul, 1818, primele pagini; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 830).

1903 mai 5

Acest *Ceaslov* este a bisericii Bogoslov din Secu. Oprit este a se lua din biserică. / 1903 mai 5 / <ss> Stareț† Narcis Crețulescu.

Pe un *Ceasoslov*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1874, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 282).

1903 mai 5

Acest *Ceasoslov* este a bisericii Sf(ântul) Necolai din Secu. Oprit a se lua din biserică. / 1903 mai 5 / <ss> Stareț † Narcis Crețulescu.

Pe un *Ceasoslov*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1874, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 283).

1903 mai 5

Ace(a)stă *Liturghie*, este a bisericii mari din M(ănăști)rea Secu, și este oprit a se lua din biserică./ 1903 mai 5 / <ss> Stareț † Narcis Crețulescu.

Pe o *Dumnezeeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 241 și 242).

1903 mai 5

Pentru Bogoslovu din Secu, să fie neluată de acolo./ 1903 mai 5 / <ss> Stareț † Narcis Crețulescu.

Pe o *Dumnezeeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 240).

1903 mai 5

Acest *Minei* este a bisericii mari din M(ănăstirea) Secu, și este oprit a să lua din biserică. / Stareț † Narcis Crețulescu / 1903, mai 5.

Pe un *Mineiul lunii lui februarie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 76); Pe un *Mineiul lunii lui martie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 79); Pe un *Mineiul lunii lui aprilie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 84); Pe un *Mineiul lunii lui mai*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 86); Pe un *Mineiul lunii lui iunie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 93); Pe un *Mineiul lunii lui august*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 100); Pe un *Mineiul lunii lui septembrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 102); Pe un *Mineiul lunii lui octombrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 103); Pe un *Mineiul lunii lui noiembrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 104); Pe un *Mineiul lunii lui decembrie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 105).

1903 mai 5

Acest *Minei* este a bisericii mari din M(ănăstirea) Neamțu, și este oprit a să lua din biserică. / Stareț † Narcis Crețulescu / 1903, mai 5.

Pe un *Mineiul lunii lui ianuarie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1845, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 72); Pe un *Mineiul lunii lui iulie*, Tipografia Sfintii Monastiri Neamțul, 1846, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 94).

1903 mai 5

Ace(a)stă *Liturghie*, este a bisericii Bogoslovu din Secu / oprit oprit a să lua din biserică. / Stareț † Narcis Crețulescu / 1903, mai 5.

Pe o *Dumnezeeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 239).

1903 mai 5

Adormirea din M(ănăști)rea Secu, să fie neluată de acolo./ Stareț † Narcis Crețulescu / 1903, mai 5.

Pe o *Dumnezeeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitoriu (Neamțul), 1860, p. 1-2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 243).

1904 <f. l. z.>

Ace(a)sta carte este a Sfin(tei) Mănăstiri Secul / Aceasta carte este a Sfin(tei) Mănăstire Secul / Aceasta carte este a sfintei Monastiri Secului și se cheamă *Prolog* a lunii lui oct(ombrie). / 1902 / 903 / 904.

Pe un *Pateric*, București, Sfânta Mitropolie, 1828, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 768).

1904 decembrie 12

Ace(a)sta carte este a Sfintei Monastiri Secul de opști / anul 1904 decembrie în 12 / data de protosinghel(ul) Calistrat Savul.

Pe un *Noul Testament*, București, 1877; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 826).

1905 iunie 25

Ace(a)sta carte este a Sfinte(i) Monastiri Secului, de opște. Anul 1905, iunie în 25.

Pe un *Kegrarion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1814, la *Cătră cetitoriul*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 865).

1905 iunie 25

Această carte este a Sfintei Monastiri Secului, de opște. Anul 1905, iunie în 25.

Pe o *Cuvinte puține oarecare din cele multe ale celor întru Sf(i)nți părinților noștri Vasilie celui Mare și Gligorie Cuvântătoriuului de D(u)mnezeu*, București, Sfânta Mitropolie, 1827, la *Cătră cetitoriul*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 733).

1906 aprilie 30

Monastire(a) Secului de opști / 1906 april(ie) 30 / Calistrat Savul, protosinghel.

Pe o *Psaltire*, fără pagină de gardă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 319).

1906 mai 22

Vizitam acest Sf(ânt) Schit din Țibucani, com(una) Păstrăveni, Neamțu, dinpreună cu sf(inția) sa parohul și preotul Alx. Corbu, din satu(l) Țibucani, fiind îngrijitorul Schitului ieromonahul Ioan Petrescu, în car(e) timp am căutat și cercetat originea schitului și am studiat flora împrejurimilor sale. La 1906, mai, 22 iunie, fiind venit din București. / Locotenent Farm(acist) Gh. P. Grințescu / Al. Corbu, preot / Sold(at) veteran Vas(ile) Rățoi / sold(at) Vas(ile) Gliga / (soldat) Gh. Const. Băluță.

Pe un *Mineiul lunii lui mai*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, a doua pagină albă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 155)

1906 august 23

1906 aug(ust) 23 / În anul 1906 am cetit aicea întru această *Vieață* și mult m-am folosit. / Ieromonah Elefterie, arhondar.

Această carte iaste a Schitului Sihla (p. 1, grafie chirilică).

Pe o *Viețile sfinților pe luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, pagina de titlu; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 687).

1908 octombrie 26

Psaltul bisericeii cotunei Sămașeni, Gheorghe Popovici, în etate de 75 ani. / 1908, oct(ombrie) 26. Născut la anul 1833 și decedat la anul 1916, mai 19, în zio de Înălțării.
Iconomul Botez Gh. / 1912 (p. 74).

Pe o *Psaltichie* (?), Manuscris, p. 51v.; Biblioteca Mănăstirii Secu (fără număr de inventar).

<după 1908>

Această carte este a Sf(intei) Monastiri Secu.

Pe o *Slujba și Acaftistul Preasfintei Născătoarei de D(um)nezeu*, Chișinău, Tipografia eparhială, 1908, p. 4-9; Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 637).

1914 februarie 5

Acest *Tipic Bisericesc* s-au pus în biserică și nu este permis părinților de a-l lua în chilie, ci totdeauna va fi în biserică pentru executarea regulilor bisericești. / Administrator Sfintei Mănăstiri Secu. / N° 1 / 1914 februarie 5.

Pe un *Tipicon*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, ultima pagină de la *Înainte cuvântare*; Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 280); Altă însemnare: „Acest *Tipicon* iaste a sf(intei) Monastiri Secul”, p. 1, grafie chirilică.

1914 mai 25

Am oferit această cărticică iubitului meu frate în domnul, monahul Vichentie Mălău, secretar din M(ănăsti)rea Secu. / 1914, mai 25 / Casierul M(ănăsti)rei Secu / Filaret Buligan.

Donat de cătră mine Bibliotecei Sfintei Mănăstiri Secu. / 1915 / Econ(om) Vichentie Malău (coperta adoua).

Pe un *Micul Pateric*, Mănăstirea Neamțul, 1911, p. 1, Manuscris; Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 89).

1915 <f. l. z.>

Acest *Ceaslov*, este al meu (...) din Iași 1915 / de tatăl lui Cost. Toma, deputat, fiind stareț Ilarion Bălăiță, fiind cu condica ierom(onahul) Ghedeon Chiriță.

Pe un *Ceasoslov*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1858, p. 355v.; Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 288).

1915 iulie 10

Proprietatea mea / Protosinghel Ilarion Bălăiță / 1915, iulie 10 / Stareț Sf(ânta) Monastiri Secu.

Pe Stelian Petrescu, *Odoarele de la Neamțu și Secu*, București, Atelierele Socec & Co., București, 1911, pagina de titlu.

1920 <f. l. z.>

Adeverință / Această D(umne)zeiască *Pravilă* este proprietate(a) Sfântului Schit Țibucani, jud(ețul) Neamț. / 1920.

Pe un *Pidalion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1844, p. 14 de la *Cătră cetitori*; Biblioteca Mănăstirii Secu (Inv. 781); Altă însemnare: „Am citit această sf(ântă) carte, fost superior Protos. Gherontie Glicorgea”, p. 518 v., grafie latină.

1920 februarie 13

Vii

Presvitera Ana, Grigore, Ion, pentru sănătate.

Morți

Preotul Ioan, Preotul Grigore, Presvitera Paraschiva, Preotul Vasile, Presvitera Anastasia, Grigore, Casandra, Anastasia și tot neamul lor.

1920 faur 13

Pe un *Aghiazmatariu*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1832, a doua copertă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 595).

1922 <f. l. z.>

IS † HS / Legată de mine între ieromonahi Chiril, duhovnicul. / 1922 / †.

Pe un *Octoih*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1816, p. p. 1, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 338).

1923 <f. l. z.>

Această *Sfântă Liturghie* este a schit(ului) Țibucani, spre veșnica mea pomenire, ieromonah Chiril, d(u)hovnic, cel ce va voi a o înstrăina, să fie ne(i)ertat până ce o va înapoia. / 1923.

Pe o *Dumnezeieștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitorul (Neamț), 1860, de la pagina de gardă la p. 8; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 257); Altă însemanre: „IS†US. Proprietatea mea / Ierom(o)nah Chiril duhovnic / 1918”, p. 9.

1923 <f. l. z.>

Legată și reparată din nou de ieromo(nahul) Chiril, d(u)h(ovni)cul / 1923 (la începutul cărții). Tenoteleu G. Vasile, din com(una) Urlați, jud(ețul) Roman. Anul 1936 (p. 201).
Întru amintire veșnică că am cântat în acest sfânt schit în ziua de 8 / 10 / 938 / Gheorghe A. Măriucă, cantor (p. 201v.).

Pe o *Psaltirea Prorocului și împăratului David*, Sfânta Monastire Neamțul, 1843, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 322).

1924 aprilie 17

Spre amintire, astăzi 17 aprilie 1924 am avut 9 transferări din Slobozia la Bălți, drept care am semnat spre știință. / <ss>J(...) Petre.

Pe o *Catavasiile sărbătorilor împărătești*, prelucrate și aranjate de sfinția Sa Diacon T. V. Stupcaru, profesor la Seminarul „Veniamin”, Iași, 1912, Manuscris, p. 63; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1925 august 15

Pr. Nourescu / Pr. Ioan Nourescu / Nourescu / Movilița / jud(ețul) Putna / Azi 15 august 1925 – am liturghisit împreună în biserica Sfinții Vo(i)evozi.

Pe o *Sfintele și dumnezeieștile Liturghii*, București, în cea din nou înființată tipografie a mitropolitului Nifon, 1858, p. 375; Biblioteca Mănăstirii Secul; „Biblioteca personal Protos. Valerie Diaconu, nr. 37”, pagina de titlu; „Toader Butnaru, 1926”, pe cotor; „Cântăreț V. I. Butnaru”, pagina de titlu v.; „Ioan Th. Butnaru”, ultima pagină albă.

1925 septembrie 1

Spre amintire / astăzi 1 sept(embrie) 1925 am fost avansat sergent, drept care am semnat spre știință. J. serg(ent) Luca Petrea.

Pe o *Cântări liturgice*, prelucrate și aranjate de diaconul T. V. Stupcaru, Maistru de Muzică bisericească la Seminarul „Veniamin” din Iași Iași, 1911, Manuscris, p. 75; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1925 septembrie 25

Scris de mine J. serg. P. Luca, astăzi 25 septembrie 1925. / Bălți.

P. Luca / 1936 / mart(ie) în 28 (p. 21).

P. Luca (p. 23).

V. Gagea, cl. III^a. 24 IX (1)914 (p. 23).

Pe o *Catavasiile sărbătorilor împărătești*, prelucrate și aranjate de Sfinția Sa Diacon T. V. Stupcaru, profesor la Seminarul „Veniamin”, Iași, 1912, Manuscris, coperta 2; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1926 <f. l. z.>

Protos: Chiril Arvinte / 1926.

Cine-mi va înstrăina această carte să nu aibă parte a cânta pe ea.

Pe un *Ideomelar*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1854, p. 1-3; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 365).

1926 <f. l. z.>

Ieromonah Ghenadie Zubcu, la Episcopia de Ismail, de la anul 1923 la 1926. / Cei 40 de barbați, li-ai (dat) înțelepciune la elevi la învățământ.

Pe un *Ceaslov*, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1870, notă aflată pe o bucată de hârtie; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1927 aprilie 20

Donată Sfintei Mănăstiri Secu de mine fr(atele) Pavel Lupașcu, fost din comuna Băhnășeni, județul Bacău, venit în această sf(ântă) m(ănăști)re în anul 1924 decembrie 15. / Rugați-vă lui D(umne)zeu și pentru mine. / 20 / 4 / 1927. / Sunt etate de 28 ani.

Această carte am cumpărat din București în anul 1926 și acum 20 / 4 / 1927, am donat-o acestei Sfinte M(ănăști)ri Secu, pentru veșnica mea pomenire. Eu cel mai mic, mai prost, mai netrebnic și mai păcătos între frați / Fr(atele) Pavel Lupașcu, care am intrat în mănăstire în luna decembrie 1924, contig. 1921.

Iar eu Protos. Valeri Diaconu, tot din Secu, Neamț, cu metania, iar locul nașterii din Bacău – Solonț (p. 1-25)

Pe un *Antologhion*, București, Sfânta Mitropolie, 1827, tomul II, coperta 2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 352); Alte însemnări: „Cleopa eroschimonahul”; „Această carte este cumpărată de la Antonie M(...)cu de subscrisul. / Vasile M. Popescu”.

1928 noiembrie 19

Această sfântă carte este a monahului Calinic Bosie, economul Sf(intei) M(ănăști)rei Secu, cumpărată de la economul Antipa I. David, tot din Sf(ânta) M(ănăști)re Secu; astăzi, 1928, no(i)embr(ie) 19. / Calinic Bosie.

La cine s-a afla această sf(ântă) carti, să să pomenească numili lui monahul Calinic.

Pe un *Ceasoslov*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1874, penultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 284).

1929 septembrie 25

În anul 1929, am slujit din nou în această Sf(â)ntă M(ănaști)re Secu. / I(e)r(omona)h Ghedeon Chiriță / sep(tembrie) 25 / (1)929.

Pe o *Dumnezeștile Liturghii*, Tipografia Sfintei Monastiri Atotțiitorul (Neamțul), 1860, p. 182v; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 254).

1935 <f. l. z.>

Legător de cărți / Buburuzan / 1935 / Agapia.

Pe un *Ceaslov*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1858, coperta a doua ; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 289).

1935 aprilie <f. z.>

Această carte *Aghezmătari*, am cumpărat-o de la cuvioșia sa, protosinghelul Mina Cozma, economul S(fin)tei Mănăstiri Sucevița, april(ie) 1935.

Din numărul cărților. Mina Cozma, protosinghel, Putna, 1937.

Acest *Agheazmatar*, proprietatea ieromonahului Mina Mihail Cozma, Mănăstirea Sucevița, Raion Rădăuți, Regiu(nea) Suciava, 1935 (!) / Boedina (p. 2-12).

Pe un *Aghiazmatar*, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1848, prima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1936 <f. l. z.>

Una din cărțile mele / Protos Damaschin Trofin, 1934-1936 /

Fiind ierom(onah) deservent la Sf(ân)ta M(ănaș)tire Văratecul și o dăruiesc părintelui ierod(iacon) Sofian Roșu (...) 1967 aprilie 25 / protos. Damaschin Trofin.

În continuare acest *Ideomelar* l-am cumpărat cu bani și(-l) donez la Biblioteca Mănăstirii Secu, pentru pomeniarea mea a Protos. Ghedeon Coșofreț. / 14 august 1978.

Pe un *Ideomelar*, fără pagina de gardă, p. 1-27; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1936 <f. l. z.>

1936 – 1859 = 97 ani, de când au dăruit cartea aceasta numită *Minei*, Sf(intei) M(ănaști)ri Țibucani, dl Ioniță Botez, ctitor.

Pe un *Mineitul lunii lui februarie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1846, prima pagină albă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 152).

1936 ianuarie 6

Acest *Ceaslov* (...) ¹ de mine, și îl dăruiesc Sf(intei) Biserici a Sf(ântului) Schit Țibucani, fiind de neapărată nevoie pentru strană. Și pe baza Sfintelor Canoane, cele pentru Ierei, hotărâm cu afurisenie ca ne(i)ertându-să să fie acea persoană care-l va înstrăina de la Sf(ânta) Biserica a acestui Schit, înlocuindu-l cu altu vechiu, uzat sau pentru oarecare lucruri de prisos. Ieromonah Superior al acestui Sf(ânt) Schit Țibucani, Vasian Grigoriu, în anul mântuirii 1936, ianuarie în 6 zile, Prăznuirea Botezului Domnului și Arătării Lui la Iordan, pentru mântuirea noastră. Rugăm cu toată dragostea duhovnicească pe toți frații cei întru Hristos, de orice treaptă, atât acei din prezent viețuitori ai acestui Sf(â)nt Schit, cât și pe cei care va rându Bunul Dumnezeu să fie urmașii (...) ² viețuitori în acest Schit, rugăm (...) ³ în frica lui D(umne)zeu, să fie păstrat cu curățenie foile din el, nefeștenite de mâini murdare, sau picurat de lumânări, nefiind de ceară curată, sau țiindu-o aplecată la serviciul stranei de unii frați. De aceea am arătat (...) ⁴ pentru toți, și să am (i)ertare, pentru că din cele mai multe experiențe (...) ⁵ și văzute, am lăsat în (...) ⁶ și vechiul *Ciaslov*, care l-am găsit aici la venirea mea cu el (...) ⁷ au fost păstrat, aflându-se în Biblioteca Schitului cu alte cărți. Ierom(onah) Superior Vasian Grigoriu.

Pe un *Ceasoslov*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1874, p. 1-36, pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 285).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Rupt.

1937 <f. l. z.>

I. Balan, cântăreț Parohia „Sf(ân)t(ul) Mercurie”, Rădășeni-Fălticeni, 1937.

Al sf(in)ției tale coleg de școală și suferință la M(ănăsti)rea Bistrița și Șc(oala) de Cântări din Piatra Neamț. Spre amintire notez fiind în voiaj prin mănăstiri. / <ss>V. Zaharia, cântăreț Rădășeni-Fălticeni. / 6 iulie 1937 (prima pagină albă).

Această carte iaste a obștii starețului Paisie, și cine o va înstreina din obște va fi supt canon ne(i)ertat până o va întoarce înapoi la Sf(ânta) M(ă)n(ă)stire Secul (de la pagina de titlu la p. 5, grafie chirilică).

Pe o *Viețile sfinților din luna lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1812, coperta a doua; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 688).

1937 iunie 20

Preutești / 20 iunie 1937 / Subsemnatul am cetit această carte cu sfințitele și înfricoșate *Viețile sfinților din luna lui aprilie*. / Neculai V. Popa. Secretar, com(una) Preutești, din Plasa Siret, jud(ețul) Baia. / 20 – VI – 937 / <ss>.

Pe o *Viețile sfinților din luna lui aprilie*, București, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1836, penultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1937 noiembrie 4

Acest *Minei (Sinaxar)*, s-au reparat de noi, și rugăm pe toți slujitorii de strană de orce treaptă care vor urma în cursul vieții după noi, ca conducători în acest Sf(ânt) Locaș, ca să fie păstrat cu cinste și cu bună cuviință curat și nesfărmat la slujba stranei, mai ales la sărbătorile Hramului, când parte din străini dau puțină importanță cărților sfinte pentru slujbă.

Superior Ieromonah Vasian Grigoriu

4 no(i)em(brie) 1937

Pe un *Mineiul lunii lui iulie*, Tipografia Mănăstirii Neamțul, 1847, ultima pagină albă, în interior pecetea Schitului Țibucani; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 157).

1938 <f. l. z.>

Monah Ge(...) Caliopie / cl(asa) a V / Seminarul monahal Cernica.

Pe un *Sfântul Simeon, arhiepiscopul Tesalonicului*, București, Tipografia Toma Teodorescu, 1856, p. 1; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 777).

1938 decembrie 22

Această carte *Tâlcuirea Evangheliilor* este proprietatea mea. / Protos. Glicherie Lovin, starețul Sf(intei) Monastiri Tismana. / 22 decemb(rie) 1938.

Spre știință / În anul 1938 s-a început facerea liniei pentru c(alea) f(erată) pe lângă Sf(ânta) M(ănăsti)re Tismana. / Stareț Protos. Glicherie Lovin / 22 decem(brie) 1938 (p. 866).

Pe un *Chiriacodromiu sau Tâlcuirea Evangheliilor*, București, 1857, p. III; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1939 <f. l. z.>

Am cetit și foarte m-am folosit. / frate Simion Ungurianu / 1939.

Pe un Manuscris, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 36).

1940 mai 19

(...) cu Germanii s-au înțeles și se dau cele mai aprige lupte care nu s-au mai pomenit în istoria omenirii, drept care s-au scris spre ținere de minte. Anul 1940, luna mai 19. 1936 / P. Luca / martie 28 zile (p. 53).

Pe o *Cântări triodice*, prelucrate și aranjate de Sfinția Sa Diacon T. V. Stupcaru, profesor la Seminarul „Veniamin”, Iași, Manuscris 96, p. 53; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1942 ianuarie 7

I(e)rod(iacon) Partene Avarvarei / 1942 ianuarie 7 ziua.

Pe un *Pateric*, București, Sfânta Mitropolie, 1828, coperta 2; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 770); Alte însemnări: „No. 1170 / Biblioteca Sf(ântului) Schit Țibucani”, pagina de titlu; „Din cărțile mele / Protos. Gherontie Cleopa”, la *Cătră pravoslavnicul cetitoriu*.

1944 decembrie 25

Baltacov Mihai / 25 decembrie 1944.

Pe un *Ceaslov*, fără pagină de gardă, p. 105, 106, 107; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 304).

1943 iunie 12

Amintire / Această sf(ântă) carte este proprietatea mia / Monahu(l) Theodosie Eni / Sf(ânta) Monastire Sihastru.

Această Sfântă Carte este luată de mine Vasile P. Tanasă de la părintele Sf(ân)t(ului) Sc(hi)t Sehastru din j(u)d(e)șul Tecuciu, cu suma de lei 1500, pentru a ceti și a o lăsa la urmașii mei. Spre pomenire iscălesc. V. Tanase. / 1943, iunie 12.

Această sf(ântă) carte o donez lui fratele Traian Ene, Sf(ânta) Mănăstire Sahastru, eu V. Tanase.

Această sf(ântă) carte o am ca amintire de la fratele Vasile P. Tanase, di(n) satu(l) Sascut. / Anul 1951, luna august, ziua 30, în timp ce eu umblam pribiag după colectat alimente pentru Sf(ânta) Monastire Sihastru.

Această carte este dată de mie de pr. Monah Teodosie Ene, din Sf(ânta) M(ănăsti)re Sihastru, în prezent închinoviat în Sf(ânta) M(ănăsti)re Runc, iar cu ascultare la Sf(ânta) Episcopie Roman, în semn de dragoste fiiască. / Protos. Sofronie Lugureanu (?), stareț la M(ănăsti)rea Runc, din 1952 până astăzi, 26 aug(ust) 1956, când scriu aceste rânduri, și cât va mai voi bunul Dumnezeu. / Sofronie (...), protos și stareț (p. 8).

Pe un *Chiriadromiu sau Tâlcuirea Evangheliilor*, București, 1857, pagina de titlu și următoarea; Biblioteca Mănăstirii Secul (fără nr. inventar).

1948 februarie 28

În ziua de 27 februarie 1948, ora 6, seara, a încetat din viață I.P.S. Patriarh Nicodim, la Sf(ânta) Patriarhie București. / Protos. Sofronie / 28 februarie 1948.

Pe o *Cuvinte puține oarecare din cele multe ale celor întru Sf(i)nți părinților noștri Vasilie celui Mare și Gligorie Cuvântătorului de D(u)mnezeu*, București, Sfânta Mitropolie, 1827, p. 189; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 733).

1948 martie 16

Am citit și eu acest manuscris, care arată împlinirea celor zise de D(omnu)l nostru Iisus Hristos asupra iudeilor și asupra cetății Ierusalimului ca o pedeapsă trimisă de D(umne)zeu, de care să ne ferească pe noi. / Protos. Sofronie Ungureanu / 16 martie 1948.

Pe o *Istorie pentru risipirea Ierusalimului*, 1819, Manuscris, p.87; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 62).

1948 mai 16

Îl (...) că a început războiul cu Palestina între arabi și evrei, pentru care am semnat. / 16 mai 1948 / P. Luca.

Pe o *Catavasiile sărbătorilor împărătești*, prelucrate și aranjate de sfinția sa diacon(ul) T. V. Stupcaru, profesor la Seminarul „Veniamin”, Iași, 1912, Manuscris, 96; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1951 <f. l. z.>

Protos. Sofronie Ungureanu / 1951.

Pe o *Psaltirea Prorocului și împăratului David*, 1817, p.7; Biblioteca Mănăstirii Secul.

1956 februarie 20

Acest *Ceaslov* este legat și reparat de fratele Antal Maxim din Sf(ântul) Schit Țibucani. / 20 II^a 1956 / Să fie Domnul lăudat.

Pe un *Ceaslov*, fără pagină de gardă, ultima pagină albă; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 304).

1960 august 4

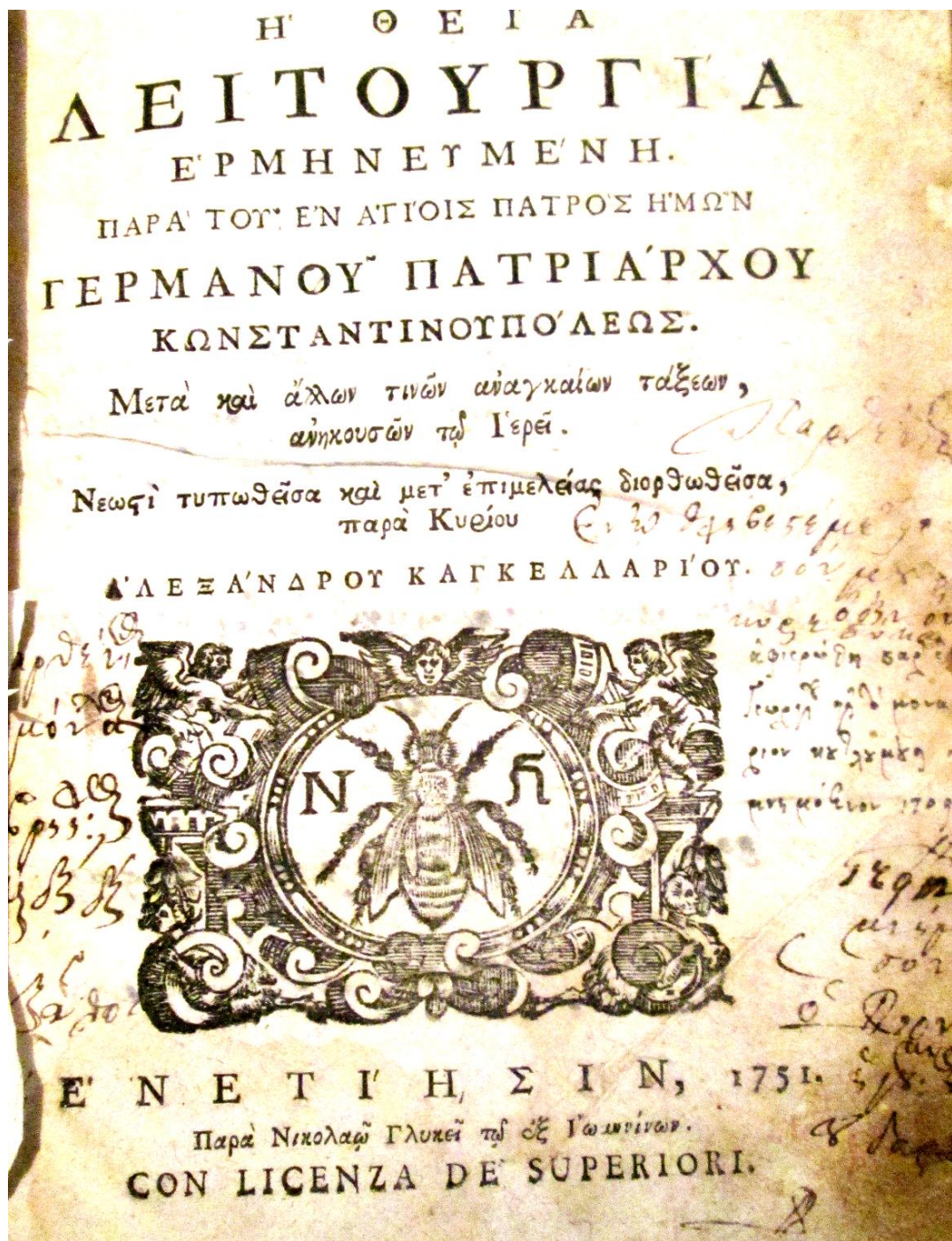
Această carte este a mea, ieroschim(onahul) Sofronie, din Sf(ânta) M(ănăsti)re Secu, pe care o am primit din biblioteca Sf(intei) M(ănăsti)ri, dând eu altă carte la bibliotecă la sf(ânta) m(ănăsti)re, în care am intrat ca frate în anul 1929, luna septembrie în 14 zile, unde am fost și călugărit și unde am viețuit până în anul 1960, luna august, ziua 4, când am fost scos din m(ănăsti)re, după o viețuire de 31 de ani în m(ănăsti)re, conform decretului Nr. 410, dat de stat în 1959, prin care spune că toți călugării, care nu au 55 de ani să plece din m(ănăsti)ri, în care am intrat și eu, șiam fost scos din m(ănăsti)rea în care am stat de mic copil și mi-am tuns părul în călugărie, la 5 septembrie 1943, iar schivnic m-am tuns la Sf(ânta) M(ănăsti)re Sihăstrie în 1955, iar în 1960 s-a dat călugării afară din m(ănăsti)ri. Am scris spre a ști ce s-a făcut cu Mănăstirile. Ieroschimonah Sofronie Ungureanu, protos. M(ănăsti)rea Secu, 1960 august 4. / Sofronie.

Pe o *Cuvintele și învățăturile prea cuviosului părintelui nostru Efrem Sirul*, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, 1819, p. 13-69; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 441).

1962 <f. l. z.>

Acest *Ceaslov mic* este a ieromonahului Mina Mihail Cozma de la anul 1962, fost paroh la satul Voivodiasa, comuna Suce(a)va, la Raionul Rădăuți, județul Suciava.

Pe un *Ceaslov*, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1870, de la pagina de titlu la p. 9; Biblioteca Mănăstirii Secul; Altă însemnare: „Petru Lomoș, cantor gr(eco) ort(odox)”, ultima pagină albă.

H' ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, de Ghermanou, patriarhul Constantinopolului, ENETIΗΣΙΝ, Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 1256).

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged, yellowish paper. It begins with a date "1822" and contains several lines of text, including names and titles. The script is dense and difficult to decipher due to its cursive nature and the age of the document. The text appears to be a formal communication, possibly a petition or a report, given the use of titles and the structured nature of the lines. The handwriting is consistent throughout, suggesting a single scribe. There are some red ink marks or stains on the right side of the page, which may be remnants of a seal or a signature. The overall appearance is that of a well-preserved but aged historical document.

Handwritten text in Cyrillic script, likely a religious or historical document. The text is written in a cursive style and includes several lines of text, possibly a prayer or a record. The script is dense and difficult to decipher without specialized knowledge of the language and context.

Însemnare din 10 septembrie 1821

ÎNSEMNĂRI DE PE CĂRȚI VECHI PRIVITOARE LA SCHITUL NIFON DIN MUNȚII NEAMȚULUI

Costin CLIT

Deși în ultima perioadă s-au făcut cercetări sistematice, mai ales arheologice, data construirii Schitului lui Nifon rămâne una controversată și uneori fantezistă, fiind avansați anii 1664¹, 1690², mijlocul secolului al XVIII-lea³. Unele surse ne indică închinarea Schitului Nifon către Mănăstirea Secu de egumenul Nifon, ctitorul lăcașului, la 1765⁴. Documentar, Nifon este atestat prima oară ca egumen al Mănăstirii Secu la 4 ianuarie 1757, când realizează un schimb de țigani cu Sava, egumenul Mănăstirii Pângărați⁵.

Ajuns egumen în a doua jumătate a anului 1756, Nifon se remarcă ca un bun administrator, om cultivat, pictor de icoane, preocupat de înzestrarea Mănăstirii Secu cu cărți, icoane și obiecte de cult⁶. Își încheie egumenia probabil în 1765 și părăsește Mănăstirea Secu în primăvara anului 1777, din cauza relațiilor cu Paisie Velicicovschi, și se așează la Schitul Pocrov, unde devine stareț, după care ajunge la Râșca⁷. Între 1815 și 30 mai 1839 Schitul Nifon nu este pomenit în documente⁸.

Cercetările făcute în biblioteca Mănăstirii Secu în 2016-2017 au dus la descoperirea unor însemnări pe cărțile vechi de cult de aici, referitoare la Schitul Nifon. Cea mai veche este din 11 februarie 1815, cunoscută cercetătorilor, iar celelalte din 5 februarie 1843, când ieroshimonahul Gherman de la Mănăstirea Neamțul dăruiește Schitului Nifon o serie de cărți de cult, probabil cu prilejul finalizării lucrărilor de refacere și sfințire a lăcașului monahal.

Pentru o imagine mai completă, dar și ca instrument de lucru pentru cei interesați, republicăm și însemnările mai vechi sau pe cele descoperite de reputabilul cercetător ieșean Silviu Văcaru, ce-l privesc pe egumenul Nifon.

1754 septembrie 9

Această sfântă *Evanghelie* am vândut-o eu, smeritul monah Nifon, călugăraș din sfânta mănăstire a Neamțului, fecior (ul) preotului Ioan ot Borzești ... ot Suceavă și pentru credința am și iscălit. / V(ă)let 7263 <1754> sept(emvrie) 9.

Pe o *Evanghelie* (București, 1682), f. 1-5, de la Depozitul M-rii Râșca, inv. 686, fostă la bis. Sf. Nicolae din s. Păltinoasa, j. Suceava.

¹ Ioaniche Balan, *Vetre de sihăstrie românească (secolele IV-XX)*, București, 1982, p. 99.

² Macarie Ciolan, *Un vechi așezământ de cultură, civilizație și artă veche românească. Mănăstirea Secu*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, an LXI, nr. 1-3, ianuarie-martie, 1985, p. 189; Idem, *Mănăstirea Secu*, Iași, Editura Mitropoliei și Sucevei, 1987, p.61.

³ Nestor Vornicescu, *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic: Istoria Mănăstirii Secu*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, an L, nr. 3-4, martie-aprilie, 1974, p. 194.

⁴ Narcis Crețulescu, *Documnetele M-rei Neamțu*, în „Arhiva. Organul Societății Științifice și Literare din Iași”, Anul XXII, nr. 1, ianuarie 1911, p. 44.

⁵ Costin Clit, *Documente privind istoria mănăstirilor Secu și Neamț*, în „Prutul. Revistă de cultură”, Huși, serie nouă, Anul V (XIV), nr. 2 (56) / 2015, p. 138, nr. 61; A se vedea și documentele din 2 iunie 1759 (p. 140, nr. 63), 9 septembrie 1761 (p. 141, nr. 65), 10 mai 1765 (p. 141, nr. 66), 15 ianuarie 1763 (p. 142-143, nr. 68); Documentele sunt republicate și în „Buletin Informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei”, II, Piatra Neamț, Editura Cetatea Doamnei, 2016.

⁶ Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, în „Monumentul. Lucrările Simpozionului Național Monumentul-Tradiție și viitor. Ediția a XII-a, Iași-Chișinău, 2010”, XII, Partea a 2-a, Iași, Editura „Doxologia”, Iași, 2011, p. 358-359.

⁷ *Ibidem*, p. 359-361.

⁸ *Ibidem*, p. 363-367.

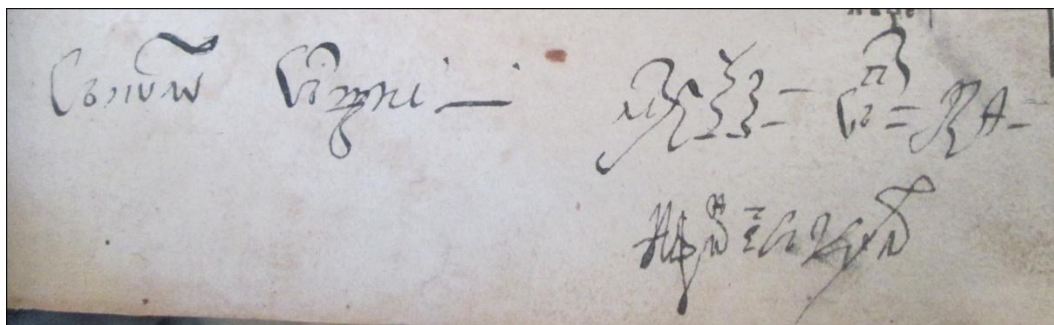
EDIȚII: *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, corpus editat de I. Caproșu și E. Chiaburu, vol. II, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009, p. 40-41; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 357.

1757 (7266) septembrie 29

Această sfântă *Pravilioară* iste a m(ă)n(ă)stirii Săcului, să s(e) știe.

Лет *зсѣс<7266> съпт(емрїе) кѣ <29>.

Nifon eg(umen) Săcului <m. p.>.

Pe *Îndreptarea legii*, Târgoviște, 1652, p. 2-3; Muzeul Mănăstirii Secul (Inv. 149).

EDIȚII: Constantin Bobulescu, *Vieți de zugrăvi (1657-1765) și autobiografia lui Ghenadie Pârvulescu arhimandritul (22 oct. 1805-6 sept. 1873)*, București, Editura Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu, 1940, p. 35; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, II, p. 73; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 359.

1763 (7272) martie 17

† Acest sfânt *Pinticostariu* este a sfintei mănăstiri a Săcului și l-am dat (la) sfânta Săh(ă)strie noastră ca-s(ă) fiie pentru slujba bisericii. Și nimene să nu-l mute de acolo. Și pentru știință am iscălit. Nifin eg(umen) Săcului. L(ea)t 7<2>72 <1763> mart(ie) 17.

Pe un *Penticostar*, București, 1743; Biblioteca Mănăstirii Neamț, nr. 624.

EDIȚII: Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 359-360; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 359-360.

1763 (7272) noiembrie 13

Această sfântă carte ce să numește *Triod* s-au dat la bisărica Sfântului Neculai, care esti zidită înăuntru, în Mănăstire Săcului. Și cine îl va fura de la sf(â)nta mănăstire să fie blăst(ă)mat de Domnul Dumnezeu și de Maica Preacurat Fecioară și de Sfântul Ioan Botezătorul, să fie pârâș pre Sf(â)ntul Ierarhi Neculai la ziua strașnicului giudeț. V(ă) leat 7272 <1763> noe(m)vrie 13. † Nifon ig(umen) Săcului.

Pe un *Triod*, Râmnic, 1761.

EDIȚII: Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 359-360.

1764 (7272) mai 4

Să se știe de când am purces din Iași cu gândul să mă călugăresc la sfânta mănăstire a Săcului, după cum am și venit. Și din Iași am purces sâmbătă înaintea Ispasului, în luna lui april(ie) 22, și am fost și la Icoane împreună cu boierul Dumitrașco Sturzea, fiind om de casa lui. Și de la icoane am

venit vineri aici, în mănăstire, în zilele prealuminatului domn al Țării Moldovei, Ioan Grigore voievod, fiind la mănăstire egumen sfinția sa părintele Nifon. Leat 7272 <1764> mai 4. Gavril Roșca.

Pe o *Leastviță*, manuscris, 1618, f. 279v., Manuscris românesc, nr. 5419, de la Biblioteca Academiei Române, fostă la Mănăstirea Secu.

EDIȚII: *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, II, p. 143; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 360-361, nota 15.

1777 martie 25

Să s(e) știe de când am șezut la Pocrov. Nifon. 1777 martie 25 d(ă)ni. Am scris aici.

Pe *Cheia înțelesului*, București, 1678.

EDIȚII: Constantin Bobulescu, *Vieți de zugrăvi*, p. 36; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, II, p. 270; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 361.

1778 martie 31

Această *Psaltire* au dat-o părintele Teodosie monah, s(f)inții săhăstriei Pocrovului, ca să fie pomenit la sf(ă)ntul jertvenic, el și părin(ții) lui, Ioan și Nedea, fiind stariț eu, multpăcătosul Nifon, zugrav din Borzești, troțișan.

1778 martie 31, 1778. Și s-au adus i o am dat sf(i)ntii săhăstriei mănăstirii Neamțului de părint(ele) mai sus numit, monah Teodosie, în Sâmbăta Sf(ă)ntului Lazar a Marilu(i) Post, la 9 ceasuri din zi, fiind zi luminată și frumo(a)s(ă).

Pe o *Psaltire*, Iași, 1743.

EDIȚII: Constantin Bobulescu, *Vieți de zugrăvi*, p. 36; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, II, p. 288; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 361-362.

1792 decembrie 5

Acest *Ohtoih* este mănăstirea Niamțului, din cei vechi, nemțiani, nu pais(i)an.

1792 dec(embrie) 5. Zugrav Nifon, troțișan din Bordești (sic!) și Gherasim monah, am fost nemțan, dar mai pro(a)spăt.

Pe un *Octoih mare*, rusesc, fără copertă, de la mănăstirea Râșca.

EDIȚII: Constantin Bobulescu, *Vieți de zugrăvi*, p. 37; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, II, p. 519; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 362.

1815 februarie 11

Acest *Chegrarion*, cu blagosloveniia Preaosfințitului nostru Arhipăstoriu chirio Veniamin, s-au dat cuviosului ieroshimonah Andrei ot Schitul ce să numește al lui Nifon, ca să-i fie spre cetire până la moarte. Iară de i s-ar întâmpla (i)eșire de la schit, nu are vo(i)e să-l ia, ci să rămâie schitului. Așa iaste voia și blagosloveniia preaosfinției sale, și așa mi-au poruncit să-l scriu, mie nevrednicului eromonah Gherontie tipograf. / 1815, fevr(uarie) 11 zile. Însă în schiturile ce sânt supt stăpânirea Neamțului are vo(i)e să o ia ori(unde) s-ar muta, iară afară de stăpânirea Mănăstirii, nu.

Anul 1842, luna lui octomvrie. / Au adormit părintele Valerian, (i)eromonah, vineri sara, la do(u)a ceasuri din no(a)pte (a doua pagină albă).

Aceasta iaste a obștii star(e)țului Paisie (p. 1-3).

Pe un *Chegrarion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1814, pagina de titlu v.-prima pagină de la *Cătră cetitoriul*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 862).

EDIȚII: Constantin Bobulescu, *Vieți de zugrăvi*, p. 37-38; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, III, p. 270; Silviu Văcaru, *Un schit uitat din Munții Neamțului: Schitul Nifon*, p. 361.

1843 februarie 5

Această *Biblie* este dăruită de sfinția sa ieroshimonah Gherman din sf(â)nt(a) M(ă)n(ă)sti(re) Neamțul, Sf(â)ntului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunii Vestiri a Prea Sf(i)ntei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit să fie supt ne(i)ertat canon până iarăș o va întoarce înapoi. / 1843 februar(ie) 5.

Pe o *Biblie*, Blaj, 1795, p. 1-11; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 811).

1843 februarie 5

Acest *Octoih* este dăruit de sfinția sa ieroshimonah(ul) Gherman, din sf(â)nt(a) M(ă)n(ă)sti(re) Neamțul, Sfântului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine îl va înstrăina ori cu ce chip de la numitul schit, să fie supt ne(i)ertat canon, până iarăș îl va întoarce înapoi. / 1843 februarie 5.

Pe un *Octoih*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1836, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 172).

1843 februarie 5

Această carte este dăruită de sfinția sa ieroshimonah(ul) Gherman, din Sf(â)nt(a) M(ă)n(ă)sti(re) Neamțul, Sf(â)ntului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit, să fie supt ne(i)ertat canon, până iarăș(i) o va întoarce. / 1843, fev(ruarie) 5.

Pe un *Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului*, Sfânta Mitropolie București, 1765, p. 1-11; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 776).

EDIȚII: Arhim. Dionisie Udișteanu, *op. cit.*, p. 127, nr. 7.

1843 februarie 5

Această *Tâlcuire a Evangheliei* este dăruită de sf(i)ntia sa ieroshimonah(ul) Gherman, din Sf(â)nt(a) M(ă)n(ă)sti(re) Neamțul, Sf(â)ntului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sf(i)ntei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina de la numitul schit ori cu ce chip, să fie supt ne(i)ertat canon, până iarăș(i) o va întoarce înapoi. / 1843, februarie 5.

Această carte este a părintelui Saava, unul din cei patru frați (p. 705).

Pe o *Tâlcuire la cele patru Evanghelii*, de Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, Iași, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1805, p. 1-13; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 792).

1843 februarie 5

Această *Bogorodiciță* este dăruită de sfin(ția) sa ieroshimonah(ul) Gherman, din Sf(â)nt(a) M(ă)n(ă)sti(re) Neamțul, Sf(â)ntului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei

Vestiri a Prea Sf(i)nteii Născătoare de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina de la numitul schit, să fie supt ne(i)ertat canon pâ(nă) iarăș o va întoarce. / Gherman, d(u)h(ovnic) / 1843, februarie 5.

1825 / Gherman, d(u)h(o)v(ni)c (p. 52).

Gherman, d(u)h(o)v(ni)c (p.68).

M-am călugărit / 1806, iun(ie) 24 (ultima pagină albă).

Pe o *Bogorodicină*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1816, după *Cătră pravoslavnicii cetitori*; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 337).

1843 februarie 5

Această *Liturghie* iaste a obștii starețului Paisie și este afierosită Sf(â)ntului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit, să fie supt ne(i)ertat canon până iarăș o va întoarce înapoi. / 1843, februarie 5.

Pe o *Liturghie*, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1794, p. 1-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 233).

1843 februarie 5

Această carte iaste dăruită de sf(i)n(ția) sa ieroshim(onahul) Gherman, din Sf(â)n(ta) M(ă)n(ăsti)re Neamțul, Sf(â)ntului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Pre(a) Sf(i)nt(ei) Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit să fie supt ne(i)ertat canon până iarăș(i) o va întoarce înapoi. 1843 fev(ruarie) 5.

Pe o *Carte folositoare de suflet*, fără pagină de gardă (începe cu p. 8), <1799>, p. 97-105; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 856).

1843 februarie 5

Acest *Mineiu ianuarie*, este dăruit de sf(i)n(ția) sa ieroshimonah(ul) Gherman, din Sf(â)nta) M(ă)n(ăsti)re Neamțul, Sf(â)ntului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit, să fie supt ne(i)ertat canon până o va întoarce înapoi. / 1843, fevr(uarie) 5.

Gherman, d(u)hov(n)c (p. 9)

Pe un *Mineiu lunii lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul, 1830, p. 2-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 9).

1843 februarie 5

Acest *Mineiu februarie și martie*, este dăruit de sf(i)n(ția) sa ieroshimonah(ul) Gherman, din Sf(â)nta) M(ă)n(ăsti)re Neamțul, Sfântului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Pre(a) Sfintei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit, să fie supt ne(i)ertat canon până o va întoarce. / 1843, fevr(uarie) 5.

Gherman d(u)hov(nic) (p. 10, p. 21).

Pe un *Mineiu lunii lui februarie*, Sfânta Mănăstire Neamțul (legat cu cel din martie), 1831, p. 2-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 18).

1843 februarie 5

Acest *Mineiu aprilie și mai* este dăruit de sf(i)n(ția) sa ieroshimonah(ul) Gherman, din Sf(â)nta) M(ă)n(ăsti)re Neamțul, Sfântului Schit Nifon, unde să cinstește și să prăznu(i)ește hramul

Bunei Vestiri a Pre(a) Sfintei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit, să fie supt ne(i)ertat canon până o va întoarce. / 1843, fevr(uarie) 5.

Pe un *Mineiul lunii lui aprilie*, Sfânta Mănăstire Neamțul (legat cu cel din mai), 1831, p. 2-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 26).

1843 februarie 5

Aceste *Minei*, iunie și iulie, sânt dăruite de sf(i)nția sa ieroshimonah Gherman din Sf(ânta) M(ănăsti)re Neamțul, Sf(ântului) Schit Nifon, unde să cinstéște și săprăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sf(i)ntei Născătoare de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitu(l) schit, să fie supt ne(i)ertat canon până iarăș(i) o va întoarce înapoi. / 1843, februarie 5.

Pe un *Mineiul lunii lui iunie*, Sfânta Mănăstire Neamțul (legat cu cel din iulie), 1831, p. 2-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 18).

1843 februarie 5

Aceste *Minei*, avgust și septemvrie, este dăruită de sf(i)nția sa ieroshimonah Gherman din Sf(ânta) M(ănăsti)re Neamțul, Sf(ântului) Schit Nifon, unde să cinstéște și săprăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sf(i)ntei Născătoare de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitu(l) schit, să fie supt ne(i)ertat canon până iarăș(i) o va întoarce înapoi. / 1843, februarie 5.

Pe un *Mineiul lunii lui august*, Sfânta Mănăstire Neamțul (legat cu cel din septembrie), 1831, p. 2-7; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 42).

1843 februarie 5

Acest *Minei octomvrie* este dăruit de sfinția sa ieroschimonah(ul) Gherman din Sf(ânta) M(ănă)stire Neamțul, Sf(ântului) Schit Nifon, unde să cinstéște și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sf(i)ntei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit să fie supt ne(i)ertat canon până iarăș(i) o va întoarce. / 1843 fev(ruarie) 5.

Pe un *Mineiul lunii lui octomvrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1831, p. 1-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 47).

1843 februarie 5

Acest *Minei decemvrie* este dăruit de sfinția sa ieroschimonah(ul) Gherman din Sf(ânta) M(ănă)stire Neamțul, Sf(ântului) Schit Nifon, unde să cinstéște și să prăznu(i)ește hramul Bunei Vestiri a Prea Sf(i)ntei Născătoarei de D(u)mnezeu, și cine o va înstreina ori cu ce chip de la numitul schit să fie supt ne(i)ertat canon până iarăș(i) o va întoarce. / 1843 fev(ruarie) 5¹.

Pe un *Mineiul lunii lui decemvrie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțul, 1832, p. 2-6; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 59); Alte însemnări: „Gherman, d(u)h(o)v(nic)”, p. 1.

EDIȚII: Constantin Bobulescu, *Vieți de zugrăvi*, p. 38; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, IV, p. 265.

¹ Ieroshimonahul Gherman dăruiește în 1843 Schitului Nifon și *Canoanele pavecerniții de Neamț* (mențiune C. Bobulescu).

DOUĂ POMELNICE ALE MĂNĂSTIRII SECU DIN SECOLUL XIX

Cosmin NIȚĂ

Biblioteca Mănăstirii Secu conține o bogată colecție de cărți și manuscrise, însumând peste 2000 de volume, pe lângă revistele oficiale ale Bisericii Ortodoxe Române la care se adaugă publicații din diferite domenii¹. Această colecție a fost inventariată, conform opisului existent astăzi, de Arhim. Dionisie Udișteanu în anul 1952 fiind ordonată pe specialități, după cum menționează Ierom. Gherasim Cucoșel: „Cărți românești vechi și noi de slujbă, începând de la 1682 sunt 251 volume; Cărți vechi românești cu cuprins felurit, începând de la 1705 sunt 92 volume; Manuscrise vechi românești, începând de la 1777 sunt 51 volume; Cărți vechi slavo-române, începând de la 1700 sunt 6 volume; Manuscrise slavonești, începând de la anul 1579 sunt 9 volume; Cărți vechi grecești, începând de la anul 1751 sunt 23 volume; Cărți vechi slavone, începând cu anul 1642 sunt 190 volume; Cărți românești cu litere latine, începând cu anul 1861 sunt 512 volume”².

Primele informații despre organizarea bibliotecii Mănăstirii Secu se găsesc în memoriile Arhimandritului Andronic Popovici, care menționează că la 1847, în vremea când el era tipicar al bisericii, a primit ascultarea de a organiza biblioteca, deasupra porții, sub clopotniță³. Tot el menționează că: „m-am sârguit de am adunat tot felul de cărți în limba moldovenească, slavenească și grecească, așezându-le în două dulapuri mari”⁴.

Pe lângă aceste cărți și manuscrise, în bibliotecă se găsesc și trei pomelnice din prima jumătate a secolului XIX, unul scris anterior datei de 29 august 1826⁵, al doilea din 1851⁶ și al treilea din 1845⁷. Primul pomelnic conține 18 file, numerotat ulterior cu cifre latine, format 22×17 cm; colontiturile încep cu duminică și se termină cu vineri. Ordinea numelor din pomelnic este următoarea: Domnii cu soțiile lor, Arhiepiscopii, Episcopii, Ieroschimonahii stareți, Ieroschimonahii, Ieromonahii, Ierodiaconii, Schimonahii, Monahii, Schimonahiile, Monahiile, Preoții de mir, Boierii, Negustorii și Frații. În privința datării sunt două repere, primul fiind însemnarea de la fila 6v: „*Am dat o cruce de 200 lei 1826 august 29*”, de unde se poate deduce că este scris anterior anului 1826. Al doilea reper se poate observa la fila 4, unde, la Ieroschimonahii stareți, ultimul scris de aceeași mână este starețul Ilarie, ceilalți doi, Dometian și Mardarie, fiind adăugați ulterior. Ilarie a fost stareț al Mănăstirii Neamț și Secu în perioada 1818-1823⁸ iar la lista *Domnilor cu soțiile lor* este trecut Scarlat, care nu poate fi decât Scarlat Callimachi, domn al Țării Moldovei în perioada 17 septembrie 1812 – iunie 1819. După acest reper se poate deduce că pomelnicul, în forma sa originală, a fost scris între 1818-1819.

Pomelnicul a fost folosit până pe la 1840, deoarece în el au mai fost adăugați doi stareți: Dometian (1823-1834) și Mardarie (1835-1838 și 1839-1840).

Pomelnicul ctitoresc din 1851, inv. 67, 32 file, format 22×18 cm, cu paginile numerotate cu slove chirilice, prima filă nu este numerotată. Pe prima filă numerotată, este un chenar ce are desenat în mijloc o cruce și este scris *Iisus Hristos Nika, 1851*. Colontiturile încep cu duminică și se termină

¹ Ierom. Gherasim Cucoșel, *Catalogarea manuscriselor românești din biblioteca Mănăstirii Secu*, Suceava, 1994, p. 17.

² *Ibidem*.

³ Schiarhimandritul Andronic Popovici, *Aduceri aminte (1820-1892)*, ed. Cathisma, București, 2007, p. 62-63.

⁴ *Ibidem*, p. 63. Înainte de Andronic a fost tipicar duhovnicul Neofit, care în timpul incendiului din ziua de 30 martie 1844 a salvat biblioteca mănăstirii.

⁵ Inv. 66. Vezi Ierom. Gherasim Cucoșel, *op. cit.* p. 51, descriere.

⁶ Inv. 67. Vezi Ierom. Gherasim Cucoșel, p. 52, descriere.

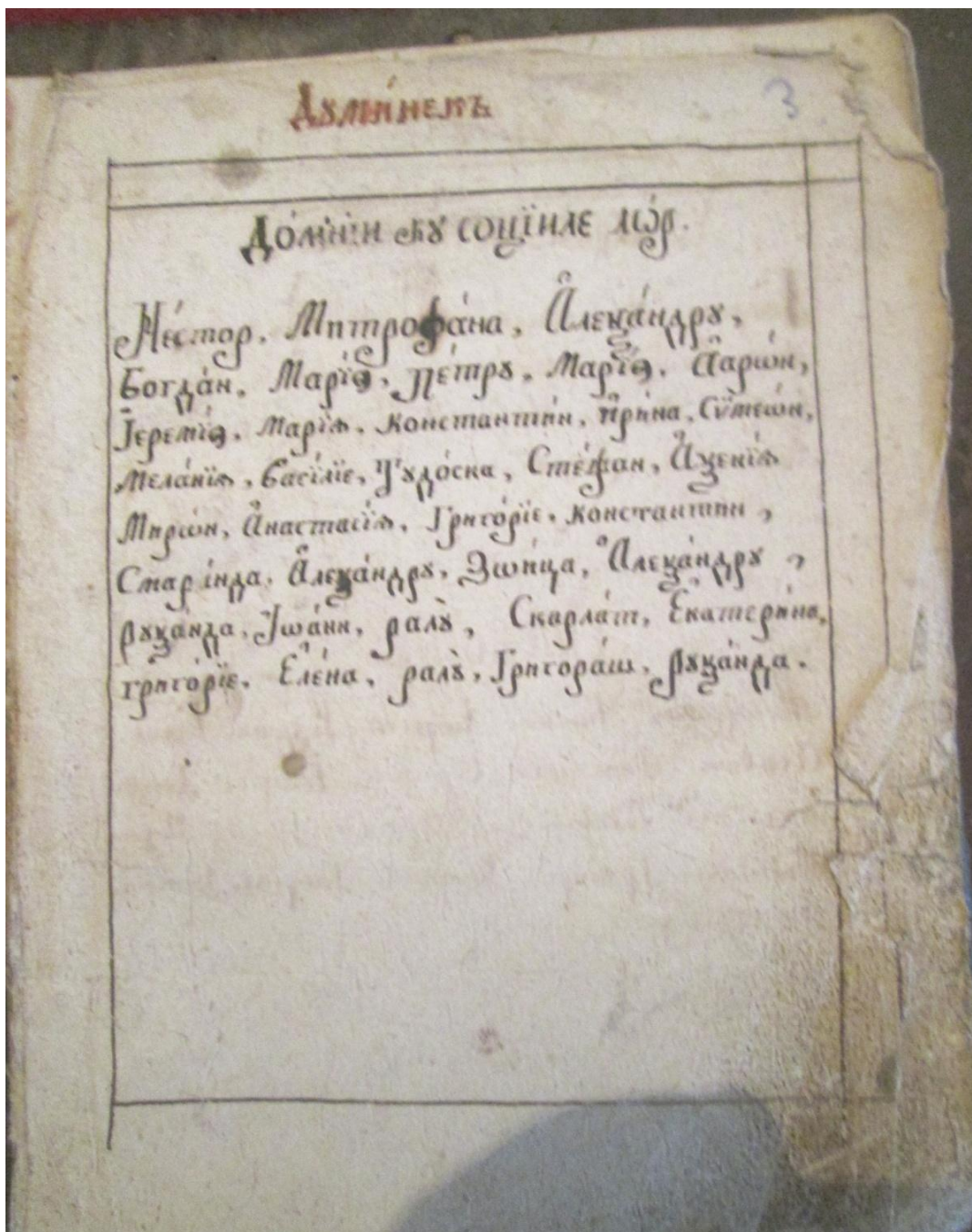
⁷ Inv. 34.

⁸ Ioan Ivan, Scarlat Porcescu, *Mănăstirea Neamț*, Iași, 1981, p. 287.

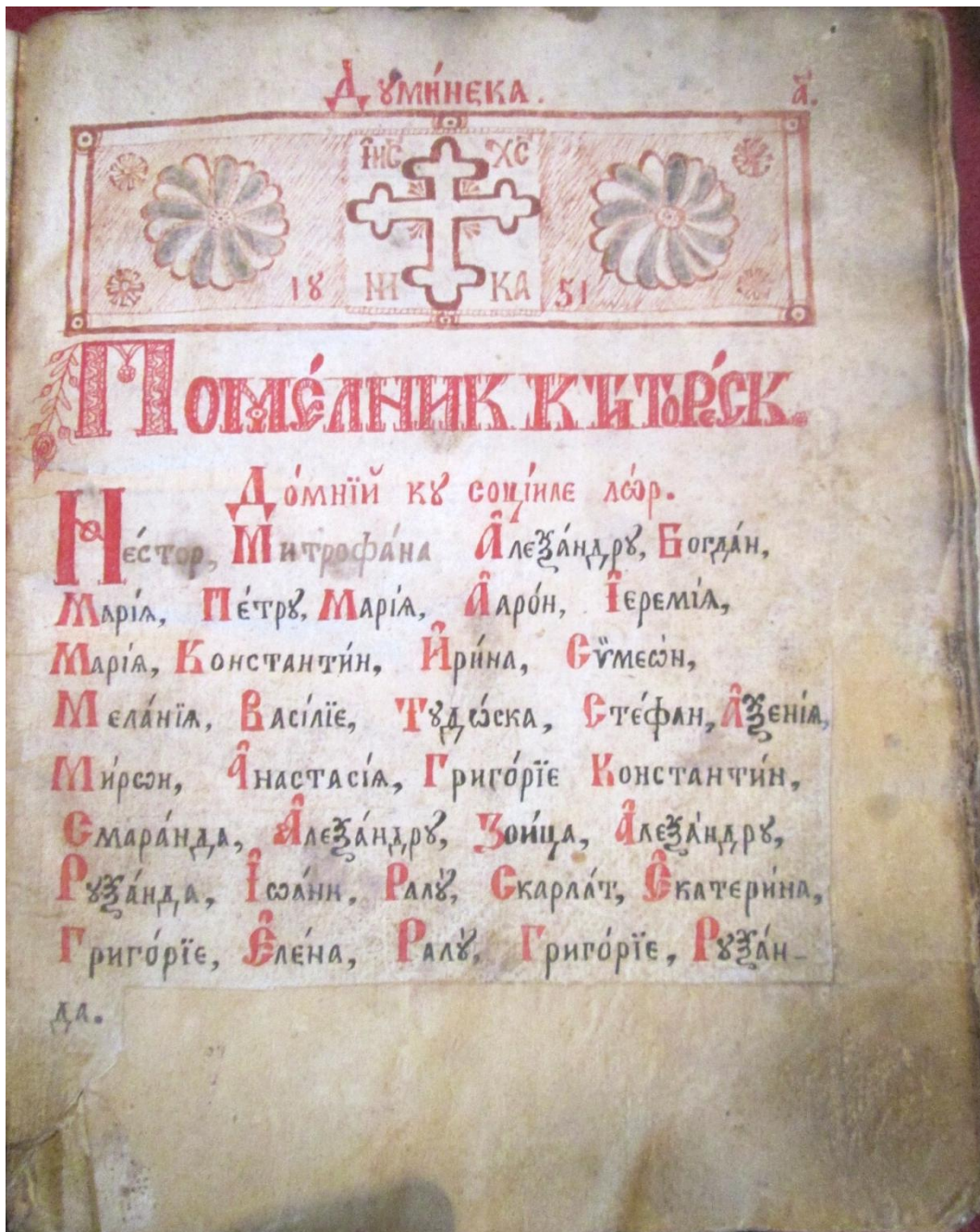
cu vineri. Ordinea numelor din pomelnic este următoarea: Domnii cu soțiile lor, Arhiepiscopii, Episcopii, Ieroschimonahii stareți, Ieroschimonahii, Ieromonahii, Ierodiaconii, Schimonahii, Monahii, Schimonahiile, Monahiile, Preoții de mir, Robii lui Dumnezeu.

În pomelnicele de față numele care au fost adăugate ulterior, aici, au fost transcrise îngroșat (**bold**) iar în pomelnicul din 1851 numele scrise cu litere latine au fost transcrise îngroșat (**bold**) cu *italice*.

Pe această cale se cuvine a acorda mulțumiri domnului prof. univ. dr. Ioan Caproșu, care a facilitat accesul la aceste pomelnice și domnului prof. Costin Clit pentru ajutorul acordat în transcrierea unor nume.

Pomelnic, ante 1826, inv. 66.

Pomelnic ctitoresc, 1851, inv. 67.

Pomelnic, ante 1826	Pomelnic ctitoresc din 1851
f.1v ⁹ „Acest pomealnic se pomenește în fieștecare zi câte o tablă până vineri iar sâmbătă se pomenește tot pomealnicul”	„La 1896, iunii, 18 zile, am slujit la această Sf(ntă) Mo(nastire) Secu, și am pomenitu și eu supțînsămnatul Nicon (...) ¹⁰ , având ascultarea a pomeni pe acest (...) ci sânt scrisă în litere și tipariit(e) (...) să vor pomeni, și di alți rânduși pe cari atotuputernicul și chimatul Dumnezău, vecinici și nimuritor, pre cari milostivul și (...)”

⁹ Filele sunt numerotate ulterior cu cifre arabe.

¹⁰ În spațiile dintre paranteze textul este șters.

	<i>îi va rândui prin (...) ci vor sta în această Sf(ântă) Mon(astire) Săcul. / Am mai însemnat acum, 1897, luna mai 9 , cari vini în an după (...) lumini (...) și vecilor ”. „(...) 1901 iuni 24 (...)”.</i>
f. 3 <u>Duminică</u>	f. 1 ¹¹ . <u>Dumineca</u> În chenar Iisus Hristos Nika 1851 Pomelnic ctitoresc
Domnii cu soțiile lor	Domnii cu soțiile lor
Nestor, Mitrofana, Alexandru, / Bogdan, Maria, Petru, Aaron, / Ieremia, Mariia, Constantin, Irina, Simeon, / Melania, Vasilie, Tudosca, Ștefan, Axeniia, / Miron, Anastasiia, Grigore, Constantin, / Smaranda, Alexandru, Zoïța, Alexandru, / Ruxanda, Ioann, Ralu, Scarlat, Ecaterina, / Grigore, Elena, Ralu, Grigoraș, Ruxanda.	Nestor, Mitrofana, Alexandru, Bogdan, / Mariia, Petru, Mariia, Aaron, Ieremia, / Mariia, Constantin, Irina, Simeon, / Melaniia, Vasilie, Tudosca, Ștefan, Axeniia, / Miron, Anastasiia, Grigorie, Constantin, / Smaranda, Alexandru, Zoïța, Alexandru, / Ruxanda, Ioann, Ralu, Scarlat, Ecaterina / Grigorie, Elena, Ralu, Grigorie, Ruxan- / da
f. 3v <u>Luni modificat Duminecă</u> Arhiepiscopii	f. 2 Arhiepiscopii
Gavriil, Anastasie, Gheorghie, Mitrofan, / Nil, Teodosie, Anastasie, Varlaam, Ghedeon, / Savva, Misail, Antonie, Gavriil, Iacov, / Veniamin, Dosothei.	Gavriil, Anastasie, Gheorghe, Mitrofan, / Nil, Teodosie, Varlaam, Ghedeon, Savva, / Misail, Antonie, Gavriil, Iacov, / Veniamin, Dositei, Sofronie, Serafim, / Chiriac, Grigorie, Ioachim, Calinic, / Filaret, Grigorie. //
Episcopii	f. 2v Episcopii
Mitrofan, Ioann, Iorest, Ghedeon, Pavel, / Agaton, Anastasie, Serafim, Gheorghie, Dosothei, / Calistru, Amfilohie, Gherasim, Iosaf, Mihail, / Platon, Grigorie, Calinic, Gavriil, Daniil, / Grigorie, Irinarh.	Mitrofan, Ioann, Iorest, Ghedeon, / Pavel, Agaton, Anastasie, Serafim, / Gheorghie, Dositei, Callist, Amfilohie, / Gherasim, Iosaf, Mihail, Platon, / Grigorie, Callinic, Gavriil, Daniil, Irinarh, / Meleti(e), Iosif, Iosaf, Filaret, / Ghenadie, Melhidesec, Mardari, / Chesarie, / Teodosie¹², Varlam¹³.
f.4 <u>Marti Luni</u>	<u>Dumineca</u>
Ieroshimonahi: stareți	f. 3 Ieroshimonahi stareți
Zosima, Dosithei, Nichifor, Nifon, Eutimie, / Paisie, Sofronie, Dorothei, Dosothei, Ioann, / Silvestru, Ilarie, Dometian, / Mardarie.	Zosima, Dositei, Nichifor, Nifon, / Eutimie, Paisie, Sofronie, Doroteiu, / Dositeiu, Ioann, Silvestru, Ilarie, / Dometiian, Mardarie, Vasiian, Neonil.
Ieroshimonahi	Ieroshimonahii
Ioanichie, Calistrat, Ioann, Ioan, Gherontie, / Gheorghie, Andrei, Timothei, Iosaf, Nictarie, /	Ioanichie, Calistrat, Ioann, Ioann, Gheorghie, / Gherontie, Andrei, Timotei, Iosf, Nectarie, /

¹¹ Filele sunt numerotate cu cifre chirilice, prima filă nu este numerotată.

¹² Litere latine, creion.

¹³ Litere latine, roșu.

Varlaam, Iosaf, Vasiian, Nicodim, / (...), Ilarion, Gavriil, / Calistrat, Filaret//	Varlaam, Iosaf, Vasiian, Nicodim, Vasilisc, / Ioanichie, Chirill, Andrei, Iosaf, Manuil, / Chiriac, Iust, Ilarion, Seleuchie, Gavriil, / Teodosie, Filipp, Ioanichie, Gherman, Iustin, / Avramie, Vasiian, Vasilie, Gavriil, Gherasim, / Mathei, Petru, Ioil, Chiriac, Nicon, / Pahome, Dometiian, Enachi, Balaşa, / Ghervasie, Epifanie
f. 4v <u>Luni</u> Ieromonahii	f. 5 Ieromonahii
Chiril, Iosaf, Gavriil, Vlasie, Iachint, Iuliiian, / Varlaam, Teoctist, Varsanofie, Calinic, / Deonisie, Sofronie, Ruvim, Teofilact, / Chesarie, Serafim, Isaia, Sofronie, Paisie, / Dositei, Sinesie, Serafim, Atanasie, Epifanie, / Sofronie, Chesarie, Ioil, Dorothei, / Valarian, Epifanie, Ghenadie, Andronic, / Haralampie, Vlasie, / Vasilesc, Anfilohie, Chiriac, / Manoil, Valerian¹⁴, Natanail, Ghenadie, / Petru, Vlasie.	Chirill, Iosaf, Gavriil, Vlasie, Iachint, / Iuliiian, Varlaam, Teoctist, Varsanufie, / Caliniic, Dionisie, Sofronie, Ruvim, / Teofilact, Chesarie, Serafim, Isaia, / Sofronie, Paisie, Dositei, Sinesie, Serafim, / Atanasie, Epifanie, Valerian, Epifanie, / Ghenadie, Teoctist, Iustin, Ghenadie, / Sinesie, Nicodim, Amfilohie, Natanail, / Dorotei, Sofronie, Chesarie, Ioil, Petru, / Manuil, Vlasie, Ghenadie, Vlasie, Ilarion, / Haralampie, Andronic, Ieronim, Nicon, Chesari, / Isidor, Teofan, Partenie, Galaction, Ioil, / Calinic, Serafim, Vasiian, Paisie, / Silvestru, Anania, Nicanor, Dionisie, / Gherontie, Calestrat, Calinic. // f. 5v Nictarie ieromonah, Viniiamin, / Selvestru, / Ipifanie, Partenie, Iosif, Iacob, / Varnaba, Nictari, Ghenadi, Mardarie, Ieroteiu / Vasiian, Benedict, Grigorie, Ghedeon, / Isidor, Teodosă, Ilarion, Cristofor, Paisie, / f. 6 Vortolomei, Ioan, Mariia, / Paraschiva, / Gheorghei, Catinca, Olepiada, / Eleuterie Ieroschidiacon
Ierodiaconii	f. 6v Ierodiaconii
Inochentie, Ierotei, Ştefan, Anastasie, / Clavdie, Ioanichie, Gavriil, Clavdie, / Daniil, Isidor, Andronic, / Atanasie, / Eleterie Ieroshidiacon	Ienochentie, Ierotei, Ştefan, Anaftasie / Clavdie, Ioanichie, Gavriil, Clavdie, / Daniil, Daniil, Atanasie, Isidor, / Nectarie, Andrei, Ghervasie, Calestrat (?), / Nichita, Miron, Filaret, / Ieremia, Leonti, / Leonti
f. 5 Shimonahi	f. 7 Shimonahii
Daniil, / Petru, Pavel, Mitrofan, Isaac, Ioanichi<e>, / Antonie, Ilie, Timotei, Iust, Meletie, / Sava, Petru, Clavdie, Chiriac, Sava, / Dionisii, Ioachim, Visarion, Filaret, / Chelsie, Ioil, Pelaghie, Nicodim, / Serghie,	Petru, Paisie, Mitrofan, Isaac, Antonie, / Ioanichie, Ilie, Timotei, Iust, Meletie, / Sava, Petru, Clavdie, Chiriac, Savva, Dioni- / sie, Visarion, Filaret, Chelsie, Ionil, Vasiian, / Patapie, Ilie, Damaschin, Ioil, Dalmat, /

¹⁴ Şters.

<p>Varsanufie, Vasiian</p>	<p>Serafim, Hifon, Dionisie, Nicodim, / Vasiian, Serghie, Varsanufie, Nicanor, Ioachim, / Daniil, Ioann, Irinarh, Sevastiian, Teofil, / Efrem, Nicon, Trifilie, Laurentie, Calinic, / Aristarh, Ioil, (...)¹⁵ / Ionichie, Iezechiel, Vasilie, Nil, / Mercurie, Veniamin, Dormidont, (...)¹⁶ / Isaia, Callenic, Văsiian, Ilarion, / Gherman, Parfenie, Viniemin, Ghervasie, / Dormidont, Neofit, Nichita, f. 7v Melhidesec, Magdalina, Iostina, / Nicandru, Ieronim, / Dometian, Ieronim, Varsanufie. //</p>
<p>Monahii</p>	<p>f. 8v Monahii</p>
<p>Iosaf, Nicodim, Varlaam, Rafail, Porfirie, / Ioil, Vartolomei, Ignatie, Mavrachie, / Isihie, Ilarion, Ilarion, Leontie, Isaie, / Vasilisc, Victor, Ilarion, Teodot, Ierothei, / Miron, Vavila, Ionochentie, Manolache, Avel, / Macarie, Ierothei, Arsenie, Avramie, Iosaf, / Iesei, Gherasim, Ierothei, Nectarie, Teodosie, / Eutimie, Ghelasie, Eleazar, Nifon, Veniamin, / Savva, Gavriil, Ioanichie, Gurie, Mamait, / Nechifor monah, Ioan, Ioanna cu fiii lor, (...), / Anastasie cu fiii lor, Ioniță, Nicolae, Ioan, / Lupu, Safta și fiii lor, Lazăr, Marie cu fiii lor, / Chiril, Talasie, Antonie, Gherasim. / Gherasim.// f. 5v Vasiian shimonah, Casiiian monah, Isaachie mo<na>h, / Daniil monah, Grigorie monah, Patapie / shimonah, monahii Ioil, Pimen, Simion, Ieaa / Cozma monah, Calinic, Antim, Veniamin, / Calinic, Calinic, Stefan, Pavel, Isei, Samuil, / Gherasim, Calinie, Eleazar, Elethe- / rie, Zosima, Luchian, Ghenadie monah, / Ghervasie, Gherontie, Darie, Ghedeon, / Inion.</p>	<p>Iosaf, Nicodim, Varlaam, Rafail, / Porfirie, Ioil, Vartolomei, Ignatie, / Mavrachie, Isihie, Ilarion, Ilarion, Isachie, / Leontie, Vasilisc, Victor, Teodot, / Ierotei, Miron, Vavila, Inochentie, / Manuil, Avel, Macarie, Ierotei, Arsenie, / Avramie, Iosaf, Iessei, Gherasim, Ierotei, / Nectarie, Teodosie, Eutimie, Ghelasie, / Aleazar, Nifon, Beniia<in>¹⁷, Savva, Gavriil, / Ioanichie, Gurie, Mamant, Nichifor, Isac, / Vasiian, Isachie, Daniil, Grigorie, Ioil, / Pimen, Simeon, Ioann, Cozma, Callinic, / Antim, Veniamin, Callinic, Callinic, / Stefan, Pavel, Gherasim, Eleazar, Eleuterie, / Zosima, Luchian, Ghenadie, Ghervasie, Darie, / Gherontie, Ghedeon, Nicon, Teodot, Talasie, // f. 9 Chirill, Parteniie, Cleonic, Ioil, / Porfirie, Nectarie, Antonie, Ioil, / Luchiian, Iosaf, Talasie, Savatie, Iraclie, / Gherasim, Nifon, Dositei, Savva, Gherasim, / Manasie, Iulian, Vasiian, Vlasie, Climent, / Venedict, Isaac, Teofilact, Dionisie, / Savva, Pafnutie, Casian, Varsanofi, / Calistru, Galaction, Filaret, / Anatolie, Gheorghie, Talasie, Antim, / Partenie, Marcu, Natanail, Mitrofan, / Ioan, Erinarh, Proclu, Ioachim, / Teofan, Etimie, Vasiian, Annanie, / (...)¹⁸</p>

¹⁵ Hârtie lipită deasupra.

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ Loc ars.

¹⁸ Hârtie lipită deasupra.

	<p>Nictarie, Gavriil, / Gherontie, Dionisie, (...)¹⁹, Ierodion, / Ioan, Neonil, Iosaf, / (...)²⁰, Galaction, (...)²¹ //</p> <p>f. 9v Ioil, Gherasim, Teofan, Gherasim, / Marcu, Anton, Isaiia, Alupie, / Veniamin, Sofronie, Calistrat, Isidor, / Ioan, Dumitru, Sterie, Elena (?), / Teodosie monah, Tarasie monah, / Gherontie, Nicandru, Iosif, Galaction, / monah Meletie, Calistrat, / Nectarie, Narcis, /</p> <p>Vii²²/</p> <p>Epraxia schimonahiia, / Gheorghie, Anastasiia, Lascar cu fii lor, (...), și tot neamul. /</p> <p>Morții/</p> <p>Ioann, Mariia, Constantin, Ecaterina, Ioann, / Mariia, Alexandru, Elena, Elisabeta, Dimitrie, / Ioann, Mariia, Rucsanda, Mariia, Ioann, Mathei, / Arhidiacon Constantin, Eutimie monah, Gheorghie, / shimonahiia Atanasiia, Grigorie monah, Mathei, / Ioann, Mathei, Smaranda, Ralu, Ioann, Elena, / Dimitrie / (...) / și tot neamul.</p>
Shimonahiile	f. 10 v <u>Luni</u> Shimonahiile
<p>Mariia, Pelaghiia, Eulampiiia, Anna, Mariia, Xeniia, / Megdoniia, Mariia, Sosana, Xeniiia, Migdoniia, / Olimpiada, Trifina, Zinoviia, Eugeniia, / Epistemiia, shimonahiia Anisiia, Ioana, / Mariia, Mariia, Eusebiia, Salomiia shimo- / nahi, Xeniiia, Iustina, Tatiiana, Salomiia, / Elisaveta, Eupraxiia, Fevroniia, Anfilohiia, / Elpidiia, Ana, Iustina, Pelaghiia, Anisiia, / Mariia shimonahie, Nazaria shimonahiia, / Eupraxiia, Elena, (...)²³ , Elefteriia, / Zineta, Matrona, Salomiia. //</p>	<p>Mariia, Pelaghiia, Eulampiiia, Anna, / Mariia, Xeniiia, Migdoniia, Mariia, Xeniiia, / Susana, Migdoniia, Olimpiada, Trifina, / Zinoviia, Evgheniia, Epistimiia, Anisiia, / Ioanna, Mariia, Mariia, Eusebiia, Salomiia, / Xeniiia, Iustina, Tatiana, Salomiia, Evpra- / xiia, Elisaveta, Fevroniia, Amfilohiia, / Elpidiia, Anna, Iustina, Pelaghiia, Anisiia, / Mariia, Nazariia, Eupraxiia, Elena, Mariia, / Eleuteriia, Ecaterina, Pelaghiia, Amfilo- / hiia, Magdalina, Eudoxiia, Anisiia, Ripsi- / miia, Tecla, Matrona, Pelaghiia, Sofiia, / Mariia, Magdalina, Safta, Arcadiia, / Pelaghiia, Elisaveta, Isidora, Asinefta, / Iliconida, Varvara, Nazariia, Epifaniia, / Anna, Maximila, Matrona, Salomiia. /</p> <p>f. 11 Salomiia, Magdalina, Agatiia, Antoniiia, /</p>

¹⁹ Șters.

²⁰ Hârtie lipită deasupra.

²¹ Șters.

²² Adăugat ulterior.

²³ Șters.

	Magdalina, Riximiia, Melaniia, Anasta- / siia, Singlitichiia, Eufrosina, Magdalina, / Zinaida, Magdalina, Agatiia, Sosana, / Nazariia, Fevroniia, Elisabeta, Mariia, / Eufrosina, Miropiia, Sofiia, / Stamati, Marta, Mariia, / Dionisiia, Elpidiia, Evpraxiia, Evgheniia, / Viniiamina shimonahiia, Viniiamina, Marta, / Efrosina, Marta shimonahiia, Salomiia, / Sofiia shimonahiia, Elisabeta shimonah<ii>, / Veniiamina, Arseniia, Maximila, / Taveta, Elpidiia, // f. 11v Hristina shimonahiia, Hristina shimonahiia, / Sofiia, Ripsimiia, Taveta. //
f. 6 Monahiile	f. 12 Monahiile
Lisaveta, Pamfiliia, / Salomiia, Eudochiia, Authiniia, Mitrodora, / Mina, Avramiia, Pavlida, Maximila, Eleriia, / Eudochiia, Atanasiia, Agatiia, Anna, Elisaveta, / Eupraxiia, Eupraxiia, Fevroniia, Casiiana, / Mariia, Casiiana, Magdalina, Casiiana, / Eupraxiia, Iustina, Sofroniia, Ecaterina, / Asineta, Anisia, Mariia, Eupraxiia, / Eupraxiia, Casiana, Ruxanda, Mariia, Asineta, / Areta, Elisaveta, Raveca, Sarra, / Zinaida, Căsiiana mona<hiia>, Agripina, Elisa- / veta, Pelaghiia, Filoteia, Arcadiia, / Eudoxiia monahiia.	Salomiia, Eudochiia, Antonia, Mitrodora, / Mina, Avramiia, Pavlida, Maximila, / Eudoxiia, Atanasiia, Agatiia, Elisabeta, / Eupraxiia, Eupraxiia, Fevroniia, Vasiiana, / Mariia, Vasiana, Magdalina, Vasiana, / Eupraxiia, Iustina, Sofroniia, Ecaterina, / Asineta, Eupraxiia, Eupraxiia, Casiana, / Ruxanda, Mariia, Asineta, Areta, Revecca, / Elisabeta, Sarra, Zinaida, Casiana, / Agripina, Elisabeta, Pelaghiia, Filoteia, / Eudoxiia, Savastiia, Asineta, Pelaghiia, / Mersoniia, Pelaghiia, Marina, Atanasiia, / Elisabeta, Pamfiliia, Melaniia, Sofiia, / Pamfiliia, Epistimiia, Zinoviia, / Sofiia, Eulasiia, Virona, Sosana, Manasiia, / Casiiana, Macrina, Olimbiada. // f. 12 v Xeniia, Eudochiia, Iustina, Efrosina, / Acconida, Pelaghiia, Iisăia, Elisabeta, / Epifaniia, Evdochie, Atanasiia, / Veniiamina, Agripina, Eudoxiia, / Eudoxiia, Elisabeta. //
Preoții de mir	f. 13v Preoți de mir
Grigorie, Constantin, Gheorghie, Mihail, / Andrei, Ioann, Simeon, Ioan, Ioan, / Vasilie, Lupu, Nicolae, Grigorie, Nicolae, / Gavriil. //	Grigorie, Constantin, Gheorghie, Mi- / hail, Andrei, Ioann, Simeon, Ioann, / Ioann, Vasilie, Lupu, Nicolae, Grigorie, / Grigorie, Ioann, Vasilie, Dimitrie, / Nicolae, Gavriil, Mihail, Dometie, / Erei, Pavel, Galaction, Ioan, / Ioan, Grigorie diacon, Constantin. //
f. 6v Ierei ²⁴ Grigorie, shimonahiia Maria și / fiii lor, Ierei Ioan, monahiia Savastiia, /	

²⁴ Preot.

<p>Ieronim ieromonah, Nicon ieromonah, / shimonahiia Anastasiia, Stefan. Însemnare: „Am dat o cruce de 200 lei 1826 august 29”.</p>	
<p>f. 7 Preoții de mir.</p>	
<p>Ierei Grigorie, Ierei Constantin, Ierei Ghe- / orghie, Ierei Mihail, Ierei Andrei, Ierei Ioann, / Ierei Simeon, Ierei Ioann /</p> <p>Митрополиту: Grigorie, Ananiiu, / Mihaila, Calenica, / Архимандритоб Paisiie, Sofronie, / Dosithei, Varlaama, / Рабов божьих перья²⁵ Iacova, / Vasiliie, Alexiie, Ioanna, / Maxima, Mariiu, Mariiu, / Pelaghiu, Ioanna, Anna, Vasilia, / Ieremia, Grigorie, Gheorghie, / и всех сродников²⁶.</p>	
<p>f. 7v <u>Martii și²⁷ Miercuri</u></p>	<p>f. 14 <u>Martii</u></p>
<p>Boiari</p>	<p>Robii lui Dumnezeu</p>
<p>Maxim, Dimitra, Ioann, Mariia, Grigorie, / Dimitrie, Anastasiia, Vasilie, Ioann, / Constantin, Mariia, Grigorie, Nicolae, / Safta, Ioann, Alexandra, Dimitrie, Ste- / fan, Chiriac, Alexandra, Dimitrie, Stefan, Mariia, Alexandra, Bogdan, Irina, Mariia, Eca- / terina, Anna, Mihail, Gavriil, Petru, Pavel, / Moisi, Ioann, Ruxanda, Ioann, Antimiia, / Gheorghie, Anastasiia, Alexie, Constantin, So- / froniia, Mogialdea, Costea, Candachiia, Ioann, / Tatiiana, Costea, Ionașc, Vasilie, Mariia, / Vasian, Savva, Petrica, Nastea, Vasilie, / Anghelina, Lupul, Toma, Euthimiia, Grigorie, / Mariia, Șerban, Matheiu, Iordache, Ecaterina, / Mariia, Constantin, Smaragda, Pavel, Ghe- //</p> <p>f. 8 -orghie, Cârstina, Gheorghie, Anastasiia, Ioann, / Salomiia, Grigorie, Ruxanda, Nicolae, Lupul, / Pascalina, Vasilie, Ioanna, Isaac, Anasta- / sia, Dimitrie, Constanda, Sofiia, Dimitrie, / Ruxanda, Balica, Damiiian, Anastasiia, Teo- / dor, Agatiia, Vasilie, Iuliana, Gavriil, Agatiia, / Ilie, Anastasiia, Necoară, Agatiia, Ioann, / Teofana, Necoară, Anna,</p>	<p>f. 14 Maxim, Dimitra, Ioann, Mariia, / Grigorie, Dimitrie, Anastasiia, Vasilie, / Ioann, Constantin, Mariia, Grigorie, / Nicolae, Safta, Ioann, Alexandra, / Dimitrie, Stefan, Chiriic, Alexandra, / Dimitrie, Stefan, Mariia, Alexandra, / Bogdan, Irina, Mariia, Ecaterina, Anna, / Mihail, Gavriil, Petru, Pavel, Moisi, Ioann, / Ruxanda, Ioann, Antimiia, Gheorghie, / Alexie, Constantin, Sofroniia, Mogâldea, / Costea, Candachiia, Ioann, Tatiiana, Costea, / Ionași, Vasilie, Mariia, Vâscan, Savva, / Petrică, Nastea, Vasilie, Anghelina, Lupul, / Anghelina, Eutimiia, Grigorie, Mariia, Șerban, / Matfei, Gheorghie, Ecaterina, Mariia, Constantin, / Smaranda, Pavel, Gheorghie, Cârstina, Gheorghie, //</p> <p>f. 14 v Anastasiia, Ioann, Salomiia, Grigorie, Ruxanda, / Nicolae, Lupul, Pascalina, Vasilie, Ioana, / Isaac, Anastasiia, Dimitrie, Costanda, / Sofiia, Dimitrie, Ruxanda, Balica, Damian, / Anastasiia, Teodor, Agatiia, Vasilie, Iuliana, / Gavriil, Agatiia, Ilie, Anastasiia, Necoară, / Agatiia, Ioann, Teofana, Necoară, Anna, /</p>

²⁵ Robii lui Dumnezeu preotul...

²⁶ Și tot neamul.

²⁷ Adăugat ulterior.

<p>Constantin, Anas- / tasiia, Mihail, Andrei, Parascheva, Dimi- / trii, Procopie, Anastasiia, Vasilie, Con- / stantin, Vasilie, Agripina, Ioann, Angheli- / na, Aristarh, Baloşa, Nicolae, Anna, Ilie, / Filipp, Ecaterina, Mariia, Ilie, Nicolae, Sa- / fta, Ioraşc, Efrosina, Teodor, Anghelina, / Lupu, Mariia, Ioann, Pavel, Nicolae, Mariia, / Simeon, Cornilie, Safta, Ioann, Safta, / Iorga, Ecaterina, Savin, Mariia, Nicoară //</p> <p>f. 8v Nichifor, Anna, Gheorghie, Stefan, Ilinca, Igna- / tie, Ionaşc, Anna, Nicolae, Irina, Gheorghie, / Anna, Erast, Iorga, Grigorie, Lazăr, Vasi- / lie, Alexandra, Gheorghie, Anna, Vasilie, Mariia, / Stefan, Stefaniia, Gheorghie, Anastasiia, Vasi- / lie, Grigorie, Eutimiia, Pepelea, Dimitrie, / Zinica, Gavriil, Gheorghie, Alexandra, Petru, Cărstina, Constantin, Tetodie, Teofa- / na, Despa, Nicolae, Toma, Elena, Ioann, / Antohie, Vasilie, Andrian, Ilinca, Safta, / Ecaterina, Constantin, Vasilie, Gavriil, / Enăcache, Ruxanda, Mariia, Toader, Simeon, / Teofan, Mihail, Mihail, Mariia, Ieremiia, / Mariia, Teodor, Mariia, Vasilie, Eudochiia, / Gheorghie, Anna, Roman, Iustina, Anastasiia, / Alexandru, Safta, Smaragda, Vasilie, / Teodor, Magdalina, Vasilie, Mariia, Safta, //</p> <p>f. 9 Ecaterina, Grigorie, Safta, Constantin, / Lupu, Safta, Ioann, Nicolae, Ruxanda, Manole, / Zambriţa, Vasilie, Ecaterina, Evaghelinos, / Ioann, Mariia, Nicolae, Evstratie, Anna, / Antonie, Chiriachi, Teodor, Smaragda, Elena, / Zoi, Mihalache, Anna, Ecaterina, Mihail, / Lascarache, Lupu, Mariia, Elena, Ioann, Radu, / Toader, Vitorie, Ecaterina, Safta, Pe- / trache, Ecaterina, Nicolae, Mariia, Gheorghie, / Anna, Casandra, Gheorghie, Ilinca, Soltana, / Ioann, Emanuil, Gheorghie, Elena, Nicolae, Vasilie, Grigorie, Ecaterina, Iordache, Ma- / riia, Mariia, Grigoraş, Dimitrache, Alecu, / Catinca, Iancu, Iordache, Ioann, Ralu, / Dimitrie, Vasilca, Stefan, Zoia, Ilie, / Ecaterina, Sofiia, Iordache, Aniţa, Gheorghie, / Mariia, Iordache, Grigorie, Nicolae, Ioann, //</p> <p>f. 9v Costache, Sofiia, Ecaterina, Mihail, Ilinca, / Ioann, Miron, Mariia, Constantin, Ralu, / Constantin, Elena, Anastasie, Toader, / Anna, Zoia, Smaragda, Mariia, Toader, / Mariia,</p>	<p>Constantin, Anastasiia, Mihail, Andrei, / Parascheva, Dimitrie, Procopie, Anstasiia, / Vasilie, Constantin, Vasilie, Agripina, / Ioann, Anghelina, Aristarh, Balaşa, Nicolae, / Anna, Ilie, Filipp, Ecaterina, Ilie, Mariia, / Nicolae, Safta, Ioraşi, Eufrosina, Teodor, / Anghelina, Luppu, Mariia, Ioann, Pavel, Necolae, / Nicolae, Mariia, Simeon, Cornilie, Safta, / Ioann, Safta, Iorga, Ecaterina, Savin, / Mariia, Nicoară, Nichifor, Anna, Gheorghie. //</p> <p>f.15 Stefan, Elena, Agnatie, Ionaşc, Anna, / Nicolae, Irina, Gheorghie, Anna, Erast, / Iorga, Grigorie, Lazar, Vasilie, Alexandra, / Gheorghie, Anna, Vasilie, Mariia, Stefan, / Stefania, Gheorghie, Anastasiia, Vasilie, / Grigorie, Eutimia, Penelea, Dimitrie, / Zinica, Gavriil, Gheorghie, Alexandra, / Petru, Hristina, Constantin, Despa, / Teofodie, Teofana, Nicolae, Toma, / Elena, Ioann, Antioh, Vasilie, Adrian, / Elena, Safta, Ecaterina, Constantin, / Vasilie, Gavriil, Ioann, Ruxanda, / Mariia, Teodor, Simeon, Teofan, Mihail, / Mihail, Mariia, Ieremia, Mariia, Teodor, / Mariia, Vasilie, Eudochiia, Gheorghie, Anna, / Roman, Iustina, Anastasiia, Alexandru, / Safta, Smaragda, Vasilie, Teodor, Vasilie, //</p> <p>f. 15 v Magdalina, Mariia, Safta, Ecaterina, / Grigorie, Safta, Constantin, Lupu, Safta, / Ioann, Nicolae, Ruxanda, Manuil, Zamvriţa, / Vasilie, Ecaterina, Evangolinos, Ioann, / Maria, Nicolae, Eustratie, Anna, Antonie, / Chiriachi, Teodor, Smaragda, Elena, Zoi, / Mihail, Anna, Ecaterina, Mihail, Lupu, / Pascarache, Mariia, Elena, Ioann, Radu, / Teodor, Vitorie, Ecaterina, Safta, Petru, / Ecaterina, Nicolae, Mariia, Gheorghie, Anna, / Casandra, Gheorghie, Elena, Soltana, Ioann, / Manuil, Gheorghie, Elena, Nicolae, Vasilie, / Grigorie, Ecaterina, Mariia, Elena, Gheorghie, / Stefan, Mariia, Lupu, Macovei, Ioann, / Elena, Teodor, Axeniia, Savva, Nicolae, / Savva, Ioann, Stana, Parascheva, Nicolae, / Anna, Parascheva, Grigorie, Ruxanda, Sofiia, //</p> <p>f. 16 Dimitrie, Gheorghie, Zoi, Constantin, / Elena, Nicolae, Zoi, Eufrosina, Ecaterina, /</p>
--	--

<p>Iordache, Anastasiia, Elena, Nicolae, / Elisaveta, Nicolae, Mariia, Matei, Alexan- / dru, Elisavet<a>, Mariia, Ioann, Vitorie, Mariia, / Nicolae, Casandra, Ioann, Gheorghie, Ruxanda, / Efrosina, Constantin, Andrei, Safta, / Scarlat, Iordache, Gheorghie, Ecaterina, San- / du, Constantin, Mariia, Alexandru, Ilinca, / Profira, Ioann, Sandu, Stefan, Vasilie, / Constantin, Mariia, Constantin, Zoița, / Sandu, Safta, Safta, Toader, Safta, Toader, / Alexandru, Ioann, Profira, Ioann, Manole, / Ecaterina, Ilinca, Grigorie, Manolache, Sma- / randa, Sandu, Safta, Ecaterina, Ilinca.</p>	<p>Mariia, Elena, Andrei, Nicolae, Grigori, / Elena, Gafița, Siluan, Nichita, Mariia, / Anastasiia, Alexie, Eutimiia, Zamfira, / Safta, Apostol, Parascheva, Constantin, / Anna, Sofiia, Constantin, Ecaterinahî, / Gheorghie, Nestor, Eutimiia, Anna, Elena, / Avraam, Mariia, Mariia, Darie, Sofiia, / Ioann, Elena, Vasilie, Anastasiia, / Mariia, Savva, Anastasiia, Nicolae, / Anastasiia, Nicolae, Constantin, Elena, / Vasilie, Casandra, Elena, Grigorie, / Ana, Stefan, Elena, Petru, Mariia, / Luchii, Petrache, Constantin, Savastiia, / Scarlat, Vasilie, Mariia, Constantin, Eca- / terina, Mariia, Grigorie, Mariia, Iorda<chi>, / Ioanna. //</p>
<p>Însemnare în partea de jos a paginei: „<i>Acia aibă Marți să se pomenească</i>”.</p>	<p>f. 16v Ioan, Ioan, Teodosia, Costandin, / E(ca)terina, Constantin, Mariia, / Nicolae, Polheria, Soltana, Costantin, / Ecaterina, Ecaterina, Mariia, Ecaterina, / Iamandi, Velica, Antonie, Cerna, / Petru, Ecaterina, Necolae, Mariia, Ion, / Mariia, Petru, Smaranda, Costantin, / Mariia, Neculaiu, Vasilie, Costantin, / Rucsanda, Alexandra, Ion, Costantin, / Soltana, Mariia, Parascheva, Petru, / Mateiu, Manoil, Ana, Costantin, / Vasilie, Antonie, Ecaterina, Safta, / Teodor, Zamfira, Pavel, Elena, Elena, / Vasilie, Alexandru, Constantin, Elena, / Teodor, Pavel, Safta, Ecaterina, Ioann, / Ioann, Anna, Mariia, Gheorghie. //</p> <p>f. 17 Andrei, (..) ²⁸, Vasile, (...) ²⁹, / Gavril, <i>Vasile, Mariea, Oană, (...) ³⁰, / Ștefan, Vasile, Ioam, Ghiorghi, (...) ³¹, Luca, / Timftei, Calistrat, Gheorghe, / Costache, Maria, Costache, Ion, (...) ³², / Ioana, Valerie monah, / Schimonah Ironim.</i> //</p>
<p>f. 10 <u>Miercuri</u></p>	<p>f. 19 <u>Miercuri</u></p>
<p>Ioann, Mariia, Constantin, Ileana, Vasilie, / Teofana, Sandul, Evdochii, Dimitrie, Ioann,</p>	<p>Gheorghie, Mariia, Mariia, Grigorie, Dimitrie, / Alexandru, Ecaterina, Ioann, Gheorghie, /</p>

²⁸ Șters.

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

/ Zamfira, Gheorghie, Toma, Constantin, Hriste, / Ioan, Soltana, Grigorie, Profira, Ioan, / Agripina, Hristina, Mariia, Mariia, / Costandin, Ioan, Elenno, Rallu, / Smaranda, Ruxanda, Costandin, / Dimitrie, Vasile, Atanasie, Anna, Ata- / nasie, Ștefan, Ilie, lordache, Ioan, Smaranda, Ne- / culcea, Ecaterina cu fii săi, Gheorghe, Elencu cu / fii săi, Grigore, Zamfira cu fii săi, Gheorghe, / Mariia, Nicolae cu tot neamul, Bălașa, Teodor, / Hristodor, Ilinca cu fii săi, Anastasie, / Parascheva, Constantin, Grigore, Mariia, Mariia, / Gheorghie, Manuil, Balașa, Toader, Anna, Mariia, / Eleana, Costache, Zoița, Ecaterina shimonahi<a>, / Atanasie, Mariia, Gheorghie, Mariia, Stefan, / Petru, Camană (?), Mariia, Floarea, Vasile, Oprea, / Sofroniia, Dimitrie, Stana, Ana, / Lupul, Ana, Stana, Necolae, Coman. //

f. 10 v

Ioan, Gheorghie, Mihail, Ioan, Zsmaranda, / și t(ot) neam(ul), Zoi, Vasile, Aftanasâi, / Ecaterina, Ioan, Zamfira, Dimitri, / Smaragda, Zoi, Marie, Marie, / Petru, și tot neamu lor, Gheorghie, / Nicolae, Manuil, Nicolae, Calița, / Ecaterina, Zoița, Ecaterina, Gheorghie, / Andrei, Nicolae, Teodor, Dimitrie, / Gheorghe, Dimitrie, Atanasie, Dimi- / trie, Costadin, Gheorghie, Sotir, Cos- / tandin, Andrei, Stoica, / Ioan, Profira, Costandin, Ie- / mandi, Ecaterina, Asinefta monahie, Costandin, Ioan, / Lupul, Zoița, Gheorghie, Anna. //

f. 11 Shimonahile pominite

Pelaghie shimonahie, / Amfilohie shimonahie, / Magdalina, Nifon monah, / Eudoxiia shimonahiia, / Anisiia shimonahiia, Ana shim<monahiia>, / Parteni monah, Dimitrie, Ana mo- / nahiia, Pelaghiia, Sava, Parascheva, Nicolai, Mariia, Danu, Stana, Mariia și tot / neamul lor, Gheorghie, Ana, Avram, / Mariia, Mariia, / Răsimiie shimonahul și cu t(ot) ne(a)m(ul) lui; Anți (?) shimonahi, Tecla, Gheoca, Hrăste, Anghel și tot ne(a)m(ul) / Costantin, Ecaterina, Epistimiia. //

Ioann, Ralu, Dimitrie, Vasilisa, Stefan, / Zoi, Ilie, Ecaterina, Sofiia, Gheorghie, Anna, / Gheorghie, Mariia, Gheorghie, Grigorie, Nicolae, / Ioan, Constantin, Sofiia, Ecaterina, / Mihail, Elena, Ioann, Miron, Mariia, Costantin, / Ralu, Constantin, Elena, Anastasiia, Teodor, / Ana, Zoi, Smaragda, Mariia, Teodor, Mariia, / Gheorghie, Anastasiia, Elena, Nicolae, Mariia, / Elisabeta, Nicolae, Mathei, Alexandru, / Elesabet, Mariia, Ioann, Vitorie, Mariia, / Nicolae, Casandra, Ioan, Gheorghie, Ruxanda, / Eufrosina, Constantin, Andrei, Safta, / Scarlat, Gheorghie, Gheorghie, Ecaterina, / Sandu, Constantin, Maria, Alexandru, / Elena, Pulheria, Ioann, Sandu, Stefan. //

f.19v Vasile, Constantin, Mariia, Constantin, / Zoi, Sandu, Safta, Safta, Teodor, Safta, / Teodor, Alexandru, Ioan, Pulheria, Ioann, / Nicolae, Ecaterina, Elena, Grigorie, Manuil, / Maria, Sandu, Safta, Ecaterina, Elena, / Ioann. Mariia, Constantin, Elena, Vasile, / Teodor, Sandu, Eudochiia, Teofana, Ioann, / Dimitrie, Zamfira, Gheorghie, Toma, Hriste, / Constantin, Ioann, Soltana, Grigorie, Ioann, / Profira, Agripina, Hristina, Mariia, Mariia, / Constantin, Ioann, Elena, Ralu, Smaragda, / Ruxanda, Constantin, Dimitrie, Vasile, / Atanasie, Anna, Atanasie, Stefan, Ilie, / Gheorghie, Ioann, Mariia, Nicolae, Ecaterina, / Gheorghie, Elena, Grigorie, Zamfira, Gheorghie, / Mariia, Nicolae, Balașa, Hristodor, Elena, / Atanasie, Parascheva, Constantin, Grigorie, //

f. 20 Mariia, Mariia, Gheorghie, Manuil, Balașa, / Teodor, Ana, Mariia, Elena, Constantin, / Zoi, Atanasie, Mariia, Stefan, Mariia, / Gheorghie, Mariia, Florea, Vasile, Oprea, Anna, / Sofroniia, Dimitrie, Stana, Lupul, Anna, / Stana, Nicolae, Roman, Ioan, Gheorghie, / Mihail, Ioann, Smaragda, Zoi, Vasile, / Atanasie, Ecaterina, Ioann, Zamfira, / Dimitrie, Smaragda, Zoi, Mariia, Mariia, / Petru, Gheorghie, Nicolae, Manuil, Nicolae, / Calița, Ecaterina, Zoi, Ecaterina, / Gheorghie, Andrei, Nicolae, Teodor, Dimitrie, / Gheorghie, Dimitrie, Atanasie, Dimitrie, / Constantin, Gheorghie, Sotir, Constantin, /

f. 11v **Shimonahiia Maximila, / Matftei, Smāranda și tot / neamul lor, Ioan și tot (...)**n / **Andrei ieroschimonah, ierei Vasilie, / Mariia, Ierei, Dimitrie, Stefan, Gheorghie, Aromemiia, Safta, Anghe- / lușa și tot neam, Etimiia, / Anna, Prohira, și tot neamul lor, Vasilie, / Stefan, Mariia, Ioan, Pelaghiia, Elena, / Gheorghie, Anastasiia, Ioan, Apos- / tul, Lefter, Gheorghie, / Ioan, Maria, Sava, Zoîța, / Zahariia, Mariia, Ioan, / Macovei, Elena, Gheorghie, / Stefan, Mariia, Lupu, / Atanasie, Ioil monah, Ghenița, / Mariia. //**

f. 12 **Savastiia, Melaniia shimonahiia, Nico- / lae, Sava, Ioan, Stana, Parasche- / va, Nicolae, Ana, Nechita, Mariia, / Ioil monah, Anastasiia, Grigorie, / Ilinca, monah Luciiian, Alexie, / Eutimiia, Nicanor shimonah, / Atanasiia monahiia, Gheorghie, Elena, / Dimitrie, Lupu, Mariia, Mi- / hail, Ioan, Elena, Nicolae, / monah Iosaf, Zamfira, / Safta, monahi Savastie, Eraclie, / Shim<onahiia> Eliconida, Varvara, / Constantin, Sofiia, Constantin, / Ecaterena, shimonahiia Epi- / faniia, Gheorghie, Nestor, Ana, / Eutimiia, Elena, Gheorghie, / Sorfroniia, Grigore, Nicolae. //**

f. 12v **monahiia Sofiia, Vasilie, / Anastasiia, Zinoviia monahiia, / Grigorie, Ruxanda, Ioan, Vasile, / Petru, Manasie monah, / shimonahiia Antoniia, / shimonah<ia> Sevastiia, monah Savva, / Elena, Miron, Nazariia, / Shimonahii Ioan, Ierinah, Efrem, / Shimonahiile Salomiia, Magdalina, / Agatiia, Manasiia, Sarra, Oprea, / Ana, Stefan, Daniil, Ana, / Oprea, Ioan, Dimitrie, Ana, / Ioan, Toma, Ana, Danu, Anna, / Opreana și tot neamul. //**

f. 13 **Gavriil, Elena, shimonah Nicon, / shimonahiile Riximiia, / Melaniia, Sava, Anastasiia, / Nicolae, Anastasiia, Gina, / Iuliiian monah, Vasiian monah, / Gheorghie, Anastasiia, Ioan, / Săglitichiia shimonahiia, / Mariia shimonahiia, Mariia //**

Andrei, Stoica, Ioann, Profira, Gheorghie, / Sotir, Constantin, Emandi, E<ca>terina, / Constantin, Ioann, Lupul, Zoi, Gheorghie. //

f. 20v **Ana, Dimitrie, Anna, Savva, Parascheva, / Nicolae, Mariia, Danu, Stana, Maria, Gheorghie, / Anna, Anna, Gheoca, Hriste, Anghel, Matei, / Smaragda, Ioann, Maria, Stefan, Gheorghie, / Artemiia, Safta, Achilina, Eutimiia, Anna, / Profira, Vasilie, Stefan, Mariia, Ioann, / Pelaghiia, Elena, Gheorghie, Anstasiia, Ioann, / Apostol, Lefter, Gheorghie, Ioann, Mariia, Safta, / Zoi, Grigorie, Mariia, Toma, Mariia, Petru, / Safta, Costin, Mariia, Nicolae, Anastasiia, / Alexandru, Smaragda, Ecaterina, Ioann, / Safta, Haritona, Vasilie, Teodor, Mihail, / Smaragda, Grigorie, Miron, Gheorghie, Ioann, / Teodor, Constantin, Ioann, Safta, Mariia, / Ecaterina, Dimitrie, Anastasie, Ioann, / Mihail, Casandra, Ioann, Mariia, Balașa, / Safta, Alexandru, Gheorghie, Sofroniia. //**

f. 21 **Petru, Oprea, Anna, Dimitrie, Dimitrie, / Stefan, Anna, Oprea, Oprea, Elena, Ioachim, / Agripina, Gavriil, Elena, Stefan, Mariia, / Mariia, Eutimie, Anastasie, Gheorghie, Soltana, / Vasilie, Ecaterina, Teodor, Ioan, / Mariia, Vasilie, Parascheva, Ilie, / Ioan, Vasilca, Costantin, Sava, Teodor, / Costantin, Ecaterina, Pulheria, Anas- / tasiia, Ioan, Savasti, Călin, Iordan, / Mariia, Anastasiia, Gheorghie, Pulheriia, / Costantin, Teodor, Alicesandru, Ma- / riia, Gheorghie, Ioan, Gheorghie, Bucur, / Aceniia, Mărina, Toma, Mariia, / Stefan, Aciniia, Alexandru, Mariia, / Ecaterina, Teodor, Ana, Grigorie, Smara- / nda, Vasie, Safta, Nastasiia, (...)³³ - / rina, Casandra, Ioan, Zoîța, Soltana. //**

f. 21v **Gafița, Aglaia, Ilie, Dumitra, / Dimitrie, Ioana, Niță, Smaranda, Mariia, / Ioana, Anastasiia, Parascheva, Petru, Iacob, / Gheorghie, Parascheva, Mariia, Petru, Mariia, / Gheorghie, Ursana, Anastasiia, Mariia, Gheorghie, / Matei, Costantin, Vasilie, Ecaterina, / Teodosie, Zoîța,**

³³ Șters.

	Fotache, Stefana, Ana,/ Gheorghie, Smaranda, Ilie, Maria, Dimitrie, / Ioann, Anastasiia, Filipp, Agatona, / Ursache, Adam, Mariia, Anton, Domnica, / Vasile, Ioan, Domnica, Grigorie, Elena. //
f. 14 <u>Mercuri și³⁴ Joi</u> Boiari	f. 24 <u>Joi</u>
Grigoriie. Mariia, Toma, Petru. Safta, / Costan, Mariia, Nicolae, Anastasie, Alexand- / ru, Smaragda, Ecaterina, Ioann, Safta, / Haritona, Vasilie, Toader, Mihalache, Sma- / ragda, Grigorie, Miron, Iordache, Ioann, Toader, / Costache, Ioann, Safta, Mariia, Ecaterina, / Dimitrie, Anastasiia, Ioann, Mihalache, / Casandra, Ioann, Mariia, Bălașa, Safta, / Alecu, Iordache, Vasilie, Anastasache, Ioann, / Iordache, Vasilie, Antohie, Iordache, Ioan, / Mariia, Casandra, Grigorie, Ecaterina, Con- / stantin, Alexandru, Safta, Teodor, Ste- / fan, Constantin, Iordache, Safta, Elena, / Ioann, Constantin, Zoița, Scarlat, / Mariia, Gheorghie, Anna, Sofronie, Anastasiia, / Nicolae, Enache, Mariia, Gheorghie, Ecaterina, / Mihalache, Costache, Mariia, Zoița, Ioann. //	Gheorghie, Vasilie, Anastasie, Ioann, / Gheorghie, Vasilie, Ioann, Mariia, Casandra, / Grigorie, Ecaterina, Constantin, Alexandru, / Safta, Teodor, Ștefan, Constantin, / Gheorghie, Safta, Elena, Ioann, Constantin, / Zoi, Scarlat, Mariia, Gheorghie, Anna, Ioann, / Sofronie, Anastasiia, Nicolae, Mariia, / Gheorghie, Ecaterina, Mihail, Constantin, / Mariia, Zoi, Ioann, Nicolae, Gheorghie, Antonie, / Ecaterina, Sofia, Smaragda, Anastasiia, / Constantin, Eudochiia, Ioann, Ruxanda, / Spiridon, Ecaterina, Manuil, Ecaterina, / Hriste, Mariia, Constantin, Dimitrie, / Tarsița, Dimitrie, Nicolae, Ioann, Ioann, / Nicolae, Tarsița, Mariia, Mariia, Manuil, / Apostol, Grigorie, Profira, Ioann, Mariia, / Agripina, Hristina, Mariia, Constantin, //
f. 14 v Nicolae, Iordache, Ecaterina, Antonie, So- / fii, Smăragda, Anastasiia, Costache, Dochița, / Ioan, Ruxanda, Spiridon, Ecaterina, / Manuil, Ecaterina, Hriste, Mariia, Con- / stantin, Dimitrie, Tarsița, Dimitrie, / Nicolae, Ioann, Nicolae, Tarsița, Mariia, / Ioann, Mariia, Manuil, Apostol, Grigorie, / Profira, Ioann, Agripina, Hristina, Mariia, / Mariia, Constantin, Ioann, Elena, Ralu, / Smaragda, Rusanda, Constantin, Gheorghie, / Mariia, Elena, Profira, Manuil, Constantin, / Ecaterina, Drăghici, Nicolae, Dimitrie, / Dimitrana, Vasilie, Mariia, Dimitrie, Eca- / terina, Ioann, Ecaterina, Nicolae, Gheorghie, / Vasilie, Ecaterina, Grigorie, Gheorghie, Mariia, / Elena, Ruxanda, Teodor, Ecaterina, Teodor, / Zoița, Stefan, Nicolae, Vasilie, Lupu, Leontie, / Irimia, Varvara.	f. 24v Ioann, Elena, Ralu, Smaragda, Ruxanda, / Constantin, Gheorghie, Mariia, Elena, Profira, / Manuil, Constantin, Ecaterina, Draghiciu, / Nicolae, Dimitrie, Dimitrina, Vasilie, / Mariia, Dimitrie, Ecaterina, Ecaterina, / Ioann, Nicolae, Gheorghie, Vasile, Ecaterina, / Grigorie, Gheorghie, Mariia, Elena, Ruxanda, / Teodor, Ecaterina, Teodor, Zoi, Stefan, / Nicolae, Vasilie, Luppul, Leontie, / Ecaterina, Alexandru, Elena, Stefan, / Constantin, Ecaterina, Ioann, Alexandru, / Anastasie, Varvara, Rarița, Gheorghie, / Elena, Elena, Ioann, Gheorghie, Ioann, / Constantin, Mariia, Dimitrie, Gheorghie, / Teohari, Irina, Alexandru, Teodor, / Mariia, Constantin, Anna, Mariia, / Veicu, Calița, Dimitrie, Ioann, //
f.15 Ecaterina, Alexandru, Elena, Constantin, / Stefan, Ecaterina, Ioann, Alexandru, Anas- /	f. 25 Teodora, Grigorie, Profira, Ioann, / Agripina, Grigorie, Vasilie, Alexandru, / Mariia, Iacov, Ioann, Eutimie, Zoi, / Radu,

³⁴ Adăugat ulterior.

<p>tasie, Varvara, Rarița, Gheorghie, Elena, / Elena, Ioann, Gheorghie, Constantin, Ioann, / Mariia. Dimitrie, Gheorghie, Teohari, Irina, / Alexandru. Teodor, Mariia, Constantin, / Anna, Mariia, Vencu, Calița, Dimitrie, Ioan, / Teodora, Grigorie, Profira, Ioan, Agripina, / Grigorie, Vasilie, Alexandru, Mariia, Iacov, / Ioan, Eutimie, Zoița, Radu, Profira, / Mariia, Zamfira, Ruxanda, Ioan cu fii / săi, Vasilie, Constantin, Constantin, / Ecaterina, Constantin, Zoița, Gri- / gorie, Vasilie, Gavriil, Ecaterina, / Ioan, Mariia, Alexandru, Irina, Ursache, / Zoița, Zahariia, Simion, Matei, Ana, / Mariia, Casandra, Ștefan, Manole, Nicolae, / Vasilie, Ioan, Teodor, Axiniia. //</p> <p>f. 15 v Vasilie, Dimitrie, Ana, Vasilie, Ioan, / Mariia, Smaragda, Anna, Mariia, Safta, / Vasilie, Vasilie, David, Sofiia, / Anastasiia, Vasilie, Elena, Gheorghie, / ieromonahul Teoctist, Hia, / (...)³⁵ shimonahul Ilii, Irina prez- / vitera, Itimii, Nicon ieromonah, / Ieronim Ieromonah, / schimonahul Damaschin, Ioan monah, / Iustin ieromanah, Ghenadie ieromonah, / Dalmat monah, Andrei, Doinița, / Gheorghie, Teodosia, Ilie, Ioan, / Serafim shimonah, Luca, Ecaterina, / Alexandru, Elena, fii și tot neamul, / Nifon shimonah, schimonahul Dionisie, / monah Cleonil, Gavriil, Anasta- / siia, Ananiia, Dimitrie, Ecate- / rena, Iacov, Siluan, Gahița, / Anastasiia shimonahiia. //</p> <p>Însemnare în partea de jos a paginii: „(...)³⁶ aibă Mercuri”.</p>	<p>Profira, Mariia, Zamfira, Ioann, / Ruxanda, Vasilie, Constantin, Zoi, / Constantin, Ecaterina, Constantin, / Grigorie, Vasilie, Gavriil, Ecaterina, / Ioann, Mariia, Alexandru, Irina, Ursache, / Zoi, Zaharie, Simeon, Matei, Anna, / Mariia, Casandra, Stefan, Manoil, / Nicolae, Vasilie, Ioan, Vasilie, Anna, / Dimitrie, Vasile, Ioann, Vasilie, Mariia, / Smaragda, Anna, Mariia, Safta, / Vasilie, Vasilie, David, Sofiia, Vasilie, / Anastasiia, Elena, Gheorghie, Irina, / Etimna, Andrei, Eudochiia, Gheorghie, / Teodosiia, Iliie, Ioann, Luca, Ecaterina, //</p> <p>f. 25 v Alexandru, Elena, Gavriil, Anastasiia, / Ananiia, Vasilie, Candachiia, Nica, Mariia, / Teodor, Alexandra, Enache, Safta, Lazar, / Mariia, Grigorie, Paladie, Costache, Ioann, / Gheorghie, Grigorie, Vasilie, Dimitrie, / Anna, Mariia, Parascheva, Ecaterina, / Gherghina, Stanca, Elena, Vasilie, / Constantin, Arghira, Ioann, Ioann, / Grigorie, Gheorghie, Grigorie, Ecaterina, / Achilina, Păuna, Ioann, Vasilie, Ruxanda, / Radu, Profira, Petrache, Stana, Smaragda, / Vasilie, Ecaterina, Constantin, Gheorghie, / Eni, Ioann, Dimitrie, Constantin, / Anastasiia, Ioanna, Negoite, Roman, / Avmagu, Ecaterina, Nicolae, Ioann, / Mariia, Gheorghie, Constantinn, Ioann, / Zoi, Grigorie, Ioann, Gheorghie, Hrestodul. //</p> <p>f. 26 Iliie, Anastasiia, Mariia, Panaite, Savva, / Constantin, Pinița, Antusa, Sofiia, / Nicolae, Constantin, Teodor, Zoi, Gheorghie, / Xantula, Ghenița, Ieremia, Vasilie, / Mariia, Grigorie, Ruxanda, Ioann, Miron, / Vasilie, Nazariia, Mihail, Mariia, Onorie, / Ghița, Gheorghie, Anastasiia, Ioann, / Teodor, Vitoriia, Gheorghie, Constantin, / Zoița, Scarlat, Constantin, Alexandru, / Elisabeta, Ecaterina, Gheorghie, Ecaterina, / Irina, Constantin, Petru, Ioana, / Coman, Mariia, Vasilie, Gheorghie, Ioann, / Mariia, Alexandru, Ioanna, Ioann, Parascheva, / Grigorie, Ecaterina, Ecaterina, Lazar, / Gheorghie, Teodor, Ecaterina, Ioanna, /</p>
---	--

³⁵ Șters.

³⁶ *Ibidem*.

	<p>Ruxanda, Teodor, Parascheva, Costantin, / Darie, Elena, Dimitrie, Gheorghie. // f. 26 v Constantin, Raicu, Efrosina, Nicolae, / Dimitrie, Pulheria, Stefan, Ioana, / Gheorghie, Ioan, Ioann, Anastasiia, / Smaranda, Ioan, Elena, Teodor, / Ioana, Mateiu, Nastasie, Crăciun, Ana, / Ecaterina, Stefan, Ana, Teodor. //</p>
f. 16 <u>Joi și³⁷ Vineri</u> Negustorii	f. 28 <u>Vineri</u>
<p>Vasilie, Candachiia, Irina, Mariia, Teodor, / Alexandra, Enache, Safta, Lazăr, Mariia, / Grigorie, Paladie, Costache, Ioann, Gheorghie, / Grigorie, Vasilie, Dimitrie, Anna, Mariia, / Parascheva, Ecaterina, Gherghina, Stanca, / Elena, Vasilie, Constantin, Arghira, Ioann, / Ioann, Grigorie, Gheorghie, Grigorie, Ecateri- / na, Anghelina, Păuna, Ioann, Vasilie, Ruxan- / da, Radu, Profira, Petrache, Stana, Sma- / randa, Vasilie, Ecaterina, Constantin, / Iordachi, Eni, Ioann, Dimitrie, Constan- / tin, Nastasiia, Ioanna, Negoite, Roman, / Avmagu, Ecaterina, Nicolae, Ioann, Mariia, / Gheorghie, Constantin, Ioann, Zoița, Gri- / gorie, Ioan, Gheorghie, Hristodul, Ilie, Anas- / Stefan //</p> <p>f. 16v -tasiia, Mariia, Panaite, Constantin, Svva, / Piniță, Antusa, Sofiia, Nicolae, Constantin, / Teodor, Zoi, Gheorghie, Xantula, Gheorghie, Mihail, / Gheorghie, Soltana, Smaragda, Anisiia, Mariia, / Anna, Arghirie, Ecaterina, Ioann, Diamandi, / Evghenie, Xantula, Stefan, Chirița, Vanghelis, Anna, Mariia, Smaragda, Țeneta, Mariia, Ior- / dache, Elena, Stefan, Anastasiia, Smărag- / da, Varvara, Gavriil, Gafița, Constantin, / Mariia, Ecaterina, Stefan, Adam, Grigorie, / Mariia, Elena, Gheorghie, Toader, Parascheva, / Andrei, Ioann, Vasilie, Mariia, Parascheva, / Spiridon, Parascheva, Toader, Mariia, Ga- / vriil, Costache, Elena, Mihail, Gheorghie, Gri- / gorie, Ioann, Carp, Nicolae, Chiril, Nicolae, / Irina, Antonie, Anița, Ioann, Anna, Pavel, / Patrichie, Parascheva, Floare, Matriona, Eudo-</p>	<p>Gheorghie, Mihail, Gheorghie, Soltana, / Mariia, Anisiia, Mariia, Anna, Arghirie, / Ecaterina, Ioann, Diamandi, Evghenie, / Xantula, Stefan, Chirița, Vanghelis, / Anna, Mariia, Mariia, Țeneta, Mariia, / Gheorghie, Elena, Stefan, Anastasiia, / Mariia, Varvara, Gavriil, Gafița, / Constantin, Mariia, Ecaterina, Stefan, / Adam, Grigorie, Mariia, Elena, Gheorghie, / Teodor, Parascheva, Andrei, Ioann, Vasilie, / Mariia, Parascheva, Spiridon, Parascheva, / Teodor, Mariia, Gavriil, Costache, Elena, / Mihail, Gheorghie, Grigorie, Ioann, Carp, / Nicolae, Chirill, Nicolae, Irina, Antonie, / Anna, Ioann, Anna, Pavel, Petru, Parascheva, / Floare, Matromie, Eudochiia, Ilie, Mariia, / Gavriil, Mariia, Ioann, Vasilie, Eudoch-<i><ii></i>. //</p> <p>f. 28 v Vasilie, Eudochiia, Domnica, Mihail, Mariia, / Ioann, Mariia, Vasilie, Mariia, Elena, / Ioann, Elena, Safta, Mariia, Mariia, / Irina, Teodor, Ioann, Ecaterina, Grigorie, / Safta, Ioanna, Gheorghie, Gheorghie, Ioann, / Chirill, Gafița, Chirill, Nicolae, Oprea, / Parascheva, Dimitrie, Stana, Bucur, / Irina, Eufimiia, Petru, Scarlat, Mariia, / Dimitrie, Dimitrie, Ioanna, Constantin, / Mariia, Grigorie, Gheorghie, Teodor, Eutimiia, / Ursul, Eudochiia, Ioann, Alexie, Vasilie, / Irina, Ieremiia, Grigorie, Roman, Ioann, / Anna, Mariia, Mariia, Marco, Leontie, / Tatiiana, Eudochiia, Ioann, Pantelimon, / Vasile, Apostol, Anna, Ioann, Elena, / Alexandru, Teodor, Ruxanda, Achilina, / Grigorie, Zoi, Nicolae, Sandul, Safta, //</p> <p>f. 29 Mariia, Safta, Constantin, Luca, Mariia, /</p>

³⁷ Adăugat ulterior.

Insemnare în partea de jos a paginii: „(...)”³⁸
aibă Joi”.

f. 17 -chiia, Ilie, Mariia, Gavriil, Mariia, Ioann, Vasilie, / Eudochiia, Vasilie, Eudochiia, Domnica, Mihalache, / Mariia, Ioann, Mariia, Vasilie, Smaragda, Elena, / Ioann, Ilinca, Safta, Mariia, Smaragda, Irina, / Toader, Ioann, Ecaterina, Grigorie, Safta, / Ioana, Gheorghie, Gheorghie, Ioann, Chiril, Gafița, / Chirii, Nicolae, Oprea, Parascheva, Dimitrie, / Stana, Bucur, Irina, Eutimiia, Petru, Scarlat, / Smaragda, Dimitrie, Dimitrie, Ioanna, Con- / stantin, Mariia, Grigorie, Gheorghie, Toader, / Eutimiia, Ursul, Eudochiia, Ioann, Alexie, Vasilie, / Irina, Ieremiia, Grigorie, Roman, Ioann, Anna, / Mariia, Mariia, Marco, Leontie, Tataiana, Eu- / dochiiia, Ioann, Alexandru, Elena, Teodor, Ru- / xanda, Anghelușa, Grigorie, Zoița, Nicolae, / Sandul, Safta, Mariia, Safta, Constantin. //

f. 17v Luca, Smaragda, Ioann. Nediul, Ecaterina, / Mariia, Ecaterina, Vasilie, Sandul, Ilinca, / Vasilie, Parascheva, **Radu**, Nicolae, Pelaghiia, Mariia, / Mihail, Sofronie, Mariia, **Nichita, Paraschev, / Ghenița, Mariia, Nicolae, Vasilie, Ioann, Anna, / Petru, Agripina. Vasilie, Mariia, Gherasim, / Matriona, Petru, Agatiia, Mătrona, / Vasilie, Matei, Stanca, Mihail, Marta, / Mariia, Gavriil, Mariia, Cozma, Teo- / dor, Anna, Ilie, Simeon, Mariia, Ruxanda, / Ecaterina, Ioan, Paraschiva, Mariia, Doinița, / Sanda, Marie, Andronachi, Gheorghi, Ecaterina, / Anastasie, Stefan, Dobra, Ioan, Tatiiana, / Mariia, Axiniia, Teodor, Blaga, Teodosiia, / Sava, Mariia, Sava, Stană, Bucur, Mariia, / Sava, Nicolae, Bucur, ~~Ioan~~, Dimitrie, / Mariia, Ioan, Toma, Mariia, Toma, Ana, / Constantin, Sofiia, Vasile.**

f. 18 Ana, Mariia, Mihail, Ecaterena, Nicolae, / Etimie, Ioann, Costantin, Sandul, Mariia, / Apostol, Mariia, Pelaghiia, Anastasie, / Gheorghie, Gheorghie, Gheorghie, Ana, / Nicolae, Mariia, Ioan, Alecu, Ecaterena, /

Ioan, Nediul, Ecaterina, Mariia, Ecaterina, / Vasilie, Sandul, Elena, Vasilie, Parascheva, / Nicolae, Pelaghiia, Mariia, Mihail, Sofronie, / Mariia, Nichita, Parascheva, Ghenița, Mariia, / Nicolae, Vasilie, Ioann, Anna, Petru, / Agripina, Vasilie, Mariia, Gherasim, Matriona, / Petru, Agatiia, Matriona, Vasilie, Matei, / Stanca, Mihail, Marta, Mariia, Gavriil, / Mariia, Cozma, Teodor, Anna, Ilie, Mariia, / Simeon, Ruxanda, Ecaterina, Parascheva, / Ioann, Mariia, Eudochiia, Sanda, Mariia, / Andronic, Gheorghie, Ecaterina, Anastasie, / Stefan, Dobra, Ioann, Tatiiana, Mariia, / Axeniia, Teodor, Blaga, Teodosiia, Savva, / Mariia, Stana, Bucur, Mariia, Savva, / Nicolae, Bucur, Dimitrie, Mariia, Ioann. //

f. 29v Toma, Mariia, Toma, Anna, Anna, Mariia, / Mihail, Ecaterina, Nicolae, Eutimie, Ioann, / Constantin, Sandul, Mariia, Apostola, / Mariia, Pelaghiia, Anastasie, Gheorghie, Gheorghie, / Gheorghie, Anna, Nicolae, Mariia, Ioann, / Alexandru, Ecaterina, Anastasie, Stefan, / Teodor, Mariia, Mihail, Nicolae, Oprea, / Manoil, Constantin, Eutimie, Teodor, / Nicolae, Aftendu, Panoriia, Alexandra, / Stamu, Mariia, Simeon, Nicolae, / Teodor, Stahie, Ioann, Alexie, Iosif, / Roman, Ioann, Vasilie, Grigorie, Stefan, / Ieremiia, Platon, Mihail, Mariia, Mariia, / Ni<co>lae, Dimitrie, Ecaterina, Isaac, / Ioanna, Grigorie, Anastasiia, Ioann, / Nicolae, Ioanna, Lupp, Safta, Lazar, / Mariia, Gavriil, Anastasiia, Ananiia, //

f. 30 Ioann, Mariia, Safta, Zoi, Zaharie, / Atanasie, Lupp, Mariia, Mihail, Ioann, / Elena, Gheorghie, Elena, Dimitrie, / Constantin, Ioanna, Teodor, **Bucur, / Ioann, Stan, Tudosca, Nicolae, Anna, <C>onstantin, / Raicu, Eufrosina, Petru, Nicolae, <I>oann, Parascheva, / Savva, Ioann, Parascheva, Mariia, Anna, Dimitrie, / Marina, Constantin, Eufimiia, Stefan, Agatiia, / Ilie, Ecaterina, Constantin, Agripina, Iordache, / Mariia, Alexandru, Elena, Constantin, Mariia, / Teodor, Casandra, Teodor,**

³⁸ Șters.

<p>Anastasiu, Stefan, Teodor, Mariia, / Mihail, Nicolae, Manoil, Costandin, / Itimie, Teodor, Nicolae, Aftendu, Panoriia, Alexandra, Stancu, Oprea, / Mariia, Simioan, Nicolae, / Teodor, Stahie, Talasie, Darie, / Matriona shimonahiia, Sofiia, / Pelaghiia shimonahiia, (...) ³⁹, / Sofiia shimonahiia, Ioann, Elena, / Elisabeta, Porfiri monah, Pelaghiia, Mariia, / Mersoniia shimonahiia, monah Nictarie, / Marina monahiia, Panfiliia, / Apostol, Parascheva, Ana, Mariia. //</p> <p>f. 18v Sinesie arhimadrita, / Viniemina arhimadrita, / Sofronie arhimadrita, / Paisie arhimandrit, Alexie, Iosaf, / Roman, Ioan, Vasilie, Grigorie, Stefan, / Ieremiia, Platon, Mihail, Mariia, Mariia, / Neculai, Macariia shimonahiia, / Dimitri, Ecaterina, Magdali- / na shimonahiia și tot neamul. //</p>	<p>Ștefana, Nicolae, / Anastasiia, Arghire, Elena, Gheorghie, / Efrosina, Ecatirina, Petru, Anastasiu, / Elena, Gheorghie, Mariia, Costantin, Cănciu / Gheorghie, Ioann, Ruxanda, Smaranda, / Elena, Gheorghie, Grigorie, Petru, Măr- / gărint, Vasilachi, Teodor, Anna, Ioana, / Teodor, Elena, Teodora, Mariia, Zoița, / Mariia, Ana, Iacov. //</p> <p>f. 30v. Ion, Elena, D<o>mnica, Ana, D<o>mnica, / Ana, Iacov, Ion, Costantin, Casan- / dra, Icaterina, Vasile, Vasile, Iona, / Ion, Rarița, Ioana, Rahila, Savasti- / ța, Iona, Ilie, Mariia, Tatiiana, Ilesa- / veta, Ilena, Dumitru, Enache, Petre și / Mariia, Ioan, Ilie, Parascheva, Neculai, / Grigorie, Elena, Despina, Savva. //</p>
<p>Coperta III</p> <p style="text-align: center;">Frații</p> <p>Constantin, Vartolomei, Teodor, Vasilie, / Stefan, Gheorghie, Constantin, Ioann, Vasilie, / Ioan, Dimitrie, Sava, Gheorghie, Grigorie, Luca, / Anastasiu, Nicolae, Gheorghie, Nicolae, Ilarion, / Scarlat, Costachi, Pavel, Iacov, Hristă, / Antonie, Macsim.</p> <p>Сєа помянакъ общіє опсеческіа.</p>	

³⁹ *Ibidem.*

POMELNICUL MĂNĂSTIRII SECU DIN 1845

Costin CLIT

Biblioteca Mănăstirii Secu adăpostește în colecția de manuscrise și de carte veche trei pomelnice¹, unul scris anterior datei de 18 iunie 1826², al doilea din 1851³, și al treilea pe care îl publicăm, fiind păstrat cu titlul „*Pomelnicul fericitorilor ctitori a Sfântului Ioann de la Secul*”, care era la 1845, „întru acești chip de al doilea înnoit și prefăcut mai cu bună orânduială, cu silința și cu oserdie sfântii sale chir Neonil, arhimandrit și stareț a Sfântelor Monastiri Neamțului și Secului”, reprodus prin truda monahului Dometie. Rescrierea pomelnicului este văzută ca o necesitate, deoarece cel al „*fericitorilor ctitori era foarte vechiu, din mulțimea trecerii de vreme și din scrierea a multor feliur(i) de condé(i)e, unele foarte cu neiscușință și pe unele locuri fiind scrise mai pre limba sârbească, cât unele din nume foarte cu anevo(i)e era de înțales, și prin trecerea de vreme cu lesnire era cu totul de a să lipsi din pomenire unele din nume*”. Monahul Dometie, scriitorul pomelnicului, îl urmează pe cel vechi, conform propriei mărturisiri, „*cu de amăruntul*” și-l reproduce „*cu slovă mai curată, de a să aduce mai la înțelegere, ca să fie mai cu lesnire a să urma pomenirile a fericitorilor ctitori, după cum s-au rânduit și s-au așăzat în sfintele mănăstiri și de părintele nostru fericitul întru pomenire Paisie*”. Considerăm că pomelnicul vechi la care face referire monahul Dometie este altul decât cele care se păstrează în biblioteca Mănăstirii Secu. Ce s-a întâmplat cu el?

Consemnarea binefăcătorilor între paginile pomelnicului era condiționată pe viitor de binecuvântarea starețului lăcașului monahal, vrednicia actului donatorului, trecerea rangului boieresc și a breslei din care face parte, fiind totuși acceptați și cei „*cu câte cincizeci de lei de nume*”, cărora „*nu le dau mâna asemenea cu fericitorii ctitori și vor voi a-și scrie numele*”.

Pomelnicul începe cu țarii ruși, urmați de membrii familiei vornicului Nestor Ureche și a soției sale Mitrofana, ziditorii edificiului monahal, donatorii moșiilor și satelor Petrecani, Liești, Târpești, Țolici, Giurgești, Giuleștii de pe râul Moldova, Unghiani, Dumbrăvița („*peste Moldova în ținutul Sucevii, unde sânt casele ctitorului cu biserică de piatră*”), urmați de ierarhii Moldovei- arhiepiscopi și mitropoliți, episcopi-, domni, boieri (menționăm pomelnicul monahiei Safta Brâncoveanu), ieroschimonahii, ieromonahii, ierodiaconi, shimonahi, monahi, shinonahii, monahii, preoți de mir, negustori, iar spre sfârșit bucovinenii.

Cele două pomelnice amintite mai sus nu includ pravoslavnicii țari și încep cu „*Domnii cu soțiile lor*”, între care îi găsim și pe Nestor și Mitrofana Ureche, a căror nume le reproducem: „*Nestor, Mitrofana, Alexandru, Bogdan, Mariia, Petru, Mariia, Aaron, Ieremiia, Mariia, Constantin, Irina,*

¹ Manuscrise, nr. 34, 66 și 67; O descriere a pomelnicelor a se vedea la Ierom. Gherasim Cucoșel, *Catalogarea manuscriselor românești din biblioteca Mănăstirii Secu*, Carte tipărită cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 1994, p. 33-34 (pomelnicul ctitoricesc din 1845), p. 51 (pomelnicul din 1826), p. 52 (pomelnicul din 1851).

² Manuscris, nr. 66 (începe cu formula: „*Acest pomelnic se pomenște în fieștecare zi câte o tablă până vineri, iară sâmbătă să pomenște tot pomelnicul*”); a se vedea p. 6v., pentru datare, care este o adăugire mai târzie. Astfel, Ierei Grigorie, shimonahia Maria și fii lor, ierei Ioan, monahia Savastia, Ieronim monah, Nikon ieromonah, shimonahia Anastasia și Ștefan au dat „*o cruce de 200 lei / 1826, avgust 29*” (singurul reper cronologic din pomelnic).

³ Manuscris, nr.67; Însemnarea de la începutul pomelnicului, în grafie chirilică, în multe locuri ilizibilă, încercăm să o redăm în continuare: „*La 1896, iunii, 18 zile, am slujit la această Sfântă Mo(nastire) Secu, și am pomenitu și eu supținsămnatul Nikon (...), având ascultarea a pomeni pe acest (...) ci sânt scrisă în litere și tipariit(e) (?) să vor pomeni, și di alți rânduiți pe cari atotuputernicul și chimatul Dumnezău, vecinici și nimuritor, pre cari milostivul și (...) îi va rândui prin (...) ci vor sta în această Sfântă Mon(astire) Săcul. / Am mai însemnat acum, 1897, luna mai 9, cari vini în an după (?) lumini (...) și vecilor*”

Simeon, Melaniia, Vasile, Tudosca, Stefan, Axeniia, Miron, Anastasiia, Grigorie, Constantin, Smaranda, Alexandru, Zoița, Alexandru, Ruxanda, Ioana, Ralu, Scarlat, Ecaterina, Grigorie, Elena, Ralu, Grigoraș, Ruxanda”.

Pomenirea domnului Scarlat Callimachi ne face să datăm cele două pomelnice între domnia sa și anul 1826, reper cronologic regăsit în ambele surse.

Actul de ctitorire și danie, însoțit de pomenirea celor care îl săvârșeau, era esențial în viața comunității ortodoxe. Monahii, în general, și cei de la Mănăstirea Secu în special, aveau ca misiune pomenirea ctitorilor, donatorilor, întregului cler mirean și monahal, a ierarhilor, stareților, afirmație dovedită de însemnările de pe cartea religioasă păstrată și din pomelnicele individuale.

Redăm în acest sens mărturia monahului Zosima de după 1821:

„În numeli Tatălui și al Fiului și al Sf(â)ntului D(u)h. Eu monahul Zosima mărturisesc prin această scrisoare a me(a) tuturor celor ci vor vre(a) a ști că la anul 1821 întâmplându-să di a să bati turcii cu grecii în țara Moldovii, și închizându-să o somă de greci în Mănăstirea Săcului și în înștiințându-să turcii au venit la mănăstire și au încungiurat mănăstirea și i-au dat foc, și au început a să bati înfricoșat până la zăci zile, până ce i-au biruit pre greci și i-au tăet, și răsipindu-să războiul m-am pogorât eu din munți, și luând vreo câț(i)va părinți din Mănăstire(a) Neamțului și a Secului, și ajiutând D(u)mnezău le-am scos împreună și a Mănăstirei Agapii fiind acolo zidite într-o taină, și fiindu-le tănuite prin păduri vremi di un an de zile până la alinarea răzmeriților , și apoi le-am adus și le-am dat soborului de maici a Sf(i)ntei Mănăstiri Agapii. Iară pentru ostineala ci am suferit atâta vremi chivirnisindu-le și păzindu-le prin munți cu multă osteneală, pentru cari osteneală nimică n-am luat de la sfânta mănăstire, învoindu-mă cu maica starița și cu soborul ca să rămân vecinic ctitor, eu și părinții mei.

Și am mai dat la sf(â)nta mănăstire do(u)ă Evanghelii mari legati frumos și un Testament al legii vechi și unul al cei no(u)ă, și o carti de canoani a Maicii Domnului, ca să fie spre vecinica mea pomenire, de-a pururea să să pomenească.

Zosima monah.

Zosima monah

Morții

Ioan, Vasilca.

Cu smerenie mă rog sfinților preoți, cari veți aduci D(u)mnezeiasca jărtfă să nu mă treciți cu vederea și pre mine smeritul, că mult m-am ostenit și multe primejdii am pățimit pentru lucrurile măn(ă)stirii aceștie.

(...)

Iar întâmplându-să acest sf(â)nt săbor de a să muta din mănăstirea aceasta la altă sf(â)ntă m(ă)năstire, să aibă a lua acest pomelnic din preună cu cele ce s-au dăruit sf(â)ntului sobor, asăminea pomelnic să va lăsa și în m(ă)n(ă)stirea aceasta fiind că hrisoavile sf(i)ntei cari au a fi nestrămutate dintr-acest sf(â)nt lăcaș, cari le-am scos din pradă și din foc și mult m-am străduiut cu dânsile de a le păstra, pentru care eu mărturisesc înaintea lui D(u)mn(e)zău și înaintea oaminilor că n-am prăpădit până la ce(a) mai mică scrisorică, ci toate adunându-le le-am dat săborului.

Zosima m(o)n(a)h”⁴.

Doșiftei dăruia în 1798 un *Triodion*, tipărit în același an, „obștii starețului Paisie, pentru pom(enire) a tot neam(ul) preaosf(ințitului)”⁵.

⁴Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, MCCLXXXVII / 43.

⁵*Triodion*, București, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1798, p. 1-5; Biblioteca Mănăstirii Secul (Inv. 160).

Monahul Parfenie încheia la 3 septembrie 1834 de scris *Canonul sufletului din toate zilele către Prea Sf(â)nta Fecioară Mariia, Maica lui H(risto)s D(umne)zeu*, prin formula: „Iată am făcut sfârșit cărțicei, pecetluindu-o cu această sfântă și prea minunată rugăciune. Deci prîiméște-o cinstită și cuvioasă maică Sevastie, și cetindu-o cu umilință în toate, să fiu pomenit și eu la sf(i)ntele voastre rugăcini”⁶.

Pomelnicul din 1845 reprezintă o importantă sursă genealogică și de cunoaștere a trecutului Mănăstirii Secu.

POMELNIC CTITORESC

A Sf(i)nteii și D(u)mnezeesții Mănăstirii Secului unde iaste hramul Tăierea Capului Cinstitului Slăvitului Proroc Înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan, acum întru aceștiași chip de al doilea înnoit și prefăcut mai cu bună orânduială, cu silința și cu oserdie sf(i)ntii sale chir Neonil, arhimandrit și stareț a Sf(i)ntelor Monastiri Neamțului și Secului la anul „awme<1845>”. S-au scris acest pomelnic în Sf(â)nta Monastire Neamțului de smeritul și păcătosul monahul Dometie.

⁶ Biblioteca Mănăstirii Secu, Manuscris, (fără nr. de inventar).

ARĂTARE CUM SĂ CUVINE SĂ SE URMEZE RÂNDUIALA ACESTUI POMELNIC A FERICIȚILOR CTITORI.

Pomelnic a tuturor fericiților ctitori și a făcătorilor de bine și a miluitorilor carii din a sa bună voință și prin luminarea Sf(â)ntului D(u)h pentru (i)ertarea păcatelor și mântuirea sufletelor sale și moștenirea împărăției ceii vecinice. Cine cu ce i-au dat mâna și au dat moșii, vii, bani și alte acareturi la sf(â)nta monastire și carii și de acum înnainte vor voi a da și a-și scrie numele întru acest pomelnic, după cum s-au de pomenitul părintele nostru starețul Paisie, când au venit de la Sf(â)ntul Munte al Atonului aicea în pământul Moldavii la anul de la Adam $\times 3\text{C}\text{D}\text{A}<7271>$, iară de la Mântuitoriul H(risto)s $\times 4\text{P}\text{S}\text{T}<1763> \text{A}\text{B}\text{T}\text{C}\text{T}\text{A}\text{A}<31>$ și prin D(u)mnezeiasca pronie i s-au dat Sf(â)nta Monastire Dragomirna de luminatul răposatul și fericitul întru pomenire Grigorie Ioann voevod și de tot sfatul mării sale, împreună cu fericitul întru pomenire răposatul preosf(in)țitul mitropolit Gavriil. Apoi mai pre urmă i s-au dat de prea luminatul și fericitul întru pomenire mărie sa Grigorie Alexandru Ghica voevod Monastire(a) Secul, la veleat de la Adam $\times 3\text{C}\text{H}\text{T}<7283>$, iară de la H(risto)s $\times 4\text{P}\text{D}\text{E}<1775>$, iară mai pre urmă i s-au dat și Monastirea Neamțului de mării sa Constantin Moruz voevod, de la veleat de la Adam $\times 3\text{C}\text{H}\text{Z}<7287>$, iară de la H(risto)s $\times 4\text{P}\text{D}\text{E}<1779>$, la Adormirea Maicii Domnului, $\text{A}\text{B}\text{T}\text{C}\text{T}\text{E}\text{I}<15>$, întru carele să află soborul părinților ce s-au adunat prin voința lui D(u)mnezeu și prin oserdiia pomenitului.

Deci și mie încredințându-mi-se purtare de grijă și povățuirea a acestui sf(â)nt sobor și a acestor sf(i)nte monastiri, nu am lipsit a nu priveghiia pentru lucrurile cele dinafară, iară mai vârtos pentru cele din lăuntru, știindu-o cea zisă că tăcere(a) și nepurtarea de grijă a povățuitoriului iaste osândită. Deci aceasta știindu-o și eu, cu multă luare aminte și purtare de grijă, atât pentru bunele rânduiale, iară mai vârtos pentru pomenirea a fericiților ctitori și a făcătorilor de bine și a miluitorilor, că înfricoșat lucru iaste a lua și a nu plăti cu purtarea de grijă.

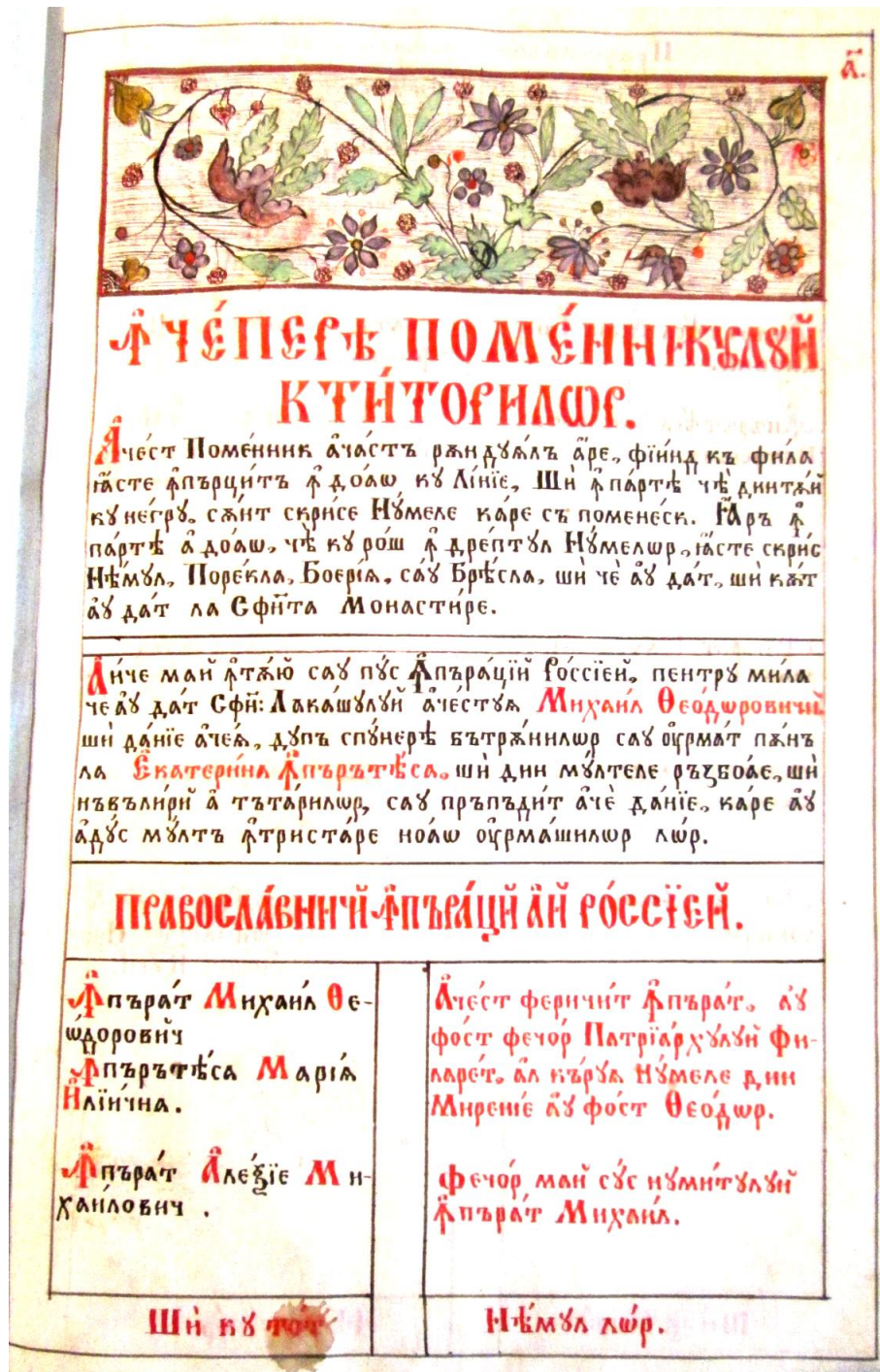
Deci și eu pentru aceia am cercetat cu de amăruntul ca nu cumva să se facă vreo pricină de nerânduială a pomenirii fericiților ctitori, după cum s-au găsit și întru acéste sf(i)nte monastiri, păzindu-să din vechime bunele rânduiale a pomenirii fericiților ctitori, după cum iaste predanisit de sf(â)nta biserică a noastră a Răsăritului, de a să păzi în toate sf(i)nte biserică această cuviincioasă rânduială, iară mai vârtos în sf(i)ntele mănăstiri cele mari prea cu luare aminte. Dar fiind că pomelnicul fericiților ctitori era foarte vechiu, din mulțimea trecerii de vréme și din scrierea a multor féliur(i) de condé(i)e, unele foarte cu neiscușință și pe unele locuri fiind scrise mai pre limba sârbească, cât unele din nume foarte cu anevo(i)e era de înțăles, și prin trecerea de vréme cu lesnire era cu totul de a să lipsi din pomenire unele din nume. Deci am socotit ca nu cumva pentru nelucrarea mea de grijă, să vie unele din nume a fericiților ctitori cu totul întru nepomenire. Pentru aceasta s-au prescris acest pomelnic urmându-se cu de amăruntul și s-au prescris cu slovă mai curată, de a să aduce mai la înțelégere, ca să fie mai cu lesnire a să urma pomenirile a fericiților ctitori, după cum s-au rânduit și s-au așăzat în sf(i)ntele mănăstiri și de părintele nostru fericitul întru pomenire Paisie. Și așa să va putea păzi și de acum înnainte cu ajutoriul lui D(umnezeu).

În știință să fie și aceasta.

Nimenea să nu îndrăznească, ori cine ar fi, să-ș(i) scrie numele său sau a rudelor sale întru acest pomelnic fără de știrea și blagosloveniia starețului și a soborului, măcar de ar face orice lucru vrédnic, ci când va vrea cineva să se scrie întru acest pomelnic pentru vreun lucru oricarele vrédnic ce va fi făcut să fie cu știrea și blagosloveniia starețului, și în dreptul numelui său să i să scrie bo(i)eriia, porecla și breasla lui, ori de ce stare ar fi și ce au dat și ce bunătate aceștii Sf(i)nte Mănăstiri.

Și iarăși, rânduiala acestui pomelnic a fericiților ctitori așa iaste, de a să scrie într-însul numai cei ce să scriu la ctitorie, dară și carii nu le dau mâna asemenea cu fericiții ctitori și vor voi a-și scrie numele întru acest pomelnic, să priimesc a să scrie și câte cu o sută de lei de nume, iară carii nu le dă

urmat precum glăsuiește predoslovie, ca pentru un nume cel mai puțin să se dea cincizeci de lei, ci pentru cincizeci sau o sută de lei, au scris mulțime de nume, călcând rânduiala monastirii, socotind că cu aceasta vor avea vreo pomenire, ci mai vârtos blestem ca niște furi de cele sf(i)nte. Deci noi fiind îngrijați de a îndrepta bunele rânduiiale ale monastirii, am pus de s-au îndreptat și s-au prescriș de a doao oare acest ctitoresc pomelnic, puind atâte nume precât și dare au fost. Și această să urmează de la prescriere pomelnicului de la starețul Ioann încoace, că numele cele prescrișe din cel vechiu pomelnic să lasă așa precum s-au găsit acolo, că la multe locuri precum glăsuiaște predoslovie, pentru vechime, nu s-au putut cunoaște nici ce danie s-au dat.

Să cuvine a ști și aceasta:

Ecclisiarhul întru a căruia purtare de grijă vor fi încredințate lucrurile bisericești, să cuvine a avea purtare de grijă pentru toate bunele rânduiiale ale Bisericii, cât și pentru pomenirile ctitorești și a tuturor câți sânt scriși întru acest pomelnic. Așijderea și a tuturor părinților și fraților, celor ce să săvârșesc întru această sf(â)ntă mănăstire, a li să săvârși slujbele cele rânduite pentru răposați după tipicul bisericii și a păzi rânduiiala acestui pomelnic de a să scrie într-însul după rânduiiala cea mai sus arătată și fără de blagoslovenie nimenea să nu scrie, după cum zic: Și iarăș(i) întru acest pomelnic, să nu scrie nimenea cu nume de vii și de morți, că acest pomelnic are o orânduială de a nu să mai schimba numele ce să vor scrie într-însul, ci să fie statornice de-a pururea.

ÎNCEPEREA POMELNICULUI CTITORILOR	
Acest pomelnic această rânduiială are, fiind că fila iaste împărțită în doao cu linie, și în partea cea dintâi cu negru sânt scrise numele care să pomenesc. Iară în partea a doao cea cu roș în dreptul numelor iaste scris neamul, porecla, bo(i)eria sau breasla și ce au dat și cât au dat la Sf(â)nta Monastire.	
Aice mai întâiu s-au pus împărații Rossiei pentru mila ce au dat Sf(â)n(t) lacașului acestuia Mihail Fteodorovici și danie aceia, după spunerea bătrânilor s-au urmat până la Ecaterina împărăteasa și din multele războa(i)e și năvăliri a tătarilor s-au prăpădit ace(a) danie, care au adus multă întristare noao urmașilor lor.	
PRAVOSLAVNICI ÎNPĂRAȚI AI ROSSIEI.	
Împărat Mihail Fteodorovici Împărăteasa Mariia Ilincina.	Acest fericit împărat au fost fecior Patriarhului Filaret, al căruia numele din mirenire au fost Fteodor.
Împărat Alexie Mihailovici.	Fecior mai sus numitului împărat Mihail.
Împărat Petru Alexievici Împărăteasa Ecaterina Alexievna.	Acest împărat multe lucruri și orânduiale bune și vrednice de vecinica pomenire au făcut în țara sa. Pentru aceia îi zic Petru cel Mare, vestit și viteaz în războaie, fecior mai sus numitului împărat Alexie.
Împărăteasa Anna Ioanovna.	Neпоată de frate lui Petru împărat.
Împărăteasa Elisaveta Petrovna.	Fiică marelui împărat Petru. Această fiică, fecioară fiind, au împărățit singură stăpânitoare ani 20 și s-au pristăvit la anii $\times 300 < 7270 >$, $\text{АКЕМБРИЕ КЕ} < 25 >$
Împărat Pavel Petrovici.	Numai un an au împărățit.
Împărat Alexandru Pavlovici.	Au împărățit aproape de 30 de ani.
Împărat Nicolai Pavlovici.	Carele s-au împărățit la anul $\times \text{АВРКЗ} < 1827 >$ și iaste protector al aceștii țări.
Și cu tot	neamul lor
CTITORII	NEAMUL
Nestor, Mitrofana Maxim, Dimitra. Ioan, Maria. Grigorie, Dimitrie. Anastasiia, Vasilie. Ioann, Constantin. Mariia, Grigorie. Nicolae, Safta. Ioan, Alexandru.	Dvornicul Uréche cu soția sa. Aceștea sânt întâi ctitori și ziditori aceștii sf(i)nte și D(u)mnezești mănăstiri împreună cu părinții și fii lor, și au înzăstrat aceasta sf(â)ntă mănăstire cu aceste moșii cu sate: Petrecanii, Lieștii, Târpeștii, Țoliciu și un cut Giurgeștii și Giuleștii pe Moldova, și partea cea de sus care să numește Unghianii și jumătate de sat ce iaste tot pe Moldova, și moșie ce să numește Dumbrăvița

Dimitrie, Stefan. Chiriac, Alexandru Stefan.	peste Moldova în ținutul Sucevii, unde sânt casele ctitorului cu biserică de piatră la anii de la Adam $\times\text{ap}\text{i}<7110>$, iar de la H(risto)s $\times\text{ax}\text{b}<1602>$
Și cu tot	neamul lor
ARHIEPISCOPII	NEAMUL
Arhiepiscop Anastasie.	1541, cu metania de la Putna, el a blagoslovit începutul m(ănăstirii Secu) ⁷ .
Arhiepiscop Gheorghie.	1552, întărește stăpânirea m(ănăstirii) Secu asupra daniilor ei ⁸ .
Arhiepiscop Mitrofan.	
Arhiepiscop Nil.	
Arhiepiscop Teodosie.	Barnovschie.
Arhiepiscop Anastasie.	Crimca. Acesta au dat aceștii s(finte) mon(astiri) 7 pogoane de vie la Cotnari și alte odoară $\times\text{z}\text{el}\text{a}<7231>$ ⁹ .
Arhiepiscop Savva.	Ot Secul, au dat 6 pământuri, în capul Boieștii lângă Blébea și locuri de casă în Târgul Neamțului
Arhiepiscop Varlaam.	Ot Secul, au dat o prisacă la Dealul lui Vodă, patru pogoane de vie cu cramă cu pivniță și alte cinci priseci tot deosebite și morile de la Putna, și alte acareturi precum arată în diată $\times\text{ap}\text{e}<7165>$.
Arhiepiscop Gedeon.	Ot Secul.
Arhiepiscop Misail.	Ot Secul, au dat 6 priseci, 5 pogoane de vie la Gârle și dobitoacele 78 vaci, boi, (i)epe și o moară la Târpești și un rând de cărți bisericesti $\times\text{z}\text{ei}<7215>$.
Arhiepiscop Antonie.	Ot Putna.
Arhiepiscop Gavriil.	Calimah.
Arhiepiscop Iacov. Daniil monah, Salomia shimonahia, Ioann, Simeon, Eutimie, Iordache.	Ot Neamțul. Acesta au dat la S(fânta) M(ănăstire) multe cărți, Liturghii, Ceasoslove, Psaltiri și un policandru.
Arhiepiscop Veniamin. Chesarie ieromonah, Elisaveta shimonahia, Grigorie, Mariia, Matfei, Șarban, Ioan cu soția și cu fiii săi, Iustina monahia, Elisaveta monahia, Vasilie, Constantin, Constantin, Ecaterina.	Ot Neamțul. Preaosf(inția) sa Mitro(politul) Veniamin Costache au făcut la această s(fântă) monast(ire) un rând de s(finte) vase, adecă: potiriu poliit pe din lăuntru și pe din afară, cu chipuri de zavaz, discos, zvezda, lingurița, copiiia, ibricel pentru căldură, și aceste toate poleite, la care toată chieltuiala au cuprins 4000 lei. Anul 1833.
Meletie Mitropolit.	
Sofronie Mitropolit.	Preosfinția sa Mitropolitul Sofronie cu metaniia

⁷Adăugat mai târziu, în grafie latină.

⁸Adăugat mai târziu, în grafie latină.

⁹Eronat.

	din această sf(â)ntă monastire céle ce au hărăzit sânt însemnate la list. Cv.,fiind atuncea Episcop Huşului.
Pimen mitropolit.	Georgescu ot Căldăruşani, fost al Moldovei, 1909-1934. Acesta a despărţit în 1910 M(ănăstirea) Secu de M(ănăsti)rea Neamţu. Aceste două mănăstiri au fost unite sub stăreţia lui Paisie Velicicovschi în 1779, august 15, şi au stat așa până în 1910, cam 13 iuni(e)
<u>Nicodem mitropolitul și patriarhul.</u> Monahul Varnava și monahia.	<u>Munteanu ot Neamţu</u> , fost al Moldovei 1935-1939 și patriarh 1939-1948. Acesta pe când era stariţ la Neamţu a acţionat în judecată statul român pentru că încălcase vatra înconjurătoare a mănăstirilor Neamţu și Secu, care la 1859 rămăsese nesecularizată și a dobândit pe seama acestor mănăstiri între 11-14 mii ha, pădure și teren, în 1935. Mănăstirile Neamţu și Secu au fost copărtaşe băneşte în susţinerea procesului de redobândire a vetrii. El n-a ținut seama de mănăstirea Secu și i-a luat libertatea, contopindu-o administrativ cu Neamţu, stând în această stare 1935-1950, cam 15 ani.
<u>Sebastian mitropolitul.</u>	Rusan ot Cernica. Acesta a dat independenţa Mănăstirii Secu, despărţindu-o de Neamţu la 26 aprilie 1950, dând și decizie mitropolitană de despărţire N° 3 / 1950.
	Și cu tot neamul lor
EPISCOPII	NEAMUL
Episcopul Mitrofan.	Ot Secul. Au dat moşia Brătuleţu la leat *зрке<7125> și o bucată de moşie Lieşezii din sus de Târpeşti, pe lângă apa Topoln(i)ţa.
Episcopul Ioann.	Ot Secul.
Episcopul Iorest.	Ot Secul.
Episcopul Ghedeon	Ot Secul. Acesta au făcut Sihăstria Secului.
Episcopul Pavel.	Ot Neamţul.
Episcopul Agafton.	Ot Râşca.
Episcopul Anastasie	Ot Moldoviţa.
Episcopul Serafim.	Ot Agapiia.
Episcopul Gheorghie.	Ot Moldoviţa.
Episcopul Dositei.	Ot Pobrata.
Episcopul Callist.	Ot Putna.
Episcopul Amfilohie.	Ot Secul.
Episcop Gherasim.	Ot Putna.
Episcop Iosif.	Argişanul.

Episcop Sofronie ¹⁰ .	Miclescul ot Secul. Au dat patru mii cinci sute lei la zugrăvirea catapetésunii Sfântul) Nicolae. * $\overline{\text{AW}\overline{\text{A}}}$ <1819>. Preosfinția sa pâr(intele) Sofronie, episcopul Hușului, au mai făcut un litieriu mare de argint lucrat ciftiși, poleit și cu chipuri. 1838.
Conon episcop.	Sf(i)n(ția) sa Arhiereul Conon, Ep(i)scopul Hușului, au dat 300 franci Sf(i)n(tei) M(ănăstiri) Secu ajutoriu la acoperământul cu tablă la anul 1902 Iunie 20.
Narcis arhiereu. Ioan preot. Catinca preoteasa.	Crețulescu, stareț. P.S. au scos moșiia M(ănăstiri)rei Neamțu-Săcul de la înposisieria guvernului. 1897 sep(tembrie) 13.
Valerian episcop.	de Oradia, Zaharia a dat 1000 (una mie) lei pentru lenjeria viețuitorilor de obște în anul 1986.
DOMNII	NEAMUL
Petru voevod. Elena doamna ¹¹ . Alexandru voevod. Bogdan voevod. Maria doamna.	Acești domni, Petru voevod ¹² și Alexandru voevod, Bogdan voevod, Petru voevod, au dat întâiaș dată moșiile din hotarul Cetății Neamțului schitului ce să numește a lui Zosima la $\overline{\text{AET}}$ * $\overline{\text{3AH}}$ <7038> ¹³ , unde iaste hramul Nașterea S(fântului) Ioann Botezătorului, mai-nainte de a să zidi Monastirea, fiind mai înainte moșiia domnească, după cum arată ispisocul lui Ieremia voevod, mai pre urmă ce au ales hotarul în semne până în hotarul unguresc și împrejurul monastirii la $\overline{\text{AET}}$ * $\overline{\text{3H3}}$ (1604); * $\overline{\text{3PBI}}$ > ¹⁴ .
Aaron voevod. Stanca doamna.	Au dat moșiia Borceștii.
Ieremia voevod. Maria doamna (mamă) ¹⁵ . Ioan (Ioanichie) (tată) ¹⁶ . Elisaveta doamna ¹⁷ .	Movila. Acesta bl(a)gocestiv domn au dat aceștii S(finte) M(ănăstiri) moșii Săbăoanii și Bernideștii și alte multe bunătăți au făcut și ajutoriu sf(i)n(tei) monastiri la $\overline{\text{AET}}$ * $\overline{\text{3PAI}}$ <7114>.
Constantin voevod. Irina doamna.	Au dat vatra iazului de la Orheiu la $\overline{\text{AET}}$ * $\overline{\text{3P3I}}$ <7117>.

¹⁰ În 1838, a făcut cu cheltuiala sa un litier mare de argint în greutate de peste 6 „ocă și o litră argint”, cu 2 pahare mari cu capacele lor cu cruciuliță în care stă câte o ceașcă de argint, în care se pune vinul și untdelemnul, un disc mare cu scaun. Pe fața litierului este sculptat Iisus Hristos cu inscripția: „Acest Litier este al sântei Monastiri Secului unde se cinstește și se prăznuiește hramul Tăerea Capului Sântului Botezătorului 7346”. Pe o garnitură pe dos în sârma de argint cu inscripția donatorului: „Acest Litier este al Sântei Mănăstiri Secului, afierosit de Preasfințitul Episcopu Sofronor Miclesco, spre vecinica pomenire și a părinților sei: Constantin și Zoia. 7346” (a se vedea biografia mitropolitului Sofronie Miclescu în Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, MLIX / 170)

¹¹Nume scrise mai târziu.

¹²Nume scris mai târziu.

¹³Modificat mai târziu cu pixul.

¹⁴Văleatul modificat greșit. Între paranteze scris 1604, după care am transcris văleatul în grafie chirilică.

¹⁵Cuvântul mamă scris mai târziu în pix.

¹⁶Scris mai târziu în pix.

¹⁷Scris mai târziu în pix.

Simeon voevod. Melania doamna.	Movila, fratele lui Ieremia voevod. Acesta au dat satul Vânătorii la $\text{лѣт } *3\text{p}\text{e}\text{t}$ <7115>.
Vasilie voevod. Tudosca doamna. Ecaterina doamna ¹⁸ .	Acesta au dat aceștii s(finte) monast(iri) Cetatea de la Târgul Neamțului, cu moșii și cu țigani. Tij au mai dat moșii Moieștii și Oglinzii la $\text{лѣт } *3\text{p}\text{z}\text{a}$ <7161>, 8 pământuri au mai dat lângă Târpești.
Stefan voevod. Axenia doamna.	Fecior Tomșii voevod. Au dat moșiia Cozmeștii pe Prut.
Miron voevod. Elisaveta doamna (mama) ¹⁹ . Antimia (soție) ²⁰ . Duca voevod. Anastasiia voevod.	Barnovschie.
Grigorie voevod.	Ghica.
Constantin voevod. Smaranda doamna.	Moruz.
Alexandru voevod. Zoița doamna.	Moruz.
Alexandru voevod, Ruxanda doamna. Gavriil arhiereul, Ioann voevod, Ralu doamna.	Măriia sa Alexandru voevod Calimah au dat 500 lei la facere cheliilor.
BOIERII	NEAMUL
Ioanichie monah, Maria, Alexandru, Bogdan, Irina, Maria, Ecaterina, Anna, Mihai, Gavrina, Petru, Pavel, Moisi, Ioann, Ruxanda.	Părinții lui Ieremiia Movila voevod, împreună cu fiii lor. Fiii lui Movila voevod.
Ioann, Antimiia.	Arapul Cornec, au vândut o casă și 4 pogoane de vie la târg la Cotnari, și banii i-au dat episcoul de Roman Ioann.
Constantin, Sofroniia.	Vornec de gloată, au dat moșie Ciurea cu heleștee și cu mori la $\text{лѣт } *3\text{p}\text{a}\text{t}$ <7114>.
Ioann, Tatiiana.	Buciuc vel vornec.
Costea, Ionaș.	Buciuc vel vornic, au dat satul Vlădenii, în ținutul Sorociei la $\text{лѣт } *3\text{p}\text{k}\text{z}$ <7127> $\text{иан(с)р(и)е}3<7>$.
Vasilie, Mariia.	Romășcel.
Văscan, Savva. Negrica, Nastea.	Feciorii lui Văscan, au dat di(n)tru a șasă parte din satul Vlădenii, o a treia parte la $\text{лѣт } *3\text{p}\text{a}\text{a}$ <7131> $\text{авг(с)тв}2<2>$.
Vasilie, Anghelina.	Au dat casa lui cu pivniță, cu pomet, cu cinci pogoane vie și cinci pământuri din apa Putnii până la hotar.
Toma, Etimiia.	Cantacozino vel vornec.

¹⁸Nume scris mai târziu.

¹⁹Nume scris mai târziu.

²⁰Nume scris mai târziu.

Iordache, Ecaterina.	Vel visternic.
Dimitrache, Marica, Constantin, Maragda.	Postélnic.
Pavel.	Al doilea logofet, au dat părțile de moșie la Căpotești și mori la Putna. лєат *зрлѣ <7139> сеп(темврїе)к<20>.
Gheorghie, Cărstiana.	Pârcălab ot Hotin.
Gheorghie, Anastasiia.	Postel. au dat un vad de moară în gârla Putnii la Purcelești. лєат *зрлв <7132> гєнар(їе)гї<13>.
Ioann, Salomiia, Grigorie, Ruxanda.	Mogâldea vornic.
Nicolae.	Pârcălab ot Orheiu.
Lupul, Pascalina.	Stroici vel logofăt.
Vasilie, Ioanna, Isaac, Anastasiia, Dimitrie, Safta, Dimitrie, Costanda, Sofiia.	Stroici.
Dimitrie, Ruxanda.	Sturza vel spătariu, acesta au acoperit bisérica.
Balica.	Hatman.
Damian, Anastasiia.	Aceștia au dat aceștii sf(i)nte mănăstiri moșiilr Jideștii și Roșciorii.
Teodor, Agatiia, Vasilie, Iuliana.	Boul. Boul vistérnic.
Gavriil, Agatiia, Ilie, Anastasiia, Necoară, Agatiia.	Sturza vel postélnic.
Ioan, Teofana, Necoară, Anna.	Vel logofăt.
Constantin, Anastasiia, Mihail.	Pârcălab ot Orhei, Cilibiul.
Andrei, Parascheva, Dimitrie, Procopie, Anastasiia, Vasilie, Constantin.	Hatman.
Vasilie, Agripina.	Vel armaș.
Ioann, Anghelina.	Cocoș șătrariu.
Aristarh, Bălașa.	Hrisescu Leu vel visternic.
Nicolae, Anna.	Buhuș vel logofăt.
Ilie, Eupraxiia monahia.	Catargiu.
Filip, Ecaterina, Mariia, Ilie.	Catargiu visternic.
Nicolae, Safta.	Catargiu.
Iorașc, Eufrosina, Teodor, Anghelina.	Bașot hatman.
Lupul, Mariia, Ioann.	Vel vorneç, au dat o baltă cu péște cu tot venitul ce iaste în hotarul Giudenilor lângă Săbăoanii, și au dat o moară în gârla Putnii în hotarul Mirceștii. *зсзѣ <7269>
Pavel.	Medelniceriu.
Nicolae, Mariia, Simeon, Cornilie.	Prăjescul.
Safta, Ioan, Safta.	Prăjăscul.
Iorga, Ecaterina.	Postel. au dat vie și un vad de moară la Târgoveți. *зрлї <7158> млїї<8>.
Savin, Mariia.	Prăjăscu.
Necoară Donici.	Pârcălab de Orheiu, au dat niște casă cu tot locul lor și cu dughene în târgul Orheiului. лєат *зрїѣ <7115> апрїл(їе)ї<15>.

Nichifor, Anna.	Beldiman.
Gheorghie.	Vornec de gloată, au dat dugheni în târgul Orheiului lângă a lui Necoară Donici.
Stefan, Ilinca.	Bosie jicniceriu.
Ignatie, Ionașcu, Anna, Nicolae, Irina, Gheorghie, Anna.	Vel postelnic.
Erast. Iorga.	Vel postelnic, au dat moșia Răuceștii.
Grigorie, Lazar, Vasile, Alexandra.	Banu.
Gheorghie, Anna.	Roșca.
Vasilie, Mariia.	Vornec.
Stefan, Ștefăniia.	Sărdariu.
Gheorghie, Anastasiia.	Neașu vel comis.
Vasilie.	Călăraș ot Căpotești, au dat un pogon vie *Зрми <7148>септ(сѣвріе)кѣ<29>.
Grigorie, Eutimiia.	Ciolpan hatman.
Papelé Cireș.	Izbașa de Balomirești, au dat o vie cu pomet la Căpotești. лѣт *Зрми <7148>окт(сѣвріе)сі<16>.
Dimitrie, Zinica.	Vel logofăt.
Gavrina.	Ot Căpotești, au dat a treia parte din Huhurezi. лѣт *Зрѣе <7165>маиді<11>.
Gheorghie, Alexandra.	Pășcanu visternic.
Petru, Crâstâna.	Cehan.
Constantin.	Cehan.
Metodie, Teofana.	Racovițe vel logofăt, acesta au făcut un rând de chili la această sf(â)ntă mănăst(ire).
Despa, Nicolae, Toma, Elena, Ioann, Antohie, Vasilie, Andrian, Ilinca, Safta, Ecaterina, Constantin, Vasilache, Gavrina, Enăcache, Ruxanda, Mariia.	Cozma, aceștia sânt ctitorii carii au făcut schitul Lipova și l-au dat Sf(i)ntei Mănăstiri Secului la лѣт *Зснѣ <7256>април(іе)еі<15>.
Toader.	Ciurea vornic au dat o livegioară cu perji alătura cu livada mănăstirii în Dealu lui Vodă la Hârlău lângă Fântâna de piatră. *Зсѣг <7263>.
Simeon, Tofana, Mihail, Mariia, Iaremiia, Mariia, Teodora, Mariia.	Vel postelnic.
Vasilie, Eudochia, Gheorghie, Anna.	
Roman, Iustina.	Scorțescul.
Anastasiie, Alexandru, Safta, Smaragda.	Dumnealui Anastasiie Scorțescul.
Vasilie, Teodor, Magdalina, Vasilie, Mariia, Safta, Ecaterina.	
Grigorie, Safta, Constantin.	Cămăraș ot Ocna, au dat 122 lei.
Lupul, Safta, Ioann, Nicolae, Ruxanda, Manolache și Zamărița cu fii lor Vasilie și Ecaterina cu fii și tot neamul lor.	Ecaterina, fiica dum(i)sale lui Manolache Baloș, au dat 500lei la Sf(â)nta Monastire Secul și au mai dat гѣlei la facerea zidurilor.
Euaggelinos, Ioann, Mariia, Nicolai, Eustratie, Anna, Antonie, Chiriachi, Teodor, Smaranda, Elena, Zoi.	7500 lei au dat la Sf(â)nta Mon(a)st(ire) Secul pentru facerea trapezii, a cuhnii și a pităriei.

Mihalache, Anna, Ecaterina, Mihai, Păscărahe, Lupul, Mariia, Elena, Ioann, Toader, Vitorie, Ecaterina, Safta, Petrache, Ecaterina.	Dumn(ea)ei cocoana Anna a dumisale stolnicului Mihalache de la Bărboiu, au dat 1000 lei la facere(a) și au mai dat 300.
Nicolai, Mariia și fiii lor, Veniamin monah, Eupraxia monahia, Fevronia monahia, Gheorghie, Anna, Casiana monahia, Casandra, Gheorghie, Ilinca, Soltana, Ioann, Emanoil.	Au dat dumnealui Nicolae la Sf(â)n(ta) Monas(tire) Secul 480 lei.
Gheorghie, Elena, Nicolae, Vasilie, Grigorie, Ecaterina, Ioann, Ecaterina, Iordache, Mariia, monahia Sofronia, monahia Casiana.	Dumne(a)ei cocoana Elena Năculeasă au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul 900, ajutoriu la paraclisul Adormirii Maicii D(o)mnului, împreună și la chilii, pentru a dumisale vecinică pomenire.
Mariia, Grigoraș, Dimitrache, Alecu, Catinca, Iancu, Iordache, Ioann, Ralu, Dimitrie.	Dumneaii cocoana Mariia Brănoae au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul cinci sute lei.
Ilie, Ecaterina, Sofiia, Iordache, Anița, Gheorghie, Mariia, Iordache, Grigorie, Nicolae, Ioann, Costache, Sofiia.	Dumne(a)ei c(u)c(oana) Hermizoe din Iași au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul 550 lei ajutoriu la paraclisul Adorm(irea) Maicii D(o)m(nului), împreună și la chilii, au mai da tuna sută lei ajutoriu la Sf(â)n(tul) Nicolae.
Constantin, Ralu, Constantin, Elena, Anastasiia, Toader, Anna, Zoița, Smaragda, Mariia.	Dumn(e)alui c(u)c(onul) Constantin Paladie vel agă au dat 500 la sf(â)n(ta) monastire.
Nicolae, Elisaveta, Nicolae, Mariia, Maftei, Alexandru, Elisavet(a), Mariia, Gavriil arhieru, Savva monah, Serafim ieromonah.	D(u)m(nea)lui Nicolai Stratilatvel vornic de Țara de Jos au dat la Sf(â)n(ta) Monas(tire) Secul la zidirea Sf(â)n(tului) Nicolai cinci sute cincizeci lei.
Constantin, Andrei, Safta, Scarlat, Zoi(ța), Iordache, Gheorghie, Ecaterina, Sandul, Constantin, Mariia, Alexandru, Ilinca, Profira, Ioann.	Dumnealui coconul Constantin Miclescul spătariu au dat șapte sute lei ajutoriu la catapeteazma Sf(ântului) Ioann Botezătorului.
Mariia, Toma, Mariia, Negre, Safta, Costin.	Dumne(a)ei Mariia băneasa a răposatului Costin Negre au dat 300 lei la facerea pridvorului.
Neculache.	Dumnealui comisul Neculache Vânture au dat 511 la zidire(a) pridvorului.
Anastasiie, Alexandru, Smaragda, Ecaterina, Ioann, Safta, Haritona, Vasilie, Toader, monahia Magdalina, Mihalache, Smaragda, Grigorie, Miron, Iordache, Ioann, Toader, Costache, Ioann, Safta, Mariia, Ecaterina.	Dumnealui Anastasiie Scorțescul cămenariu cu a dumisale cheltuială s-au făcut cișmeaoa în mănăstire și au mai făcut și alte mile, au mai dat și o dugheană la Iași în târgul de sus cu locul ei.
Dimitrie, Anastasiia, Ioann, Mihalache, Casandra, Ioann, Mariia, Balașa, Safta, Alecu.	Dumnealui vornicul Dimitrie Jora au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul 500 lei.
Iordache, Ioann, Mariia, Casandra, Grigorie, Ecaterina, Constantin, Alexandru, Safta, Teodor, Stefan, Constantin, Iordache, Safta, Elena, Ioan, Constantin, Zoița, shimonahia Eupraxia, Gheorghie, Ecaterina, Anastasiie, Ioann, Mariia, Alexandru, Elisaveta, arhidiacon Constandie.	Dum(nea)ei cucoana Marghioara ²¹ băneasa Liteanca, fiica dumisale logofătului Iordache Canta au dat 100 lei și cincizeci merțe păpușoi la facere(a) bisericii Sf(â)n(tul) Ierarh Nicolae din S(fânta) M(ănăstire) Secul, și au mai dat o cruce cu scaun, ferecată cu argint, poleita cu aur. Au

²¹Conform textului.

	mai dat 300 lei. Anul 1856.
Scarlat Mariia.	Dumnealui coconul Scarlat Miclescul comis au dat în doao rânduri o mie lei. * $\overline{\text{3CNS}}$ <7256>
Eupraxiia schimonahiia, Ioan, Mariia, Costantin, Ecaterina, Alexandru, Gheorghie, Anastasiia, Constantin, Elisaveta, Gheorghie, Smaranda.	Sf(i)n(ția) sa maica Eupraxiia Varnav au dat la S(fânta) M(ănăstire) Săcului doauzeci galbeni. 1872 no(i)emv(rie) 26. Au mai dat sf(i)n(ția) maica Epraxiia 53 franci. 1873.
Mariia, Mihail, Ecaterina, Nicolae, ierei Grigorie, Eftimie, Ioann, Casiiana monahiia, Constantin, Sandul.	Dumnealui aga Mihai Veisa au dat cinci sute lei. 1835 april(ie) 2.
Gheorghie, Anna, ierei Ioann, Sofronie, ierei Andrei, Anastasiia, Nicolai, Enachie.	Dumnealui Iordache Galis sărdariu, cumnatul episcopului de Huși, au dat 200 lei ajutoriul la zidirile S(fintei) Monast(iri) Secul.
Mariia.	Dumnealui Vârnăvoae, fiica stolnicelului Constantin Gheuca, au dat 50 lei la facere(a) predvorului.
Gheorghie, Ecaterina, Mihălache, Costache, Mariia, Zoița, Ioann, Nicolai.	Dumnealui Gheorghie Lătescul au dat 500la facere(a) pridvorului.
Dimitrache, Nicolae, Ioann, Nicolae, Garsița, Mariia, Ioann, Mariia, Manuil, Apostol.	Dum(nea)lui aga Dimitrache, acestuia i s-au găsit numai numele și porecla, iară danie ce au dat nu s-au găsit.
Iordache, Ecaterina, Antonie, Sofiia, Smaragda, Anastasiia, Costache.	Dumnealui spătariul Iordache Baloș, fiiul dumneaei Ecaterinii Baloșoae de la Joldești au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul 7000 lei pentru a dumilorsale vecinica pomenire.
Grigorie, Profira, Ioann, Agripina, Hristina, Mariia, Mariia, Constantin, Ioann, Elena, Rallu, Smaragda, Ruxanda, Constantin.	Dumnealui căminariul Grigorie Cananău au făgăduit ca în toată viața sa să dea sf(i)nteii mănăstiri cite 50 merțe pâine pe tot anul, adecă 10 merțe grâu, păpușoi, mălaiu, orzi, săcară, spre a dumilorsale vecinica pomenire. Au mai dat 300lei, au mai dat 200 lei.
Gheorghie, Mariia, Elena, Profira, Manuil, Constantin, Ecaterina, Drăghici, Nicolae, Dimitrie, Dimitrana, Vasilie, Mariia, Ioann, Ecaterina, Nicolae, Gheorghie, Vasilie, Ecaterina, Grigorie.	Dumnealui banu(l) Iordache Drăghici au dat 1000 lei.
Teodor, Zoița, Stefan, Nicolae, Vasilie, Lupul, Ecaterina, Eufrosina.	Dum(nea)lui posteln. Lupul Baloș au dat șapte sute lei. * $\overline{\text{AWKΓ}}$ <1823>. Au mai dat 1000 lei. * $\overline{\text{AWΛE}}$ <1835>.
Alexandru, Elena, Constantin, Stefan, Ecaterina.	Dumnealui Alexandru sărdariu au dat 290 lei. * $\overline{\text{AWKΓ}}$ <1823>.
Ioann, Alexandru, Anastasie, Iustina monahia, Varvara.	Dumnealui stolnicul Alexandru Anastasă au dat 250 lei. * $\overline{\text{AWKΛ}}$ <1824>.
Rarița.	Au dat 100 lei. * $\overline{\text{AWKΛ}}$ <1824>
Gheorghie, Elena.	Dumnealor părinții părintelui Gavriil au dat 100 lei. * $\overline{\text{AWKΛ}}$ <1824>.

Elena, Ioann, Gheorghie, Constantin.	Cucoana Elena Branoae au dat 200 lei. * $\overline{\text{AWKA}}$ <1824>.
Ioann, Mariia, Elena.	Au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul un felon de ștofă cu epitrahirul lui de asemenea ștofă și naraclițe de cele bune cu șereturi, o nebederniță tij cu șeret de cel bun, un poias cu poftăluțe de argint cu colanul dram, și un stihar de canavață cu doao rânduri șeret de cel bun pe la poale, au mai dat 100 lei.
Teodor, Mariia, Constantin, Anna.	Au dat 1000 lei pentru biserica S(fântul) Nicolae. * $\overline{\text{AWKA}}$ <1824>.
Ioann, Gheorghie, Mihail, Ioann, Smaragda.	Dumnealui Ioann Cucereanu de la Botoșeni au dat o față de ștofă pe Sfântul Prestol și doao epetrahire tot de ștofă.
Ioann, Soltana.	Dumnealui cuconu Ioann Prăjescu, vel postelnic, au dat 500. $\overline{\text{AWA}}$ <1830> $\overline{\text{CEPT(EMBRHE)}}$ <9>.
Zoița.	Au dat 2 candelă de argint și 2 sfeșnice de madem și o cruce mare cu fenifturi.
Dimitrie, Vasilie.	Au dat 100 lei.
Gheorghie, Manuil, Balașa.	Dumnealui coconul Gheorghie Dimache ot Botoșeni au dat S(fintei) Monastiri Secului 215 lei ca să se facă 2 sfeșnice de vohod.
Lupul, Zoița.	Dumnealui c(u)c(onul) Lupușoru Balos cu soția sa Zoița au dat patruzeci galbeni la S(fânta) M(ănă)s (tire) Secul. * $\overline{\text{AWAH}}$ <1838>.
Mihai Zoia Sturza ²² .	
Toader.	Spat(ar) Toader Chiriac au dat 66 lei. * $\overline{\text{AWAA}}$ <1831>.
Maria.	Sărdar. Mariia Chiriac au dat 66 lei. * $\overline{\text{AWAA}}$ <1831>.
Zoița, Nicolae, Ecaterina, shimon. Atanasiia, Mariia, Gheorghie, Mariia.	Cucoana Zoița, fiica dumisale cuconului Dimitrache Sturza au dat S(fintei) M(ănăstiri) Secului patrusute lei.
Gheorghie, Ralu.	Dumnealui c(u)c(onul) Gheorghie Cuza au dat o ștofă albastră cu cruci pentru un felon.
Constantin, Zoița, Grigorie, Reveca monahiia.	Dumnealui banul Constantin Gherghel de la Șendriceni au dat la S(fânta) Monastire 10 (i)epe și un armăsariu, 500lei bani, 5 merțe grâu, 5 merțe păpușoi. * $\overline{\text{AWAF}}$ <1833>.
Gavriil, Ecaterina.	Dumnealui Vasilie Nacu au dat la S(fânta) Monast(ire) 100 lei.
Ioann, Mariia.	Dumnealui cuconul Ioan, păharnicul Leon, au dat la S(fânta) M(ănăstire) 3 galbeni.
Vasilie, Dimitrie, Anna, Vasilie, Ioann, Mariia,	Dumnealui c(u)c(onul) Vasilie Botez au dat la

²²Scris mai târziu, grafie latină.

Smaragda, Anna, Mariia, Safta, Vasilie.	S(fânta) Mon(astire) 500lei și dumnealui c(u)c(onul) Ioann, fiul dumisale au mai dat 80 lei.
Vasilie, Sofiia, Anastasie, David.	Dumnealui c(u)c(onul) Vasilie Ciulei cluceriu din târgul Hârlăului au dat la Sf(â)n(ta) Mon(astire) 6 galbeni.
Constantin.	Dumnealui c(u)c(conul) Constantin Morțun ot Hârlău au dat la Sf(â)n(ta) M(onastire) 50 lei.
Maria, Apostol, Mariia, Callinic monah, Pelaghia, Anastasie, Gheorghie, Gheorghie, Gheorghie, Ioil arhimandrit.	Dumnealui Anastasie Grecu Apostoli din târgul Pietrii au da tuna mie lei. * $\overline{\text{AWAE}}$ <1835>.
Nicolae, Mariia, Ioann, Anița, Alecu, Ecaterina, Anastasie, Stefan, Teodor, Mariia, Mihalache, Nicolae, Manolache.	Dumnealui Nicolae Leca au dat una mie lei. * $\overline{\text{AWAE}}$ <1835>.
Gheorghie, Nicolae, Alexandru, Anna, Nicolae, Profira,	Dumnealui c(u)c(onul) Nicolae Roznovanu au dat o mie lei pentru meremetul Sf(â)ntului paraclis al Adormirii Maicii D(o)mnului. * $\overline{\text{AWAS}}$ <1836>.
Costandin, Olimbiada monahii, ieromonahul Chesarie, Elena, Vasilie, Casandra, Elena, Grigorie, Ana, Stefan, Elena, Calistru monah, Petru, Mariia.	Dumnealui cuconul Costantin Hermeziul au dat ajutoriu la înbrăcămintea icoanei Maicii D(o)mnului 1000 de lei. 1856.
Ioann, Prohira, Constantin, Iamandi, Ecaterina, Asinefta monahii, Constantin, Ioann, Mariia, monahia Atanasiia.	Dumnealui comisul Ioann Ghelnmea au dat la Sf(â)n(ta) Monast(ire) Secul opt sute lei. * $\overline{\text{AWAA}}$ <1834>. Au mai dat 900 lei pentru veșminte. 1855. Au mai dat 100 # blanci la ferecatul icoanei Sf(ântul) Ioann Botez(ătorul). 1857.
Gheorghie, Anna.	Dumnealui marele logofăt Gheorghie Ruset Roznovanul și cu soția sa Anna au afirosit Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secului o sf(â)n(tă) Eva(n)gghelie mare, ferecată cu argint preste tot, lucrată ciftiș, cu finifturi și cu topazuri înprejurul fenifturilor, spre a dumilorsale vecinica pomenire. * $\overline{\text{AWAH}}$ <1838>МАРТ(ИЕ).
Luca, Ecaterina, Alexandru, Elena.	Dumnealui c(u)c(onul) Luca Vinerii comisul au dat 10 galbeni pentru meremetul paraclisului Adormirii. * $\overline{\text{AWM}}$ <1840>СЕНТ(ЕМВРИЕ).
Matftei, Smaragda.	Dumneai c(u)c(oana) spătăreasa Smaragda Ruset au dat la Sf(â)n(ta) Mon(astire) Secul500lei spre pomenire. * $\overline{\text{AWMA}}$ <1841>ОКТОМВ(РИЕ).
Ioann.	Dumnealui c(u)c(onul) Ioan Străjăscu din Basarabie au dat la Sf(â)n(ta) Mon(astire) Secul 70 lei.
Gheorghie, Ruxanda.	Dumnealui c(u)c(onul) Gheorghie Străjăscu au dat la Sf(â)n(ta) Mon(astire) Secul 12 ermelici la facerea a 2 strane poleite în bisérica mare.
Anna, Prohira, Lupul, Mariia, Mihail, Ioann,	Dumneaei c(u)c(oana) Anna Nacu, soția lui

Elena, Petru, Teodor, Vitoriia.	Mihalache aga, au dat S(fintei) M(ănăstiri) Secului cinci sute doao zeci cinci lei la anul * \overline{AWMMT} <1843> \overline{ABTCT} K \overline{C} <29>. Au mai dat 275 lei la facerea unii candelă de argint, anul 1852. Au mai dat 200 lei la anul 1853.
Elena.	Au dat 14 coți șeiac negru care face 50 lei. * \overline{AWMMT} <1843>.
Manolache, Smaragda, Irina, Toader, Ioann, Ecaterina.	Au dat cinci sute lei la zugrăvitul catapetezmei.
Iordache, Safta.	Dum(nea)lui Burnaz din Suceava au dat 100 lei.
Gheorghie, Ioanna.	Dum(nea)lui Albotă din Cernăuți au dat 150 lei.
Pomelnicul Brancoveiței	
Safta shimonahiiia, Gheorghie, Zoi, și fiii lor, Lupu, Eufrosina, Gheorghie, Pulheriia, Alexandru, Ecaterina, Emanuil, Ioann, Anna, Susana shimonahia, Eupraxiia shimonahiiia, Epistimiia shimonahiiia, Elefteriia monahiiia, Grigorie, Elisaveta shimonahiiia, Teodor, Nicolae, Alexandru, Vasilie, Emanuil, Zoi, Constantin, Mariia, Nicolae, Elena, Constantin, Mariia, Lamăru, Stamati, Susana monahiiia, Eufrosina shimonahiiia, Dragomir, Constantin vovod, Mariia doamna, Balașa domnița, Nicolae.	Sfinția sa cinstită maica Safta Brancoveița au dat cinci sute galbeni blanci la facerea grobniților ²³ a Sfintei Monastirii Secului la anul * \overline{AWMMB} <1842>.
Ecaterina, Ilie, ierodicon Andrei, Venedict monah, Magdalina shimonahiiia, Zinaida shimonahiiia Constantin, Agripina Iordache, Mariia, Virona monahiiia, Alexandru, Elena, Sosanna monahiiia, Constantin, Mariia, Teodor, Casandra, Teodor, Stefana, Nicolae.	Dumneai c(u)c(oana) Ecaterina pităreasa PISOVSKI din orașul Botoșani împreună cu fii săi au făcut un disc de argint cu zavat chipul lucrat cu cifte și poleit la let 1845.
Elena, Gheorghie, Stefan, shimonahia Elisaveta, Mariia, Lupu.	Dum(nea)ei c(u)c(oana) Elenco Donici din Botoșeni au dat sf(i)n(tei) monast(iri) 300 lei. Anul 1846.
Macovei.	Dum(nea)lui Macovei Țintilă au dat 100 lei. 1846.
Ioann.	Morțun, au dat 52 lei. Anul 1846.
Grigorie, Ruxanda, Dimitrie, Sofiia, Gheorghie, Zoița, Constantin, Elena, Nicolae, Zoița, Eufrosina, Ecaterina, Mariia, Elena, Andrei, Nicolae.	Dumnealui sulgeriu(l) Costin din Târgul Frumos cu soția sa Ruxanda Albiri au dat 200 lei. Au mai dat dumnealor și casele ce le au în Târgul Frumos, ca să fie mitoh pentru părinți. Spre vecinica dumnealorsale pomenire.
Zamfira, Safta.	Dum(nea)ei c(u)c(oana) Zamfira din Iași, soția răposatului doftor Troi au dat la S(fânta)

²³Conform textului.

	M(ănaștire) Secul 58 (?) lei. ЛѢТ *АВМН <1848>.
Costache, Sofiia.	Dumnealui c(u)c(onul) Costache Carp postelnic au făcut patru coroane de argint la icoanele împărătești în biserică mare la anul 1848.
Costache, Ecaterina.	Dumnealui c(u)c(onul) Costache Burghelea au dat o candelă de argint la biserică Sf(â)n(tul) Ioann, unde să îngroapă părinții. *АВМН <1848>.
Isaiia monah. Ecaterina.	D(um)nealui c(u)c(onul) Petrachie Moțoc au dat la Sf(â)nta M(ănaști)r(e) Secul 100 lei vechi la 1882.
Ioann, Elena.	Dumneaei c(u)c(oana) Paladie au dat la Sf(â)nta Monast(ire) Secului zece galbeni. *АВМН <1849>МАН 15.
Gheorghie, Constantin, Zoița, Scarlat, Constantin, Alexandru, Elisa, Veta, Ecaterina, Manasiia monahii, Gheorghie, Ecaterina, Profira, Constantin, Mariia, monahii Atanasiia, Ioann, Asinefta shimonahii.	D(um)nealui c(u)c(onul) Iordache Miclescul au făcut un potiriu poleit cu tot tacâmul lui hărăzit bisericii Sf(ântul) Ierarh Nicolae, prețu(l) 40 galbeni. Au mai dat 60 de galbeni pentru 4 candelă tot la Sf(ântul) Ierarh Nicolae, anul *АВМН <1854>. Au mai dat 50 galbeni pentru Sihăstria și Sihla, din care s-au făcut lucruri de argint. 1855.
Eufrosina, Ecaterina, Petru, Anastasie, Elena, Gheorghie, Mariia, Constantin, Gheorghie.	D(um)neaei c(u)c(oana) Eufrosina Borș din Târgul Frumos au dat 1 oacă, 3 litre și 50 dramuri argint, la facerea sf(intei) icoane Arh. Mihail din Sf(ânta) M(ănaști)re Secul au dat și 12 #. В(ъ)Л(ѢТ)1856septembrie 7.
Gheorghie.	D(um)nealui Gheorghie Jiian au dat 74 lei. 1857.
Scarlat, Vasilie, Constantin, Mariia, monahia Efpracsia.	Dumnealui birnicul Scarlat V. Varnav au dat 150 lei pentru facerea ferestrelor la biblioteca Sf(intei) M(ănaștirii) Secul la anul unirei 1857. Tot acesta, fratele Scarlat, au mai dat 148 lei pentru falbaraua tricoloră de deasupra ușii din mijlocul bisericii. 11 ianuarie 1858. Tot acesta, acum monahul Sofronie, au mai dat 259 lei pentru canafurile tricolore la policandru(l) cel mare. 8 septembrie 1858.
Dimitrie, Gheorghie.	Dumnealui căminariul Dimitrie și pitariul Gheorghie, frați Iosepești, au dat 111 lei. 1858.
Grigorie, Mariia.	Dumnealui c(u)c(onul) Grigorie Ganea au dat 111 lei. 1859.
Dimitrie, Polheriia.	Dumnealui Dimitrie Pașcanu au dat una sută unsprezece lei au dat la sf(ânta) monastire. Anul 1862.
Ioana, Mariia, Gheorghie.	Dumnealui c(u)c(onul) Ioan Stroi au dat o sălbă ușoară de trii galbeni și un covor prețuit iară trii galbeni și o perde(a) la Maica D(o)mnului. 1879

	no(i)emvr(ie) 18.
Nicolae, Mariia cu fii și tot neamul lor.	Dumnealui c(u)c(onul) Nicolae Albu au acoperit on rând de chili în monastire de la Sf(ântul) Nicolae până la poartă. Au ferecat cu argint și sf(ânta) ico(a)nă cea mare ci esti în strană în biserica mare, căriia îi zic și Chipriianca. 1879 iuli(e) 20.
Stefan, Matei, Anna.	Dumnealui c(u)c(onul) Stefanache Ciudin au dat la Sf(ânta) M(ă)n(ăstire) Secul 12 galbini pentru facere(a) stâlpului cișmele(i) dupre cum se vede. Anul 1867.
Anastasiia, Mariia, Gheorghie, Mateiu, Costantin, Vasilie, Catrina, Teodosie, Zoița, Fotachie, Stefan, Anna.	Dumneaei c(u)c(oana) Anastasiia Cichirdin au dat la Sf(ânta) Monastire Săcul 1000 franci spre a să întrebuița în bisărică la mai multe lucrur(i). Anul 1883 avg(u)st 7.
Dimitrie, Mariia.	Dumneaei cucoana Mariia Gheorghiu, pe lângă ajutoriurile ce dă în toți anii la biserică, au și îmbrăcat din nou odaiia mare de la arhondaric. 1888.
Dimitrie, Maria și Mărioara.	Dumnealui inginerul Dimitrie Dima din Pitești a dăruit una sută lei pentru îmbunătățirea de făcut în monastire ²⁴ .
Ieroshimonahii	Neamul
Ieroshimonah Zosima. Ieroshimonah Dositei.	Star(e)ții întru întâiul facerii Monastirii Secul.
Ieroshimonah Nifon.	Egumen ot Secul. Acesta au ferecat sf(ânta) icoană a Maicii D(o)mnului și au făcut 5 candile cu argintul mănăstirii și alte lucruri au mai înnoit la mănăstire.
Ieroshimonah Paisie.	Stareț. Acesta viind de la S(fântul) Munte al Atonului cu 60 de ucenici au așezat viața de obște în Dragomirna, apoi întru aceste doao s(finte) mănăstiri au înmulțit soborul întru carele să află până acum.
Ieroshimonah Sofronie.	Stareț.
Ieroshimonah Dorotei.	Stareț.
Ieroshimonah Dositei.	Stareț.
Ieroshimonah Ioann.	Stareț.
Ieroshim(ona)h Silvestru.	Stareț.
Ieroshimonah Ilarie.	Stareț.
Ieroshim(onah) Dometian.	Stareț.
Ieroshimonah Mardarie.	Stareț.
Ieroshimonah Neonil.	Stareț.
Ieroshimonah Venedict.	Stareț. Sfinția sa cele mai însemnate odoară au făcut la această s(fântă) m(ănăstire).

²⁴Scris în grafie latină.

Ieroshimonah Natanail.	Stareț.
Ieroshimonah Ioann.	Egumen ot Neamț. Sfinția sa au dat 100 lei.
Ieroshimonah Ionichie. Ierei Ioann.	Bogdăneanul, au dat 160 lei.
Ieroshimonah Iuliiian. Ieromonah Serafim, Mihali, Marta.	Cuvioșie sa au dat 60 lei ajutoriu la facerea chivotului ce s-au făcut de ținut Sf(i)ntele Taine pe postul cel mare, și o cruce ferecată.
Ieroshimonah Ioann. Gavriil, Mariia, ieroshimonah Chirill, shimonah Neofit.	De la Râșca, au dat 100 lei.
Ieroshimonah Ioann, Mariia, Ioann, Mariia.	Sfinție sa au dat la facere(a) pridvorului 1500 lei.
Silvestru ieroshim(ona)h și starețul, Gherontie ieroshim(ona)h, monahi(i) Leontie, Isaiia, Vasilisc, Victor și cei împreună cu dânșii.	Tipografia din Sf(â)n(ta) Mănăst(ire) Neamțul au dat cinci mii de lei de s-au zugrăvit catapeteasma în biserica mare în Sf(â)n(ta) Mănăstire Seculla anul *AWZI<1817>.
Paisie ieroshimonahul, părintele nostru, Stefan ierodiacon, Isac shimonah.	
Ieroshimonah Gheorghie, Ierodiacon Anastasie, monah Macarie.	
Andrei ieroshimonah, Antonie shimonah.	Acești părinți au dat la zidire(a) bisericii Sf(â)n(tul) Nicolae ce iaste înlăuntru Monăst(irii) Secul500lei li la facere(a) paraclisului Adormirii Maicii D(o)mnului 700lei, spre a lor vecinica pomenire.
Ieroshimonah Timoftei, monah Teodosie, shimonahia Anna.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Timoftei arhimandrit și stareț Sf(i)n(tei) Monastiri Slatina au dat 400lei ajutoriu la Sf(â)n(tul) Nicolae. Au dat o cruce ferecată cu argint.
Ieroshimonah Gherasim. Iuliiian monah. Zinovie monah.	Au dat 550lei. Au dat 50 lei. Au dat 40 ruble moschicești. Și cu acești bani a acestora trei părinți s-au ferecat o Eva(n)gghelie.
Ieroshimonah Chirill, ieroshim(ona)h Vasilie, ieroshimonah Ioasaf, ieroshidiiacon Manoil, shimonah Antioh, shimonah Eufrosin, shimon(a)h Visarion, ierei Ioann, Ilinca, ierei Vasilie, Anastasia, Constantin, Mariia.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Chirill arhimandrit Râșcanul au dat 100 lei, au mai dat 500 lei. *AWKE<1825>.
Ieroshimonah Dionisie, shimonahia Iustina, ieroshidiiacon Clavdie, monah Eliazar.	Sfinție sa păr(intele) Dionisie d(u)hov(ni)c au dat Sf(i)n(tei) Monast(iri) Secul un potiriu cu tacâmul său, prețul o mie patru sute lei. Au mai dat cinci sute lei, au mai dat încă doao sute zece lei, care fac doao mii o sută zece lei.
Ieroshim(ona)h Varlaam.	Sf(i)n(ția) sa au dat doao lăvicere bune drept 50 lei. AWAM<1838>.
Andrei ieroshimonah, ierei Vasilie, Mariia, ierei Dimitrie, Stefan, Gheorghie, Armeniia, Safta,	Sf(i)n(ția) sapăr(intele) d(u)hovn(ic) au dat treizeci galbeni la policandru(l) din pridvorul

Anghelușa.	bisericii cei mari. Au mai dat treizeci galbeni la sfêșnicile cele mari de alamă din biserica mare. * $\overline{\text{AWMT}}$ <1843>. Au mai dat 100 lei. * $\overline{\text{AWMI}}$ <1848>. Au mai dat patru zeci și unu de galbeni la policandru(l) din S(fântul) Nicolae. * $\overline{\text{AWMO}}$ <1849>. Sf(i)n(ția) sa păr(intele) d(u)h(o)v(nic) au mai dat 2000 lei pentru un sfeșnic de argint cu cinci fofeze. * $\overline{\text{AWMO}}$ <1849>. Au mai dat 19 galbeni, 10 la înger(ul) cel de argint, 6 pentru un sfeșnic de alamă la iconostas, 3 pentru chimitiriu.
Ieroshimonah Ioasaf.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Ioasaf au dat S(fintei) Monast(iri) Secul 100 lei. * $\overline{\text{AWM}}$ <1840>.
Ieroshimonah Vasilisc, Gavriil, Anastasiia, Ananiia.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) d(u)hov(ic) au dat ajutoriu la zidire(a) Sf(i)n(tei) Monastiri Secul, o mie lei. * $\overline{\text{AWMA}}$ <1844>ИСЛИЕ К <20>.
Ieroshimonah Manuil.	Sf(i)n(ția) saau dat 12 icoane praznice la anul * $\overline{\text{AWMS}}$ <1846>.
Ieroshimonah Calistrat, Paisie ieroshimonah, Vlasie ieromonah, Solomiia shimonahia, Ioann shimonah, Teodosie ieroshimonah, Irinarh shimonah, Oprea, Anna, Dimitrie, Dimitrie, Stefan, Anna, Opreana, Oprea, Magdalena shimonahia, Agaftiia shimonahia, Efrem shimonah, Magdalena shimonahia, Onorie.	Cuv(ioșia) sa păr(intele) Calistrat d(u)h(o)v(nic) au dat S(fânta) M(ănăstire) Secul una mie lei la facerea proscomidiei. ЛѢТ * $\overline{\text{AWM3}}$ <1847>, și o cruciuliță de argint cu scaun poliită. Au mai dat 3368 lei pe o cruce mare de argint poliită peste tot și 10210 lei la zugrăvitu(l) bisericii mari. ЛѢТ * $\overline{\text{AWMO}}$ <1849>.
Ieroshimonah Iust., Nifont monah.	Sfin(ția) sa au dat 50 lei. ЛѢТ * $\overline{\text{AWMI}}$ <1848>. Au mai dat 270 lei. * $\overline{\text{AWMO}}$ <1849>.
Ieroshimonah Gavriil.	Sfin(ția) sa ierishiminahul Gavriil au dat 100 lei. 1849.
Filipp ieroshimonah, Ghenadie ieromonah, Sevastiian monah, Elena.	Sfin(ția) sa păr(intele) d(u)hovnic au dat 1000 lei la zugrăvitu(l) bisericii mari. Leat 1849.
Iustin ieroshimonah, Partenie arhimandrit.	Sfin(ția) sa păr(intele) ieroshimonahul și d(u)h(o)v(nicul) Iustin Rusu din S(fânta) M(ănăstire) Neamț au dat o cruce de argint cu scaun poleit, prețu(l) 300 lei și 3 cărți a S(fântului) Dimitrie Rostovschi și S(fântului) Ioann Scarariul. * $\overline{\text{AWHO}}$ <1853>.
Petru ieroshimonah, Vasilie shimonah, Teodora.	Sfin(ția) sa ieroshimonahul Petru au dat la Sf(â)n(ta) M(ănăstire) Secul 370 lei. 1863.
Ioil ieroshimonah, Teodor, Ioana.	Sfin(ția) sa ieroshimonahul Ioil Nemțeanul au dat 5 # ajutoriu la facerea stranei Ma(i)cei D(o)m(nului) ce(a) mare vechi. 1877 decemvrie 10.
Chiriac ieroshimo(n)a(h), Marta shimonahia, erei Ioan.	Sfin(ția) sa părintele Chiriac au dat 86 galbini la pomelnicul cel mare la acoperământu(l) clopotn(i)ț(e)i. 1878.

Domitiiian (i)eroshimonah.	Sfin(ția) ieroshimonahul Domitiiian Brasdeși au dat cruciți cu argint și o candeluțe tot de argint la 1888.
Vinieamin ieroshimonah.	Sfin(ția) sa pār(intele) Viniamin Samsonescu au dat 100 franci ajutoriu acoperământul cu tablă (a) Sf(i)n(tei) M(ănăști)ri Secu. 1902 iunie 2.
Preutul Necolae, Smaranda, Antim ieroshimonah, Partenie ieroshimonah, Epifaniia monahiea, Matrona, Elena, Ioana.	Sf(i)n(ția) sa pār(intele) arhimandrit Chirieac Neculau au dat la acoperământul cu tablă Sf(i)n(tei) Monastiri Secu în anul 1901 și în anul 1902 suma de 2159 franci și bani 55. Au mai da(t) tot la aciastă Sf(â)n(tă) M(ă)n(ăstire) o icoană Sf(i)n(ții) Apostoli înbrăcată cu argint. / 1902.
Vinieamin arhimandrit și stareți.	Sf(i)n(ția) sa pār(intele) Vinieamin Nițescu, arhimandrit și stariț, Sf(i)n(tei) M(ănăști)ri Neamțu și Secu au dat 200 franci ajutoriu la acoperământul cu tablă Sf(i)n(tei) M(ănăști)re Secu la anul 1902 iunie 20.
<u>Dionisie arhimandrit.</u> Ilie, Marghioala, Ioan, Ruxandra, Anifia monahia, Gheorghe, Ecaterina, Elisabeta, Eugenia, Radu, Natalia, Elena, Evdochia, Serafim, Ioan, Feodora, Paraschiva, cu tot neamul lor. Miron patriarhul, Nicodim patriarhul, Pimen mitropolitul, Nicon episcopul, Platon arhierul, Veniamin arhierul, Pr. Nicolae, Maria, Pr. Vasile, Elisabeta, Protos. Vichentie, Arhim. Ilarion, Arhim. Simeon, Protos. Zosima, Arhim. Iustin, Ierod. Varlaam, monah Valerie, cu tot neamul lor. Eugenia (...), Mihai, Savin, Gheorghe, Rucsandra, Ursa, Ana, (...), Ioan, (...).	<u>Udișteanu</u> , cu metania ot Secu, călugărit la Cernica pe seama Mănăstirii Secu la 21 iulie 1934 și făcut preot-duhovnic pe seama capelei Sem(inarului) Monahal „ <u>Adormirea Maicei Domnului</u> ” de la Cernica; hirotosit protosinghel la 17 no(i)em(brie) 1940, și arhimandrit la 6 iulie 1947. A fost profesor spiritual, subdirector la Sem(inarul) Cernica, 1929-1940, stareț și director la mănăstire și seminar. A fost profesor la Sem(inarul) „Sf. Andrei” Galați în anii 1941-1946 și la Sem(inarul) Central din Buc(urești) 1946-1949, când a fost pensionat și s-a retras la Secu, metania sa. A scris pentru Secu diferite lucrări; a apărat cauza M(ănăști)rei Secu cerând despărțirea de Neamțu în aprilie 1950, ceea ce a devenit și fapt împlinit la <u>1 iunie 1950</u> . Stareț al M(ănăști)rii Secu, 4 martie 1956.
<u>Vasian arhim(andrit)</u>	<u>Scripcă</u> , proin stareț la Secu. A stărețit 15 ani, când M(ănăști)rea Secu a fost unită cu Neamțu 1935-1950. A fost pentru despărțirea de Neamțu la aprilie 1950. Stăreția sa se remarcă prin duhul liniștit care a domnit în m(ănăști)re.
<u>Visarion, protos</u>	<u>Ifrim, econom</u> , fost casier și arhondar. A fost un priceput gospodar și bun organizator, a luptat pentru despărțirea de Neamțu, întocmind chiar memorial de despărțire și pregătind terenul la Iași.
IEROMONAHII	NEAMUL
Ieromonah Nichifor.	ot Secul. Acesta au adus sf(i)n(tele) moaște Piciorul Sf(â)ntului Ioann de la Mosc(ova) cu multă silință

	și osteneală, fiind că le luase mitropolitul Antonie mai (î)nainte cu multă vreme.
Ieromonah Evtimie.	Cananău, egumen ot Secul, acesta au dres o parte de zid toată despre răsărit și au dres și pîrgul ce iaste despre oltariul S(fântului) Nicolae și au făcut și 2 chilii cu cămăr(i) înlăuntrul mănăstirii cum intri pe poartă de la stînga.
Ieromonah Ioasaf, monah Ioil.	Egumen ot Dobrușa, au dat la s(fânta) mănăstire epetrahir de ștof(ă) de o sută lei.
Ieromonah Gavriil, Grigorie, Mariia.	Sfinții sa au făcut un aer 60 lei, 15 lei au dat de s-au dres icoana Maicii D(o)mnului din tinda bisericii, 120 lei pe un felon care să fac 270 lei.
Ieroshim(ona)h Callistrat, ieromonah Vasilie, Mariia shimonahiiia, Solomiia monahiiia, Ioann, Anna.	Sfinții sa au dat 300 lei la facerea chivotelor.
Ieroshimonah Iachint.	Au dat 100 lei la facerea chivotului.
Ieromonah Ilarion, d(u)hovnic, Melaniia monahiiia, Nicolae.	Au dat 200 lei pentru veșminte, au mai dat 25 galbeni prentu o cruce înbrăcată cu argint și și poleită. $\text{лет} \times \overline{\text{AWM}} <1849>$.
Ieromonah Varlaam.	
Ieromonah Varsanofie.	Cuvioșii sa au dat 700 lei la facerea S(fântului) Nicolae.
Ieromonah Callinic.	Cuvioșii sa au dat 1000 lei ajutoriu la catapetasma Sf(ântului) Nicolae.
Teofilact ieromon(a)h, Nifont monah, Ursul, Evdochiia.	Sfinție sa păr(intele) Teofilact d(u)h(o)v(ni)c au dat patru sute lei. $\times \overline{\text{AWKA}} <1824>$.
Sofronie ieromonah, Antim monah.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Sofronie au dat 100 lei.
Chesarie ieromonah, Zinaida monahiiia, Ursache, Zoîța, Zahariia, Simeon, Maftai, Anna, Mariia, Evtimiia, Ioanna.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) ierom(onah) au dat la sf(ânta) mon(astire) 800 lei.
Ieromonah Teoctist, Ilie shimonah, Irina, Eftimiia.	Sfinție sa părin(tele) Ilie au dat Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secului cadelniță de argint spre pomenire.
Ieromonah Doroftei, shimonah Savva, shimonah Chiriic, shimonahiiia Anesiia.	Sf(i)n(ția) sa părin(tele) Doroftei d(u)hov(nic) au dat la S(fânta) Mon(astire) Secul zece galbeni blanci și zece irmilici vechi pentru ferecatul unii cruci și ajutoriu la policandru. $\times \overline{\text{AWMA}} <1841>$. Au mai făcut un felon cu epatrahilu, patru sute lei. Au mai dat o miie lei la veșminte bisericești. $\times \overline{\text{AWMA}} <1844>$. Au mai dat 60 blanci ajutoriu la 2 stihare diaconești, ștofa gre. $\times \overline{\text{AWM3}} <1847>$.
Ieromonah Ghenadie, Elena shimonahiiia, Apostol, Lefter, Gheorghie.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Ghenadie Cămărașul au dat 700 lei la făcut turnu(l) Sf(ântului) Nicolae cu teneche la anul $\times \overline{\text{AWMA}} <1844>$. Au mai dat și o icoană tare încuviințată Tă(i)erea Capului Botezătoriuului $\text{лет} \times \overline{\text{AWMe}} <1845>$. Au mai dat o

	mie lei la facerea veșmântăriei Леат *AWM3<1847>. Au mai dat 200 lei la clopot.
Ieromonah Epifanie, Teodor, Ghenița, monahiia Epifaniia, Gheorghie, Ioann.	Sf(i)n(ția) sa ierom(ona)h(ul) Epifanie au dat 3 galbeni ajutoriu la un felon de ștof(ă). *AWMP<1843>септ(емврие) а<1>. Au mai dat 100 lei. Au făcut o cățue de argint de toate zilele prețul ei 30.60 lei. 1866 aprilie 28.
Ieromonah Nicodim.	Sf(i)n(ția) sa au dat 25 coți notină *AWME<1845>.
Macarie arhimandrit, ierei Vasilie, Elena, ierei Gheorghie, Andronic, Elena, Teodot monah, ierei Andrei, Ioanna, ierei Grigorie, Anastasiia, ierei Grigorie, ierei Constantin, ierei Onufrie, ierodiacon Gheorghie, Mariia, Anna, Teodor.	Sf(i)n(ția) sa pār(intele) Macarie dichiul Sf(i)n(tei) Episcopii Romanului. Au dat 400 lei ajutoriu la facere(a) Sf(â)n(tului) la Secul, au mai dat 600 lei. 1826.
Sinesie arhimandrit.	Au dat la S(fânta) Mon(a)s(tire) Secul un felon de post(av) și trei văzduhuri. *AWKA<1824>.
Amfilohie ieromonah, Zaharie, Pelaghiia shimonahiia.	Sfinția sa pār(intele) Amfilohie d(u)hov(nic) au dat la Sf(â)nta Mon(as)t(ire) Secul un covor, prețul lui 200 lei, anul *AWKE<1845>.
Petru ieromonah, Seleuchie ieroshimonah, Isidor ierodiacon, Gheorghie, Sofroniie, Climent monah, Evlasiia monahiia, Evtimie, Anastasie monahul, Galaction, Alexandru, Mariia, Isidor monah.	Sfinția sa pār(intele) Petru ieromonah ot Sf(â)n(ta) Mon(a)s(tire) Neamț au dat la S(fânta) Mon(a)s(tire) Secul o crucé cu scaun poleită, prețul 6 galbeni și 62 lei bani. Au mai dat 100 lei, 1852. Au mai dat 100 lei, 1853. Au mai dat 100 lei, 1856. Sfinția sa părintele Isidor ieroshimonahul au mai dat 37 lei vechi pentru sf(â)nta icoană, 1876, no(i)emvrie 22. Au mai dat sf(inția) sa ieroshimonah(ul) Isidor încă 6 # ajutoriu la strana Maicii D(o)mnului, 1877, ghenar 7. Au mai dat la anul 1898, 17 (...).
Vasilie ieromonah, Epistimiia monahiia.	Sfinția sa au dat 100 lei la o cruce.
Haralambie ieromonah, Ghița.	Sf(i)n(ția) sa Haralambie ieromonah ot Monast(irea) Neamț au dat 100 lei ajutoriu la facerea Îngerului de argint, leat 1850.
Ghenadie ieromonah.	Sf(i)n(ția) sa pār(intele) Ghenadie Cămărașul au mai făcut un chivoțal de argint poleit lucrat ciftiș, de ținutu Sfintele Moaște a Sf(â)ntului Arhidiacon Stefan, prețul lui 1200 lei. *AWN<1850>.
Niofit ieroshimonah, Ilie, Domnița, Matei, Petru, Elena.	Sf(i)n(ția) sa pār(intele) ieroshimonahul Niofit Iliadi au făcut aicea la Sf(ân)ta M(ă)n(ăsti)re Secul mai multe lucruri precum amvonul Maica D(o)mnului cu strana și mai multe înbunătățiri. 1876.
Nicanor ieromonah, Irinarh monah.	Sf(i)n(ția) sa pār(intele) Nicanor au dat 111 lei. 1857.
Iosaf ieroshimonah, Vasilie preot, Marina.	Sf(i)n(ția) sa pār(intele) ieroshimonahul Iosaf , fost egumen, au dat la Sf(â)nta Mănăstire Secu# galbini austriaci la facerea ferestelor bisericii

	mari. 1883.
Andronic ieromonah, Gheorghie, Anastasiia, Ioann, Ierei Gavriil, Lavrentie shimonah, Sosana shimonahia.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Andronic ieromonahul au mai dat 438 lei la ferecătura icoanei Sf(â)n(tul) Nicolae. 1850. Au mai dat 1428leide s-au făcut 2 feloane. Anul * $\overline{\text{AWHNA}}$ <1854>.
Ieronim ieromonah, Nicon ieromonah, Stefan, shimonahia Anastasiia, Ghervasie ierodiaton, Trifilie shimonah.	Sfinția sa păr(i)n(tele) Nicon ieromonah Rusu ot Sf(â)nta Mon(a)s(tire) Neamțu, au dat 300 lei leat 1851, și o cruce de sfințire(a) apei, ferecată cu argint și poleită. Au mai dat un sféșnic de argint cu 3 fofeze poleit îngeru(l) 374 de dramuri. 1853.
Teofan ieromonah, Nectarie ierodiaton, Marco monah, Evdochia monahia, Melhisedec shimonah, Petru, Ecaterina.	Sfinția sa au dat 100 lei la o candelă de argint $\overline{\text{AET}}$ * $\overline{\text{AWHNB}}$ <1852>. Au mai dat 125 lei ajutoriu la un felon de stofă, 1857. Au mai dat 50 # cinzeci galbeni acum la facerea cișmélîi din nou, 1886. Au mai dat o lădiță tinichea în preț 3 #. 1878.
Galaction ieromonah.	Acest ieromonah Galaction ot Mon(a)s(tirea) Mogoșeștilor au dat 54 lei. * $\overline{\text{AWHNA}}$ <1854>.
Vasiian ieromonah, Gherman shimonah, Smaranda.	Sfinția sa au dat 3 # zimți 1857. Sfinția sa au mai dat doi galbeni. 1874 februarie 10.
Ieromonah Paisie, Ieromonah Ioil, Xenia.	Au dat 150 lei, 1857. Au mai dat 50 lei. 1857.
Cleopa ieromonah.	Sf(inția) saau dat ajutoriu la amvon trii galbeni. 1873 iunii 10.
Dionisie ieromonah, Mărgărint, Vasilichi, Stamati, Serafim arhiireu, Neofit ieromonah, Teofan monah, Eftimie monah, Vasiani shim(onah), Elena, Mariia.	Sf(inția) sa ieroarhimandritul Dionisie, igumen de la Cetățue au dat S(fintei) M(ă)n(ăstiri) o părțică de Sf(ântul) Lemn, care trage 18 grăunță de grâu. 1858.
Ieromonahul Gheorghie, Ioann, Mariia.	Sf(inția) sa ieromonahul Gheorghie au dat la S(fânta) M(ănăstire) doa(u)ă icoane și 50 lei. 1867.
Conon ieromonah.	Sfinția sa au dat o sută optzeci și șapte lei vechi, și 20 par(ale) la zugrăvitul amvonului. 1874 martie 16.
Nictarii ieromonah.	Sf(i)nția sa ieromonahul Nictarie Psaltul cu fameliia Baltag au dat la Sf(â)nta M(ă)n(ăstire) Secu o <i>Psaltire</i> și un galbăn, prețul lor 50 lei, la reparația Sf(i)ntii icoane cei mari și vechi. 1876 iunii 9.
Ierofteiu ieromonah, Constantin, Elena, Teodor, Safta, Pavel, Ecaterina, Ioann, Ioann, Anna.	Sfinția sa arhimandritul Ierofteiu Borcilă au oferit 228 franci la facerea unui rând veșminte preoțești și diaconești adamască de mătăsă roșie. Anul 1886.
Gavril ieromonah, Vasiian shimonah, Calistrat monah.	Sf(i)nția sa Gavriil Manole d(u)h(o)v(nic) au dat la Sf(â)nta Monastire Secu on felon de adamască verde albastră cu epetrahiru léci, costu 60 franci. 1890.

Andronic, Benedect ieromonah, Teodor shimonahile, Magdalina, Iostina.	Sf(i)nția lor au dăruit sf(intei) m(ă)năstiri o cruce înbrăcată cu arge(n)t, fără scaun, prețul 80 f(ranci) și 2 cărți, una Depis alkiteiu și 1 Testament, prețul lor 20 f(ranci) la 1899.
Sf(i)nție sa arhimandritu(l) Chiriiac.	Au dat 20 franci în 1887.
ieroshimonahu(l) Ioil.	Au dat 40 franci. 1887.
Sf(inția) sa ieroshimonahul Ghervasie.	Au dat 25 franci. 1887.
Sf(inția) sa ieromonahu(l) Grigorie.	Au dat 50 franci. 1887.
Vii Ierom(onahul) Vichent(i)e, Monah(ul) Domitean, Monahiile Megăluța, Epracsiea. Mortți Monahiea Agafiea	Ieromonahul Vichent(i)e Mălan din Sf(ânta) Mănăstire Secu au spălat Biserica Mare din M(ănăsti)re(a) Secu în anul 1920 și 1921. El a lăsat M(ănăsti)rei Secu și chiliile de afară rămase lui de la tatăl său, schim(onahul) Dometian.
<u>Dionisie, ierom(onah)</u> Ilie, Marghioala, Ioan, Ruxanda, părinții care l-au născut și crescut, cu neamul său.	<u>Udișteanu, de la Secu.</u> Pe când era la Sem(inarul)monahal de la Cernica, profesor spiritual și subdirector, a luptat pentru redobândirea vetrei Mănăstirii Neamțu și Secu, alături de I.P.S. Nicodim, starețul M(ănăsti)rii Neamțu, copiind documente de la Arhivele Statului București, în legătură cu această vatră, fără să fi primit plată pentru această osteneală. A dat bibliotecii Mănăstirii Secu și părinților cărți din publicațiile sale, referitoare la Secu, gratuit, anul 1939 August 15.
Iftimie ieromonah, Gheorghie, Elisabeta, Ioan, Safta, Grigori. <u>Mortți</u> Monahia Evlampia, Gafița, Ioana, Ioan, Maria, Safta, Iftimie, Mariea, Vasile, Ecaterina, Gheorghie, Irimiea, Ioana, Marghioala.	Au dăruit un butoi de stejar în valoare de 1300 lei în anul 1922 și 12 <i>Minei</i> , Ediția II-a, în valoare de 1200 lei în anul 1923.
IERODIACONI	NEAMUL
Ierotei ierodiacon.	Egumen ot Cașen, au dat la S(fânta) Mon(astire) Secul 128 lei.
Andronic ierodiacon, Ioachim shimonah, Daniil shimonah, Matriona shimonaha, ierei Nicolae, Mariia.	Acești părinți Andronic ierodiacon și Ioachim shimonah au făcut cu a lor chieltuială 23 de oaă la trei policandri împreună cu canafurile în preț de 198 lei. Și au mai dat pentru o cruce bani 56 lei și la un felon au mai dat 70 lei.
Elevterie ieroshidiacon, Teofil shimonah, Ioachim, Agripina.	Sf(i)nția sa Elevterie Spițăriul au dat 400 lei la zugrăvitu(l) bisericii mari. Leat 1849.
Aftanasie ierodiacon.	Păr(intele) Aftanasie diaconu(l) au dat o icoană Maicii D(o)mnului în preț de 50 lei. 1849.
Calistrat ierodiacon.	Au dat 50 lei. 1856.
Calinic ieromonah, Filaret ierodiiacn, Deonisiia shimonahiia, Elpidiia shimonahiia, Evpracsiia shimonahiia, Evgheniia shimonahiia, Costandin,	Sf(inția) sa pă(rintele) Filaret ierodiiacn au dat la Sf(ânta) Mo(natire) Secu 22 # înbrăcatul a 2 iconiță, Adormirea Maicii D(o)mnului și una

<p>Maleti(e) episcop, Galaction preut, Veniamina shimonahia, Costantin, Ecaterina, Soltana, Iemandii, Velica, Antonie, Cerna, Iosif arhieru, Ioasaf arhieru, Filaret arhieru, V(e)niamin ieromonah, Silvestru (i)eromonah, Ipifanie (i)eromonah, Partenie ieromonah, Iosif (i)eromonah, Neofit shimonah, Anania monah, Iacov (i)eromonah, Teodor, Ana, Grigorie, Smaranda, Vasile, Safta, Chiril arhiepiscop, Grigorie arhiepiscop, Io(a)chim arhiepiscop, Calinic arhiepiscop, Ghenadie arhieru, Melhisădec arhieru, Mardari arhieru, Varnava ieromonah, Nictari ieromonah, Ghenadi ieromonah, Pahomie ieroshimonah, Veniamina shimonahia, Veniamina monahia, Teodor, Zamfira, Grigorie ierodiaton, Gafița, Aglaia, Ilie, Dumitra, Arsenia shimonahia, Maximila shimonahia, Alupie monah.</p> <p>Filaret arhiepiscop, Grigorie arhiepiscop, Chesari(e) arhieru, Macari(e) ieromonah, Taveta shimonahia, Elpidia shimonahia, Agrăpina monahia.</p>	<p>Tă(i)erea Cap(ului) a Sf(ântului) Ioan. Au mai da tuna iconiță Soborul Sfinților Apostoli. 1873 decemv(rie) 22.</p> <p>Au mai dat o iconițe ferecată cu argint Nașterea Sf(ântului) Ioan Botezătoriu și o candelă de argint, prețul lor 14 # galbini. Au mai dat 4 poali de ico(a)nă, 3 de adamască și una de câte 505 prețul lor, 4 #. 1876 no(i)emv(rie) 17. Au mai dat una perde(a) de buhur la Maica D(o)mnului, preț 3 # galbini. Au mai dat patru icoane Izvorul Maicii D(o)mnului și Duminica Mironosiților, una icoană Duminica Sf. Strămoși și Nașterea Sf(ântului) Ioan Botezătoriu(l), preț trei galbini și giuătate. 1877 apri(lie). Sfinția sa au mai dat 2 iconiți înbrăcate cu argint Nașterea Domnului și Arătarea D(o)mnului, prețul 855 lei vechi. 1881. Și un covoraș 28 lei la 1881 dece(mbrie) 20.</p> <p>Au mai dat sfinția sa p(ărintele) ierodiatonul Filaret o icoană Maica D(o)mnului cu Prorocii înbrăcată cu argint, 480 lei vechi.</p> <p>17 icoane zugrăvite din nou, 270 lei vechi.</p> <p>Tot sfin(ția) sa au mai oferit una icoană Pogorârea Sf(ântului) D(u)h, înbrăcată cu argint, în valoare de 420 lei vechi. 1883 maiu 26.</p> <p>Tot sf. ierodiatonul Filaret au mai reperat la șasi icoane coro(a)nile și deschisurile cu aur și anume Învierea D(o)mnului, Nașterea D(o)mnului, Adormirea Maicii D(omnului), Nașterea Sf(ântului) Ioan, Tă(i)erea Capului Sf(ântului), Sf(ântul) Ierarh Nicolae, prețul lor 375 lei vechi. 1883 no(i)emvri(e) 28.</p>
<p>Ieremiia ierodiaton.</p>	<p>Sfinția sa ierodiatonul Ieremia Iliescu au oferit Sf(i)n(tei) Mon(astir)ii Secul un rând veșminte preotești cu toate ale lor și anume: felonul și epitrahilul de adamască de matasă roșie și stihariul de matasă albastră, de asemenea un rând diaconesc adamască de matasă roșie. Anul 1888.</p>
<p>Varlaam ierodiaton.</p>	<p>Acest părinte au dat Sf(intei) Mănăstiri Secul două <i>Octoice</i> mari legate cu piele și un <i>Apostol</i> legat cu piele. Acestea toate în valoare de 400 lei, iulie 5, anul 1923.</p>
<p><u>Dionisie ierodiaton</u> Ilie, Marghioala, Ioan, Ruxanda, părinții care l-au născut și crescut.</p>	<p><u>Udișteanu, de la Secu.</u> Pe când era diacon la Episcopia Hușilor și student teolog, a dat în două rânduri bibliotecii M(ănăstir)ii Secu câte 100 exemplare cărți literare, românești cu cerere și inventar la cancelarie. 1925 oct(ombrie) 20.</p>

SHIMONAHII	NEAMUL
Shimonah Petru, shimonah Pavel, Patrachie, Paraschiva, Floare.	Sf(i)nția sa au dat la sf(â)nta mănăst(ire) 150 lei. Au mai dat 100 lei.
Shimonah Mitrofan, shimonahiiia Pelaghiia, Ioanna, Vasilie, Evdochie, Domnica, Mihail.	Cuvioșio to (?) shimonah Mitrofan au dat (...) la facerea pridvorului Sf(i)ntei Mănăstiri Secul. Au mai dat o mie doao sute lei la zidirea Sf(â)nt(ului) Nicolae. Încă au mai dat iarăși trei sute lei tot la Sf(â)nt(ul) Nicolae, care să fac peste tot 2300 lei spre vecinicalui pomenire.
Ilie shimonah, Teoctist ieromonah, Irina, Eutimiia.	Sfinție sa shimonahul Ilie au dat doao sute lei la sf(â)nta mănăstire.
Shimonah Timoftei, Toader, Eftimiia.	Sf(i)nția sa shimonahul Timoftei au dat 10 cărți la Sf(â)nta Măn(ă)s(tire) Secul.
Shimonah Iust, shimonahiiia Mariia.	Au dat patru sute lei la Sf(â)nt(ul) Nicolae.
Shimonah Ioann, ierei Lupu, Mariia.	Sf(i)nția sa păr(intele) au dat cinci sute lei.
Dositei shimonah, Parteniia shimonahiiia, Antiia monahiiia, Nicolae, Marina, Stefan.	Sf(inția) sa păr(intele) Doisitei shim(onahul) au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secului doaosprezece <i>Minie</i> de lună.
Stefan shimonah, Nichifor shimonah, Isaac monah, Ioanna, Grigorie, Anastasiia, Ionița, Nicolae, Ioanna, Lupu, Safta, Lazar, Mariia, Vasiian shimonah, Casiiian monah, monah Isachie.	Sf(i)nția sa păr(intele) Nichifor au dat 20 galbeni împărătești la S(fânta) M(ănăstire) Secului la anul * $\overline{\text{AWAA}}$ <1831>. Au mai dat 90 galbeni * $\overline{\text{AWAE}}$ <1835> la facerea bisericii Sf(â)nt(ului) Ioann de afară. Au mai dat 28 galbeni la facerea policandruului.
Ioachim shimonah, Ioanna shimonahiiia, Ioann.	Au dat 200 lei la catapeteazma Sf(â)nt(ului) Ioann Botezătorului și o cruceliță.
Shimonah Chiriac, Nicolae, Manolache, Nicolae, Calița, Ecaterina, Zoiața, Ecaterina, Gheorghie, ierei Nicolae, Andrei, Nicolae, Teodor, Dimitrie, Gheorghie, Dimitrie, Atanasie, Dimitrie, Constantin, Gheorghie, Sotir, Constantin, Eleverie monah, Aftendu, Panorie, Tengos, Alexandra, Avoros, Aftendu, Calița, Ecaterina, Stamu, Zoiața, Trindafil, Asimu, Mariia.	Sf(i)nție sa părintele Chiriac Grecul au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secului o sută șaptezeci și doi galbeni ajutoriu la biserica Sf(â)nt(ul) Ierarh Nicolae. * $\overline{\text{AWKA}}$ <1824>.
Shimonah Damaschin.	Acest păr(inte) Damaschin au dat 50 lei. * $\overline{\text{AWAO}}$ <1839>.
Ioil shimonah, Iustin ieromonah, Ghenadie ieromonah, Dalmat monah, Andrei, Dochița, Gheorghie, Teodosiia, Ilie, Ioann, Serafim shimonah.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Ioil au dat patru mii de lei la facere(a) catapitezmei S(fântului) Ierarh Nicolae din S(fânta) M(ănăstire) Secul. * $\overline{\text{AWAS}}$ <1836>.
Nicanor shimonah, Gheorghie, Atanasia monahiiia, Elena, Dimitrie.	Sfinție sa păr(intele) Nicanor Tudurie au dat 500 lei ajutoriu la facerea cișmelii. * $\overline{\text{AWAS}}$ <1836>.
Vissarion shimonah.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Vissarion shimonah au dat 90 galbeni ajutoriu la sfeșnicile de argint cele mari. * $\overline{\text{AWMB}}$ <1842>.
Nifon shimonah.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Nifon au dat 1060 lei la facerea sfeșnicilor celor mari de alamă.

	* \overline{AWMP} <1843>.
Shimonahul Ilarion, Ioann, Teodosiia.	Sf(i)n(ția) (sa) p(ărintele) Ilarion au dat la Sf(â)n(t)a Mo(nastire) Secul 150 lei la facerea amvonului. 1873 dec(e)m(brie).
Shimonah Ioil.	Au dat 2 galbeni ajutor la un felon. * \overline{AWMP} <1843>.
Vartolomei shimonah.	Sf(i)n(ția) sa au făcut la S(fânta) Măn(ă)st(ire) Secul 2 stihare de ștofă de o mie de lei.
Ionichentie ieromonah.	Nepot părintelui Vartolomei, au dat 150 lei ajutoriu la prefacere(a) bisericii.
Clavdie shimonah, Simeon, Casandra.	Acest shim(o)na(h) Clavdie Tutoveanul au dat S(fîntei) M(ănăstiri) Secului 150 lei. * \overline{AWNS} <1836>.
Shimonah Nicodim, Elena.	Acesta au dat o trăsură ferecată, ce s-au prețuit patru galbeni olandești. 1846.
Vasiian shimonah.	Au dat 50 lei. * \overline{AWMS} <1846>.
Varsanufie shimonah ot Sâhla.	Au dat 50 lei. * $\overline{AWM3}$ <1847>.
Nicon shimonah, Gavriil, Elena.	Au dat 150 lei. * \overline{AWN} <1850>.
Ioanichie shimonah, Luchița, Petru, Constantin, Sevastița.	Sf(inția) sa shimonahul Ioanichie Bobeică au dat 10 blanci. 1857.
Veniamin shimonah Iorga.	Sf(i)nția sa au dat sf(i)n(tei) mon(astiri) 50 lei. 1869. Sf(i)nția sa au mai dat on galbin la Maica D(o)mnului. 1879 no(i)emvri(e) 18.
Shimonahul Dormidont, Ioann, Anastasiia.	Sf(inția) sa shim(onahul) Dormidont au făcut 5 mantie, prețu(l) 200 lei. 1871.
Ghervasie shimonah, Baci.	Sf(i)nția sa au dat 100 lei la zugrăvitul veșmântăriei. 1879 no(i)emvri(e) 18.
Shimonahul Isaiia, Anastasiia, Ecaterena, Casandra.	Sf(i)n(ția) sa shimonahul Isaiia au dat la sf(â)n(ta) m(ănăstire) 50 lei, anul 1872. Au mai dat sf(i)n(ția) (sa) părintele Veniamin Diaconescu 150 lei la 1882.
Shimonah Callenic.	Sf(i)n(ția) sa shimonahul Callenic Călin au dat o mahmudea la salba Maicii D(omnului) la 1872 no(i)emvri(e) 20.
Zosima shimonah, shimonahiiia Magdalina, monahiiia Ana, Teodor, Mariia, Anna, Mavrodin, Constantin.	Sf(i)nția sa shimonahul Zosima Bolgariul au dat ajutoriu la veșmântăria ce să face aicea în Secu; suma de 508 lei, 30 parale. 1877 dec(embrie) 2
Dormidont shimonah, Maftciu, Nastasie, Crăciun, Ana, Ecaterina, Stefan, Ana.	Sf(i)n(ția) sa shimonahul Dormidont Mateiu au dat la sf(â)n(ta) monastire 300 lei. 1881 iulie 10. Au mai dat sf(inția) sa 100 lei la 1881, no(i)e(m)vr(i)e 4.
Neonil shimonah, Gheorghie.	Sfinția sa shimonahul Neonil din satul Pipirigul au dat la sf(â)nta monastire 100, una sută lei vechi în anul 1866. Familia Nichifor.
Ioil shimo(na)h.	Sfi(nția) sa au dat la paraclisul di(n) Schitul Sihăstriei 40 franci, anul 1900.
MONAHII	NEAMUL

Monah Ioasaf.	Pășcanu. Acesta au făcut trepezările și cu biserică Sf(ântului) Nicolae ²⁵ .
Nicodim monah, Măricuța.	Au dat moșiia Brăteștii în ținutul Romanului. *3ρ93<7177> ²⁶ .
Varlaam monah.	Au dat a treia parte din moșiia Avereștii la leat *3c15<7236>.
Monah Rafail.	Vel capitan. Acesta au dat 50 lei și 4 cântare de fier la facerea trepezărilor și un mindiriu cu perini cu macatul lor de cit.
Monah Porfirie, Antonie, Anița.	Iconom.
Monah Ignatie, Matrona, Evdochiia.	Sfinție sa au dat la S(fânta) Mon(ăstire) Secul 113 lei de s-au dres <i>Evangheliile</i> cele ferecate și alte lucruri.
Monah Mavrichie, Ilie, Mariia.	Sf(i)nție sa au dat 150 lei la zugrăvitul prosicomidiei.
Monah Isihie.	Au dat 50 lei.
Ilarion monah, Vretule, Potula.	Au dat 100 lei.
Zaharie monah.	Egumen ot Bistriței au dat 272 lei.
Serafim monah.	Egumen ot Tazlău au dat 116 lei.
Macarie monah.	Egumen ot Berzunți au dat 53 lei, 5 părăle.
Meletie monah, Miron monah, Vasilie, Smaranda, Elena, Ioann, Ilinca, Safta, Mariia, Teodor, Părasca monhiia, Vavila monah.	Sf(i)nție sa părintele Meleghie, arhondariul Sf(i)nteii Monastiri Neamțului, au dat șase sute lei bani, de s-au zugrăvit patru icoane împărătești în biserica Sf(ântului) Ioann, spre vecinica pomenire.
Avel monah.	Au dat 50 lei.
Ierotei monah, Evdochiia monahiia, Gheorghie.	Nahoceschi ot Corjov au dat 150 lei.
Arsenie monah, Evftimiia monahiia, Ioann.	Al Răului ot Coșcaliia au dat 150 lei.
Monah Avramie, Chirill, Gafița, Carp.	Sf(i)n(ția) sa mon(a)h(ul) Avramie, chelariul s(fintei) mitropolii au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul 200 lei.
Ioasaf monah, Oprea, Parascheva, Dimitrie, ieromonah Ruvim.	Cuvioșiia sa monahul Ioasaf au dat 280 lei la zidirea Sf(ântului) Ierarh Nicolai, spre vecinica pomenire.
Iessei monah.	Acesta au dat 60 lei.
Gherasim monah.	Sf(i)nția sa au dat 100 lei și o căldare de făcut rachiu.
Monahul Avramie, Izechiil, Ierotei.	Sf(i)nția sa Avramie Tăutul au dat cinci sute lei.
Evstafie monah, Evlampiia shimonahi(a), Petru.	Sf(inția) sa Evstratie monahul au dat o cruce la Sf(ântul) Nicolae, ferecată cu argint și poleită cu aur.
Monah Nectarie, Ioann, Mariia, Evstatie.	Sf(i)n(ția) sa monahul Nectarie Ioanoviciu de la Adrianopoli au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul o mie cinci sute lei.

²⁵Între paranteze, cu cerneală albastră, sunt notați anii: 1758-1760.

²⁶Între paranteze, cu cerneală albastră, este notat anul 1669.

Monah Evtimie.	Cuvioșie sa au dat 100 lei ajutoriu la paraclisul Adormirii Maicii D(o)mnului.
Monahii Ghelasie, Grigorie, Gheorghie.	Sf(inția) sa monahul Ghelasie Negru vodă au dat la S(fânta) M(ănăstire) 150 lei.
Monahul Savva, Teodora.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Savva au dat 130 lei și o candela de argint.
Monah Mamant, Maftai.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Mamant au dat 100 lei la ferecat o <i>Ev(an)gghelie</i> .
Monah Ioil, Simeon, Mariia, Ioanna, Toader, Vasilca.	Au dat trei căldări și un cântariu, prețul 3 lei.
Monah Pimen, Stefan.	Au dat 100 lei.
Callinic monah, Epifanie ieroshimonah, shimonahii Safta.	Sf(i)nția sa părintele Callinic Tipicariul au dat 500 leifacerea căștilor. Au mai dat 300 lei. Au mai dat 200 lei la facerea cădelniților. Au mai dat 1000 lei la la policandru(l) cel mare. Au mai dat zece galbeni la clopotniță * <i>AWMA</i> <1844>. Au mai dat 60 galbeni la clopot.
Felaret monah.	Acest părinte au dat doi galbini, adecă șaptezici și patru lei ajutoriu la înbrăcatul icoanii Sf(â)ntului Arhanghel.
Pavel monah, Mariia, Sarra monahii, Mariia, Ioil monah, Stan, Oprea, Dimitrie, Anna, Stana.	Sf(i)n(ția) sa părin(tele) Pavel au dat la s(fânta) mon(astire) 16 galbeni. Au mai dat un cal, pre'ul lui 4 galbeni. Au mai dat 4 galbeni.
Monahul Samuil, Mariia, Savva, Stana, Bucur, Mariia, Savva, Nicolae, Bucur.	Acesta au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul zece galbeni, și un cal, și 25 oi cu m(i)ei.
Anatolie monah.	Au dat 50 lei.
Iessei monah, Dimitrie, Mariia, Stana, Ioanna, Parascheva, Toma, Mariia, Dimitrie.	Acesta au da la s(fânta) m(ănăstire) zece galbeni, și un cal, și 20 oi cu m(i)ei.
Teodot monah, Pelaghiia monahii, Pantelimon, Elena.	Sf(i)n(ția) sa monahul Teodot au dat zece galbeni ajutoriu la S(fânta) M(ănăstire) Secul la anul * <i>AWLE</i> <1835>.
Monahul Gherasim, Evftimie.	Acesta părinte Gherasim au dat 100 lei. * <i>AWLS</i> <1836>.
Monah Ghenadie.	Acesta au dat 100 lei. 1838.
Partenii monah, Dimitrie, Anna, Pelaghiia monahia, Savva, Parascheva, Nicolai, Mariia, Danu, Stana.	Acest monah Partenii au dat cincisute lei la facerea unui potiriu la biserica Sf(â)ntului Ierarh Nicolae. * <i>AWLO</i> <1839> <i>СЕНТ(ЕМВРИЕ) КЕ</i> <25>.
Nicon monah, Evftimiia, Grigorie, Ilinca.	Acest m(o)n(a)h Nicon croitoriu au dat 100 lei ajutoriu la un felon. * <i>AWML</i> <1843> <i>ДЕКЕ(МВРИЕ) К</i> <20>. Au mai dat 120 lei. * <i>AWMЗ</i> <1847>
Chirill monah, Gheorghie, Anastasiia, Ioann.	Acest mon(a)h Chiril Paiu au dat icoana S(fântului) Ioan, ce(a) ferecată cu argint, și ari și poliiala de aur. * <i>AWMA</i> <1844> <i>АПРИЛ(ИЕ)</i> .
Darie monah, Ioann, Anna.	Au dat 50 lei. Sfinția sa au mai dat 4, adică patru #, ajutoriu la răperatul Sf(i)n(tei) icoanei vechi din cupru prin părintele Iona, d(u)hovnicul. 1876, iunie 20.

Gedeon monah.	Sf(inția) sa Ghedeon de la Braș au dat 50 lei ajutoriu la un felon.
Tallasie monah, Vasilie, Mariia.	Sf(inția) sa m(o)n(a)h(ul) Talasie scriitoriul au dat 100 lei, pentru niște aurare. * $\overline{\text{AWME}} <1845> \text{ФЕВР(С)АРИЕ}$. Au mai dat 60 lei. * $\overline{\text{AWMS}} <1846>$
Cleonic monah, Dionisie shimonah, Savastiia monahii, Onufrie, ierei Ioann, Vasilie, Stefan, Mariia.	Sf(i)n(ția) sa păr(intele) Cleonic au dat cinci sute lei pentru facere(a) unui felon cu epitrahilul lui la anul * $\overline{\text{AWMF}} <1843> \text{АВГ(С)Т}$.
Ghervasie monah, Darie, Sofiia.	Au dat 50 lei ajutoriu la un felon de ștof(ă) * $\overline{\text{AWMF}} <1843> \text{СЕНТ(ЕМВРИЕ) } \hat{\text{A}} <1>$. Au mai dat 100 lei la o cruce.
Gherontie monah, Gheorghie, Anna, Constantin.	Sf(i)n(ția) sa monahul Gherontie au dat 150 lei ajutoriu la un felon de ștof(ă), 1843. Au mai făcut doă candel de argint în preț de 1105 lei la anul 1852.
Luchian monah, Lupul, Anna, Stana, Nicolai, Coman.	Acesta au dat la sf(â)nta monastire 300 lei.
Monah Callinic, Vasilie, Elena.	Acest părinte Callinic iconom au dat la facere(a) bisericii S(fântul) Ioann de la Secu 1000 lei.
Monah Cozma, Teodor, Anna, Ilie, shimonah Aristarh, monah Casian.	Sfinție sa părintele Cozma au dat o perdea de gér, și un brâu de matasă, și un fier de călcat. Au mai dat o materie matasă pentru un stihariu preoțesc. 1854.
Monah Zosima, Andrei, Stoica.	Aceștea au dat la S(fânta) Mon(astire) Secul 150 lei. $\text{ЛКТ} * \overline{\text{AWA3}} <1837> \text{АВГ(С)Т } \hat{\text{I}} <10>$.
Andrei monah, Ioann monah, Vasilie, Mariia, Parascheva, Spiridon, Parascheva.	Tăut.
Irinarh monah, Manolache, Smaragda, Dimitrie, Safta, Scarlat, Mariia, Stefan, Elena, Vasilie.	Sf(inția) sa păr(intele) Irinarh Miclescul, carele acum cu mila lui D(u)mnezeu să află episcop, au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul un felon ștofă, un stihariu preoțesc subae, un epitrahir ștofă, una păreche rucavițe ștofă, un stihariu diiaconesc ștofă, un aorar ștofă, o păreche naraclițe diiaconești ștofă, o poală de <i>Ev(a)ng(helie)</i> ștofiță, un stihariu preoțesc de cataved, un cambriu, o <i>Biblie</i> , un <i>Penticostariu</i> , un <i>Apostol</i> , un discos cu zvezda sa și lingurița de argint, suflate cu aur, care cuprind în bani, 1632 lei. Au mai dat 40 stupi matce. Iarăși au mai dat un discos poleit și doao zvézde la $\text{ЛКТ} * \overline{\text{AWOI}} <1819>$. La 1849 a dăruit o cristelniță mare de argint ²⁷ .
Monahul Gherontie Ganea, Anastasiia, Gheorghie, Pulherie, Costantin, Teodor,	Sf(inția) sa, păr(intele) Gherontie Ganea, au dat o cruce mărișoară veche la anul 1861. Sf(inția

²⁷Ultima frază, în grafie latină.

Alicsandru, Mariia, Gheorghie, Ioan, Gheorghie.	sa, monahul Gherontie Ganea, au mai dat un covor, prețul 500. 1862.
Gherasim monah.	Sf(i)n(ția) (sa), pār(intele) Arsenie ²⁸ , au dat la Sf(ânta) Mo(nastire) Secul 50 lei, la facerea amvonului. 1873,decem(brie) 18.
Ioil monah, Aftanasie, Anastasiia, Handraman.	Sf(i)nția sa monahul Ioil, care să află nacealnic la vacile monastirii, au dat 64 lei la anul 1846. Au mai dat 36 lei. Au mai dat 50 lei. *AWM3<1847>. Au mai dat 64 lei. Au mai dat 44 lei. 1873, decem(brie) 18.
Porfirie monah, Pelaghiia monahiia.	Aceștia au dat 100 lei la anul 1847.
Nectarie monah, Marina monahiia.	Acesta Nectarie monah, vicleanu(l), au dat 100 lei la anul 1847. Au mai dat 150 lei la clopot.
Antonie monah, Nichita, Mariia, Ioil monah.	Sf(i)nția sa monahul Antonie (...)au dat 200 lei.*AWM3<1847>.
Luchian monah, Alexie, Evftimiia.	Sf(i)nția sa monahul Luchian au dat Sf(i)nței Mon(a)s(tiri) Secului 150 lei ajutoriu la facerea veșmântăriei. Anul *AWM3<1847> ИСЛ(ІНЕ) КГ <23>.
Ioasaf monah.	Din S(fânta) M(ănăstire) Neamț, sf(i)nție saau dat ajutor la un clopot 50 lei.
Talasia monah.	Acesta ce să află la herghelie mon(astirii) au dat 50 lei.
Savvatie monah, Iraclie monah.	Sf(i)nția sa pār(intele) Savvatie, legătoriu, au legat cărți la S(fânta) Mon(a)s(tire) Secul, osteneala lui 100 lei. *AWMI<1848>. Și cheltuiala.
Dosoftei monah, Sofiia monahia, Vasilie, Maria.	Au dat 200 lei ajutoriu la clopot. *AWMΦ<1849>.
Gherasim monah, Miron, Nazariia.	Sf(i)nție sa pār(intele) Gherasim, iconomu(l), au dat 391 lei și 20 pãrale, pe o cruce ferecată cu argint și poleită, și 337 lei pe un potiriu și linguriță, care să face peste tot 728 lei, 20 pãr(ale). Leat 1849.
Manasie monah.	Acesta au dat 40 galbeni. 1846.
Iulian monah.	Sf(i)n(ția) sa monah(ul) Iulian, zugrav ot Slatină, au dat 400 lei ajutoriu la zugrăvitul bisericii mari. Leat 1850.
Antonie monah, Ioan preut, Safta prezvet(i)ra.	Sf(i)n(ția) sa monahul Antonie Popovici au dat la Sf(ânta) M(ă)n(ăsti)r(e) Secul 10 galbini la pardos(e)ala bisericii mari. 1882.
Vasiian monah.	Sf(i)n(ția) sa monahul Vasiian ot Vovedenie au dat 50 lei la înger(ul) cel de argint. *AWNI<1850>.
Vlasie monah, Costantin, Ioanna, Fteodor.	Au dat 200 lei la meremetu(l) paraclisului Adormirii. 1852.
Isaac monah.	Sf(i)nția sa au dat 50 lei, ajutori la o candela de

²⁸Conform textului.

	argint. * ^{AWHHT} <1853>.
Savva monah, Pafnutie monah, shimonahiia Magdalina.	Acest Savva monah au dat 4 galbini. * ^{AWHHA} <1854>
Mercurie monah.	Sf(i)nția sa Mercurie monah au dat ajutoriu la înbrăcatul icoanii Mântuitoriului 300 de lei. 1856. Au mai fericat o <i>Ivanghelie</i> cu argint, prețul 1000 lei. 1867.
Gheorghie monah.	Acest părinte au dat un covor în preț 200 lei. 1857.
Ioil monah, ieroshimonahii: Vasilie, Gavriil, Gherasim, Talasie monah.	Rus, au dat 51 lei. 1857. Au mai dat 250 lei. 1857.
Monahul Ioachim, Vasilie, Parascheva, Ilie.	Monahul Ioachim au dat 222 lei.
Ananiia monah.	Au dat 50 lei. 1858.
Sofronie monah, Ursache, Adam, Mariia.	Sfinția sa monahul Sofronie Adam, au oferit sfintei monastiri 66 franci. Anul 1887, iunie 26.
Monahul Văsiian Savul, Monahul Calistrat, Fteodor, Anna, Elena, Ioana, Nictarie monah, Gavriil monah, Elisabeta monahie, monahul Irodion, Fteodor, Ecaterina, Nichita shimonah.	Sf(i)n(ția) sa monahul Văsiian au făcut la paraclisul Adormirii Maicii D(o)mnului on policandru de alamă, prețul 500 lei. 1861. Au mai dat 50 lei. 1863. Sf(i)nția sa au mai dat doi galbeni. 1874, februarie 6. Sf(i)nția sa ieromonahul Callistrat Savul au mai dat 2 # ajutoriu la icoana Maicii D(o)mnului din strană. 1876, decem(brie) 2. Au mai dat la sf(â)nta monastire 100 franci. 1888. Au mai dat 2070 franci la acoperământul chiliilor cu tablă la anul 1902, iunie 20.
Monahul Dionisie, Toma, Mariia.	Sf(i)n(ția) sa, monahu(l) Dionisie au dat Sf(i)n(tei) Mo(nastiri) Secului o icoană Maica D(o)mnului, ferecată cu argint, prețul 300 lei. Anul 1862.
Partenie monah.	Sf(i)nția (sa) au dat doi galbeni ajutoriu la facerea amvonului. 1874, februarie 10.
Monahul Tarapont, Stefan, Ioann, ierei Miron, monahul Calenic.	Sf(inția) sa păr(intele) Tarapont au dat la fa(ce)r(e)a sobilor în biserica mare, 18 lei. 1862. Sf(i)nția sa au mai dat o vacă, prețul eii 10 # galbeni. 1881 iunie 10. Sf(i)n(ția) lor au mai dat 6 # galbeni la 1882 la pardos(e)ala bisericii mari.
Monahul Iosaf Popoviciu.	Sf(i)n(ția) sa, monahul Iosafu Popovici, au dat 50 lei. 1860.
Monahul Protarie.	Acest monah au dăruit sf(i)n(tei) m(ă)n(ăștiri) 100 fr(anci), ajutor la acoperământul chiliilor cu tablă la 1901, iunie 20.
Monahul Nil.	Sf(i)n(ția) sap ă(rintele) Nil Capot au dat Sf(intei) M(ă)năștiri Secul 100 lei. 1865.
Monahul Ironim, Stefan, Acseniia, Vasile, Pavel.	Sf(inția) sa Ironim au dat la Sf(ânta) M(ă)năștire

	<p>Secul 150 lei. 1866.</p> <p>Sf(i)nția sa au mai dat 37 lei ajutoriu la strana Maicei D(o)mnului. 1877, ghenar 10.</p> <p>Vasilie Agaften, neam cu Ironim, mai sus, 50 lei. 1881.</p> <p>Au mai dat 20 lei noi. 1885.</p> <p>(...) (...)eo (...) au dat (Sfintei Mănăstiri)²⁹ Secul 50 lei. 1866.</p>
Monahul Veniamin, Ioann, Zoița, Soltana.	Monahul Veniamin Moltca au oferit la Sf(â)nta Monastire Secul 200 lei vechi, ajutoriu la facerea ferestrilor de la bisérica mare. 1883, iunie în 20.
Monahul Galaction Brebăn.	S(finția) sa monahul Galaction Breabăn au dat 50 lei. 1869.
Teofan monah, Constantin, Mariia.	Sf(i)n(ția) (sa), pă(rintele) Teofan Stamate, au dat la Sf(â)n(ta) Mo(nastire) Secul 50 lei la facerea amvonului. 1873, decem(brie) 18. <p>Sf(i)nția sa au mai dat una sută lei vechi. 1874, mar(tie) 6.</p>
Gherasim monah.	Sf(i)n(ția) (sa), pă(rintele) Gherasim Grigoriu, au dat 50 lei la Sf(â)n(ta) Mo(nastire) Secul și s-au trecut în condică ctitorească. 1875, iulie 20.
Nectarie monah, Elena, Vasilie, Mariia, Ioan, Varvara.	Nectarie Sovieschi, monah din Sf(ânta) M(ănăsti)re Neamțu, au dăruit Sf(intei) M(ănăsti)ri Secu un rând de veșminte preotești de stofă bună și do(u)ă prapore bune, prin stăruința p(re) s(fântului) stareț Narcis Crețulescu, în igumeniia părin(telui) ierom(onah) Calistrat Savu, spre veșnica lor pomenire. 1903, fev(ruarie) 16.
Ilarion monah, arhimandrit.	Monahul Ilarion Bălăiță, de loc din comuna Săcueni, jud(ețul) Bacău, cu metania din Sf(ân)ta Monastire Secu, fost econom, au donat Monastirii Secu, 100 lei (una mie lei); la anul 1912. <p>În anul 1916-1918, primul războiu mondial, când s-a făcut retragerea neamului românesc, el a scăpat tezaurul mănăstirii de a nu fi trimis peste hotare.</p>
Monah Isidor. Morți Lupu, Elena, Ioana, Alecsandru, Maria, Mariea, Mariea, Anița, Gheorghie, Mariea.	Au dăruit Sfintei Mănăstiri Secul 12 <i>Minei</i> , ediția II-a, și legate în pânză la aprilie 5, 1923, în valoare de 1200 lei.
Monah Zosima.	Avram, de la Secu. A lucrat cu tragere de inimă la promovarea intereselor Mănăstirii Secu și a fost un înflăcărat apărător al despărțirii M(ănăsti)rei

²⁹Deteriorat.

	Secu de Neamțu în 1950, cum de altfel au fost cei mai mulți dintre călugării de Secu ³⁰ .
Ghenadi monah, Visarion monah, Costantin, Alecsandru, Mariia, Ecaterina.	Sf(inția) sa Ghenadi Botezi au dat la Sf(â)nta M(ănăsti)re Secu 300 de franci la resteorația cișmeli(i), ajutoriu, și la altele. 1891.
SHIMONAHILE	NEAMUL
Shimonahia Mariia, shimonahia Susana, monahia Avramia, Ioann.	Cuvioșie sa au dat 200 lei la Sf(â)nta Monastire Secul.
Shimonahia Xenie, Ioann, Ded(i)ul, Ecaterina, Mariia, Ecaterina, Anastasie.	Cuvioșie sa, fiica Deadiului, sârdariul Codreanu, au dat 300 lei, la facere(a) pridvorului. Au mai dat 100 lei. ЛѢТ. *AWA<1830>.
Migdonie shimonahia, Vasilie, Sandul, Iilca.	
Shimonahia Olimpiada, Zosima shimonah.	Cuvioșie sa au dat un <i>Chiriacodromiona</i> Sf(â)n(tului) Isaac Sirul, S(fântului) Varsanufie, S(fântul) Calistrat o mantie, 80 coți șeiac notină, una camilavcă.
Shimonahia Trofina.	
Zinovia shimonahia, Vasilie, Parascheva.	Au dat 150 lei.
Veniamina shimonahi(a), ieromonah Elisei, Fteodora.	Au dat 150 lei la catapetasma S(fântului) Nicolae.
Siglighichia shim(o)n(ahia).	Au dat 50 lei.
Anastasia shimonahia.	Au dat 50 lei. ЛѢТ. *AWA<1831>.
Anisia shimonahia.	Au dat 50 lei. ЛѢТ. *AWA<1830>.
Maria shimonahia.	Au dat 50 lei. *AWA<1830>.
Xenia shimonahia.	Cuza. Au dat 50 lei.
Aftanasia shimonahia.	Au dat 50 lei.
Salomia shimonahia.	Au dat 50 lei.
Evpraxia shimonahia, Mariia, Alexandru, Fevronia shimonahi(a), Veniamin monah, Casandra, Stefan, Manoli, Nicolae, Petru shimonah.	Sf(i)n(ția) sa maica Evpraxia Buznea au dat la s(fânta) mon(astire) 2 basmale cusute, un văzduh, și 500 lei.
Elisaveta shimonahia, Sofia shimonahia.	Aceștea au dat la s(fânta) m(ănăstire) 100 lei.
Amfilohia shimonah(a), Elpidia shimonahi(a).	Au dat la sf(â)nta monastire 105 lei; 200 lei au mai dat.
Evsevia shimonahia.	Au dat 100 lei.
Shimonahia Pelaghie, Fteodor.	Cuvioșie sa au dat la s(fânta) mon(astire) 100 lei. ЛѢТ. *AWA<1836>.
Shimonahia Pelaghia.	Au dat 50 lei.
Shimonahia Evdoxia.	Au dat un covor.
Shimon(ahia) Nazaria, ieroshdiacon Daniil, Apostol, Parascheva, Anna, ieromonah Ilarion.	Au dat 50 lei bani și niște șaiac de noatină drept 50 lei. Au mai dat o vaca cu vițelu la anul 1848.
Shimonahia Xenia.	Au dat 50 lei.
Maria shimonahia.	Au dat 50 lei. ЛѢТ. *AWA<1831>.
Elisaveta shimonahia	Canta. Aceasta au dat Mon(astirii) Secului trei

³⁰Scris de arhimandritul Dionisie Udișteanu.

	mii de lei la meremetsire după arderé.
Shimonahii Veniamina, Nicolai, Polhăria.	Sfinția sa shimonahia Veniamina Canta au dat la Sf(â)nta Monastire Secul 10 # pentru patru biserici, adică Tă(i)erea Capului Sf(â)ntului Ioan și alte trei paraclise, a Maicii D(o)mnului, a Sf(ântului) Nicolai și a Sf(ântului) Ioan, câte 4 sărindare.
Amfilohia shimonahi(a).	Aceasta au dat niște noatină drept 50 lei.
Pelaghia shimonahia.	Aceasta au dat 14 coți șaiac țigae drept 60 lei.
Pelaghiashimonahia ³¹ .	Aceasta sh(i)m(onahie) Pelaghia Nedelcu au dat niște șaiac de țigae drept 60 lei.
Sofia shimonahia.	Aceasta au dat un tacâm de șervete de masă, 10 bune, drept 50 lei.
Anisia shimonahia.	Aceasta au dat o scoarță bună, drept 50 lei.
Shimonahia Isidora.	Aceasta au dat 70 lei. *AWM3<1847>.
Asinefta shimonahia, Elisaveta monahia.	Negrea. Acestea au dat 100 lei. БЕЛЕТ *AWMH<1848>.
Iliconuda shimon(a)h(ia).	Aceasta au dat 50 lei.
Shimonahia Varvara.	Aceasta au dat 10 coți șiiac roșu, care s-au prețuit 50 lei.
Shimobahia Epifania.	Aceasta au dat 50 lei. *AWMH<1848>.
Shimonahia Maximila.	Aceasta au dat 50 lei. *AWM<1849>.
Shimonahia Anna, monah Gherasim, Avraam, Maria, Maria.	Aceștia au dat 47 coți șaiac în prețul 250 lei. *AWM<1849>.
Shimonahia Salomia, Petru.	Sf(i)n(ția) sa shimonahia Salomia ot Agapia au dat 100 lei. *AWM<1849>.
Shimonahia Antonia.	Au dat un covor în prețu de 50 lei. 1849.
Sofia shimonahia, Ripsimia shimonahia.	Acéste maice, familia Străjescu, au oferit sf(i)nt(ei) m(ă)n(ăstiri) 34 franci. 1885.
Ripsimia shimonahia, Melania shimonahia.	Sf(i)nția sa shimonahia Ripsimia ot Văratice au dat trei galbeni. *AWH<1850>.
Singlichia shimonahia, Maria.	Au dat trei galbeni la anul 1850.
Susana shimonahia și fiii ei.	Sf(i)nția sa au dat un blanc și o mantie, preț de 2 blanci, care fac o sută unsprezece lei, la anul 1852.
Hristina shimonahia, Hristina shimonahia ³² .	Au dat trizeci și patru franci la facerea ferestrelor Sf(â)ntului Ierarh Nicolae, la anul 1885.
Evfrosina shimonahia, Raicu, Evfrosina.	Sf(i)nția sa au dat șiiac în preț 150 lei, la anul 1852.
Fevronia shimonahia, Elisaveta shimonahia, Arghire, Elena, ieromonah Calinic, Gheorghie.	Sf(i)țiile sale, maicile Cuzești, Fevronia și Elisaveta, au dat la Sf(ânta) Mo(nastire) Secul 15 galbeni blanci. 1854.
Evfrosina shimonahia.	Sf(inția) sa maica Evfrosina ot Văratec au dat 50 lei. 1855.

³¹Repetiția, conform textului.

³²Repetiția, conform textului.

Shimonahiiia Mariia.	Sf(i)n(ția) sa shimonahiiia Mariia au dat 65 lei sf(i)n(ței) m(ănăstiri). 1868.
Efrosina sh(i)monahiiia, Petru, Smaranda, Costantin, Atanasia monahia.	Sfinția sa shimonahia Efrosina Lazu, stareța, au dat 100, o sută, #, la reparația S(fintei) Monastiri Secul. Anul 1878, dece(m)vr(i)e 2.
Epracsia shimonahiiia.	Shimonahiiia Epracsiiia Popovici au dat Sf(i)nteii Monastiri Secul 17 fr(anci) la anul 1885.
Sofiiia shimonahiiia, Mariia, Necolaiu, Vasilie, Marfta shimonahiiia, Salomi(a) shimonahiiia, Costandin, Ruxanda, Elisaveta shimonahiiia, Manoil, Anna.	Sf(i)n(ția) sa, maica Sofia Agăriciu, au dat 15 galbini la Sf(ânta) Mona(stire) Secu. Anul 1881, luna maiu 25.
Tavifta shimonahiiia, Ioann, Anastasiia, Filipp, Agaftona.	Sfinția sa, maica Tavifta Mogaș, au oferit una sută franci, ajutoriu la veșmintele de Evloghighitare. Anul 1886, decemvrie 2.
MONAHIILE	NEAMUL
Monahiiia Pavlida, monahiiia Maximila, Dimitrie.	Cuvioșie sa au dat 300 lei la facerea chivotelor.
Evdochiiia monahiiia, Apostol.	Cuvioșie sa au dat 100 lei.
Monahiiia Aftanasiiia.	
Monahiiia Anna.	A vameșului Nechita. Au dat cincizeci lei.
Monahiiia Agaftie, Alexandru, Elena, Teodor, Ruxanda, Anghelușa, Grigorie, Zoita, Nicolai, Sandul, Safta, Mariia, Safta, Constantin, Luca, Smaranda.	Cuvioșie sa au dat 1000 lei la facere(a) paraclisului Adormirii Maicii Domnului și a chiliilor.
Calinica monahiiia, Ioann, Axeniia, Constantin.	Sf(i)n(ția) (sa) mon(a)h(ia) au dat 200 lei.
Asinefta monahiiia.	Sf(i)n(ția) (sa) au dat cinci sute lei, ajutoriu la S(fânta) M(ănăstire) Secului, fiica dumisale păharnicului Ioann Negrea. ЛѢТ *АВМЛ<1830>.
Evpraxiiia monahiiia.	Cuvioșiiia sa au dat 2 cruce mici, ferecate cu argint, și una poliită și cu margăritariu înpodobită.
Asinefta monahiiia.	Sfinție sa au dat 50 lei.
Monahiiia Filofteia.	Au dat 50 lei.
Aglaida monahiiia, Iustina shimonahiiia.	Aceste au dat 100 lei.
Monahiiia Arcadiia, Stahie, sh(i)monah Serghie.	Au dat bani 60 lei, ajutoriu la un felon de ștof(ă). ЛѢТ *АВМЛ<1843> септ(сѣвѣрнѣ)л<1>, și o mantie în biserica. Au mai dat 25 lei și o scoarță.
Mergoniiia monahiiia.	Aceasta au dat 50 lei la anul *АВММ<1848>.
Pamfiliia monahiiia.	Aceasta au dat 100 lei. ЛѢТ *АВММ<1848>.
Sofiiia monahiiia, Vasilie, Anastasiia.	Au dat 150 lei la zugrăvitul bisericii la anul *АВММ<1849>.
Zinoviiia monahiiia.	Au dat 50 lei.
Monahiiia Casiiiana, ierei Mihail, monahiiia Macrina.	Au dat 7 ocă de ceară, 160 lei. 1856.
Monahiiia Eliseia, m(ona)hia Liconida, m(ona)h(ia) Pelaghia.	Au dat 150 lei. 1858.
Efrosina, monahia din Varatec, Raicu, Efrosina.	Au dat 150 lei. 1859.
PREOȚII DE MIR	NEAMUL

Ierei Grigorie, Anastasiia, Ioann, Elena, Ftoma, Zamfira.	Sf(i)nția sa au dat 500 lei la facerea chiliilor.
Ierei Constantin, Mariia, David, Gheorghie, Vasilie, Mariia, ierodiacon Ionichie, ierei Gheorghie, Ioann, Mariia, Ecaterina.	Sf(i)nția sa, preotul Costantin din satul Ghindăoanii, au dat la Sf(â)n(ta) Mon(a)s(tire) Secul, doi boi, un cal, o vacă și cinci merțe păpuși.
Ierei Ioann, Mariia, Vencu, Calița, Dumitru.	Sfinția sa au dat niște pafale de argint, ferecate cu aur.
Ierei Vasilie, Mariia.	Sf(i)nția sa au dat o cruce ferecată și poleită sf(i)nt(ei) biserici Ierosh. Nicolae.
Ierei Iordache, Hariton.	Acest preot au dat 100 lei.
Ierei Dometie, Smaranda, Elena, Silvestru ieromonah, Antim monah, Parfenie monah.	Sf(inția) sa iconomul Dometie din Botoșani au dat 500 lei, la anul 1857.
Preotul Constantin, prezvitera Elena, Elena, Alexandru, Vasilie, Constantin, Evdoxia monahia, Evdoxia monahia ³³ , Elisaveta monahia.	Sfinția sa protoiereul Constantin Vrabie din orașul Bârlad au oferit ajutoriu la facerea acum din nou a cișmelei în Sf(â)nta M(ănăstire) Secu, 290 franci. Anul 1885.
Preotul (...) ³⁴	(...), referent administrativ de la Mitropolia Moldovei; a fost un mare susținător al cauzei călugărilor de la Secu, care ne au despărțirea de Mănăstirea Neamțu(l). Datorită susținerii sale despărțirea a devenit fapt împlinit la 1950 iunie 1.
NEGUSTORI	NEAMUL
Vasilie, Candachiia.	Neagoe.
Nica, Mariia.	Neguțitoriu.
Fteodor, Alexandra.	Neguțitoriu.
Enachie, Safta.	Dabija.
Lazar, Mariia.	
Ierei Simeon, Grigorie, Palladie, Costache, Ioanna.	Au dat un loc de casă la gârle. *зсѡѣ<7273> нѡемѡ(рнѡ) ѡ<1>.
Gheorghie, Grigorașcu, Vasilie, Dimitrașcu.	Logofăt. Au dat o moară la Târgoveți pe gârla Putnii, și altă moară mai sus la Vitănești, ce au fost dreaptă moșie a lor.
Anna, Mariia, Parascheva, Ecaterina, Gherghina, Stanca, Elena.	Preoe. Au dat cinci firte de vie lucrătoare la gârle, lângă a mănăstirii. *зспѡ<7281> нѡн(ѡ) ѡ<20>.
Vasilie, Constantin.	Vasilie Ciupărcă au dat 100 lei la biseriuce din turn.
Grigorie, shim(ona)h Patapie, ierom(o)na(h) Aftanasie, Anghelina, Păuna, Ruxanda, Smaragda, Iordache, Eni, Ioann, Dimitrie, Ioann, Negoite, Roman, Mariia, Zamfira, Ilinca.	Acesta au dat 500 lei la facere(a) chiliilor. Au mai dat o candila și o cadelniță de argint, și trei mii o sută lei, la facerea unii cișmele, și la ferecat o <i>Ev(an)ghelie</i> .
Ioann, Iordache.	Acesta au dat 100 lei la biseriuce din turn.
Avmagu, Ecaterina.	Dumnealui au da tuna mie lei la S(fânta)

³³Repetiția, conform textului.

³⁴Șters, indescifrabil.

	M(ănăstire) Secul.
Gheorghie, Constantin.	Dumnealui Gheorghie Simiriul au dat 100 lei la S(fânta) M(ănăstire) Secul.
Ioann, Zoița.	Dumnealui Eni Dimitriu, berariu, din Botoșeni, venit din țara turcească, au dat 100 lei.
Grigorie, Aron monah, Mina monahiia.	Dumnealui au dat 1000 lei.
Ioann, Gheorghie, Hristodul, Ilie.	Dumnealui Ioan Pamante din Botoșeni au dat 200 lei la mirimiteșit fântâna în S(fânta) M(ănăstire) Secul, spre vecinica pomenire.
Constantin, Fteodor, Zoi, Gheorghie.	
Iordache, Elena.	Dumnealui polcovnicelul Iordache Lupul au dat 130 lei la S(fânta) M(ănăstire) Secul.
Stefan, Anastasiia, Smaragda, Varvara, Gavriil, Gafița, Costantin, Mariia, Ecaterina, Stefan, Adam, Grigorie, Mariia, Elena, Gheorghie.	Dumnealui Stefan Pârveu, din satul Litenii, au dat patru sute lei, la facirea bisericii Ierarhului Nicolae din S(fânta) M(ănăstire) Secul. Au mai dat o cruce ferecată cu argint și poleită cu aur.
Toader, Parascheva.	Au dat o sută lei la Sf(â)n(ta) Mon(astire) Secul.
Toader, Mariia, Gavriil.	Acest Toader a Rotariului Drâniceriu din schitul Țibucaniul au dat 170 lei la S(fânta) Mon(astire) Secul.
Costache, Elena, Mihai, Gheorghie, Grigorie, Ioann.	Dumnealor, neguțitorii de la Bârlad au dat o cadélniță de argint la s(fânta) mon(astire).
Carp, Nicolae, Chiril, Irina.	Acești blagocestivi creștini au dat 200 lei la sf(â)n(ta) mon(astire).
Pantelimon.	Au dat 100 lei. Лет *AWKĕ<1825>.
Nicolae, Vasilca, Ioann, Anna.	Dumnealui au dat o căldărușă de prefaceré rachi.
Petru, Agripina, Vasilie, Mariia, Gherasim, Matrona, Petru, Agaftiia, Matrona, Vasilie.	Dumnealui au ferecat o <i>Ev(an)g(he)lie</i> cu argint, la sf(â)nta monastire.
Ioann, Ecaterina, Vasilie, Mariia, Parascheva, Vasilie, Elena, Elisaveta, Gheorghie, Anna, Nicolae, Vasilie, Alexie, Nicolae.	Dumnealui au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul un policandru cu patru fovezi.
Constantin, Ecaterina.	Dum(nea)lui neguțitoriul din Eși au dat un policandru de madem la S(fântul) Nicolai.
Anton, Smaragda.	Dum(nea)lui neguțitoriul din Eși au dat doaă felo(a)ne albe cu flori și un sfeșnic de madem.
Nicolae, Ioann, Mariia, Elena, Varvara, Vasilie, Ecaterina, Ecaterina, Elena, Antonie, Anna, Gheorghie, Petru, Anna, Iacov, Parascheva, Anna, Costache, Dimitrie, Manuil.	Dumnealui Nicolae Cernețchii, calfa de pietrari, carele mult au lucrat la Sf(i)ntele Monastiri Neamțul și Secul, au dat la Sihăstriia Secului 2875 lei la zidirea bisericii, 906 la poliitul catapetzmii cu aur, un potiriu de argint poliitcu aur cu tot tacâmul lui, o cruce de lemn înbrăcată cu argint cu scaun, cinci candelile de argint, o cadélniță de argint și alte bunătăți au făcut.
Spiridon, Mariia, Safta, Panaite.	Acest Spiridon moldovanul de la Iași au dat un policandru la S(fânta) M(ănăstire) Secului, prețul lui 200 lei.
Stefan, Dobra, Ioann, Tatiiana, Ioanichie monah,	Acest Stefan Moroșanul din Vânători au dat

Mariia, ierei Nicolae, Axiniia, Tatiana shimonahiia, Lupa, Anița, Zoița.	Sf(i)n(tei) Mon(astiri) Secului o păreche de boi.
Fteodor, Blaga, Fteodosiia.	Acest Fteodor au dat la s(fânta) monastire 60 de oi și zece vedre brânză. Au mai dat 1600 lei la clopot.
Nicolai.	Acest Nicolai Alamanuț au dat 50 lei.
Oprea, Mariia.	Acest Oprea au dat la s(fânta) monastire 20 oi.
Ioann.	Dum(nea)lui Ionica, neguțitoriul din Târgu Neamțului, au dat 50 lei. * $\overline{\text{AWME}}$ <1845>.
Florea, Vasilie, Sofroniia.	Acest Florea au dat la s(fânta) m(ănăstire) 150 lei.
Alexandru, Irina.	Aceștiia au dat 100 lei.
Simeon, Nicolae.	Aceștiia au dat la S(fânta) Mon(astire) șaiac de țigae, drept 100 lei.
Gheorghie, Elena.	Domnul Gheorghie Teodoru din Bacău au oferit un lănuțel de aur franțuzesc N. 2, cu o pietricică de diamant, în valoare de 30 lei noi. 1885 maiu 30.
Nicolae, Pelaghiia, Mariia, Mihaiu.	Au dat la S(fânta) M(ănăstire) Secul doi boi și o mantie.
Teodor, Axenia.	Teodor Gorea au dat 100 lei. * $\overline{\text{AWM3}}$ <1847>.
Savva, Melaniia shimonahiia, Nicolae, Savva, Ioann, Stana, Parascheva, Nicolae, Anna, Parascheva.	Dumnealui Savva, din satul Săliștii, au dat ajutoriu la facerea proscomidiei, 500 lei. Au mai dat 50 lei la anul * $\overline{\text{AWM3}}$ <1847>.
Gafița, Siluan, monah Teofilact, monah Dionisie, Irina, Ioanna, Constantin.	Dumneaei Gafița a lui Siluan Niță ot Besarabie au dat la S(fânta) Mon(a)s(tire) Secul trei galbeni blanci la anul * $\overline{\text{AWM3}}$ <1847>. Au mai dat 5 blanci. Au mai dat 2 blanci. 1857. Au mai dat 2 blanci.
Gheorghie, Nestor, Evftimiia, Anna, Elena.	Dum(nealui) Gheorghie al lui Nestor au dat la Sf(â)n(ta) Mon(astire) Secului doazeci oi la anul * $\overline{\text{AWMH}}$ <1848>.
Grigorie, Ruxanda, Ioann, Vasilie.	Dum(nea)lor au dat 40 coți șaiac în preț 200 lei. * $\overline{\text{AWMO}}$ <1849>.
Mihail, Maria.	Acește au dat 100 lei. 1849.
Savva, Anastasiia, Nicolae, Anastasiia.	Acest Savva au dat 200 lei la un stihariu diaconesc. * $\overline{\text{AWH}}$ <1850>.
Mariia, ieroshimonah Ioannichie.	Dumneaei prezvitera Mariia Cuculeasa ot Humulești au dat la S(fânta) Mon(astire) Secul 50 de lei la anul 1851. Au mai dat 50 de lei la anul 1852.
Bucur.	Dumnealui Bucur Bârză din Ardeal au dat 50 lei. 1852.
Nicolae, Ioann, Paraschiva, Savva, Ioann, Paraschiva, Mariia, Anna, Dimitrie, Marina, monah Naftanail.	Acest Nicolae Salomie au dat 600 lei la facerea unui sfêșnic mare de alamă și la o candelă de argint la $\overline{\text{AWNB}}$ <1852> la S(fânta) Mon(astire) Secul. Au mai dat 111 lei, la 1857.

Ioann, Stan, Todosca.	Acest Ioann Munteanu au dat 148 lei la anul 1852.
Nicolae, Anna.	Au dat 100 lei la anul *AWNB<1852>.
Constantin, Evftimiia.	Acest Constantin ot Petiia au dat o vacă la s(fânta) mon(astire). 1852.
Stefan, Petru, shimonahiia Agaftiia.	Acest frate Stefan au dat 50 lei la anul *AWNB<1852>. Au mai dat 50 lei.
Anastasiia.	D(u)mne(a)ei Anastasiia Brăiasca au dat 50 lei. 1854.
Ecaterina, Lazar, Gheorghie, Fteodor, Ioann, Ecaterina.	D(u)mn(ea)lui Lazar a Greculesei au dat 300 lei la chivoțâl. 1857.
Petru, Fteodosiia, Ierimiia, Anna, monah Mitrofan, Iustina monahiia, Gheorghie, Ioann, Mariia.	D(u)mnealui Petru au dat 5 # la icoană. 1855. Au mai dat 250 lei la 1857.
Ioann, Ruxanda, Coman, Mariia, Vasilie, shimonahiia Sofiia.	D(u)m(nea)lui Ioann Mărgean au dat 300 lei ajutoriu la un chivot bisericesc. Anul 1857.
Alexandru, Ioanna, Ioann, Parascheva, Grigorie, Ecaterina.	D(umnea)lui Alecu Corlățanu, argintariul, au dat 300 lei la chivoțâl. 1857.
Gheorghie, ierei Pavel, Soltana.	Dumnealui chir Gheorghie de la Tupilați au dat 150 lei. 1857.
Fteodor, Parascheva, Ioan.	Dumniului Fteodor Prelipcianu au dat 150 lei. 1857. Au mai dat 150 lei. 1858.
Vasilie, Ecaterina, Fteodor, Ioan, Proclu monah, Mariia.	Dumni(a)lui chir Vasilie a Greculesii din Târgu Niamțu au dat 300 lei, agiutori la un chivoțel. 1857.
Marie, Elena, shimonahul Iezechiil, ierodionul Nichita.	Dumniului chir Darie Popovici au dat 200 lei. 1858 mai.
Maria, Costantin, Ecaterina, Maria.	Dumniului Constantin Titu au dat o candilă de argint, prețu(l) 312 lei. 1858.
Ioan, Vasiilca, Constantin, Safta.	Dumniului chir Ioan au dat 35 ocă lână albă țigae. August 1858.
Dum(n)ialui Fteodor ot Focșănei au dat 50 lei.	
Nicolae V. Luca Coștofref din Vânătorii Neamțu(lui).	A dat cinci sute lei ctitorie mare la facerea prescurăriei.
Vii	Morții
Nicolae, Smaranda, Iordache, Gheorghe, Ioan, Balașa, Catrina, Anicuța.	Vasile, Ștefan, Elena, Dumitru, Gheorghie. 1919.
Nicolae.	Dum(n)ialui Nicolae Calfa au dat ajutoriu la facerea sobilor a Sf(intei) M(ânăstiri) Secul în biserica mari doi 2 galbini #. 1862.
Costantin, Ecaterina, Pulherie, Anastasiia, Ioan, Savasti, Călin, Iordan, Mariia.	Dumnealui Costantin Călin Hagiu au dat 2, doi, cai, prețul 450 lei, adecă patru sute cin(c)izeci lei. Anul 1862.
Ioan V. Luca Coștofref din Vânători.	A dat cinci sute lei ctitorie mare la facerea prescurăriei.
Vii	Morții
Ioan, Smaranda, Ioan, Mariia, Ecaterina.	Vasile, Ștefan, Dumitrie, Gheorghie. 1919.

Ioan, Elena.	Dumnealor au dat la sf(â)nta m(ănăsti)re 148 lei vechi. 1876, octomv(rie) 12.
Dimitrie, Ioana, Nițe, Smaranda, Mariia, Ioanna, Anastasiia, Parascheva, Petru, Iosob, Gheorghie, Parascheva, Mariia, Petru, Mariia, Gheorghie, Ursana.	Dumnealor au dat la Sf(â)nta M(ănăsti)re Secul patru vite, din care 2 vaci mari, o mânzată și on vițel. 1883, no(i)em(brie) 15. Dimitrie Anton din Sabasa.
Bucur, Mărina, ieroshimonahul Matfei, Acseniia.	Aceștiia au făcut 2, doao, sfeșnice de alamă și o poală de acoperit Sf(â)nta Masă, prețul 214 lei, adecă doao sute patrusprezeci lei. Anul 1862.
Petrea și Haretina Titu, Vânători. Morți Elena.	Acești domni au dat Sf(intei) Monastiri Secu suma de lei 500. 23 septe(m)bire ³⁵ 1923.
Mariia.	Aceasta au dat 50 lei la Sf(â)n(ta) M(ănăstire) Secul.1864.
Constantin, Ana și fii lor.	Acesta au dat 24 m., 50 cm. covor de lână în valoare 100 lei / 1912 / pentru Biserică. D(umnea)lui Costică Pricopi e din Buhuș, jud(e)ul Neamț.
Domnica.	D(umnea)eei Domnica D(umi)tru Catargiu din comuna Capu-Codrului, ținutu(l) Homor, Bucovina, au dat 50 franci,(c)titorie. 1912.
Petru, Ecaterina, Marcu monahu(l), Evdochie monahiiia. Trecuți la partea părintelui Theofan, fiind o familie. pag. 106.	Dumn(ea)lu(i) d(omnul) Petru M(a)reovici din Târgu (...)dat (...)³⁶.
Bucovinéni. Ilie, Mariia.	Dumnealui Ilie Roșcanu din comuna Berchișeștii au dat 20, doaozeci, franci ajutoriu la stranele bisericii mari. 1886, mai 21. Au mai dat 20 franci. 1887.
Mariia.	Dumne(a)ei Mariia Ianoș din comuna Berchișeștii au dat 20, doaozeci, franci, ajutoriu la stranele bisericii mari. 1886, mai 21.
Dimitrie.	Dumnealui Dimitrie Ianoș din comuna Berchișeștii au dat 20, doaozeci, franci ajutoriu la stranele bisericii mari. 1886, mai 21.
Zoița.	Dumneaei Zoița Sasa din comuna Berchișeștii au dat 17 franci la 1889, mai 16.
Ana.	Dumneaei Ana Toader Vodă din comuna Berchișești au dat 17 franci la 1890.
Mariia.	Dumneaei Mariia Roșcanu din comuna Be(r)chișești au dat 17 franci la 1889, mai 16.
Iacov.	Dumnealui Iacov Horga din din comuna Berchișești au dat 17 franci la 1890.
Ion, Elena.	Dumnialor, Ion, Elena Lucaciu au dat 34 franci

³⁵Septembrie.

³⁶Tăiat, ilizibil.

	sf(înteii) monastiri la 1891, comuna Berteșești ³⁷ .
Domnica. Dumne(a)ei D(o)mnica Horga au dat 17 fran(cii) la sf(ânta) monastere la 1891, comuna Berteșești ³⁸ .	
Ana.	Dumneaei Ana, a lui Ioniță Coca din Beteșești ³⁹ , la 1891 au dat 17 franci.
Domnica.	Dumneaei D(o)mnica Râșcanu din Berteșești au dat 17 fra(ncii) la 1891, mai.
Ana.	Dumneaei Ana To(a)der Vodă, comuna Berteșești, au dat 17 f(ranci) la 1890.
Iacov.	Iacov Horga au dat la sf(ânta) monastire 17 fr(anci). 1890, din Bertești.
Domnica.	Dumniaei, Domnica Amăroziia, comuna Bertișăștii, au dat 17, șăptisprezăci, franci. 1895.
Antonie.	Dumniaei, Antoni Simetanoschi, Capu(l) Codrului, au dat 17, șăptisprezăci, franci. 1895.
Ioan.	Dum(n)e(a)lui, Ion Coca din Berteșești, au dat la sf(ânta) monastire 17 f(ranci) la 1892.
Constantin, Casandra.	D(um)niaei Constantin și Casandra Onea din Berteșești au dat 34 fr(anci) la 1892 mai.
Ecaterina.	Vasilovici, capu(l) câmp(u)lui, au dat la sf(ânta) monastire 17 fr(anci) la 1892.
Vasilie.	Antonesi din Berteșești, au dat la sf(ânta) monastire 17 fr(anci) la 1893 mai.
Vasile.	Popovici din Berteșești, au dat la sf(ânta) monastire 17 f(ranci) la 1894, mai.
Ioana.	Ianachie Dobrea din Drăgoești, au dat 17 f(ranci) la 1894.
Ion.	Ion Antonesi din Berteșești au dat 17 f(ranci) la 1895, mai 11.
Rarița.	Rarița Sandul din Berteșești au dat 17 f(ranci) la 1895, mai.
Ioana.	Ioana Necolae Coca din Berteșești au dat 17 f(ranci) la 1895, mai.
Rahila.	a lui Gheorghie Onega din Berteșești au dat 17 f(ranci) la 1895, mai.
Savastița	Doroială, Gheorghie Vlad din Berteșești, au dat 17 f(ranci) la 1895.
Ioana.	Ioana Mihail, Capu(l) Codrului, au dat 17 f(ranci). 1895, mai 11.
Ilie și Mariia.	Ilie și Mariia Brăzeștiasca din Drăguești au dat 34 f(ranci) la 1895, mai 11.

³⁷Conform textului.

³⁸Așezarea în prima coloană, conform textului.

³⁹Conform textului.

Tatiiana	Costan Ianuș, Capu(l) Câmpului, au dat 17 f(ranci) la sf(ânta) monastire la 1895, mai 11.
Elisaveta.	Mihalache Ianuș din Berteșești au dat 17 fr(anci) la 1895, mai 11.
Aceste 22 nume scrise la pomelnicu au dat 424 fr(anci) și s-au cumpărat țevi de f(i)er și s-au pus la cișmeaua monastirei. Anu(l) 1895, aprilie.	
Ioan și Rucsanda. Irimie, Stan, com(una) Costișa, jud(ețul) Neamț.	Aceștia au da tuna sută lei (...) 1918, 29/ 8. S-au cumpărat.
Vasile și Elena Forgaș, Ilișești, Bucovina. Anul 1919.	Au dat 50 lei.
Casandra, Ilie Cailan, com(una) Stupca (Bocovina), Gura Humor(ului).	17 c(oroane). Un prosop / 6 le(i) / 1911. 15 lei au mai dat în 1922.
Clavdie Verciuc.	10 coroane de argint.
Ilarion Verciuc.	10 coroane de argint.
Domnica.	Această Domnică a lui Spiridon Antonesi din Berchișești au dat la sf(ânta) monastire 17 fr(anci) la anul 1898, mai, în 14 zile.
Dimitrie.	Acest Dimitrie Monor, comuna Brăești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 fr(anci) la anul 1898, mai 14 zile.
Zamfira.	Această Zamfiră a lui Dimitrie Bărgăonu, comuna Berchișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu (...) ⁴⁰ la anul 1898, mai, în 14 zile.
Mariia.	Această Mariia Monor din Brăești au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu, 1898, mai 14 zile, suma 17 fr(anci).
Vasilie.	Acest Vasilie Onea din Capu(l) Codrului au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 fr(anci) la anul 1898, mai 14 zile.
Mariia.	Această Marie Onea au mai dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 fr(anci) la anul 1899, mai 29 de zile.
Hristina.	Această Hristină a lui Teodor Ianoș, comuna Berchișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 fr(anci) la a(nul) 1898, mai, 14 zile.
Teodor.	Acest Teodor Ianoș au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai 27 zile.
Ecaterina.	Această Ecaterină a lui Ion Brazețanul din Drăgășești au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899.
Alecsandru.	Acest Alecsandru Brăzețanul au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 16 f(ranci) la a(nul) 1899, comuna Drăgășești.
Anna.	Această Annă a lui Gavriil Anchindin, comuna Drăgășești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 16

⁴⁰Spațiu gol.

	f(ranci) la a(nul) 1899, mai 27 zile.
Nicolai, Paraschiva.	Aceștiia, Nicolai și Paraschiva Blaga, cumuna Berchișești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu (...) ⁴¹ la a(nul) 1899, mai 27 zile.
Simeon, Anna.	Aceștiia, Simeon, Anna, Dobrea a lui Enachi, comuna Drăgulești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 32 f(ranci) la a(nul) 1899, mai 27 zile.
Dochița.	Această Dochița a lui Gavriil Roșca, comuna Drăgulești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai 27 zile.
Ioan.	Acest Ion Oniga din Berchișești au dat sf(i)ntei monastiri 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai 27 zile.
Virona.	Această Virona a lui Gheorghie Ion Oniga, comuna Berchișești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu (...) ⁴² la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Costantin.	Acest Costantin Tiron, comuna Capu(l) Codrului, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Macsim, Paraschiva.	Aceștiia, Macsim și Paraschiva Ianoș, cumuna Berchișești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Casandra.	Această Casandra a lui Pavel Câmpeanu, comuna Berchișești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Sofrona.	Această Sofronă a lui Ion Antonesei, comuna Berchișești, au dat la sf(â)nta monastire 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Agafiia.	Această Agafie a lui Nechita Goganul, comuna Berchișești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Mariia.	Această Marie Antonesei, comuna Berchișești, au dat la Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Mariia.	Această Marie Antonesei, comuna Berchișești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.
Necolai, Paraschiva.	Acest Necolai, Paraschiva Clapa, comuna Berchișești, au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 34 f(ranci) la anul 1899, mai, 27 zile.
Sofrona.	Această Sofronă a lui Ion Antonesei au dat Sf(i)ntei Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1899, mai, 27 zile.

⁴¹ Spațiu gol.

⁴² Spațiu gol.

Ion.	Acest Ion Albu, comuna Corlata, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 fr(anci) la a(nul) 1899 1900, mai, 18 zile.
Mariia.	Aceas(t)ă Marie Buzdugan, comuna Ilișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai, 18 zile.
Vasilie.	Acest Vasile Doboș, comuna Ilișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai 18 zile.
Elisaveta.	Această Elisavetă Inavanovici, comuna Capu(l) Codrului, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai, 18 zile.
Ioan.	Acest Ion Năstășoi, cumuna Capu(l) Câmpului, au dat Sf(i)nteii Mo(asti)ri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai, 18 zile.
Spiridon.	Acest Spiridon Coca, comuna Berchișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai, 18 zile.
Glicheria.	Această Glicherie a lui Gheorghii Jitaru, comuna Berchișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai, 18 zile.
Rahila.	Această Rahilă a lui Spiridon Coca, comuna Berchișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai, 17 zile.
Rahila.	Această Rahilă a lui Spiridon Coca, comuna Berchișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la an(ul) 1900, mai, 17 zile.
Mariia.	Această Marie a lui Grigorie Vărvăroi, comuna Berchișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai 18.
Safta.	Această Saftă Berețanu, comuna Ilișești, au dat Sf(i)nteii Monastiri Secu 17 f(ranci) la a(nul) 1900, mai, 18 zile.
Necoalae, Dimitrie, Anna.	17 lei, priimiți de la acești domni cu pronumele Șeșan, comuna Berteșești, anul 1902, mai 23.
Miron.	17 lei, priimiți de la d(o)mnu(l) Miron Seșermanu, comuna Ilișești, anul 1902, mai 23.
Vasilie.	17 lei, priimiți de la d(o)mnu(l) Vasilie Cojvanu, comuna Brăești, 1902, mai 23.
Gheorghie.	17 lei, priimiți de la d(o)mnu(l) Gheorghie Colpea, comuna Capu(l) Câmpului, 1902, mai 25.
Ioan, Acsiniea.	34 lei, priimiți de l(a) d(omnul) cu pronumele Țațarul, com(una) Capu(l) Câmpului. 1902, mai 23.
Gheorghie, Balașa, Luca, Pavel, Ioan.	D(u)mnealor Gheorghie a lui Lucăi au dat 100 franci la Sf(ă)n(ta) M(ănăsti)re Secu, ajutoriu la acoperământul chilielor cu tablă la 1902, iunie 30.

Teodor / mort ⁴³ .	Acest domn Teodor Forgace, comuna Ilișești, au dat 17 f(ranci) la sf(â)n(ta) monastire la 1901, maiu în 10.
Irina.	Această do(a)mnă au dat la sf(â)n(ta) monastire 17 f(ranci) la 1901, mai în 10. Comuna Stupca din Coddun.
Irina.	Această do(a)mnă Irina a lui Ioan Roșca, comuna Drăăgăști, au dat la sf(â)n(ta) monastire 17 f(ranci) la 1901, maiu în 10.
Paraschița.	Această do(a)mnă a lui Anton Moroșanu din Drăgăști au dat la sf(â)n(ta) monastire 17 f(ranci) la 1901, mai în 10.
Ioana.	Această do(a)mnă Ioana Șeșermanu, comuna Elișești, au dat la sf(â)n(ta) monastire 17 f(ranci) la 1901, mai în 10.
Savastița.	Această do(a)mnă a lui Mihalache Ianoș a dat sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 17 f(ranci) la 1901, mai 10.
Dimitrie, Dochița.	Acești domni, Catargiul Stefan, au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 34 f(ranci) la 1901, mai 10.
Cassandra.	A lui Necolae Arhin, comuna Capul Codrului, au dat 17 f(ranci) sf(i)n(tei) m(ănăstiri) la 1901, mai 10.
Grigorie, Ioana.	Acești domni, Grigorie și Ioana, au dat 34 fr(anci) la 1901, mai în 10, comuna Capu(l) Codrului.
Dimitrie.	Acest domn, Dimitrie Popovici, comuna Berteșești, au dat 17 fr(anci) la 1901, mai 10.
Marghela.	Această do(a)mnă Marghela a lui Onega au dat 17 fr(anci) la 1901, mai, în 10, comuna Capu(l) Câmpului.
Teodor.	Acest domn Teodor Șașanul au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 34 fr(anci) la 1902, comuna Berteșești.
Ioan.	Acest d(o)mn, Ioan Năstășoi, au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 17 fr(anci) la 1901, mai 10. Comuna Capu(l) Câmpului.
Paraschița.	Această do(a)mnă Paraschița a lui Grigore Basanul au dat sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 17 fr(anci). Comuna Capu(l) Câmpului.
Cassandra.	Această do(a)mnă, Casandraa lui Vasie Năstășoi, au dat sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 17 fr(anci) la 1901, mai 10. Comuna Capu(l) Câmpului.
Ieancu.	Acest domn, Ieancu Popovici, au dat sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 25 fr(anci) la 1901, iunie 20, ajutor la acoperământul cu tablă.
Ionichente.	Acest domn, Ionichente Antoche, au dat 50

⁴³Cu cerneală albastră, scris mai târziu.

	fr(anci)
	sf(i)n(tei) m(ănăști)ri ajutoriu la acoperământul cu tablă. 1901, iunie 20.
Iorgu.	Acest domn, Iorgu Liteanu, au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăști)ri 200 fr(anci) ajutoriu la acoperământul cu tablă. 1901, iunie, în 20.
Neculai, Maria.	Acești domni, Necolae și Mari(a) Chiriac, au dat sf(i)n(tei) m(ănăști)ri 20 fr(anci), ajutor la acoperământul cu tablă. 1901, iunie 20.
Solomon, Cristea.	Au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăști)ri 10 fr(anci) la 1901, iunie 20.
Isidor.	Acest domn, Isidor Bodaproste, au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăști)ri 100 fr(anci) ajutor la acoperământul cu tablă la 1901, iunie 20.
Vasiean, Panaite.	Acest domn au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăști)ri 50 fr(anci) la 1901, iunie 20.
Chirieac.	Acest domn, Chirieac Poste, au dăruit sf(i)n(tei) m(ănăști)ri 100 fr(anci) ajutor la acoperământul cu tablă la anul 1901, iunie 20.
Haritina.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(oa)mna cu pronumele Tatarul, comuna Capu(l) Câmpului. 1902, mai 23.
Alecsandru, Ioana.	34 f(ran)ci. Priimiți de la d(o)mnii cu pronumele Ionașcu, comuna Bertîșești. 1902, mai 23.
Ioan.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(o)mnu(l) cu pronumele a lui Neculae Harga, comuna Bertîșești. 1902, mai 23.
Ecaterina.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(oa)mna cu pronumele a lui Ioan Nastasiu, comuna Capu(l) Câmpului. 1902, mai 23.
Domnica.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(oa)mna a lui Gheorghe Ieanuș, comuna Bertîșești. 1902, mai 23.
Domnica.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(oa)mna cu pronumele Popovici, comuna Bertîșești. 1902, mai 23.
Gheorghie.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(o)mnu(l) cu pronumele Nechita, comuna Elișești. 1902, mai 23.
Zamfira.	17 f(ran)ci. Primiți de la d(oa)mna cu pronumele Buzduganu, comuna Ilisești. 1902, mai 23.
Profira.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(oa)mna cu pronumele a lui Mihai Apetre, comuna Drăgulești. 1902, mai 23.
Ecaterina.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(oa)mna cu pronumele Costin, comuna Elișești. 1902, mai 23.
Anghelina.	17 fr(an)ci. Priimiți de la d(oa)mna cu pronumele Dobaș, comuna Elișești. 1902, mai 23.
Ioana.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(oa)mna cu pronumele

	Costin, comuna Elișești. 1902, mai 23.
Anton.	17 fr(an)ci. Priimiți de la d(omnu)(l) cu pronumele Onega, comuna Berteleşti. 1902, mai 23.
Iftimie, Parascheva.	34 fr(an)ci. Priimiți de la d(o)mnii cu pronumele Onega, comuna Berteleşti. 1902, mai 23.
Ioan.	17 f(ran)ci. Priimiți de la d(o)mnu(l) Ioan Borgiaanul, comuna Berteleşti. 1902, mai 23.
Spiridon, Elena, Ioan.	51 f(ran)ci. Priimiți de la d(o)mnii cu pronumele Catargiul, comuna Capul Codrului. 1902, mai 23.
Dimitrie, Rucsanda.	34 f(ran)ci. Priimiți de la d(o)mnii cu pronumele Simiganeschie, comuna Capul Codrului. 1902, mai 23.
Gherontie.	12 f(ran)ci. Priimiți de la d(o)mnu(l) cu pronumele Bistriceanu. 1902, no(i)embrie 6.
Toți acești bani a făcătorilor de bine s-au întrebuințat la acoperământul cu tablă și la alte îmbunătățiri ale Sf(i)ntei M(ănăști)ri Secu. 1902.	
Paisie, Caliopie și tot neamu(l).	Acești părinți, Paisie și Caliopie Gafincu, au oferit
	Sf(i)ntei M(ănăști)ri Secu 150 franci. 1904, ghenar 13.
Alecsandra.	Această doamnă Alecsandra a lui Teodor Forgaci, co(muna) Ilisești, au dat la Sf(â)nta M(ănăști)re Secului 17 lei, maiu în 6. 1904.
Pavel, Mariea.	Au dat la Sf(â)nta M(ănăști)re Secului on felon, materie verde, ipitrahir, brâu, anaracliți, la 1904. Co(muna) Ilișești.
Andrei.	Acest domn, Andrei Rotari, co(muna) Ilișești, au dat la Sf(â)nta M(ănăști)re Secului 17 lei, mai 6, 1904.
Glecheriea.	Această d(oa)mnă, Glecheria a lui Vasile Doboși, comuna Ilișești, au dat Sf(intei) M(ănăstiri) Secului 17 lei, maiu în 6, 1904.
Elisaveta.	Această d(oa)mnă, Elisaveta a lui Dimitrie Saghen, comuna Stupca, au dat sf(intei) m(ănăști)ri 17 lei. Maiu 6, 1904.
Ecaterina.	Această do(a)mnă, Ecaterina a lui Andrei Rotarul, comuna Ilișești, au dat la sf(ânta) m(ănăști)re 17 lei. Maiu 6, 1904.
Gheorghie, Anastasia.	Acești domni, Gheorghie și Anastasia Blanarul, comuna Baeșești, au dat la sf(ânta) m(ănăști)re 34 lei. Maiu 6, 1904.
Vasilie.	Acest domn, Vasilie Popovici, co(muna) Băeșești, au dat sf(intei) m(ănăști)ri 17 lei, maiu 1904.
Rarița.	Această d(oa)mnă, Rarița Blanariul, au dat sf(i)ntei m(ănăști)ri 17 lei, mai 6, co(muna) Băeșești. 1904.

Acsiniea.	Această d(oa)mnă, Acsinia Terteși, co(muna) Ilișești, au dat Sf(i)n(tei) M(ănăstiri) Secul 17 lei la 1904.
Gheorghie.	Acest domn Gheorghie Costin, co(muna) Ilișești,, au dat sf(i)n(tei) m(ănăstiri) 17 lei, mai 15, 1904.
Rahila.	Această d(oa)mnă, Rahila Mihuța, co(muna) Ilișești, au dat sf(i)nteii m(ănăstiri) 17 lei, mai 15, 1904.
Parascheva.	Această d(oa)mnă a lui Acsente Nacul, com(una) Dragoești, au dat sf(intei) m(ănăstiri) 17 lei. 1904.
Alecsandru, Mariea.	Acești domni, Alecsandru și Mariea Paicul, co(muna) Lucecești, au dat sf(intei) m(ănăstiri) 34 lei. 1904.
Ioan, Domnica.	Acești domni, Ioan și Domnica a lui Ioan Cocârlă, co(muna) Stroești, au dat sf(intei) m(ănăstiri) 34 lei. 1904.
Ioana.	Această d(oa)mnă a lui Constantin Șauca, com(una) Stupca, au dat sf(intei) m(ănăstiri) 17 lei. 1904.
Ecaterina.	Această d(oa)mnă a lui Gheorghie Gogan au dat sf(intei) m(ănăstiri) 17 lei. 1904.
Isail.	Acest domn, Isail Popovici, com(una) Berteșești, au dat sf(intei) m(ănăstiri) 17 lei. 1904.
Dimitrie.	Acest domn, Dimitrie a lui Vasilie Bondari, au dat sf(intei) m(ănăstiri) 17 lei. 1904.
Mariea.	Această d(oa)mnă, Maria Luca, co(muna) Podurele, județul Bacăul, au dat sf(intei) m(ănăstiri) 18 lei. 1904.
Gheorghe, Mariea.	Gheorghe Acsente, com(una) Bănăștii, Bocovina, 1910, 34 coroane.
Pintilie, Domnica.	Pintilie Vodă, 34 coroane.
Ioan, Domnica.	Ioniță Vodă, 34 coroane.
Anastasia.	Anas(tas)ia, Mihalache Vichiriță, com(una) Păltinoasa, Bocovina, 17 coroane.
Alexandra.	Alexandra au dat 17 coroane.

Biblioteca Mănăstirii Secu, Manuscris, nr.34, original.

**UN OPIS AL DOCUMENTELOR MĂNĂSTIRII SECU DIN PRIMA JUMĂTATE
A SECOLULUI AL XIX-LEA**

Costin CLIT

Opisul de față, întocmit probabil după 8 aprilie 1841, cuprinde rezumatele documentelor moșiilor Căpotești, Cofești și Târgoveți, ce aparțineau Mănăstirii Secu, care și-a pierdut autonomia după 1779, după trecerea lui Paiasie Velicicovschi ca stareț la Mănăstirea Neamțului. Documentele consemnează de acum și până la 1910 numele de Mănăstirea Neamț-Secu. În funcție de sursele bibliografice din biblioteca personală am încercat să redăm și sursele documentare unde sunt publicate documentele rezumate în opis, pentru ușurarea muncii celor interesați (a se vedea notele de subsol).

No. 62

Opisul documenturil(o)r moșiilor Căpoteștii, Cofeștii, și Târgoveștii, din țin(utul) Putnii, a Monastirii Niamțului

No.	Anul	luna	zile	Arătare
1	7118	ghenari	2	Zapis sârbesc cu copiii lui, prin care Vlaicu cu ficioru(l) lui, vinde lui Apostol și Sima Grecu un vad de moară din satu(l) Cofeștii, în preți de 42 taleri, bani gata ¹ .
2	7127	maiu	6	Cartia domnului Gașpar v(oie)v(o)d sârbească, întărită de părintile starițu Sofronie, întăritoare vânzării pe un vad de moară de la Sima Grecul, din satul Cofeștii, cu preț 42 taleri, bani gata ² .
3	7129	apr(ilie)	5	Zapis de la Dimitrașcu Ștefan și Ursu Vartic, pentru Cofești și altele.
4	7129	No(i)emv(rie)	15	Zapis de mărturie a lui Solomon i Arvat, starosti de Putna și de Agiud, cum au vândut Petre Cepoiu părțile lui de moșie în Cofești lui Pavel, ce au fost pârcaľab, nepot lui Urechi, drept șapți galbini de aur, cu copiii lui întărită de părintele starețu Silvestru ³ .
5	7132	ghenari	13	Carte sârbiască a domnului Radul voi(e)vod, arătătoare pentru moșia Purceleștii ⁴ .
6	7132	iunie	15	Ispisoc de la domnu(l) Radul voi(e)vod, prin care întărești Ursului și fratelui său Dumitrașcu, ficiorii Nadabaicului, a lor driaptă ocină și moșie din Târgoveți ⁵ .
7	7132	iunie	15	Cartea domnului Radul voi(e)vod pentru o moară la Târgoveți, pe apa Putnii.

¹ DIR, XVII, A. Moldova, II, p. 273, nr. 358; CDM, I, p. 331-332, nr. 1441.

² DIR, XVII, A. Moldova, IV, p. 338, nr. 426; CDM, I, p. 423, nr. 1880; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, p. 364, nr. 1.

³ DIR, XVII, A. Moldova, IV, p. 504-505, nr. 640; CDM, I, p. 445-446, nr. 1977; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, p. 364, nr. 2.

⁴ DIR, XVII, A. Moldova, V, p. 258-259, nr. 346; CDM, II, p. 54, nr. 188; DRH. A. Moldova, XVIII, p. 208, nr. 156.

⁵ DIR, XVII, A. Moldova, V, p. 292-293, nr. 384; CDM, II, p. 60, nr. 212.

8	7138	april(ie)	15	Carte sârbească a domnului Alicsandru voi(evod) atingătoare de Târgoveți, a trii(a) parte din două părți ⁶ .
9	7139	apr(ilie)	-	Cartia domnului Moisi v(oie)v(o)d prin care întărești Mon(asti)r(ii) Secului satul Târgoveții și o moară ⁷ .
10	7139	avgust	15	O scrisoare cu copia ei, întărită de părintele starețul Selevestru, de la vornicii de poartă, Ionașcu Misienescul, Gavril Mirica și Dimitrie Gheuca, atingătoare de vadul morii din sat de la Cofești în gârle ⁸ .
11	7139	avgu(s)t	21	Cartia domnului Moisi Movila voi(e)vod cu copia ei încredințată de părintele starițul Sofronie, întăritoare lui Pavel, logofătu(l), pentru o parte de pământ ce au cumpărat de la Toma Acaisăi din moșăia Cofeștii, în gârla Putnii, în preți de 4 # ungurești ⁹ .
12	7139	sept(em)v(rie)	20	Uric sârbesc de la domnu(l) Moisi Movila v(oie)v(o)d, cum au venit înaintea domniei sale Pavel, al doile(a) logod(ă)t, și au dat danie Sv(intei) Mon(asti)r(i) Secului, parte(a) lui de moșie în satul Cofeștii i vadul de moară din gios între Fințăcești, și între Cofești, în Putna în gârla din gios, cu copia lui încredințată de părintele starițul Sofronie ¹⁰ .
13	7140	maiu	12	Suret de pe daniia Lupii Zbârghe, ce au fost vară primare cu Sima Grecul, prin care dă Sv(intei) Mon(asti)r(i) Secului 5 pământuri cu 5 pogoane vie, și cu pommet, și cu tot venitul de la Căpotești, încredințat de păr(intele) starițu Sofronie ¹¹ .
14	7140	oct(om)v(rie)	8	Cartea domnului Moisi Movila v(oie)v(o)d cu copia ei întărită de părintele starițul Ilarie, prin care zice că s-au pârât de față înaintia domniei sale călugării de la M(ănăsti)r(ea) Secului cu Radul Șandre și cu Dumitrașcu din Târgoveți, pentru niște ocine de la Târgoveți i pentru o moară ¹² .
15	7140	no(i)emv(rie)	28	Un zapis de danie sârbesc cu copia lui de la Lupu, vel vor(ni)c aȚării de Gios, prin care dă M(ă)n(ăstirii) Secului o moară în gârla Putnii, din gios de satul Sârbii, în hotarul Măreceștil(o)r ot Putna ¹³ .
16	7142	ghenar	14	Cartia domnului Moisi Movila voi(e)vod pentru o moară pi apa Putnii la satul Cofeștii, cu care întărești mitropolitul de atunci ¹⁴ .
17	7142	maiu	15	Scrisoare de la banul vel medelniceriului – nu-i numile -

⁶ CDM, II, p. 127, nr. 560.

⁷ CDM, II, p. 146, nr. 659.

⁸ CDM, II, p. 151-152, nr. 685.

⁹ CDM, II, p. 152, nr. 687.

¹⁰ CDM, II, p. 135, nr. 597.

¹¹ CDM, II, p. 167, nr. 770.

¹² CDM, II, p. 155-156, nr. 706.

¹³ CDM, II, p. 158, nr. 721.

¹⁴ CDM, II, p. 201, nr. 939.

				și a stolnicului Dimitrachi cu alțâi, pentru așăzarea moril(o)r pe gârla Putnii, ca să nu înece una pe alta, cu copii ei întărită de părintele starițu Sofronie ¹⁵ .
18	7143	octomv(rie)	11	Ispisocu sârbesc cu copii lui, întărită de păr(intele) s(tareț) Sofronie, de la domn(ul) Vasilie v(oie)v(o)d pentru o pâra ci ar fi avut Varlaam, arhiepiscopul și mitropolit(ul) Sucevii, cu Dumitrașcu, stolnic, pentru o moară de la satul Cofeștii pe gârla Putnii ¹⁶ .
19	7148	iunii	6 <11>	Carte de la vatajâi de gârla Putnii și cu alții gârleri din sus, și din gios, atingătoare pentru un vad de moară ce au fost înnecat, că sânt 4 mori întru un uric, cu copii ei întărită de părintele starițu(l) Sofronie ¹⁷ .
20	7148	avgu(s)t	20	Cartia domnului Vasile v(oie)v(o)d pentru moara preutului Procopie de la gârle, țin(utul) Putnii, a Mo(nasti)r(ii) Secului, cu copii ei întărită de păr(intele) s(tareț) Ilarie ¹⁸ .
21	7148	octomv(rie)	16	Daniia lui Pepelea Cireș, izbașa, ci dă Mo(nasti)r(ii) Secului, o vie în sat la Căpotești ¹⁹ .
22	7149	ghen(a)r	18	Cartia domnului Vasilie v(oie)v(o)d pe un vad de moară în sat la Târgoveți a Mo(nasti)r(ii) Secului, încredințată de păr(intele) stareț Sofronie ²⁰ .
23	7149	ghenar	31	Uric sârbesc cu copii lui, încredințată de pari(nte) starețu(l) Sofronie, de la domnul Vasilie v(oie)v(o)d întărito(a)ri pe moara de la preotu(l) Procopie ²¹ .
24	7150	mart(ie)	1	Zapisul lui Merăuță, ficioru(l) lui Voicu, și fiul său Vasălie, nepot Anii ot Cofești, prin care vinde o parte de loc din satu(l) Cofeștii, Mo(nasti)r(ii) Secului, locu de 4 pogoane, drept cincisprezăce galbini de aur ²² .
25	7151	octomv(rie)	17	Uric sârbesc de la domnul Vasilie vod(ă), cum au venit călugării de la M(onasti)r(ea) Secului și au arătat un zapis de la vr(e)o câțiva bo(i)eri și oameni buni, pentru un loc de 4 pogoane, ce au cumpărat călugării de la Mo(nasti)r(ea) Secului la satu(l) Cofeștii. Cu copii lui întărită de păr(intele) starițu Sofronie ²³ .
26	7154	avgust	12	Zapisul Iftimiei, fata Râncaciului, prin care vinde un vad de moară ce ave(a), a 4 parte la Târgoveți, Mo(nasti)r(ii) Secului ²⁴ .

¹⁵ CDM, II, p. 208, nr. 979.

¹⁶ CDM, II, p. 219, nr. 1036; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, p. 365, nr. 1, regist.

¹⁷ CDM, II, p. 300, nr. 1460; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, p. 364, II / 4 (extras, cu data: 1639 (7148) octombrie 11); DRH. A. Moldova, XXV, p. 457, nr. 466.

¹⁸ CDM, II, p. 298, nr. 1448; DRH. A. Moldova, XXV, p. 430, nr. 424.

¹⁹ CDM, II, p. 288, nr. 1392; DRH. A. Moldova, XXV, p. 252, nr. 254.

²⁰ CDM, II, p. 306, nr. 1494; DRH. A. Moldova, XXVI, p. 10, nr. 12.

²¹ CDM, II, p. 306, nr. 1496; DRH. A. Moldova, XXVI, p. 17-18, nr. 21.

²² CDM, II, p. 321, nr. 1584; DRH. A. Moldova, XXVI, p. 286-287, nr. 351.

²³ CDM, II, p. 331, nr. 1641; DRH. A. Moldova, XXVI, p. 481-483, nr. 596.

²⁴ CDM, II, p. 374, nr. 1906; DRH. A. Moldova, XXVIII, p. 398, nr. 467.

27	7156	mart(ie)	22	Scrisoare de la Roșca, vornicul, prin care arată că Simion zet Antimia, și cu alții, au vândut lui Gheorghie, marele logof(ă)t, un vad de moară la Târgoveți, drept 29 ²⁵ .
28	7158	maiu	8	Zapisul Ecatirinii, giupiniasa răposatului Iorga, post(e)l(nicul) cel mare, prin care dă danie Mo(nasti)r(ii) Secului Secului o vie și un vad de moară la sat(ul) Târgoveții ²⁶ .
29	7158	iunie	8	Carte sârbiască a domnului Vasilie v(oie)v(o)d, cu care întărești Mo(nasti)r(ii) Secului daniia Ecatirinii giupiniasa ²⁷ .
30	7163	april(ie)	26	Cartea domnului Gheorghie Stefan v(oie)v(od) pentru moara S(fintei) M(ănasti)r(ii) Secului, cum s-au jăluit Ghidioan, mitropolitul, pentru Dumitrașcul Cornul ²⁸ .
31	7163	apr(ilie)	26	Cartea domnului Gheorghie Stefan v(oie)v(o)d prin care întărești M(ănasti)r(ii) Secului moara de la satul Cofești.
32	7163	mai	5	Tocmala ci au făcut mitropolitul Varlaam cu călugării de la M(ănasti)r(ea) Secul, pentru ca să să străci o moară a m(ănasti)r(ii) și să facă două, și pe urmă să rămâ(i)e a M(ănastirii) Secului ²⁹ .
33	7165	mai	11	Zapisul lui Gavriil, ficioru(l) lui Alexăe, nepot Nastasâi, prin care dă danie Sv(intei) Mo(nasti)r(i) Secului + ³⁰ et Căpotești a treia parte de ocină din Huhurezi ³¹ .
34	7166 <7167>	ghenari	8	Ispisocu(l) domnului Gheorghie Ghica v(oie)v(o)d întăritori M(ănasti)r(ii) Secului și mitropolitului Varlaam pe 2 mori la gârli ³² .
35	7166	april(ie)	16	Un zapis de la Andriiu asupra tocmelii ci au avut mitropolitul Varlaam cu călugării de la M(ănasti)r(ea) Secul pentru niști mori la Putna ³³ .

²⁵ CDM, II, p. 392, nr. 2007.

²⁶ CDM, II, p. 412, nr. 2121.

²⁷ CDM, II, p. 413, nr. 2125.

²⁸ CDM, III, p. 48, nr. 121; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, p. 364-365, nr. 5, regest; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, în „Prutul. Revistă de cultură”, Huși, serie nouă, Anul VII (XVI), nr. 1 (59) / 2017, p. 144-145, nr. 2.

²⁹ V.A. Urechia, *Autografele lui Varlaam Mitropolitul*, în „Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunei Istorice”, Seria II, tom X, 1887-1888, p. 343-344, nr. 4; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, 366, nr. 5; CDM, III, p. 48, nr. 122; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, 144-145, nr. 3.

³⁰ Notă marginală: Ispisocu(l) domnului Gheorghie Ghica v(oie)v(o)d întăritoriu egumenului și la tot soborul M(ănasti)r(ii) Secului, să și stăpânească morile de la Putna cer sint făcute de mitropolitu(l) Varlaam, cu tot venitul.

³¹ Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, 366, nr. 6; CDM, III, p. 75, nr. 256; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, 145-146, nr. 5.

³² CDM, III, p. 102, nr. 386; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, 150-151, nr. 10.

³³ CDM, III, p. 89, nr. 322; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, 149-150, nr. 9.

36	7166	iunie	17	Zapisul lui Grigorie și soția lui Maria, prin care mărturisesc cum au avut gâlceavă călugării de la M(ănasti)r(ea) Secul pentru un vad de moară la sat la Târgoveți.
37	7166	iulie	23	Mărturie de la Vasile, pârălabu(l), și Gheorghită, pârălab(ul), pentru o moară a S(fintei) M(ănăsti)r(i) Secului în gârla Putnii în sat la Căpotești ³⁴ .
38	7166	iulie	26	Zapisul lui Sâma cu soția lui Safta, că au vândut Ursului din Cofești, o driaptă ocină moșie, ce au avut în sat la Cofești ³⁵ .
39	7166	decemv(rie)	19	Cartea domnului Gheorghie Stefan v(oie)v(o)d, prin carele întărești stăpânirea moril(o)r ce sint pe gârla Putnii făcute de mitropolitul Varlaam, călugăril(o)r de la M(ănasti)r(ea) Secului ³⁶ .
40	7167	iunie	12	Cartia domnului Gheorghie Ghica v(oie)v(o)d întăritoare M(ănăsti)r(ii) Secului pe moșia Târgoveții.
41	7167	ghenar	9	Cartea domnului Gheorghie Ghica v(oie)v(o)d poruncitoare pârălabilor de Putna și vătăjăl(o)r de gârle, pentru satul Căpoteștii și pentru mori, ci sânt pe gârla Putnii, a Sf(intei) M(ănăsti)r(i) Secului ³⁷ .
42	7169	iulie	8	Ispisoc sârbesc, cu copii lui, întărită de starițu(l) Sofronie, de la domnul Stefan Vasile v(oie)v(o)d, prin care zice că au venit înaintea mării sale mitropolitu(l) Ghidioan și i-au arătat un zapis de la preotu(l) Ioan cu ai săi de la Căpotești, unde zăci că i-au vândut un pământ din satul Căpoteștii ³⁸ .
43	7185	april(ie)	21	Cartia domnului Antonie Rusit v(oie)v(o)d pentru hotărātu(l) moșii Târgoveții și două vaduri di moară a M(ănăsti)r(ii) Secului.
44	7185	maiu	31	Cartia domnului Antonie Rusit v(oie)v(o)d, asăminea întăritoare moșiei Târgoveții, țin(utul) Putnii ³⁹ .
45	7185	iunie	9	Mărturie, cu copii ei, întărită de decasterie, a lăcuiitorilor din Căpotești și Cofești și alții, atingătoare de moșia Cofeștii, ce are mo(nasti)re(a) de danie și cumpărături de la Ioan Gologan și alții ⁴⁰ .
46	7185	iulie	4	Zapisul, cu copii lui, întărită de pâr(intele) starițu(l) Sofronie, a preutului Ursul și Toderașcu, ficiorii lui Stefan, ce au fost frate(le) mitropolitului Varlaam, prin

³⁴ CDM, III, p. 98, nr. 367.

³⁵ CDM, III, p. 98, nr. 369.

³⁶ V.A. Urechia, *Autografele lui Varlaam Mitropolitul*, p. 343; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, 366, nr. 8; CDM, III, p. 83, nr. 292; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, 148-149, nr. 8.

³⁷ CDM, III, p. 102, nr. 387; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, 151, nr. 11.

³⁸ CDM, III, p. 161-162, nr. 696.

³⁹ CDM, IV, p. 61, nr. 176.

⁴⁰ CDM, IV, p. 62, nr. 181.

				care zice că au avut gălceavă cu părinții de la M(ănasti)r(ea) Secului pentru 2 pogoane vie ce sint înainte(a) casăi m(ănăsti)r(ii) la Căpotești ⁴¹ .
47	7194	octomvr(ie)	24	Zapisul lui Toader sin Stefan, ce au vândut lui Dumbravă două pogoane vie ot Gățăști, cu copiia lui încredințată de păr(intele) starețu(l) Ilarie ⁴² .
48	7196	mart(ie)	26	Mărturie, cu copiia ei întărită de păr(intele) starițul Sofronie, de la oaminii din satul Căpoteștii și de la Scorțari, pentru niști vii a Măriuții, priotiasa popie lui Ursu, că aceste vii sânt de mitropolit(ul) Varlaam, unile m(ănăsti)r(ii), iar altile preotesăi, nepoată-sa, pe gârle ot Putna ⁴³ .
49	7196	octomv(rie)	5	O mărturie atingătoare de Târgoveți și gârle, de la Manolachi Costachi, biv vel log(o)f(ă)t (greșit) ⁴⁴ .
50	7197	ghenar	11	Cartea domnului Costantin v(oi)v(o)d prin care scrie bo(i)erului Alicsandru Remedan, ce au fost vor(ni)c mare, ca să miargă la sat la Cofești, la Căpotești, la Târgoveți, și altile, și să stâlp(e)ască deosăbi părțile M(ănasti)r(ii) Secului, ce le are danie și cumpărături ⁴⁵ .
51	7209	octomv(rie)	15	Zapis, cu copiia lui întărită de stariți Sofronie, de la Panaite Grecu și cu soția sa Annisiia, prin care zăci că au vândut 5 pogoane vie părinților de la Sf(ânta) M(ănăsti)r(ea) Secului, la Căpotești ⁴⁶ .
52	7212	iulie	27	Ispisoc, cu copiia lui întărită de păr(in)t(ele) starițu(l) Ilarie, de la domnul Mihail Racoviță v(oi)v(o)d, prin care întărești M(ănăsti)r(ii) Secului 5 pogoane de vie ce li-au cumpărat de la Panaite Grecu, cu loc de cramă, și de pivniță, ci sint la satul Căpoteștii, pe gârla Putnii ⁴⁷ .
53	7219	sept(em)v(rie)	27	Zapisul de la Dosoftei monah, ucinicul episcopului de Roman, prin care dă episcopului Pahomie, biserica cu tot locul ci esti la Bălești ⁴⁸ .
54	7240	apr(ilie)	30	Cartia domnului Grigori Ghica v(oi)v(o)d prin care scrie dumisale Costachi, vel spatari, starostile Putnii, după jaloba preosfinții sale episcopului de Huș(i), pentru răzășii din Cofești, din gârlile Putnii.
55	7242	ghenari	12	Cartia domnului Costantin Necolae v(oi)v(o)d prin care întărești M(ă)n(ă)s(tirii) Secului un vad de moară în satul Cofeștii pe gârle, la țin(utul) Putnii.
56	7245	mart(ie)	10	Zapisul lui Irimiia Dumbravă, ci-l dă la mâna preotului

⁴¹ CDM, IV, p. 66, nr. 201; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VII, 367-368, nr. 12.

⁴² CDM, IV, p. 214, nr. 931.

⁴³ Iorga, *Studii și documente*, VII, 368, nr. 15 (are Serafim, fost episcop de Roman, în loc de Rădăuți); CDM, IV, p. 255-256, nr. 1135.

⁴⁴ CDM, IV, p. 251, nr. 1113.

⁴⁵ CDM, IV, p. 264-265, nr. 1173.

⁴⁶ CDM, IV, p. 483, nr. 2202.

⁴⁷ CDM, V, p. 88, nr. 343.

⁴⁸ CDM, V, p. 260, nr. 970.

				Sămioan, prin care îi vinde două pogoane de loc stărp, cu loc de căsoa(i)e , și cu pomeți, în Căpotești, cu copiia lui încredințată de păr(intele) s(tareț) Ilarie.
57	7252	avgust	26	Cartia domnului Ioan Nicolae v(oie)v(o)d prin care scrie stărostiei de Putna și lui Stamatin, clucer, pentru moșiia Târgoveții și vaduri de moară în gârla Putnii.
58	7253	avgust	18	Cartia domnului Ioan Nicolae v(oie)v(o)d poroncitoare stărostii Putnii, pentru moșiia Târgoveții și cu vaduri de moară în gârla Putnii.
59	7254	ghe(na)r(ie)	12	Daniia dum(i)sale tretie spăt(a)r Ilie Neculce, cu copiia ei întărită de păr(intele) starețu(l) Doroftei, prin care dă M(ănăsti)r(ii) Niamțu(lui) 4 pogoane de vie cu pomi și un vad de moară în sat la Bezendești, la țin(utul) Putnii.
60	7255	septemv(rie)	18	Asămenea , cartia domnului Ioan Nicolae pentru satul Târgoveții și un vad de moară.
61	7256	septemv(rie)	10	Cartia domnului Grigorie Ghica v(oie)v(o)d prin care scrie lui Stamatin, clucer, și Sămioan Cheșco, pentru venitul moșiei Târgoveții a M(ănăsti)r(ii) Secului pe gârle(le) Putnii.
61	7256	septemv(rie)	10	Cartia domnului Grigorie Ghica v(oie)v(o)d pentru moșiia Târgoveții pe gârla Putnii, cu vaduri de moară.
62	7257	octomv(rie)	18	Carte de la bo(i)eriul Vasile Rusăt, vist(ie)r, pentru două părți din moșiia Târgoveții.
63	7258	avgust	20	Cartia domnului Costantin Mihail Cihan Racoviță v(oie)v(o)d poruncitoare ispravnicilor de Putna, pentru hotărâre(a) satului Târgovețai.
64	7262	avgust	20	Carte(a) domnului Matei Ghica v(oie)v(o)d către isprăvnicia țin(utului) Putnii, pentru un vad de moară în Cofești și altile după jaloba igumenului Mon(asti)r(ii) Secului că ar fi având supărare despre răzășii de Cofești.
65	7263	avgust	18	Cartia domnului Matei Ghica v(oie)v(o)d poroncitoare ispravnicil(o)r de Putna pentru hotărâtu(l) moșiil(o)r, anume Târgovețai și altile a M(ănăstirii) Secului.
66	7263	sept(em)v(rie)	24	O mărturie a bo(i)eril(o)r vădrari, Șăndre, biv vel jâgnicer, și Costantin Cogălniceanu, pentru mori la Cofești spre Putna.
67	7263	octomv(rie)	5	Zapisul de la Grigorie Muntianu și Nestor Călugăru din Târgoveți, cil dă egumenului de la M(ănăsti)r(ea) Secului chir Parftenie, pentru moșiia din Târgoveți.
68	7264	sept(em)v(rie)	30	Mărturie hotarnică, cu copiia ei întărită de păr(intele) starețu(l) Selvestru, a lui Tanasă Melenghi, vor(ni)c de poartă, hotarnic, încredințată și cu alte iscălituri, pentru pământurile ci are m(ănăsti)r(ea) în Căpotești, Cofești și altile.
69	7265	ghen(a)r(ie)	8	Cartia domnului Costantin Cihan Racoviță v(oie)v(o)d întăritoare Mon(asti)r(ii) Secului, pe morile de la gârle.
70	7265	iunie	20	Hrisov ispisoc, cu copiia lui întărită de păr(intele)

				starețu(l) Ilarie, a domnului Scarlat Ghica v(oie)v(o)d, cu care întărești pământurile de la Căpotești și Cofești, Mon(asti)r(ii) Secului, după hotărârea lui Meleghi(e), vor(ni)c de poartă.
71	7271	fevr(uarie)	22	Cartia domnului Grigorie Ioan v(oie)v(o)d către stărostiia Putnii, pentru moșiia Căpoteștii, Cofeștii și Purceleștii i altile.
72	7273	no(i)emv(rie)	1	Zapisul, cu copiiia lui întărită de păr(intele) starițu(l) Ilarie, de la Grigorie Palade, Costache și alțai, prin care vând Mon(asti)r(ii) Secului un pogon vie și un pogon de loc stărp, și au dat danie cu tot locul Sf(intei) Mo(nasti)r(i) Secului, la gârle ot Putna.
73	7281	iuni(e)	20	Danie de la Ana Prido(a)e ot Căpotești, prin care dă M(ănăsti)r(ii) Secului 5 firtie vie pe moșiia Căpoteștii în sat.
74	7282	oct(om)v(rie)	20	Scrisoarea de la păr(intele) Eftimie, egumenu(l) M(ănăsti)r(ii) Secului, ci o dă Anii Prido(a)e pentru 5 firtie de vie lucrătoare pe locul m(ănăsti)r(ii).
75	1700	sept(em)v(rie)	15	Mărturie pentru o danie, cu copiiia ei, întărită de păr(intele) starițu(l) Sofronie, de la Sima, văr primare Lupului Zbârce, care danie au făcut-o la ceasul morții lui, prin care de Sf(intei) M(ănăsti)r(i) Secului 5 pământuri cu 5 pogoane vie, cu pomăt și cu tot ci este înpregiur, din apa Putnii, până în hotar, cu tot venitul.
76	1796	ghenar(ie)	15	Cartia domnului Alixandru Calimah v(oie)v(o)d poroncitoare stărostii ținut(ului) Putnii, ca să cerceteză și să stâlp(e)ască părțile la Cofești, Căpotești i a celalalti a M(ănăsti)r(ii) Secului, deosăbi de a răzășilor.
77	1797	maiu	9	Cartia domnului Alixandru Ioan Calimah v(oie)v(o)d către stărostiia Putnii, pentru moșiile Căpoteștii și Cofeștii, spre a le hotărî.
78	1798	maiu	28	O mărturie de la Manolachi, biv vel căpitan, și Mihalachi căpit(a)n, cu copiiia ei, încredințată de părintele starețu(l) Ilarie, întărită de stărostiia Putnii, pentru o casă a lui Vasile Mane, ci ar fi făcut-o pe moșiia Sf(intei) Mo(nasti)r(i) Secul, ca după cercetare să înștiințază.
79	1809	maiu	30	Zapisul lui Dimitrie Gurițoi și Stoian Gurițoi, brat lui, întărit de stărostiia Putnii, pentru viia ce au făcut schimb cu m(ănăsti)re(a).
80	1814	decemv(rie)	17	Cartia divanului de giudecată în copie întărită și de giudecătoria Putnii, pentru moșiia Cofeștii, a 6 pământuri și 6 paș(i) i altile, de la țin(utul) Putnii.
81	1825	mart(ie)	17	O copie de pe carte(a) pahar(nicului) Gheorghie Pastiia, atingătoare de moșăia Căpoteștii, încredințată de pahar(nicul) Vasile Docan, 1825, mart(ie) 21.
82	1827	mart(ie)	18	Răvașu(l) stărostii de Putna către nacealnicul mitohului

				Țifeștii, să miargă cu scrisorile la Căpotești.
83	1836	ghenari(e)	25	Zapisul lui Dimitrache Hagi Necola, pentru posăsaia pe 3 ani de zile a 6 pământuri ce le are Mo(nasti)r(ea) Secului la gârlă.
84	1836	avgust	1	Poronca giudecătorii de Putna cătră privighetoriul de gârle, pentru schimbul lui Stoian Gurițoi cu M(ănăsti)r(ea) Secului .
85	1837	apr(ilie)	23	O carte de la Dimitrache Hagi Necola cătră monahu(l) Gheorghie, vechilul M(ănăsti)r(ii) Niamțu(lui), atingătoare de 6 pământuri de la moșâia Cofeștii i altile, întru disfacirea posăsâiei.
86	1837	avgust	18	Răspunsul vechilului M(ănăsti)r(ii) Niamțului, cătră stărostiia Putnii, cu poronca în dos și înștiințarea privighitoriului.
87	1837	decemv(rie)	14	Copiia jurnalului giudecătorii ținut(ului) Putnii, închiet în pricina pornită de cătră Stoian Gurițoi ot Căpotești, asupra M(ănăsti)r(ii) Niamțu(lui) și Secul(ui), pentru un schimb a niști vii, în No. de 4 file.
88	1838	ghenari(e)	15	Poronca stărostii cătră privighitoriul de ocolu(l) Gârlilor, pentru schimbu(l) între Stoian Gurițoi și între sf(in)ta mănăstire.
89	1838	mart(ie)	18	O carte de la Ioan Movila, stolnicu(l), spre aducerea întru împlinire, hotărâre(a) divanului Țării de Gios, pentru hotaru(l) Căpoteștil(o)r și Cofeștii.
90	1838	no(i)emv(rie)	5	Copie de pe jurnalul divanului apilativ a Țării de Gios, închiet în pricina M(ănăsti)r(ii) Secului cu un leucitori, Stoian Gurițoi, pentru schimbu(l) a 2 pogoane vie.
91	1840	ghenari(e)	26	Hrisovu(l) domnului Mihail Grigoriu Sturza voi(e)vod slobozit în pricina Sf(in)t(e)i M(ănăsti)r(i) Niamțul cu dum(nea)lui Costachi Buzdugan.
92	1841	apr(ilie)	8	Hârtiia privighitoriului de gârle, că după poronca stărostiei de Putna, au adus întru îndiplinire hotărârea domnescului divan prin hrisov gospod.
93	-	-	-	O mărturie fără velet de la Toader Petrașcu, vataw de aproz(i), pentru cercetare(a) ce au făcut pentru moara din gârla Putnii, după carte gospod.
94	-	-	-	Zapisu(l) lui Mihail cu frații săi, și a lui Ciocle, pentru niști pământuri ci au vândut pe bani gata, lui Sima, din apa Putnii, până în hotaru(l) Milcovului.
95	-	-	-	Un zapis de la Crâstea, nepot lui Haisan, că au vândut a lui driaptă ocină și moșie din Căpotești mitropolitului Ghidioan.
96	-	-	-	Zapisul de la popa pricopie cu alți răzăș(i) ot sat Cofeștii, pentru moara de la gârle.
97	-	-	-	Un zapis fără let de la Sima și soția lui Safta, cum au vândut o casă și un pogon vie, și cu pomăt, în satul Cofeștii, Mo(nasti)r(ii) Secului, drept 11 lei, bani bătuți

98	-	decemv(rie)	22	O mărturie, cu copiii ei de la Gheorghie și Grigoraș și Vasile, fii pominitului Dimitrașcu, prin care mărturisesc că au dat părinții lor la săvârșire(a) vieții lor o moară la sat în Târgoveți.
99	-	-	-	O mărturie de la Mihăilă din Târgoveți și ai lui, că de bună vo(i)e au vândut vadul morii din sat(ul) dum(i)s(ale), Iorgăi, vel cămăraș.
100	-	-	-	Un zăpis a preotului Ursu și Todirașcu, ficiorii lui Stefan, tot pentru pricina viilor de la gârle.
101	-	-	-	Două mărturii de la shimonahul Dosoftei, egumenul Mon(asti)r(ii) Niamțului, fost doh(o)v(nic) mitropolitului Varlaam, că nu au lăsat nimica clironomii după moartea sa nepoților priaosfinții sale.
102	-	-	-	Un zăpis, cu copiii lui întărită de păr(intele) starițul Sofronie, de la Nistoria, fiica lui Iacov, nepoata lui Procopie, prin care au vândut partea ei din satu din Cofești M(ănăsti)r(ii) Secului.
103	-	sept(em)v(rie)	29	Zăpisul lui Vasile, calarașu, din satul Căpoteștii, prin care arată cum au dat danie Mo(nasti)r(ii) Secului un pogon vie, partea lui, din satul Căpoteștii.
104	-	-	-	O închipuire di hartă vechi pi moșâiale Căpoteștii și Cofeștii, a Sf(intei) M(ă)n(ăsti)r(i) Niamțu(lui).

ANI, Fond Mănăstirea Neamțului, XXXVI / 62.

Organizarea șantierului arheologic de la Schitul Nifon din 2011 și a Simpozionului Național *Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei*, începând cu 22-26 mai 2012, au deschis calea cercetărilor sistematice și a publicării tezaurului documentar al așezământului monahal, ctitoria lui Nestor și a soției sale Mitrofana Ureche¹. Identificarea documentelor din instituțiile care le păstrează și publicarea lor reprezintă o necesitate, directivă în care se înscrie și editarea catagrafiei Mănăstirii Secu din 1856, păstrată în depozitul Bibliotecii Academiei Române², și care coroborată cu alte documente deschide noi perspective asupra trecutului lăcașului monahal amintit. Cercetătorul interesat descoperă în acest izvor istoric obiectele de cult donate de ctitori, cărțile de cult existente la 1856 și altele.

¹ A se vedea „Buletin informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei”, I, Mănăstirea Secu, Editura Cetatea Scaunului, 2014; respectiv II, Piatra Neamț, Editura Cetatea Doamnei, 2016.

² BAR, Documente istorice, CMXXV / 15; CMXXV / 16.

Catagrafie pentru toate odoarele bisericesti, a Sf(i)nteii manastiri Secul. 1856

N.	
32	CRUCI BISERICESTI
	<p>3 Mari ctitoresti ferecate cu argint, fara scaune si poleite.</p> <p>2 Mai mici ctitoresti ferecate cu argint si poleite, din careuna este cu pietre.</p> <p>1 Mică ferecată cu argint, poleită fără scaun, în care este o părticică din Sf(â)ntul Lemn și din Sf(i)nteii Moaște a Sf(ântului) Apostol Andreiu.</p> <p>3. Mici, ferecate cu argint și poleite fără scaune.</p> <p>1. Mare, ferecată cu argint și poleită cu scaun.</p> <p>2. De mijloc, poleite.</p> <p>14. De mijloc și mai mici cu scaune ferecate cu argint și poleite din parte, din care una are o părticică din Sf(â)ntul lemn.</p> <p>4. Mai mici ferecate vechi, pe prost.</p> <p>1. Lucrată ciftiși și cu pietre cu scaun.</p> <p>1. Ferecată cu aramă și poleită cu argint cu scaun.</p> <p>32. Adecă treizeci și doao cruci.</p>
19	EVA(N)GHELII BISERICESTI, însă:
	<p>1. Mare, moldovenească, lucrată ciftiși cu finefturi frumoasă, înpregiurul cărora se află pietrele topaz alb.</p> <p>1. Mare, moldovenească, ferecată cu argint pe catife(a) verde.</p> <p>1. Mică, mold(ovenească), ferecată cu argint și poleită cu aur având pe față chipuri lucrate în zavată.</p> <p>1. Slavenească, cu tablede aramă ferecată cu argint și poleită din parte.</p> <p>1. Mare, slavenească și poleită din parte.</p> <p>3. Slavenești, ferecate cu argint pe catife(a) roșie.</p> <p>1. Grecească, ferecată cu argint și poleită cu aur pe catife(a) roșie lucrată în anul 1776.</p> <p>1. Mare, sârbească, ferecată cu argint poleită cu aur pe catife(a) roșie ctitorească, din vremea mitropolitului Ghedeon al Sucevii, carele au fost cu metania din Secul pe la anul 7172 în vremea domniei lui Istrate Dabija.</p> <p>7. Mici, moldov(enești), legată pe prost.</p> <p>1. Slavenească, mare, scrisă cu mâna, legată prost.</p> <p>1. Mold(ovenească), mare, scrisă cu mâna, legată prost.</p> <p>19. Adecă noaosprezece Evanghelii.</p>
11	POTIRE
	<p>1. Mare de argint ;I lucrat cu zavaturi, cu discos mare și zvezdă, preste tot poleite cu un potiraș mic și doao tãlgirașe pentru zacuscă, un ibricel pentru căldură, una copie și o linguriță, toate de argint și poleite.</p>
	<p>1. Ctitoresc cu discos fără scaun, cuzvezdă lucrate în zavată și linguriță.</p>
	<p>1. Mare de argint poleit din parte cu săpături, cu discos, cu ste(a), cu linguriță, și copie cu mănunchi de argint.</p>
	<p>1. Mare de argint poleit din parte, cu discos cu zvezdă, cu linguriță, și copie cu mănunchiu de argint.</p>
	<p>2. De mijloc de argint cu discosurile, cu zvezdile, cu lingurițele și cu copiile lor poleite, toate din parte.</p>
	<p>1. Mic de argint cu flori poleit, cu discos, cu linguriță, cu zvezdă, nepoleite.</p>
	<p>1. Mic de argint poleit ctitoresc, cu di(scos), cu zvezdă și cu linguriță.</p>

	1. Mare de argint lucrat în anul 1761, cu zvezdă cu discos și linguriță, și linguriță, poleit pe alocure.
	1. Mic de argint ce-l ține un înger în cap, cu linguriță, tot de argint, poleite din parte, pentru împărțit bolnavii.
	1. Potiraș mic de cositori cu discosul lui și cu linguriță.
	11. Adecă unsprezece potire.
2	Zvezde de argint, însă una poleită. Doao.
1	Discos de argint, cu scaun. Unul.
2	Copii, însă una cu coada de lemn și una de alamă. Doao.
3	Păhăruțe de argint pentru căldură. Trei.
3	PANAGHIERE.
	1. Mare de argint poleit cu aur ctitoresc lucrat ciftiș foarte frumos din anul 1621, înpodobit cu pietricele topazuri.
	1. Mai mic tot de argint poleit cu aur ctitoresc din anul 7117.
	1. Mic tot de argint vechiu lucrat ciftiș cu pietre proaste albe pe amândoa părțile.
	3. Adecă trei panaghie.
1	Litieriu mare de argint frumos poleit cu aur lucrat pe margini ciftiș, cu tacâmul său, adecă un discos mare, doao păhăruțe cu capacele lor, cu blidișor de pus grâu, toate de argint. Unul.
2	Păhăruțe de argint cu blidișorul de pus grâu tot pentru litie, nepoleite. Doao.
11	CADELNIȚE DE ARGINT
	2. Poleite preste tot lucrate frumos cu turnurile.
	2. Poleite lucrate sade.
	2. Nepoleite tot sade
	2. Poleite din parte.
	3. Nepoleite lucrate în flori.
	11. Adecă unsprezece cadelnițe.
4	CĂȚUI
	2. Cățui de argint poleite, cu turnurile, cu iconițe lucrate în zavată, pe cozile lor și ciftiș pe margini și cu câte zece clopoței.
	2. Cățui de argint nepoleite, cu chipuri pe cozile lor, lucrate în smoală.
	4. Adecă patru cățui.
1	Canaf mare ctitoresc de ibrișin cu capacu(l) de argint poleit cu aur, cu slove sârbești înpregiur. Unul.
5	CHIVOTE
	2. Lucrate ciftiș de argint poleite cu câte cinci turnurile, cu câte patru finifturi și cu pietre, topazuri în deosebite felii.
	2. De argint poleite cu câte cinci turnurile.
	1. Tot de argint, vechiu, cu un turnușor poleit din parte.
	5. Adecă cinci chivote.
1	Cristelniță mare de argint lucrată ciftiș pe margini și poleită, pentru sf(i)ntirea apei. Una.
1	Teas de argint ctitoresc lucrat în anul 7168. Unul.
1	Cristelniță de madim. Una.
10	SFEȘNICE
	2. Mari de argint ctitorești ce să pun la praznice înaintea icoanelor împărătești.
	2. De argint mai mici ctitorești pentru vnod.
	3. De argint pentru sf(â)nta masă, din care doao sânt făcute de Nestor Ureche

	ctitorulm(ănăst)rii.
	1. De argint cu cinci fofeze, cu flori poleite, pe scaun, pentru sf(â)nta masă la praznice.
	1. De argint cu trei fofeze cu chip de înger, poleit în mijloc.
	1. Serafim de argint cu patru fofeze, poleit din parte.
	1o. Adecă zece sfeşnice.
4	Sfeşnice de madim mici tot pentru sf(â)nta masă. Patru.
37	CANDELE
	6. Mari de argint lucrate ciftiş cu pietre topazuri, din care una este poleită.
	1. Mică de argint lucrată ciftiş cu pietre topazuri poleită din parte pentru iconostas.
	30. Mai mici, tot de argint.
	37. Adecă treizeci şi şapte candel.
2	De madem. Doao.
2	Chivoţele de argint poleite peste tot în care să păstrează Sf(i)ntele Taine peste an. Doao.
1	Chivoţal de argint poleit cu aur lucrat ciftiş cu iconiţa Sf(â)ntului Arhidiacon Stefan, cu pietricele înpregiur topazuri, în care să află părţile din sf(i)ntele moaşte a Sf(ântului) Arhidiacon Stefan, a Sf(ântului) Grigorie Dicapolitul şi a Sf(intei) Mucenişei Marinei. Unul.
1	Sicrieş de argint cu flori săpate şi poleite cu aur cu opt pietre granat lucrat în anul 7269, în care este ferecătura piciorului drept al Sf(ântului) Ioan Botez(ătorul), poleit cu aur. Unul.
1	Blid mare de argint poleit pe faţă cu aur, lucrat ciftiş şi în zavat chipurile, pentru dat anafora. Unul.
1	Blid mai mic de argint poleit şi lucrat pe margini chipuri, pentru anaforă, lucrat în anul 7269 .Un(ul).
1	Blid mare de argint nepoleit pentru colivă, lucrat în anul 7110. Unul.
7	ICOANE FERECATE CU ARGINT.
7	2. Mari pe rând a Mântuitorului şi a Maicii D(o)mnului.
	1. Mică, a Maicii D(o)mnului poleită peste tot, pentru iconostas.
	1. Mică, tot a Maicii D(o)mnului nepoleită ce şade în strana stăriţască.
	1. A Sf(â)ntului Ioann Botezătorul, poleită din parte pentru iconostas.
	1. A Sf(ântului) Ierarh Nicolae, iarăşi poleită din parte pentru iconostas.
	1. Iconiţă de argint cu chipul Sf(â)ntului Ioann Botez(ătorul) poleit peste tot, cu slove dedesupt, lucrată în anul 7117.
	7. Adecă şapte icoane ferecate.
1	Salbă cusută cu şiraguri mici de măgrăritare şi cu mărgean roşu cu pietricele topazuri, doi irmilici de câte 16 lei, doi de 14 lei, şi doao rubele tot turceşti, 4 lefti, însă doi de aur şi doi poleiţi, un ban de argint ca cavalerie rusască. Una.
145	Icoane neferecate cu mari cu mici, o sută patruzeci şi cinci.
3	Părechi paftale de argint şi poleite, cu brăie. Trei.
2	AERE.
	1. Mare ctitoresc pe catife(a) roşie, lucrat în fir bun cu mărgăritare pe la coro(a)ne, iară la coro(a)na Mântuitorului sânt şi trei pietre rubin, care aer este lucrat în anul de la Adam 7116.
	1. Tic de muşuma lucrat în zugrăvele.
	2. Adecă doao aere.
10	Sf(i)nte antimisuri cu litonurile lor, din care unul este ctitoresc.
11	ARHIEPATRICALE.
	1. Sacos de catife(a) verde cu marginile cusute în fir şi mărgăritare, a mitropolitului Varlam, din anul 7146. Unul.

	1. Omofor de dimie alba, cu crucile cusute cu mărgăritare și cu fir. Un(ul).
	4. Nebedernițe ctitorești lucrate în fir cu chipuri cu canafurile de ibrișin, din care una are și puține fire de mărgăritare. Patru.
	1. Nebederniță de stofă rusască cu canafurile de ibrișin. Una.
	1. Păreche rucavițe ctitorești, cusute pe catife(a) roșie cu fir și mărgăritare . O păreche.
	3. Nebedernițe numite împărătești. Trei.
	11. Adecă unsprezece arhiepaticale.
12	VĂZDUHURI CU POCROVEȘELE LOR.
	1. Păreche de catife(a) roșie, cu chipuri cusute cu fir bun și cu matasă.
	1. Păreche de stofă rusască câmpu alb cu florile cam galbene, și chipurile roșii, cu florile galbene.
	1. Păreche de stofă rusască numite împărătești.
	1. Păreche stofită de matasă roșie cu florile cam galbene de fir.
	1. Păreche de aclaz îndoit, bun roșu de matasă, cu o cruce alba în mijloc, cu chinarile de stofă sip cam galbene cu florile de fir și de matasă.
	1. Păreche de stofă rusască câmpul galben cu flori de fir de matasă.
	1. Păreche de aclaz îndoit roșu cu florile de fir și de matasă, cu chinarile de catife(a) verde.
	1. Păreche verde, însă văzduhul sipă verde și pocrovețile catife(a) verde, crucile cusute cu fir bun.
	1. Păreche de adamască galbenă cu flori cafinii.
	1. Păreche de aclaz alb îndoit cu florile de matasă verzi și roșii.
	1. Păreche de cutnie neagră cu florile de matasă cusute ca catifele.
	1. Păreche de catife(a) albastre.
	12. Adecă doasprezece văzduhuri.
29	POALE.
	3. Ctitorești pentru iconostas, din care una este cu slove sârbești cusute cu fir înpregiur, din anul 7119 avgust 20, și o înbrăcăminte pentru iconostas tot ctitorească.
	1. Ctitorească, câmpul albastru cu flori de fir cu privazuri în deosebite feliuri, pentru Sf(â)nta Masă.
	2. Pentru Sf(â)nta Masă, însă una roșie de aclaz cu dungi de matasă, și una tot aclaz verde cu florile alibi.
	1. Pentru Sf(â)nta Masă de stofită rusască cu câmpul roșu, cu flori albe și galbene de fir.
	1. Pentru Sf(â)nta Masă de adamască câmpul cam galben, cu florile roșii de matasă.
	4. Poale de stofă rusască numite împărătești însă trei mai mici și una mare.
	1. Vene de aclaz roșu cu flori de fir pentru Sf(â)nta Masă.
	2. De stofă rusască numite împărătești, pentru Sf(â)nta Masă.
	2. Perdele pentru pridvor, una ctitorească, câmpul roșu cu flori late de fir, privazurile aclaz verde și una aclaz roșu de matasă cu flori albe mari.
	1. Perde(a) pentru dverile împărătești ctitorească de aclaz roșu cusută cu fir în deosebite feliuri cu marginile de catife(a) roșie.
	1. Perde(a) ctitorească pentru dverile împărătești de aclaz roșu cusută cu fir și marginile de catife(a) neagră verde.
	1. Perde(a) câmpul roșu de matasă cu mulți serafimi de fir galben și de mătăsărie, privazurile stofită albă cu floricele, tot pentru dverile împărătești.
	1. Perde(a) pentru dverile împărătești de adamască câmpul cam galben cu flori roșii de matasă.
	1. De stofă rusască numită împărătescă, pentru dverile împărătești.

	1. Poală pentru iconostas de aclaz de matasă roșie cu flori de fir și de matasă în deosebite feliiuri.
	1. Poală pentru iconostas de aclaz roșu cu flori de fir cusute cu marginile verzi.
	2. Poale pentru analogul Evangheliei, însă una de aclaz alb cu florile de catifele, privazurile verzi.
	1. Poală pentru Evanghelie de adamasă câmpul cam galben, florile roșii, privazurile verzi.
	2. Poale ctitorești pentru colivari, de aclaz roșu, cu florile de fir.
	29. Adecă doaozeci și noao poale, cu perdele.
22	De basmale în deosebite feliiuri. Doaăzeci și no(u)ă.
2	Șaluri, însă unul de aclaz negru și unul câmpul verde cu marginile de bumbac. Doao.
2	Basmale de aclaz roșu cu flori cusute catifele în deosebite feliiuri, cu seceacuri albe pe margini, pentru cădit diaconii. Doao.
2	Basmale de aclaz îndoit muriu cu flori cusute cu fir și matasă și fluturaș. Doao.
5	Cevrele albe cu flori de fir. Cinci.
67	FELO(A)NE CU STIHARILE LOR, însă:
	1. Ctioresc de stofă, bun, cu spatile cusute în fir Pogorârea Sf(â)ntului D(u)h.
	1. Ctioresc de stofă, câmpul verde, cu seraphim de fir peste tot.
	1. Ctioresc de stofă cu florile de fir și de matasă, cu slove peste tot. INS HS NIKA.
	1. Ctioresc câmpul roșu cu luceferi de fir.
	1. Ctioresc câmpul alb cu luceferi de fir peste tot.
	1. De stofă cam galben vechiu cu spate de alt feliu.
	2. Jumătate stofă cu flori de fir și matasă, însă unul câmpul verde, și unul câmpul albastru cu epitrahirile lor.
	5. De stofă rusască numite împărătești, cu epitrahirile lor.
	1. Jumătate stofă alb cu flori de fir și cruciți.
	4. De adamasă câmpu galben nedeschis cu flori roșii.
	4. De adamasă galbene cu florile cafinii.
	2. De aclaz îndoit roșu cu flori mari albe.
	2. De adamasă de bumbac câmpu roșu cu flori nedeșchise.
	2. De adamasă de bumbac câmpu verde cu flori nedeșchise.
	1. De stofită galbenă numit a Sturzeștilor cu florile de matasă și de fir.
	1. De stofă numit a starețului Ilarie, sip de China, cu spate tot de sip în alt feliu.
	1. De stofă bună cu spatile de stofă rusască numit a cucoanei.
	1. De stofă rusască, a păr(intelui) Doroftei d(u)h(o)v(nicul).
	3. De adamasă de matasă câmpul cafiniu, florile mari, galbene deschise, alibi, numite a păr(intelui) Doroftei d(u)h(o)v(nicul).
	1. De stofită câmpul roșu cu florile galbene și albe și albastre și verzi, numit a părinților.
	1. Câmpu albastru tot cu dungi lucrate în fir prost, spatile stofită de Liptca, bun.
	1. Jumătate stofă cu câmpul mohorât și cu cruci.
	1. Jumătate stofă cu câmpul siniliu, cu cruci.
	2. Jumătate stofă cu flori de fir și matasă, unul câmpul verde și unul câmpul albastru.
	1. Jumătate stofă aramă cu câmpul albastru, cu cruciți, numit a păr(intelui) Dimitrie.
	1. De adamasă cu câmpul galben cu florile silinii numit a păr(intelui) Ilarion.
	1. De adamasă câmpul verde cu flori roșii, spatile stofită de aramă, numit a păr(intelui)Isihie.
	1. De adamasă roșie.
	2. De paisă roșie.

	4. Albe, însă doao de cutnie și doao de aclaz tot albe cu flori în firea lui.
	9. Pantru masle.
	7. Feloane negre cu epitahilele lor, pentru postul mare.
	67. Adecă șasezeci și șapte felo(a)ne.
15	EPITRAHIRE, însă:
	2. Ctitoarești, din care unul este lucrat în anul 7108 cu fir pe aclaz roșu, cu doao rânduri de chipuri, cu bumbi de argint, lucrate ciftiși și poleiți.
	2. De sip galben cu flori de matasă roșie și albastre și cu fir alb.
	8. De adamască și de alte materii.
	3. Bune, din care doao sint de sipă cu flori de fir și de matasă, unul de aclaz galben cu flori și chipuri și cruci de fir alb.
	15. Adecă cincisprezece epitrahire.
25	STIHARE PREOȚEȘTI.
	5. Albe numite împărătești.
	1. Albastru maltin vechiu îndoit cu poale cusute cu flori de fir.
	1. De canavață cam roșie cu flori săpate.
	1. Verde de aclaz de matasă.
	1. De adamască roșie bumbac cu matasă cu florile albe închise.
	1. De cutnie roșie cu dungi de matasă.
	1. De aclaz cenușiu.
	2. De ghermisit alb înse cu vârstele roșii.
	1. De stofită câmpul cenușiu cu flori de matasă.
	2. De aclaz verde albului cu dungi și cu flori de matasă.
	2. De cutnie de matasă cu dungi în deosebite feliuri.
	4. De adămască, însă doao cu câmpul verde cu florile galbene închisă și doao cu câmpul negru cu florile roșii de matasă.
	3. Stihare negre pentru postul mare.
	25. Adecă doaozeci și cinci stihare preoțești.
24	STIHARE DIACONEȘTI.
	2. De stofă bună câmpul galben cu flori de matasă roșii, a păr(intelui) Dorfteiu d(u)h(o)v(nicul).
	5. De stofă ruscă numite împărătești, cu trei orare.
	4. De adamască, însă doao cu câmpul verde florile roșii și doao cu câmpul galben florile roșii.
	2. De aclaz roșu cu florile mari albe cu poalele verzi.
	2. Jumătate stofă de Lipța câmpul roșu cu flori de fir de matasă.
	1. De stofă galben ctitoresc.
	2. De adămască, însă unul cu câmpul galben, cu florile roșii de matasă și unul de bumbac cu galben închis și cu florile albului închis.
	2. Albe, unul de cutnie și unul de aclaz.
	4. Negre pentru postul mare cu orarele lor.
	24. Adecă doaozeci și patru stihare diaconești.
40	PĂRECHI RUCAVIȚE.
	11. Părechi rucavițe de stofe și de stifițe în deosebite feliuri, vechi.
	5. Părechi cusute cu serafimi și cu alte flori.
	2. Părechi asemine bune în șetraice de fir.
	22. Părechi Rucavițe de adămască în deosebite feliuri.

16	ORARE DIACONEȘTI.
	3. Ctitoarești bune de catife(a) verde cu tăblițe de argint, poleite, și cu șireturi bune.
	2. De fir bun cam galben și cu serafimi.
	1. Ctitoresc de sirmă cu flori de matasă.
	2. Roșii cu flori galbene de fir și cu șerpușori.
	2. De șerit adămască roșie de matasă cu florile albul și verzi.
	5. De cordică în deosebite feliuri.
	1. De adămască galbenă cu flori cafinii.
	16. Adecă șasesprezece orare.
22	BRÂIE PREOȚEȘTI
	16. Brâie, din care 14 sânt de șal și doao din alte materii.
	5. De stofă rusască numite împărătești.
	1. Brâu ctitoresc de matasă cu dungi îndeosebite feliuri.
	22. Adecă doaozeci și doao brâie.
1	Bucată de cit în dungi cu florile roșii și negre. Una.
1	Perde(a) cu pergalamul său cu struguri de hurmuz, cu flori cusute cu fluturași. Una.
13	COVOARE.
	3. Bune, unul de misiri, unul câmpul galben cu florile galbene, roșii și albastre și albe, și unul cu câmpul alb cu florile roșii, galbene, albastre, verzi și negre.
	4. Scoarțe mari cu flori alese în deosebite feliuri.
	6. Lăvicere.
	13. Adecă treisprezece covoare.
7	POLICANDRE.
	1. De alamă cu 24 fofeze.
	2. De alamă câte 18 fofeze.
	1. Tot de alamă cu 7 fofeze.
	3. De madim cu câte 7 fofeze.
	7. Adecă șapte policandre.
34	SFEȘNICE DE ALAMĂ.
	6. Mari ce să pun înaintea icoanelor împărătești.
	3. Mijlocii pentru iconostas.
	6. Pentru vrod.
	2. În pridvorul bisericii mari.
	17. Mici pentru Sf(â)nta Masă.
	34. Adecă treizeci și patru sfeșnice.
37	CĂRȚI A OLTARIULUI.
	1. <i>Liturghie</i> mica sârbească veche ferecată cu argint, pe catife(a) roșie și poleită cu aur, din vremea episcopului Anastasie al Rădăuțului.
	14. <i>Liturghii</i> moldovenești, însă 9 mari și 5 mici.
	6. <i>Liturghii</i> rusești, 4 mici și 2 mari.
	1. <i>Testament</i> mic rusesc, adecă <i>Evanghelie</i> și <i>Apostol</i> .
	2. <i>Testamente</i> moldovenești.
	1. <i>Ceaslov</i> .
	2. <i>Acatistiere</i> .
	4. <i>Molitvenice</i> .

	2. <i>Panahide.</i>
	1. <i>Moleben.</i>
	2. Cărți pentru sfințirea apei.
	1. <i>Irmologhion.</i>
	37. Adecă treizeci și șapte cărți.
3	Prapore. Trei.
1	Cruce Mare. Una.
2	Fanare mari. Doao.
4	Analoguri. Patru.
3	Colivare. Trei.
1	Oală de aramă pentru adus foc. Una.
3	Lopăți pentru foc. Trei.
2	Lighene cu ibricile lor de aramă. Doao.
2	Lighene de alamă cu ibricile lor. Doao.
4	Mucări cu mari cu mici. Patru.
2	Cârlige.
7	Mantii noao. Șapte.
3	Toci, doao de fier lucrate prost, și una de fabrică. Trei

BAR, Documente istorice, CMXXV / 15, original.

	IZVOD PENTRU TOATE CĂRȚILE CE SĂ AFLĂ PE SEAMA TIPICARIULUI SF(INTEI) M(ĂNĂSTI)RI SECULUI. 1856.482
482	Cărți.
	2. <i>Testamente cu Apostol și Evanghelie.</i>
	1. <i>Testament de Petersburg.</i>
	2. <i>Evanghelii mici.</i>
	12. <i>Evanghelii mari.</i>
	3. <i>Teofilacturi.</i>
	2. <i>Chiriadromion a Evangheliei.</i>
	2. <i>Tâlcuirea Apostolului.</i>
	11. <i>Pidalioane.</i>
	1. <i>Pravilă mare veche.</i>
	1. <i>Prăvilioară mică.</i>
	3. <i>Trifoloe.</i>
	7. <i>Trio(a)de.</i>
	6. <i>Penticostare.</i>
	3. <i>Tipice moldov(enești).</i>
	1. <i>Tipic rusesc.</i>
	10. <i>Apostoli.</i>
	1. <i>Carte Slujba Sf. de obște.</i>
	11. <i>Psaltiri mari.</i>
	1. <i>Psaltire mica.</i>
	5. <i>Octoihe.</i>
	1. <i>Octoih vechiu cu slujbele Sf. de obște.</i>

	7. Trupuri de <i>Minee</i> , și osăbit.
	2. <i>Minee</i> ianuarie.
	46. Cărți <i>Viețile Sfinților</i> .
	14. Sf(ântul) Efrem Sirul.
	3. Sf(ântul) Ioann Scarariul.
	3. Sf(ântul) Ioann Sirul.
	2. <i>Hronografuri</i> .
	3. <i>Biblia</i> .
	2. Trupuri de cărți <i>Prolo(a)ge</i> peste an.
	1. <i>Prolog</i> scris cu mâna.
	1. Cărticică <i>Prohodul părinților</i> .
	6. Cărți Sf(ântul) Avgustin.
	4. <i>Apanftisme</i> .
	16. <i>Ceasloave</i> mari.
	3. <i>Ceasloave</i> mici.
	2. Sf(ântul) Teodor Studit(ul), însă unul scris de mână.
	2. <i>Paterice</i> .
	2. <i>Epitomi</i> .
	6. <i>Slujba Învierii</i> .
	1. Isaia Pustnicul scris cu mâna.
	1. <i>Cartea tunderii</i> .
	1. Sf(ântul) Varsanofie scris de mână.
	2. <i>Acaftistiere</i> .
	1. Cărticică 12 <i>Psalmi</i> .
	9. Cărticele pentru pravelă.
	1. <i>Praștie</i> .
	1. Carte pentru Antihrist.
	1. <i>Bogoslovia</i> mitropolitului Platon.
	1. Cărticică <i>Învățătură către preoți</i> .
	2. Cărticele cu <i>Rânduiala sfințirei bisericii</i> .
	1. <i>Proniia</i> , cărticică.
	1. <i>Istoria prădării Ierusalimului</i> .
	2. Cărticele Sf(ântul) Casian.
	3. <i>Bogorodicine</i> .
	2. <i>Irmologhioane</i> .
	2. Cărticele cu <i>Cântările lui Moisi</i> .
	1. Cărticică cu <i>Slujbele Sf. Rosie</i> .
	4. <i>Panavhizi</i> .
	1. <i>Moleben</i> .
	16. Cărți <i>Minunile Maicii D(o)mnului</i> .
	1. Cărticică cu <i>Slujba Sf(inților) Manuil, Savel și Ismail</i> .
	1. Carte pentru ascultare.
	2. Cărți a Sf(ântului) Ioann Gură de Aur <i>Împărțirea grâului</i> .
	2. <i>Puțul Sf(ântului) Ioann</i> .
	1. <i>Istoria Piciorului Sf(ântului) Ioann Botez(ătorul)</i> .
	5. <i>Molitvenice</i> .

	4. <i>Mărturisirea ortodocsă.</i>
	4. <i>Azbucoavne.</i>
	1. <i>Paraclis a Sf(ântului) Mucenic Hristodor.</i>
	1. <i>Sinope.</i>
	3. <i>Viața păr(intelui) nostru Paisie.</i>
	1. <i>Tâlcuirea Psaltirii.</i>
	1. Sf(ântul) Simeon Tesalonicul.
	1. Sf(ântul) Ierarh Mitrofan.
	Cărți grecești
	1. <i>Chiriacodromion a Evangheliei.</i>
	1. <i>Evanghelie mică.</i>
	1. <i>Apostol.</i>
	1. <i>Învățătură către preoți.</i>
	1. <i>Liturghie.</i>
	1. <i>Aghiezmatarium.</i>
	1. Carte groasă cu <i>Psaltire, Octoih, Trifoloiu</i> , pe tot anul și altele.
	1. Sf(ântul) Efrem Sirul.
	1. <i>Ceasoslov mic</i> cu lipsă.
	1. Slujba Sf. din Sinaiu.
	Cărți de <i>Psaltichie</i>
	2. Cărți pentru slujba de noapte moldov(enească).
	1. Pentru noapte, grecească.
	1. <i>Antologhie pentru Liturghie</i> , grecească.
	4. <i>Antologhii, moldov(enești).</i>
	3. <i>Irmologhioane</i> , grecești.
	3. <i>Irmologhioane</i> , moldov(enești).
	2. <i>Teoreticon.</i>
	5. <i>Anastasimatare.</i>
	2. Cărți grecești <i>Docsastare.</i>
	Cărți de <i>Psaltichie</i> tipărite de Anton Panu.
	1. <i>Bazu.</i>
	1. <i>Anastasimatariu.</i>
	1. <i>Docsastariu.</i>
	2. <i>Antologhii pentru Liturghie.</i>
	1. <i>Paresimieru.</i>
	1. <i>Irmologhion.</i>
	1. Carte pentru privighieri.
	Cărți rusești.
	5. <i>Bibliei</i> , însă doar numai <i>Testamentul vechiu.</i>
	2. <i>Evanghelii, una mare, una mica.</i>
	3. <i>Apostoli.</i>
	18. <i>Psaltiri</i> , cu mari, cu mici.
	6. <i>Octoihe.</i>
	38. <i>Minee.</i>
	14. Cărți <i>Viețile sf(inților)</i> , peste an.

	8. <i>Prolo(a)ge.</i>
	4. <i>Irmologhioane.</i>
	1. <i>Irmologhion de Psaltichie.</i>
	1. <i>Stihariu și podobniiPsaltichie.</i>
	3. Cărți Sf(ântul) Efrem Sirul.
	1. Sf(ântul) Isaac Scruul, scris cu mână.
	1. Sf(ântul) Ioan Scarariul.
	1. <i>Pateric al pecerniei.</i>
	2. <i>Învățăturile Sf(inților) Părinți pentru Duminici.</i>
	2. Cărți a Sf(ântului) Ioann Gură de Aur.
	1. Sf(ântul) Macarie.
	4. <i>Molitvenice.</i>
	3. <i>Trifoloe.</i>
	1. <i>Piatra credinței.</i>
	2. <i>Minee pentru sf. de obște.</i>
	2. <i>Liturghii.</i>
	1. <i>Pravelnic.</i>
	2. <i>Pavecernice.</i>
	4. <i>Slujba Învierii.</i>
	1. <i>Tipic.</i>
	5. Cărți scrise de mână cu învățături.
	2. <i>Polustave.</i>
	1. Sf(ântul) Grigorie Sinaitul, scris de mână.
	1. Cartea hirotoniei arhieresti.
	1. <i>Învățătura copiilor.</i>
	3. Cărți <i>Învățături a Sf(ântului) Dimitrie Rostovul.</i>
	1. <i>Ilie Miniati.</i>
	3. <i>Acaftistiere.</i>
482	Adecă patru sute optzeci și doao cărți.

BAR, Documente istorice, CMXXV / 16, original.

TESTAMENTUL ARHIEREULUI NARCIS CREȚULESCU

Andrei CREȚU

Între ierarhii pasionați de cercetarea istorică din a doua jumătate a veacului al XIX-lea și începutul veacului al XX-lea, alături de Melchisedec Ștefănescu și Iacov Antonovici se numără și arhiepiscopul Narcis Crețulescu. Dacă primul a reușit să ajungă membru titular al Academiei Române iar cel de-al doilea membru de onoare al aceluiași înalt for științific, Narcis Crețulescu a rămas chipul smerit al cărturarului izolat, dar cu o rodnică operă istorică. Dacă în cinstea primilor doi există străzi și școli care le poartă numele, ba le-au fost ridicate și statui¹, în cinstea celui din urmă s-a înființat doar un cerc de istorie în cadrul Facultății de Teologie din Iași².

Viața și activitatea arhiepiscopului Narcis Crețulescu au fost puse în lumină, de-a lungul timpului, de o serie de studii și articole³ care au încercat să evidențieze – în primul rând – pasiunea sa pentru istorie. În timpul vieții vlădica Narcis a publicat destul de puțin, iar după moartea sa, cea mai mare parte din vasta operă istorică a rămas în manuscris; 15 manuscrise la Biblioteca Academiei Române și 7 în biblioteca Mănăstirii Neamț⁴. Importanța scrierilor sale a fost subliniată și de lucrarea profesorului Mihai Giosan, *Opera manuscrisă a arhiepiscopului Narcis Crețulescu și istoria medievală a românilor*⁵, care – pe lângă prezentarea biografică – face o descriere cuprinzătoare a întregii opere. Deși sunt înfățișate toate temele abordate de arhiepiscopul Narcis, lucrarea nu este exhaustivă, cercetătorii laici și ecleziastici având posibilitatea să valorifice un imens tezaur documentar, în mare parte inedit.

Narcis Crețulescu, cu numele de botez Nicolae, s-a născut la 3 decembrie 1835 în satul Costești din ținutul Botoșanilor, fiind singurul copil al preotului Ioan și al prezbiterii Ecaterina (Catinca)⁶. După rânduiala vremii, a învățat să citească pe Ceaslov și pe Psaltire în casa părintească și la școala din sat, după care a urmat la școală în Botoșani. La 15 ani, în 1850, tânărul Nicolae s-a îndreptat spre Mănăstirea Neamț, hotărât să îmbrace haina monahală. După mai multe ascultări pe care le-a avut la metocul mănăstirii de la Cotnari, cât și la Neamț, s-a înscris la nou înființatul seminar din mănăstire după care s-a îndreptat la Seminarul Socola. La 28 februarie 1859 Nicolae a primit haina monahală și noul nume, Narcis. Cu o mare dragoste față de carte s-a înscris, în 1866, la Facultatea de Litere a Universității din Iași. După primul an de studii este hirotonit preot – pe 16 aprilie 1867 – iar mai târziu, în 1872 este numit profesor de religie și limba română la diferite școli

¹ Atât în Huși cât și în Galați există străzi cu numele episcopului Melchisedec; la Roman este Liceul Teologic „Episcop Melchisedec” și Fundația „Episcop Melchisedec” înființată în 1892, desființată în 1948 și reînființată în 1990; de asemenea Școala Gimnazială „Episcop Melchisedec” din satul Gîrcina, județul Neamț și statuia episcopului din fața capelei unde este înmormântat în Roman; în Bârlad există strada, școala și – mai nou – statuia episcopului Iacov Antonovici.

² Cercul de Istorie Bisericească „Arhiepiscop Narcis Crețulescu” a fost înființat pe 6 mai 2011 la Facultatea de Teologie Iași, cu scopul de a promova cercetarea istorică bisericească.

³ Mihail Daniliuc, *Arhiepiscopul Narcis Crețulescu, monah smerit și iubitor de istorie*, în „Lumina”, 1 decembrie 2011; Bujor Lucian, *Arhimandritul Narcis Crețulescu, un vrednic păstor de suflete*, în „Lumina”, 2 martie 2015; Lucian Manole, *File de dicționar, Narcis Crețulescu Botoșăneanul*, în „Luceafărul”, nr. 3/2016; Nestor Vornicescu, *Arhiepiscopul Narcis Crețulescu - Botoșăneanul (1835-1913)*, în vol. *Desăvârșirea unității noastre naționale – fundament al unității Bisericii străbune*, Craiova, 1988, p. 402-421; Idem, *Manuscrisele Arhiepiscopului Narcis Crețulescu din biblioteca Mănăstirii Neamț*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul XLIV, nr. 7-8, iulie-august, 1968, p. 431-437.

⁴ Cele 22 de manuscrise sunt legate în volume, unele în carton și pânză la cotor, altele în carton și piele; însumează aproximativ 4760 de foi, format mare, 34/22 cm. numărul rândurilor scrise pe foi variind de la un manuscris la altul între 30 și 35.

⁵ Cartea a apărut la Editura Filocalia, Roman, 2016, 366 p.

⁶ Biblioteca Mănăstirii Neamț, Fond Arhiepiscop Narcis Crețulescu, mss. nr. 162, foaie nenumărată, cuprinzând pomelnicul arhiepiscopului cu date autobiografice.

din Brăila, Ismail, București și Iași. La Iași împlinește funcția de profesor și confesor al Colegiului Militar și participă la Războiul de Independență în cadrul Regimentului 5 linie. În 1877 este numit egumen la Mănăstirea „Sf. Sava” din Iași. La invitația episcopului Calinic Dima, Narcis a mers la Huși unde a fost numit rector al seminarului, ocupându-se cu reorganizarea învățământului⁷.

Activitatea spornică pe tărâm didactic, tactul de bun administrator, dar și virtuțile duhovnicești de slujitor dedicat altarului l-au propulsat la cea mai înaltă treaptă sacerdotală, treapta arhieriei. Într-o însemnare autobiografică aflată pe un manuscris din biblioteca Mănăstirii Neamț aflăm: „Eu arhimandritul Narcis Crețulescu, ales și confirmat după legile organice ale sfintei noastre Biserici Autocefale Române, m-am hirotonisit arhieriu locotenent eparhii a Sfintei Mitropolii a Moldovii și Sucevii cu titlul de Botoșineanu, duminică în ziua de 16 august 1881. Hirotonia s-a făcut în Iași în biserica catedrală a Sfintei Mitropolii a Moldovii și Sucevii de mitropolitul Iosif Năniescu și de episcopul de Roman Melchisedec și de fratele său Valerian Râmnicăneanu, egumenul Mănăstirii Sfântul Spiridon din Iași, asistați de toți episcopii și arhieriei sufragani”⁸. Deși ales arhieriu vicar al Mitropoliei, Narcis Crețulescu nu a rămas la Iași ci s-a întors la Huși continuând activitatea de la seminar și în același timp având posibilitatea să officieze ca arhieriu, cu binecuvântarea episcopului Calinic Dima.

Unele probleme de ordin administrativ ale seminarului și tensiunea la care a fost supus pentru rezolvarea acestora precum și unele neînțelegeri cu ierarhul locului, l-au făcut să renunțe la funcțiile administrative și didactice și să-și dea demisia pentru a se retrage la mănăstirea de metanie. Chiar dacă la Neamț a fost ales stareț, pentru un timp – din 1902 până în 1909 – fiind nevoit să se ocupe și de probleme administrative, vlădica Narcis și-a dedicat timpul, în primul rând, pentru cercetarea istorică. A trecut la cele veșnice în 1913, fiind înmormântat în cimitirul Mănăstirii Neamț⁹.

*

La câțiva ani după întoarcerea la Neamț, Narcis consemna cu amărăciune – într-o notă de subsol – starea critică în care trăiesc unii ierarhi: „să se știe, că arhieriei ... sunt foarte lacomi de câștiguri nerezonabile, adeseori se petrec scandaluri în biserică din cauza lăcomiei și a câștigului nedrept”. Excepțiile – nota ierarhul – erau foarte puține, iar „acestea nu le zic ca să-i acuz, dar le zic ca adevăr istoric și fapt constatat”. În continuare își prezenta situația sa modestă și plină de lipsuri în care trăia: „eu sunt arhieriu ca și frații mei dar, nici țara, nici Biserica, nici frații mei episcopi nu mi-au dat nici un ban, nici ca leafă, nici ca venit de biserică sau de popor. Nu mi s-a dat nici un ban nici ca să mă hirotonisesc, nici să mă echipez, nici să mă prezint, nici ca să mă întrețin. Sunt străin de orice venit ca și cum nu sunt nu sunt arhieriu pe lume și în Biserică. De aceea și eu m-am indignat de atâta indiferență și nici n-am luat leafă nimic și nici n-am replicat nimic. Frații mei episcopi știu că eu sunt arhieriu cel mai sărac între toți și ca să nu-mi dea ocazie și motiv de a câștiga ceva pentru un trai convenabil, de aceea nu mă angajează la slujbă, pretextând tot felul de motive”¹⁰.

Ca simplu monah, Narcis depusese voturile ascultării, castității și sărăciei de bună voie. Starea pauperă pe care a acceptat-o ținea de smerenia monahală, deși episcopii noștri, așa cum menționa arhieriu Narcis, nu erau deloc săraci. Cu toate acestea și Narcis a dobândit de-a lungul vieții anumite bunuri personale care au constituit averea pe care a lăsat-o moștenire. Cui putea, un arhieriu, să lase bunurile sale?

Biserica legiferasese încă din primele veacuri, prin intermediul sinoadelor, măsurile necesare

⁷ Mihai Giosan, *Opera manuscrisă a arhierului Narcis Crețulescu și istoria medievală a românilor*, Roman, Editura Filocalia, 2016, p. 32; vezi și Nestor Vornicescu, *Arhieriu Narcis ...*, p. 407-408.

⁸ Biblioteca Mănăstirii Neamț, Fond Arhieriu Narcis Crețulescu, *mss. rom. nr. 68*, p. 90.

⁹ Mihai Giosan, *op. cit.* p. 37; vezi și Nestor Vornicescu, *Arhieriu Narcis ...*, p. 411.

¹⁰ Biblioteca Mănăstirii Neamț, Fond Arhieriu Narcis Crețulescu, *mss. rom. nr. 164*, p. 274-275.

pentru buna organizare și administrare a vieții bisericești. În acest sens existau o serie de canoane care reglementau problema patrimoniului lăsat moștenire de episcopi. Astfel, canonul 22 de la Sinodul local ținut la Cartagina în 419 menționa că episcopilor sau clericilor li se interzice a face donații eterodocșilor¹¹; la același sinod, canonul 81 obliga pe episcopi să nu lase moștenitori eretici sau necreștini, chiar de-ar fi fost rude¹². Canonul 32, tot de la Cartagina, făcea deosebire între averea personală a clericilor, avută înainte de intrarea în cler, și averea dobândită în timpul serviciului, cea din urmă trebuind să revină Bisericii¹³. La Sinodul local din Antiohia – din 341 – prin canonul 24 se stabilea faptul „ca cele proprii ale episcopului să le lase (moștenire) oricărora ar voi; iar cele ale Bisericii, pentru dânsa a se păstra și nici Biserica să nu sufere, nici episcopul să nu fie lipsit de bunurile sale”¹⁴. Cel mai explicit era canonul 40 de la Sinodul Sfinților Apostoli care menționa ca „episcopul să aibă putere, când s-ar săvârși din viață, să lase ale sale cui vrea și cum vrea”¹⁵.

Conform normelor stabilite de sinoade, vlădica Narcis ar fi putut să-și lase bunurile agonisite oricui ar fi voit, mai puțin celor care nu erau de credință creștină. Din documentele vremii nu rezultă că ar fi avut rude apropiate – fusese singur la părinți, deci nu avea frați sau nepoți direcți. De asemenea, nu cunoaștem să fi avut vreun ucenic apropiat, deși la transcrierea unor documente apela și la ajutorul celor pe care îi avea în preajmă, după cum chiar ierarhul consemnează: „acest script este scris, parte de mâna me(a), a subscrisului, iar parte prin mâna altora, cărora le-am poruncit eu”¹⁶. În activitatea de transcriere a fost antrenată și o tânără – Maria Ionescu – pe care vlădica Narcis o numea „copila me(a) sufletească”. Despre această copilă aflăm detalii dintr-o însemnare făcută la sfârșitul manuscrisului „Alcătuire aurită”, o copie după o carte scrisă de Samuil Ravi, tradusă din grecește și tipărită în 1771 la Iași: „apropo de copilă, ca să știe și lumea ce copilă am eu. Iată:

Printr-un joc al sorții au murit la 1874, fevr. 7, D. Vasile Ionescu, ruda și amicul meu; eu l-am îngropat la biserica din satul Crivești, districtul Roman. Iar copila, Maria Ionescu, rămasă orfană, în etate de 11 ani, și care se afla la mine din 1872, noiem. 15, lăsată chiar de tatăl și de mama sa, Aglaia Ionescu, când au plecat la moșia Crivești, ca copila să șadă la mine și să învețe carte în orașul Iași, iar d-lor s-au mutat la țară.

Acolo au murit D. Vasile Ionescu, iar eu, atunci protosinghelul Narcis Crețulescu, profesor la Colegiul Militar din Iași, pe temeiul înruderii, pe temeiul amicitiei, pe temeiul generozității, am ținut, ca un tată sufletesc, pre această copilă, prin toate școlile, primară, școala centrală, școala de lucru (croitorie) etc. Iar la 12 iulie 1881, când mă aflam în Huși, arhimandrit, profesor, rector și candidat de arhieru, am făcut nuntă și am măritat copila după dl. Costin Lascăr, fiul preotului iconom George Lascăr, de la Biserica „Sf. Nicolae”, adică biserica seminarului meu. Iar acum am notat spre știința rudelor mele. 1881, sept. 8. Ziua copilei Maria Lascăr”¹⁷.

Informația este completată mai târziu, în 1882, când Narcis, ajuns arhieru, îl hirotonește pe Costin Lascăr diacon pentru Biserica „Sf. Nicolae” din Huși, numindu-l „diaconul meu”¹⁸. Tot aici face precizarea că tatăl Mariei Lascăr era nemțean iar mama botoșăneancă.

Faptul că a crescut, a educat și a sprijinit căsătoria unei copile rămasă orfană, spune mult despre caracterul unui om care alesese calea monahismului. Ar fi putut să lase moștenire o parte din bunurile sale acesteia. Nu avem nici un document – deocamdată – care să menționeze acest lucru. Singurul document care vorbește despre testamentul arhierului Narcis se află în Biblioteca Mănăstirii

¹¹ Arhidiacon prof. dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii*, Sibiu, 1992, p. 251.

¹² *Ibidem*, p. 278.

¹³ *Ibidem*, p. 256.

¹⁴ *Ibidem*, p. 215-215.

¹⁵ *Ibidem*, p. 30.

¹⁶ Biblioteca Mănăstirii Neamț, Fond Arhieru Narcis Crețulescu, *mss.* rom. nr. 199, p. 89.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, p. 90.

Neamț și conține obiectele donate mănăstirii. Donarea obiectelor personale către mănăstire era în concordanță și cu legislația timpului care menționa că „mitropoliții, episcopii și arhierii, făcând parte din tagma monahală, vor fi moșteniți, în privința obiectelor sacre și sfințite de mitropoliile și episcopiile respective”¹⁹. Nemaifiind activ în cadrul unei eparhii, arhierul Narcis s-a hotărât să doneze Mănăstirii Neamț, mănăstirea de metanie, locul cel mai drag sufletului său.

Manuscrisul *Registru de toate obiectele bisericesti dăruite Sf. Monastiri Neamtu de P.S. Arhieru Narcis Crețulescu, pentru (c)titorie și pomenirea sa, 1909, iunie, 29* este înregistrat cu numărul de inventar 162; prezintă coperti cartonate, cotorul fiind legat în pânză. Primele 10 pagini sunt nenumotate și cuprind pe lângă pagina de gardă, pe care se repetă titlul de pe copertă, pagina cu chipul arhierului donator din 1908 – „Fotografia centrală, L. Steinberg, Piatra N.”, pomelnicul și câteva acte copiate, prin care se constată că arhierul a donat Mănăstirii Neamț o serie de bunuri. Urmează de la foaia 2 la 25 listele cu obiectele dăruite mănăstirii, ultimele 5 foi fiind nescrise. Paginația este originală, 34/21 cm., câte 30 de rânduri pe pagină.

În listele întocmite sunt consemnate, alături de lucrurile dăruite, și unele detalii din viața ierarhului, spre exemplu date referitoare la primirea decorațiilor sau amănunte privitoare la metaniile patriarhului Grigorie al V-lea. Obiectele sunt în general de uz bisericesc, veșminte arhieresti, cărți, obiecte liturgice, icoane, moaște, dar și obiecte de valoare precum salbele cu piese de aur și argint, tablouri; alături de acestea se găsesc obiecte de uz gospodăresc precum covoare, perdele, fotolii, sipet, oglindă, sobă, dulapuri. Lucrurile au fost donate de-a lungul timpului – din 1887 până în 1911 – fiind întocmite trei liste diferite. Bunurile patrimoniale au fost înscrise în mod aleatoriu, fără o clasificare deosebită. Cert este faptul că vlădica renunța treptat la obiectele personale în favoarea mănăstirii, singura dorință sau clauză stipulată în testament fiind pomenirea sa ca și ctitor al mănăstirii.

Pentru ca donația să fie recunoscută și prevederea cerută să fie îndeplinită, arhierul Narcis a înștiințat Ministerul Cultelor și Mitropolia Moldovei. Ministerul a făcut demersuri pe lângă regele Carol I pentru a fi declarată legitimă donația și acceptată dispoziția prevăzută. A fost emis Înalțul Decret Regal cu nr. 1832 din 330 mai 1909. În acest fel, arhierului Narcis Crețulescu i s-a recunoscut, la nivelul cel mai înalt, calitatea de ctitor și donator al mării lavre nemțene.

*

Documente privitoare la donația arhierului Narcis Crețulescu:

1. *Copie după adresa Ministerului Cultelor prin care Narcis Crețulescu este informat de recunoașterea donației sale*²⁰:

Ministerul Cultelor

Administrația Casei Bisericii

Nr. 17174/1909, iunie, 2

Prea Sfințite,

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că Majestatea Sa Regele, prin Înalțul Decret cu nr. 1832/909, a binevoit să autorizeze Consiliul Economic al acelu sfânt locaș, ca să accepte donațiunea a 944 volume cărți de cult, morală și literatură, precum și 355 obiecte bisericesti, arhieresti și casnice, făcută de Prea Sfințitul Arhieru Narcis Crețulescu, superiorul acelu sfânt locaș, prin actul său de donațiune cuprins în adresa nr. 53 din 10 martie anul curent, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii

¹⁹ Regulamentul pentru punerea în aplicare a legii de înființare și organizare a Casei Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române, cap. X, art. 122, în Chiru C. Costescu, *Colecțiune de Legi, Regulamente, Acte, Deciziuni, Circulări, Instrucțiuni, Formulare și Programe*, București, 1916, p. 207.

²⁰ Biblioteca Mănăstirii Neamț, Fond Arhieru Narcis Crețulescu, mss. rom. nr. 162, foaie nenumotată.

Publice, cu respectarea prescripțiilor din acel act.

Primiți, vă rugăm Prea Sfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Administrator,

(ss) P. Gârboviceanu

Șef Serviciu,

(ss) N. Rădulescu Niger

Prea sfinției Sale, Prea Sfințitului Superior al Sfintei Mănăstiri Neamț-Secu

2. *Înaltul Decret Regal nr. 1832/30 mai 1909*²¹:

CAROL I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii Publice sub nr. 14755 din 16 mai 1909;

Văzând jurnalul Consiliului de Miniștri cu no. 661 din 27 mai a. c.;

Potrivit art. 811 și 817 din c. c.,

Am decretat și decretăm:

Art. I. Aprobăm sus zisul jurnal.

Art. II. Autorizăm Consiliul economic al Sf. Monastiri Neamțu-Secu (Neamțu) să accepte donațiunea a 314 volume cărți de cult, morală și literatură, precum și 305 obiecte bisericesti, arhieresti și casnice, făcută de P. Sf. Arhieru Narcis Crețulescu, superiorul acelu sf. lăcaș, prin actul său de donațiune cuprins în adresa sa nr. 53 din 10 martie a. c., către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, cu respectarea prescripțiilor din acel act.

Art. III și ultimul. - Ministrul nostru secretar de stat la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii Publice este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispozițiilor prezentului decret.

Dat în Castelul Peleş, la 30 mai 1909.

Carol I

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice,

Spiru Haret

Nr. 1832

3. *Copie după adresa de înștiințare a mitropolitului Pimen Georgescu, privitor la donația arhierelui Narcis Crețulescu*²²:

Nr. 139

1909, iunie, 9

Înalt Prea Sfințite Stăpâne,

Subsemnatul, (arhieru Narcis Crețulescu) dăruind sfintei Monastiri Neamțu biblioteca dimpreună cu toate obiectele bisericesti, arhieresti și casnice după inventarele ce le-am înaintat onoratului Minister al Cultelor, cu dorința ca, după moarte(a mea), să fiu pomenit ca ctitor înzestrător, ca și ceilalți ctitori ai monastirii.

Onoratul Minister a acceptat, prin Înaltul Decret Regal Nr. 1832, dania mea și prin officia cu nr. 17174 din 2 iunie, curent, îmi face despre aceasta cunoscut.

Supunând Înalt Prea Sfinției Voastre întocmai copie de pe această officie spre cunoștință, Vă rog cu toată umilința să binevoiți a binecuvânta și Înalt Prea Sfinția Voastră dania făcută și dorința mea spre deplina mea în viață mângâiere sufletească.

²¹ Monitorul Oficial, nr. 51/4 iunie 1909, p. 2088.

²² Biblioteca Mănăstirii Neamț, Fond Arhieru Narcis Crețulescu, *mss.* rom. nr. 162, foaie nenumărată.

Al Înalt Prea Sfinției Voastre,
Prea plecat cu tot soborul,
Stareț,

(ss) +Narcis Crețulescu

Șef Cancelarie,
(ss) Daniel Tomescu

4. *Copie după adresa înaintată Ministrului Cultelor cu referire la donația arhierelui Narcis²³:*

Nr. 53/1909, martie, 10

Domnule Ministru,

Subsemnatul Arhiepiscop Narcis Crețulescu, starețul sfintei Monastiri Neamțu-Secu, din propria mea voință, dăruind acestei monastiri toate cărțile mele și toate obiectele de care am dispus și dispun, atât arhieresti cât și obiecte casnice,

Am onoare(a) a vă comunica, pe lângă aceasta, două inventare, și anume:

Unul în care se cuprind un număr de 121 volume cărți bisericești de cult și de morală, precum și 772 volume cărți de literatură și altele, aflătoare toate acestea în dulapurile din stăreția mănăstirii;

Al doilea inventar conține până la nr. curent 152, obiecte bisericești, arhieresti și casnice în număr de 305 bucăți, iar de la nr. 152 până la nr. 173, conține un număr iar de cărți, ce nu se cuprind în inventarul cărților prevăzute mai sus.

Dăruind toate acestea sfintei Monastiri Neamțu-Secu, vă rog Domnule Ministru să binevoiți a lua act de ofranda mea, prevăzută mai sus, și a cunoaște totodată că cărțile se află în dulapurile din camerele stăreției, împreună și cu obiectele casnice care sunt în camerele stăreției, iar cele bisericești le-am predat bisericii în primirea eclesiarhului mare, cu știința administrației monastirii trecându-le în catagrafiile monastirii spre a rămâne bisericii nestrămutate.

Nimeni din rudele mele, nici din alte persoane, nu-și vor putea apropia nimic din cele dăruite de mine mănăstirii și pentru aceasta vă rog a lua dispoziții spre a se executa dania mea neștirbită și să fiu pomenit ca ctitor înzestrător, împreună cu ceilalți ctitori ai monastirii.

Sunt cu cel mai profund respect Domnule Ministru al dumneavoastră către Dumnezeu smerit rugător.

Arhiepiscop și Stareț,

(ss) + Narcis Crețulescu

Șef Cancelarie,

(ss) Daniel Tomescu

5. *Copie după adresa prin care mitropolitul Pimen Georgescu își exprimă gratitudinea față de generozitatea arhierelui Narcis²⁴:*

Sfânta Mitropolie Iași

Nr. 1803

Prea Sfințite,

Drept rezultat la raportul nr. 139, a.c., vi se scrie că, luând cunoștință de prețiosul dar ce ați făcut bibliotecii Sfintei Monastiri Neamțu, prin dăruirea a 940 volume cărți de cult și 355 obiecte bisericești, vă aducem ale noastre vii mulțumiri.

Primiți, vă rugăm Prea Sfințite, ale noastre în Hristos frățești îmbrățișări.

(ss) + Pimen

Director,
(ss) Gabriel Pârvu

²³ *Ibidem.*

²⁴ *Ibidem.*

6. *Rezoluția starețului Veniamin Nițescu*²⁵:

Lista de față se va executa întocmai, conform dorinței donatorului.

Stareț, arhimandrit Veniamin Nițescu

1901, februarie, 20.

7. *Testamentul arhiereului Narcis Crețulescu*²⁶.

Listă

Cu toate obiectele arhieresti a lui vlădica Narcis Crețulescu din sfânta Mănăstire Neamțu, care urmează să se deie la biserica mare, la veșmântăria mănăstirii după încetarea me(a) din viață, oricând va fi. Iară clisiarhul cel mare, oricare va fi, să le treacă în catagrafia veșmântăriei, pe numele meu, să le păstreze pentru trebuințele bisericii, ca donație dăruită de mine, pentru pomenirea me(a).

Nimeni din neamul meu, sau din părinții mănăstirii, sau din autoritățile bisericești ori politicești, care sunt acum, sau care vor fi pe viitor, nu pot înstrăina aceste obiecte arhieresti de la veșmântăria bisericii mari, unde le-am dăruit eu spre pomenirea me(a).

Starețul mănăstirii și clisiarhul cel mare, oricare va fi la moartea me(a), să puie aceste obiecte în veșmântărie, să le treacă în catagrafie și să le stăpânească, păstrându-le pentru trebuințele bisericii.

Am scris și am subscriș autograf cu mâna me(a), în chilia me(a).

1899, octom(brie), 12 Mănăstirea Neamțu, cu pecetea me(a).

+ Narcis Crețulescu

Listă²⁷

Cu toate obiectele arhieresti pe care am hotărât și le-am dăruit bisericii mari din Sfânta Mănăstire Neamțu, să se deie la veșmântărie pe sama clisiarhului celui mare, oricare va fi la moartea me(a). Să le treacă în catagrafia veșmântăriei și să le stăpânească pentru trebuințele bisericii, pentru pomenirea me(a).

Nr. crt.	Nr. ob.	Observații
1	1	O cârjă arhierescă în patru rosturi (compoziție de aliaju) brodată și aurită, bună. Pe ea este săpat: „Narcis Crețulescu Botoșineanu 1881. Aug. 16.”; este în casă în sipetul cu veșmintele de purtat.
2	1	Una paterița cârjei, cusută pe foi, albastru, dublu, cu anul „1881. Aug. 16.”, la mijloc marca bisericească și pe ea marca numelui meu cu literele inițiale: „A.N.C.B.”, țesute între ele, garnitura cu fir galben, cu legătura de corde mare-albastră. Dată la biserică la 21 Oct. 1899.
3	1	Una paterița cârjei de selaz sulforin, garnitură de fir albși galben, este în cutia mitrică. A doua pateriță.
4	1	Un engolpion pe placă de finift, Mântuitorul, împrejorat de o girlandă dublă, în argint, aur, pietre, coronăzi, cruciță, cu lanțul lui și cu tioc. Pe dos este săpat: „Narcis C. Botoșineanu 1881 Aug. 16.”. Este în casă, în scrin. Vezi nota la nr.
5	1	Una cruce de piept, de argint masiv, fără pietre, Mântuitorul răstignit, în relief, coroana și garnitura cu aur, cu lanțul și tiocul ei. Pe dos este săpat: „Narcis Crețulescu 1874”.

²⁵ *Ibidem.*

²⁶ *Ibidem*, p. 2.

²⁷ *Ibidem*, p. 3 - 25.

		Este în casă, în scrin.
6	1	Una păreche de trichele (două bucăți, una cu două fofeze, dichel și una cu trei fofeze, trichel) cu inscripția numelui pe fiecare: „Arhiereul Narcis Crețulescu 1881. Aug. 16”, cu tiocurile lor. Sunt în sipetul cu veșminte.
7	1	Un lig(h)ean nou, lungăreț, de argint de China, cu inscripția me(a) pe el. Este dat la biserica mare, la 8 mai 1887.
8	1	Un ibricel nou, mic, cu toartă, de abanos negru, idem. Este dat la biserica mare la 8 mai 1887. N.B. Lig(h)eanu cu ibricul lui fac tacâmul.
9	1	Un pahar de argint de China, aurit pe dinăuntru, cu inscripția me(a). Este dat la biserica mare la 8 mai 1887.
10	2	Două prosoape bune, pe capete au cusute cu mătăsuri colorate numele meu. Cu aceste prosoape se șterge arhiereul când se spală la slujbe. Date la biserică la 21 octombrie 1899.
11	1	Un covor lung, turcesc, tuns, de așternut în biserică, de la sfânta masă până la mijlocul bisericii; covor bun, cu flori roșii pe câmp albastru. Este dat la biserică la 8 mai 1887.
12	1	Un covor lung, francezesc, de așternut în biserică, de la sfânta masă până la mijlocul bisericii, câmp vânăt cu pachete de cruci și cu flori. Este dat la biserică la 8 mai 1887.
13	1	Un covor mare, pătrat, turcesc, tuns, cu flori, de așternut în mijlocul bisericii. Este dat la biserică la 8 mai 1887.
14	1	Un covor mic, lungăreț, turcesc, tuns, cu flori, de așternut la strană, covor gros și foarte bun. Este dat la biserică la 8 mai 1887.
15	1	Un stihar de mătase, albastru deschis, garnitura cu fir galben
16	1	Un epitrahil de adamască de mătase roșie cu flori, garnitura cu fir galben, cu bumbi de fir prin mijloc (ca orarariu, pus în două).
17	1	Una păreche naraclițe, brodate pe catife(a) roșie, cusute cu fir bun de argint și de aur, la mijloc îngerași pe finift; garnitura din cusătură.
18	1	Un brâu de adamască de mătase, de încins peste stihar.
19	1	Una nebederniță brodată pe catife(a) vișinie-închisă, cusută cu fir bun de argint și de aur. La mijloc, cusută Sfânta Treime, pe colțuri cusuți sfinții evangheliști, cu canafuri de fir de aur.
20	1	Un omofor mare pe aclaz bliosiel, cu plăcile cusute pe catife(a) vișinie, cu fir bun de argint și de aur. Plăcile cusute în chipul crucii cu sfinți, praznice și îngeri. Punțile cu flori de aur, garnitura cu fir de aur. Tivul pe margine, galben, în spate Mântuitorul.
21	1	Un omofor mic pe aclaz bliosiel, cu plăcile cusute pe catife(a) vișinie, cu fir bun de argint și de aur. Plăcile cusute în chipul crucii cu flori și îngerași. Punțile cu flori și îngerași pe finift; în spate Mântuitorul. N.B. Aceste plăci și punți cu Mântuitorul, de pe amândouă omofoarele (mare și mic) se pot pune și pe alte fețe și astfel se pot înnoi omofoarele. Plăcile pot trăi multe zeci de ani.
22	1	Un sacos de adamască de mătase cu flori roșii, garnitură de fir galben, Mântuitorul în spate, cu 12 zurgălăi de argint bun.
23	1	Una mitră cusută pe catife(a) vișinie. Evangheliștii cusuți cu fir bun de argint și de aur, cu deosebite fețe. Garnitura de fir bun, pietrele puse în flori de argint, brodate și aurite, prinse cu șuruburi în mitră. Are cruce, tioc și o basma de mătase, de învălit.
24	1	Una mantie arhierescă de aclaz de mătase cu garnitura de fir, plăcile de stofită, de fir, bun de(-a)-întregu. Are trei zurgălăi de argint aurit.
25	1	Una poală de materie colorată, de învălt vesmintele. N. B. Aceste veșminte, de la nr. 15 și până aici, uneori sunt în casă, alteori sunt la biserică, după cum trebuie la slujbă. Se

		vor lua la biserică, când nu voi (mai) putea sluji cu ele.
26	1	Un stihar de muslin negru cu flori.
27	1	Un epitrafir de rips de mătasă cu flori roșii săpate în el din țesătură, cu garnitura de fir galben.
28	1	Un brâu de corde, de încins peste stihar.
29	1	Una păreche de naraclițe de adamască de mătase roșie.
30	1	Una nebederniță de adamască de mătasă roșie.
31	1	Un omofor mic purtat.
32	1	Un omofor mare de aclaz de move-albă, cu garnitura de fir galben cu plăcile cusute cu catife(a) verzuie, cu cruce și flori. Mântuitoru-i în spate. Aceste plăci se pot pune și pe alte fețe.
33	1	Un sacos de stofită albă cu flori, cu margini de catife(a) negrie. Cu zurgălăi de argint, unul lipsă, sacos purtat.
34	2	Două brâie de corde, de încins peste stihar.
35	2	Două stihărașe de madipolon, pestrițe, cu garnituri de cât roșu, pentru băieții anagnoști, purtate.
36	8	Opt potnoji arhieresti. Potnojile sunt de pâslă, îmbrăcate cu pânză pe deasupra, de postav roșu. Vulturii (sunt) de postav verde, căptușite cu postav tivit închis, bune. Date la biserică.
37	1	Una crijmă arhierescă de madipolon, bun, albă, garnitura de mătasă roșie, nouă, sfințită. Pentru trebuințe arhieresti, dată la biserică la 21 oct. 1899.
38	1	Una pernă, cusută pe etamină, cu mărgelile, cu flori și papagal, cu literele: A. N. C. ; dată la biserică la 21 oct. 1899.
39	1	Una pernă cusută cu flori, de mătasă colorată pe pluș. Tivit cu literele A. N. C. 1897; dată la biserică la 21 oct. 1899. N. B. Aceste două perne se pun pe scaun când slujește arhieru.
40	2	Două brâie bune, de fir, căptușite cu catife(a) stacojie cu paftale de bronz, cu marca țării pe care e scris în relief: „Onoare (și) Patria. 5 9și)24 ianuarie 1859”. Pe unul, culorile naționale, pe altul, demnitatea gradului. Ele amintesc de primul domnitor care a făcut unirea țărilor ce-a dat România. Brâiele (sunt) nesfințite, se pot sfinți și întrebuița la biserică. Date la biserică la 21 oct. 1899.
41	2	Două vazoane mari de porțelan, aurite, cu flori, de sistem vechi. Amândouă (formează o) păreche. De pus flori, la caz de trebuință, când s-a împodobi Maica Domnului. Date la biserică la 21 oct. 1899.
42	1	Una decorație Serviciul Credincios, clasa întâi, dată mie cu Înaltul Decret Regal nr. 1746 din 14 iunie 1882. Dată la biserică la 21 oct. 1899.
43	1	Una decorație cu cordonul ei: Cruce Comandor. Dată mie cu Înaltul Decret Regal nr. 1096 din 6 martie 1883 prin care Majestatea Sa Regele Carol I –iu mă înalță la gradul de mare comandor al Ordinului Coroana României. Cu cutia lor. Cu aceste două decorații se va împodobi sfânta icoană la trebuință. Date la biserică la 21 oct. 1899.
44	1	Un rând de procovețe de adamască de mătase roșie, garnitura cu fir alb (unul mare și două mici), pentru sfintele vase la sfintele daruri, la biserică mare. Noi, nesfințite. Date la 21 octombrie 1899.
45	1	Una păreche de metanii sunătoare , arhieresti, de chihlimbar galben, foarte bun în calitate și lucru. Au 60 (șaizeci) de boabe mari, uniforme, cioplite în formă de muștiuc. Cu canaful lor, tot de chihlimbar, au în canaf 12 (douăsprezece) șiruri. Unsprezece au câte 8 fire și unul are 7 fire, ceea ce dă 95 de fire în canaf. Pentru împodobit sfânta

		icoană la trebuință. Date la 21 oct. 1899.
46	1	Una păreche de metanii sunătoare arhieresti de lemn de bdogoră(?), zis xilosfilon(?). Au 97 (nouăzeci și șapte) de boabe cu patru chiostecuri, total 101 (o sută una). Aceste metanii să se păstreze ca cel mai scump odor din secolul nostru. Pentru ca multele persoane care le-au purtat și pentru evenimentele mari de care sunt legate; și iată cum:
		<p>1) Aceste metanii au fost ale Sanctității Sale Patriarhul de la Constantinopol, Grigorie al V-lea în a treia păstorire, care a slujit cu ele sfânta liturghie la 10 aprilie, în ziua de sfintele Paști 1821. După săvârșirea sfintei liturghii, turcii l-au spânzurat, l-au omorât și l-au aruncat în mare, din cauza revoluției (Eteriei) grecești din Principatele Române., când a suferit toată țara Moldovei și cu ea și M-rea Neamțu și Secu, cu toate schiturile lor, după cum mărturisește istoria mănăstirii noastre.</p> <p>Un căpitan de corabie, noaptea, a scos trupul patriarhului din mare și l-au dus în corabia sa în Rusia, unde l-au îngropat cu mare paradă ca pe un sfânt martir, la biserica greacă din Odessa, din porunca împăratului Alexandru I Pavlovici.</p> <p>2) Metaniile le-au luat de la patriarh, arhimandritul Paisie, egumenul M-rii Probotă din Moldova, care era și exarh peste toate mănăstirile grecești din Moldova, ale sfântului Mormânt, cu șederea în Iași, la M-rea Sfântului Sava.</p> <p>3) Metaniile s-au dăruit de exarhul Paisie, mitropolitului Veniamin, ca suvenir sfânt, în ziua de 26 noiembrie 1832. Când mitropolitul, cu înaltul cler, asista la turnarea clopotului celui mare de Zlătariul Andrea, clopotarul, în furnalul din ograda mitropoliei, în Iași, mai înainte de a se începe biserica mare.</p> <p>4) Mitropolitul Veniamin le-au dăruit, cu bucurie mare, logofătului Nicolae Costa, la 1839, când s-au isprăvit inscripția de pe turnurile bisericii catedrale.</p> <p>5) Nicolae Costa le-a dăruit lui Costache Balaiș, la 1844, când Balaiș s-a făcut director (al) Mitropoliei de Iași, pentru întâia oară.</p> <p>6) Costache Balaiș mi le-au dăruit mie cu dor sfânt (cu inscripția ce o notez aici) de bucurie că eu restauram M-rea Sfântului Sava din Iași, la 1877-1879, decembrie 5.</p> <p>7) Eu Narcis, le dăruiesc acum Maicii Domnului pentru că este stăpâna mănăstirii noastre și a noastră. Să se împodobească la trebuințe. Dată la biserică la 21 oct. 1899.</p>
47	1	Una icoană Maica Domnului, făcătoare de minuni, cu tioc și sticlă. În lemnul ei, în dos, are țincușă, acolo sunt îngropate sfintele moaște ale Sfântului Mare Mucenic Haralambie de la 10 februarie. Este dată la biserica mare, la 28 decembrie 1897.
48	4	Patru părțicele micușoare din sfintele moaște, tot a Sfântului Mare Mucenic Haralambie, de la 10 februarie. Date la biserica mare la 28 decembrie 1897.
49	2	Două părțicele mari din sfintele moaște din tâmpla capului: tâmpla cea mai mare este a Sfântului Cuvios Misail; tâmpla cea mai mică este a Sfântului Cuvios Vasilic. Date la biserică la 28 decembrie 1897.
50	2	Două fețe de masă noi, nesfințite, de pus pe sfânta masă, unde va cere trebuința, date la biserică la 22 februarie 1898.
51	1	Un liturghier mic, legat frumos, tipar aurit, a Sfântului Ioan Gură de Aur, pentru sobor de arhieriei. Dată la biserică la 22 februarie 1887.
52	1	Un <i>Liturghier mare</i> , arhieresc. Liturghie legată, este tipărită în Sf. M-re Neamțu, la 1860. Aici, la mijlocul cărții este tipărită deosebit liturghia arhierescă și legată de Mănăstirea Neamțu. Așa că toată cartea cuprinde toate liturghiile, și (pe) cea arhierescă. Este dată la biserica mare
53	1	Una carte legată (ce) cuprinde <i>Rânduiala la prepararea fierberea și sfințirea Sfântului</i>

		<i>Mir cel Mare</i> , București, 1882. Dată la biserica mare la 21 oct. 1899.
54	1	Una carte de(spre) <i>Sfințirea bisericii</i> , București, 1844, broșată. Este dată bisericii la 21 oct. 1899.
55	1	Una carte: <i>Hirotonia Arhiereului și Spălarea la Cina cea de taină</i> , M-rea Neamțu, 1855, broșată. Este dată la biserică la 21 la 21 oct. 1899.
56	1	Una <i>Evanghelie</i> , mare, broșată, București, 1881. Această <i>Evanghelie</i> este în dialectul macedono-român. Se dă la biserica mare pentru natura limbii și cinstea mănăstirii. Dată la biserică la 21 oct. 1899.
57	1	Una carte broșată: <i>Acaftistul Acoperământului Maicii Domnului</i> , București, 1887. Dată la biserică la 21 oct. 1899.
58	1	Una carte legată. Această carte cuprinde două feluri de pravile bisericești: I) <i>Pravila Mică de la Govora din anul 1640</i> , reproducție; II) <i>Pravila Mare din 1652</i> , reproducție, București 1884, Colecția legilor bisericești.
59	1	Una carte legată: <i>Dreptu(l) canonic</i> , Șaguna, Sibiu, 1868. Această carte cuprinde toată organizația bisericii creștin-ortodoxă, ca instituție dumnezeiască.
60	1	Una carte legată: <i>Enhiridion</i> , care cuprinde toate canoanele Bisericii noastre ortodoxe, Șaguna, Sibiu, 1871. N.B. Fără aceste trei cărți notate mai sus, clerul niciodată nu (va) ști bisericitatea.
61	1	Un fotoliu mare , pe telură, pe lemn de mahon, cu scripti, îmbrăcat peste tot cu piele. Să se pună în altar, lângă sfânta masă, să stea preotul la slujbă.
62	1	Un sipet nou îmbrăcat peste tot cu tablă galbenă, legat în fier, este învelit, se păstrează la biblioteca mănăstirii. Încuiet, cheia (este) la mine, să-l ia la biserică, pentru trebuință.
63	2	Două bastoane arhieresti. Unu(l) de trestie de mare, mânerul de argint bun, aurit, cu dragon de ofițer superior; unu(l) de lemn negru cu mânerul de os de fildeș alb și negru. Să se păstreze de amintire la veșmântărie. Date la biserică la 21 oct. 1899.
64	20	Douăzeci de oca drepte de ceară galbenă de albine, stoarse în sloiuri mici. Pentru trebuința bisericii. Date la biserică la 18 oct. 1899.
65	1	Un ceasornic mare, pendul cu dulapul lui, care se întoarce la 1 și 15 zile din lună. Să fie pentru trebuința bisericii. Dat la biserică la 18 octombrie 1899.
66	1	Carte în care este: „Legea organică și Regulamentul Sf. Sinod”, București, 1884. Dată la biserică.
67	1	Una perie de straie, albă, pe os negru, de șters sfânta masă, dată la biserică. N.B. Peria (este) de la Ioan Sandu Sturza Vodă din 1823.
68	2	Două sutiere de pus sub sfeșnice pe sfânta masă, nesfințite. Date la biserică la 4 ghenar 1900.
69	3	Trei poale de mătase, nouă, foarte bună, două pereche și una nepereche, nesfințite, date la biserică la 4 ghenar 1900. Să fie pentru trebuința bisericii.
70	1	Una perie de straie, albă pe lemn galben, de șters sfânta masă. Dată la biserică la 16 ghenar 1900.
71	1	Una tăbliță mică de dat anafura la proestoși. Dată la biserică la 30 ghenar 1900.
72	1	N. B. Am dat un left mare de aur curat, pe o parte are Bunavestire, iar pe altă parte are Fuga Domnului Hristos în Egipt; left de mare valoare materială și morală. Este la salba Maicii Domnului la Pocrov. Acesta să se păstreze. Dacă prin jocul sorții, pe viitor – ferească Dumnezeu – s-ar desființa Schitul Pocrov, atunci, acel left să se dea pentru sfânta icoană a Maicii Domnului din biserica mare din M-rea Neamțu.
		Total: o sută doisprezece numere cu cel din nota de la numărul șaptezeci și doi.

Câte obiecte sunt date la biserică, să se păstreze acolo. Câte obiecte se află în chilia me(a), se

vor lua la biserică cu această listă, dar se vor economisi și pentru trebuința slujirilor mele particulare. Câte obiecte se vor mai putea face și mai pe urmă de acestea, se vor lua tot la biserică, pe măsură ce se vor face și pe măsură ce-mi vor sluji la trebuință.

Câte obiecte se vor afla în casa me(a), la moartea me(a), scrise pe numele vreunei alte mănăstiri, sau a vreunei alte biserici, de e(x). M-rea Agapia, Văratiful sau alta oricare, de e(x)., vreo biserică din Târgu Neamț sau de aiurea, se vor da obiectele (acolo) unde vor fi scrise, fără nici o replică.

Această listă fiind autografă, se primește de primul act.

Prea Cuvioșia sa părintele stareț va pune rezoluția, iscălitura și pecetea cu anul și numărul său și va executa întocmai.

+ Narcis Crețulescu

Adaos:

73	1	Scaun nou de lemn care se strânge, de slujit arhieriei, dat la biserică la 29 iulie 1900.
74	3	Un rând de procovețe noi, foarte bune, cusute la g(h)erg(h)ef; scrise: Arhierul Narcis 1900: Nesfînțite. Date la biserică la 12 august 1900.
75	4	Două portrete (care înfățișează pe) Ștefan Vodă cu Alexandru Vodă. Două portrete a lui Narcis. Toate patru legate, date la biserică la 27 noiembrie 1900.
76	10	Zece icoane cu privaz și sticlă, de pus la proscomidie, pe la biserici; așa: 1. Cina de Taină la proscomidie la biserica mare a M-rii Neamțu; 2. Cina de Taină la Biserica „Sf. Gheorghe”; 3. Sf. Varvara la bolnița bătrânilor; 4. Sf. Ioan Bogoslovul la (Biserica) Bogoslovul; 5. Sf. Pantelimon la alienați; 6. Domnul Hristos la Ovidenia; 7. Domnul Hristos la Pocrov; 8. Sf. Treime la M-rea Secu; 9. Sf. Nicolae cu Sf. Ap. Narcis, pe lemn de chiparos, la biserica mare, în altar 10. Sf. Pantelimon, mică, în altar. Total zece.
77	1	O cruce săpată frumos, de chiparos, cu scaun cu totul; săpată pe ea: Narcis Crețulescu, dată la biserica mare la 26 noiembrie 1900.
78	1	Una „Colecțiune de legea organică și regulamentele Sf. Sinod”, București, 1876. Adaos cu alte regulamente. Date la biserica mare la 18 martie 1901.
79	1	Un dulap mic, nou, de frasin, de lux, cu fileture de nichel. Dat la biserica mare, la proscomidie, costă 40 lei. Dat la biserică la 25 august 1901; are patru săltare.
80	1	Un dulap mare cu nouă săltare, de frasin, nou, cu fileture de nichel. Costă 85 lei. Dat la biserica mare la 20 august 1901.
81	1	Una oglindă cu privaz de lemn, la spălătoria de la biserica mare, pentru slujitori; (dată) la 6 sept. 1901, preț 4 lei.
82	1	O ladă mare, nouă, de brad, legată în fierărie, cu preț 20 lei, la veșmântărie Mănăstirii Neamțu, de ținut obiectele, (dată) la 15 sept. 1901.
83	4	Patru mușamale mici, rotunde, de pus sub sfeșnicele de pe sfânta masă, Date la biserica mare la 10 oct. 1901.
84	7	Șapte sticle mici, roșii, cu margini aurite, de pus la lumânări la sfeșnicul de pe sfânta masă, pentru podoabă și curățenie. Date la 10 oct. 1901.
85	1	Una păreche de forfecuță de lux, cu torțile aurite și floricele, pentru biserica mare, pentru tuns la hirotonii, la călugării, la botezuri și unde va fi trebuință. Dată la biserica prin părintele Teognost la 3 iunie 1902.

86	1	Una icoană nouă, de lemn, Sf. Ierarh Nicolae, argintată și aurită. Dată la biserică, în altar, la 25 martie 1903. Icoana cu tioc și sticlă, de sistem rusesc.
87	1	Una icoană nouă, cu tioc, de sistem rusesc, Sf. Teodosie Cernigovschi, argintată și aurită.. Dată la biserica mare la 25 martie 1903.
88	1	Un ochi de argint aurit prin foc, în ochi este linteă scoasă de la operația ochiului, de la vlădica Narcis. Pe față este săpat: „M. D. primește ochiul pe care l-am jertfit ție”. Pe dos este săpat: „Socor operează ochiul lui Narcis la 1 oct. 1903”. Dat la biserica mare, pus la Maica Domnului, la 4 decembrie 1903, prin Teognost.
89	1	O floare prea frumoasă – de pânză – s-au dat la Maica Domnului la 4 decembrie 1903.
90	1	O icoană nouă de lemn de chiparos, dublă, icoană cu două fețe care se închide ca troița; pe o parte Maica Domnului, pe alta, Sf. Atanasie, marginile argintate, de se închide. Afară, deasupra e săpat pe amândouă părțile numele meu. Am dat-o la biserica mare să se păstreze ca odor și raritate. Dată la 21 martie 1903.
91	1	O poală de mătase, cusută cu flori, la Maica Domnului din biserica mare, la 1903, iulie, 24. Scrisă.
92	10	Zece părțile de sfinte moaște, de la zece sfinți (și) anume.: 1. Sf. Ștefan de la 27 decembrie. 2. Sf. Teodor Stratilat de la 8 februarie. 3. Sf. Trifon de la 1 februarie. 4. Sf. Gheorghe de la 23 aprilie. 5. Sf. Pantelimon de la 27 iulie. 6. Sf. Marina de la 17 iulie. 7. Sf. N. de la Podrom din Sf. Munte Athos. 8. Sf. Maria Magdalena de la 22 iulie. 9. Sf. Haralambie de la 10 februarie. 10. Sf. Lavru de la 18 august. N.B. Șase părțile neștiute de mine, ale căror sfinți scot; între care este și sf. lemn din sf. cruce a D. Hr. Date la biserica mare la 6 sept. 1903.
93	1	Una carte, Sf. Grigorie Nisis, legatră, dată la biserica mare la 17 martie 1904.
94	1	O candelă mare de argint, aurită, pe care e săpat numele meu. Dată la biserica mare la Pocrov, la sf. masă. Dată la 30 mai 1904, prin pr. Alexa; candela (este) soră cu cea din stăreție.
95	2	Două discuri de argint, aurite, pe unul gravat Maica Domnului cu D. Hr. prins în brațe, pe altul (este) gravat(ă) sf. cruce, amândouă discurile păreche. Date la Pocrov, prin pr. Alexa, la 30 mai 1904; gravate rusește.
96	24	Două zeci și patru prisme de cristal de pus ornamente, unde vor trebui. Date la Pocrov la 30 mai 1904.
97	1	Una cruce de chiparos, săpată artistic, îmbrăcată cu argint și aurită, cu scaun. Săpat pe ea numele Narcis, cu tioc bun. Dată la biserica mare din M-rea Neamțu, la 30 mai 1904.
98	1	O nebederniță nouă, prea frumos lucrată, de stofă. Dată la biserică la 30 mai 1904.
99	1	Un sacos nou de stofă bună de Damasc – stoffa bisericii, materialul și lucrul, al meu – peste tot cu zurgălăi de argint. Dat la 30 mai 1904.
100	1	Un omofor mare, nou, cu plăcile cele vechi, luate de pe omoforul cel scris mai sus, la nr. 32. Omoforul acela l-am înnoit, să se știe. Dat la biserica mare la 30 mai 1904.
101	1	O perdea la Maica Domnului, de catifea roșie, căptușeală de satin albastru, heruvimi de fir, coroană cu mărgăritare – perdeaua verde scoasă din serviciu . Înnoită de mine, Narcis, scris pe dos cu monograma N.C. Dată la biserică la 4 iunie 1904.

102	12	Medalii de aluminiu cu chipul lui Ștefan Vodă cel Mare; memoria 2 iulie 1904. Să se puie pe la icoane, unde se va socoti, ca să se păstreze spre memorie.
103	3	Scoarțe noi, lățime de 80 cm. lungă de 11 metri și 50 cm., preț 120 lei. Date la biserică 7 sept. 1904, puse pe peretele altarului, împrejur scris: „Stareț Narcis 1904”.
104	2	Două flori de pânză, de artă, o floare mare, una mai mică. Lucrate la Școala de Fete „Sf. Sava” din Iași. Costă 20 lei materialul, 40 lei lucrul, total 60 lei, făcute pentru a împodobi pe Maica Domnului, la trebuință. Date la biserică la 13 februarie 1905.
105	3	Un rând de sfinte vase din argint aurit, date la Pocrov, după cererea pr. Vasian Lambru, la 24 februarie 1903.
106	3	Un rând de procovețe bune, de stofă. Date tot la Procov, tot prin părintele Vasian, la 24 feb. 1903. N.B. Sfintele vase și procovețele sunt de sistem rusesc, cumpărate de mine prin părintele Nectarie Sobieschi.
107	1	Un colan de încins, cusut la g(h)erg(h)ef, cu paftale de argint, cu monograma N. P., dat la biserica mare la 24 feb. 1903.
108	1	Un aer mare, de sistem rusesc, dat la biserica mare la 24 feb. 1903, cumpărat de părintele Nectarie și dat de mine la biserica mare.
109	2	Patrahire de stofă de Damasc, date la biserică.
110	2	Patrahire, unul de rips cafeniu închis cu flori mohorâi și unul de muslin alb cu flori roșietice amestecate, deschis. Date la biserică.
111	3	Trei procovețe – un rând – de stofă albastră cu flori de aur cu garnitura lor, date la biserică.
112	3	Naraclițe – mânecare, una de stofită roșie cu fir de aur, una de stofă galbenă-aurie și una de stofită albă cu flori roșii-aurii, cu garnitura lor. Date la biserică.
113	1	Un miruitor de lemn săpat artistic, cu numele meu, dat la biserică la 3 aprilie 1905.
114	1	Album mare – portofel – de ținut acte, lucrat cu artă, dat la biserica mare.
115	1	Una sobă de teracotă, cumpărată la 23 noiembrie 1905 de la Botoșani, de la Fabrica „Mihail Vasiliu” cu preț(ul) de 180 lei, plus 20 lei transportul de la Pașcani, total 200 lei. Soba s-a pus în altarul bisericii mari. Eu am dat adaos la cumpăratură 100 (una sută) lei de la mine și 20 lei dați adaos de la mine la veșmântăria bisericii mari, din care s-a cumpărat carton, cuie și șiret pentru îmbrăcat rafturile dulapurilor, la 31 ghenar 1906.
116	1	Un <i>Molitfelnic</i> bogat, legat cu aur, să fie pentru trebuințe arhieresti, la 17 aprilie 1906, nr. 79 din inventar.
117	1	<i>Bogorodicina</i> , legată, să stea la veșmântăria bisericii mari, nr. 11 la inventar, dată la 17 apr. 1906.
118	1	Una <i>Alcătuire aurită</i> din 1836, Buzău, Chesarie; să se păstreze la veșmântărie pentru raritate, nr. 96 la inventar, dată la 17 apr. 1906.
119	1	<i>Cartea Sfințirea bisericii</i> din 1884, Calinic, București, la inventar nr. 102
120	1	<i>Viața Sf. Ioan cel Nou de la Suceava</i> , București, 1895, la inventar nr. 220.
121	1	<i>Cartea Sfințirea bisericii</i> din anul 1863, M-rea Neamțu, legată, dată la 17 apr. 1906.
122	4	<i>Cuvinte la înmormântarea stareșului Timoftei</i> , să se păstreze spre știința urmașilor, ca cel ce a restaurat mănăstirea după ardere
123	1	<i>Carte Slujba Învierii</i> de la Râmnicu Vâlcea din 1861.

Total până aici: 247 obiecte

Toate obiectele bisericesti cuprinse până aici, în această listă, s-au verificat și s-au găsit complete, și de aceea le iscălim spre știință, ca să fie în stăpânirea bisericii și în păstrarea noastră.

1906, aprilie, 17

Eclesiarh veșmântărie

Ieromonah, I. Sârbu

Calistrat Dima

Veniamin Popescu

Paramon Chirica

Dosoftei Chilea

Acsinte, ieromonah

Ieromonah Grigore Ștefănescu,

Cancelaria Sfintei Mănăstiri Neamțu-Secu confirmă cele conținute în lista prezentă și adeverește subscrierile de mai sus, a părinților ieromonahi și monahi, din această mănăstire, aplicând și sigiliul sfintei mănăstiri, spre regulă.

Șeful cancelariei,

Daniel Tomescu

1906, iulie, 23

Nr. 143

Nr. crt.	Nr. Ob.	Observații
124	4	Patru icoițe mici cu chipul Maicii Domnului, în formă de medalioane, icoițe îmbrăcate în argint și aur, obiecte de artă și preț, pentru a se împodobi sf. icoană cea mare a Maicii Domnului – preț 50 lei; S-au dat la biserica cea mare la 23 aprilie 1906 prin părintele Teognost.
125	4	Patru scoarțe noi, făcute înadins pentru biserica mare, scoarțe mari, din care două (sunt) țesute cu numele meu și anul 1906. Date la biserică prin părintele Teognost la 14 mai 1906 – preț 250 lei.
126	1	Una poală cusută frumos (cu) numele N. C., dată la biserica mare prin părintele Teognost.
127	2	Două icoițe Domnul Hristos și Maica Domnului – mai mari decât acele de la nr. 124 – argintate și aurite, pereche, cu inscripția: „P. S Narcis Crețulescu 1906”, preț 26 franci, date la biserică prin părintele Teognost.
128	3	Trei procovețe noi, albe, cu toată garnitura lor, date la biserică prin păr. Teognost la 3 aug. 1906.
129	1	Una cruciță de argint aurit, (inscripționată) cu literele A.N.C. Narcis... Să se păstreze ca suvenir. Dată la biserica mare prin păr. Teognost la 18 oct. 1906.
130	1	Un colan de încins cu paftale de argint, pe care scrie Narcis, 1905. Dat la biserica mare la 18 oct. 1906. N.B. Vezi n. 4, engolpionul arătat l-am înnoit, prefăcându-l altfel: pe placă sf. Înviere, împrejur cu topaze albe, de argint aurit peste tot, cu lanț de aur, fără tioc. Scris: „Narcis Crețulescu Botoșăneanul, 1887, aug., 16” Să se păstreze de împodobit Maica Domnului.
131	1	Una icoană Dumnezeu Tatăl, lucrare bizantină pe azbest, cu prețul de 650 lei, cu inscripția următoare: „1906 – Dumnezeu Tatăl – 1907, Dăruită de Narcis Crețulescu, starețul Mănăstirii Neamțu. Pictura bizantină iscălită de Ion Voinescu”. Dată la biserica mare în altar.
132	1	Una icoană Dumnezeu Tatăl pe lemn cu sticlă, dată în altar la biserica Schitului Ovidenia prin părintele egumen Pafnutie, preț 80 lei.
133	1	Icoana Învierea Domnului Hristos, pe tablă și pe lemn de chiparos, cu inscripția me(a), adusă de la Ierusalim, dată la biserica mare.
134	1	O icoiță mică, Maica Domnului, închisă într-un privaz, de aur, cu numele Narcis, idem.
135	20	Icoițe de hârtie, aplicate pe lemn, toate cu chipul Mântuitorului, idem.

136	1	Icoana Sfinților Evangheliști, dată la biserica mare.
137	1	Tablou (cu) Biserica Episcopiei Argeș, de la 12 oct. 1886, legată, cu sticlă și privaz.
138	1	Tablou Sfânta Cetate a Ierusalimului de pe timpul Domnului Hr., de rusești, 1868, idem legat.
139	1	Încoronarea primului rege român, Carol I, la 10 mai 1881, idem legat.
140	1	Actul de proclamare a Regatului României din 10 mai. Aceste patru tablouri sunt la „Adormirea”.
141	1	Sacos arhieresc nou, culoare muștar-alb cu flori roșii, clopoței de argint, dat la biserică
142	1	Perdea pentru Maica Domnului.
143	1	O salbă cu douăzeci și unu (21) piese de argint bun, din anii: 1 din anul 1754 2 din anul 1775 11755 2.....1785 21762 4 piese otomane 91765 Toate au chipul Mariei Tereza. Toate au fost date la biserica mare la 20 iulie 1907.
144	1	Perdea albă, de pus la Maica Domnului.
145	1	Un aer nou cu inscripția Nicandru Potea și starețul Narcis. Dat la biserica mare la strana stângă.
146	1	Un sacos nou de stofă bună cu clopoței de aur, stofa vânătă, flori de aur. Dat la biserica mare la 27 aug. 1907.
147	1	Una pateriță nouă, de mătase galbenă, cu literele: N. C. S. M. N., foarte bine lucrată, pentru cârjă; dată la biserică.
148	1	S-au făcut din nou dulapul de la proscomidie cu icoanele zugrăvite.
149	2	Două icoane de lemn, Răstignirea D. Hr. și Pogorârea de pe cruce, date la biserică.
150	1	Una perdea la Maica Domnului de tul alb cu dungă de aur, scris: Narcis.
151	1	Una cutie de lemn cu sticlă în care sunt puse la păstrare decorații și medalii. Dată la biserică.
152	1	Una cutie de lemn cu sticlă în care este cocarda palatului regal – a lui Narcis, să se păstreze. Dată la biserica mare. N.B. Câte decorații se vor găsi în casă – după viața me(a) – toate să se dea la biserica mare.
		Cărți
153	1	<i>64 Cuvinte sau predici a Sf. Ioan Hrisostom</i> , de episcopul de Roman, Melchisedec, București, 1883.
154	1	<i>Cetatea Neamțu</i> , în nemțește, Rostorfer, Cernăuți, 1899.
155	1	<i>Mănăstirea și Comuna Putna</i> , București, 1905.
156	1	<i>Cetatea Neamțu</i> de col. Boerescu, cu „Istoria Cetatea Neamțu” de Narcis Crețulescu (1+1)
157	1	Liturgica de Ștefanache și <i>Viața și minunile Sf. Parascheva</i> de Melchisedec (1+1)
158	1	<i>Ape minerale, leacuri istorice</i> , M-rea Neamțu
159	1	<i>Comuna Vânătorii Neamțului</i> - monografie
160	1	<i>Tipicul serviciului bisericesc</i>
161	1	<i>Iosif Mușat și Privire asupra muzicii din Biserica Ortodoxă</i> (1+1)
162	1	Revista Infanteriei pe lunile iunie și iulie 1905, la titlu „Tot din trecut”, e arătat Narcis

163	1	Tratatul Sf. Ioan Gură de Aur: <i>Despre preoție</i>
164	1	<i>Istoria Cetății Neamțu</i> , de Narcis și <i>Cetatea Neamțu, Bătălia de la Branște.</i>
165	1	<i>În Munții Neamțului.</i>
166	1	<i>Un jubileu – adaos, Spitalul din Târgu Neamț.</i>
167	1	<i>Dreptul bisericesc</i> , vol. I și vol. II
168	1	<i>Ștefan Vodă cel Mare și Sfânt</i> , cu legenda de la M-rea Neamțu
169	1	<i>Citiți, citiți – ce poate credința în Dumnezeu și Cărticica sărbătorilor (1+1)</i>
170	1	O fotografie mică – Narcis, de porțelan, legată
171	1	<i>Istoria Sfintei Mănăstiri Agapia</i> de pr. N. Dărăngă
172	1	<i>Istoria Sfintei Mănăstiri Agapia</i> , manuscript de Narcis, după hrisoave și <i>Istoria Sfintei Mănăstiri Vărațicul</i> , să se păstreze spre știință.
173	1	Una salbă făcută din 18 (optsprezece) iconițe mici de aur, toate cu chipul Maicii Domnului și adaos decorația mea Răsplata muncii pentru Biserică, clasa I”, în aur. Salba în formă dreptunghiulară, pusă la Maica Domnului din biserica mare, spre veșnica me(a) pomenire. Salba de artă și de preț. Dată la 23 decembrie 1908
174	2	Două canavale de catife(a) roșie, cusute cu fir de aur, pentru cădit diaconii; cu inscripția „Arhiereul Narcis Crețulescu, starețul Sf. M-ri Neamțu-Secu”.
175	1	O linguriță de argint aurit cu slove: N.C., pentru împărtășit.
176	1	Un tablou mare pictat, reprezintă pe vlădica Narcis îmbrăcat arhiereu, cu inscripție, în Biserica „Sf. Gheorghe”.
177	1	Un portret mare, tot vlădica Narcis, îmbrăcat călugăr, tot în Biserica „Sf. Gheorghe”.
178	1	Un portret mare, reprezintă pe starețul Timoftei, tot în Biserica „Sf. Gheorghe”.
179	1	Un păhăruț mic, de argint, cu literele N. K., de băut agheazmă.
180	1	Una pateriță de mătase albă cu flori, cu anul 1881, august, 16.
181	1	Una icoană Maica Domnului, îmbrăcată cu argint bun peste tot, cu inscripția numelui meu, jos pe margine, împrejur, și cu o piatră roșie în coroană, dată la biserica mare, 1909.
		N.B. Engolpionul de la nr. 4263 din inventarul obiectelor date de mine M-rii Neamț înlocuiește pe cel de la nr. 51, trecut în inventarul mănăstirii din 1902. +Narcis Crețulescu
182	1	Un clopoțel cu trei găoace de sidef împrejur și deasupra cu semiluna. Dat la biserica mare la 15 februarie 1911

in Catalogul
*Am scris și am scris autograf cu mâna mea în chilă me
1899. Octomb. 12. M-rea Neamțu. cu pacetea mea.*
Narcis Crețulescu

LUCRARE MONOGRAFICĂ LA MĂNĂSTIREA SECU***Aurelian POPESCU**

Inițiativa studierii pe teren a unei mănăstiri, a avut fericirea să se acorde cu un vechi gând al d-lui Prof. Gusti, de al cărui sprijin ne-am bucurat prin Institutul de Cercetări Sociale, iar alegerea mănăstirii Secu s-a datorit mai ales unei bune impresiuni făcută de aceasta cu prilejul unei vizite, acum câțiva ani.

Mănăstirea este o unitate socială dintre cele mai dificile, deoarece în structurarea ei intervin mai ales obscure forțe psihice individuale, greu de precizat.

Condiționările sunt adeseori inedite intrând în menirea monahală o accepțiune deosebită, ostilă acestora, iar activitățile sunt grupate în jurul unui ideal precis care, de asemenea, stingherește libera lor desfășurare.

Necesitatea aclimatizării, neputința orientării imediate într-un material ce ne depășea nu numai metodic, ci ades ne surprindea chiar puțința de înțelegere, lipsa de cunoștințe teologice și depărtarea de profesori, păreau menite să frângă cerbicia entuziasmului nostru. Eram doar doi, în mijlocul munților Neamț, e drept că mai mult stimulați decât copleșiți de aceasta natură care, dacă l-a inspirat minor pe Hogaș, a nuanțat pitoresc pe malurile „Ozanei celei frumoase” geniul autentic al lui Creangă.

Între Pipirigul amintirilor din copilărie și Vânătorii-Neamț, cuib al plăeșilor lui Ștefan, într-o poziție unică, mănăstirea Secu este așezată alături pârâului cu acelaș nume, care la 4 km mai jos se varsă în Ozana. Dincolo de Vânătorii-Neamț se întind Humuleștii, un fel de suburbie a Tg. Neamț, „mahalaua” cum i se zice.

Dealurile Vasan (776 m), Dealul Vacilor (726 m) și o prelungire a Piciorului Rău (768 m), formează un căuș, perfect adăpostit, o poiană pe malul stâng al pârâului Secu, în care până la 1602 Schitul lui Zosima a slujit numele lui Dumnezeu, iar de la 1602, pe acelaș loc, o nouă ctitorie a lui Nestor Ureche și Mitrofanei, soția sa, câștigă în importanța până la a ajunge printre primele mănăstiri ale țării. Numele și l-a luat de la pârâul vecin care, cu un mic debit de apă, a fost numit când pârâul uscat, când pârâul Sec, apoi mai simplu apa Secu. Lucrarea va insista îndeajuns asupra condiției cosmice, care are un rol deosebit, mai ales în măsura în care favorizează așezările mănăstirești.

Nu poate fi întâmplare faptul că în regiune, la mici distanțe, se află mănăstirile de călugări Neamț și Secu, schiturile Vovidenia, Procov, Icoana, Sihăstria, Sihla, apoi mănăstirile de maici Agapia și Văratec, cuprinzând toate gradele de viață monahală, de la acela de monah în marea lavră a Neamțului, până la schimonah, schivnic, la Sihla cea năpădită de pădure.

Mănăstirea Secu – în unele documente se găsește caligrafiat „Secul” – situată în chiar centrul regiunii mănăstirilor, este înconjurată de sate puternice, cu un ridicat nivel de viață ca Vânătorii-Neamț, Pipirig și Filioara.

Cu cei 50 de călugări ai săi ea este subordonată m-rii Neamț din anul 1935 când, în urma luptei dusă de I.P.S.S. Nicodem Patriarhul României, și-a recăpătat o bună parte din averile luate de stat. Cu toate că în 1909 cele două mănăstiri fuseseră despărțite, Secu căpătându-și autonomia, când acțiunea de redobândire a averii a fost pornită, interesele Secului au fost susținute cu aceiași ardoare fiind socotite ca strâns legate de ale Neamțului. Odată procesul câștigat cele două mănăstiri au fost din nou unite sub numele de Neamț-Secu. Dar aceste precizări extinse aci ne-ar adânci în considerente

* Articolul a fost preluat din revista „Sociologie românească. Revista Institutului de Științe Sociale al României”, director D. Gusti, anul V, nr. 1-6, București, 1943, p. 278-281.

istorice, politico-administrative și economice de amănunt, fapt ce nu ar exprima intențiunile noastre.

Această reintrare în drepturi a ocazionat o perioadă de mari progrese economice; și în momentul de față se poate surprinde la Secu o deosebită preocupare gospodărească. Sunt în lucru, în afara incintei, două clădiri aparținând monahilor, ceva mai departe o casă pentru servitori. Pentru o descongestionare, ce va împiedeca de acum strângerea vitelor mari iarna în jurul mănăstirii, s-a clădit un mare grajd la 4 km depărtare, în poiana Bivolăriei care, așezată pe malul Ozanei, la hotarul mănăstirii Secu cu Neamț, cuprinde pe cele aprox. 50 ha o mare grădinărie, cultură de păioase și loc de fânaț. Ori acest fânaț trebuia strâns și depozitat pentru iarnă la mănăstire. Acum, construindu-se acest grajd, cu două camere pentru un servitor și călugărul supraveghetor, se va depozita fânul aici, aducându-se în același timp toate vitele sterpe – se numesc așa cele tinere, ce nu dau lapte încă – liberând locul la Secu. Construirea unei târle spațioase de iarnă, sus pe deal, în loc adăpostit, la „Borta casoaiei”, pentru oile ce vara sunt ținute în poenile mari „la Tășune” și „Picioru Crucii” este, de asemeni, aproape terminată. Tot în ultimii ani s-a construit o casă în Humulești, pe un loc de danie, întemeindu-se și acolo o prisacă, în afara celei de la mănăstire și de la via din Băiceni, jud. Iași, la aprox. 80 km depărtare. Dacă adăugăm cele 25 ha pământ arabil pe care noul frate Mihail Munteanu din Tg. Frumos, invalid de război, le-a cedat deocamdată cu titlu de arendă mănăstirii, ne putem da seama de extinderea ce vor căpăta în Secu preocupările de ordin economic.

Vom mai pomeni, în treacăt, că exista în mănăstire ateliere de fierărie, tâmplărie, dogărie, apoi „odaia” unde se țin uneltele de lucru și o spălătorie. Un iaz, o moară de apă la care s-a atașat un dinam ce face cu puțință luminarea electrică și ținerea unui aparat de radio, apoi un fierăstrău pentru făcut scânduri de construcție, toate acestea raportate neconținut la numărul, destul de restrâns, de 50 călugări ne pot da o imagine asupra înfăptuirilor omenești la Secu. E drept ca toate stau sub semnul unei accepții rudimentare, sunt mai degrabă realizări ale câtorva oameni, mai ales ale economului, neavând asigurată continuitatea.

Ca o viață aparte, în afara preocupărilor acestea, atât de variate, mănăstirea propriu-zisă, incinta cuprinsă „în zid”, cu biserica ce te îndeamnă mereu la rugăciune în mijloc, reprezintă locul de trăire monahală, de împlinire a pravilei, de adăpost al sufletului. Am observat că întotdeauna călugărul trimes la o ascultare mai îndepărtată, la vie, la prisacă, dorește neconținut să se întoarcă în chilia sa, în mănăstire, la locul pe care nesilit și l-a ales drept definitiv adăpost pământesc. Mănăstirea la altarul căreia călugărul depune legământul se numește locul de „metanie”. Chiar dacă va pleca în alte părți, dragostea sa este legată de acest loc, „dacă părăsești mănăstirea e ca și când ai părăsi satul”¹, sau „legătura cu metania este ca aceea cu mama”². Un călugăr poate să atingă în viață onoruri și ranguri cât de mari, în afara mănăstirii sale, la bătrânețe în orice caz se întoarce sau poartă dorul întoarcerii la metania sa.

La capitolul biologic este de remarcat faptul că viața de mănăstire prilejuiește în genere tulburări psiho-fizice, uneori sensibile; în particular, viața în zid la Secu provoacă, din cauza umidității chiliilor de piatră, afecțiuni – mai ales pulmonare – legate și de hrana insuficientă. Totuși, nivelul sănătății este acceptabil, foarte rar aceste tulburări organice devenind fatale. Mai interesant este modul de tratament, cu totul empiric, cu o frecventă întrebuințare a băilor Kneipp și Kuhne, sau pur și simplu cu fiertură de burueni diverse ca să nu amintim de alte procedee.

În ceea ce privește condiționarea istorică, m-rea Secu este mult mai legată de istoria monahismului în genere, prin tradiție scrisă, viețile sfinților etc., decât de propriul său istoric. Este o notă proprie lipsa și desconsiderarea oricărei tradițiuni, strâns legată și de o lipsă a cultului morților pe care pare-se îl păstrează doar unitățile ce au la bază familia. Viața psihică este mult mai bogată în aspectele sale individuale. Atât trăirea religioasă colectivă cât și manifestarea în grup a unor concepții

¹ Monah Ioanichie Sturzu, 64 ani, neștiutor de carte, trăiește de 40 ani în mănăstire.

² Monah Eftimie Teodorescu, 52 ani, arhondar, patru clase, trăitor de aproape 30 ani în mănăstire.

sunt mult mai sărace în conținut, urmând fidel canoanele, decât desbaterea sufletească intimă, lupta permanentă a călugărului izolat. Tocmai pentru a tempera această luptă, monahismul are la îndemână ca armă minunată „pravila” care, prin metanii, închinăciuni și rugăciune continuă, „rugăciunea minții”, caută să îndepărteze pe acest om izolat, în luptă cu toate forțele existenței, de dușmanul său cel mai puternic, gândul laic.

Activitatea economică s-ar părea că depășește celelalte preocupări. Am văzut mai sus varietatea înfăptuirilor rezultate dintr-o străduință și care cer alte străduințe. Vara, pe timp frumos, rar poți găsi un călugăr în mănăstire. Toată lumea, împreună cu starețul, merge la cosit și adunat fânul de prin poenile vecine sau chiar din cele depărtate la unul sau două ceasuri de drum. Numai strângerea fânului durează cel puțin două luni din vară. Și – pe lângă călugări – lucrează zeci de săteni și sătence din satele vecine.

Diviziunea muncii se face foarte distinct în mănăstire, pe „ascultări”. În afara celor câțiva „ascultători de obște”, buni la toate, restul au funcțiuni precise ca de ex. econom, casier, arhondar³, sau fierar, prisăcar, găinar, bucătar etc. Ascultările sunt împărțite în două categorii: pe lângă biserică, dirijate de eclesiarhul mare, și pe lângă economat.

Bogatul material științific rezultat din calitatea manifestărilor spirituale, rezultat al sensului superior al vieții monahale, ar necesita o privire mult mai amplă pe care lipsa de spațiu nu ne-o permite.

Credința nu se învață, ea fiind un elan către Dumnezeu bazat pe nedeslușite forțe psiho-fizice. Totuși, în mănăstire se dau credinței inerentele cadre dogmatice. Am vorbit deja despre lipsa tradiției istorice proprii, înlocuită cu tradiția monahică și bisericească în genere. Aceste elemente fac ca mănăstirea Secu să nu prezinte deosebiri față de formele credinței și ritualului.

Poți surprinde, totuși, interpretări de o splendidă naivitate conceptuală în câte o discuțiune în care călugărul⁴, pus în dificultate, recurge la propriile mijloace. Cel mai impresionant fenomen constă însă în contopirea concepțiilor și mentalităților cu care fiecare vine din satul său, cu noile credințe, dând o mentalitate monahală foarte interesantă, mai ales atunci când călugărul este mai puțin știutor de carte, deci oarecum nevoit să-și formeze singur noua structură. Altfel împrumută cu ușurință cele găsite în cărți religioase de popularizare.

Unul din capitolele însemnate este acela al ceremoniilor, care sunt trăirea organizată în comun, a sentimentului religios reprezentând în același timp una din punțile de legătură cu poporul satelor învecinate și cu închinătorii, de ori unde ar veni ei. Hramul, aproape un examen pentru mănăstire, este sărbătoarea cea mai importantă a anului, strângând în jurul Secului sute de săteni, veniți adeseori de la zeci de km cu căruțele, superiorii de la mănăstirea Neamț, călugării schiturilor vecine, maici, și în deosebi înalți slujitori ai bisericii, adeseori chiar I.P.S.S. Nicodem, Patriarhul României, cum s-a întâmplat chiar anul acesta.

Ceremonia cea mai impresionantă rămâne însă „tunderea în monahism”, care-i un moment de o rară intensitate dramatică, intercalat în slujba obișnuită a unei zile, cu scopul consacării, investirii unui frate trăitor mai de mult în mănăstire, ca monah. Este momentul lepădării de cele lumești.

Cât despre viața etică, din fericire mănăstirea Secu nu ne va obliga la prea multe reticențe în redactarea acestui capitol. Totul se desfășoară acolo fără ieșiri remarcabile din linia bunei cuviințe, puținele ieșiri din această notă bună aparținând elementelor trimese disciplinar din alte mănăstiri.

Este ușor de presupus că o unitate atât de complexă presupune legături, relații. Mănăstirea Secu este, ca orice altă unitate, un corp viu de la care pleacă și la care vin un număr nesfârșit de raze, reprezentând influențe spirituale, interese de tot felul, relațiuni accidentale, etc.

³ Mai mare la casa de adăpostit vizitatorii, numită „arhondarie”.

⁴ La Secu în afara a câtorva analfabeți, restul sunt știutori de carte doar cu clase primare. Există un singur absolvent de seminar.

Proiecțiunea oricăreia dintre intersecțiunile a două raze, de la Secu către o unitate, și de la aceasta către Secu, formează ideea subiectivă despre mănăstirea Secu. Relațiunea este deci singura cale de cunoaștere, cunoașterea tuturor relațiilor fiind o cale de apreciere obiectivă.

Vom găsi la mănăstirea Secu relații de subordonare – către mănăstirea Neamț – și supraordonare – față de schiturile Sihăstrie și Sihla – , raporturi de vecinătate cu mănăstirile sau cu satele învecinate.

Raporturi cu pelerinii și vizitatorii, cu alte instituțiuni, în sfârșit o mulțime de raporturi ce nu ar putea fi relatate decât în legătură cu alte explicațiuni ce ar obliga această relatare sumar informativă la o extensiune prea mare.

O prelucrare conștincioasă a materialului, strâns timp de două luni la mănăstirea Secu, va trebui să schițeze cât mai sugestiv viața acestei unități, punând în același timp o seamă de probleme ce vor fi puncte de plecare pentru noi cercetări mai metodice și mai complete.

Toaca de la Mănăstirea Secu, fotografie aflată în Colecția de Stampe și Fotografii a Institutului de Arheologie din Iași din cadrul Academiei Române – Filiala Iași, Registrul Fotografii I, nr. inv. F. 2056.

Gheorghe Drugă, *Moșia sau domeniul Hangului. Studii*, Piatra Neamț, editura Cetatea Doamnei, 2017, 406, p.

Cunoaște-ți trecutul, trăiește prezentul și pregătește viitorul sunt cuvintele care traduc gândurile și ideile profesorului Gheorghe Drugă, născut la Stejaru-Fărcașa în 1950, trăitor toată viața, cu excepția studenției la Iași, pe valea Bistriței nemțene. Profesor la Pipirig, profesor, director, căsătorit la Hangu. Prin câteva studii autorul încearcă să descurve ștele traiului pe meleagurile natale, înconjurate de munți precum zidurile unei cetăți, binecuvântate cu ape - Bistrița și afluenții săi și locuite de oameni dârzi, hotărâți în comuniunea cu natura pe care s-au străduit s-ă o respecte în funcție și de nevoile lor.

Locuibile și locuite de peste 35000 de ani, meleagurile nemțene sunt atât atestate documentar cât și prin studii arheologice. La începuturile erei creștine, Marinus din Tyr l-a inspirat pe geograful grec Ptolemeios, care amintește în lucrările sale de 44 de cetăți dacice, printre care și Petrodava. Simbioza daco-romană dintre sec. I-IV a fost urmată de simbioza cu slavii în sec. VI-X. O populație dacică stabilă asimilează pe romanii și pe triburile de migratori aflate în trecere prin zona studiată. Toponimia unor cuvinte prezentate de autor reliefează acest fapt - Bistra - denumire găsită astăzi și în zona Hunedoara, Caraș Severin, Mureș și Neamț, ne indică traseele slavilor răsăriteni, bîstro = repede, dar și a slavilor sudici, ca care bîstro = limpede. Alte toponime opinăm că ar fi traducerea în limba maghiară a unor denumiri românești, știută fiind dorința permanentă de maghiarizare a populației băștinașe din teritoriile pe care le-au ocupat vremelnice.

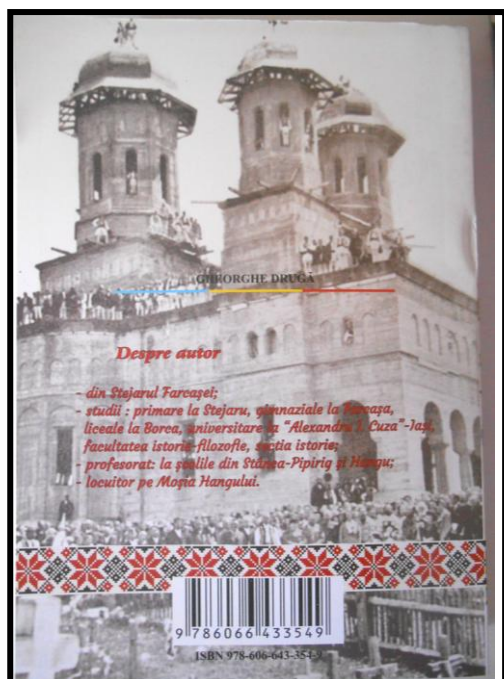
De la formarea statului românesc Moldova, în secolul XIV, Hangu, moșia sau domeniul, despre care autorul se preocupă majoritar în studiile sale, s-a aflat în proprietatea domnitorului, care dispunea de toate proprietățile, dăruindu-le unor mănăstiri sau schituri. Primul document cunoscut este datat din 13 februarie 1458 și menționează Mănăstirea de la Hangu. În alte documente apar cazuri de dispute privind încălcarea dreptului de proprietate de către călugari, *versus* locuitori, ce ajunge motiv de judecată în fața domniei. După 1609 dispare proprietatea domnească de aici și alături de proprietatea mănăstirească, apare proprietățile boierești ale lui Pătrașcu Șoldan vornic și logofăt al Țării de Sus acesta fiind primul proprietar cunoscut prin documente, care l-a sprijinit pe domnitor în lupta pentru putere primind moșie ca răsplată (asemănător cu ce se întâmplă și astăzi!).

În secolele XVII – XVIII începe influența familiei Cantacuzino în Moldova, aceasta devenind proprietară a mare parte din moșia Hangu, Miron Costin fiind cel care menționează numele de Iordache Cantacuzino.

Gheorghe Drugă, prin documentarea efectuată, ne prezintă succesiunea tuturor proprietarilor Moșiei Hangu, cu acribia specifică pasionatului de istorie, notele din subsolul paginilor cărții trimițând sursa documentării (arhive, lucrări de specialitate, etc). La Revoluția de la 1848, boierii Cantacuzini, susținuți de țărani de la Hangu la Bălțătești, conduc revolta împotriva Domnului. Teama de forța crescândă a țăranilor îi determină însă să renunțe la revoltă. O altă familie de boieri care a stăpânit Hangu a fost Sturza. Hărțile ridicate de specialiști români sau ruși sunt completate cu

localități și număr de gospodării. Un capitol important din carte este cel referitor la activitățile economice, la ocupațiile locuitorilor, schimburile de mărfuri, stuctura populației (clăcași, lucrători, muncitori, comercianți).

Poporul român dovedește continuitatea sa pe aceste teritorii și prin legende și mituri abil exploatare de autor - Legenda Dochiei, a Ceahlăului, a satului Hangu sau Audia, șesul Hangului în versiunea lui Alecu Russo sau a venerabilului Teoctist Galinescu – formator de caractere pe Valea Bistriței, biserica de sub ape - legendă și durere pentru hangani. Bine punctat este și capitolul despre – „răutățile ce au bântuit asupra Moldovei” dar și metaforicul *El Dorado*, alias Tronul Moldovei.

Umorul, ironia fină și hotărârea autorului răzbat din rândurile cărții de la început până la sfârșit. Misiunile de profesor și de istoric sunt pe deplin asumate, opiniile autorului nete, clare și pentru cărcotași, interpretările obiective, iar aparatul bibliografic permite cititorului și propria documentare pentru eventuale dialoguri cititor-autor.

Istoria Moldovei nu a fost lină, ci zbuciumată, iar localnicii, au conviețuit cu cei aflați temporar în zonă: pe unii i-au asimilat, pe alții i-au respins, cu fermitatea unui părinte față de proprii copii. Satele Stejaru, Bușnei, Mănăstirile Secu și Neamț, împrăștiarile din timpul lui Cuza, de după războiul de Independență, sau de după cele două conflagrații mondiale, reforme agrare mai mult sau mai puțin finalizate, sunt analizate separat și în contextul vremurilor ... și oamenilor!

Pagini bogate cu Anexe, Dicționar de termeni, prețuri la diferite produse, școala după 1864, cu bune și rele, fotografii vechi și noi – întregesc această culegere de studii complementare, autorul precizând în *Cuvântul de început* faptul că nu a dorit să scrie o monografie sau o istorie - a moșiei sau domeniul Hangului.

Opt capitole, împărțite în zeci de subcapitole, lasă loc de a păși în timp și prin timp viitorilor cercetători, și nu numai, pe urmele vechilor hangani „Cititori ai acestui studiu, după părerea mea, calamitățile abătute asupra poporului acesta, din care fac parte și eu, cele mai dăunătoare nu sunt cele naturale, provenite din cauze divine, cosmice sau telurice, ci din cauze omenești”. Din text transpare speranța că oamenii se pot ridica deasupra vremurilor.

Viorel NICOLAU

Prutul. Revistă de cultură, Huși, Serie nouă, Anul VII (XVI), Nr. 1 (59)/2017. Fondator Costin Clit, 282 p.

În numărul trecut al acestei reviste a fost semnalat faptul că se împlinesc 15 ani de la prima apariție a Revistei „Prutul” (*Buletin Informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei*, II, Piatra Neamț, 2016, p. 220), subliniind și preocupările arătate acolo pentru istoria Mănăstirii Secu. Și în numărul prezentat aici apar *Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea* (I), sub semnătura neobositului editor de izvoare, prof. Costin Clit, cel care, de altfel, aduce o contribuție majoră, pe aceeași direcție, și în numărul de față al *Buletinului Informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei*.

Prezentarea de față nu este făcută cu motivația majoră a celor arătate mai sus ci cu aceea a *conținutului variat și dens ca informație a acestui număr*. Însuși *Cuprinsul* acestui număr, redat mai jos, este menit să stârnească interesul cititorilor:

Cuprins (*Prutul*. Serie nouă, Anul VII (XVI), Nr. 1 (59)/2017):

STUDII ȘI ARTICOLE

Gânduri despre viața cotidiană în pre- și protoistorie (V) – Dumitru D. Boghian;

„*Misterele onomastice*” ale Iașilor (VI) – Mircea Ciubotaru;

Hârtii vechi din arhive noi. O dilemă genealogică - Ștefan S. Gorovei;

Iorgu Balș - un boier filantrop în Basarabia – Aurelia Fedorcea (Curelaru);

Neamul Buzneștilor (I) – Adrian Butnaru;

Răzeși din Dăneștii Vasluiului: Flondor și Ciudin – Lucian-Valeriu Lefter;

Cu privire la vechimea satului Chițoc de lângă Vaslui – Gheorghe Baciuc;

Situația patrimoniului bisericesc din Basarabia și Transnistria în anii 1941-1942 – Liliana Condraticova;

DOCUMENTE

Câteva documente medievale păstrate în Arhivele Naționale din Chișinău (1606-1821) – Arcadie M. Bodale, Maria Gogu-Zinovii;

Documente privitoare la istoria Mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea (I) – Costin Clit;

Supușii străini din ținutul Vaslui la recensământul din 1824 – Silviu Văcaru;

Insemnări de pe cărți (VII) – Costin Clit;

Scrisori de la Plevna – Gheorghe Baciuc;

DĂINUIREA VALORILOR

Copilăria hușeanului Gheorghe Ghibănescu – Ina Chirilă;

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

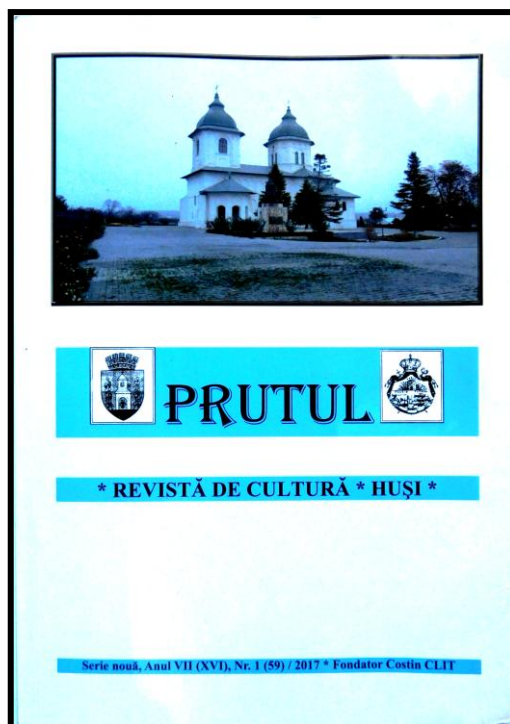
Festina lente ... sed lente. Răspuns doamnei Dr. Elena Chiaburu - Ștefan S. Gorovei;

Marius Chelcu, *Orașul Tecuci. Stăpânirea și organizarea teritoriului urban până la Regulamentul Organic*, Cluj Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 2015 – Mircea Ciubotaru;

Andrei Crețu și Vasile Ilie, *Comuna Laza, județul Vaslui. Contribuții la istoria locală*, volumul I, Iași, Editura PIM, 2015 – Mircea Ciubotaru;

Vasilica Popa, Mariana Sălăvăstru, *Huși, orașul meu!*, Iași, editura PIM – Costin Clit.

Cititorilor *Buletinului Informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei* li se recomandă de către redacție, spre luare aminte ... academic vorbind, la precizările lui Ștefan S. Gorovei, *Festina lente ... sed lente. Răspuns doamnei Dr. Elena Chiaburu* (p. 259-267) ca și poziția lui Mircea Ciubotaru față de cartea semnată de Andrei Crețu și Vasile Ilie,

Comuna Laza, județul Vaslui. Contribuții la istoria locală, volumul I, Iași, Editura PIM, 2015.

Se exprimă aici speranța că numărul celor interesați de *Buletinul Informativ al Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei* va spori pe cel al revistei „Prutul” căreia i se urează „Drum bun” pe ... calea pe care se află.

Costică ASĂVOAIE

ABREVIERI

- Acta M.M. – Acta Moldaviae Meridionalis
A.N.I. / S.J.I.A.N. – Arhivele Naționale Iași / Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale
A.N.R.M. – Arhiva Națională a Republicii Moldova
Arh Mold – Arheologia Moldovei
A.Ș.M. – Academia de Științe a Moldovei
B.A.R. – Biblioteca Academiei Române
C.D.M. – Catalogul Documentelor Moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului
D.I.R. – Documente privind Istoria României
U.S.M. – Universitatea de Stat din Moldova

INFORMAȚII UTILE PENTRU ACTUALII ȘI VIITORII COLABORATORI

Textele trimise cu intenția de a fi tipărite în această publicație trebuie să ajungă, în fiecare an, până la data de 20 iulie (Sfântul Ilie Tesviteanul), la una dintre adresele: c.asavoai@gmail.com sau nitacosmin043@gmail.com.

Materialul va fi transmis în format *word* și va avea următoarele caracteristici:

- Textul va fi scris cu font Times New Roman, spațiere 1,5;
- Alinierea paragrafelor de tip stânga-dreapta (justified);
- În cazul textelor în limba slavonă sau cu caractere chirilice se vor trimite și fonturile necesare;

- Notele infra, numerotate continuu, în format clasic;
- Imaginile pentru publicat vor fi transmise separat, în format jpg, cu explicații și trimiteri în text;

- Textul va fi însoțit de un rezumat în *limba română* de 10 rânduri;
- *Lista bibliografică* va fi în forma: nume, prenume, titlul lucrării, volumul sau numele publicației, locul apariției, editorul, anul și paginile articolului;

Greșelile gramaticale, de expresie și de interpretare, devierea de la forma solicitată mai sus precum și „onestitatea” materialului vor rămâne drept o „vinovăție” a autorului sau autorilor.

Pentru viitoarele ediții ale Simpozionului, care se desfășoară anual în luna septembrie, titlurile comunicărilor se vor trimite la adresele de mai sus, în fiecare an, până la 31 august.

Redacția (contact): Tel. 0741469212, 0727786127;

E-mail. c.asavoai@gmail.com sau nitacosmin043@gmail.com;

Mănăstirea Secu: Comuna Vânători, cod 617500, jud. Neamț;

web: <https://secu.mmb.ro/>, Tel: 0233 251862;

E-mail: manastirea_secu1602@yahoo.com.

Coperta I – Mănăstirea Secu în jurul anilor 1960.

Coperta IV

Tipărit la:

Autograf
PIATRA - NEAMŢ TIPOGRAFIE
0233 234191; autograf2004@yahoo.com

